

આવૃત્તિ પ્રથમ — પ્રા ૩

ઈ.સ. ૧૯૧૪ વીર. સ. ૨૪૬૦

અમદાવાદીયા સ. ૨૨

આ પુસ્તક મળવાની સ્થાનો—

૧ મી વર્ષમાન સ્થા. જેન માવક સથ, માદગા, મુ.બર્ડ-૧૯

૨ જ્યેતીસાસ અમૃતસાસ શાહ,

લીલાનિવાસ ૧૬૬ મુબરાત સોસાબી, શિવ.—મુ.બર્ડ-૨૨

૩ મી કનૈયુરજ ૩ રાવજ ૬ શાહ,

મી. પે. રજા જેન બગસથ, નવરનપુરા—અમદાવાદ,

૪ બચુભઈ પી રાશી,

૧૪ મહંમાન રોક, ઠોડા, મુ.બર્ડ-૧

૫ સ્થાનકવાસી જેન કાવોસથ,

૫ અમદાવાદી પાળ, અમદાવાદ.

મુદ્રક પ્રવીણચંદ્ર કુલકુમાર સપ્તમી.

મુદ્રણસ્થાન : અહન પ્રી દરી રતનપાળ, કાર્થીખાના અમદાવાદ

વિનુદયા મલ
 સ્વર્ણરશ્મિ પ્રભાનુશાસ્ત્રી પૂજ્ય પિતાશ્રી
 અમૃતસાહ દીપચંદ શાહ

પિતૃદેવો ભવ ! માતૃદેવો ભવ !

શ્રદ્ધાજલિ

સ્વ પૂ પિતાશ્રી તથા જ સ્વ પૂ માતૃશ્રીના
ચરણકમળોમા

બાલ્યાવસ્થાથી મારામા ખાર્ગિક સંસ્કારોનું
આપે જે શિક્ષન કર્યું અને મારા હૃદયને સન્માર્ગે
લઈ જવામાં જે પ્રેરણા આપી, તે માટે હું આપનો
ભવોભવનો કણી છું

તેઓનાં ચલિચિત્ર કણવર્ષોમાં સ્મૃતિરૂપે
ચારદા-સુધાનુ આ બ્યાબ્યાન પુસ્તક-રોમને અપાવું
કરતાં સંતોષ અનુભવું છું અને મુજ આત્માને કૃતાય
કરું છું

અક્ષયવૃત્તીના

સ ૨૨

આપનો પુત્ર

જયમતીના વદન

पंच परमेष्ठी-मंगलस्तुति

महंता मगधन्त इन्द्र महिता सिद्धाद्य सिद्धि स्थिता ।
 आचार्यां विनयासन्नोन्नतिकथा, पूज्या उपाध्यायका ॥
 श्री सिद्धान्त सुपाठका मुनिवरा एतद्वयाराधका ।
 ऐक्ये परमेष्ठिन प्रतिदिन कुर्वन्तो वो मंगलम् ॥ १ ॥

बीर स्तुति

बीरः सर्वं हृष्य हृष्टेन्द्र महितो, बीर दुष्य संभिता ।
 बीरेणामिहतः स्वकर्म निषयो बीराय नित्य नमः ॥
 बीरास्त्रीयं मिदं प्रवृत्तमनुकं बीरस्य शौर तपो ।
 बीरे श्री धृति कीर्ति कांति निषय श्री बीरमर्त्यं दिष्ट ॥ २ ॥

“ સ પાદ્ધતીય વક્તવ્ય ”

અહાત સંપ્રદાયના આ જ વિદુષી મહાસતી મી શારદાનાથજી, મન વર્ષમાં માત્રુજા ખાતે ચોમાસુ ક્યું હવે એ વખતે એમણે આપેલાં વ્યાખ્યાનોની સુધા દ્વારા શ્રોતા-વચની મૃતપ્રાપ્ત થઈ ગયેલી થમ ભાવ નાને એમણે ત્વપસ્થવિત કરી હતી. વ્યાખ્યાનો સામાન્ય અને અસામાન્ય, સૂક્ષ્મ અને બાળક સ્ત્રી અને પુરુષ સૌને એક સરખી રીતે હિનકર અને શ્વિકર બનતા પામ્યાં હતાં તથા રૂપના સૈન મમલ-મમણીના બધાજ વ્યાખ્યાનો આમ તો અવલુપ્ત અધિકારી છે ખર્તા ચોમાસુ થમની ઋતુ હોઈ એ દરમ્યાન આપવામાં આવેલા વ્યાખ્યાનો વિશેષ અવલુપ્ત, આદરણીય અને આદરણીય લેખવામાં આવે છે રચના, કાળ, દ્વન અને ભાવની ચતુર મી સુવિધા મળતાં જેમ કાર્ત્તિક સંપૂર્ણતયા પ્રાપ્ત થાય છે તેમ માત્રુજા જેવા રચનામાં ચોમાસામાં મહાસતીજીના વ્યાખ્યાનોએ મૌતાજનોન્ન હૃદયમાં થમ ભાવનની રમઝડ જગાડી હતી થમની સ્થાણીનો સ્થાવો પામી મૌતાવર્ષે ખરેખર થમતા અનુભવી હતી.

શારદાનાથ મહાસતીજીના વ્યાખ્યાન આપવાની શૈલિ સ્વાભાવિક હોવાને કારણે મૌતાજનોન્ન હૃદયની આરપાર નીકળી ધાકું નિશાન પાડ્યા સમર્થ નીવડી હતી.

પૂજ્ય મમલ-મમણીજીએ માત્રુમાંજ દરમ્યાન આપેલાં વ્યાખ્યાનોને મક્કલ કરવાને ચીકો હમણાં હમણાં ચલે ગયો છે જે પ્રસન્નમિત છે આપણે નવજીએ છીએ અને અનુભવીએ પણ છીએ કે કાળના પસારા સાથે મોક્ષુ વીસસઈ નવ છે પરંતુ જોએ લીપીજ્ઞ હોય તો કાર્ત્તિક વખતે પણ એને વાંચી પુનઃપ્રેરણાના કામી જની સકાય છે આ એક જ હેતુ વ્યાખ્યાનોનું પુસ્તક જપાવવા પાછળ કરવામાં આવતા ખર્ચ કરતાં અનેક-શુભ મૂલ્યવાન છે એમ દરેક સમજે.

મોક્ષેસુ અધારે લખાણમાં મુકાય ત્યારે એનાં રૂપ અને આકાર બદલાય, પરંતુ હાથ તો એનું એજ રહે, એ કલ્પિતે મેં મહાસતીજીના વ્યાખ્યાનોનું સંપાદન ક્યું છે એટલે વ્યાખ્યાતા અને સંપાદક વચ્ચેના અંતરે વાંચક ન શ્વે એ વિનંતિ છે.

પુસ્તકોપે ડાહ્યા કૃતી વખતે બાબાનોને દુઃશવવાની પ્રક્રિયા જાનિ
વાય જની નય છે બોજની વખતે કૃત્વામાં બાજની પુનરુક્તિ રુચિકર
હોય છે જ્યાં લખની વખતે એ ખૂબ બોજની વખતે મોટા પ્રવક્ષ દોષ
છે ત્યાં લખની વખતે એ પરીક્ષ દોષ છે બાવા અને બાવા બીજા કાર
ણોને જોઈને મુખ્ય વક્તાઓ બરા ગેરથી પસ તો લખાઈયા વિના બર્ણ
ત્યાં કાપકૃપ કરવી પડે છે અને બાવા ગદ્યારવી પડે છે બાબાનોની સિખિત
નકલો તેના પ્રધાન સુર પૂરો વુ સપૂરુ પછે વક્તાર રહો છું એ
જામનો અને મોટા છે

બાબાનાએ પ્રવક્તાને રચિક અને સ્પષ્ટ જાણવા વાર્તાઓનો બાજબ
દીધો છે પરંતુ વાર્તા સાધન છે સ્પષ્ટ નથી વાર્તારસમાં જાનની ગ્રંથ
બાધી જ્ઞ શ્રેયમાંથી પાનાના મોનાઓને મુક્ત કરવાનો એમનો ઉદ્દેશ છે

આ બાબાનોમાં એ મુખ્ય વાર્તા પ્રવાહો છે એક સા ન જ્ઞાનનો અને
બીજો એ પદકૃ વસ્તી વાર્તાના ઉદ્દેશની વાર્તા એના અધિકારથી બાહ્ય
જન અને છે તે એ પદકૃ વસ્તી કયા અજ્ઞાત એવા માનવીઓના મુખ
કુખની કયા શ્રેયમાંથી આત્મીય જની રહે છે

પરંતુ વાર્તા તે બાજબ ક્યુ તેમ સાધનનું છે બાબાનોના મુખ્ય
ઉદ્દેશ જૈનધર્મના રહસ્યને પ્રકટ કરી ધમ અદ્યા તરફ મોટાઓને વાળવાનો
છે કિચકાંડ કે સામાનિક વનેરે કિચકાંડો મહત્વ સીકારવા છતાં જીવન
સુધિના સાચા ધમ તરફ મોટાઓને વાળવાનું વિશેષ પ્રયત્નમાં છે જૈન
ધર્મના વિવિધ પ્રત્યે તરફ અદ્યા જ્ઞાનમાં એ મોટાનું સ્વસ્થ ને તેનું
પરિણામ મનનાથી, બોનાઓને એ મન મરિ પૈયાર કરવાની પ્રેરણા ને એ
મરિને જ્ઞાન પ્રવક્તાના વાજે વાજે જ્ઞાનના કિના નહિ રહે જન ત
કારિ જ્ઞાનમાં કાઢી કાઢી અપાર વાતનાઓ સ ન કરના માનવન કય
શ્રેયમાંથી મુક્ત કરવા વિશેષી જ્ઞાનના ને સ સાર તરફનો અજ્ઞાત સ્વસ્થ
સ્વસ્થ જ્ઞાનના વિના નહિ રહે કૃત્વાની ચીક દીધી કરવા કે કમ અજ્ઞાનના
શુ કરવું તરફે તેનું એમાં લાજસૂક્ષ્મ આગ્રહન છે બાલુકને પાતાની
સાચી સિખિતિ વસ્તવિક જ્ઞાન જ્ઞ સ્પષ્ટ રીતે બાબાના કરાવી સમ્યા
છે માનવજન પ્રાપ્ત થયો એ તે એકુ સદ્ધાનનું છે કેમકે એ દારાજ
જયશ્રેયમાંથી મુક્ત કરવાના પ્રયત્નો અદ્ય રહે જન તિર્થ અને ને
સુવિધા નથી તે માનવને છે એમ કહી માનવજનનું મુક્ત સામજિકવામાં

આમ્નુ હ ને એને સાધક કરવા માટે શુ શુ કરવું જોઈએ તેનું પ્રેરક ઉદ્દેશ્ય છે

માનવીએ શુ કરવું જોઈએ તે કદતી વખતે માનવી મિથ્યા કમર્ત ને સસારના રાગદ્વેષમાં ફેરા અટકાઈ રહ્યો છે તેનું ચિત્ર વ્યાખ્યાતા વારંવાર બાપે છે

અદ્યત્તવચન કે શુ મહાન છે ને એનો અભાવ કેવો પાશ્ર્વ છે તે અનેક શાસ્ત્રો અને ધર્મસિદ્ધાંતોને આધારે સમ તત્ત્વમાં બાવે છે વાસના, દોષ, મોહ, ઈર્ષ્યા પ્રપચને વૈજ્ઞવના માર્ગે ધસપ્રઈ માનવ પોતેજ પોતાનું કેવું આકાન કરી રહ્યો છે તેનો સ્પષ્ટ ખ્યાલ બાપ્યા વિના બાપ્યાતા રહી શક્યા નથી જીવન કેવું છે કેવી રીતે જીવાય છે તેમાં ક્યાં અને શું અનુચિત છે ને જીવન કેવું હોવું જોઈએ ને તેનું કેવા કેવા પ્રયત્નોથી મનાવી શકાય તેનું પુષ્કળ જ્ઞાન ને પ્રેરણા—આ બાપ્યાનોને ધર્મ બાપ્યાનમાંથી બાપ્યામિક પ્રજનિત અન સાધનાને માત્ર સર્વ જગત્ત બાપ્યાનનાં કોટિમાં મૂકી દે છે એનો હિંદુ જ્ઞાત્યો પણ આજગ વધી સાધનામાત્ર સાધકને સદાયક યત્ન પડતો છે એ તત્ત્વજ્ઞાનના પશ્ચિ અભ્યાસીના / નહિ પરંતુ બાપ્યામિક સાધનાને માર્ગે શુક સર્વ સર્વે એવી અક્રિતા બાપ્યાનો છે

આ બાપ્યાનો જ્ઞાનસંકર અનેક ગ્રામ્યોવા સમૂહ મન્યાં છે ને એ ગ્રામ્યોને સ્વજ્ઞતાપૂર્વક સમ તત્ત્વોનો રસકર્ષા પ્રપાત્ર થયો છે રમુજી ઉદ્ધ કરવું પ્રસંગ ન કટાક્ષ કે કેક દ્વારા કલિનત્વને ગસિક તથા વિચારપ્રેરક મનાવાયું છે બાવો બાપ્યાના અસારીઓને સાબખા માર્ગે વચર સાબેજ રહી શકે એટલે ધોત્તક સાબખા છે પરંતુ તેમાં કોષ કે ગુસ્સો નથી રરતુ પ્રેમાળ વહીસનો ઈર્ષ્યા છે સસાર તરફ જ્ઞાનસકા સાવ કેળવવાનું ઉદ્દેશ્ય- પન વારંવાર બાવ છે / ન સર્વ કુખી થઈ મોર્ષાથી ભવના દેરાઈ કટક્યા કરવાનું કેવી રીતે બધે જાય તે શાઆધારે સમજાવવાનું છે / મરાથી અદ્યત્ત વાગથી કે કમર્થી ચર્તા પામ્યું ચિત્ર સાબ પ્રમાણની પીઠા દ્વારા સેરી જીવની બાપ્યે તી અંતિ બાવ છે તેનું કમ્બ બાધેખન કરી જનાવ્યું છે

અન અર્થ માનવ જીવનો / તરસાર નથી જીવન મન્યું છે એ મોટું સદ્ગાત્ર છે કેમકે માનવ જીવન / શાજ જગી જગીને જન્મવાના જીવનને

અતઃ જાણનાં છે માનવ જીવન એ પ્રેમ છે એનો ઉપયોગ કરી
જાણામનનો ફેરા દાઢો એ તો આ બાબતોનું કુવપદ છે ને એ ફેરા
દાઢવા શું કર્યું જોઈએ એ જાણવું એ આ બાબતોનો ઉદ્ધાર છે
આ છે તમામ બાબતોને જાણી શેતે સારાં એ ઉપરથી વાચક
બાબતોની મૂલ્યવાન અને ઉપયોગિતા સમજી શકે.

પૂ વિદુષી મહાસતીજીના બાબતોને પ્રથમ સ્વરૂપે પ્રગટ કરવાની
આવશ્યકતા જાણના સાર્થકી જગતીલાલ જામનલાલ શાહ અને તેમના
ધર્મ પત્ની લીલા જીવનના નમૂના રૂપે ધન પ્રાપ્તિ સાથે માનવ ધર્મ જાણ
મેળવી શકે તો નથી ના યાગી શકે તો નથી એમ જાણવું બહુ રસ છે જોવામાં
આવે છે પરંતુ સાર્થકી જગતીલાલના જીવનમાં ધન રૂઢિ સાથે ધર્મ રૂઢિ
વજ્રસંધી રહી છે સાર્થકી જગતીલાલ જામનલાલ મોદાદાના વનની છે અને
તેમના પિતાશ્રી સ્વ. જગતલાલ દીપચંદ્રસાર્થકી સાથે જામનલાલે કુટુંબવત્ સ્નેહ
હોય અને આ ? એ કૌટુંબિક પ્રેમ સાર્થકી જગતીલાલ અને તેમના
ધર્મજૂરાગી માતાશ્રી મોદાદાના દીપચંદ્ર શાહ સાથે જામનલાલ રહ્યો છે.
જામનલાલ અને વિદિતા સુમેળની વાત કહે તો એ છે કે-

મારા હાથે સંપાદિત થયેલ વસ્તુઓ કાચ ૧ વસ્તુઓ કાચ ૨
(પૂ. વિદુષી મહાસતીજી વસ્તુઓમાંથી માત્ર ૩૫ ચતુર્માસના બાબતો)
તેમના પત્નીના સાગીદાર ત્રણાલલ જગતીલાલ શાહ અને તેમના ધર્મ પત્ની
૨ ૮૦ થયે દારા જામનલાલ વર્ણિતના પાસેની પૂર્ણકૃતિના શુભ પ્રસંગો-
એ જ પ્રસંગો થયે છે એમ જ વસ્તુઓ કાચ ૧ કાચની નીચે જાણવું
સાર્થકી જગતીલાલ તરફની ૮ તેમના પત્ની જા. સૌ લીલા જીવનના વર્ણિત
ની પૂર્ણકૃતિના પ્રસંગે રમૂતિ પુસ્તક રૂપે પ્રગટ થઈ છે અને આનો ધર્મશ્રી
જગતીલાલ પોતાના વર્ણિતની પૂર્ણકૃતિના પાનના પ્રસંગે જગતીલાલના
ધર્મ પત્ની જા. સૌ લીલાવતી જીવન તરફની જા. જા. વિદુષી મહાસતીજી
શ્રી સારંગભાઈનાં બાબતો ' સારંગભાઈ ' નામની પુસ્તક રૂપે પ્રગટ થઈ
રહે છે.

સાર્થકી જગતીલાલના જીવનના જલ્પમૂલ ધાર્મિક પ્રસંગો કુ
નિમિત્ત બને છે અને તેમના ધર્મ પત્ની જા. સૌ લીલા જીવન તેમના પતિજીવન
વર્ણિતના પાસેની નિમિત્તે આ બાબતોના વાણી પ્રગટ કરી રહ્યા છે.

આ ધર્મશ્રી, સરકારી નિરમિયાની, સાધુ સાધ્વીની મધ્ય મન-
દર્શક સંસ્થાનાં જોડાણે ધાર્મિક જન-નિર્મળ-નિર્મળનાં કરે છે.

શ્રી પાર્વતીબહેન (શીખીબહેન) માણેકલાલ પરેશ

જન્મ-તા. ૨૨-૮-૧૯૧૬

કન્યાશ્રમ-તા. ૨૧-૧૨-૧૯૩૨

૨૨૩ સાધન (વિજ્ઞાન)-મુંબઈ-૧ ૨૨

શારદા-મુધા પ્રગટ કૃતી વખતે

પ્રકાશકનું નિવેદન

હરિવાપુરી મપ્રદાનના પૂ વિદુશી મહાસીએ-પૂ પાવતીનાઈ
 કૌનમ્મિ જેઠ્ઠાઈ સાધનનીયઃ આપ્પાના પૂ વધુમનીનાઈ મહા
 સીઈ તથા પૂ વિદુશી તારાનાઈ મહામ્મીઈ આદિ સાધની-સમુદાયના
 માદુઆ-સિવના આત્મસિએ આપણા સૌની ખમલાવના મહાવરિન કરી
 અને મહાસીઈએના પરિચરે અને વર્ધીતપ કરવાની પ્રેરણા મળી. સ
 ૨ ૧૭ માં વર્ધીતપ માદુ હોતો અને તે હરમાન પૂ વિદુશી મહાસીઈ
 હારદાનાઈ કાણા ૧૧ તુ આત્મમાં અસાત કાણુ અને સહકૃતુ પૂ
 વિદુશી મહાસીઈના ક્ષણાથી અસાત મથા, થી વધ માન રથા કૌન
 માનક સધ-કાંધવાદી તેમજ માદુઆ વિ સધોની વિનતી પૂ મહાસી-
 ઈએને મુળક પધારથા મારેની હતી અને આપ સૌ ભણે છો તેમ આપણુ
 સૌની વિનતીએ સ્વીકાર કરી સવન ૨ ૧૮ માં પૂ વિદુશી મહાસીઈ
 એએ મુળક તરક મગજ પ્રસ્થાન કયુ સવન ૨ ૧૮ તુ પ્રથમ આત્મમાં
 કાંધવાદીના થી સધની વિનતીથી થી પરિચર મેપછ થોભણુ કૌન
 ખમ સ્થાનકમાં કયુ અને સવત ૨ ૧૬ તુ આત્મમાં થી વધ માન રથા
 કૌન આવક સધ માદુઆની વિનતીથી થી કાનઈ સિવઈ કૌન ખમ
 સ્થાનક-માદુઆમા કયુ રૈવકાળ હરમાન તેમના સ પક માં જિનવાણીનું
 પ્તપાન કરવાનો અને સ્થાનો મળ્યો. સવત ૨ ૧૮ માં સાસનરેવની રૂપાથી
 માં વર્ધીતજનુ પારણુ નિર્વિખે પરિપૂર્ણ કયુ

સવન ૨ ૧૬ ના આત્મમાં પૂ વિદુશી મહાસીઈની જિનવાણીએ
 સૌને ખમ મથ વાતાવરણમાં ખચી લીધા અને તેમની વાણીને મથરે પ્રગટ
 કરવાની ભાવના જન્મન વર્ષ મારા પૂર્વ પતિરેવને ખજુ વર્ધીતખની ભાર
 ખના કરવાની હક ભાવના ગચી અને સ ૨ ૧૬ માં તેમણે વધી તપને
 મજબ પ્રારભ કર્યો. અમારા કૃતુના ખામિક સરકારોનુ સવધન કમ્પર્મા

અમારા મોટા સપ્રદાનના રત. પૂ. મણિભગ્ન મહારાજ તેમજ વતમાન
પૂજ્ય તપસવી શ્રી કાનજી મહારાજ પૂ. શ્રી અમુલ્યજી મ. પૂ. પરિત-
રત શ્રી નવિનમદ્દજી મ. પૂ. શ્રી મનસુખલાલજી મ. પૂ. વ્યાખ્યાતા શ્રી
અમીયજી મ. અને પૂ. મજાજી મ. આદિ સાધુ પુત્રવોની પ્રેરણા રહી છે. તે
માટે તેમના મહાન ઉપકારી છાએ

આને આપ સૌની શુભેચ્છાથી મારા પતિદેવે શરૂ કરેલ વર્ષાંતરપત્રી
પૂર્ણકૃતિનો અને પારણનો શુભ દિવસ છે અમારા આપણે મહાવિધ
શ્રી સધનો કુ સ્વકાર કરે છું અને શ્રી સધને અમારા કુટુંબની નામ વન્ના
પાઠવું છું આ શુભ પ્રસંગે સૌનો આવશીનો સ્વકાર કરી તેની રક્ષિતરૂપે
સૌ સમક્ષ ચારણ-મુખા આપ્તમાન સમકોનો પ્રથમ ભાગ રજુ કરે છું

અમારે મન આ તો દિવસ સોનામાં સુમધ જેવો છે જે વિદુશી
મહાસતીજીએ આપણને જિલ્લાવાણીની ધમ મનાવું અને જ્ઞાન-જનનાવું અમૃત
પાવું છે તે પૂ. મહાસતીજીના વ્યાખ્યાનોનો પ્રથમ ભાગ પ્રગટ થાય છે
અને તેજ પૂ. વિદુશી મહાસતીજી ચારણઆપ્તી પ્રેરક ઉપરિશ્લિષ્ટાં મારા
પતિદેવ વર્ષાંતરપત્રી તરફનાવું પારણ કરી રહેલ છે

આવા પુણ્યકારી મનસુખ પ્રસંગે સૌન સાપડા તેથી શાસનદેવ પ્રત્યે
માત્રી નામ પ્રાપ્તના છે પૂ. વિદુશી મહાસતીજીના નાદુરુપ આતુર્ભાસના
વ્યાખ્યાના કોટલા સ્પષ્ટ અને અતરંગ છે પ્રણેતા અસર કરે એવાં કાર્યાં
કે સૌ મોતાએને આ વાણી મન સ્વરૂપે જોવાની વાણીવેણી હતી જેથી
આ મનસુખ મેલી વાણીને આપણે નિહાલિના સમયે વાંચી શકીએ અને કાંઈક
પ્રેરણા લઈ શકીએ આ પુસ્તકને પ્રકાશિત કરવામાં પૂ. મહાસતીજી અપનાકાની
કરતા હતા પરંતુ અમારા સૌના દૈવ આમલન વશ થઈ તેમના મુસિબાઓ
મહાસતીજી મનમગ્નમાં કાન્તામાં વસેએ તેમ જ આવશીકારથી શ્રી મનુષ્ય
જાતન વસેએ ને.ધ કરેલ દસ્તાવિજિત મનો અમને આપી પરિણામે આપ
સૌના અરજકમગમાં આ પુસ્તક રજુ કરતાં અને અરજનીય જ્ઞાનદ ભાગ
ઉ ચારણ-મુખા નું જિનવાણીનું અમરસપાન આપણને સૌન આપ્તમાન
ઉત્પત્તિ પથે થઈ ત્યામાં પ્રેરણા મળે જતી રહેશે

આ પુસ્તકપ્રકાશનમાં ખાસ કરીને નાદુરુપ સતપુત્ર પૂ. જાપા
ત્રાર ૧૬ નવરજી કામદારનું વિ તામયુ ભાગદશન મજેદ છે આપવામાં શ્રી
અમરદાસ સ્વચ્છ આપાણી જેમની તખીલ પ્રતિકુળ રજાઈ કરે છે આ

અમારા સ્નેહ સંબંધના સહજી કાને આ પુસ્તક—સંપાદનનું વિસ્તૃત કામ કરી આપી, આખ્યાનોને વિદ્વાનશ્રી સરળ શૈલીમાં ૭ સ્પર્શક આપ્યો છે તે માટે અમે ગળી છીએ પુસ્તકપ્રકાશન પાછળ બીજી સ્ત્રવણતા કરી આપવા માટે અમારા કુટુંબીજન ત્રેવા બની રહેલ ખર્ચાની-સેવાભાવી કુલક શ્રી અનુભાઈ પી. દોશીનો સહકાર મળ્યો છે તે માટે તેમના આભારી છીએ.

આ આખ્યાનો અમદાવાદમાં જપાયા છે અને ત્યાં આ કામને સમીપી અવસ્થા કરવામાં મારા પૂ. પિતાશ્રી (કરતુરચંદ્ર શામચંદ્ર શાહ) એ જે મન લીધો છે તે માટે આભારી છીએ. સ્થાનકવાસી જૈન પત્રના સંપાદકાવી તત્રીશ્રી શ્રવણશાહ જ્ઞાનસાગર સંપાદકો તેમના સનત માર્ગ દર્શન અને દેખવેળ નીચે ચંદન પ્રિન્સીપા આ પુસ્તકને મુખ-મુક્તિ-આકર્ષક રીતે અને ત્વરણે છાપી આપ્યું તે માટે જેવાના આભાર માનું તેમજે બોલે છે.

જે ૭ શ્રી સથોએ અને ભાઈબહેનોએ અગાઉથી પુસ્તકના ચક્રક તરિકે નામો નોંધાવ્યા છે તે માટે આભારી છું. આ ઉપરાંત આ પુસ્તક અંગે અગાઉથી ચક્રક થયેલા ભાઈબહેનોની મુલ નામવાલિ દેશમે આપી છે તેમ જ્ઞાતિ કામનું નામ સુલભી ન જપાવું હોય તો હસ્ત્ય તર કરવા વિનંતી છે.

મારા પતિદેવે આ પુસ્તક પ્રકાશિત કરવાનો અને જે અપૂર્વ સ્થાવો અને અવસ્થા આપ્યો તે માટે હું કાર્તિક કે કૃત-કૃત્યતા અનુભવું છું.

લીલાનિવાસ
 મુબરાત સોસાયટી-પોસ્ટ નં ૧૬૬
 શિવ. મુ. ભાઈ-૨૨
 મહાવીર જન્મતી. સનત ૨ ૨
 તા. ૨૪-૪-૬૪

લી. સથ સુપુત્રી-
 ખાવિકા-
 અ. સો. લીલાવતી

બા બ વિદુષી વ્યાખ્યાતા શારદાબાઈ મહાસતીજીની જીવન રેખા

(વૈરાગ્ય-જીવનની પ્રેરણાદાયી રજત જ્વતી)

પરિચય કાર બચુભાઈ પી. ઘોસી મુબાઈ

આ કન્યા કેમ વિરક્ત ભાવમાં રહે છે ? તેની બાલ સંખ્યાએ શાળામાં રમતી હોય, ગરમા ગાતી હોય, છતાં આ કન્યા કેમ કયાંય રસ ભેતી નથી ?

જૈનશાળામાં પણ આ બાળા ખાર્જિક અભ્યાસ મારે તથા છે જૈન કથાઓ સંભળી તેનું મન કોઈ અગમ્ય પ્રદેશમાં જ વિચરવા લાગે છે ચંદનપાત્રા નેમ-રાજુશ્વ. મશ્તી કુવરી શ્યાવતી પથ્થાવતી વગેરે કથાઓ સંભળી જૈનશાળામાં ભણતી બાળાઓને કહે છે સખી, શાસો આપણે હીક્ષા સહ્યો ! આ સહારમાં કશું નથી. જાત્રા મનોભાવો બાલ્યવરણમાં કુમારી શારદાને આવે છે પોતાની જોઈને વિખળાના પ્રચ્છિન્ન પ્રસન્ન અને મૃત્યુએ સૌન્દર્યની જોઈને શારદા ઉપર સહારની અસારતાની સ્પર્શ અસર કરી. ખરેખર માનવીની જીવનીના યોગરોસા ! ખત્યુ કષ્ટ ક્ષણે આવશે તેની જોઈને ખમર છે ! આ ત્તી ક્ષણ મુખારવી એમ ૮ માનવ જીવનની મહત્તા છે જાત્રા વિચારથી આ કન્યાનું મન રીમા પ્રવે દર થનું થનું

તેમના પિતા શ્રી વાહીલાલ જીવનલાલ અને માતા શ્રી લક્ષ્મીબેન તેમજ સગા રતેગી અજાનવાણ કેલવલાલ તથા પ્રાંતિયાવાળા શ્રી નરસિંહલાલ વખતચંદ સખી (આ તજા જૈન સમાજના આદ્ય ભાવક) એ જ્ઞાન શાળાને અમલવાચ ધણી મળેના કરી પરનું તેના દરજ્જામાં વૈરાગ્યના ભાવો રજાઈ થયા છે તન દાંડ અસર થાય ખરી ! તેમના પૂ જાઈજી હીરાચંદ જીવનલાલ તેમજ જી તજોએ પણ ધણા પ્રવલો કર્યા કે આ કન્યા જી મારમાં રત તેા સાઈ પરનું ભાવિ પ્રમળ છે વૈરાગ્ય પથ અનારને ધણી કમ્પરી ખાતી પાર જીન વુ પડે છે શાધે પ્રસન્ન અને તીજા પથ્થુ એવી મહે છે ૧ તેમજુ ખન વધુ ને વધુ ૨૨ વૈરાગ્યમય જીનું તથા છે

સારણ બાધિના / મ સાણુદ મુજમે સવન ૧૬૮૧ ના માસર ગુરિ
૧૧ ના ગે / કપો સાણુદની મુજરાની સાગામાં ૭ મુજરાની મુખીનું
બાવદાગિક શિક્ષણ સેવા સેવા ન પૂત જાવના સરસારે અને પુરવોદસે દિશા
ભાવ બાવરણુધી / કપો વૈરાવજાવ રવન રુપો.

સવન ૧૬૬૫ માં અવાન સપ્તજાવના પૂજ્ય મજાધિપતિ /
બાજ જાવવારી મી રવનકદી મદારાજનુ માતુર્માંસ સાણુદ જુ સોનામાં
મુજમે જાગી, વૈરાની સારણ જ્ઞેનના જીવનમાં વધુ જ્ઞાનદ પ્રાપ્ત થયે. પૂ
મ મીને જાગર પદી કે, વાદીજાજાઈ આવતું જવારન દીક્ષા સેવાના ભાવ
રામે છે તેથી તેમણે સારણ જ્ઞેનને જોવાથી કમાડી કરી.

જ્ઞેન! સવન માર્ગે વિચરતુ કદિન છે સવન ખાંધની ખર છે.
સજારન મુખે જોડવા કહેવાં નથી જાવીય પરિદો સન કસા મુજમે
છે તમારી કુમજી વન છે બાળ્યે-વર્તિતે માત્ર ધણી સાધના માત્રી લે છે
તમે બા જુ કદી રાજી? માતા પિતાની કીચી જાવ જોડી રાજી? /
માતા-પિતા રાજ બાપરો? વૈરાની સારણ જ્ઞેને જવાબ આપ્યો " પૂ
મુજમે, મારી કપૂર્ણ વૈરાની છે જાતરના જાંઘણને-જાતરન વૈરાવજો
બા રજો છે " એને મન સજાર એક જાતની જાણ છે અને તે
જાણ છે તેને જાણ રાજગર છે / કદિન જીવનમાંથી જાતપ્રમદ સેવાની
મારી જાણેનિક જાવના છે "

પૂ મુજમેને જાત્રી રાજ કે ખરેખર, જા કવાસન કૈન સમાજને
દીક્ષા લઈ જાવવામત્રી સાસનની સેવા કરી. માતુર્માંસની જાગર ન વૈરાની
સારણજ્ઞેને વધારે જાણથી અને વધારે જામન લઈ જાગિક જાજાસ રાજ
કદી દિશી કદ જાવમાં ન કસેનિક ઉત્તરજાવન રાજ અને ધણુવ
જાજા કદ જાવ કદો. જા રીતે એક જાણુ સારણજ્ઞેન વૈરાવજા વૈ
જામાં જામન વધી રાજા કદા તવારે જીજ જાણુ માતા-પિતા તેમના
જાવજા મારે વાતે કરાઈ કદા. વૈરાવજા અને સજારનુ દુમુજાવદ માત્રી
રજુ કદુ સારણજ્ઞેને જાણથી જાણવી રજુ કે તેમના જાવજાની વાતે
કદી નદિ જાણી માતા-પિતાને ધણુ નુ જાણુ માતા-પિતાને જાન-
જાળો તવા કરવાની ખમજી જાણુ આપી, જાણુ તે મન વૈરાવજા ૧૬
કદુ તેન થી જાજા જાવ / ઉત્તર જાતા-પિતાને કદુ કે જાજારે સોગ
જાની જાગરે નદિ જાણુ એકવીય જાની જાગરે દીક્ષા મારે રાજ આપી

પરંતુ સારદાખેન સોળ વર્ષની ઉંમરે દીક્ષા લેવામાં જ મક્કમ થતા તેમણે ક્યુ કે સત્તર વર્ષની વિમળાખેનના મૃત્યુને કારણે રોકી રાખ્યું નહિ તે બાદ જિંદગીનો શો બરોસો જ માફ મન વૈરાગ્ય રંગે રંગાયેલો છે તેમાંથી પીએકેક મનાર નહીં” જાતે માતા-પિતા સમા-વકાલા-કુટુંબીજનોને જણાવ્યું કે સારદાના દીક્ષાના વિચારો દ્વં છે બાપી રાજપુસીયા સ્મરતિ બાપી.

સવત ૧૯૬૬ ના વૈશાખ શુદ્ધ છત્રેને સોમવારે તેમની માતૃવતી દીક્ષા સાચુ કે મુકામે થઈ ખૂબજ ખામખૂમથી દીક્ષામહેત્ત્વ ઉજવાયો દીક્ષાવિધિ પૂર્ણ ગુરૂદેવ રત્નચંદ્ર મ. સાહેબે કરાવી ગુરૂજી પૂ. રત્નચંદ્ર અને ગુરૂસુની પાર્વતીનાર્ધ મહાસ્તીજીના સિધ્ધા તરીકે તેમને નહેર કર્યા.

સારદાખેન તથા સાચુ દ્વા બીજા ખેન જીવીખેનની દીક્ષા સાથે થઈ તે બંનેને મહાસ્તી પાવતીનાર્ધની સિધ્ધાઓ તરીકે નહેર કરવામાં આવ્યા જીવી ખેનજી નામ જશુનાર્ધ મહાસ્તીજી રાખવામાં આવ્યું સારદાખેનજી નામ સારદાનાર્ધ મહાસ્તીજી રાખવામાં આવ્યું વૈસાખ અને વૈવિશાળ વચ્ચેની પાતળી રેખા વિહીન થઈ ગઈ અને વૈરાગ્ય વિજયી બન્યો.

દીક્ષા જીવનની સરખાતમાંજ મહાસ્તીજી સારદાનાર્ધની પ્રાપ્તિ-સાચુ-અભ્યાસનો પુરુષાર્થ પ્રમળ બન્યો પૂ. ગુરૂદેવ અને ગુરૂસુની સીળી જવમાં પૂ. મહાસ્તીજીએ મહુજ ન્યાતમશાન પ્રાપ્ત ક્યુ સાચોજી પરિધીજન કર્તુ સરૂત-પ્રાકૃત ભાષાનું ફીક ફીક જ્ઞાન મેળવ્યું બા જ્ઞાનનો બીજાને લાલ આપતા અપ સમયમાં જ પ્રતિભાશાળી અને વિદુષી બાપ્પાતા તરીકે પૂ. મહાસ્તીજી ખ્યાતિ પામ્યા.

પૂ. વિદુષી મહાસ્તીજી જ્યારે બાપ્પાન બાપે છે ત્યારે માત્ર વિદ્વાજ નહિ પણ આત્માના-કૈન-જની વિશુદ્ધિનો રજુકાર તેમના જાતરના ઉદ્ધારમાંથી આરે છે કે ધમના તત્વના સંપર્કથી ભાવાય ગુદાજનિ એવી ધીર, મનીર પ્રસાદમય સૈધીમાં વિવિધ જ્ઞાતાથી સંજગાયે છે કે મોનાથ કે તેમાં તમ-સ્મિતમ જની જાય છે અને અપૂર્વ શાંતિથી સારદા-સુધાનુ રસજાન કરે છે બાજબીનારિણી વિદુષી મહાસ્તીજી થી સારદાનાર્ધની વાણીમાં આત્માનો આંતરજ્વનિ આવે છે અને જે જ્વનિએ અનેક જીવોને પ્રતિભોધ પમાડ્યા છે સુપ્રેત આત્માને હંદોળી સવન માર્ગે દોર્યા છે

મનુષ્યન મનુષીગણ આર તીર્થમાંના સાધ્વીનીર્થની સરિતા નંદરે
એના અતરના નિર્મળા નીરનો (છાયાગેનો) પ્રવહ વહેવડાવે છે ત્યારે
મોનારદ તેમાં બી નર્થ બાવ છે અને નપ ત્યાં જ અને અવખે ખર્ચે
સ્વા ધેરાવ છે

અવન ૨ ૨ ના વસાખ શુર હાના પવિત્ર દિવસે પૂ મદાસનીછના
અવખીછવનના જ્ઞીત જા પૂરા જાય છે. બા. જ. વિદુષી મદાસનીછની
અવખ બાચાની જ્ઞા રત્ત ત્વતી બાપજુને સૌને આધ્યાત્મિક ખર્ચે ત્યા
રિતાર્થીની કપ જની રહેો ।

જ્ઞીત જાના સાધ્વીછવનમાં પૂ મદાસનીછનો વિહાર ખેલેલ ય ત્રાન
અને સૌરાષ્ટ્ર રહી છે સૌરાષ્ટ્રના રાજગોડ, ગો.જી, નેતપુર, જુનાગઢ,
વાંકાનેર થાન તેમજ મુળી, સાવણ વડવાણ સુરેન્દ્રનગર, લાંબડી, મુઘ,
પ્રાંત્ય પ્રિ રક્ષોમાં તેમના વિહારથી અને તેમના ઉપરેકથી મણા
બાદમાએએ જાલચ જાન અગ્રીહાર કરેલ છે અને સપ્તામખે વન-પત્ર
ખાજે કવેલ છે મુ ત્યાવમાં અમલવાદ, અલાન, એલ મુરતવરે કુચિને
આનુર્થાએને જામ આપ્યો છે

તેમના પ્રતિભોધથી જ્ઞાક બંદોએ વેરાન પામીને તેમની વાસે
જાવતી રીક્ષા અગ્રીહાર કરી તેમની મુલિખાએ કવેલ છે અને સાસની
અભિરુદિ કરી રત્ત છે

એક કૈન જાખી તરીકે રહી તેમજ પૂ ત્યારે બી રત્તપદલ મ
જાન પૂ થી ગુણમયદલ મના કાળજમ જાદ અલાન સપ્તકવુ મુકાન
મલ રેલ છે કૈ જાસનામાં વિરવ છે એરમુજ નદિ જુ અલાન
મ પ્રાવના મવરને બી રત્તીવાચની રીક્ષા જમ મોઘક વર્ષ પેરે તેમજ
કામિખમાં વમ જાન જાદ અલાન પ્રાવના પૂ થી અવર ।સદ મ
પા રત્તપદલ ન થી કાન્તિમુનિદ મ જાદિ કાળા ૬ નિરામલાન છે
તેમ ૪ માર સપ્તજોન રામાની પ્રેરણ જાવતર પૂ રિદુષી મદા
મગીછની અદમુન । પી છે

પા વનન થા કૈન આવક સપ કાંતાવાડી (મુર્ખ)ની રિન
તીન મન જ ધ મવન ૧૮ ન આનુર્થા કાંતાવાડી, મુર્ખ મુકામ
૨૫ મવન ૧૬ ન આનુર્થા બી વપાન રથા કૈન આવક સપ

માહુગાની વિનતીને માન આપી માહુગા ક્યું માહુગા ચાતુર્માસ પૂર્ણ
કરીને પૂ. વિદુષી મહાસતીજીએ મહારાષ્ટ્ર પ્રદેશમાં લેનાવલા પુન્ય
જગમગનગર, ધોડનદી શીરામપુર લાસચર્માવ નાસિક ઈશ્તપુરી વિ
સ્થળોના મેલકાગ વિદ્યાર ક્યો અને તેમના ઉપદેશથી આ પ્રદેશમાં અપૂર્વ
ધર્મ નમૂતિ આવી છે

મુબઈ અને ઉત્તરના પૂ મહાસતીજીના ગણ વળના વિદ્યારે, પૂ
મહાસતીજીની વાણીએ અને આસ કરીને પ્રજાચર પરના તેમનાં બાબા
નોએ અલૌકિક અસર કરી અને પરિણામે હાંધવાદીમાં તેમના સાનિધ્યમાં
થી સધના મત્રીથી રમણિકભાઈ ઢાઠારી સહિત જોડાવન સાર્થજીનોએ
જોડી સાથે પ્રજાચર મનની પ્રતિષ્ઠા લીધી મુબઈ ગયે—મોહમમી મુબઈ
માટે આ અપૂર્વ જનાવ હતો. માહુગામાં પણ સધના પ્રમુખથી
મબીરભાઈ ઉમેશ્વર શાહ, મત્રીથી દીવશાહ નાવલજીભાઈ વગેરેએ સળે
પ્રજાચર મત્રીગાર કરેલ છે આ તેમની વાણીની વીણાએ મુબઈની
જનતામાં ધાર્મિક સચ્ચારોનું સુદ્ધ સિંચન ક્યું છે મુબઈની જેન જન
તામાં ધાર્મિક જાગૃત્તીની અભિવૃદ્ધિ કરી છે

આ બધો પ્રભાવ માળખાચારિણી વિદુષી વ્યાખ્યાતા મહાસતીજી
શારદાચર્માને છે

જેમને જનજી આલે વળા હો।

પ્રવચનકાર અને પ્રકાશક

(પરિચયકાર-વલ્લુભાઈ પી. રાણી)

જાણીત સંપ્રદાયના પ્રખર વક્તા ના. જી. રા. અધિપતિ સ્વ. પૂ. શ્રી રત્નચંદ્ર મહારાજ સાહેબના મુશ્કિયા પૂર્ણ મહાસીંહ ના જી. વિદુષી શાસ્ત્ર દીપિકા શ્રી શરણનાથ મહાસીંહ સેવા ભાવી કુમરનાથ મહાસીંહ કમળાવ ત હંતુનાથ મહાસીંહ ના. જી. વસુધનીનાથ મહાસીંહ ના. જી. શાન્તાનાથ મહાસીંહ સેવા ભાવી સ્વયંસુનાથ મહાસીંહ ના. જી. હરિનાથ મહાસીંહ, નિત્યવત શાન્તાનાથ મહાસીંહ શાન્તાસિદ્ધાથી કમળનાથ મહાસીંહ આનંદચંદ્ર તારાનાથ મહાસીંહ ના. જી. શ્રી રા. હનુમાન મહાસીંહ આદિ ડાહ્યા ૧૨ જે આતુર્ભાસ શ્રી વર્ષમાન સ્વા. કૈન શાવક સમ માહુચની વિનવીથી સવત ૨ ૧૬ ના માહુચ મુઠમે જુ મુળમાં આ તેમનું દિલીપ આતુર્ભાસ હવે મીલુ આતુર્ભાસ દાર મુઠમે છે. પ્રથમ આતુર્ભાસ શ્રી વર્ષમાન સ્વા. કૈન શાવક સમ-કાંદવાદીની વિનવીથી શ્રી વીરચંદ મેધક શેઠજી કૈન ધર્મ સ્થાનક કાંદવાદીમાં જુ મુળમાં આજે આ પ્રથમ આતુર્ભાસ તપ, તપાસ અને વૈરાગ્યના અદ્ભુત રસોથી સ્થાપાયેલુ જન્મ

વિરેષ કરીને પૂ. વિદુષી મહાસીંહનાં આખ્યાનો આશ્ચર્ય ઉપર હતાં. આ આખ્યાનોથી પ્રભાવિત થઈ શ્રી કાંદવાદી સમના કુચાન મચી શ્રી રમણીશ્યામ કસ્તુરચંદ્ર પ્રકાશી અને બીજાઓ મગા કુલમે ૧૨ આખ્યાનો તથા બહેનોએ આજીવન અભ્યાસરૂપે જાળીકાર જુ હવે કાંદવાક વાક્ય નાથ અપ્રચારી હતા.

દિલીપ આતુર્ભાસ માહુચ મુઠમે જુ માહુચ-સિવ મુળાનું મુખી ઉપજાર નક્કાવ છે. મુળાની કાલર-એરિવા ગણાવ છે. આખ્યાન આજ ત્યાં થીત અને મુખી કહેને માહુચ-સિવમાં રહે છે. શ્રી વર્ષમાન સ્વા. કૈન શાવક સમ માહુચ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં આજે હવે કરી રહેલ છે.

માદુમા-શિવમાં રહેતા સૌને સૌ ઇર્ષ્ય મુખી માને છે. ભૌતિક મુખ દોષ ત્યાં વેશ્ય-વિશ્વાસ, મોડાપણ દોષ તે સ્વભાવિક છે.

પરંતુ મદદા તેમાં જૈન ધર્મની મદદા અનન્ય વસ્તુ છે. અને સાથે સાથે જૈન ધર્મનું અવલુ એ તો સોનામાં મુખ્ય જેવું છે. ચાતુર્માસના ચારે મહિના માદુમાના હાનજી શિવજી જૈન ધર્મ સ્થાનકમાં આવક આવિકાઓ સ્વારમાં સમક્ષર વ્યાખ્યાનમાં હાજર થઈ જતા. સમાયુદ્ધ ચિહ્નર ભરાઈ જતું સાથે અદ્ભૂત શાંતિ અને સિલ્સ રહેતાં. અમે આપણે ભૌતિક મુખમાં માનવા દોષને છતાં અંતરમાં આત્મિક મુખની શોધમાં માનવો. મધી રહ્યા છે તે મોતાઓની વિશાળ હાજરી ભેઈ પ્રતીતિ થતી હતી.

પૂ વિદુષી મદાસતીજીએ ચાતુર્માસના આ બાબતોમાં અનન્ય ઉમ્મશાથી ગિતવાધીતુ જે રસપાન કરાવ્યું છે અને ભૌતિક મુખની સમુદ્ધિમાં તત્ત્વ મોતાઓને આધ્યાત્મિક મુખને જે સાચો રાહ જતાઓ છે તે મારે સૌ ઇર્ષ્ય તેમજ તક્ષી છે.

પૂ વિદુષી મદાસતીજીના અગ્રચ્ચ પરનાં વ્યાખ્યાનોથી પ્રભાવિત થઈને, શ્રી વધ માન સ્થા. જૈન આવક સમ-માદુમાના પ્રમુખ શ્રી મનીરભાઈ ઉમેશ્વર સાહે મંત્રી શ્રી શિવશાસ્ત્ર નાવજી પચમીવા વગેરેને સળેડે અગ્રચ્ચ મત અંગીકાર કર્યું.

પૂ વિદુષી મદાસતીજીના પ્રવચનો અવલુ કરવાને જેમને લાલ મળ્યો છે. જાવો મળ્યો છે જેમણે એક વાર ત્યાજ, વૈરાગ્ય સવન સમર વ્યાખ્યાનો સાંભળ્યા છે તેમના મનમાં રહેજે એમ થાય કે જાવા વ્યાખ્યાનોને અગ્રચ્ચ કરવામાં આવ્યા હોય તો તેનો લાલ સૌ ઇર્ષ્યને મળ્યા કરે.

ભાઈ શ્રી જ્ઞાતિશાસ્ત્ર સાહે અને તેમના ધર્મ પત્રી અ સૌ લીલા બહેનમાં આ જાવના પ્રચરી અને તેમણે આ વ્યાખ્યાનો પ્રસિદ્ધ કરવાની તેજરી જતાની અને તે અંગેનું સપાદન હવે પ્રાધ્યાપક શ્રી અપ્પાશાસ્ત્ર સંવત્ ૬ એપ્રિલ ૩૧ A. Ph. D એ કરી આપવાની સમિતિ બન્યી.

સ ૨૨ અગ્રચ્ચ ગુનીયાના ગુપ્ત દિવસે ભાઈ શ્રી ત્વતીશાસ્ત્ર વર્તિતમ્ની તપશ્ચર્ચા નિર્વિષે પરિપૂર્ણ થાય છે અને તે પ્રમુખની સ્પૃતિમાં પારલંકાનું ગુપ્ત દિવસે જ અ. સૌ લીલાબહેન તરફની ચારદા-મુખાનું આ પ્રથમ સ્વતિનિદુ આપસુ સૌને મપુરસનું પવપાન કરાવી રહ્યું છે તે સવિશ્વાસ માનની પાત છે.

જાણ શ્રી જ્યોતીશાલ મુળર્જની લોખંડી જાગેવાન પેટી જ્યોતીશાલ
ચંદુલાલ એ કે ના જાગીશર છે

જીભ જાગીશર જાણ શ્રી ચંદુલાલ લક્ષ્મીચંદ સાદ લખતારવાળા છે
ગીભ જાગીશર શ્રી વાદીલાલ મોદ લાલ હ (જ્યોતીશાલના મોકા શ્રી
મોદનલાલ દીપવદના મુખ્ય)

આ પેટીએ લોખંડી વ્યાપારમાં મુળ્ય અને જમણવાદમાં સારી
નામના મેળવી છે અનેક સ્વા-રતેલીવજેને લોખંડી પદમાં આ પેટીએ
મોદનલાલ જાગી જાગના જાવવામાં સારો સહકાર આપ્યો છે

જાણ શ્રી જ્યોતીશાલ જમણવાદે, પાર્શ્વિક શિક્ષણ મોદાની કૈન-
સાવામાં સારી રીતે લેખિયુ છે મોદાદ સંગ્રહાવળા સ્વ. સામ્યા પૂ શ્રી
મુજલદજ મહારા / સ્વ. પૂ મુજલેવ શ્રી મોલેકચદજ મહારાજ સ્વ. પૂલ્ય
શ્રી સીતલાલજ મહારાજ અને મોદાદ સંગ્રહાવળા વા માન તપસ્વી પૂલ્ય
શ્રી હનજ મહારા / જાણ સંયોના નિકલા પરિશ્રમથી, સ્વ. સંયોની જાણ
વસ્થાથી / પાર્શ્વિક શિક્ષણ અને સચકારથી સિધિત થયેલા છે જાણ
મોદાની કૈનસાવાના પાર્શ્વિક શિક્ષણ જમણા સૌમાં ૭ પાર્શ્વિકતાનું
ધિવન હતુ છે તે જાગે જમણા સૌમાં ચિરતન દર્શા રહ્યુ છે

કૈનસાવામાં જાણ પાર્શ્વિક શિક્ષણ જાણ સંયોના કૈનસાવામાં
જાણની છે તેની પ્રતીતિ જાગે જાણ છે મોદાની કૈનસાવાના સહ
પાણી નીચીના રત્ન-સંયોના જાગે જમણા માણ છે

જાણવાદિક-જાણવારી કૈનસાવામાં કૈનસાવામાં દોષા છતાં તેનાથી નિમજ
સ્ત્રી જાણી નય તેની જ્ઞાન દીપ તપસ્વીના જાણ એક વય મુખી જાણ
કર્યુ અને તે નિર્વિન જ્ઞાનદીપી પરિપૂર્ણ કર્યુ તે જાણવાદિક અનેક
જા નીચે જાણવામાં જાણવા માટે મુજલે છે તેમ જાણી મુજલેમાં જાણ
જાગે જાગે અને તેના સંયોનામાં જાણવા કર્યુ જાણી રહે છે તેનું
મુજલેમાં જાણ જાણ શ્રી જ્યોતીશાલજાણ કૈનસાવામાં મુજલે રહે છે
અને જાણવાને સ્વ. જાણિક કૈનસાવા કરવાની પ્રેરણા આપે છે

શ્રી જ્યોતીશાલના પૂ પિતાશ્રી સ્વ. જાણવાદિક દીપવદનામાં પૂ
પાર્શ્વિકશિક્ષણ દના તેમજ મોદામાં મુજલે સમય સ્વ. સંયોના જ
જાણીના કૈનસાવા

મુખપૃષ્ઠ પર અપાયેલ ચિત્રનો પરિચય —

સસાર—આસક્ત માનવીની મોહદશાનુ કડુસુ રહસ્ય !

કેન કમલાઅર્માં મી જલુસ્વામી મી પ્રભવસ્વામીને મધુમિદુનુ એક મુદ્દર દર્શાવે છે “અટવીમાં પસાર થતાં એક પુરુષની પાછળ ત્રણ હાથી પાડવાથી તે અચનીત જનીને દોડી જતાં, એક કુવાની કિનારી પરના વડની વડવાઈ પકડીને ઊંચે લટકી રહે છે તે કુવામાં નજર કરે છે તો ત્યાં એક મોટા અનનર તેને ગળા જવા મુખ શરીરે ઊભો છે વળી ચાર ખુલ્લામાં ચાર ભયંકર સપ કરડવાની ઈચ્છાવાળા રહેલા છે. પકોટી વડવાઈને કાગા ધોળા બે હાંસ કાપી રહ્યા છે હાથી વડને દસાવે છે તેથી અને પવનથી, ઘસા ઉપર એક મધપુટ્ટે રહેલો તેમાંથી મોઈ વાર મળ્યા રીપાં ટપકે છે ? તે પુરુષના મુખમાં પડે છે તેના તેને મધૂર સ્વાદ લાગે છે મધમાખી તેને કરડવાની ઈચ્છાથી ચારે બાજુ ઉડે છે મોતની આવી કુખડ રિશ્તિમાં પડેલા તેને જોઈને ત્યાંથી પસાર થતા વિમાનમાં રહેલી વિશાખરીને દયા આવે છે વિશાખરી વિશાખરને આ માણસ પર દયા કરવા કહી છે તેથી તે વિમાન શોભાવી પેલા પુરુષને તે વિમાનમાં આવી જવાનું કહે છે જેથી વ વાઈ વધારે, તે કુવામાં પડીને ભયંકર કુખડે ન નોતરે.

પણ આ પુરુષની જુદી તો જુદો ! તે જાણે છે કે ભયંકર આત્મની આ પત્રો છે અને ભયવાનો ઉપાય વિમાનમાં બેસી જવું તે જ એકમાત્ર છે તેમ છતાં તે વિશાખરને પેલા મળ્યા સ્વાદના શોભામાં કહે છે કે જાઈ બે મિનિટ શોભી જા, એક વધુ રીપું પડે અને હું તે આખી લઈ ત્યાં મુખી શોભી જા. વિશાખર શોભે છે રીપું મળ્યું તો ખરૂં પણ હવે વધુ સ્વાદ ક્ષેત્રની ઈચ્છા જાણે છે તેથી વધુ શોભાવા કહે છે વિશાખર ત્રણવાર વાર તેની વિનંતી માન્ય રાખે છે પણ પેલાને રીપામાં / સુખ થતાં જોઈ જાતે તેના નથીન પર હોઈને વિશાખર વિમાન હાઈ ચાલ્યો જાય છે ત્યાર બાદ પેલા પુરુષની શી દયા થઈ તેના ઉશ્કેળની તર નથી

પ્રાધ્યાપક શ્રી જયનથાસ સવચ્છ મોખાણીએ, મારા સ્નેહ સન્નિધે
લીધે તેમની નાકુસ્ત તબીયત હોવા જતાં વ્યાખ્યાન-સપ્તાહનું કાર્ય
સીરનાથી કરી આપ્યું છે તે માટે આભારી છું

જાતમાં આ પુસ્તક-પ્રકાશનની વ્યવસ્થા કરવાનું કાર્ય કરવા શાઈ
શ્રી જીતીલાલ શાહે અને જી. સૌ. લીલાબહેને અને પિતાનો કુટુંબીજન
જરૂરી કે અમૂલ્ય તક આપી છે તે માટે કુ. તેમનો આભારી છું

૪૭ હાજીબાદ મેન, કાલ્યાણેવી
મુબારક ર. તા ૨૪-૪-૬૪
શ્રી વીર જયતી

જયસિંહ
અમુલ્યક પી. રાણી

વ્યાખ્યાન પહેલુ

(સોમવાર - તા ૮-૭-૧૩)

વીતરાજ પ્રભુના શાસનની ઠેવી અજળ જલિહાસી ને દેવો
 ઘડીશુત અને અર્થિત્ય પ્રભાવ છે! એ ઉપકારી દેવના ધર્મ-
 સ્વસ્થમાં જાણેલો આત્મા અતિઅરુપ સમયમાં પોતાનું સ્વભ
 નિર્મળ જ્ઞાનસ્વરૂપ મેળવી લે છે વીતરાજતાની પરાકાષ્ટાએ
 ખોલેલો તીર્થંકર ભગવાનનો એ દેવો અનહદ ને અસ્તીમ
 ઉપકાર છે! સમય અને તપની તીવ્ર નિશ્ચિત્વાર સાધનાથી
 એ દેવે પાતે પરમાત્મા બને છે, ને મિથ્યાત્વના ગાઢ અંધકારમાં
 જટવાતા ને ઠમ્ભત્ત્વાને પનારે પડી રીખાતા જગત પર કુટુબા
 વર્ષાથી તેમને સંસાર જટલીમાંથી નિસ્તાર પામવાનો ને પરમાત્મા
 બનવાનો માર્ગ જતાવે છે સુત જહુએ! વાતુમાંસના માંજલિક
 દિવસોનો આરભ થઈ ગયો છે સમ્યક્ત્વોનો અવશેષ મગાડવા
 ભગવાન મહાવીરે કરેલો પ્રતિબોધ અલૌકિક અમૃતમય વાણીમાં
 મણુધરે કીધ્યો છે વીતરાજવાણી પૂર્ણ ને નિશ્ચિત છે પશ્ચમ
 અગ્ર-ભગવતીસૂત્ર-શ્રી ભગવતીજી પરમાત્મમાં પશ્ચ એવાં જ
 નિરૂદ્ધ રહસ્યો ભરેલાં છે અનુભવથી અદર ઊતરીને નિરીક્ષણ
 કરીએ તો જ એ વાણી સમજાય ભગવતીસૂત્રમાં અલૌકિક અને
 અમરકારી ભાવો ભરેલા છે મેઘા ભગવતી જ્ઞાનસ્ત્રોતથી ભરપૂર
 વિશાળ સાગર જેવાં છે સાગર કંઠે ઊભા રહી વિશાળ જલ
 સચિનું અવલોકન કરનાર આગળ નથી જઈ શકતો કાંઈ
 ઉપરથી તો માછલા જ દેખાય સાગરને તળીએ જનાર જ
 રત્નો જુએ છે ને માત્ર કરે છે તેવી જ રીતે ભગવતી મેઘામા
 રહેલા ભાવ અને રહસ્ય અણનાર સમ્યક્દશન જ્ઞાન ને વ્યારિ
 અપુષ્પી રત્નત્રયી મેળવે છે માત્ર ઉપાસ્યે જઈ આવવાથી

જાણીએ છે કે દ્વ પ્રભવ ! સસારીએના મુખ પળ જાણુ ન છે
 જાણુ પુત્રુ તે જ સસારી એવ (૨) જન્મ ત્રા જાન મરણથી મુક્ત સસાર
 તે જાણી (૩) મિત્ર દાસી તે જુગુ (૪) ૭ કુલો તે દેવમય અને મનુષ્ય-
 જાવ (૫) તેમાં જાણુ તે તરફ તીર્થ મની મિત્ર (૬) માર સર્વો તે
 ક્રોધ, માન, માયા એજ એ માર કયાવ (૬) મધના રીપની સાક્ષ્ય એટલે
 સસારી એના વિવાદિ કાલિક મુખોમાં મુખ્ય જનુ (૭) મધમાખીએના
 કાણુ એટલે સસારીએના જાણિ, જાણિ અને કાણિ (૮) જ રાઈ
 એટલે જાણુ રૂપી દોરી (૯) કાળા-સેલા બે જાણુ તે જુગુ પદ અને
 જુગુપદ ૭ રાજિ-વિષ જાણુ રૂપી દોરીને કાળી રદ્દક ૭ (૧) જે
 જાણુ તે જાણુ-જાણુ દંતુ રૂપ જાણુ જાણુ અને જાણુ (૧૧) જે
 મધના રીપ તે જાણુ-રૂપણિ પદિ વિષો (૧૨) વિષાધના વિષાળી
 જાણુ તે જાણુ જાણુ-જાણુ જાણુ જાણુ જાણુ

તાલજા એ કે, મધુનિજુનો સ્વાદ એ તે જાણુ જાણુ જાણુ / જે-
 જાણુ જાણુ (નિર્જીવન જાણુ-જાણુ, ૫ ૨૪૮)

વ્યાખ્યાન પહેલુ

(સોમવાર - તા ૮-૭-૬૩)

વીતરાગ પ્રભુના શાસનની કેવી બબળ બલિહારી ને કેવો અદ્ભુત અને અર્થિત્ય પ્રભાવ છે! એ ઉપકારી કેવના ધર્મ-શસ્ત્રમાં ગળેલો આત્મા અતિઅરૂપ સમજમાં પોતાનું સંકલ્પ નિર્માળ જ્ઞાનસ્વરૂપ મેળવી લે ॥ વીતરાગતાની પરબાધને ખોલેલા તીર્થકર ભગવાનનો એ કેવો બનદ્દ ને બસીમ ઉપકાર છે! સુખમ અને તપની તીવ્ર નિરતિવાર શાધનથી એ કેવે પોતે પરમાત્મા બને છે, ને મિથ્યાત્વના ગાઢ અંધકારમાં અટવાતા ને કર્મસત્તાને પનારે પડી રીળાતા જગત પર કડુણા વર્ષાથી તેમને સસાર અટવીમાંથી નિસ્તાર પામવાનો ને પરમાત્મા બનવાનો માર્ગ બતાવે છે સુર જાગુએ! આતુર્માંશના મંગલિક દિવસોનો આરભ થઈ ગયો છે બબલુવોનો ભવશય મટાડવા ભગવાન મહાવીરે કરેલો પ્રતિજ્ઞા બલૌકિક અમૃતમય વાણીમાં મણુધરે બીજ્યો છે વીતરાગવાણી પૂર્ણ ને નિશ્ચિત છે પચમ અજ-ભગવતીસૂત્ર-શ્રી ભગવતીજી પરમાજમમાં પણ એવાં જ નિવૃદ્ધ રહસ્યો ભરેલાં છે અનુભવથી બહાર ઊતરીને નિરીક્ષણ કરીએ તો જ એ વાણી સમજાય. ભગવતીસૂત્રમાં બલૌકિક અને ચમત્કારી ભાવો ભરેલા છે મૈયા ભગવતી જ્ઞાનસ્ત્રોતથી ભરપૂર વિશાળ સાગર જેવાં છે સાગર કંઠે ઊભા રહી વિશાળ જલ રાશિનું અવલોકન કરનાર આગળ નથી જઈ શકતો કંઠ ઉપરથી તો માછલા જ દેખાય. સાગરને તળીએ જનારે જ રત્નો જુએ છે ને પ્રાપ્ત કરે છે તેવી જ રીતે ભગવતી મૈયામાં રહેલાં ભાવ અને રહસ્ય બાણનાર સમ્મજ્જમાન, જ્ઞાન ને વ્યારિ અધુપી રત્નત્રયી મેળવે છે માત્ર ઉપાસ્યે જઈ આવવાથી

આ ભાવ નહિ સમજાઈ બાક. જો માટે તો જોઈશે સતત જાગૃતિ ને
 પ્રજ્ઞામયના સતત તપ સહિતની આરાધના. જ્યાં આશિષ્ય નથી
 ત્યાં સ્થિરતા નથી, વૈભવને વટોળે થકેલા. જ્યેતનને સ્વરૂપનું
 વિસ્મરણ થતું છે સ્વરૂપનાં હાથે સ્થિર જન્મા વિના સાધનાને
 પથે નહિ જવાય. પાણીમાં પડેલી વસ્તુ જ્યાં યુધી પાણીનાં
 ધોળાં ઉછળી રહ્યાં છે ત્યાં યુધી નહિ દેખાય. પાણી સ્થિર
 થયા પછી જ જો જડી શકે તેમ છે દેવાલુપિયા, આત્માના
 શુદ્ધભાવમા વટોગરૂપી વિભાવ ॥ ત્યાં યુધી સમ્બરૂત્વરૂપી રત્નને
 ધામી શકીશું નહિ. “તીજેરી, અને રૂપિયા આપ, રત્ન આપ”
 એવો જપ કરવાથી રૂપિયા કે રત્ન નહિ મળે, જો માટે તો
 તીજેરીને ધોળા બાળાં દ્વારા જોઈવી પડ્યો. તેવી રીતે કેવળ-
 જ્ઞાન કે કેવળજ્ઞાનરૂપી રત્નને જહારથી નથી મળવાનાં, જો તો
 તમારા જ શુદ્ધસ્વરૂપમા પડેલા છે.

માનવજીવન કેટલું શુદ્ધિક છે? સહેજ પલ્લુ પ્રમાદ ઠંઠા
 વગર છે જીવન. જ્યાંથી કર.

કુસમો મહા જોષ વિન્દુષ, ચોર્ક વિહર હમ્મમાયપ ।

જ્વ મણુપાય કીર્તિય સમર્થ ગોપમ । મા પમાયપ ॥

હાલના પાંદડા ઉપર પડેલું બાકજનું બિંદુ યોડીક જ
 બાર સ્થિર રહે છે જનનેા અપાટો હાજર્તા તે વરત જ ખરી
 પડે છે તેમ હે બધુજો! માનવ જીવન બાકજનાં જર્તા બિન્દુ
 જેવું છે માટે પ્રમાદ ઇચ્છી સત્વર ભ્રમત જનો. સમર્થ ગોપમ
 મા પમાયપ । જગવતી સૂત્રનાં જોક જોક પડને સમજ્યા તથા
 થાળે. જગવતી સૂત્રના તેજમા ચલકના છૂપા હરેશમાં રાજ
 ઉદ્ધવનેા અધિકાર વધાર્યો, તે સાંભળવા જીવનની શુદ્ધતાને
 સાધે. તમારા પુરવઝોએ પ્રાપ્ત થયેલી માનવજીવનની સાધ
 નામાં જીવનને જોળજર્તા થીજો. પરિણામની વિશુદ્ધિ માટે
 બાકા વિશુદ્ધિ આવશ્યક છે બાકે જીવનમાં શુદ્ધિક મુજ માટે

જેટલી તમારી તૈયારી છે તેટલી શુ આત્મા માટે છે? 'યોદી
 પણ જરૂરી લાગતાં પાપો ચાલે આવે છે, અને હવે તો જોઈ-
 ણીશનના વૈભવને પણ જોઈ છે પરંતુ એ કલ્પિત સુખો
 તમારી જાણતી નથી તેને કયા ફેરી ફેરી તેનો તમને ખ્યાલ
 છે? મુબઈના મીલમાં જીવનમાં તમે ક્યારે આવ્યા ત્યારે
 કેટલાં પોણા કરવા ને શાંતિમય જીવન વીતાવવું જેટલી જ
 તમારી તૈયારી હતી. આજે તમારી એ તૈયારી પૂરે કયા સુધી
 પહોંચી ગઈ છે તેનો વિચાર કરો.

“મહા કાદો તદા કોદો કાદા કોદો પવર્સ” ।

૨૬ તમારું જીવન એવા રૂંધા આવે છે જેમ લાભ વધતો
 ગયો તેમ લાભ વધતો ગયો અને તેમ તેમ તૈયારી વધ
 લાગી યતી ગઈ હવે તૈયારી પૂરવી પાછા જળી
 સંતોષના ઘરનો અનુભવ કરે એટલે ખર્ચ ને બંધ કરી
 એક એક બચતનો ત્યાગ કરે. સમાજના કેટલાક ભાઈ-
 બોની આજની વિગત પરિસ્થિતિ જોઈ અનુકંપા આવે છે
 અહવાસ થઈ શકે તેટલી જગ્યાનો પણ અભાવ છે જેન હયાતમાં
 કશું છે કે અધારી જગ્યાએ રસોઈ બનાવી અજવાળે જમે તો
 ને અશુદ્ધ છે, અજવાળે બનાવી અધારે જમે તો પણ અશુદ્ધ
 છે, અધારે બનાવી અધારે જમે તો તે પણ અશુદ્ધ છે, અજવાળે
 બનાવી અજવાળે જમે તો જ આદાર શુદ્ધ છે એ તમારે શત્રુ-
 સેનના પ્રતિજ્ઞા હોય, અસહ્ય આદારનો ત્યાગ હોય તો શુ તમે
 શુદ્ધ આદાર લેવાને શક્તિમાન છો? દીવાનખાનુ પ્રકાશમાં ને રસોડું
 અધારમાં હોય છે, કારણ કે શુદ્ધ અને અશુદ્ધ આદારનો વિવેક
 રહી નથી. તમને યતુ હશે કે જેન મુનિઓને શુદ્ધ ધર્મ રચા-
 નોમાં રહેવાનું મળે છે પછી તેમને શુ દુઃખ છે? સવમન્ય
 કશું પમે જતાં જમે તેનાં કષ્ટ આવવા છતાં મુનિ સમજાવ
 એટલા નથી તેમ જરીબાઈ બતાવતા નથી. પાપને શિક્ષા

મત્સ્યજ્ઞાનની સાધનામાં જનુ પડશે. એ પછે નહિ બાબો તો મનરુપી ધોરે ક્યારે પણ આમળના દ્વારમાં પટકાવી પાડશે. ધાટર જલાનનાર સહેજ પણ ધ્રુવની યેકાગણ સમતો નથી તેમ જીવનની ધ્રુવ ક્યાં છે તેનો વિચાર કરે તો જ ભગવતી સૂત્રનાં મહાન રહસ્યોને સમજી શકશે.

ભગવતી સૂત્રનું વાંચન શરૂ કરતાં પ્રથમ પાંચ પરમેષ્ઠીનું સ્મરણ કરવામાં આવે છે. પાંચ પરમેષ્ઠી-મહાન નવકાર મત્સ્ય ઔદ્યુગનો સાર છે. એનું સ્મરણ કરતાં જન ત કર્મની નિર્જન શાથ છે. 'નમો અરિહતાયુ યિહતા જયન્ત વીશ તીર્થ' કર અને ઉત્કૃષ્ટા ૧૭ અને જયન્ત મેકોઠ કેવલી અને ઉત્કૃષ્ટા નવકોઠ કેવલી ભગવાનને આપણા ભાવનમસ્કાર શાથ છે. નમો સિદ્ધાય કહેતાં જનસ્થિતિ કહક વર્ણને જેવીશ કહકમી સિદ્ધતાં જીવે જન ત ગણા અધિક છે એવા સિદ્ધ ભગવાનને નમસ્કાર શાથ છે. આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને સાધુજીને નમસ્કાર કરતાં જયન્ત મે કલ્પર કોઠ અને ઉત્કૃષ્ટા નવ કલ્પર કોઠ સાધુ-સાધ્વીજીને નમસ્કાર કરીએ છીએ. આવા પાંચપદનું સ્મરણ કરતા હૃદયમાં ઉમંગકો આવે એવો જોઈએ. આવા ઉમંગમથી હૃદયની સિત્તવિશુદ્ધિ નહિ કરે ત્યાં મુખી ભગવતી સૂત્રના મહાન રહસ્યો નહિ સમજી શકે. વર્ષાકાળ આવતાં પહેલાં જેકૂત જેવરને બધી રીતે વિશુદ્ધ કરે છે ને પછી વરસાદ આવતાંની સાથે જ વાવણી કરવા માટે છે આપણને પણ જીવનમાં વાવણી કરવાનો અમૂલ્ય અવસર સાંપડ્યો છે.

ભગવતે કહ્યું છે કે આવકો સતોના અમ્મપિયા ૬ એક પ્રસંગ છે જેની તપની જ્યોત ઝગદગતી છે એવા એક આદિત્ર સપત્ર સત માસજમણનાં પારણાને કિવસે ઝોયરી અર્ધે દરવા દરવા એકવીશ ગુણ સમુદ્રા આવકને ઘેર જઈ પહેલ્યા, (મમકાથી છલકાતા હૃદયે સાત આઠ પગલા સામે જઈ વિધિ

પૂર્વક વદન કરી આવકે સતને આનંદાર્યા. ઘરમાં રહેલાં નિર્દોષ
 માનપાન સતને બહોરાબ્યાં, પણ ઘરમાં પડેલા સિંહ કેશરીઆ
 લાઠવા બહોરાબવાનુ સૂઈ ગયો, પરંતુ સાધનાને પંથે ગળેલા
 મહાનયોગી તપસ્વી મુનિના હૃદયમાં સિંહકેશરીઆ લાઠવા
 બહોરાબની ભાવના રહી ગઈ બોની પ્રબળ વાસનાએ બેર ઠસું
 ને પૂનમની જન્મજાળી રાત્રીના પાછલા પહેરે, 'આ દિવસ છે' એમ
 માની સિંહકેશરીઆ લાડુ મેળવવાની ભાવનાથી મુનિ આવકે
 જાંજણે પહેાંચ્યા. ઉદાર ભાવનાવાળો આવક વિસ્મય પામ્યો.
 શુરુદેવ આ સમયે બોલ્યો માટે ન આવે, છતાં ભક્તિભાવથી
 સ્મર કરી, સિંહકેશરીઆ ચાર લાડુ બહોરાબ્યા. ને પછી શુરુ
 દેવને કહ્યું "શુરુદેવ ! મને નવકારથી પચ્ચક્ષણાણુ કરાવો."
 નવકારથી ઠાળ આવ્યો છે કે કેમ તે બેવા મુનિએ સૂર્યની
 સામે દષ્ટિ કરી તો સૂર્યને બદલે ચન્દ્ર દેખાયો. મુનિનું હૃદય
 ઠપી ઊઠ્યું ધિક્કાર છે, મારી વૃત્તિની વાસનાને ! પચ્ચક્ષણનો
 તેજસ્વી જાગ્રિ પ્રદિપ્ત ઘડ ઊઠ્યો ને કમ ક્ષણે લાકડાને બાળવા
 સમય બની ગયા. મહાન મુનિએ આવક પાસે શત્રિનો પાછલો
 સમય પૂરો થાય ત્યાં સુધી બેસવા જમ્યા માગી, ધન્ય છે તે
 આવકને કે જેણે મહામુનિના ચારિત્ર્યમાં જૂળ જ સહકાર આપ્યો,
 મુનિ ચાર લાડુ વેસવાવવા વેષાર જમા, લાડુમાં મુખ્ય ત્રણ વસ્તુ
 છે, તેમ છત્રને પણ કમ જાંધવાનાં ત્રણ કારણો છે ને છાં
 વાનાં પણ ત્રણ કારણો છે સ્વદષ્ટિ પ્રાપ્ત થતાં જાતમાના શુદ્ધ
 ઉપયોગમાં સ્થિર બનતાં શુદ્ધધ્યાનથી ચારિત્રના પંથે બહી
 મુનિએ ચાર સાતીકમનો ક્ષય કરી દીધો ધન્ય છે તે મુનિને
 ને ધન્ય છે તે આવકને. આવકે સતના જન્મમાપિયા બની સતને
 માત્રદર્શન કરાવી દીધું, આવા આવકને આગમકારે બેકવીશ
 શ્રવેશી સમુદ્ર કહ્યા છે બ્યાબ્યાન પૂરુ થતાં ભગવતી સુત્ર
 વચ્ચારી બ્યાબ્યાનમાં ઉદારન મહારાજનો અધિકાર વચામે,
 જેનો ભાવ વધા અવસર કહેવાયો.

વ્યાખ્યાન બીજું

(મંગલાર્ક તા. ૬-૭-૬૩)

જનમજન્મનાં આત્મકલ્યાણ માટે, જનમવતીસૂત્રનાં મહાન શિક્ષાન્તોનું વાંચન થાશે છે. જનમવાન એટલે આત્મા; જનમવતી એટલે આત્માનો સાર. ઉદાત્ત સત્ત્વના અધિકાર દ્વારા જે સમજાવવામાં આવશે. પરમાત્માના સાસનને પ્રાપ્તિ વાસનાના જગને ક્ષમ ફરવા માટે આપણે પુરુષશાળી બન્યા છીએ. વાસનાની શુભને આત્મા હજુ મીટાવી શક્યો નથી. વાસનાનો ખાટો કદી પૂરો કરી શકાય તેમ નથી. એક એક ઈન્દ્રિયના વિષયોની વાસના આત્માને પામલ બનાવી દુઃખતિની ભીડી ખાઈના પોકેટી દે છે. દુઃખ વાસનાના આક્રમણે આત્માપર કણે કણે આક્રમણ છે. પાપી વાસના ઉપર માનવજનમાં જ વિશ્વ જરૂર મેળવી શકીએ. આત્માનો સમસ્ય વિવેકરૂપી પુરુષાચ સતેજ થાય તો જનમજન્મ કાઈ કરી શકે નહિ.

શાંતિએ સમજાવેલ સંસારનું સ્વરૂપ અને મુખ્યદુઃખનાં સ્વરૂપ સમજી લેવા એક જો.

અર્થ દુષ્કર્મ કરા દુષ્કર્મ, રોગાણિ મરણાણિ જા.

અર્થો દુષ્કર્મો દુ સંસારો અત્ય કસમિત અસ્તથો ॥”

—ઉત્ત જ ૧૬ ચા ૧૧

આહા! દુઃખના કરેલાં સંસારમાં-સારાએ સંસાર દુઃખ-રૂપ ॥ જ મનુ દુઃખ, કરાનુ દુઃખ ને-મરણનુ દુઃખ. આ દુઃખમાંથી મુક્ત થવા માટે માનવજીવન માત્ર થયું છે જનમાને તો આખ્યા પર મહાન હજુજા કરી છે. જે નાથ કેવા છે? જનમજન્મના અકલુષના અમલકલ્યાણ આ શબ્દો બોલતાં આપણી છાતી ઊછળવી એક જો. ઉનાળાના દિવસોમાં સખત

ગરમીમાં તમે માગ' પર આશ્વા જતા હો ત્યારે ધરતી પર
 ખગ મૂકતો નથી, ગરમીથી ઠઠ સૂકાઈ જાય છે ને માગ' પર
 ભૂંસ્યા પડ્યા હોઈએ ત્યારે કોઈ ચોખ્ખ માગ' બતાવનાર મળી
 જાય તો તેનો આપણે કેટલો ઉપકાર માનીએ! વ્યારગતિ,
 યોગીશ દક્ક અને યોગશી લાખ લુવાયોનિના' ભૂલેલા પંચે
 પેઠેલા આપણને જાનીઓએ કેવો સુદર માગ' બતાવ્યો છે!
 'એ સ' માગે' જવું' હોયતો 'સમ્યગ્વર્ણનજ્ઞાન-ચારિત્રાન્નિ
 મોક્ષમાર્ગે' મિશ્ચાત્વનાં મૂળ ઉજેડી એ માગ લેવો જ પડ્યો.
 સમ્યક્ત્વ વિનાનું જ્ઞાન અજ્ઞાનમય જી અજ્ઞાનનો અધકાર
 વિવશ છે ઘરમાં લાઈટ થાલી ગઈ હોય, રાત અધારી હોય
 ત્યારે એક મીણબત્તી સળગાવતાં પલ્લુ કેટલો પ્રકાશ ધાય છે!
 એ તો સામાન્ય અધકાર અને સામાન્ય પ્રકાશ જ્યારે અવ
 નમાં તો અનાદિ કાળનું અધારુ છે એને સમ્યક્ત્વનો પ્રકાશ
 મળી જાય તો!

૫૬

“જલ્લુ છ હું દીપક એવો ને કહીએ ના જુગાયે; મુજને મુજે ન
 કાઈ, દીપક પ્રભુ તુ યાને, દેવાધિદેવ! જિનવર! ભૂંસ્યો હું
 માગ' જાએ, મુજસે સુજે ન કાઈ, દીપક પ્રભુ તુ યાને ”

અનાદિ કાળથી આત્મા આ પ્રકાશને ભૂંડી ગયો છે
 આંખે યોગિયો જાણ્યો હોય તો ટાકટર પાસે ઉતરાવો છો
 જ્યારે આંખનું તેજ સત્તામાં હવું ને તે આંખુ છે તેથી તેનો
 ઉપકાર માનો છે શેઠ મટાકવા જેમ ડોક્ટરને અપણ યાજો
 જો તેવી રીતે અનાદિનાં શોખને મટાકવા એકવાર શુરને અપણ
 વધ જાણો. શુર એટલે કાણ?

“શુરુ વિના કેા નહિ સુજિહાતા;
 શુરુ વિના કેા નહિ મગસાતા :

અર્થેણ કરી દેવાનો નિર્દેશ કર્યો એક જ દેશના સાંભળતાં
એમનાં જીવનના પદદા ખૂલી ગયા આંતરચક્ષુ ઉઘડી ગયા. હે
દેવદ્યુતિપયા! શુ કહું ? તમે તો ઘણા સતોનો ઉપદેશ આપી
ત્યો હશે, છતાં આજે જાણવારી મનવાનુ થઈ શક્યુ નથી,
જ્યાં મુખી બારિશ્વરીની મુવાસ નહિ અનુભવો ત્યાં મુખી જીવનની
સાચી ધડી નહિ અનુભવી શકો. મારના એક જ ટહુકારથી
હબરો સર્પો બદલના વૃક્ષને છોડી વ્યાધ્યા બધ છે તમારા
જીવનમાં ભગવાનની વાણીરૂપી મારલો ટહુક્યો છે કે નહિ ?
એ વાણીનો ટહુકાર તમારા હૃદય મુખી પહોંચ્યો હશે તો તો
તમારા વિકારોરૂપી સર્પો તરત જ પલાયન થઈ જશે ક્યાં
મુખી હંદે કલેજે ધેરી રહેવુ છે ? ઉઠો, બગો, વહેલી વહે
સમજો. જીવન ઇશ્વર છે જીવન વ્યવજ છે

“વાદળી આકાશમાં આવી અને ચાલી ગઈ,
હાં ! જરા આવી, છવાની હાય રઈ ચાલી ગઈ,
વાદળી આકાશમાં આવી અને ચાલી ગઈ”

આકાશનાં પથરગ સુણમાં વિલિન થઈ જાય છે તેમ
જીવન ક્યારે વિલિન થઈ જશે તેનો ભરોસો નથી. ભગવતી
મૈયાનાં રહસ્યો સમજવા જીવનને શુદ્ધ અને મનને પવિત્ર કરવું
જ પડ્યો. પાના ફેરવશે પણ રહસ્યનો પાર નહિ પામી શકો.
મૂળ વચ્ચે સોજનનો સ્વાદ નથી તેમ આત્મભ્રૂતિની પિપાસા
વચ્ચે રહસ્ય નહિ સમજી શકો. અહા ! ધન્ય છે જ જૂકમારને !
મુખમાંશ્વામીની એક જ દેશના સાંભળી વૈરાગ્યના રંગે રંગાઈ
ગયા. તેમની નજીક એક દિવાલ તૂટી પડી. દિવાલ તૂટતાં
જ જૂસ્વામીનો બલ્લે સમાર જ તૂટી પડ્યો ને વૈરાગ્યનો પ્રભાવ
પ્રગુણા ઉપડ્યો. ભગવાન ! કેવી તમારી વાણી ને કેવો
તમારો ઉપકાર !

શુક્ર વિના કે નહિ ભરણ કરતાં;
શુક્ર વિના કે નહિ સૌખ્ય કરતાં. ॥”

શુક્ર શોધવામાં પણ પૂર્ણ અતુલ્ય ભેદજો. બહારમાં કાપા પરીક્ષા તેની પરીક્ષા કરીજો છીએ. શુક્ર શોધતી વખતે જૂળ ભરૂતિ ભેદજો મહાન યજ્ઞો કરનાર ઈન્દ્રભૂતિજો ભગવાનને બ્રેશ અને તેમની વાણી સાંભળી અર્પણ થઈ ગયા. ઘણા સંતોને સરીર નમ્યાયા છતાં તમે કોઈને અપણ થયાં છો ખરા? જ્યાં સુધી અપણ નહિ થાએ ત્યાં સુધી ભાવને નહિ પામી શકે. અપણનાથી જ આત્મવિકાસ સમાશે. આજ સહ છોએ. અતરમાં સ્થિર બને. અગિયાર અણુધરમાંના નવ અણુધર આત્મસ્વરૂપની પીછાણ ભગવાં મહાવીરની ઢેચાલીમાં મીસાને પામી ગયા. મહાવીર સ્વામીના નિર્વાણ પછી પચમ અણુધર સુધર્માસ્વામી આગ્યા. કેશરી સિંહ સમા. જોમની વાણી બીજનાર મહાન વૈરાગી જ જુ બેવા સિમ્બ હતા. મહાન સપત્તિવાન “દેવતાને વસ્ત્ર લાગે એવા જ જૂસ્વામી બાળીજો.” આવા જ જૂસ્વામી રાત્રે પરણે છે ને સવારે મહાભયકર મમતાની બળને તેમની સુધર્માસ્વામીને શરણે લય છે.

તમે કહેજો કે ‘મહાસજ હમણાં જ નીકળી ભઈ’, પણ શુ કહુ! શ્રીમતીજીના નિસાસા લાગે” તમે તો પુરવની પાવડી બાધી છે કોઈના નિસાસા લેતા જ નથી શુ તમારી જૂની છે કે સચ્ચા છે કાઢતી વખતે જ નિસાસા લાગે છે।

“જનની જણ તો ભણ જણ કાં દાતા કાં મુર,
નહિતર રહે? વાજણી મત શુભાવીશ નૂર.”

વીરને પમે થ થા વજર તમારો ઉદ્ધાર નથી. જ જૂસ્વામી જેવા બેઝવાર સુધર્માની રેશના સાબળી સચમ લેવાનો નિબંધ કરી ઘેર ગયા માતાની આજ્ઞા માગી સુધર્માસ્વામીને લખ

જાણ છે? તમારે પુરૂષલાનદી ક્યાં મુખી રહેવું છે? પ્રમાદ
 છેડી, લવનની વ્યાલી જતી મદીઓ લવનને સાધક કરવામાં
 ભેડી દે. સસારના જાવો ઉપર અરુચિ જાળી હશે તો દેવ,
 શુરુ અને ધર્મ ઉપર રુચિ થશે. આ ત્રણ તત્ત્વોમાં શુરુતત્ત્વ
 વચ્ચે છે ત્રાજવાના બે પક્ષવાળી ભેખાય નહિ. વચ્ચે ફાંડી
 ભેંઈએ. એ ફાંડી સાથે જન્મે ત્રાજવાં ભેડાયવા ભેંઈએ. એ
 ફાંડીમાં પણ બંશબર નાહુ ભેંઈએ ફાંડીમાં અને નાડામાં ફેરફાર
 હોય તો તોલમાં ફેરફાર પડે જ ત્રાજવાંના બે પક્ષો કેમ?
 એક માપનું, બીજું માલનું તોલ જોટલો માલ છે એ ફાંડી
 ખતાવે ને તે પણ મધ્યમાં નાહુ હોય તો. મધ્યમાં નાડાવાળી
 આ ફાંડી જેવું શુરુતત્ત્વ છે એ જોટલું શુરુ તરફ ભેંઈએ તેટલું
 ધર્મ તરફ પણ ભેંઈએ.

ધર્મ જોટલો શું? કુમતિમાં પડનાર જીવને જટકાવનાર
 ધર્મ છે એ પાપથી પાછા હડાવે. સસારીનું લક્ષ્ય પણ પાપથી
 પાછા હઠવાનું છે કિંચિત્ત તમને પ્રિય ખરી કે નહિ? અસત્ય
 ધારી, ભોજ તમને પ્રિય ખરો કે નહિ? જોડો. જટ ના કેમ
 નથી પાડતા? છાંટવાની વાત પછી, પણ જહાર પાપ કરવાં
 જેવા નથી એ જામને પ્રિય નથી એમ તો જોડો. જમવાન
 મહાવીરની પેઢીના મેખર જનવું હશે તો આ જમું છોડવું જ
 પડશે. જહાર પાપથી કેમ મુક્ત થવું તે જાણ દુઃખમાં લાજશે
 જ ભેંઈશે. રાજા ઉદાયન રાજપાટના વૈભવમાં હોવા છતાં,
 તેમના વિચારો કેવા થાય છે અને જમવાન મહાવીર શામાનું
 જામ વિચરતા રાજગૃહ નગરમાં પધારે છે તે નગર કેવું છે
 તેના જાણ જવસરે કહેવાયો.

“જાહો ! જાહો ! શ્રી સદ્ગુરુ, કુરુણા સિંધુ અપાર, /
 આ પામર પર ક્યાં, જાહો ! જાહો ! - ઉપકાર - /
 ‘શુ પ્રભુચરણ કને - ધરુ’ આત્માથી સૌ હીને, /
 ‘તે તે પ્રભુએ આપિયો, વતુ’ ધરણીની.’ /
 (શ્રીમદ્ સર્વજ્ઞ)

હે પ્રભુ ! તમે અમારા ઉપર અપાર કુરુણા કરીને જાત તનો અજ્ઞાન મરણ ટાળ્યા છે ઘરભણી જતા જ જુકુમારના મનમાં આવા વિચારો આણતા તમારા મનજમાં આવા વિચાર આવે છે કે પછી નેપારના વિચાર આવે છે ? તમારા હૃદયમાં બેઠે જ વાલાવેલી છે કે ધનવાન જનુ, પેટી મજબૂત બનાવવા જૂન તૈયાર છે, પણ અનાદિકાગની અવગણ છેડવા મોઠો વિચાર કરવાની કુરસદ નથી મળતી. જ જુકુમાર નૈરાશ્વર્ય રહે રાગ, આડ આડ કન્ઝાઓના સ્વામી હોવા છતાં ધણવારમા સંસારના સપૂજ્ય ભોમ છેડી જગવાન મુખમાંસ્વામીના શિખ બન્ધા આજા કુટુબને સંસાર મુક્ત કરુ” તમે જાણો, જાણો, ક્યાં મુખી બિંધ્યો ? તમારી માનના ઉલ્લસવળ દૂધને દીપાવવા વીરને ધરણે જિંદગી અપણ કરેલ જૈન સિદ્ધાંત કહે છે

“વચ્છા પિ સે પયાવા વિપ્યં ગચ્છન્તિ સમર-મયવાઈ ।
 જેહિ પિમો સવા સંગમો જ વંતિ જ વગ્મચેરે જ ॥”

પાછલી વધે ઉદાવન રાખજો ચારિત્ર મદજુ કરુ” મુવાન અવરમાએ મેજકુમારે અને બામ્યાવરમામાં જગમુકુમારે સવમ લીધા તપ, સવમ, રામા અને પ્રહારથ જે હોવોને પ્રિય છે તે હોયો નૈમાનિક રોવોના વિમ્બનમાં જલદી પદ્મથી બાપ છે મારા બધુજો ! અપાર તમે તમારી પેટી ઉપર મેણા છે ત્યારે તમારાં સૌથ પરાક્રમ, ભુદિ જગદગ્રી બેઠે છે પરંતુ મમસ્વાસનની પેટી ઉપર મેણા છે ત્યારે જો ક્યાં ચાલ્યા

ત્યા મુખી માનવલુપ્તનો સાથો સાર પમાય નહિ. માટે બન્ધુઓ પાંચે ઇન્દ્રિયોની શુદ્ધામી હોઠા. મહાપુરુષો ઇન્દ્રિયોને કુદચ કરે છે કે 'હું તમારો ઉપયોગ કરીશ પરંતુ તમે જ્યાં જ્યાં ઇચ્છો છો, ત્યાં જ્યાં હઈશ નહિ. આપણે ઇન્દ્રિયો પર કાળુ રાખવાનો છે ઇન્દ્રિયો આપણા ઉપર કાળુ રાજે તો તો માનવો કે મગા ઉછટી વહી રહી છે. એને સવગી કરવાનો અવસર મળ્યો છે. અનવજ્ઞાનીની વાણી સાક્ષણવાનો અમૂલ્ય અવસર મળ્યો છે. આ જિનવાણી સાક્ષણતા જેટલું હૃદય ઉત્સાહ પામી નથી રહ્યું તે ખરેખર

“ બીલી શકે ના અવર જેવું, જોજે જ્યો અવતાર;
જાણે જો તો શોભ પ્રમાણ, જોવી મારા વીરની વાણી.”

જો વીરની વાણી સાક્ષણી અનર્પિત અજ્ઞાન અધિકારને દ્વાર કરે. જોમ ન યાચ તો માનવો કે હવુ તમારા હૃદયમાં વીરની વાણીને મધૂર નાખ્યો નથી. વિષયલોગના રસની બાદ્ય દસ્ય નહિ હોઠા ત્યાં મુખી આત્મભાવ નહિ પામી શકે. પાણી પીવા છતાં વરસ ન મળે ને શેટલી ખાવા છતાં ભૂખ ન મટે તો, પાણી પીધું નથી ને શેટલી ખાધી નથી.

“ કલ્પવૃક્ષ ફળીયો આગણિયો, તૃષ્ણા નહિ સમાણી રેહ
કાં તો જ્ઞાન બીજાતું જરીયું, કા પાપી જો પ્રાણી
મારા સ્વતો. જૂનો ધર્મ હો જાણી છ રે ”

આંતરજ્ઞાન કલ્પવૃક્ષ હોય અને તૃષ્ણા પૂરી ન યાચ તો કા તો તમારું જ્ઞાન નથી, કા તો પ્રાણી પાપી છે વૈભવ-વિશ્વાસ, શોભયોજન જો તો અનાન તપ કરવાથી પણ મગી જાય. કમળ અજ્ઞાન તપે દેવખલુ પામ્યો હતો. જોમાં શી વિશેષતા! નદીસુરમાં ત્રણ પ્રકારની પરિવહ કદી છે. જાણુયા અજાણુયા અને દુનિચઠું. જાણુયા-નાની મુલકજોધિ આત્માઓ

વ્યાખ્યાન ત્રીજું

(પ્રકરણ : તા ૧૦-૭-૬૭)

ત્રણે કાળમાં શિદ્ધ થયેલી વસ્તુ તેટલું નામ શિદ્ધાંત તે જ સ્વયં મહાપુરુષોની મહાનવાણી સદ્ભાવ્ય હોય અને મહાન પુરુષોએ હોય તેા મુખ્યવશરે એ સાંભળવા મળે, જ્યારે હવે ત્યારે એ ઇન્દ્રિયમાં ઉત્પન્ન થયેા ત્યારે કાલાને મુખ મળે, તે ઇન્દ્રિયમાં ઉત્પન્ન થયેા ત્યારે કાલા, મુખ અને નાસિકા મળી, ચાર ઇન્દ્રિયમાં કાન, મુખ, નાક અને જાંઘ એ ચાર ઇન્દ્રિયો મળી હલુ એક વસ્તુની ખાતી રહી, કઈ ? કાનની. હવેત્તા જ્યારે પાંચે ઇન્દ્રિયમાં જાંઘો ત્યારે કાન મળ્યા. આ રીતે પાંચ ઇન્દ્રિયોમાં કાનનું મૂલ્ય સમજતાં થીજો, જાંઘે ન એઈ શકે નાર પશુ કાને સાંભળીને સ્વરુપને પામી શકે, 'કુલ્લે જસુ માલુસે મમે' માનવ જન કુલંજ કહ્યો છે. જાંઘો, જ મ એ સ્વભાવે સાથે નહિ છતાં જ્ઞાનીઓએ મનુષ્ય જન્મને એટલા માટે સાથે કહ્યો છે કે એ કાસ જ જ મરદિત થઈ શકાય છે હજનને કિંમતી બનાવવા માટે જન્મની કિંમત સમજે. જન્મનું કુળ એટલે યરીશુ કુળ, યરીશ છે તેા જાંઘી ઉપાધિઓ છે, જેના પર વમને પ્રેમ છે કે દેવ ? પ્રેમ હોય તેા જાપવાનું મન થાય, દેવ હોય તેા છૂટવાનું મન થાય, ઇન્દ્રિયોની મુલાકાતો મુઠા બનવાનો માર્ગ જ્ઞાનીઓએ જતાં છે યરીશ ઉપરનો મમત્વ જાન છૂટી જવો એઈએ. જયારીરી જવત્યા પામવાનું જેને મન નથી થતું તેને જન્મ, મરણના દેશ મરાજ નથી લાગ્યા. એ જણ નહિ લાગે ત્યાં મુખી ઇન્દ્રિયોના વિવશી મુકિત મેળવવાનું મન થાય નહિ ને એવું મન થાય નહિ ત્યાં મુખી હજન યાતુ અને નહિ. હજન યાતુ અને નહિ

ત્યાં સુધી માનવજીવનનો સાચો સાર પમાય નહિ, માટે જન્મુએ
 પાંચે ઇન્દ્રિયોની સુશાંતી ઓઠો. મહાપુરુષો ઇન્દ્રિયોને કુદય
 કરે છે કે 'હું તમારો ઉપયોગ કરીશ પરંતુ તમે જ્યાં જવા
 ઇચ્છો છો, ત્યાં જવા હઈશ નહિ. આપણે ઇન્દ્રિયો પર કાબુ
 રાખવાનો છે ઇન્દ્રિયો આપણા ઉપર કાબુ રાખે તો તો માનવો
 કે ભગવાન ઉભરી વહી રહી છે એને સવગી કરવાનો જવસર
 મળ્યો છે જનવજ્ઞાનીની વાણી સાંભળવાનો અમૂલ્ય જવસર
 મળ્યો છે આ જિનવાણી સાંભળતા જેનું કુદય ઉદભાસ પામી
 નથી રહ્યું તે ખરેખર

"કીટી શકે ના જતર જેતું, જોજે બધે જવતાર;
 બધે જોતો મોક્ષ પ્રમાણ, જોવી મારા વીરની વાણી"

જો વીરની વાણી સાંભળી જનારે જ્ઞાન અધિકારને ફર
 કરે. જોમ ન જાય તો માનવો કે હજુ તમારા કુદયમાં વીરની
 વાણીને મધૂર નામ્યો નથી વિવેચલોભન રસની બાજુ ફર
 નહિ ઓઠો ત્યાં સુધી આત્મભાવ નહિ પામી શકે. પાણી
 પીવા છતાં તરસ ન મટે ને શાટલી ખાવા છતાં ભૂખ ન મટે
 તો પાણી પીધું નથી ને શાટલી ખાધી નથી.

'કલ્પવૃક્ષ ફળીયો આંગણિયે તૃપ્ત્યા નહિ સમાણી રેણ
 કાં તો જ્ઞાન જીભતું જરીયું, કાં પાપી જો પ્રાણી
 મારા સતો ! જૂનો ધર્મ હો જાણી છ રે"

આંગણામાં કલ્પવૃક્ષ હોય અને તૃપ્ત્યા પૂરી ન થાય તો
 કાં તો તમારું જ્ઞાન નથી, કાં તો પ્રાણી પાપી ॥ વૈજય-
 વિજ્ઞાસ મોજરોળ જો તો જ્ઞાન તપ કરવાથી પણ મળી
 જાય. કમનું જ્ઞાન તપે રેવપણુ પામ્યો હતો જોમાં શી
 વિશેષતા ! નદીસરમાં ત્રણ પ્રકારની પરિવહ કહી છે વ્યવસ્થા
 અવ્યવસ્થા અને દુવિવસ્થા. અવ્યવસ્થા-જ્ઞાની મુલજોભિ આત્માનો

છે અમલવા-અજ્ઞાની સમજાવવા સુલભ છે પરંતુ કુનિયત્તો ખેરતે
અમલદારને સમજાવવા-સમજાવવા કઠણ ॥

મજા સુખમારાવ્ય સુલભમારાવ્યતે વિશેષજ્ઞ ।

જ્ઞાનકમહુર્ધિવગ્ય જ્ઞ પ્રજ્ઞાપિ તે નર ન રજાવતિ ॥

જાતુ હરિ એવા કહી ગયા છે કે અજ્ઞાનીને સુખેથી સમ-
જાવી શકાય અને જ્ઞાનીએ ને વિશેષ સહેલાઈથી સમજાવી શકાય,
પરંતુ અમલકમર જ્ઞાનવાળા, બળેલા બીજા એવા જ્ઞાતમાઓને
ગ્રહ્ય પશુ સમજાવી શક્યા નથી. જાહી બધુઓ, પહેનો, આ
ત્રણ પ્રકારના જ્ઞાતમા છે જ્ઞાની, અજ્ઞાની ને અમલદાર, જેમાંથી
તમારો કયો નબર છે? ત્રીજો? તો તો પહેલો નબરની પત્તિકના
અધિકારી બને. તમારો આવાએ મીઠા હાલરમાં ગાઈને સુખ-
ક્યા છે તો જ્ઞાની કહે છે હવે જ્ઞાન, જાગ. અજ્ઞાન જ્ઞાનકના
મિથ્યત્વાને કોરને કાઢે. તમારો આવરણો જાણે કેવળજ્ઞાની
બને. અમલક એટલી જ અજ્ઞાનમણુ અજ્ઞાનની અનુભવે. કેવળ
જ્ઞાનીની સત્તામાં અને આપણી સત્તામાં કાંઈ ફેર નથી. કદેકની
સત્તામાં કેવળજ્ઞાન પહેલું છે આવરણો ફર કરવા માત્ર જરૂર
છે પુરુષાત્તની એક વાર આ બધુ-સંસારના વૈભવ વિશાસ
જરેર છોડીને જવાનું ॥ તેમાં તમને વિચાર આવે ॥ ખરો? ॥
હું કોણ? ક્યાથી આવ્યો? મરીને ક્યાં જઈશ? કોનો વિચાર
કરો છો ખરો?

વિચાર કરો કે આજુસ બીજાં લોકોથી ક્યાં કેમ? બીજાં
લોકોને હું જ કુપ ન મનાવ તેવી રીતે લોકો. 'જ્ઞાનસ્થ કલં વિવર્તિત'
જ્ઞાનનું કલં વૈરાગ્ય સાદા નવ વાણે ધર તરફ દર્શિ દોડે પશુ
સાદા જાણ વાગ ત્યારે ઉપદેશ તરફ દર્શિ દોડે છે કે નહિ? ॥
સાદા જાણને ટાઈમ છે જાણે હાલત ન ઘઈ શક્યા તો જરૂર
તમને મરો કે મહારાજને ટાઈમની કિંમત નથી. 'પ્રોટકોમ' પર
બાહી પકડવા સમજસર હાલત મના એટલી જ કાળજી-ઉત્સુકતા

ઝાનીનાં વણનો સંભળવા માટે છે ખરી? મૈયા ભગવતી અંધનો
 બધું છે - તેનો બનતલાવ સમ્યક્દષ્ટિ વિના સમજવો કઠણ છે.
 તેરમા શતકના છઠ્ઠા ઉદ્દેશાની કથામાં-સંજવીન મહિવીસ્વાની
 રાજગૃહીનગરમાં પધાર્યાં આપણે પણ માદુ ઝાને. રાજગૃહી
 નગરી બનાવવી છે - રાજગૃહીનગરીનો એક વખતનો રાજ્ય શ્રેણિક
 કેવો હતો? ને બનત ઝાની મળ્યા પછી કેવો થઈ ગયો? મહારાજ
 શ્રેણિકના પત્ની શેસ્લણા મહારાણી એકા જેવા મનાય રી
 આવકોના મતને પાળનાર - મહારાજાની પુત્રી હતી કથા એકા
 મહારાજનો આદ્ય અને કથા આજના આવકોનો? મહારાજ
 એકા રાજના વિચારો એવા હતા કે પુત્રી પછાવુ તો તેને જ
 કે છવાછવને બહુતો હોય વીતરાગને પછે જનાર ને ચીરના
 માર્ગને બહુનાર જમાઈ એને બેઠે એ છે અને તમારે બેઠે એ
 છે અમેરિકા, જમંની, બપાન - બધું બાળ્યો હોય તેવો. તમારી
 પુત્રીનું એવે ઠેકાણે સજપણ માય એ વખતે તમારા મુખ ઉપર
 હવની ઊંઘા ઉછળતી બેઠને કોઈ સત પૂછે કે 'દેવાનુચિત!
 બાળે શું છે?' તો જવાબ વાગ્યો કે 'આપ જેવાના પુવ્વ
 ચોગે આવો જમાઈ મળ્યો' - તમારના છાકા ક્રિષ્ણમા ઉતરવામાં
 જમારા પુવ્વ! શું તમારું જ્ઞાન! શું તમારી વેદછા!

કૃષ્ણ મહારાજ કૈનદર્શનેના એક એક વચનમાં પ્રતીતિ,
 મહા અને રુચિ રાખતો. પુત્રીને બેળામાં બેસાડી પૂછ્યું:
 'દેવી બનવું છે કે દાર્ણી? દેવી બનવું હોય તો નેનિનામ
 ભગવાનને શરણે જા.' આ પરિવ્રજાએ કોઈ મહારાજા કૃષ્ણ છે
 કે? કીકરીને દેવી બનોવવા માગતા હો તો ભગવાને મહા
 નીસની પેઢી ઉપર મોકલી દે. પરમ્યાની પહેલો જ રાત્રીએ
 શેસ્લણાએ ભગવાન મહાવીરના આગમના રહેસ્યોની વાત શરૂ
 કરી. તમારે ત્યાં આવી વાત થાય છે ખરી? શેસ્લણાએ શ્રેણિક
 મહારાજને સ્વમાર્ગમાં સ્થિર કર્યા. એક વખત મહારાજ શ્રેણિક
 જ્યારે જન્યમતમાં હતા અને ચિકારે ગયેલા, ત્યાં ગભાવતી હરણી

ઉપર બાજુ બહાવતા, તીવ્ર કર્મના પરિણામે કરીને નારહીના આધુષ્યનો બંધ પાડી દીધો. જનાદિથી ભવ કર્મ બૂલ કરી રહ્યા છે તેનું તેને જ્ઞાન નથી.

મહાનુભાવો! જરા વિચાર કરો. કથામના કલ્પિત ભવને કર્મ હાં બલ છે? ભવનનો પલટો થાય તો જ જનત જ્ઞાનીની વાણી સાંભળી કહેવાય. આંક કર્મમાં પ્રબળમાં પ્રબળ મોહનીય કર્મ છે જેની સીતેર કોહોદરી સાગરપ્રમની સ્થિતિ છે. રજુ સજ્જમમાં પહેલે જ પધાકે હજારો મુલકોને બદલે છે. સભને જ છુટી દે તો મુલકો ભવાંજેલા જ બહુમત મોહનીય કર્મ ઉપર વિજય થઈ બલ તો બધાં જ કર્મો ઉપર વિજય મેળવેલો જ કહેવાય. આ પરિવર્તના સંવપતિ જ છે વૈરાગ્ય પામી બલ તો બીજા ભવોને ભજૂત થવાની પ્રેરણા થવાની જ જેનો પ્રાદિક ભવે તેનો પરિવાર ભવે. સમભવે સંસારમાંથી મુકેલ થયો તો કસ્થાણને પથે જઈ શકેલો.

“ભગી જોને ભવશા. તું જોઈલ જાપો, જોઈલ જાવું;
શું લઈ જાઓ. શું લઈ જશે? જોઈલ જાપો, જોઈલ જાવું.”

ભવનમાં વીતસગ વાણી સાંભળવાના પ્રસંગ દુર્લભ છે. આત્મજ્ઞાન માત્ર પુસ્તકોમાંથી મળી શકે નહિ. વાંચીને મેળવેલું જ્ઞાન અપૂરું છે. અપૂર્ણ છે. શાસ્ત્રકારોના શબ્દમાં કહીએ તો ભરપુરુષથી ઉત્પન્ન થએલો પુત્ર શોભારુષ નથી. વાંચીને આત્મ જ્ઞાની કેટલા થયા? વાંચનનો વિશાસ નથી. શાસ્ત્ર પુસ્તકોનું જાચન સ્વાધ્યાય જ છે ને તે કર્મ નિર્જીવનું પણ કારણ છે. પરંતુ પુસ્તકોમાં અમુક હરીકત અમુક સ્વરૂપે જાપેલી હોય જે થવાય રીતે ન સમજાય વાચતા અનેકવિધ શકાઓ ભેડે તેનું સમજાવન પણ થાય નહિ. વાંચનનું અપૂરણું અને અપૂ જ્ઞતાના જ્ઞાણથી કહીએ છીએ કે સાચું જ્ઞાન સદ્ગુરુ, જ આપી શકે. શ્રી ઈન્દ્રભૂતિ-ગૌતમ આદિ અભિજાર જ્ઞાણવૈભવે મળ્યા.

પુસ્તકો વાંચ્યા હતા ને હરેક ઉપર વાદવિવાદ કરવા પણ સમર્થ હતા, પરંતુ તેમની શકાઓનું સમાધાન થતું ન હતું એટલે તેઓ આત્મજ્ઞાનથી વંચિત રહ્યા હતા. જ્યારે તેમને મહાવીર પ્રજા જેવા સદ્ગુણ મળ્યા અને તેમની શકાઓનું નિવારણ કર્યું ત્યારે જ તેઓ સાચું આત્મજ્ઞાન પામી શક્યા.

ભગવતી મૈયાનાં મહાન શક્ત્યોને સમજવા માટે આપ સૌ વિશેષ ઉત્સુક બનો. વધુ અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ચોથું

(મુદ્દાર : તા ૧૧-૭-૧૭)

આત્મજ્ઞાનીઓએ આત્મશક્તિઓનો રાજમાર્ગ બતાવ્યો છે, કે જ મ, જરા અને મરણના ભયકર દુઝોળથી ત્રાસ છૂટશે એવું તો એ જાણ્યું હોય. અમારા વૃક્ષની છાયામાં આવી બાંધો.

‘દુઝળના હરિયે સતજન બેઠ છે

“આમજ લેવાનો હો, એક જ આધાર છે”

વનવનદામાં શાકથી બાફીને થયેલા વૃક્ષની છાયા થોપે છે. હરિયામાં ફૂળતો માનવી બેઠે જાય છે. આધિ, બાધિ અને ઉપાધિના ત્રિવિધ તાપથી બાફીને બાફીને થયા હો તો જ્ઞાનીના સમક્ષિત વૃક્ષની જે આવી બાંધો. અકળામણ થતી હોય તો ઊભા થઈ બાળ.

“ત્રિવિધ તાપ સૌના દૂર કરે છે

શરણે જનાર સૌ શિવલક્ષ્મી વરે છે

ઢેન શાસનની (૨) શીતળ વડલાની છાંય છે ”

“ છે, જ્ઞાનને, ઇ જ્ઞાન જની જૂલ ઘાથ છે,

અમૃત મૂકીને ડેર પીવાને તુ જાય છે ”

જ્ઞાનીના વચનમાં વિવિધ ભાવ ભર્યા છે તે સમજતાં શીતળ વૈરાગ્ય વિના આત્મામાં ધોર અધકાર છે જટની જિતામાં મશગૂલ જની તેની પ્રાપ્તિ સરલજ્ઞ અને સવર્ધનમાં આત્મા અન્વાય છે અનત પુદ્ગલ પરાવતન કાળ આત્માને નિષ્કની કારમી કલલ કરવામાં પસાર કર્યો. આત્મા પોતે જ પોતાનો યત્ન જાન્યો. આત્માને જૂલી પુદ્ગલની મસ્તી ઉપવામાં કાળ પૂરો કર્યો

હવે ધમધોવનનો કાળ આવી જાયો છે નીતશઞ પ્રભુના શાસન । પ્રભાવે આત્મા ચિત્તી જ યો મોક્ષ જને તેનાં સાધનો રુચ્યાં છે તો હવે પ્રસાર પ્રત્યે ગાઠ અરુચિ ધરી જ બેઠેલો જે અરુચિ ધર્માં નિશ્ચલતા મળજૂન મૂલ ઉજો વા અમલ જને । પન્નવણી સૂચ્ય કહ્યું છે પચ સરીરા પમ્મતા ત મહાં મોરાજિયે જેઠખિણ માહારવ, લેયવ, કમ્મવ । જ્ઞાનીઓએ પાચ પ્રકારના શરીર કહ્યાં છે ભૌતિક, વૈકલ્પિક, આકારક, તૈલસ્ય અને કામલુ. ઉત્કૃષ્ટ પુદ્ગલોત્તુ જનેલ્લ અન્યની અપેક્ષાએ ઉચ્ચ સ્વરૂપવાળુ તે ભૌતિક જેતુ ઉદન લેદન જલન, દહન વગેરે મર્ધ થકે જે શરીર સ્વરૂપ પ્રદેશવાળુ સ્વર્ગ કોક, માંસવાળુ ને અસ્થિર હોય છે એની અસ્થિસ્તા સમજવર્ધ્ય કહ્યું ॥

“ માનવ તન કે શામ શામમે જાણે કુજો કે શામ અપાર ”
કરણ પાકર વહી શામ અજ આતે કે જાહિર દુનકાર
દુ? મટકે જલ હી વહ, આજુ શીણુ હોતા વિનસત,
શામ જાણે ઈસ નિશર તનસે, કરના મોક, જાણે । કર્યો જાત. ’

છવનમાં જે થયી ને પણ જઈ રહ્યાં છે તે પાછાં નથી
મળવાનાં. જે સત્રી બાથ છે તે પાછી નથી આવતી. પાપ કરના-
રની શત્રિ નિષ્ફળ બાથ છે. ખર્ચ કરનારના દિવસ-રાત સૂક્ષ્મ
બાથ છે. સાધનાને પથે જવા જે ઔદારિક શરીર મળ્યું છે તેને
ઓળખે. બીટી ખોવાઈ ગઈ હોય તો તે ચોંધવા આકાશ-
પાતાળ એક કંશે છે. પણ છવનની પળે ખોવાઈ બાથ છે તેને
કંશે અકસોસ નથી થતો.

મોક્ષના રાજમાર્ગે જવાની ટીકી, દેવા કોણ ઘાંચ છે ?
મનુષ્યના ત્રણે ત્રણ સેકમાથી પહર કમ બૂનિયા પર્યાપ્ત છે
તે પદ આજે તમને પ્રાપ્ત થયું છે. સીનેમાને પાસ મળ્યો
હોય તો તે નકામો ન બાથ તે માટે દેવદી કોઈ મૂકે છે ?
મૈયા ભગવતીના રહસ્યો સમજવા આવી કાગળ મળે છે.
જરા ? જો પથે જવા વૃદ્ધાવસ્થા કામ નહિ લાગે. નાની કહે છે

“જરા માથ ન પીટેહ, ઘાહિ જાથ ન વફ્ફર ।

જાચિ દિયા ન હાવંતિ તાથ ધમ્મ સમાપરે ॥

જ્યાં સુધી જરા આવતી નથી બાંધિ વધી નથી ઇન્દ્રિ-
યોની હાનિ થઈ નથી ત્યાં સુધીમા ધમ કરી હો. પરાધીન
અશક્ત છે. એ પણ આબ્ધા પહેલા જ વિન્ધોના વિદેશી
અગત્ય બની બાંધો. એક અહો ત્રિનુ પ્રજ્ઞાતમ પાત્ર । એકના
એકી કિપવાસનો લાભ થાય છે અને એક વખતનાં અપ્રજ્ઞા
યથી ઉદ્ધત નવ લાખ સની પથિદ્રિય અને અસંજોના
સમૂહિત છવેની ધાન થાય છે. પ્રજ્ઞાતમથી આ મનગ વર્ધમે.
બીજનું રક્ષણ થશે માટે પ્રજ્ઞાતમી બનવા દેશ થાઓ.
આ દુશ્મન ઝવેરાની છે. ઝવેરી બની ઝવેરાન ખરીદો. નહિ ખરીદો
તો એક દિવસ આ સમાર છે. જાનો છે તેમા શકા જ નથી.
ઔદારિક શરીર ક્ષણભગુર છે

જે શરીર નાનામાંથી મોટું, મોટામાંથી નાનું, બધામાંથી પ્રવૃત્તિ એકમાંથી અનેક રૂપ ધારણ કરવાવાળું છે તે વૈકલ્પિક કહેવાય છે કેમકે તે વિકલિંગને પામે છે કેવળ અને નારસીઓને આવું શરીર જ મળી હોય છે અને મનુષ્યને લલિપ્તથી પ્રાપ્ત થાય છે. બૌદ્ધારિક શરીર આત્માથી છૂટું પડ્યા પછી પણ એવું ને એવું રહી શકે છે જ્યારે વૈકલ્પિક શરીર આત્માથી છૂટું પડ્યા પછી કપુસ્તી જેમ થિડી બચે છે વિગરાઈ જાય છે.

અતુરશ પૂર ખર મુનિ સૂક્ષ્મ જાગૃતિ સદેહ નિવારણ કેવલી ભગવત કે તીર્થંકર પાસે મોકલવા વિશુદ્ધ પુરુષોત્તમ અનેક અભ્યાસથી શરીર ધારણ કરે છે તે આકારક કહેવાય છે. આપણા આકારનું પાલન કરવા સમર્થ તેજોમય ને ઉભ્યા આપનાર છે તે તેજસ કહેવાય છે અને જ્ઞાનાવસ્થામાં આદિ આદ્ય ક્રમોના સમૂહ જે આત્મ પ્રદેશોની સાથે ક્ષીર નીરની પેઠે એકરૂપ પામેલા છે તે કામલ શરીર કહેવાય છે.

આ શરીરો ઉત્તરોત્તર સૂક્ષ્મ છે એટલે બૌદ્ધારિક કરતા વૈકલ્પિક સૂક્ષ્મ છે વૈકલ્પિક કરતા આકારક સૂક્ષ્મ છે અને આકારક કરતા કામલ સૂક્ષ્મ છે જ્યાં મુખી કાળંજુની કમલી નહિ તો એ ત્યાં મુખી જાંબનથી મુદ્રા નહિ થઈ શકે. કમલી તોડશે ત્યારે જ કેવલજ્ઞાનરૂપી ટોપસને મેળવી શકશે. આર વનવાલી કમલને તોડશે ત્યારે જ કેવલજ્ઞાની થશે. ભગવાન મહાવીર ભગવતી સૂત્રના તેરમા શ્લોકના છાંદા ઉપેશમાં શુ કહ્યું છે તેના કેટલા શ્લોક અને કેટલા ઉપેશ છે એ તમોને ખબર છે? હમણા પૂછ કે તમારે કેટલી પેલી, મીટર, બજાર કે રીક્ષા ઘીરી છે તો તરત જવાબ મળશે. તેમાં ભૂલ નહિ થાય.

ભગવાન મહાવીર આમતુષ્ઠામ વિગરતાં જ પાનમરીમાં પધાર્યા તે નજરી કેવી છે? કેવલોક જેવી રમણિય છે દ્રવ્યનગરી સત્તાનીય વચાથી યોગે છે જાન-નગરી સાવ વચાથી યોગે છે.

જેવી સોબત તેવી જસર જમવાન મહાવીર જ્યાં હોય તે નજરી
 દેવી જાણવાન હોય ! મહાવીરના જીવનમાં જ્ઞાન, શિયળ, તપ
 અને ભાવની ઉમિંજો ઉછળી રહી છે ઉત્તમ પુરુષોનો સંપર્ક
 દેવુ પરિવતન બાણે છે તેવું જોઈ દેશાત લઈ જો :

‘ વસ્તુપાળ તેજપાળનું દર્શાત ’

વસ્તુપાળ, તેજપાળ પહેલેથી ઉદાર ન હતા. યાત્રાએ
 નીકળ્યા ત્યારે અઠળક મિલકત કોણ સાચવે એ વિચારે સોના
 મહોરના ચરૂ ભર્યા ને સાથે લીધા ખાતા, પીતા, ન્હાતા, પીતા
 ચરૂની ચિતા કર્યા કરે એમની સરકારી માતાજી આ સહન
 ન થયું “ જરૂમાં ચિત્ત રાખશે તો યાત્રા કેવી રીતે થશે ?
 યાત્રામાં ખર્ચ કરે, જ્ઞાન કરે. આ તો માહુની વૃદ્ધિ થઈ રહી
 છે ” માતાએ સમજાવ્યું આજની માતાએ પુત્રને જાણુ કહેશે ?

પુત્રા વિનથી હતા. માતાએ હાથ-બાજીએને વજડામાં
 ઘટી દેા. માતાની જાણનું પાલન કરવા જેવું હૃદય તલસી-
 રહ્યું છે, એવા જન્મે જાણ્યો જરૂ દાટવા વજડામાં ગયા થોડી
 જમીન ખેડી ત્યાં તો કોદાળી કોઈ નાજર વસ્તુ સાથે જાણ્યા
 વિશેષ એણે તો સોના મહોરોની જરૂલો જરૂ નીકળ્યો, છોડવા
 થયા ત્યાં તો વધી ગયું તમે દરેક લેવા માટે દોડા-દોડી
 કરાઉ, તમેને સોનામહોરોની જરૂલ જરૂ મળે તો છુ કરે ?
 (સજામાં હસાહસ) જાલો તો ખરા ! મારી માન્યતા છે કે તમે
 જેલો તમે લઈને જાલતા જાવ. ચરૂ લઈ જન્મે જાણ્યો માતા
 પાસે જાણ્યા માતાએ પૂછ્યું, “ આ ચરૂ કેનો છે ? ” પુત્રોએ
 કહ્યું ‘ તેના માલિકની ખબર નથી. ’ એ પરથી માતાએ કહ્યું :
 “ જેમ તેનો ખજી ઉઘડીને ચાલ્યો ગયો તેમ તમારે પણ જોઈ
 વખત ઉઘડીને જાણ્યા જવું પડશે.

“ કોઈ જાણ જશે કે કાલ, આ તો પંખી એવો.

જે, શરીર નાનામાંથી મોટું, મોટામાંથી નાનું, બહારમાંથી
 પ્રાવૃત્ત એકમાથી અનેક રૂપ ધારણ કરવાવાળું છે તે વૈકિંચ
 કહેવાય છે કેમકે તે નિહિવાને પામે છે દેવ અને તારત્તીઓને
 આવું શરીર જ મળી હોય છે અને અનુષ્ઠાને લક્ષ્મીથી પ્રાપ્ત
 થાય છે ઔદારિક શરીર આત્માથી છુટું પડ્યા પછી પણ
 એવું ને એવું રહી શકે છે જ્યારે વૈકિંચ શરીર આત્માથી
 છુટું પડ્યા પછી કપુરની જેમ ભૂમિ ભય છે વિષ્ણુથી ભય છે

અતુલ્ય જ્ઞાનર મુનિ સૂક્ષ્મ જાણના સદેહ નિવારણ
 કેવલી સમવત કે તીર્થંકર પાસે મોકલવા વિશુદ્ધ પુણ્યદોષ
 બનેલું અજ્ઞાતાલી શરીર ધારણ કરે છે તે આદ્યારક કહેવાય છે
 જામેલા આદ્યારણ પાવન કરવા સમર્થ તેજોમય ને ઉચ્ચ
 આપનાર છે તે તેજસ કહેવાય છે અને જ્ઞાનાવસ્થાથી આ
 આકર્ષિતો સમૂહ જે આત્મ પ્રદેશીની સાથે ક્ષીર નીર્મલ
 પેઠે એકરૂપ પામેલો છે તે કામંજી શરીર કહેવાય છે

આ શરીરો ઉત્તરોત્તર સૂક્ષ્મ છે એટલે ઔદારિક કરતા
 વૈકિંચ સૂક્ષ્મ છે વૈકિંચ કરતા આદ્યારક સૂક્ષ્મ છે અને આદ્યાર
 કરતા કામંજી સૂક્ષ્મ છે જ્યાં સુધી કામંજીની કાયલી નહિ તોડે
 ત્યાં સુધી જાણનાથી મુક્ત નહિ થઈ શકે. કાયલી તોડશે ત્યાં
 જ કેવલજ્ઞાનરૂપી દોષરૂપને મેળવી શકશે. આર જનવાલ
 કર્મને તોડશે ત્યારે જ કેવલજ્ઞાની થશે. સમવાન મહાવીર
 સમવતી સૂત્રના તેરમા શ્લોકના છઠ્ઠા શ્લોકમાં શુ કહ્યું છે
 તેના કેટલા શ્લોક અને કેટલા શ્લોક છે એ તમિને જાણ
 છે? હમણા પૂછું કે તમારે કેટલી પેલી, મોટર, બજાર કે હીકર
 ઘીકરી છે તો તરત જવાબ મળશે તેમાં શું નહિ થાય.

સમવાન મહાવીર જ્ઞાનુજ્ઞાન વિષ્ણુતાં અપાનગરીમ
 પધાર્થ તેનગરી કેવી છે? કેવલોક જેવી રમણિય છે દ્રવ્યનગરી
 સત્તાનીય વચાથી શોભે છે જ્ઞાન-નગરી સાત વચાથી શોભે છે

વ્યાખ્યાન-પાંચમું

(શુદ્ધાર : તા ૧૨-૭-૬૩)

પ્રભુ મહાવીર દેવે આત્મકથ્યાણુ માટે, અનુપમ-પુરુષાર્થ
 એકરો હોયો. એક સ્વપ્નો પણ પ્રમાદ કર્યા વિના કમશત્રુઓ
 સામે તેઓ અવિરત લડુમ્યા હતા. આત્મજ્યોતિ પ્રગટાવનારે
 આજસુ, નિર્માલ્યતા અને નામહાઈ છોડવા જ પડે. એમના
 જીવનના બધા જ પ્રસંગો અપૂર્વ શોધપાઠ આપે છે આપણા
 નિધાણુ જીવનમાં પ્રાણુ પૂરી બાંધ છે આપ પ્રજ્ઞને-સમગ્રવિશ્વને
 હાકલ કરે છે ઠાંડી પીટીને બહેર કરે છે કે જે મહાનુભાવો !
 જે ભાગ્યવાનો ! બગો અને પ્રાહ્નિદ્રાનો ત્યાગ કરે. આત્મ
 સિદ્ધિના પવિત્ર પથે પગલા માટે. સતત પુરુષાર્થ કરે “કાળા
 મામાનો માનવી શું ન કરી શકે ? પરમાત્માના આત્મામાં
 જે બળ, શક્તિ અને સામર્થ્ય હતા તે જ આપણામાં છે
 , એમણે કમરૂપી માટીને અર્ધિયા સમય અને ત્રણરૂપી અસિ
 દ્વારા ફર કરી આત્માને સુવસ્તુથી અધિક તેજસ્વી બનાવ્યો
 આપણે પણ અર્ધિયા, સમય અને ત્રણ દ્વારા ચીકણાં ક્રોને
 વિમેરી નાખી શુદ્ધ અને નિર્મળ બની શકીએ. ભોગ, વિચારને
 તિલાંજલી આપી, સુખશમ્યાનો ત્યાગ કરે. પવિત્ર માર્ગે
 પ્રયાણ કરતા કટકો, અવરોધો અને ઉપદ્રવો આવશે પણ સામી
 છતીએ લડવું પડશે. કાર્ય સાધયમિ વા વેદ પાતયમિ”
 અવિરત સાધના દ્વારા અનંતના પામે અનંતના જ્ઞાન-
 સાગરમાં સુધીશું

જ્ઞાન-સાગરમાં સુધવા મેંયા ભગવતીના ભાવોને સમજો.
 તેરમા શતકનાં છઠ્ઠા ઉદ્દેશમાં રાજા ઉદાચનના અધિકારમાં એ પા
 નતરીનું વર્ણન થાય છે તે નતરી કેવી. શોભામય છે ?

“આ તો પંખીકાનો મેળો આ તો પંખીકાનો મેળો ”

આ તો પંખીના મેળા જેવું લાગે છે આ વચનનો મર્મ પુત્રે સમજી ગયા, અને ઘર છાટવાને જઈને તેમની લક્ષ્મી સુરતમાં વાપરવા માંડી, અને હાનેશરી તરીકે પ્રસિદ્ધ થવા.

જાન્યોત તમે પણ પરિશ્રમની મમતા લટકાડી, ભારથી હળવા બની ઉભાગામી થઈ શકશો.

મહાવીર રાજાનગરીમાં પછી પધાર્યા તેનું વલ્લુન આવસરે લઈશું તે પહેલાં અપક એવિનું ચોક્કસ લાગે બેઠાં :

અપકચરિત્ર

‘જરે કડુણા દિલધારી પૂરણ ઉપકારી અપક શેઠલ
દેશ મનોહર માલવે સરે, નગરી બહી ઉભેન,
રાજ રાજ કરે અથા વિક્રમ, પ્રજા મે મુખ ચૈન હે.’

મનોહર માલવ દેશમાં વિક્રમ રાજ રાજ કરે દુકાળનું નામ નાંકે, હરેક વસ્તુ પૂર્ણ સસ્તી. માનવીના મન ઉદાર પાણીની જેમ પ્રી વપરાય. વિક્રમ પુત્રવત્ પ્રજાને અણી ન્યાયથી રાજ ચલાવે. પ્રજા ઉપર કરે કે હક નાખી સલાવતા ન હતા, જાનીતિ અને અધમના હાકુઓ નગરીમાં પ્રવેશ કરી શકતા ન હતા. પ્રજા સત્ય અને સદાચારથી લવતી હતી તે ઉભયેન નગરીમાં આવત નીર અને ઘોસક યોગિની ક્ષિપ્રા નદીને તીરે હતા તે નગરીમાં કોણ પવિત્ર આત્મા છે તેના જાણ આવસરે કહેવાશે.

જાનવાન મહાવીરને જ્યારે જ્યારે પ્રશ્ન પૂછતા ત્યારે
 બેઝી વિનયથી પૂછતાં અત્યારના જીવનમાં વિનયનું કેટલું
 છે, તે વિચારવું બેઝીએ. ‘વિનય વગર જ્ઞાન નથી તનુ
 બેઝી દર્શાવ

જૂના જમાનામાં બાળકો ઋષિઓને ત્યાં બસવા જતા
 ત્યાં રાજા તથા પ્રજાના લોક ન હતા હરેક બાળકો
 કંઈ વેઠીને બાતને પ્રકે અને વિદ્યા સંપાદન કરે શુર પહેલા
 પાત્ર જીએ પાત્રમાં ખામી હોય તો સુધારે પછી જ વિદ્યાનું
 જ્ઞાન કરે પાત્ર વિના કરેલું જ્ઞાન અફળ બન્યું મહર્ષિ દયાનંદ
 સોળ સોળ વર્ષ સુધી મોખ્ખ શુરની શોધમાં રહ્યાં છેવટે શુર
 વિરજાન હને ભેટો યથો. તેમને કહ્યું “ મને સરસે રાજવાની
 કૃપા કરો ” શુરએ પોતાના અનુભવની કુટપટ્ટીથી દયાનંદની
 પાત્રતા માપી લીધી ને પછી બેઝી આકરી શસ્ત્ર કરી “ હું તો
 બેઝી જ વાર પાઠ શીખવું ” દયાનંદે આજ્ઞા સિદ્ધાંત કરી
 બેઝી દિવસે બહુ અભરો પાઠ મળ્યો મનજી વલુ કસ્યું પલુ પાઠ
 આદ ન રહ્યો. વિરજાન હનું મનજી હાથથી ગરુ અને પાસે પહેલી
 લાકડી દયાનંદના હાથમાં મારી, લોહીની ખાર ચાલી પલુ દયા
 નંદે જીકારો સરખો કર્યો નહિ. બેટલું જ કહ્યું ‘ શુરદેવ ! મારું
 શરીર તો પથરા જેવું છે, આપના કામગી હાથને તકલીફ લેવી
 પડી તો ક્ષમા કરજો ”

આ વાત બહુ નયનમુગ્ધ નામના વાચકોએ શુરને
 કહ્યું કે દયાનંદ સન્યાસી છે, એમને શિક્ષા ન કરાય શુરદેવે
 કહ્યું હું ક્રોધના આવેશમાં જ્ઞાન ભૂલ્યો, હવેથી એનું માન
 બળવીશ. દયાનંદે આ વાત બહુ, ત્યારે નયનમુગ્ધને કહ્યું
 “ તમે આ ટીક ન કર્યું ” શુરની શિક્ષાનો હેતુ મારા ભેયનો જ
 હતો, પાત્ર ઉત્તમ તો ત્યારે જ જને કે જ્યારે એ સારી રીતે
 પસાય. શુરને ત્યાં રહી માન અપમાન ભૂલી જવા બેઝીએ.”

‘વાપી વપ વિહાર વણ વનિતા, વાગિમ વન વાટિકા ।
 વૈવો વ્રાહ્મણ વારિવાદિ વિળુપા, વૈશ્યા વણિક વાહિની ॥
 વિદ્યાવીર વિવેક વિત્ત વિનયો વાંધયમાં વસિસઠા ।
 વજ્ર વારણ વાલિ વૈશરવર, રાજ્ય વનો ચોલતે ॥

વાવ, ટેકરીઓ વિહારો હોય, અદારે વણું હોય, શ્રીઓ
 હોય, સદૃવચન બાજનાસ પુરુષો દોય કળાકૃત વૈદ્યો પડિતો
 અને વારી હોય, વૈશ્યાઓ હોય, પાલખીઓ હોય, વિદ્વાનો ને વીરો
 હોય, વિવેકી વિનયી અને વિત્તવાળા અને હોય, આધુઓ હોય,
 વૈદ્યો હોય વજ્રો, હાથી અને ઘોડાઓ હોય—આ પ્રમાણે સત્તા
 વીંચ પ્રકારના વળાથી દ્રવ્યનગરી ચોલે છે એ જ રીતે ભાવ
 નગરીને ચોલવાવળા પણ સાત વળા’ ની જરૂર છે

એમાંથી પ્રથમ વળો વિનય’ છે. જનતા જ્ઞાનીઓએ
 સતોને પણ સૌથી પ્રથમ વિનયનો પાઠ બતાવ્યો છે વિનયી
 ક્ષમાવાન બની ખસ્તિદને સહન કરી શકે શત્રુ પણ વિનય અને
 પ્રેમથી છુટી શકાય. સત્તાથી જે કાર્ય ન કરી શકીએ તે
 કાલ વિનયથી ઘાય છે જ ક્રોધીક જેવો ભાવકર સર્વ ઉદતા
 થઈને પણ સહાર કરનાર—એને પણ ભગવાન મહાવીરે
 પ્રતિબોધ કરતા કહ્યું :

“વેરથી વેર શમે નહિ જનમાં પ્રેમથી પ્રેમ વધે ભવનમાં,
 પ્રેમ ખર્મનો પરિણય પામી, નાજ રહ્યો શીર નામી,
 મહાભયકર એ મારજમાં વિચરે મહાવીર સ્વામી.”

અધુઓ વિચાર કરો. વિનયનો શુભ ફેળવ્યો હશે તે જ
 વીરના માટે પ્રમાણ કરી શકીશું પણ મહાવીરના ભણપર
 મૌતમસ્વામી જેમને ચાર જ્ઞાન અને ધૌર પૂર્વની ભણ હતી
 તે જ ભવમાં મોક્ષ જનાર હતા, તેમનામાં વિનય કેટલો હતો ?

જાખવાન મઢાવીરને જ્યારે જ્યારે પ્રભ પૂછતાં ત્યારે
 બેઠી વિનયથી પૂછતાં અત્યારના જીવનમાં વિનયનું કેટલું
 છે, તે વિચારવું બેઠીએ 'વિનય વગર જ્ઞાન નથી તનુ
 બેઠી દર્શાવે

જૂના જમાનામાં જાળકેઠા ઝવિંબોને ત્યાં ભણવા જતા
 ત્યાં રાત્રી તથા પ્રજાના લોક ન હતા. દરેક જાળકેઠા
 કપડે વેઠીને જાતને પ્રક્ટે અને વિદ્યા સંપાદન કરે. શુદ્ધ પહેલા
 પાત્ર જુએ પાત્રમાં ખાતી હોય તો મુધારે પછી જ વિદ્યાનું
 જ્ઞાન કરે. પાત્ર વિના કરેલું જ્ઞાન અફળ જાય. મહર્ષિ દયાનંદ
 સોળ સોળ વર્ષ મુખી ચોખ્ખા શુદ્ધની શોધમાં રહ્યાં છેવટે શુદ્ધ
 વિરજાન હનેા લેઠો થયો તેમને કહ્યું 'મને શુદ્ધે રાખવાની
 કૃપા કરો.' શુદ્ધે પોતાના જનુભવની કુટપટ્ટીથી દયાનંદની
 પાત્રતા માપી લીધી ને પછી બેઠી આકરી ચરત કરી "હું તો
 બેઠી જ વાર પાઠ શીખવું" દયાનંદે આજ્ઞા શિરોધાર કરી.
 બેઠી દિવસે બહુ બઘરો પાઠ મળ્યો મગજ ઘણું કસ્યું પણ પાઠ
 ચાલ ન રહ્યો. વિરજાન હનું મગજ હાથથી ગયું અને પાસે પડેલી
 લાકડી દયાનંદના હાથમાં ખાતી લેઠીની ખાત્રી થાલી પણ દયા
 નંદે મુકારો સરખો કર્યો નહિ. બેઠી જ કહ્યું 'શુદ્ધેવ! મારું
 શરીર તો પથરા જેવું છે, આપના કોમળ હાથને તકલીફ લેવી
 પડી તો ક્ષમા કરજો."

આ વાત બાઈ નયનમુખ નામના ભણાઈએ શુદ્ધને
 કહ્યું કે દયાનંદ સન્માની છે, એમને શિક્ષા ન કરાય. શુદ્ધેવે
 કહ્યું હું કોમળા આવેશમાં જાન ભૂલ્યો, હવેથી બેઠી માન
 જાળવીશ. દયાનંદે આ વાત બાઈ ત્યારે નયનમુખને કહ્યું
 "તમે આ ઠીક ન કર્યું" શુદ્ધની શિક્ષાનો હેતુ મારા મેથનો જ
 હતો, પાત્ર ઉત્તમ તો ત્યારે જ બને કે જ્યારે બે સારી રીતે
 થકાય. શુદ્ધે ત્યાં રહી માન અપમાન ભૂલી જવા બેઠીએ."

પ્રેમથી સેવા કરવી ભોધજો શુદ્ધ જ્ઞાસાને શાસ્ત્રાસા માનીને જોનું
પાલન કરવું ભોધજો, ક્ષમાને ધારણ કરવી ભોધજો.

‘ક્ષમા વીરસ્ય જૂ.પ્રમ’

જીવનમાં જ્ઞાતુગ વ્યાકુલતા ઊડીને અધ્યાત્મ સ્વરૂપ
સમજવું ભોધજો. જ્ઞાનદયનજી મહારાજે કહ્યું છે કે —

“નિષ્ઠ સ્વરૂપ જે કિરિયા સાધે, તે અધ્યાત્મ લઢીએ જે
જે કિરિયા કરી ઔગતિ સાધે, તે ન અધ્યાત્મ લઢીએ જે.
નિષ્ઠસ્વરૂપ સ્થિર થાય, તે અધ્યાત્મ. ચાર ક્રિયાધામી શુભ કે
અશુભ ગતિ સમાય, તે અધ્યાત્મ ન કહેવાય, શુભ ક્રિયાધી રેવ
કે મનુષ્યની અતિ ગ્રાહ થાય, તેથી શાસ્ત્રકાર તે ક્રિયાને મહત્વ
નથી આપતા બધુજો. સ્વરૂપની વમણતા સાથે આદ્યમણે જે
ક્રિયા કરવામાં આવે તે નિષ્ઠાની ક્રિયા. કહ્યું છે કે જ્ઞાન
ક્રિયામ્યામ્ મોહ જ્ઞાન પૂર્વકની ક્રિયાથી જનતાક્રમની નિષ્ઠા
થાય છે

જૈન ધર્મની વિશેષતા અને જ્ઞાન પૂર્વકની ક્રિયાનો લાભ
સમજો, જેને તમે વનમાનમાં લોગવત્રાનથી છતાં વામને કર્યો
ક્રિયારૂપે આવે છે કેમ આવે છે તેના વિચાર કરો. પૂર્વે
સદ્ગુણી વસ્તુને મરણ સુધી વેચસાવી શક્યા નહિ પુણ્યલક્ષી
પાછત્ર અનાદિથી જીવ જૂઝ્યા છે આદ્યમાન્ય જનતા જ્ઞાનદયનું
વિશ્વમરણ થયું છે એક વખત ઈન્દ્ર અને ઈન્દ્રાણીને વચ્ચે
થયેલ હન્નિવના વિષ ઉપર જેલું વિજય નથી મેળવ્યો તે ઈન્દ્ર
મનાવણા બચે છે ત્યારે ઈન્દ્રાણી ઈન્દ્રને જોતી તો લાત મારે
છે કે મુગટ પણ સોલ જગડી પડ્યો, છતાં ઈન્દ્ર પૂછે છે
રેવી! તારા કેમગ પગને વાળ્યું તો નથી ને? જુઓ તો
બસા મોહની નિબિટતા તમારે ઘેર ઈન્દ્રાણી સાહેબ અરીતે
તો નથી કરવાને? કરતાં દોષ તો ઈન્દ્રની મારફત સદન કરવા

તેવાર જ છે ને! કેમ ખરૂં ને? પુદ્ગલના સુખ પાછળ
જીવ ધણુ સહન કરે છે આ બધુ મોહનીય કર્મનું પ્રબળ ભેર
છે એવા કર્મને મહાપુરુષોએ તોડીને બૂઝા કરી નાખ્યા છે

બધુઓ જાગેા મોહનિકાને છોડા અપાનગરીમાં જાગવાન
પધાર્યા તેમાં જાવનગરીનું વર્ણન વ્યાસે છે પહેલો 'વ જોડે
વિનય, જ્યા વિનય છે ત્યા બધા સદ્ગુણ છે દુગુણને બોલા
વવા નથી પડતાં ઈર્ષ્યા, કપટ આપોઆપ આવે છે ત્યાં સત્ત્વેવ
નથી ટકના, ગુરૂ શિષ્ય, સાસુવહુ દેરાણી જેઠાણી, પિતાપુત્ર,
શેઠ યુનિમ સૌમાં વિનય જોઈએ. વિનયની આવશ્યકતા હોવાથી
દશ વૈકલ્પિકના નવમા અધ્યયનમાં પણ વિનયનું વિસ્તારથી વર્ણન
કરેલ છે આત્માની અખડતા હાવવા માટે વિનયની પ્રથમ
જરૂર છે અને તેનાથી જ આત્માનો ઉદ્ધાર થશે પહેલા 'વ ની,
જોડે વિનયની વાત થઈ બીજા 'વ ની વાત અવધરે કહેવાશે

ચ પઠ ચરિત્ર

' ઉસી નગરમે જીવા શેઠ રહે, ખન ભર્યા જ ઠાર
મુસ્લામે દુકાન ઉઘડી, બજા હે નામ ઉઠાર એ.
અરે ઠરૂણા દિલખારી પુરણ ઉપકારી ચ પઠયેકજી

ઉલ્લેની નગરીમાં મહાન રાજકેમી રાજા વિક્રમ હતા તેવાજ
પવિત્ર જીવા શેઠ રહેતા હતા. બહાણ બધુઓ અહિં આ પણ
વધાનું નામ જીવાશેઠ હતું. જાજ તો નામની ખૂબજ મહત્તા
છે નામ ખારી શાંતિલાક્ષને પૂછીએ કે બાઈ તમારા જીવનમાં
કેટલી શાંતિ છે? જવાબ કેવો મળશે, તે તમો દરેક સમજો
છો. નામની માફક શુભો કેળવ્યો તો જ મહત્તા છે
ઉલ્લેની નગરી માફક માદુ મા પણ ખૂબ જ મુદર ચહેર છે,
તેમાં કોઈ જીવા શેઠ છે કે કેમ? જ્ઞાનીના વચનો છે કે પંચમા
આસના ઉપર પહોર સુખી ધ્યાર જીવે રહેવાના છે બહુરતના
વસુધરા હોય જ

‘જથા નામ તથા શુભ જોવા છવા યોઠ જેવે છત્રી બાવડુ
તે છવા યોઠ જેના મૃત્યુ પછી છવનની મુલાકાત રહે તે છવ
યોઠ છવ યોઠની પેઠી મુલાકાત જાનમાં હતી. જો મહાન નામ
દાર વેપારી પેઠી ઉપર જમિ તે સમયે કોઈપણ દુઃખી આવે તો
તે નિરાશ ન થાય. જનવાન દુ ખી માણસોના માળાપ ॥ માતા
લાગણી ભર્યા હૃદયની સલામતુ દિવ બાદે તેમ તમારા પૂર્વના
પુન્યયોગે જે સપત્તિ સાપડી છે તેનો કોઈ દુઃખી શરણે આવે
તેને સહાય કરી સકુપયોગ કરે. દુ ખીના માતાપિતા બને.
નામદાર જનવાનુ તે સહુને જમે વૃક્ષ કોપપણ બતની આશા
રાખ્યા વિના વાપથી બ્યાજુળ થયેલાને છાયે આવે છે તેમ
આશા બધુએ, સસારના સકાંથી દુઃખી માનવી તમારી છવા
દેવા આવે ત્યારે જરૂર તમારી ચિત્ત છવા તેને આપને.
છવાયોડના યોગથી કોણ છે અને તેનો પવિત્ર પુત્ર કોણ છે
તેનો જાન અવસરે કહેવાયો.

આખ્યાન ૬ કું

(કલિયુગ : વા. ૧૩-૭-૧૩)

જન તજાની મહાપુરુષોએ છવોના કલ્યાણને જાણે મુક્તિ
ને માર્ગ જાણ્યો છે જનતમાં સેકરે માર્ગ છે પણ ચીતસતને
ધારી માગ જ શાંતિની પ્રાપ્તિને છે આ માળે નહીં જાણે
ત્યાં મુખી સાચી શાંતિ નહીં પામી સસાર વાપથી બ્યાજુળ
બ્યાજુળ થયા હોય તો સતોષ રૂપી વૃક્ષની શીતળ છવામાં
સાતા મળે છે

સતોષ દિ પ્રવચ્ન જ સૌર્વ સૌમ્યન દુરવા મવતીતિ ધર્મ ।

ધર્મેજ દુરવા મવતીતિ મોક્ષ, જિહ્વે રક્ષમન સૌમ્યમ્ ॥

આવા સુખને માટે પુરુષાર્થ બેઠબે, પણ તમે તો પ્રાર
બની વાત કર્યા કરો છો. કેટલી ભૂલ છે! આ જીવ શરીર
છોડી સિદ્ધ સિવાયની બીજી અતિમા જતા પહેલાં છ
માલ બાંધીને બસ છે કેઈપણ અતિમા જનારો જીવ અતિ,
જાતિ, સ્થિતિ અવગણના, પ્રદેશ અને અનુભાગ બાધીને બસ
છે 'હું બધાનું રક્ષણ કરું છું' એવો વિચાર ભૂલભરેલો છે સૌને
અનુભાગ સાથે જ હોય છે એ પૌદ્ગલિક લોભોમાં મારાપણ
માનવુ એ અજ્ઞાનતા છે હું અને મારું એવા અહ-મમત્વથી
જગત અંધ ઘડ મચુ છે ભટુંદારિ કરે છે કે -

પીત્વા મોહમયી પ્રમાદ મદિરાનુમ્મત મૂર્ત જગત્ -

માહથી ભરેલી પ્રમાદ-મદિરા પીને આ જગત સ્વરૂપનું
જ્ઞાન ભૂલી ગયેલ છે તેને અનતજ્ઞાનીએ સ્વરૂપની જોળખાણ
કરાવવા માટે કહ્યું છે કે—

“હંતુમ્મદ્દ કિ ન પુણ્યદ્દ ! સર્વોદી અલુપેન્ન પુણ્યા ।
તો હુવખમન્તિ તદ્દમો, તો સુલમ્ પુણ્યાવિબીચિય ॥”

સુમ્મદામ, અ ૨, ઉ ૧ બા ૧

સમજતા કેમ નથી? વીતેલી શત્રિઓ પાછી આવતી
નથી. મનુષ્ય જન્મ કરી મળવો સહેલો નથી. પરલોકને વિરે
સમ્બંધત્વ જોખની પ્રાપ્તિ નિશ્ચયથી દુર્લભ છે જીવનમાંથી જે
દિવસ અને શત્રિ બચે છે તે પાછા આવતાં નથી. મૃત્યુ બાદ
જ્ઞાન પ્રાપ્ત થવું દુર્લભ છે બાધિ બાધિ અને ઉપાધિનાં
અનત દુ-ખોના બીજ સમાન અજ્ઞાનનો સંહાર કરવા કેટલાક
જાલ જીવે અજ્ઞાન કષ્ટ સેવે છે

જાલ તપસવી સકતે દે, જે કદ કરોયે જઈ મહાન,
નિનને કમ નદ કિયે દે, ઉપ તપસે નહ નર અધાન,
શાની જન ઉત્તરે કરોઈ કણ મેં જા રેતે હ નાદ,
જ્ઞાન નિર્જરાકા મરણ દે, મિથ્યા ધસિતે મુક્તિ પ્રાપ્ત.

કોઈ ભરે માથે લટકીને, કોઈ સેવાળ ખાઈને ને કોઈ
માસખમણની ઘોટી તપશ્ચર્યા કરે છે વિવેકના જ્ઞાન વિનાની
દેહદમનની પુષ્કળ ક્રિયાઓ કરવા છતાં હુંદલચુંકામાં આત્મજ્ઞાન
પ્રગટ થતું નથી. જતરનો અધકાર ગયા વિના ત્રણ ઠાણમાં
આત્મશાંતિ નહિ પામી શકે. જ્ઞાન વિના માયાના બંધનથી
નહિ છૂટાવ.

એક દિવસ બધું જ ઓગ્રીને જવાનું છે આલીશાન કહેતો,
એરક ડીસની જ રૂમી, ફની બરોધી સુમન્નિવત દિવાનખાના,
આ બધું જતી વખતે સાથે આવવાનું નથી જતી વખતે જવાં
વના કોઈ સમય નહિ થાય. નવલ ઉપરથી-પાંદડું ખર્ચા પછી
પાણી ચોટાડી શકાય નથી. છવન દીપક જુઝારું જશે પછી
કાંઈ નહીં કરી શકાય.

આવશે એ ઠાળ ક્યારે ? કાંઈ એ કહેવાય ના
દીપક જુઝારો ક્યારે, સમજી શકાય - ના

છવન દીપકની જ્યોત ખીની ખીમી થતી તમે વડપણ
જાણ્યું ને હવે ઉભર વધી બંધ

પરભવનું હું તો (૨) જાણું કાંઈ બાધી શક્યો ના,
પરભવનું હું તો જાણું કાંઈ બાધી શક્યો ના

એ દુઃખ જ્યારે આવશે ત્યારે કરેલાં કર્મો તમારે જ
ભોગવવા પડશે. માટે મુજબ જ વેદનાર અક્રમાંતુ સ્વરૂપ સમજો.

ચોર ચોરી કરે છે અને આવેલ ધન ઘરનાં બધા માથેસો
ખાવ છે પરંતુ જ્યારે ચોર પકડાય છે અને તેને એ સંજ્ઞ-
સિક્કા કવામાં આવે છે ત્યારે તે સજા ચોરી કરનારે જ
ભોગવવી પડે છે.

સેમે જાદા સપ્તિમુદે ગહીજ, સકમ્મુળા કિષ્કર પાલકારી ।
પલ પવા પેલ દહ જ કોણ કઢાણ કમ્માણ ન મુજબ જતિય ૨

એવી રીતે ઘોરી કરના સમયે પકકાર્થ મળેલા ચાર પાતાનાં કરેલા પાપકર્મથી દુઃખ પામે છે એવી રીતે પાપકર્મનું આજીવન કરનારા બધા જીવો આ લોક અને પરલોકમાં દુઃખ પ્રાપ્ત કરે છે તાત્પર્ય એ છે કે કર્મના ફળનો ભોગ અવશ્ય છે વિચારથીય પુરુષોએ પાપકર્મને બદલે શુભ કર્મનું આચરણ કરવું એકંદરે પરલોકમાં વિશ્વાસ નહિ રાખનારા અન્ય કશાં નીચો કર્મનું ફળ આ લોકમાં છે એમ માને છે, પરંતુ તેવાન શાસ્ત્ર અને અનુભવથી વિરુદ્ધ છે આ નાં મૂળમાનાએક પાણી પાકાર્થ સુધી બચે છે તેવી રીતે આ જ મમ્મા કરેલા કર્મોનું ફળ અનેક ભવોમાં હોઈ શકે પરંતુ આ જન્મનાં જે મોક્ષપદ પ્રાપ્ત કરે છે તેને પરલોકમાં કર્મો હેતા નથી પરંતુ જે મુક્ત નથી થતા તેમને આ લોક તથા પરલોકમાં કર્મફળ ભોગવવા પડે છે

શ્લોક : સૂત્રમાં પાપકર્મનું ફળ દુઃખ બતાવ્યું છે પણ એવું નથી બતાવ્યું કે કર્મો જ દુઃખરૂપ ફળને આપે છે એ લા મટિ ફળ આપનાર કોઈને કોઈ હોવો જ જોઈએ

સમાધાન : સૂત્રકર્તાએ કાળ સ્વભાવ, નિયતિ, કર્મ અને પુરુષાર્થ એ પાંચ સમવાયને કાચ મા ઠારણરૂપે સ્વીકારેલા છે ફક્ત કર્મને જ કારણ નથી માયું તેથી એ પાંચ સમવાય શુભાશુભ કર્મોએકરીને અને તેના મુખદુઃખ રૂપે જે ફળ હોય તેના ભોગમાં ઉપસ્થિત રહે છે અ્યારે કોઈ ઝેર ખાધ, તે કાળ-સમય, ઝેરની માણવાની શક્તિ તે સ્વભાવ, અધુના ક્ષયતા સમયમાં ઝેરનું બહુલ્ય તે નિયતિ અને ખાવાનો ઉદ્યોગ તે પુરુષાર્થ આ પ્રમાણે કાર્યમાત્રની સિદ્ધિમાં આ પાંચ સમવાયોની કારણતા વિદ્યમાન છે

બ પુણ્યો ! જે કરે છે તે જ ભોગવે છે એ તમે એમ માનતા હો, કે હું બ્લોકમાફેટ કરીને કે મને તેમ કરીને ભેગુ કરું છું અને તે બધા ભોગવે છે તેથી કર્મના ભાગીદાર બધા થયો,

માટું શના બહુએા હરે બમેા, અવમર આવી ઝરો છે મહા-
વીરની પેલી ઉપર વાચકા કરવાના ન દોષ. આ તો હાજરનું
બધાર છે બજના રદો રાત્ર નામનો સુગરો સુટી જશે તમે
સુગર્મ રહ્યા છે. રાત્રે તમેાને વચ બનાવી રીધા છે, એટલે
તમેા રાત્ર-સુગરોને બોગખી શકના પશુ નથી.

એકાદ બગલો, મોર રસોયા પાવ પચીસ હજાર
રૂપિયા ને મળી બધ તો ૩૮ અમને કહેશે કે 'હી છે' પણ
આ બધી મેલ્યા છે દરેક વસ્તુને મૂલ્યને જ વસ્તુ પછી
માટે રાત્રીના વચનેાને વિનયપૂર્વક ઝીલો.

આપકચરિત્ર

મારવ દેશની ઉજ્જૈની નગરીમાં લુણ શેઠ અને
ધારણી દેવી શેઠાણી ધર્મ ગયા. ધારણી દેવી મહાન
પ્રતિજ્ઞા અને આશંસનારી છે પતિ-પત્નીનું કલબ શું
છે? તમેા એમ જ માનવા દો કે પતિનું કલબ કેવળ પત્નીને
મનમમતા શાળીના લાવી આપવા વલો લાવી આપવા અને
એને વિદ્યાત્રની પુત્રી બનાવવી અને પત્નીનું કલબ પણ
પતિને લોજન તૈયાર કરી આપવું અને પતિને કામદેવ માથે
બનાવવા. કેવળ આ કામ માટે પતિ પત્નીનો સંબંધ નથી. પરંતુ
પતિ-પત્નીનો સંબંધ મુખે મુખી અને એક બીજાના કુળે કુખી
એક બીજાને સહાવા આપી આત્મકથાવાળું સાધવા માટે છે
સાચું કાપલ જાન્યોન્યને આદિમક સાધનામા સહાવમૂલ મળતું
છે જાવા લુણ શેઠ અને ધારણી શેઠાણી હતાં. જે માલવદેશન
ઉજ્જૈની નગરીમાં રહેતાં હતાં.

નાતિ ઘરીરની મધ્યમાં છે મુખે પવત મધ્યમાં છે
મધ્યમાં હોય તેનું મધ્ય મહત્વ છે માલવ દેશ પણ ભારતન
મધ્યમાં હોવાથી તેનું પણ મધ્ય મહત્વ છે તેમાં દુષ્કાળ પડતો
નથી અને કાચ પડે તો લોકોને લીધે માગવી પડે એવે
ભયકર હોતા નથી. ચાલમા બાર મહારાજા આવકો ક્યા છે

(૧) જાદાજ સમાના (૨) પડાગચમના (૩) ઠાણુ સમના અને
( ) ખરકા સમાના પહેલા પ્રકારના કાચની આરતી જેવા
આવકો, જેવા અદર હોય છે તેવા જ બહાર હોય છે બીજા
પ્રકારના આવકો કેવજસમાન છે હવા જે બાબુ વઢે તે બાબુ
ફરી બાય ત્રીજા પ્રકારના આવકો કુઠા ઝાડ જેવા હોય છે અને
ચોથા પ્રકારના ઝેરી કાગ જેવા હોય છે જેઓ-પોતે મલુ ખરાબ
હોય છે અને બીજાને પણ ખાબ કરે છે ચાર પ્રકારના આવ
કોમાંથી સાચા તો બે પ્રકારના જ છે બીજા દ્રવ્યથી આવક
છે પણ ભાવથી તિથ્યા હિંબ છે તમે કેવા આવક બનવા
ઇચ્છો છો ? જીવશોડ અને ધારણી દેવી પૂન ધારણાને ધારણ-
વાળા છે ધારણી દેવીનું વલ્લુન અવસરે કહેવામાં આવશે.

વ્યાખ્યાન સાતમું

(રવિવાર ૧૪-૭-૬૩)

જગતના કલ્યાણને અર્થે આત્મજ્ઞાની મહાપુરુષોએ જે
આત્મન સમજાવ્યા ને ગુપ્તરૂપે ગ્રીક્ષા તે દ્વાદશગી વાણી છે
મુખ ઉપર પહેલા કાવને દરેક જા આરસી દ્વારા જેવા પ્રયત્નો
કરીને બીએ બેચી જ રીતે જીવન પર પહેલા કાવને દરેકરવા
અતરની આરસી દ્વારા પ્રયત્નો કરે. જીવન અસ્થિર છે

મીષીયં ચેત્ત કલ્પં ચ વિગ્ન સંપાદ્ય ચંચલં ।

સત્યં તૈ મુગ્ધસિ રાર્ય પિચ્છત્યં નાચ બુજ્જસે ॥

હે શાસ્ત્ર ! આ અનિત્ય લવિન્ય અને રૂપને વિષે શા
માટે મૂર્છા પામે છે ? આમુખ્ય અને રૂપ વિજ્ઞાનીના અમકાશની
પેઠે અવળ છે દેવલોકમાં પરિશ્રુક સ્વચ્છ અને લોભ ક્યાવને
આપીને યથેલો લુપ કઈ કરી શકતો નથી. નારદીમાં ભયકર
વેદના અને પશપીનપાત્રું કઈ નહિ કરવા દે. તિર્થંજીમાં ભંધ
નવચ લુપ અસમચ છે લુપનના કામ દ્રુર કરવાની ભૂમિકા
માનવલુપન જ છે એની દુર્લભતા ભગવાને બતાવી છે

અત્તારિ પરમંગણિ કુલદાનીદ મન્તુજો ।

માયુસર્ગ સુરં સચ્ચા, સંજમમિય ચીરિયં ॥

ઉત્ત અ. ૩-૧

મનુષ્ય જ મની સાધકતા ધર્મ-અવલુ ધર્મ અને સ્વ
મમાં બીજી સ્થિતિ શાસ્ત્રવામાં છે અપકાર પર ઉપકારો કરે
આવ સે સને આર-ખાણ આપીએ તો તે દુધ આપે તેમાં કંઈ
વિશેષતા નથી વૃક્ષ કેવી શીતળ છાયા આપે છે ? સરિતા મધુર
ખણી આપે છે જલને પ્રસરે છે જાળશે તો પણ મુજબ
આપશે જલને જેમ દુઃખ વેડીને મુજબ આપે છે તેમ મનુષ્યે,
તમે પણ ઉપકારી બનેા મુજબ આપો અને લુપનની મુવાસ
ફેલાવે. અહ કૌશિક જેવાએ ભગવાનને કંજ દીધો તો પણ
મધુર વાણીથી તેનો હૃદય પહોંચે કરાવે. ભગવતીસુત્રમાં
નમરીના વર્ણનમાં સાત 'વર્ણ'ની વાત આલે ॥ બીજે '૧
વિધાનો આલે છે

વિધા નામ જરસ્ય રૂપમધિકં પ્રચ્છન્ન ગુપ્તં ધર્મ ।

વિધા મોહકારી વશઃ સુજ્ઞકારી વિધા ગુરુજામ્ ગુરુ ॥

વિધા ચન્દ્રુવને વિદેષગમને વિધા પરં રેષતા ।

વિધા રાજસ્ય પૂમિતા ન તુ ધર્મ વિધા વિદ્વીના વશુઃ ॥

કાદ જરી સુભાવિત વાક્યોમાં જન્મુ છે કે વિધા મનુષ્ય
અધિક રૂપ છે વિધા સુત્ર ધર્મ છે વિધા શુરનો પણ શુર છે
જાનર્ય પસં વિજ્ઞી જ્ઞાનતુ રૂપ વિરતિ હોવું બેધને. જેમ

સ્વચ્છમૂરમણ સમુદ્રનું પાણી અખૂટ છે, તેમ જ્ઞાન સમુદ્રમાં
અનેક રત્નો છે. બાહ્યસ્વરૂપનું લક્ષ્ય જુલો તે જ આત્માની પ્રગતિ
સાધે છે. મિથ્યાત્વે જગત અને જગતના સુખ ઉપર શ્રદ્ધા
કરાવી દીધી છે પરંતુ જીવન ઉપર મીઠા મોઝા બનાવે કાળથી
જીવે પરમા સ્વ પશ્ચ માન્યુ છે.

હમે જ મે મતિય હમે જ મતિય હમે જ મે કિય હમે મકિચ્ચં ।
તં વચમેવં સાહ્યમાર્જ, હરા હરંતિ તિ કહં વમામો ?

ઉત્ત અ. ૧૪ અ. ૧૫

અનંત કાળથી આ માત્રુ અને આ તાત્રુ કરતાં
આબ્યા છે અજ્ઞાનતાએ પુદ્ગલના રાગમાં ફસાઈને
માયા મે પિયા મે જુષા મે સહિયાણા મે । બધે માત્રુ માત્રુ
કરે છે । બકરા બે બે કરે છે પરવશ પલ્લે ભૌતિક લોભ
છોડવામાં નહિ પરંતુ સ્વવશ છોડવામાં કલ્યાણ છે પક્ષીનો
સ્વભાવ ઉડવાનો છે આત્માની શુદ્ધ બવસ્થા ઉર્ધ્વગતિની છે,
અધોગતિની નહિ. તૂબકાનો તરવાનો સ્વભાવ છે, પરંતુ ઠોઈ
માણસ તેને સાત આઠવાર કામી વીંટીને લેપ કરે તો તે તરી
ચકે નહિ તેમ આત્માને બધાં સુખી કર્મોના લેપ છે ત્યાં સુખી
તરવાની શક્તિ નથી તૂબકુ લેપથી છૂટ્ટ પડે તો પાણીમાં તરવા
લાગે છે પણ મારા બધુઓ । તમે ભગવાનની પ્રયોગશૂંચે દેશનાના
પીપ્પ (મિલાક)માં રહ્યા છતાં હજી કેમ બ્રમતા નથી ? તમારુ
વીચ સ્વચ્છમાં ફાવવળે જ બલનો રાજ્ય સિંહ હબારો કામીના
રોજાને ભગાડી મૂકે છે, તેની શક્તિ અનંત છે માનવશક્તિ સિંહ
સમાન છે, તમે આજે સિંહત્વ બૂલી ગયા છો.

લોક તળાવને કઠિ સિંહ પાણી પીએ ને સામે કઠિ લોક
જુદા પાણી પીએ બન્નેની નજર લોક ઘઈ સિંહથી બચવાની
કુક્ષિ ચોલ માલ જાદમાં ' આ સિંહના પંજામાંથી છૂંતુ
સહેલ છે પરંતુ અધેરી ફાવથી છૂટતુ થલુ ટંકલુ છે ' સિંહે

આ સાંભળી વિચારું મારાથી કેવું જગવાન છે ? ને સિંહ, માછલી
 વાત સાંચી માની ખૂન ગળાઈ આજ મીઠી જાડીનાં અંતર
 ગયે. એ વળને પાંચસો અંધારા એક વણા ૧ જતો હતો
 એનો અવાજ સાંભળી સિંહને ઘણું કે આ જ અંધારી ફાલ !
 વણારાએ એક અંધારું જુટ્યું એ સે જાડ નીચે ઉભેલા સિંહને
 અંધારા માની પકડી લીધે. જલથી સિંહ પણ પોઈ એમો વાલવા
 લાગ્યો. બીજી બાજુ સિંહને અમયસર ન આવેલો એક સિંહ
 પગલે પગલે ચોથવા નીકળી સિંહણ ચતુર હતી. તમારા વસ્ત્રી
 સિંહણ પણ ચતુર હતો તો વાપો નહિ આવે. સિંહને છાંય
 ઉપાડતો એક સિંહણનું હૃદય ઉઠી ઉઠ્યું પાસે જઈ પૂછ્યું :
 સ્વામી, આ શું ? જલથી ન સિંહ કહે કે તું ચાલવા માઠ
 અંધારી ફાલમાં પકડાઈ જઈશ. આપણી માતા એ સાચી
 સિંહણ દેવ તો તમને ગદજના ટોળામાં નહિ જવા દે સિંહણે
 એવી તો ગદજના કહી કે અંધારા તો શું એનો ખણી પણ ઉભો
 રહી શક્યો નહિ જાયો. તમે ગદજના ટોળામાં ફાસાઈ ન
 જતાં. સાચા સિંહને સિંહણે જગાડ્યો તેમ તમારી જાન ત
 શક્તિથી તમારા સિંહને જાગૃત કરે. વિદ્યા એ કર્યો. બીજા
 ના જાણ સમજો. વિદ્યા વિનયપૂર્વક હોવી એકાં.

મોક્ષ મેગવતીની ઇચ્છા રાજનારે સમજાવતાં હતાં,
 આત્મિક, તપ, દયા ક્રમા સમતા સદાચાર વિનય વગેરે પ્રગટ
 કરવા પડી. વિનય ક્રમાયે રગર્થ મારૂ મારૂ કરી પરિચલ
 પ્રસાદનાર મોક્ષ નહિ મેગવી શકે આદિથી મુખ પાછળ પરિ
 જનણ કરવા સિવાય આપણે શું કર્યું છે ? પ્રભુની વાણી સાંભળી
 આજ ઉપાડો. કેઈ તમને પૂછે કે તમારે મુક્તિ ક્યાં છે
 જાન ? તો તમે જરૂર કહેવાના કે મુક્તિ. તો પછી ચીતરાજનો
 માત્ર સમજો. મેકધી મૂંઝવણ માથે, લવ યેનમાં પડે. જન
 જલથી સ્વરૂપ જાન ધામ. દારૂ પીનાર જાન ભૂલી અવિત

કૃત્ય કરે છે શોક આપણને જ્ઞાન બૃહાવે છે અનાદિ કાળની
નિદ્રાનુ રેન છિદી જતા સાચુ સમજાય છે

અનુભવજ્ઞાનથી હૃદયમંદિરમા પ્રકાશરૂપ હીપ થવાથી
આપણી અને પાછી વસ્તુને અનુપમ રીતે પોતે જ પ્રગટ કરી,
અનુભવથી હૃદયમંદિરમા જ્ઞાન જ્યોતિનો સ્વચ્છ પ્રકાશ પડતાં
ચેતનાનો સમય થાક આવે છે ને તેથી આત્મિક વસ્તુ કંઈ
અને પૌરુષશક્તિ વસ્તુ કંઈ તેનો ખ્યાલ આવે છે સ્ત્રી, ધન,
સત્તાને વ્યવહાર કૃત્યોને તાત્વિક માનવાને બદલે તેને ઉપાધિરૂપ
ચક્રબ્રમણ અને અધ પાત કરાવનાર છે એ સમજાય છે

ભગવતીસૂત્રમાં થ પાપુરીનુ વણન થઈ રહ્યું છે તેના વધુ
ભાવ અવસરે કહેવાશે.

ચપક ચરિત્ર

જેનામા ધારણા અને ધૈર્ય ધરવાની તાકાત છે તેનાં
શેઠાણી ધારણી દેવી હતા આગે નામ પ્રનાણે ગુણ કયા દેખાય
છે? તમારામા ખીરજ હશે તો અતિક્રમ વ્યવક્રમ અતિચાર
હામશે પણ અનાચારથી બચી જશે ક્યાન રાખજો, આખ્યા
નમાંથી ઉઠીને ધેર મયા અને જમવા બેઠા જમતાં હાજમાં
મીઠું નથી શુ કર્યો? ખીરજ રાખ્યો કે આવેશમા આવી
ધાગી પછાડીને ઉભા થયો? જો તમે થોડી પણ ખીરજ રાખતા
થીખશે તો સાની વ્યક્તિ જરૂર પોતાની ભૂલ સમજી શકશે
પાય મીની સુખી કાપને દબાવશે તો છઠ્ઠી મિનિટે કે ધ આજ્યો
જશે છવાયેલ અને ધારણીદેવી સમ્પ્રદાયપૂજક રહેતા હતા.
એનને એક પુત્ર હતો એમણે વિચાર્યું કે આપણે ધેર એક
પુત્ર છે માટે હવે પ્રહાયજનુ પાલન કરવું જોઈએ. બાળકના ધક-
રેપા બનતા પ્રહાયજ અવરથ પાળવું જોઈએ.

परमहो गुणी पुणो न च मूर्ख उक्तान्यपि ।

एकं ह्यहं तमा दन्ति, न च तारागणा अपि च ॥

આઠાસમાં જહેલો એક અર્થ બધકારનો નાથ કરે છે
 પણ હજારો તારાનો સમૂહ શું કરશે ? જગલમાં એક જ
 કેશરી સિંહ ઊભો હશે તો હજારો હાથીનાં ટોળાંને લગ્ગરી
 મૂકશે પણ હરણો શું કરશે ? ઘરમાં સરકારી એક જ
 પુત્ર હશે તો આખા કુટુંબને ઉજવણી કરશે, પરંતુ સરકાર વગરનાં
 આંધાં કનનાગ ભાળશે આ સમજાય શું ને ? તમારામાં પ્રજા
 સર્જની જ્યોત જગાવે ચિંતણે ઉપર વિજય મેળવે. અપક
 કુવર જેવા પુત્રના બાપ બનવાની અભિલાષા સેવે. અપક કુવર
 કેવા છે તેનો જાણ બલસરે કહેવાશે

બાપ્પાન આક્રમ

(સોમવાર ૧૫-૭-૬૪)

જનતાની મહાપુરુષોએ જમાવૃત્તે માત્ર જતાવતા
 સમજાવે કે સંસારના ઉદભાસથી જનતા ભવ-બંધને વધે છે
 દ્વાદશામી સૂત્રમાં પચમ જગ જમાવટી સૂત્રના તેરમા શ્લોકના
 છૂંદાં હરેવાનો અધિકાર આલે છે. સુખની પાછળ તમે સ્વ આત્માનું
 લક્ષ જુઝ્યા છે.

સુદર સોત્રો મળવા સુલભ છે રેવી સંપત્તિ મળવી
 સુલભ છે પુત્ર અને નિત્રની પ્રાપ્તિ થવી સુલભ છે રેવલોકના
 મહાસુખ અનવી વાર સોગવીને આપ્યા છે. માત્ર એક
 ધમ નથી મળ્યો માટે ધમ કરવા ઉદગમત થાઓ રહ્યા

ધર્મ મળવો દુર્લભ છે ઘોવીસ કલાકમાથી બે કલાક ધર્મ માટે કાઢો

આત્મા જ સુખદુઃખનું વેદન કરે છે સુખદુઃખ બધુવાની શક્તિ જક શરીરમાં હોય નહિ, એને બધુનાર આત્મા છે સદા જીવનારો આત્મા મહિનતાના યોગે જન્મ મરણના ફેરામાં અટવાય છે જે આત્મા જન્મમરણથી સર્વથા મુક્ત બની ભય તે પરમપદે પહોંચ્યો કહેવાય. તેવા આત્માને સુખદુઃખનો અનુભવ થતો નથી. શરીર છે ત્યાં જ સુખદુઃખનું વેદન છે અગ્નિના એક તણુખાનો અપશંકતા આપણે જૂમ ખાડી છીએ છીએ, મૃત્યુ પછી ચિતામાં બાખા શરીરને બાળી મૂકવામા આવે તો પણ અવાજ સરખો કરતા નથી, એનું કારણ વિચારવું જોઈએ

જીવ શરીરના બંધનમાં શા માટે છે ? સદા શાશ્વત જીવ જ મ મરણની જાળમાં કેમ ફસેલો છે ? શરીરને જો નિરોગી કરવું હોય તો કયા ડોક્ટરની જરૂર છે ? દુનિયાનો ડોક્ટર આવે ! તે તો તાવ આબો હોય તો કવીનાઈન આપે, પછુ જઈને કહો કે ' મને નહિ મરવાની દવા આપો ' તો ડોક્ટર નહિ આપી શકે, જન્મ મરણની જાળમાં મુક્ત થવા અને મરણને અતે વિજય મેળવવાની દવા ભગવાન મહાવીરના અમમમા ભરપૂર છે અદ્દા જોઈએ ભગવાન મહાવીર મહાન ધનવતરી-વૈષ છે

સાઠાબાર વયના દીર્ઘ મૌન તપ દ્વારા કેવળજ્ઞાન કેવળ જ્ઞાનની પ્રાપ્તિ કરી ભગવાન મહાવીરે જન્મ જરા અને મરણના ભાવરૂપ રાગથી મુક્ત થવાની અદ્વિસારિ અગોષ દવા શોધી કાઢી છે તમને દવા જીપર અદ્દા હોય તો ભવરોગ મટશે ભગવતીવાળી સર્વથા પુરુષની શાશ્વત વાળી છે અનાદિ કાળથી

ઉ માને મરેજા છોયેને દુષ્ણમુખ દરવા ભગવાનની વાળીરૂપી
 હવા લઈને અમે જાન્યા છીએ. હવા પીવા /લરી તૈયાર થાએ।

બધુએ। ધમ એ વાજવાગીનો નથી, પરંતુ આત્માનું
 સ્વરૂપ સમજાવનાર છે જ્ઞાન, કથન, ચારિત્ર્ય તથા, વીય અને
 ઉપયોગથી આત્માનું સ્વરૂપ સમજાવવાનું છે અમૂલ્ય હીરો
 દ્વિચક્રના હજારમાં હાથમાં હોય તે પોષણનું નહિ બની બલ
 કાલે દૂર પડતાં એનું અમૂલ્ય સ્વરૂપ પ્રગટ થવાનું જ તમે કર્મના
 બાલરુદ્ધી હાથે જવા છે. બહા થવું પાનળા થવું વિશ્વાસી
 થવું તે જ પુદ્ગલનો સ્વભાવ છે તેમાં સ્વપણ માનવું એ
 મૂલ છે આ માની જનતશક્તિનો અનુભવ થતાં શરીરનું સાચું
 સ્થાન સમજાયે. કાલથી પીડાતો દરદી સ્નેહીજન મળી જતાં
 દરદી મૂકી સ્નેહીજન સાથે વાતમાં પડે છે ને દમ તરફનો
 ઉપયોગ થકે છે તેજ રીતે મૈયા ભગવાનીના ભાવને સમજવા
 તમારો ઉપયોગ જોડો. જેમ લીંદ્રી પીપરને વધુ ને વધુ ફૂટવામાં
 આવે તેમ તેની શક્તિ વધુ પ્રજા થશે તેવી રીતે સૂત્રના બહન
 આવેને જુદી જુદી રીતે સમજો

આમાનુષ્ય મ વિચરતા ભગવાન નહાવીર સ્વામી રમણીય
 સ્થાનમાં આવી પહોંચ્યા એ સાત વાકાંથી શોભતી નજરો છે
 વિદ્યા, વિનય ઉપર આભાસ કહેવાઈ ગયું હવે વિવેક ઉપર વાત
 ચાલે છે દરેક સ્થળે માનવમા વિવેક હોયો એક જો. વિવેકથી
 સમજાવ કેળવાશે દુષ્ણમાં પણ મુખનો અનુભવ થશે નમિરાજ
 નાદિને જ્વર થયો ત્યારે તેની શાંતિ માટે રાણીજો. જ હન
 ઘસતી હતી પરંતુ ઠંડણનો ખૂજ અવાજ થતો હતો. રાજાએ
 તે બધા કમવવા કહ્યું રાણીએ હાથમાં એક જ ઠંડણ રાખી
 જ હન ધમવાનું વાહુ રાખ્યું એટલે અવાજ બધા થઈ ગયો.
 એથી એકતરની ભાવનાનો વિચાર કરતા નાપીચર વૈરાગ પામી
 મમ્મા. વિવેક રાજ્યો તે તમારો મામ સરજ થઈ જશે.

વિવેકવગરની વાણી દુઝનું કારણ બનશે. મહાન આત્માઓ મધુરવાણી બોલતા હતા. રામરાન મહાવીર બ્યારે ગૌતમને બોલાવતા હતા ત્યારે કહેતા હતા કે, હે ઝૌનમ ! સુધર્મા સ્વામી જ જુસ્વામીને ખ્યાલ જ જુના સંબોધનથી બોલાવતા હતા આ રીતે મહાપુરુષોની વાણીમાં કેવી મીઠી મધુરતા હતી !

“ આ છબ મલી ઉ કેમગ મીકુ મધુર બોલવા,
કકવા બોલીને કાઈના, દિલકાં દુભાવશે મા. ”

મહારાજ શ્રેણિક શેલણા રાણીને દેવીના મધુર શબ્દથી બોલાવતા. જો તમે પત્નીને દેવી કહી બોલાવશો તો તેના પુત્ર દેવ જેવા થશે. નોકરદી માનસો તો પુત્રો તેવા થશે વિવેકપૂર્વક વર્તન કરી આત્માની જાવનગરીમાં પ્રવેશો. જ્ય પાનગરીમાં પૂલુભદ્ર ઉદ્યાનમાં મહાવીર સ્વામી પ્રવેશ્યા તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

શંપકુચરિત્ર

છવાશેઠ અને ખારણીદેવીનો પુત્ર શંપકુચર જૂન જ સરકારી અને આજ્ઞા પાલક પુત્ર હોતા મુવાન થતા તે પલ્લ દાનવીર થયો. મૂખ્યાને દુખી બેઠાને તેનું દંદ્ય દ્રવી બિંદુ શંપકુચર બેઠો થતાં આરા સરકારવાળા કુટુંબની પુત્રી સાથે તેના લગ્ન થાય છે કન્યા કેવી છે !

“ જજમની મન દરણી રમણી અખસરા કે અનુદાર,
પમવતી દે ઐચી લલના, કુચર કે મુખકાર દો. ”

દાથીની યાત્રે યાત્રનારી પતિના મનનું દરણ કરના, શ્રીના અનેકગુણથી સપાત છે તેની પત્નીનું નામ પમવતી છે. હવે અહીં આદિ નવત્વને જાળનારી આમુ સમસરાની ભક્તિ કરના ? તે કુટુંબના લીધે સમન છે પુરુષનો યોગ દોષ ત્યારે

ધરમા આવી પુત્રવધૂ મળે છે આરા સસ્કાર પામેલી પુત્રવધૂથી
શુ શુભ સાપડે છે તેના ઉપર એક દૃષ્ટાંત આપુ છું

સુન્દરી વહુ

બડ્ડાની અદર આર માણસનું કુટુંબ હતું માતા પિતા,
પુત્ર અને વહુ એક વખત એવું બન્નું કે પિતા અને પુત્રને
એકાચ્છુ છે સાચું ચોઈ કરે છે ત્યારે રસોઈની ખુશી રહી
નએલી તપેલીમા કોઈ એરી છવની હાજ પડી. સાસુને એની
બબર નથી. પિતા અને પુત્ર બન્નીને માગ ઉપર જઈ ખામિંક
ક્રિયા કરે છે મોઠા વળતમાં અવાજ આવતો બધ વધ જવાથી
વહુ કહે છે “ બા, ઉપરથી આવતો અવાજ કેમ બધ વધ
જયો? ” બન્ને તપાસ કરવા બધ છે ને એઈને હૃદયમાં પ્રસન્નો
અનુભવે છે વહુ કહે છે “ બા, બાપુલને અને તમારા પુત્રને
એર બહુ છે ” સાચું જબરજી બધ છે પરંતુ આરા સસ્કાર
પામેલી વહુ કહે છે “ બા જબરાયો નહિ, બાપુલનું માથું
આપ જોગ્યામા રાખો છું તમારા પુત્રનું માથું જોગ્યામા રાખીશ.
આપણે પ્રસુત સ્તવન કરીએ, જમે તેવું એર હોય તે પછી
ઉતરી જશે.

સુદા પરમ કુલસહા ”

રઠેલુલુ સ-મદ-કોઠિલ કવડ-નીલ
કોપોદવ રજિન મુલેલુ મા પતન્તમ!
આકામતિ કમ-મુનેન નિરસ્ત શક
ત્વન્નામ નાત-કમની હૃદિ વસ્તુ પુસા||
(ભક્તમર સ્તોત્ર)

? પુરુષના મનમા નામરૂપી નાતકમની નિષા હોય તે
પુરુષ હાલ આજોગ્યામા મરથી જાયલા કોવલના જગા જેનાં
કાગા હોયથી ઉદવ બનેલા અને જેવું માંડી સામે રોડતા સાપને

નિભયતાથી જ ને પગે ઠાકર મારી ચકે છે આ સ્ત્રોત એકવીશ વાર મદાપૂર્વક જોલવાથી ઝેર ઉતરી જાય છે

ઉપરનો સ્ત્રોત જોલતા જ ઠીકરાને ખૂબ ઉલટી થઈ અને ઠીકરાનું ઝેર ઉતરી ગયું બીજા જાણુ સમયને કંઈ ફેર પ મેા નહિ એટલે એણે જાતે પિતાતુલ્ય સસરાનું માથું ખોળામા મૂક્યું અને મત્રિચ્યાર કર્યા. આમ પિતા પુત્ર સંલવન થાય છે પુત્રવધૂની ધર્મમય ભાવના, શાસ્ત્રની નિર્મળતા એઈ જધા ખૂબ આનંદ પામે છે સાસુએ પૂછ્યું કે આપણે સરખા સ્ત્રોત જોડ્યા, છતાં ફેર કેમ પડ્યો? વહુએ કહ્યું વિનયપૂર્વક લીધેલું જ્ઞાન કળરૂપ બને છે સાસુ પુત્રવધૂને લરની ડેવી ગણે છે એ પકકુ લરની પત્ની આવી જ સરકારી અને વિનયવાળી હતી આજળ શુ આવશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૯ મુ

(મંગળવાર તા ૧૬-૭-૬૩)

અન તજ્ઞાની મહાપુરુષોએ આત્મિક શાંતિનો માર્ગ જતાવેલ છે નગરમા ઢાંઠી પીટાવી હોય ત્યારે આ શાંતી બહારાત છે તે બહુમા માટે જેવી ઉત્સુકતા રાખો છે તેવી જ ઉત્સુકતાથી ભગવાન મહાવીરે પીટાવેલી ઢાંઠી પજી ચાંભળો વિશ્વપત્તલ ત્રિલોકીનાથની યાજ માથના કરો છે તેનો ચો હેતુ છે ? મુમુક્ષુમાત્રા કરનારને મધદસ્તિ પહોંચ્યા પછી વડાણને ઊઠવાનું કહે તે

ઠોડી રેશે ખરે ? નહિ જ; કારણ તમે બરાબર સમજો છે. બદાણુ ઠોડી કંઈય તો કુળી જઈય અને સમુદ્રને પાર કી ચકીય નહિ. સસાર સમુદ્રને પાર કરવા માટે ભગવાનની પ્રાથના છે ભલ્લ ભગવાનને કહે છે કે હે પ્રભુ ! તારી પ્રાથના મારા જીવનમાથી છૂટ્યાં નહિ. ખનસ પત્તિ કે વિશ્વાસ વૈભવ ભલે છૂટી જાય, ખનસ પત્તિ વિના રહી ચકીય પણ તારા સ્મરણ વિના કુ કહી રહી ચકીય નહિ. ભગવાનની પ્રાથના કરવા માનવુંજ આવ્યાજ બોલ્યા છે કે —

ત્વાત્સંસ્તથેવ મય સંઠતિ સચિચ્છદે,
પાપં જ્ઞાતા સ્વપ્નમુપૈતિ શયીર માત્રામ્ ।
માઝાન્ત કોઠ મચ્છી સ્મ શોપમાશુ,
સૂર્પાંશુ મિજમિજ શાર્વર મૈષકારમ્ ॥

ભલ્લામસ્તોત્ર, ગાથા ૭

ભગવાન કપલકેવની પ્રાર્થના કરતા ભલ્લ બોલે છે જેના અવરમાં વિશ્વાસ છે મદ્દા છે ત્વાત્સંસ્તથેવ—તારા સ્તવન વડે અનેક ભવના સંજિત કરેલાં કંઈાં કષ્ટ વાદમાં નાશ પામે છે વીર્ષકલ્પા શુભશ્રામ કરવા અરિહતના શુભશ્રામ કરવા એ આ જીવાત્માન જન્મ-જ રસ આવે તો જનત કંઈેની નિજ શ શામ અને ઉત્કૃષ્ટ રસ આવે તો વીર્ષકર નામ બોત્ર બાપે. પણ સસારના ભોગના કંઈે કરતા જન્મ-જ અને ઉત્કૃષ્ટ રસ આવે તો તમે કમુ નામ બોત્ર બાંધશા ? બોલો તો ખરે । (સલા હસે છે) વિચારો. જેના કમ કરશે તેનાં જેવો રસ આવશે—તીવ્ર કે મહ તવો કમ બધ મશે. ભગવાનના વચના મુ । સાંભળ્યા પછી જેનો રસ આવશે તો તમને જરૂર જોત મશે કે ભગવાને જનત કૃપા કરી છે સુવળગ્રંથ સુત્રમા કહ્યું છે કે—

પણન્ત કુક્ષે જરિયે ચ કોપ ॥

આ આખો લોક એકાન્ત દુ ખરી સળગી રહ્યો છે હે
 આત્મા ! સ્વભાવમાંથી વિભાવમાં રહ્યો તો આ સ સાર સળગી
 રહેલો છે તમને દાવાજિમાંથી કેઈ બહાર કાઢે અને ઉચકીને
 જલે બહાર ફેંકી દે તમને વાગી જાય, છતાં પણ તમે તેનો ઉપકાર
 માનશો, શા માટે ? આખા એક તણખણ પડ્યું હોય તે ખૂબ
 જ ખુચ્છ હોય, સખત વેડના ચી હોય, ત્યારે તણખણું
 કાઢનારનો પણ ઉપકાર માનો છે. આ દ્રવ્ય દુ ખની વેડના
 હવી છતાં આપણે કહીએ છીએ કે એ નો ઘણો ઉકાર ॥
 એમને મારું દુ ખ મ ॥૬૭ આ તો નિનિત્તિ ને નૈનિત્તિક સબધ
 ભેગો યાજ ત્યારે જ બધું બની શકે છે જ્યારે જ્ઞાનીઓ કહે
 છે કે જ મ, જરા અને મરણના દાવાનળમાં લોકો બગી ગયા
 રહ્યા છે, પણ તેમને એ દાવાનળ દેખાતો નથી, તેનું કારણ
 અજ્ઞાનતા છે અજ્ઞાનતા એટલી જોર કરી ગઈ છે કે સત્યનો ખ્યાલ
 આવના જ નથી જ્ઞાની કહે છે કે આ દાવાનળમાંથી બચવાને
 માટે જાગ, જાગ આને માટે જ્ઞાનની અવસ્થા જરૂર છે કહ્યું
 છે કે —

“પ્રથમ જાણ સમો વ્યા પ્રથમ જ્ઞાન અને પછી હા

બાક અધકારમાં સૂતું એક જ ક્ષિરજી અંધકારનો
 હણુમાં નાશ કરે છે તમજ સમ્યક્જ્ઞાનની અંક જ બીનજારો
 નિશ્ચાત્વના અધકા નો નાશ કરે છે આવના શી ગદા ઉપર
 સરસવનો દાણો એટલીવાર ટકી શકે છે તે જાણ સમ્યક્જ્ઞાનના
 સ્પર્શ રહે તો પણ અધપુરજલ પરાજ ન સ સાર બાકી રહી
 જાય છે જુઓ પકિત નહેરૂની પખરામણી ચવાની હેમ ત્યાર
 આખાએ શહેરની બત્તીઓમાંથી ક્યારે વાગાને સાર કરી નાખે
 છે ત્યારે આ સમ્યક્દેવ ૧ પખરામણી કતવલી હોય તો,
 અનતાનુબધી કેમ માન માયા અને હાલ સમ્યક્જ્ઞાન
 મોહનાય, મિશ્ચાત્વ મોહનીય અને મિશ્ચ મોહનીય, આ સાત

પ્રકૃતિના બાબને ઠઠાઠ્યો નહિ તો કામ નહિ થાય. સમ્પત્તિ દેવની
પમશામણી કસ્વી હોય તો કથસને ફર કર્યો તો તમને સમજશે કે,
પગલ જુજીએ ચરિયેજ હોય. તમારી દષ્ટિને જોડો અને વિચારો-
વિચાર્યો તો સમજશે કે આ લગાતમા ક્યાં ક્યાં ઉત્પન્ન થયો ?

કેવિ કુલે સમુપમે, કૈદિ જા સજસે નરે.

મમાહ મુપ્યઈ જાલે મમે મમેદિ મુચ્છિપ ॥

સુયત્રકાગ-અ-૧ બા-૪

શી આપની હયા છે. જેમ શુદ્ધરને જ્યાં મુસીએ ત્યાં જ
ચાંદી જાય તેવી તમારી હયા છે કહ્યુંનિધિ વેદ્યા છે
કે જ્યાં જ્યાં તુ ઉત્પન્ન થયો, જેની જેની સાથે વસ્તો ત્યાં તે
શુ કહ્યું ? જાણે જાણેદિ મુચ્છિપ જેમ લાગવાજોડીઠા પોતાના
શરીરે વીટાઈ રહ્યો છે તેમ જેણે શુદ્ધ લીલનનો જ્ઞાન હાનુલબો
નથી તે દીઠની માફક પોતાની જ લાગણી પોતાને જ બાંધે છે
જે બીજા કોઈએ બાંધ્યો હોય તો એક દિવસે બે હવસે,
મહિને કે જ મહિને પણ કોઈને કોઈ ઉદાલનાર મળશે પણ
પોતે જ પોતાની જાતે બધાયો છે તો કોણ ઉદાલશે ? જ્યાં
કશ્વિક લગન છે ત્યાં સમજ માત્રનો પણ પ્રમાદ કરવા જેવો
નથી, લોખંડી કે સીમે ટની મજબુત પાડી દીધાં
જનાવી છે હવે તો જમારે ક્યાં જવાનું જ નથી,
પણ માદ રાજો કે તમારી ઇચ્છાએ કે અનિચ્છાએ
જરૂર સૌ કોઈને જવું જ પડશે. તમે લગનમાં શુ કરી રહ્યાં
છો ? તમે જમારે દેશમાંથી મુળમાં જાણા અને લગનના નિર્વાહ
માટે પણ કઈ પ્રગતિ કરી નહિ ત્યારે પાંચ હજાર વરસે તમારો
કોઈ સ્નેહી જાણીને તે જ હયામાં તમને જુવે ત્યારે કહેશે કે
જેવજી ! શુ રજડવા કરે છે ? હજુ તમારી જાણી જ સ્થિતિ છે !
તે જ રીતે તમે જ મ જસ અને મરણના જુઓ મટાકવા માટે જાણી
જાણા છે પણ મટાડી શક્યા નથી હજુ તેની તે જ સ્થિતિ

છે જ્ઞાનીઓ કહે છે કે “ જગ ” આત્માની સાધનામાં વાચક
 ન હોય. જીવનની સાધનામાં વાદાવાદી ન કરે. વહેલા જાગે
 સસાર અથે તમે કેટલું સહન કરો છો ? નોકરી કરી સાજના
 છૂટે અને બચમાં બેસવાની લાઈન લાગે કલાકોના કલાકો
 તેમાં ચાલ્યા જાય. આન આઠ વાગે ઘેર આવો ત્યાં કેટલું કદ
 વેઠો છો. પણ આ જ ક્ષાને જો પ્રતિક્રમણમાં ઉભું રહેવું પડે
 તો પત્ર દુ ખી જાય, ખાલી ચડી જાય, અને અપગતાનો પાર
 નહીં લક્ષ્મીની પાછળ જોવા તો પરાધીન થયાં છો, કે તમે
 તેમાં જ સુખ માનો છો ત્યારે કેમ વિચાર નથી થતો કે હું
 શું કરી રહ્યો છું ત્યારે ત્યાં લક્ષ્મીનો ભડાર છે અને પડોશી
 ગરીબ છે ત્યાં તમે વિચાર નથી કરતાં કે જો પડોશી ધનવાન
 થાય તો જ મારે ધનવાન થવું પડોશી ધનવાન ન થાય ત્યાં
 સુધી મારે નથી થવું મળે તો પણ નથી હેવું, આવો વિચાર
 કરતા નથી અને મન લેવામાં વાદ કરો છો. જ્યાં કમળ ધન
 કારણે હોય ત્યાં જ્ઞાની કહે છે કે તું જોડાઈશ નહિ અને જ્યાં
 તને આ મલગુરિના ભાવ આવે ત્યારે જોઈ મિનિટ પણ પ્રમાદ
 કરીશ નહિ. વેગમાં જ કામ કરી જા જા પી પ્રભુ કરમાન કરે
 છે કે જોઈ કુલે સમુપ્ત મને તારી દયા આવે છે કે તું
 તારી જાતે જ બધાતો જાય છે તમને કહીએ ત્યારે કહે છે
 છે કે મહારાજ કુવારો હોત તો જત્યારે જ દીક્ષા લઈ લેત,
 પણ શું કદ આ જામુ વગગી ગમુ છે ત્યારે જાનુધી માખીનો
 વગગી પડી છે, પણ સમજ કે તને કોઈ નથી ઘોંટમું તું જ જાદરો
 જાદર મૂંઝિત થઈને વગગી ગયો છે હજી પણ જમવાની બારી
 છે જેમ ખરાબ પદાર્થ પર માખી હજી બેઠી નથી પણ આંટા જ
 મારે છે ત્યાં સુધી જ્યાં જશે પણ જો જગજા ઉપર બેઠી તો
 સપદાર્થ મર્ધ તેમ તમે પણ હજી ઘોંટયા નથી તેથી બીરના
 વચનામૃતો સાંભળવાની રૂચી છે જો કામ ચિત્તથી તમે સાંભળો
 છો મનમાં જોશ વેગ પણ આવે છે કે જાએ જ આપુ થઈ
 શા ૪

જાઉં ત્યાં મુખી સમજે છે તો જોડા પાર છે, નહિ તો
ઘોટવાના ઘોટવાના અને ઘોટવાના તેમાંથી છૂટ્યા માટે
અગત્ય અને

અગત્યન મહાવીર શામાનુશાસન વિહાર કરતાં અંધાપુરી
નમરીમા પૂજાદર ઉવાનમાં પધાર્યા છે તે જૂમિ પણ કેટલી
પવિત્ર છે ! અગત્યનનુ આગમન સહન મંદિરમાં સુત્ર તમને
જોશે કે અગત્યન ત્યાં કેમ જાય ? અને આનવીમાં એટલી અજ્ઞા-
નતા જરૂર કરીને એવી મર્ષ છે કે પહેલાના અજ્ઞાતમાએ કેઈ
ધનની હસ્તાથી કેઈ સુખની હિંસાથી સહન મંદિરમાં જતા
હતા અને અહારે અલભ આવતી હતી, ત્યાં અગત્યન પધારતા
હતા અને એવા પ્રમથમાં એવોને સાથે આર્જ સમજાવતા
હતા તેમાં એવી અજ્ઞાત હતી એક વખતનો શબ્દ છા
એવોની ઘાત કરનારો અજ્ઞાનમાણીનો પણ ઉદાર મર્ષ મળે
તો આપણે કેમ ન થાય ! તેને માટે સાત પ્રકારના 'વચા' છે-
વિદ્યા વિનય અને ત્રીજો વિવેક કયા કઈ વસ્તુને ઉપયોગ થાય
તેનો વિવેક દોવો એકજો પણ એ દ્રવ્યને જરૂરે દાગમાં આકર
નાઓ અને દ્રવ્યમા મીઠું નાઓ તો શુ ધાર ? દ્રવ્ય કાઢી અથ
અને દાગમા કાઈ સ્વાદ ન આવે તેમજ એ જ્ઞાન વિવેક
વિનાનુ દશે તો અવગુ પડિજમશે જે મુખને તે વિવેકપૂર્વક
મુખને એક આમાયિક યિજો ને તેનુ વિવેકપૂર્વક આચરણ
કરે એકતુ ધન મેજવવાનુ જ્ઞાન કામ નહિ લાગે પણ આત્માના
જ્ઞાનની જરૂર છે તે જ્ઞાન મેજવવા માટે કેટલુ સદન કરે !

આમજ લૌકિક જ્ઞાન માટે રાજકુમારો સુદુગમ અતા
દતા ત્યાં માર પણ પ ના હતા. અમન પણ યતા હતા. રાજના
કુવર દોષા છતાં સુદુ કહે છે કે લાકડાનો કારો લઈ આવ
તો પણ રાજના કુવર કામ કરતો દતા અક એવન નભાવવા
માટે કેટલી આકરી કમોટી વાતો પડે છે કેઈકે બાકકે અવવા

માટે ઉચ્ચભરા કરવાની ઝોળીઓ ખામ છે કે જેનાથી સ્વકર નુકશાન પણ થાય છે આ તો જીવન નિભાવવા માટેની થોડી થઈ હવે જ્ઞાનના પિપાસુઓ કેવા હોય છે તે માટે એક બહારનું દર્શાવ છે અન્યમતનુ છે, પણ આપણે તેમાંથી સાર લેવો છે

દયાનંદ સરસ્વતી, જ્ઞાન મેળવવા માટે શુદ્ધી શોધમાં નીકળ્યા છે તેમને સત્ય સમજવું છે, તમને આટલી પીપાસા જાગે તો તમે પણ આવળ આવી શકો દયાનંદ સરસ્વતી એજ શુદ્ધી શોધ કરે છે શોધ કરતાં સોળ વર્ષ થયા ત્યારે તેમને વીરજાનક શુદ્ધો લેટો થયો જરજુમાં મસ્તક નમાવી દીધું અને શુદ્ધને અર્પણ મંત્ર ગયા, તમે તમારા શુદ્ધને કેટલા અર્પણ થયા છો? અર્પણતા વિના તર્પણતા નહિ મળે આ શુદ્ધના જરજુમાં મસ્તક નમાવી કહે છે શુદ્ધજી! આપની પાસે જ્ઞાન મેળવવા આવ્યો છું આજે સોળ વર્ષે આપ મળ્યા, હવે મને જ્ઞાન સંપાદો આપના કલા પ્રમાણે વર્તીશ ત્યારે શુદ્ધ વીરજાનક કહે છે કે મારી શિક્ષા છે તેનું પાલન કરી શકીશ? તો તેમણે સામે પ્રશ્ન ન કર્યો કે કઈ શિક્ષા છે? પણ જો તમે હોત તો પહેલા પૂછત કે શી આપની શિક્ષા છે? બનશે તો કરીશું પહેલા પૂછી જીએ અને પછી બધાવ, કારણકે તમે તો મહા બતુર ને સુદ્ધિયાગી છો જાહિ શુદ્ધ કહે છે કે મારી જાણા જો છે કે હું એક વખત સંપાદું છું તે બીજા બાર સંપાદતો નથી જો શુ કહેવા માગે છે કે જો તમારે જ્ઞાન જોઈતું હોય તો મન વચન અને કાયાના યોગની નિષ્ઠતા જોઈશે. જાગજાગ વખતમાં શુદ્ધો શુદ્ધે પાઠ સંપાદના હતા સાચું કહેતો જો જ્ઞાન સંપાદતા જે જ્ઞાનક જાગતો હતો તે જાગારે શાપડીમાંથી સજતા નથી આવતો. હવે દયાનંદજી અપણ થઈ ગયા. જાનથી બંધાઈ જાય છે શુદ્ધપાઠ આપે છે ને જાણે છે પણ એક વખત જોનું બંધુ કે શુદ્ધો પાઠ આપે પશુ કેડી કિત્તે યાદ ન રહે,

ત્યારે શુદ્ધ તેમને શિક્ષા કરે છે આ કૌન ધર્મ ન હતો, તેથી તેની શિક્ષામાં ફેર હતો. શુદ્ધને છૂટી લાકડી મારી, લોહી નીકળ્યું, લોહીની ખાર ચાલી છતાં જોટલીજ ક્ષમા, આંખને ખૂલે પણ લાલ ન થયો. લોહીના એક પરમાણુ માં પણ કોષને આવેશ ન હતો પણ શુ કહે છે, શુદ્ધેવ ! મને લાલ્લાવતા-શિખામણુ આપતા આપના કોમળ હાથને તકલીફ તો નથી થઈને ? આપની આ મળમલ જેવી હાથને મારા નિમિત્તે દુઃખ થયું હોય તો ક્ષમા માગુ છું આ બનાવ બન્યો, તે વીરસનદ શુદ્ધને એક મનસુખ નામનો વિદ્યાથી ભેષ થાયો નહિ તેણે શુદ્ધને કહ્યું કે આ શિક્ષા જામને કરી હોત તો સારું હતું જાને આવી શિક્ષા ન હોવી ભેષજે જેણે સોળ વર્ષથી સન્ધાસ લીધા છે આપને સોળ વર્ષ સુધી ચોખ્ખા છે શુદ્ધને પણ જાન થાય છે કે જામ થયું ન ભેષજે, પણ કોષ શુરી થીજ છે શુદ્ધ પસ્તાવો કરે છે આ વાતની જ્યારે દયાનંદ સરસ્વતીને ખબર પડી ત્યારે મનસુખને કહે કે ભાઈ તું શુદ્ધેવને જામ શા માટે કહે છે કે તમે જાને શિક્ષા કેમ કરો છો ? ભાઈ, આ તો શિક્ષા નથી સુધારો છે આત્માની સાધના છે જેમણે મને સાચું જ્ઞાન આપ્યું છે તેવા શુદ્ધને મારા ઉપર માટે ઉપદેશ છે મને સાચે માટે જામ થો છે જાવા વિનય વાળા ઈન્દ્રભૂતિ ચાર વેદના બાણકાર હતા. એ કે પોતાના ધર્મને તેમને ધર્મ હતો, છતાં જગજન મહાવીરને ભેટાંજ તેને થયું કે આ સવર પુરુષ છે અને અદિ આજ આયુ જ્ઞાન છે તે જ્ઞાન આપણી પાસે મોજુ છે સવર પુરુષે જગજના સવ દ્રવ્ય અને પરમાત્મ ભેગાં છે 'જે પરમી સર્વજ્ઞે હીકું જ્ઞાનમા કહી શકયા નહિ તે પણ મી જગજત ભે ... ? જ્ઞાનીએ ભેયુ છે તે વાણી દ્વારા કહી શકયા નથી. તમે માદુ જાને ઉપામય ભેયો હોય અને તમને કોઈ પૂછે કે માદુ જાને ઉપામય કેવો છે ? તો તે તમે જેવો ભેયો હોય તેવો જ વધાતમ્, ડેટલા સમયમાં ભેયો છે તેટલા

જ સમયમાં કહી શક્યો નહિ અને જેટલું મણુપરાએ
 લીધું છે તેટલું આચાર્યો ચાહ રાખી શક્યા નથી. અને
 આચાર્યો પાસે જે છે તેને ચાહ રાખવાની આપણી ક્ષમરણ શક્તિ
 નથી, તો જે છે તેને સમજે ક્યાનક ગુરૂને શોધવા નીકળ્યા
 હતા જ્યારે તમારા પુણ્ય યોગે તમને તમારા ગુરૂ શોધા
 દાર્ઘમમાં, વધુ સમજાવે છે આવા મહાન સ્વત મળે અને
 જો રૂઝિ ન થાય તો સમજે કે જમારામાં ક્યાસ છે પણ જો
 સાંભળવાની રૂઝિ હશે તો તમને કોઈ વાર આખ્યાનના દાર્ઘમમાં
 કોઈના ચાહલામાં જવું પડશે તો પણ તમારા હિલમા પચાતાપ
 થશે અને હિલમા થશે કે આ દાર્ઘમ સિવાય આપો દિવસ
 પડશે છે મોઢા જવાનું હોત તો સાડ તમે તેમને કહેશો કે
 ભાઈ, હું કશ ચાચ્યા પછી આવીશ એમ નમતાપૂર્વક તમે
 કહી દેશો. હવે આજગના 'વવા'માં શું આવશે તેના જાવ
 આવસરે ..

ચાપક ચરિત્ર

ચ પક કુવરની ખર્મવતી નામે પત્ની છે આઠા । જેવું જેનું
 નામ હતું તેવા તેનામાં શુભ હતું અને આપણે
 જોઈએ છીએ કે નામ હોય શાન્તાદેવી પણ શાંતિનો છાદિ દેખાવ
 નહિ નામ છે દેવી પણ સ્ત્રીતાની ગૃહીરતા જણાવી નથી.
 સમજો! નામ તો જમે તેટલા આરાં છે, પણ લેમાં જો
 શુભ નહી હોય તો તે નામની કઈ શોભા નથી ખર્મવતી
 મહાન શુભની ધરનારી પવિત્ર હતી અને સાસુ સમ્રાની જાજિ
 કરનારી હતી સાસુની સેવામાં આનંદ માનનારી હતી ક્યા તે
 ધારિણીદેવી અને ખર્મવતી પુત્રવધૂ ! જહેનો, તમે ધારિણીદેવી
 છો કે ? ખાસ ધ્યાન રાખજો. જ્યાં સુધી તમે ધારિણીદેવી જેવા
 સાસુ નહી બનો ત્યાં સુધી તમારે ત્યાં ખર્મવતી વડુ નહી
 બની શકે પુન્યવાનને ઘેર પત્ની કેવી હોય છે

“ કાર્યેષુ મિત્ર, શુક્રતેષુ માતા, શયનેષુ રજા ”

ત્યારે ઉપરનાં શુણ્ણાળી પત્ની હોય છે, તે પિતાના પતિને સહાયક અને પતિને આશ્રયમાં જીવે ત્યારે સતી શુદ્ધ છે — હે, નાથ ! તમે સહેજ પણ અવશ્યો નહીં તમારે મુખે મુખી અને કુખે કુખી ખેટલે જેવી રીતે મુખની હકાર છુ તેવી રીતે કુખમાં હકાર થાઈ કોઈ પણ કાચમાં મિત્ર રૂપે બની રહેવું તે પત્નીનો ધર્મ છે આવી સ્ત્રી કાર્યમાં મિત્ર સમાન છે શુક્રતેષુ માતા છે જાહ્નવી ! માતાનું હૃદય પુત્ર પ્રત્યે સદા હિત ચાહતું હોય છે આજના પુત્રો માતાને પત્ને ભાવતાં શરમાય છે અને જો જ માતાઓ મહા કદ વેડીને પુત્રને મોટો કરે છે પણ તે જ પુત્ર માતાના શુણ્ણને જૂઠી ભય છે, છતાં પણ માતાનું હૃદય પુત્ર તરફ રોડતું હોય છે જેમ માતા પુત્રને પ્રેમથી જમાડે છે, તેવી જ રીતે પુણ્યવાનને ઘેર પત્ની પિતાના પતિને જમાડતી વખતે માતા જેવું વિશાળ હૃદય રાખી જમાડતી હોય છે શયનેષુ રજા જોવી પત્ની પિતાનો પતિ સમક્ષનાં શુણ્ણી જકાર ન ભય તેનું ખાસ ધ્યાન રાખી તેના મનને રક્ષણ કરે છે આવા શુણ્ણાળી સ્ત્રી જ પદ કુવરની પત્ની હતી. જ પદ કુવરના માતા-પિતા આવી સંસ્કારવાળી વહુને જોઈ જૂળ જ સતોય જનુજાવે છે જ પદ કુવર દરેક પ્રાણીની દયા ને જનુક પાને કરનાર છે તે ઉલ્લેખી નગરીમાં પ્રજા મુખી છે શબ્દ જૂળ જ વિશાળ અને પવિત્ર હૃદયનો છે, જોવા પવિત્ર સહેજમાં સૌ પ્રસન્ન ઉપસ્થિત થાય છે તેના ભાવ અવસરે કહેવાયો.

(બુધવાર, તા. ૧૭-૭-૬૩)

મુસ બધુજો મુશીલ માતાજો અને ખેનો ! બનતરણી મહાપુરોજો જગતના જીવોના કલ્યાણને અર્થે સિદ્ધાંતના ભાવે સમજાવ્યા છે સિદ્ધાંત એટલે ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી કેવલી ભગવાનની વાણી એમાં શકા, તક, વિતક કરામ નહિ. "તમેષ સર્વ્વ નિસક મ નિજેહિ" ભગવાને જે કશું છે તે સત્ય, અસંદિગ્ધ અને નિશક છે

પદ્મ પોરિસિ સમ્માર્ય, થીયં જ્ઞાણ છિપાયઈં ।

તદ્વાપ મિષ્ઠાવરિયં, પુજો ચરતીઈં સમ્માઈં ॥

ઉત્ત. અ ૨૬-૧૨

ભગવાન આમાનુભામ વિચરતા અ પાપુરીમાં પધાર્યા ભગવાન જ્યાં મુખી હદ્મઅવરથામા હતા, ત્યાં મુખી ઉપદેશ આપ્યો નથી. ભગવાન રહ્યા ત્યાર કારણે બ્રાહ્મણ છે બાકી મૌન શાસ્ત્રુ છે આપણે મૌન લઈએ છીએ ત્યારે જીવને જ શક્તિએ છીએ, પણ અહરના પરિણામને રોકતા નથી. સ્નેહીત્વ કે મિત્ર આવે ત્યારે આંખ-હાથથી ઈશ્વાર કરવાનું છે તા નથી. ભગવાન મહાવીર મૌનની સાધના માટે શુ કશું તે આપણે બાલુ પુ જોઈએ. સાદા બાર વર્ષ અને એક પખવાડીયા મુખી હૃદયી જોઈતા તપ કર્યા નથી ત્યારે આપણે એક નવકારશી પણ કરી શકતા નથી પ્રમાણથી મુઝ રહીએ અને ઉડતા આડ વાગી બધ અને દોઢ પોરસી યાય તેનો વાંધો નહિ.

જ્યાં મુખી પ્રત્યાખ્યાનનું મહાત્મ્ય સમજ્યા નથી ત્યાં મુખી પ્રમે ત્યાં મુખી બૂબ્બા રહેા, આડ વાગે વા પીએ પણ એથી કાંઈ નવકારશી કરી એમ નહિ મળાય. સામન નાવક ભગવાન મહાવીરના સાદાબાર વર્ષ અને પખવાડીયાના દિવસોમાં

તપના દિવસો વધારે છે, પારણાના જોછા છે માત્ર ત્રણસો
જોમણ પચાસ દિન પારણાના છે, બાકીના બધા દિવસો ઉપ-
વાસના છે. અમારે તમારા તપના દિવસો આનંદીના વેડે છે ને ?

જનવાને અતોને ફરમાન કર્યું છે કે :

જનવાનની આજ્ઞા અણખણમા ઉતરી લ્યય તો અરૂપમા
રમણુતા ધાય તમને ધરો કે અતોને શુ કામ છે ? પણ અતો
એ નાનીના વચન પ્રમાણે ચાલે તો એમને એક મીનીની પણ
કુરતક નથી પહેલે પહેલે સ્વાધ્યાય કરે આશ્વાન પણ એક
સ્વાધ્યાય છે પછી બીજે પહેલે ધ્યાન-સ્વાધ્યાય પર વિશાળતા
મિલન થવુ એઈએ જાવી રખતે કાગિયો ઉતારી દેવા નથી
પણ તને આવવો પડે છે તેવુ જ સ્વાધ્યાયનુ મનન કરવુ
અનુમેશ કરવી વગેરે, બીજે પ્રકારે ધ્યાન કરવામાં આવે છે
ધ્યાન કર્યા પછી ત્રી ? પહેલે સત ગૌરવી લ્યય અને એક
પ્રકારે સ્વાધ્યાય કરે શત્રે ત્રીજે પહેલે નિદ્રા લે, આમ
મુનિને અમચની વહેવાળી કરી હીધી છે આ રીતે નામે ધાવી
કર્મો તો વાને માર્ગ જતા થો છે સૂત્ર પાઠ : -

તપ્ય સમયે મગધ મહાવીરે અળ્યાયાકવાઈ પુસ્પાણુપૂષ્પી
જરમાણે માણ વિહરમાણે જોણે જંપા મચરિ જોણે પુષ્પમરે
જોણે તેણે જંગમજીહ્વા જંગમજીહ્વા જાણ વિહર્યો ॥

અષાપુરીના નૂલુભદ્ર ઉદ્યાનમાં ભદ્રજનો જનવાન મહા
વીરની દેશના આજગણ આવતા. કેઈ દેશ વિસ્તિ તે કેઈ
સવ વિસ્તી થતા હતા જારમન બજિકાર કરતા. એ જેનાથી
ન અને ત એકાદ મન તો હોતા જ આ વીતરાજની વાળીરૂપી
ભવ લ ને તમને જગાડીએ છીએ સ્વધ્યાય તરફ મીટ નહિ
મારો તો કસ્યાણુ નહિ ધાય

જેટલા દેવના જાન કર્યા છે તે લા મનુષ્યના કર્યા નથી
સૌથી મોઝ જાન મનુષ્યના છે દેવની સર્પાત કેટલી છે તે

સમજો આખા જગુદ્ધીપની શિદ્ધિ જેટલી શિદ્ધિ દેવાંગનાના ચાંદલામાં છે દેવની શિદ્ધિની આગળ મનુષ્યની શિદ્ધિની કિંમત નથી. દેવની શિદ્ધિ મનુષ્ય ધણીવાર ભોગવી આવ્યો. મનુષ્ય દેવલોકમાં અનેક દેવીઓનો સ્વામી બની આવ્યો છે ઇચ્છા પ્રમાણે ભોગો ભોગવ્યા છે છતાં સતોષ નથી થી ઉપર અગ્નિ નાંખવાથી અગ્નિ જ્વોલવાતો નથી તેમ કામની ઇચ્છા પૂરવાથી કામના વધે છે પાચ વર્ષ ભોગ ભોગવી લઉં, પછી મૃત કરીશ, લો તે નથી બનવાનું પાણી હોય તો અગ્નિ હોલવાય ભોગોની સામે ધણીવધ રૂપી શસ્ત્ર બેઈએ

શપાપુરી વિદ્યા, વિનય વિવેક ઉપરાંત શ્રેયા વ વિદ્યા રહી પણ શોભે છે વિદ્યારશ્નુ વ કાય સુદગ્ધ નહિ થાય વીરના સાક્ષતમા જાઈએ ઘર્ષ જાવ, જીવનમાં ચાર પ્રકારની અપજ્ઞતા છે જ મ વખતે માતાને અપજ્ઞ થવું તે બધું જ માતાને આધારે જાહે દુષ્કામન, નવશવે, મુવાઠે વિગેરે હરેક કામ માતા કરાવે તેમ કરે છે કારણ અપજ્ઞ ઘર્ષ ગયા છે જોડે ના નથી કહેવા પાચ સાત વધના થયા પછી જાણતી વખતે શિક્ષકને અપજ્ઞ થવું જો બીજી અપજ્ઞતા છે શિક્ષક જાણાવે તેમ જાણે જ છે પછી માતા ઘર્ષ-મુવાન ઘર્ષ બ્યાપારી લાઈનમાં જોડાયો ત્યારે શેઠ કે ભાગીદારને અપજ્ઞ થાયો છે. જમી તે સમયે કામ બાવી પડે તે કરવા તૈયાર રહો છે. ના કહેશે તે શેઠ કાઢી મૂકશે જોડે ભર બપોરે કે સાંજે હો ત્યારે પણ કામ કરવા તૈયાર થાયો છે હવે સચારના મોઠા મુખની પાછળ કેટલા અપજ્ઞ ઘર્ષો છીએ? ઘાથી અપજ્ઞતા તમારી બન-ગતિ સુધારવાની છે તે માટે જાગવાન મહાવીરને અપજ્ઞ થાયો

“જાણાવ ઘમ્મો જાણાવ લણો” મહાપુરુષની આજ્ઞા જો જ ખમ છે જો જ તપ છે અપજ્ઞતા વિના તપજ્ઞતા નથી કરી પાકવવા ઘાસમાં મૂકો છે તમને પકેરવા ક્યા મૂકશે? ઘાથી

અપણુતા તમે કેને કરી છે ? શીમલીએ ? દીકરાની વદુને પિયરથી કાંઈ કામે બોલાવો ત્યારે તે તરત આવે છે, પણ અપણુતા છે અપણુ નહિ થાઓ ત્યાં સુધી વિનયશ્રવણ કરનાં અધિકારી નહિ થાઓ.' ભગવાન મહાવીરના સમયમાં બધાં છતાં અપણુ થયા.

વીર ભગવાન અપાનગરીમાં બીરાજે છે અપાનગરીનું વણન ચાલે છે તમને કશે કે કેટલું લાંબુ વણન ચાલે છે ? તમે જાણો. બધાઓ હોથ, નવું ફર્નીચર વગાઓ હોથ, નવી નવી મિલ ઓળની વસ્તુઓ ખરીદી હોથ ને કાંઈ આવે ત્યારે તમે પણ લાંબુ લાંબુ વણન જ કંઈ છો ને ?

‘સ્તનસ્થિત રાજ તારુ પાલકુ માર્દી મુઠલો મને જણુ
લાંભગ હો રાજનું, જાણણુની છલિ રિદિ મત આદરે.’

આ પ્રમાણે કમલાવલી રાણીને મહેલ જેલ જ લાગી હતી. સાચી જેલમાં આવે તો સુખસુગમ છે છતાં તે જેલ જ છે પાંચ કલાકના બીમીન આપણથી છૂટે છે, આ સસારથી જેલમાંથી છૂટ્યા જામે તમારા બીમીન કયા કીએ. પણ તમારે છૂટવું જ નથી. એક દર્શન થાય આવે છે જનકાચક્રમાં ગાંધની હોસ્પિટલ છે કતિ કાઢ્યા સારા કતિ ગાંધ સારા, પણ નહિ કાઢ્યામાં નહિ ગાંધમાં-આવા પાલક નહિ સારા. આ હોસ્પિટલમાં પણ મોટા પગલ રહેતા કતા. યત્રિને સમય હતો. લાઇટનો ફુગ્ગુ મેલો. ઇલેક્ટ્રીક લાઇટ બધા મધે ગઈ હોસ્પિટલનો કાલો નોકર બીજાનતી સગાવાની મુઠી ગયો છે અને બત્તી રીપર કરાવવા ગયો છે પામલોએ બીજાનતીને. દીવો બેઈ તેમને દીવો પ્રગટાવવાનું મન થયું અને પામલોએ પોતાના કપડા સગાવાના તે વધુ સગાવા ત્યાં કુદાકુદ અને બીમારથી શરૂ થઈ પામલો નાખવા લાગ્યા ત્યાં કાલો નોકર આવી ગયો. બધાને જાણ્યા કહેવાનો આશય એ કે કાલોને સમજાવવા સારા, બધાને સમજાવવા સારા, પણ પામલોને સમજાવવા કઠીન છે

નદીસૂત્રમાં ત્રણ પ્રકારની પ્રખ્યાત કહી છે ત્રણ પ્રકારના આત્મા છે

(૧) જાણીયા (૨) અજાણીયા (૩) દુવિચારી, જાણકારને જોઈ જ દેહારો બસ છે જાણીયાને સમજાવવા સુલભ છે પરંતુ દુવિચારી—અધર્મજ્ઞને સમજાવવા ખૂબ કડવું છે તમારો નબર શામાં છે ?

જ્ઞાની કહે જો જ સાચુ મુખ છે સતોષ જો જ મીઠુ મુખ છે સાદીપચીસ આચંદેય તેમાં સૌવીરદેય તેમાં વીવી જય પાટણ નગરી, જેનો જય ચાલ્યો બયો છે તેવી જગવાન મહાવીર ચંપાનગરીમાં બિજાજમાન છે તેનું વધુ વધુન અજ સર કહેવાશે.

ચંપક ચરિત્ર

લુપ્ત શેઠ અને શેઠાણી વિશે બધું કહેવાયું છે તેમના ચંપકવર પવિત્ર છે હૃદયમાં કથાનાં વરણાં છે

ઉસી સમય કા કહું છકર, તુમ મુણ્જે જન્મ રિલકાલ
હસ ઠેરા વેશમે સરે, પદા જાતિ દુષ્કાળ હો કંઠજ્વાલ
શવ હસકા ઉઘા જૂથ, ઘણ સરલા તટ પેં જાઈ,
મુઠર વૃક્ષ જાણોડિ બેઠા, બિરામ લેને કે જાઈ... કંઠજ્વાલ

જે સમયે રાજા વિક્રમ રાજ કરતો હતો તે સમયના પ્રસંગ છે ઉજ્જૈની નગરી અને નબરીને સોજાવનારી સરલા નદી તેનાં તટ પર જોકે મીઠું વૃક્ષ છે જોકે જળત હસોના દેશમાં મોટો દુષ્કાળ પડ્યો દુષ્કાળના ત્રાસથી જાગીને હસોના ટોળાં ઉજ્જૈની તરફ જાઓં હસોમાં જોકતા અને પ્રેમ છે અપાળે નિષ્ઠા કર્યો કે જમી તે સજ્જનોમાં આપણે પ્રેમ તોડવો

નહિ. થોડીક વાર વિશ્વાતિ લીધા પછી એક વૃદ્ધ હંસે વિચાર કર્યો કે આ વૃદ્ધ ઉપર એમી રહેવા જેવું નથી. એમ વિચારી નવાલુ મુવાન હંસોને તેણે સાગણી જારી વાત શરૂ કરી. “હે ભાઈજો! આપણે હવે અહીંથી ઊઠો! આગળ હું બનસે તેને ભાવ અવગરે કહેવાશે.

બ્યાખ્યાન અગિયારમું

(શુક્રવાર ૧૮-૭-૬૩)

અનવજ્ઞાની મહાપુરુષો જગતના હોવાને કલ્યાણનો માત્ર બતાવવા કહે છે કે હે ભવ્ય હોવો! સમજો સમજો ને સમજો. સુલ્કસર, કિ જ સુલ્કસર સારી વાત ત્રણવાર, ખોટી વાત પણ ત્રણવાર, ખિઠોર પણ ત્રણવાર એ પાનગરીના પૂણ્ણભદ્ર ઉચ્ચાનમાં પ્રભુ ત્રિલોકીનાથ પદ્માર્થ કેવલીના અને વીર્જીકરના જ્ઞાનમાં ફેર ખરાઈ ના, વીર્જીકરના, અસ્થિતના બ્યાનમાં કે જ્ઞાનમાં, આરિત્રમાં કે શુદ્ધ સ્થાનકમાં ફેર નથી પણ વીર્જીકર નામ યોગ ધણું સવની પુન્યાઈ છે એ સ્વયં પુરુષાથ ઉપદેશને બારમે કે તેરમે પહેલયા તો હું અને તમે પણ કેવળજ્ઞાની ઘઈ સહીજો. અર્યોક વૃક્ષ : સુર પુષ્પવૃદ્ધિ, દિવ્ય બ્હનિર્યામરમાસન એ ભામ કલ્પ દુન્દુભિશત પત્ર અષ્ટમાતિકામાંણિ હોનેશ્વરાધ્યામ.

અથ વીર્જીકર વિચરે ત્યા અર્યોક વૃક્ષ ઊગે, કાંટા અવળે મુજ માથ. આણ હોવા છતાં જ્ઞાનીઓ બાલીકર્મને ખપાવવા

ઉઠીરણા કરતા હતા આપણે કમ અને પુણ્ય પ્રકૃતિઓને દબાવી
 દેવાનો પ્રયાસ કરીએ છીએ હવા ભરેલા રણરનો દડો જ્યા
 સુધી દબાવશે ત્યા સુધી દબાશે, મૂકી રેશે એટલે પાછો ઉછ-
 નશે, તેમ તમે ક્યાં સુધી દબાવશો? જ્ઞાની કહે છે કે એવો
 જગતે પુરુષાર્થ ઉપાડો કે જે કર્મો જનત ભવે પૂરા ન થાય
 તે એક ભવમા ખતમ થઈ જાય. લાગે મણુ ફની ગઠ અમિના
 એક જ તણખાએ જબડી ઉઠે છે, તેમ લાગે ભવના કર્મો માટે
 પુરુષાર્થ ઉપાડવાની જરૂર છે

આત્માની કેન્દ્રી શક્તિ છે? સમ્યક્જ્ઞાન શુ બતાવે છે?
 હવે સેકજ્ઞાન ન પામે ત્યાં સુધી સવશ્વમ નિરશક છે ગમે
 એન્હુ મોટું લાકડું કરવતથી કાપી શકાય છે લોખંડ છીલીથી
 કપાય છે વટોળ પૂળના હજલાને વિખેરી કાઢે છે, અમિના
 સપકથી સુવણની અલિનતા ફર થાય છે ખટાશથી કાટ આજમે
 જાય છે તેમ કર્મજીવીઓના મૂળ ઉખેડવા સમ્યક્જ્ઞાનની જરૂર
 છે એકવાર જથી સેકાવી ભેઈએ ગાંઠ આવના સુધી પુરુષાર્થ
 કરો છો ગાંઠ આવે ત્યા આંછી જાઓ છો, પરંતુ ગાંઠ આવે
 ત્યાં વિશેષ બળની જરૂર છે જ્ઞાનરૂપી કુહાડો અને હથાળરૂપી
 કરવતથી જથીસેક કરી નાખો

સેષ કાલેષ સેષ સમયે, સિંધુ સોપીરેહુ બજ બયેહુ ।

વિતમય મામં ભયરે દોત્યા, જળમો.

જગવતી સૂત્રના તેરમા શતકના છઠ્ઠા ઉદ્દેશમાં
 સિંધુ-સૌ વીર દેશની સુદર આખ્યા કરો છે જેનું વણન ઉપ-
 વાર્ધ સૂત્રમાં બતાવેલું છે વિતમય પાટણ નગરીમાં રાજા
 ઉદાયનનો જય પણ થાક્યો ગયો છે સાત ઠેકાણે જય છે એક
 પણ જય હોય ત્યાં સુધી આગળ નહિ વધાય તમે ઉપાજ્ઞમાં
 બેઠા હો, સામાયિક લીધી હોય કપડાં ઉતારીને ખીટીએ ભરાવ્યા
 હોય તેમાં ૫૦૦ રૂપિયા છે તે જ્યાં જ્યાં જ્યાં જ્યાં બેઠા પછી

આઓ. હવે બિંત બ્યાખ્યાનમાં ન રહ્યું ખીટીએ ટી માટેના
ઠપકાં પર રહ્યું કારણ બધું છે બધાં માથા છે ત્યાં બધું છે.
મા એટલે નહિ અને યા એટલે જવું માન્યા બધધી છૂટવું
હોય તો ત્યાં જઈશ નહિ.

તમાને ઉપાસ્યેથી છૂટ્યા પછી એવામાં આવે તો તમારી
રોડ ક્યાં છે? ધર તથા શુ કામ? એણીસનો ટાઈમ થઈ ગયો
છે જમીને તુલ્ય જ દશ પાંચની લોકલ પકડવાની છે વળમાં
મિત્ર મળે કે સગા મળે તો પણ કહેશે કે માફ કરજો ઉતા-
વળ છે પછી મળીશું પરંતુ ઉપાસ્યે આવતો હો અને
સ્વામાં મિત્ર મળે તો ઉભા રહેશો બધે બ્યાખ્યાનમાં માફ
જવાબ? આ રીતે આપની રોડ ક્યાં છે? સસારના મુખે મિત્ર-
વદ્ય દોઢાદોઢી કરી રહ્યા છીએ.

બીજે બધ તૃપ્તિનો છે ઉત્તરધ્વનના નવમ્ય અધ્વનમ્ય
કહું છે કે—

સોના રૂપના કેશવ ધરત ડેવડ મિટા અસખ પવતો
પણ હોશી મનુષ્યેને માટે કઈ નથી.” તૃપ્તિ અને ત છે એક
તૃપ્તિ પૂરી ન થઈ ત્યાં વીલ જાતી જ છે સિદ્ધ પે ભરાઈ
બધ છે કે સુશમા આલેખો બધ છે પરંતુ મારા ભગવાનના
આવકેનું પે કલ ભરાયું નથી પુણ્ય ઉપાસનની નવ પ્રકૃતિ
ભવાતી છે પાપની ભમણી એટલે અદાર છે પ્રતિક્રમણ કરતી
વખતે પાપ સ્થાનકના નામો માટે અવાજે બોલે છે, પણ
પરિશ્વરની વાત આવતા દીશ થઈ જાય છે

પરિશ્વરને એક દયાન છે તે સાંભળો

સારા ધરના જૂળ ભણેલા હોશિયાર ઉકેલને મા—જાપ,
સમા સ્નેહીઓ અને ધનદોહતનો વેલખ છોડી દીશ દીધી
ત્યારે તેના મિત્ર એક હીરામાં રહી ગયો એ હીરા સ્વાકાશની
એને ભારે બિંતા. અહિં આ જાણવળ વગેરે મતો પર મિત્ર

મજાના કરતો હોય, તેમ સાધુ ઘર્ષ એણે પ્રવચનો કરવા માંડ્યા, પરંતુ પરિશ્રદ્ધની વાત આવે ને એનાથી બોલાય નહિ. ૧૧ મત સમજાવે. જે પ્રજાચારી હોય તે જ પ્રજાચારી થવાનું કહી શકે ઘણીવાર એ કહેવાનો ભાવ નથી હોતો પણ એ વાતનો આનંદ જ એવો છે કે બોલ્યા વગર રહેવાય જ નહિ. ચૈત્રમાં આંબે મહેર આવે ત્યારે કોયલને ન બોલવું હોય તો પણ ગળામાં એવી ખજાણો છિપકે છે એ ગાયા વગર નથી રહી શકતી

હે પ્રભુ! મને પણ તારી ભક્તિ જ પરાણે બોલાવે છે ઘણીવાર ધામ કે લોકોને ન કચલી વાત ચા માટે કહેવી એકંએ, પરંતુ તમારી પુન્યાર્ધ ભેર કરે છે આચર્યુ ન આચર્યું જુદી વાત છે, પણ મારે તો કહેવું જ એકંએ કયા મનસુ કરનારાને ઘણીવાર ઘણું કે મહાશય પરિશ્રદ્ધની વાત આવે છે ત્યારે કેમ હીલા ઘર્ષ ભય છે? ભગવાને કશું વૈશલિક સૂત્રના કહ્યું છે કે —

ન સો પરિગ્રહો વૃત્તો, મારપુતેષ તારણા ।

‘ મુખ્ધા પરિગ્રહો વૃત્તો, ર ર વૃત્તો મહેસિયા ॥

વજ્ર પાત્ર કે જલ રત્નેકરણ વગેરે મુનિઓ મુલમની માત્રા માટે ધારણ કરે છે, પરંતુ તેના ઉપર મમત્વ વધી બંધ તો તે પરિશ્રદ્ધ જ છે પણ જ્યાં આસક્તિ ભાવ નથી ત્યાં પરિશ્રદ્ધ નથી. આ ઔદાશિક શરી ની આત્મકલ્યાણ માટે જરૂર છે પણ તેના પર મૂર્છા ભાવ ન રાખીશ જ્યારે તમારી કશા એકંએ છીએ ત્યારે કશા આવે છે એમ તેવા કાવાકાવા કાળા બબર, કુદ કપટ કરી ધન મેળવશે અને તે મૂંઝીને જવું જ પડી.

મહાશયને શતદિવસ ચિંતા છે કે હીણા ક્યાં સતાડવો? ક્યાં તીબેરી તો છે નહિ એવડે એક કપડાની પીંચરીમાં બાધી રત્નેકરણના વસલા ભાગના રાખ્યો. પરંતુ મનમાં કયા કરે છે કે કોઈ મને આ હીણા પ્રબોધન-પરિશ્રદ્ધમાંથી છોડાવે

તો સાડ, હુ મ્મય તો ન / ઊઠી શકું તેમને છૂંવાનું મન તો યાજ
 જ ॥ તમને તો એવું મન પણ નથી થતું માયાની ભગમાધી
 પાતાને કોઈ ઊઠાવે એની મુનિ વાદ જુએ છે લખખનિ ધવ
 હોય તો નહિ થવાય. કેમકે એ પ્રારબ્ધની વાત છે દીક્ષા
 દેવી હોય તો લેવાય કેમકે તે પુરુષાયની વાત છે. આ મહા
 રાજની પાસે યોદ્ધા મુવાન ભાઈઓએ માંગણી કરી કે મહારાજ
 અમે ઉપાસ્યે જ સુધર્મ આપની પાસેથી જ્ઞાન મેળવવું છે ”

ભલે, ભાઈ આવ્યો રાજ વાર્તા ચર્ચા થાલે અને જાણી
 ભધા સુધર્મ ભા. એક દિવસ પેલા ભાઈએ મહારાજ સુધર્મ જવા ત્યારે
 રત્નેકરજી ઊઠ્યો ને અદરથી હીરો કાઢ્યો. ગાડ કાઢી લીધી.
 સવારે મુનિએ નિયમ પ્રમાણે રત્નેકરજી ઊઠ્યો ત્યા પેલી પોરલી
 ન બોળે, તેથી આનંદ થયો. આજે મને ઊઠાવનાર મળ્યો. ’મોઢેથી
 કહે નહિ પરંતુ અદરથી આનંદ છે પછી આખ્યાન આખ્યુ ત્યારે
 પરિત્રાક પર ખૂબ આનંદથી બોલ્યા. પેલા ભાઈએ જેલે હીરો
 લઈ લીધો હતો તેલે માફી માગી તો મુનિએ તેનો ખૂબ ઉપાર
 માન્યો. જેને છૂટવું હોય છે તે છૂટી શકે છે

મુનિધર્મ તો રાજ વૈરાગ્ય આવે તેનાં કારણે મળે છે
 પાંજ ૧ જેવા ટોપણમાં પક્ષીઓને પુરીને વધ કરવા લઈ જાય છે
 અદર રક્ષા રક્ષા, કાણામાંથી ફીકીવારી કરવા હોય છે તે બેધને
 જનુકેયા આવે છે

કક કપટની જાણ બેથી, રેણ રેણ મળુ હવેથી,

જાવ સમયે જાવુ મેથી, એકલ જાઓ એકલ જાવુ”

જલાલ સમદામના એક કર્ણવદન મહારાજ ધર્મ જવા
 તેઓ પબળી હતા અને મુનિધર્મ રહેતા તેઓ જનાજની
 મોટી દુકાન ચલાવતા વધ માટે લઈ જવાતા ખમ્મુઓ બેઈ
 નેમિનાથને જવી અરેશટી છૂટી ને તેમણે દીક્ષા લીધી તેવું જ
 અ કર્ણવદનનું યમુ વધ માટે લઈ જવાતા પ્રાણીઓ બેઈ

તેમને અરેરાટી છૂટી ને મનમાં થયું કે આ પાપી દેશમાં કમાઈને
શું કરવું છે ? દુકાન વેણી દીધી ધન છોડી દીધું ને અમદાવાદ
જઈ શુરુને પ્રસન્ન કરી દીક્ષા લઈ લીધી. જીવ્યા ત્યાંસુધી એકાતર
ઉપવાસ કર્યા એમને પાપ ખટકયું ને તપસ્યા કરી ખજાત
સપ્રદાયના મહાન આચાર્ય બન્યા અમદાવાદમાં એમના પહેલાજ
પ્રવચનથી એક વક્રીલ અને તેમના પત્ની વૈરાગ્ય પામ્યા તેમના
ઉપદેશથી ખજાત સપ્રદાયમાં ૨૦ સાધુઓ થયા પરિવ્રજીતો
મોસના હોવા જેવો છે એક પક્ષીના મોમાં તે હશે તો તે
જુદી હોવા બીજી પક્ષી તેની સાથે બાંધશે. જો નહિ હોય તો
કેણુ બાંધવાનું છે ? તમારી પાસે ધન હશે તો ઇન્કમટેક્સ,
સેલેટેક્સ વક્રીલ ઠોકર આવશે ને પૈસા લઈ જશે. (સમામાં કોઈ
ગ્રામ્યુ કે સંઘવાળા પણ લઈ જશે) સંઘવાળા લઈ જશે તો તે
સફળાને જશે. સ્વેચ્છાએ આપવાનો આનંદ વગી જુદો જ છે
પુરવનો યોગ છે ત્યાં સુધી લક્ષ્મી ટકે છે નહીંના પ્રવાહને રોકી
સકાતો નથી તેમ વ્યવજ લક્ષ્મી થાલી જશે ત્યારે નહિ રોકી
શકે.

આને સમાજમાં જુઓ મજૂર આખો દિવસ શ્રમ કરે છે
ત્યારે સાંજે માઠ ખાવા જેનું કમાવ છે ત્યારે તમે તો
ગાદીવહીએ બિચી ટકાયાળ પાડો છો શું કારણ ? પૂર્વે દીધું છે
તે લજવાનું છે કોઈના વાવનાર કમીઠની આગ્રા રાખે તેથી શું
વળે ? બાવળ વાવીને કેરી કયાથી મળવી શકે ? પણ આ તો
તમે વારી કમાણી ખાઈ રહ્યા છે. ક્યાં સુધી એવું ખાશે ?
હવે મમતાને છોડો થડ વાળ્યા હશે તો પાસ સહેજે મળી રહેશે.

જગજાન મહાપીર વ્યપાનગરીમાં પધાર્યા છે તેનું વર્ણન
ગાલે છે ત્રણ વળ્યા થઈ ગયા વિનય વિદ્યા અને વિવેક
પાપો છે વિચાર વિચારમાં સાવધાની રાખવી પડે છે કેરીના
કરદિપામાં એક કેરી બગડેલી હોય તો તેને કાઢી નાખવી પડે છે

જેથી બીજી ન બચે, અનાજમાં સડે થયો તો તરત તેને ચાર કરી નાખો છો. ચરીશમાં જો કાઢ અંગળીમાં કડે દોષ તો તને પણ ચકાઈ કપાવી કાઢે છો કે જેથી આખું ચરીશ ચાર રહે ને લાંબુ જાય. જીવનની વિચારધારામાં સગા પેઠા દોષ તો તેને ચત્વર દૂર કરવો જોઈએ. શુદ્ધ વિચારમાં જીવન દોષ જોઈએ. ભપાનગરીના વળાંનનો વિશેષ અધિકાર અવસરે કહેવાશે.

શ્લોક ચરિત્ર

સરસા નદીને કિનારે સો હથ વૃંદ ઉપર બેઠેલા છે તેના અધિકાર કહું છું તે સાંભળો.

શુદ્ધ વૃંદ જાણેલી બેઠાં, વિચાર લેને કે આઈ હો,
કરુણા દિલ ધારી, પુરણ ઉપકારી થપકશેકે રે ..

ન વાણ મુવાન હસોને વૃંદ હથ કહે છે કે આ બાક ઉપર પળે વખત થયો હવે શીકું ભેખગ છે શત પડતાં પહેલાં જીવિને બાળ્યા જવું જોઈએ મુવાન હસોને આ વાત ગમે ન ઉતરી વડીલની વાત મુવાનોને ક્યાં ગયો છે? આજે તો વડીલને કાલ વધ્યા છે, એક જમાનામાં વડીલની વાત ગાંધવી-અરસપરસનો પ્રેમ જ બાલ્યો ગયો છે શું થાય?

વૃંદ હથ કહે થઈ ગત બેઠો, નગરી આ અર્થ પાસ
અન્ય સ્થાન વિદ્યોત્તી હશે, બધાં દોષ નિશ થ વાસ હો."

વૃંદ હથ કહે છે આ સ્થાન નિર્ભય નથી નમરી નજીક છે જેટલી નમરી નજીક તેટલો ભય વધારે લાગ જીવણ વૃંદ હથ કરજે છે છતાં મુવાનોના દિલમાં આ વાત ઉતરતી નથી આત્મ પરિણામ કેવું જાણ્યો તે આગળ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન બારમું

(શુક્રવાર, ૧૯ : ૭ : ૬૩)

ત્રણે ઠાળે સિદ્ધ થએલી વસ્તુ તે સિદ્ધાંત. જેન સિદ્ધાંત
એ સુનક કવિત વાણી છે એને હૃદયમાં ઉતારે તે ભગવાન
સમાન થાય. જનતા ભવના ભુક્ષા કરવા માનવભવ પ્રાપ્ત થયો
છે માનવભવ મધ્યાખ્યાત ચારિત્ર્ય પ્રાપ્ત કરી કેવલજ્ઞાન ને કેવ
વર્ણનની જ્યોત જળકાવવા પ્રાપ્ત થયો છે ભગવતી સૂત્ર તેરમા
શલકનો છૂટો ઉદ્દેશો આલે છે મેંયા ભગવતીના ભાવ, અથ જાને
પરમાર્થ સાબગવા જેવા છે આગમ અરીસો છે, જ્ઞાનરૂપ
અરીસામાં આત્માને નિહાળે. મહાત્મા જ્ઞાનરૂપનજીએ કહ્યું.

જનપૂ જ્યાં સોરે તન મડમે જાત વિષેકન થદમે જનપૂ
તન મડકી પરનીત ન હી? હદે પરે એક પથ મ,
દશમ્ય મેદ ખગર મે થદકી, ચિદે રમતી જથમે જનપૂ (૭)

હે જાજડ સ્વરૂપ સનાતન યેતના! તું મદમા શુ સુષ રથો
છે? શરીર રૂપે ગડના વિશ્વ સ રાખીશ નહિ એક દાણમાં થતી
પડે જવો જો છે તું સવ દિવસાલ ઊઘી રઈ, તારા આત્માની
જગર લે. પાણીમાં માછલાના પગની નિયાની શુ ચોપે છે?
હા જાનન થા શરીરરૂપ. ધરમાં જીવ જો લેા જપી આસન
થયો છે કે જાદર નાજર કરી સકતો નથી

સવક પુરૂષે આત્માના ત્રણ પ્રકાર જતાબ્યા છે બહિર
આત્મા અંતરાત્મા અને પરમાત્મા. પરબન્નુર્મા આત્માનો જમ
મધ્યમો મોહનિદ્રામાં યેતના અસ્ત થાય તેને બહિરઆત્મા કહે
છે બહિરઆત્માનો ત્યાગ કરી આત્મામાં જ આત્માનો વિશ્વ
કરવો તે અંતરાત્મા છે નિદ્રે પ શુદ્ધ અને નિષ્કલંક તે પર

આત્મા છે વહાણ બંધુઓ ! શરીર પર મમત્વ સખી આત્માને
બૂલી ગયા છે પરંતુ માટીના કુલ જેવા શરીરની નશ્વરતા
જોળખી આત્માને જોળજો. જ્યોત્સરિક શરીર જે પ્રાપ્ત થયું છે
તંના સાધનથી આત્માની શિદ્ધિ મેળવો. સવારથી સાંજ સુધી
પરમા સ્વપ્નમાં મારી ક્યાં બૂલ કરી છે તે વિચારો. જીવન
શુદ્ધિ માટે પ્રતિક્રમણની આવશ્યકતા છે.

પ્રતિક્રમણ જોડે પાછા વળીને આવવું અશુભ તરફની
વૃત્તિને શુભ તરફ વાળવી, ભૂલનું સ્મરણ કરી તંતુ આઠોથન
કેવું રસ્તામાં ચાલતા પગમાં ઠટા વાગ્યા હોય તો તે ઠંડાને
ઠાકવા માટે તેની સામે ઠાંટાથી પણ તીક્ષ્ણ અણીકાર થઈ
જેઈએ. કોઈ આપણને જો જ સોયની અણી હગાડે તો બૂમાબૂમ
કરી મૂકીએ. પણ જ્યારે ઠટા ઠાકવો હોય ત્યારે અણીકાર સોય
હાથને ઠટા ઠાકે છે. ઠટા ઠાંટાથી જ નીકળે. ઠટા ઠાકવનાર
ઠાકનારને આશીર્વાદ પણ પડે છે. સચ્ચાના લાભકર ઠાંટાને ઠાકવા
કે દેવાનુમિતિ ! તૈયાર થાઓ. વિવશ અને વિઘ્નના ઠાટા
ઠાકવા નિસ્વાર્થી નિસ્પૃહી સતો શિવાય બીજું કોણ મળશે ?
કમના વિપાક-ફળ અવશ્ય સોજવવા પડશે. પાપથી પાછા હાંકવા
પ્રતિક્રમણ કરો.

પરિહ્રમ્મણેય મળ્તે સીલે કિં જનપર ? પરિહ્રમ્મણેય
જપછિવાપિ પેદ્દર । પરિહ્ર જપછિવે પુજસીલે ।
જિહ્વાસલે ઘસવલ્લ જરિરો બહુસુ પજવણ માયાસુ ।
જવલ્લસે જપુહસે સુણ્ણવિહિય જિહ્વર ।

પ્રતિક્રમણ કરવાથી જીવને શું લાભ થાય જો પ્રશ્નનો ઉત્તર
જમવાને સંસારમાં આપ્યો છે. અદ્ધિ સદ્ધિ યતોના અતિચાર શોધાય
■ યતના દોષથી શુદ્ધ થઈ જીવ નિમજ્જ થારિત પામી સવ
મમાં ઉપયુક્ત અમમત્ત ઘઈ નિજ સ્વરૂપને પ્રાપ્ત કરે ■
બીજાને ઘેર ચાલી મળેલા બાળકને જેમ પિતાને ઘેર લાવવામાં
આવે ■ તેવી રીતે આત્માને પ્રતિક્રમણ દ્વારા પોતાને સ્થાને

જાવવામાં આવે છે આત્માના ભાવો ક્ષાયોપશમિકે, ઔપશમિકે
 કે ક્ષાયિકે હોય છે, એમાંથી ખસી ઉઠાયલાવમા આત્માનું જુવુ
 પરસ્થાને જવા સમાન છે. ઈન્દ્રિયો અને મન જે ઉદય ભાવના
 કામમાં પડી રહ્યા છે તેમને ઉદય ભાવના કામમાંથી દૂર કરી
 આત્માના શુદ્ધિમાં સ્થાપિત કરવા તે જ પ્રતિક્રમણ છે. પ્રતિક્રમણ
 તેને સ્વસ્થાને લાવી આવોને અપૂર્વ કંઈ છે. કંઈક પદાર્થ
 પ્રતિક્રમણ પૂર્વક વિચારે કે પચ્છન્દ્રિયો દ્વારા જે ઉપલોભ
 કડું છે તે પદાર્થ લાભપ્રદ છે કે હાસીપ્રદ ? વહાણ કે સ્ટીમરમાં
 છિદ્ર પદાર્થ હોય અને માલિક બેઠાજી તાપે તો ખીંચે ધીંચે
 છિદ્ર વધતું જાય છે, અને છેવટે પાણી ભરાતા ડુબી જાય છે.
 આ રીતે બાર મત પૈકી એક પણ મતમાં પણ એ સદૃજ છિદ્ર
 પાંચુ હોય તો તેની તપાસ કરવી જોઈએ અને મતમાં આવવું
 જોઈએ. એ આવે તમો મર્યાદા નહિ બાંધો તો પાપની કિંમતો
 આવી જ રહી છે માટે વહેલી તકે મતમાં આવો અને પાપથી
 પાછા હટો. પ્રતિક્રમણ આવશ્યક સૂત્ર છે અને તે અવશ્ય કરવા
 જેવું. તમે જોહીસેથી એક કલાક વહેલા ઉભા થાવ અને પ્રતિ-
 ક્રમણ અવશ્ય કરો. ત્રીસ દિવસ ન કરી શકો તો મહિનામાં આર કે
 આઠ દિવસ કરવાની ઇચ્છા તો થવી જ જોઈએ હજી ઇચ્છા ન થતી
 હોય તો સમજવાનું રહ્યું કે તમે ખાપને હલમ કરતાં ચીંબી
 બધા છે. મુજબ બધુઓ! કમ ભોગવતી વખતે કોઈ સાધીદાર
 નથી જ્યારે મન કનાઈને આવો છે. ત્યારે તમારા ક્રીમતીછ
 તમને જે સહકાર આપી રહ્યાં છે અને તેમાં તમે જે મુગ્ધ
 બની ગયા છો તે કમ ભોગવતી વખતે કોઈ સહકાર નહિ
 આપે. માટે પાપથી પાછા હટવા અવશ્ય પ્રતિક્રમણની જરૂર
 છે. મતમાં પડેલાં છિદ્રો પ્રતિક્રમણથી પુરાતા જાય છે. જૈન કુળમાં
 જ આ છે, જોટલું મતમાં તો તમારે આવવું જ જોઈએ.

ભગવાન મહાવીર ચંપાનગરીમાં બિરા ? છે ત્યાં ઉદાવનનું
 રાજ્ય છે સાન વગામી નગરી ચોખે છે તેમાં પહેલા વ્યાર-બિનમ

નિધા વિવેક ને વિચાર વિને કહેવાયુ હવે વિશ્વાસ વિને
 કહીશું નાનંઓએ કહ્યું છે કે શ્રદ્ધા પરમ દુષ્કલ— પેલીમ ઘી
 લામે રુપિયા પરદેશ મોકલો ત્યા વિશ્વાસ છે દુશ્મનને તાજુ
 મારો ત્યારે તાજા ઉપર શ્રદ્ધા છે કિમ્મા સાજાગવા છતા રહે
 નમા બેસો ત્યારે પણ અવિશ્વાસ નથી, તો પછી જ્ઞાનીને માને
 જવામાં કેમ વિશ્વાસ નથી? શ્રદ્ધા વિના આત્મસાધના નહિ
 ધ્યાન સમજીને જોશે તે માનવ વચર સમજે જોશે તે હેવાન
 મનમાં વિચાર કરવાની શક્તિ છે તેથી મનુષ્યને મનુષ્ય
 કહેવામાં આવે છે છતાં જો તે વિચાર-શક્તિનો સદુપયોગ
 ના કરે તો પશુ જ છે મનુષ્યમાં જે કિતકિતનો વિવેક છે
 તે પશુમાં નથી અને જો આ વિવેક ભૂલી જાય તો તમારા
 અને પશુમાં કઈ ફેર નથી માટે પહેલા વિચાર કરો અને
 પછી વિશ્વાસ કરો જ્ઞાનીના વચન ઉપર વિશ્વાસ હશે તો જીવ
 અને પુરુષદનો વિચાર કરશે જ

પુરુષદનો સ્વભાવ મળ્યું હરવુ શલે શલે વિવેક થઈ
 જવુ તે છે આત્મા જનતા શુણનો પિંડ છે સ્વપર-પ્રકાશ,
 જો જ્ઞાન લખિ છે, છતાં રાજ દેવને લઈને જીવ ધાર અતિ
 ધારિય કહક ધોરાસી લાજી હરયોનિમાં રજકે છે અને આરો
 આવનો નથી માટે કમના કલકને નિવારો ને સિદ્ધ ધાઓ
 એક ઈન્દ્રિય અને પચ્ચેન્દ્રિયનું કલક ઉતારો પુરુષદ પરમાણુથી
 જનતા પ્રદેશી સ્કંધ અને છે સ્કંધ, દેશ, પ્રદેશ અને પરમાણુ
 એમ ધાર લોક છે તલનો આજો લાડવો સ્કંધ કહેવાય, તેમાંથી
 ધારિયુ કરો તા ભાગ-દેશ કહેવાય, તલ જો પ્રદેશ છે કેમકે
 તે લા વા આધે ધોડેલો છે પણ તલ છૂટો પડે તો પરમાણુ
 કહેવાય, પરમ જો તે ઉપર અને આણુ જો તે જીવામાં જીવો
 કણ પરમાણુનો ભાગ પડે નહિ નહીમા દૂષે નહિ, અગ્નિમાં
 જમે નહિ પાણીમાં યોગ્યે નહિ, પવનથી ભેડે નહિ, પરમાણુ
 જોડે શાશ્વત આણુ પરમાણુ જીવ ન ધાવ. જીવ પરમાણુ ન

ધર્મ શકે જીવનું પરિણમન જીવમા ધાય ને પુદ્ગલનું પુદ્ગલમાં
ધાય એ સેદવિનાન કહેવાય. થ પાનગરીના સાત 'વવા માયી
'વિધાસ ઉપર વણ ન ચાલે છે બ્યવહારમા વિધાસ રાખો છે,
તેવો જ્ઞાનીના વચનો ઉપર વિધાસ રાખો. બધુ નવલરે કઢવાશે.

થપક ચરિત્ર

વૃદ્ધ હાલે મુવાન હાલે નગરી નજીક હોવાથી વૃદ્ધ
ભેડી દેવાને કહ્યું 'શિકારી આવી પહોંચશે તો આપણે મૃત્યુના
મુખમા સપડાઈ જઈશું. વૃદ્ધ બલિયની વિચારણા કરે છે ને તે
પ્રમાણે શિખામણ આપે છે એનું એક સ્થાવર—

રાજગૃહીના ધનાશે ને ચાર દીકરા ને કરાડાની સ પત્તિ હતી
એ માનના કે સ્ત્રી સરી તો કુટુંબ આરુ પુરુષ એ/લે બજાર ને બાજી
પ્રવૃત્તિ મુદ્દિષ્ટી ચુદ્ધમુખ્યત્વે। ગૃહિણી સરકારી, પવિત્ર બ્યવસ્થા
વાળી સૌમ્ય હોય તો આખું ઘર સુદર બનવાનું ગ્રેડે ધામું કે વુઓ
સારી હશે તો દીકરા ઠેકાણે આવી જશે એ/લે સ પત્તિ ને ધરનો
બ્યવહાર કોને કેવી રીતે સો/વો તેની પરીક્ષા માટે ચાર વડુઓને
બેસાવી દરેકને પાથ પાથ જના/ના દાણા આપ્યા અને કહ્યું કે
'અમે જાત્રાએ જઈએ છીએ ત્રણ ચાર વા. આવીશું આ
દાણા આચવએ. પહેલી વડુએ દાણાને શું સાચવવા છે એમ માની
ઉઠરામા દેહી દીધા. બીજીએ વડીલની પ્રસાદી માની તેનું
સાચુ કર્યું ત્રીજીએ એવી જાણ પાછગ કઈ રહ્યું હશે એમ
માની દાળડીમા સાચવીને મૂકી દીધા. ઘોઘીએ પોતાના બાઈ
સાથે બિયર મોકલાવી જમીનમાં તેને વરડામા.

ચાર વડે એક પાછા આપ્યા ને દાણા માથા પહેલીએ
કહ્યું 'મે તો દેહી દીધા એમાં શું સાચવવાનું હતું' ? વૃદ્ધ
કહ્યું તમારું નામ બલિયન તમારે ધરનો દયરો કાડવો
બીજીએ કહ્યું હું તો પ્રસાદ માની જાઈ ગઈ વૃદ્ધે કહ્યું
'તમારું નામ બલિયન તમારે રમેડું ચલાવવું ત્રીજીએ

શામળી લાવી દાણા બતાવ્યા, તેને કહ્યું તમારુ નામ શક્તિ.
વીએરીની બાવી તમારે શાખવી ને ઘરનુ કાર હવેશત
સાચવવુ એથી પાસે માઆ તો કહે 'એમ નહિ અપાવ.
બાર પાંચ ગાજ મોકલાવો ત્યારે હઈ બવાશે. વૃક્ષે
કહ્યું તમે વૃદ્ધિ કરી તમારુ નામ શક્તિથી ગાખા ઘર
કુટુંબનુ સચાલન તમારે કરવું જામ સર્વના શુણ પ્રમાણે
એ બુદ્ધિશાળી શાસ્ત્રીની વૃદ્ધ ખના શેઠે સવ વ્યવસ્થા વહુએની
ઉચિત પરીક્ષા કરીને એઠવી. વૃદ્ધ માણસના કામમાં બેડુ
રહસ્ય હોય છે

વૃદ્ધ હસ ને કહે છે તેમાં હિત હતુ, પરંતુ કુવાન
હસોને વાત જાણે ન હોતરી માત્રો ભય હોવા છતાં કુવાન
સ્નેહીએને એવી વૃદ્ધ હસ એઠવો જશે નહિ ને એવી રહ્યો.
ત્યા શુ બને છે તે અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન તેરમું

(અનિવાર્ય તા ૨૦-૭-૧૩)

મુસ બધુએ માતાએ અને બહેનો । છવોના પરમકસ્યાણ
માટે જનતજાની કુશળાનિધિ મહાન માત્ર બતાવી ગયા છે
પ્રામાતૃશ્રમ વિચરતા મહાવીર સ્વામી બ પાણુરીમાં પધાર્યા છે
સૌ સમજી શકે એવી સરળ એમની વાતો વિશેષતાથી ભરેલી છે
એ આત્મા મોકલે કારણે વીતરાગના વચન પર મદદ ન કરે અને
તે દ્વારા આત્મકસ્યાણ ન સાધે તો પોતાનીજ ખામી છે, છતાં

કેટલાક ઉલટી પ્રકૃતિના જોવા પ્રાણી હોય છે કે જેઓ દિવસના સમયે જોઈ શકતા નથી પણ રાતના સમયે જોઈ શકે છે એમાં સૂર્યનો શો દોષ ? સૂર્યનો પ્રકાશ કેટલાક પ્રાણીઓ તરછોટી બાંધકારનો આશ્રય હો છે તેમ વીતરાગના વચ્ચન દ્વારા આત્મ કથ્યાણ ન સાધનારને શુ કહેવું ? જ્ઞાનીઓની વાણી માર્ગદર્શક હોવા છતાં કેઈ ઉ માટે બધ તેમા જ્ઞાનીઓનો શો દોષ ?

સામાન્યતોઽપિ તત્ત્વ વર્ણયિતુ સ્વરૂપ
મસ્માદૃશા કથમર્ષીય મર્ષત્પર્ષીયા ।
પૃષ્ઠોઽપિ કૌશિકશિશુર્મર્ષિવા વિવાંધો,
યત્ પ્રરૂપયતિ કિં કિંચ ધર્મરસમે ॥ ૨ ॥

જેમ સિદ્ધસેન દિવાકર કથ્યાણ મંદિર સ્તોત્રમાં બોલ્યા છે કે હે સ્વામી, મારા જેવા મહ બુદ્ધિવાળા પુરો પછુ સામાન્ય રીતે આપના સ્વરૂપનુ વણુ ન કરવાને સમય મળી શકે તેમ નથી. કેમકે દિવસે બધ બનેલ પુવડનુ બચ્ચુ ખૂબ પ્રયત્ન કરવા છતાં પણ શુ સૂર્યના સ્વરૂપનુ વણુ ન કર્યારે પણ કરી શક્યે ખરૂં ! જે પ્રમાણે સૂર્ય પ્રકાશ આપે પણ પુવડ ન જોઈ શકે તેમાં સૂર્યનો શો દોષ ? કુશનમા કહ્યું છે કે 'હિ મુહમ્મદ ! જે પાતે બગડતો નથી તેને હું બગાડતો નથી, જે સુધરતો નથી તેને હું સુધારતો નથી.' 'સુધરવુ બગડવુ સૌ સૌને હાથ છે સખ્યાકલા વિકલા પ અર્થાત્ આત્મા જ કર્તા છે સાવધાન બની સમ્યક્દષ્ટિ બને સમ્મતદષ્ટી મ કરો પાપ ' સમદષ્ટિ પાપ કરતો નથી થોથા શુભસ્થાનથી ઘોડમા શુભસ્થાન સુખીના છવો સમદષ્ટિ મનાય છે સમદષ્ટિ નવાં કર્મો કરતો નથી. અનુત્તર ધમની શ્રદ્ધાથી પાપકર્મનો બધ થતો નથી.

જનવાન ઘ પાપુરીમાં પધાર્યા છે બત્રીસ હજાર દેશોની જરૂર રહ્યા સાકાપથીસ આર્થદેશો છે આર્થલાવના રાખે જનવાને ડશ બોલની દુલભતા બતાવી છે તમોને દુર્લભ વૈભવ, સુખી, બજલા વિગેરે લાગે છે કારણ તમોને આત્માના સ્વરૂપની

નથી ને બીજે કોઈ જાન નથી આ જગજ શાનો છે ? આ
કય શાનો છે ? નગર કેમ મુજી ઉઠ્યું છે ?

એક ઘડના બની છે એક માળી ને માલિક અનન્ય ભાવથી
પોતાના ભગવાન સમક્ષે સુદર પુષ્પમાળા ઘડાવી બેની રાજ
આરાધના કરતા. રાજ આવી શક્તિ આણતી. એક દિવસ માળી
મુદત વખાડતો હતો બેની સી પજુ ત્યા જ હતી. એવામાં
પાછળથી એક દુખની ઠોળી આવી અને માળીને ઝાઝ સાથે
બાધી દીધા અને બેની પત્ની ઉપર અત્યાચાર કર્યો માળીએ
સહનું સમરણ કર્યું ને કહ્યું 'મિ તારી આટલી શક્તિ કરી ને
તું મને સહાય પણ નથી કરતો !' પણ માળીના શરીરમાં દાખલ
થયો ને વરત જ દોરકાના બધ છૂટી ગયા માળીનું બળ
એટલું વધી ગયું કે દરેકને પછાડી પછાડીને મારી નાંખ્યા.
પરંતુ એકવાર શક્તિ શરીરમાં આવી તે પચાવવી બહુ પુરકેલ છે
પછી એ શક્તિ દેવી હોય કે આમુરી. આ આમુરી શક્તિથી
માળીએ મનમાં દૃઢ નિશ્ચય કર્યો કે આવથી મારે રાજ છ
પુરૂષ અને એક સ્ત્રીની હત્યા કરતી. આવી હત્યા ન કરે ત્યાં
મુખી બેને જ પ જગતો નહિ. આ સહનું નામ અશુન હતું
એથી આ માળી અડુનમાળી કહેવાયો.

એકવાર ભગવાન મહાવીર વિદ્યાર કરતા ત્યાંથી નીકળ્યા.
એમન જગર હતી કે માનવહત્યાએ અશુનમાળી આ પહાડમાં
ફરી રહ્યા છે પરંતુ ભગવાનના દુહવમાં ભય ન હતો, કેમકે
દુહવ નિમજ હતું કુણાથી ભરેલું હતું દયા હતી ભગવાન
ઉત્તમ ત્યા અનેક લોકો દશન કરવા આવવા લાગ્યા. ત્યાં તે
શિરબંધોર ઘડ રહ્યા સંદેશવાદકે ખબર થઈ કે અડુનમાળી
ગામને દરવાજે આંદા મારે છે હડ તેણે માત માણસો માર્યા
નથી. માટે શિરબંધોર કરે છે મુદશન શક પણ ભગવાનના
દશને નીકળ્યા છે પામે લાજ કે વલખાર કાઈ નથી. એનું શું
વશ એવી ચિંતાથી મેલિકની અજમા આંસુ આવી ગયા.

પરંતુ સુદર્શન તે એક જ પુનર્મા ચાક્યો બધ છે
હૃદયમાં ભગવાન છે, મોહમાં ભગવાનનું નામ છે ભગવાનના
દર્શન માટે તદ્દપર યજ્ઞેલા સુદર્શન સામે મોટી અને લાલ અજારા
વર્ષાવતી આંખે અશ્રુનમાંની આવી રહ્યો છે પહાઠ જેવું
પહાડ શરીર છે એનું રુદ્ર સ્વરૂપ બોધને જ માણસ મુજ
ઉઠે બગડેલા કપડા ધોવા માટે સાબુને પાણી ભેળવે હિંમતને
ધોવા અહિં સા બોધવે, અહિં સામે પાણી ભેળવે ક્રોધની સામે ક્ષમા
ભેળવે મહાન ધૈર્યવાન સમામૂર્તિ સુદર્શન કાયોત્સર્ગ કરીને જિજ્ઞે
રહ્યો, શરીરમાંથી શુભેચ્છાના આંદોલનો નીકળવા લાગ્યા મનમાં
લાલ ધર્યો કે માગીનું બહું ધાણે, એનો ક્રોધ શમી જાયો
એની હાનવત્તા માનવતામાં પલટાઈ જાયો અશ્રુનને ધમ્મ કે
આ શુ ધાય છે? હું બલબલને જિજ્ઞેષીને ફેલી રહી છું આના
મુરખ્ય મુખ ઉપર કેવી શાન્તિ છે'

માનવીનું મન ભગવાન છે કે/લીક પળે એવી હોય છે કે
સમત્કાર ધામ, તમે રૂપ રહો, મોન વધુ કાર્યસાધક ધરો.
અશ્રુન જેમ જેમ વધુ નહીં આવતો ગયો તેમ તેમ વધુ
જોગતી ગયો જાગી ગયો એ કોની સામે જિજ્ઞે રહે? મક્ક
નીકળી જતા અશ્રુન માગી લધડીઆ ખાતો મ કા જેવો ધઈને
પડ્યો. સુદર્શને તેને પ્રતિજ્ઞાધ્યો અને કષ્ટુઃ ચાલ માફી સાથે,
હું જેની પાસે જઈ છું તેની પાસે જવાથી તારાં મિત્ર અને
શ્વાની નીકળી જશે.

માગીને મહાવીર પાસે લઈ જાય છે વીરની વાણીને
રણકાર સભગાથ ઉં કૂર પ્રત્યે કરુણા રાખનાર ભગવાનની
અજોમાયી અમી વરસે છે અશ્રુન ડેવાકા રડી પડ્યો.
પશ્ચાત્તાપ ને સમાધાનના કાર્યા

રોજના છ છ ખૂન કરીને આવતો અશ્રુન માગી-

વહાલ ભરેલાં વીરનાં વચનો લેલ રાખો ન લગી,

ચિન્મય જીવનની રાણી એવી મારા વીરની વાણી.

મુખ છે મોઝ ને ડુંખ છે ગામ--

પીછાણુ થઈ નથી આત્માના સ્વરૂપની પીછાણુ કરી ભૌતિક
સુખનો ત્યાગ કરે. સરી નિવૃત્ત્ય પણ દેવસેવકના સુખ પામ્યા છે
બાદ તપ કરવાથી પણ ભૌતિક શિક્ષિ મળે છે વિચાર કરે
કે આ શરીર કેવું છે ?

इमं शरीरं अणिष्यं असुखं असुखं समम्
असाक्षिणं नासमिणं पुण्यं केषाण्य मायाम् ॥

એને શબ્દચારણ પાલણુપોતણુ કરી રહ્યા છે તે શરીર
સુખમસુર છે અસુખીનું ઉત્પત્તિસ્થાન છે દુઃખનું કારણ છે
આ દુઃખ ખીના ધ્યાનને છોડી પ્રજ્ઞાચારી બને. સસાર કળાકળ
એર છે ભગવાને સસારસોગને કિંપાકે વૃથાના રૂઝની ઉપમા
આપી છે, ૧ કેળાવમાં સુદર છે સ્પર્શમાં સુચાતુ છે, સ્વાદે
મધુર છે પરંતુ હાથ અને કાયાને છુદુ કરનારું છે બાળકો
દેવીના કુવા બનાવે કે પીરનાના પાદકાની કુહાન બનાવે કે
શમકાંતુ નાનું ધર બનાવી શમે તેવો સસાર છે તેમનું ધર
નાનું છે તમારું મોટું છે બેમાં કયા સુખી લખાઈને રહેયો ?
પ્રજ્ઞાચરણના મહાન મતમાં વાવડા ન હોય. બે જ મોટું વીટામીન
છે કાલની શક ન જુઓ કશું છે કે...

वस्मत्यि मय्युणा सन्नम जस्स वडत्थि पसावण ।

એા ઘાવે ન મરિસ્સામિ સો હુ કચે સુપ સિયા ॥

(ઉ. સુ. અ. ૧૪ આશા ૨૭)

એને મૃત્યુનો ભય નથી એણે મૃત્યુ સાથે મિત્રાચારી
કરી છે મૃત્યુને આવતું બેઈ એને ભાગી જવાની તાકાત છે
અને ૧ બાણે છે કે હું મરણનો જ નથી તે સુખે સુખી બસે
કાલની શક હુંબે મૃત્યુ પર એવો વિજય મેળવવાની શક્તિ
તમારામાં ન હોય તો આ માટે બેટી રહ્યાં છો ? ચારિત્ર્ય વિના
હરનતું બહુ કશન પ્રાપ્ત નથી થવાનું

આનંદવનહ મહાશય ભજન ગાના ગાતા ભક્તિમાં લીન
મઈ જતા આંખમાંથી અશ્રુધારા વહેતી. કુષ મૃત્યુ બનાવવા

આકરના ગાગરને યોગી જુ પડે યોગી ની મરો
ત્યામુખી જન ત મીશનિ, અ દ યોગી / આનંદનંદે
ગુનો ઠા / આમદ્યન દ્યુ સુતા ને જુલી રે / અમન
બનવ્ય રદ્ય ઉ કે—

મુખિ / અમનમન આ જોર ને /

કુખવા કુમીન / ને અરગી /

અમવાનના દ્યન ન દ્યગી નુડમીલમ રે ઉ જોરે
અનંદનમ નકાશર બને છે ત્યારે અમવા અનવા કો
નાદ પાસરી ઉકે છે

હરનમા અમય કાવ્યો

અવાન મ પીરે મવદિમા પપના અગજ દો
અના દ્યન રે ઉકે વામા વદ્યા / ગુના અમનમન
ઉત્તુ નમન્યે દ્યન અનુ મિદ્યુ તથાવપદે અન
અનુ મવજવ વા ગુ દી અનંદના દાન ને
અનંદના મિલિત વે / ગા / રી મદે /
પા / મરી રદ્ય દ્યના વદ્ય અનંદ અનંદના મ
દ્ય / રી રદ્ય મદ્ય / ગા / રી મદે / દો / રી
અના અવના દ્યન અમન વામ ને / અના
અનંદના અનંદી તથાવ વદે વિદે અન / રી
મિલિત તથાવ અન દિલિત અવ ગુના રી રદ્ય ને /
અને અન અવ વામ ને / અના અનંદના અવના
દાન અ રી રદ્ય / રી

અના રી અવજવદે અવ અવ અવ અવ
અના અવજવ / અના અવ અવ અવ
અના અવજવ / અના અવ અવ અવ
અના અવજવ / અના અવ અવ અવ

નથી ને બીજો કોઈ જાવ નથી' આ જવાબ શાનો છે? આ સમય શાનો છે? નગર કેમ ખુલ્લું થઈ ગયું છે?

એક ઘડના જની છે એક માળી ને માલિક અનન્ય જાવથી પોતાના સમગ્ર વ્યવસ્થાને મુદર પુષ્પમાળા ઘડાવી એની રાજ આરાધના કરતા. રાજ આવી સક્રિય થાઈતી. એક દિવસ માળી મુદર વચ્ચે તે હોતો, એની સ્ત્રી પણ ત્યાં જ હતી. એવામાં પાછળથી એક દુષ્પણી ગેળી આવી અને માળીને બાઠ સાથે બાંધી દીધો અને એની પત્ની ઉપર અત્યાચાર કર્યો. માળીએ ધક્કો માર્યો 'કુતું' ને કહ્યું 'મેં તારી જાટલી સક્રિય કરી ને તું મને સહાય પણ નથી કરતો! ચલ માળીના શરીરમાં ઘણાં થયેલાં ને તરત જ દોરડાના બધાં છૂટી ગયાં. માળીનું જગ એ હું વધી ગયું કે કરેકને પછાડી પછાડીને મારી નાખ્યા. પરંતુ એકવાર શકિત શરીરમાં આવી તે પચાસવી બહુ મુશ્કેલ છે પછી એ શકિત દેવી હોય કે આમુરી. આ આમુરી શકિતથી માળીએ મનમાં દૃઢ નિશ્ચય કર્યો કે જાવથી મારે રાજ છોડવું અને એક સ્ત્રીની હત્યા કરવી.' આવી હત્યા ન કરે ત્યાં સુધી એને જ પ વગતો નહિ. આ ધક્કો નામ અહુન હતું એથી આ માળી અહુનમાળી કહેવાયો.

એકવાર સમગ્ર મહાવીર વિદ્યાર કરતા ત્યાંથી નીકળ્યા. એમનું જગર હતી કે માનવહત્યાથી અહુનમાળી આ પહોંચેલાં કરી રહ્યાં. પરંતુ સમગ્રના દુઃખમાં જાવ ન હતો કેમકે દુઃખ નિમજ હતું કુણાથી કારણ હતું દયા હતી. સમગ્રનું ઉત્તર ત્યાં અનેક લોકો દયા ન કરવા આવવા લાગ્યાં ત્યાં તે શોરબોર થઈ રહ્યાં. સંદેશવાદે જગર કર્યો કે અહુનમાળી આમને દયા? આ/ના મારે છે હવે તેણે માત્ર માલિકો માર્યા નથી માટે શોરબોર કરે છે મુદરનું શેડ પણ સમગ્રના દયાને નીકળ્યા. પાસે દાંડ કે તલવાર કોઈ નથી. એનું હું ધરો એવી ચિંતાથી મેલિકની આંખમાં આમુ આવી ગયાં.

પરંતુ સુદર્શન તો એક જ ધૂનમાં ઘાસ્યો જાય છે
 હૃદયમાં ભગવાન છે, મોઢામાં ભગવાનનું નામ છે ભગવાનના
 હથ ન માટે તત્પર થએલા સુદર્શન સામે મોટી અને લાલ અગારા
 વર્ષાવતી આંખે અનુનમાંની આવી રહ્યો છે પહાડ જેવું
 પહોળું શરીર છે એવું દુર સ્વરૂપ બેઠેને જ માણસ કુણ
 ઈંદ્ર બગડેલાં કપડા પોવા માટે સાળુ ને પાણી ભેંઈએ. હિંસાને
 પોવા અદિ સા ભેંઈએ. અગ્નિ સામે પાણી ભેંઈએ. ક્રોધની સામે ક્ષમા
 ભેંઈએ. મહાન ધૈર્યવાન ક્ષમાભૂતિ સુદર્શન કાપોત્સર્ગ કરીને ઊભો
 રહ્યો. શરીરમાંથી શુભેચ્છના આંદોલનો નીકળવા લાગ્યા મનમાં
 ભાવ થયો કે માળીનું કાલું ઘાળ્યો, બેનો ક્રોધ શમી જાયો,
 બેની જાનવતા માનવતામાં પલટાઈ જાયો અનુનને ઘમ્મ કે
 આ શુ ઘાય છે? હું કલકલોને ઊંચકીને દેહી ઈંદ્ર હું આના
 સુરમ્ય મુખ ઉપર કેવી યાન્તિ છે'

માનવીનું મન બગવાન છે કેટલીક પળો એવી હોય છે કે
 અમત્કાર થાય, તમે શૂંપ રહો, મૌન વધુ કાચ સાધક થશે
 અનુન જેમ જેમ વધુ નહા આવતો ગયો તેમ તેમ થક્ષ
 બોજતી ગયો, ભાગી ગયો એ કોની સામે ઊભો રહે? થક્ષ
 નીકળી જતા અનુન માળી લઘડીઆ ખાતો મડદા જેવો ઘઈને
 પડ્યો. સુદર્શને તેને પ્રતિબોધો અને કહ્યું ચાલ મારી સાથે,
 હું જેની પાસે ભડ હું તેની પાસે જવાથી તારા મેલ અને
 જ્વાની નીકળી જશે.

માળીને મહાવીર પાસે લઈ લાય છે વીરની વાણીને
 રણકાર સંજગાય છે કૂર પ્રત્યે કડુણા રાખનાર ભગવાનની
 આંખોમાંથી અમી વરસે છે અનુન હૈવાદા રટી પડ્યો
 પચાત્તાપ ને સમાધાનના કર્મા

રાજના છ છ જૂન કરીને આવતો અનુન માળી—

વહાલ કરેલાં વીરનાં વચનો મેલ રાખો ન રાગી
 વિજામલ આજની રાણી એરી મારા વીરની વાણી
 મુખ છે થોડું ને કુખ છે ઝડું

ભગવાને જોને પ્રાર્થાશીલ આપ્યું જામના ચાર દરવાજા
 છે દરેક દરવાજે દોઢ મઢિના સુધી કાયોત્સગમાં લિલા રહે
 વાતું કહ્યું સાધુ વેશમાં ક્યાનાવસ્થામાં જોણે રમણના કરવા
 માડી, ત્યાં જોઈ જરવાડે જોને જોઈને કહ્યું “હું હવે તને નહિ
 મુક માસ છોડતને તે જ મારી નાખ્યા હતા” ને જોના માથા
 ઉપર લાકડી વળી પ્રદારે કરવા માડ્યા. ભગ્નકર ઉપસર્વે બન્ધ
 લાગ્યા. અનુન માળીને કહ્યું ‘મહાદા જોઈ જ લાકડી જોણે
 મને માડી છે એ તો જોનેકના પ્રાણ લીધા છે આવી મને
 દશા ખાવણ કરી છે મઢિના સુધી જોણે તપ કહ્યું મનમાં
 દુર્ભાવ કેળવે નહિ ભગવાનના વચનામૃતોનું રટણ કરવામાં
 હું ખને જો જૂઠી ગયેલ છે મઢિનામાં કમને થકરૂર કરી નાખ્યા
 બન્ધ છે ભગવાનને ને ભગવાનનો સેટો કરાવનાર મુકશનને ।

અ પાપુરીના વણ નમાં ચારવવા નીવાત ઘર્ષ ઘર્ષ પાંચમા વ
 વિશ્વાસની વાત થાણવી હતી જણ્યો । મુકશનને ભગવાન
 ઉપર સપૂણ વિશ્વાસ હતો જો દયાન કરવા નિભજ બનીને
 નીકળ્યો તો અનુનમાળીનો પણ પહોળો ઘસેલ દેવાનું પ્રિયા ।
 જ્ઞાની પુરુષના વચનોમાં વિશ્વાસ હોય તો બાળેલ જરા પણ
 પ્રમાદ ન કરેલ વિગિજન નગરનું સ્વરૂપ કેવું આવશે તેના ભાવ
 હવે આજગ કહેવાશે.

ચાપક શરિત્ર

બીછ બાપુ વૃક્ષ ઉપર બેઠેલા હસીને વૃદ્ધ હસે ત્યાંથી
 ઉડી જવા ઘણી કિતકારી વાત લાગડીથી કહી છતાં હસીને
 બળે લિતરી નહિ વૃદ્ધ હસનો કર્ષ સ્વાધ ન હતો વમને પણ
 કિંપાકના વૃક્ષ પાસે બેઠેલા જોઈ જ્ઞાની મદાન પુરુષો પાકારી
 ૭૭ ૭ તમે અહીંથી ઉડી જાઓ અને જેટલાં વહેલાં ઉડો તેટલું
 આત્મમુખ વહેણ પાડશા. વૃદ્ધ હસની વાત મુવાન હસીને
 ન માની ત્યારે શું બને છે તે સાલજો.

“નવમુવડ કહે આણી વૃદ્ધ ઠી, કશી ન માનો બાત;
 ઈચ્છા હો સો કિલિયે સરે મે બી તુમ્હારે સાથ હો...
 વૃદ્ધે કહ્યું કે જેમ ઈચ્છા હોય તેમ કરે, હું તમારી
 સાથે રહીશ.

“આયા શિકારી ઈસી રેન મે, ગયા બલ વેઠ ડાઘી;
 પુછા વૃદ્ધસે શક બતાવો કબ પકા અગિભારી હો. કરુણા
 ત્યા શિકારી આવી પહોચ્યે. હસેનુ ટોળુ ભેઈ તે જૂન
 આનરિત થયે પોતાના જાગ્યને વખાણી ઝાડ ઉપર મોટી બળ
 નાખીને ચાલ્યો ગયો. ફરેક પ્રાણીને છુવુ ગમે છે, મરવુ
 મમતુ નથી. હસે બળ પ ત્યાં કકગી ઝડપા. આપણે મોટી ભૂલ
 કરી, વૃદ્ધ હસે શિખામણ આપી છતાં આ રણે માની નહિ, તેનું
 આ ફળ બધુઓ. વિચારે. વૃદ્ધનું ન માનવાનું ફળ કેવું આ પુ
 રાનીઓ કહે છે કે સસારવૃક્ષ ઉપર બેસી જ રહેશે. તે
 ઠાગપારખિ આવીને તમને ઝડપી જશે. મુવાનોએ મરણના
 પંજામાંથી કંઘી રીતે છુવુ તે માટે “પુછા વૃદ્ધસે, શક
 બતાવે.” જમાડ કિન વિચારી આમાંથી છ કવાનો માજ
 બતાવે. કબ પકા અગિ ભારી હો. હસે સુકુમાર હના
 બળમાં સપડના બેહક દુખી થઈ જમા. જોમનુ દુખ ભેઈ
 વૃદ્ધ હસે કોઈ પણ બાતના અભિમાન વગર બધાને બચાવવા
 કેવી મુખ્તિ કરી અને બધાને બચાવવા કેવો જાવ કેળવશે તેનાં
 જાવ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ચૌદમું

(રવિવાર, તા ૨૧-૭-૬૩)

જાનુઓ ! જાગવતી સૂત્રમા રાજા ઉદ્યાનનો અધિકાર ચાલી રહ્યો છે વિતરાગની વાણી સર્વ જીવો માટે ઉપયોગી છે અધ્યાધમ અનુષ્ઠો વીરની વાણી વડે શાશ્વત મુખને પામ્યા છે એનું સ્વચ્છાન ધ્યાન નહિ ગુરુ ભેષજો જાનુઓ ! જીવન નૌકાને પેલે પાર સત વિના કોણુ લઈ જશે ? અર્થાત્ જીવનમા એકવાર પણ સાચા સતનો ભેટો થશે ત્યારે તમન કોઈ અનેરી લહેજત આવશે.

મગધદેશનો મહાન સમ્રાટ શેલુક-નિભિસાર મંદિરુથી ઉદ્યાનમાં ફરવા ગયો હતો. એ વખતે બનાબી મુનિ પણ જાકરમાત ત્યાં આવી ગયા. કેવો મુઠર યોગ ? રાજા બાગમાં હાથલ ધાવ છે ને એને જાણાવરણુ શાત-સાત્વિક શાસ્ત્રાં અનેક વિચારો આવ્યા. 'આવી અપૂર્વ શાંતિ આજે જ કેમ લાગે છે ?' જેમ જેમ આગળ જવા તેમ તેમ તેમની અધીરાઈ વધતી ગઈ આગળ જવા ત્યાં એમને મુનિના હયાન થયાં. મુજબથી લોકુ આકર્ષાય તેમ રાજા શેલુક મુનિથી આકર્ષાયા.

તસ્મદ્દ ક્વ જુ પાશિતા પાર્શ્વો સમિ સન્નવ ।
અચ્યત્ત પરમો આસી અઠ્ઠો ક્વ વિગ્ધનો ॥
અહો વળ્લો અહો ક્વ અહો અગ્ગસ્સ સોમયા ।
અહો જન્તી અહો મુત્તી અહો ધોગો અસ પયા ॥

ઉત્તરા. અ. ૧ ગાથા ૫-૬

મુજ સમાજિમા મુનિને ભેષ રાજા આશ્ચર્યમા પડી ગયો અને મનમા કહેવા લાગ્યો-મુનિ કેવા અતુલ સ્વરૂપવાન છે !

એક વખત રાજાનું દુપ, રાજાને વૈજય તથા દાડમાડ ભેષ વાપુસાખીઓ બોલેલા- એ અમારા સજમ અને તપનું કાંઈ

ફળ હોય તો આગામી ભવમાં સાધુઓને રાજાનું અને સાધ્વીઓને
 રાણીનું રૂપ મળે ” આમ માંગીને તેમણે તપસ્યમનું વેશાણુ
 કરી નાખ્યું પ્રભુજી નિમાણાનું સ્વરૂપ જતાવનાં બોલ્યા ‘ હે
 મુનિઓ હે સાધ્વીઓ, હાથીની અબાડી ઉપર બેસવાવાળા તમે
 મધેદાની સ્વામી સ્વીકારી હો છો કોહીનું હીરો થપટી થણા
 માટે આપી દે છે ’ આ સામગી કેટલાક ચોક્કિ ઉઠ્યા હાથે
 કરી આપણે સત્ય કરણી પૂજા ભેગી કરી હીધી એમ તેમને
 લાગ્યું કેટલાક પ્રભુજી પાસે આવોઈ, પકિઝ્મી, નિહી નિશમ્ય
 થઈને શુદ્ધ થઈ ગયા આ ઉપરથી રાજા બેઠકનું રૂપ કેવું
 હતું ને તેમને પણ સ્વરૂપવાન લાગનાર મુનિનું રૂપ કેવું હતું
 તેનો તમને ખ્યાલ આવશે. વજ્રાભૂષણ વગર પણ મુનિ સુદર
 લાગતા હતા. આમથીનું સૌંદર્ય સાધવા તમે આવે કેટકેટલું
 કરો છો ? પણ પાવકર, સ્નો અમે તેટલા લગા શો અને વજ્રા
 ભૂષણે અમે તેટલા શરીર ઉપર ચઢાવશે તો પણ બધા મુખી
 તમારામાં ચારિત્ર્યનું રૂપ (તેજ) નહિ આવે ત્યાં મુખી બીજું સૌંદર્ય
 સૌંદર્ય જ નથી. મુનિનું સૌંદર્ય જોઈ રાજાના આશ્ચર્યનો પાર
 રહ્યો નહિ. મુનિની સૌમ્યતા નિર્લોભતા, ક્ષમા, અને
 ત્યાગના સૌંદર્યથી રાજા અગ્ર થયા. રૂપ હોય છે પણ
 વણું હોતો નથી વણું હોય છે ત્યારે રૂપ હોતું નથી,
 કદાચ જને હોય પણ ચારિત્ર્ય ન હોય તો શોખા નથી. માતીની
 અદર પાણી હોય ત્યાં મુખી તેની કિમત છે તેમ હે જાણો !
 ચારિત્ર્ય હોય ત્યાં મુખી જ રૂપ છે મુનિના ચારિત્ર્ય-સૌંદર્યને
 જોઈ રાજા પોતાના અભિમાનને છૂટી ગયો. તમે પણ અદભાવ
 છોડી પરમાત્માના પરમ સૌંદર્યને જોજો રાજા બેઠક પોતાનો
 અદભાવ છોડી મુનિને પ્રગટરૂપે વહન નમસ્કાર કરે છે

ભગવાન મહાવીર થ પાપુરી નગરીમાં પધાર્યા છે એ નગરી
 સાત વચા થી શોભી રહી છે તેમાં વિનય વિદ્યા વિરેક અને
 વિચારની વાત થઈ ગઈ વિદ્યાય ઉપર વાત ચાલે છે

આપણી છાત્રી દ્રુતી છે મરીને ક્યાં જવાનું છે ? આ
મધુ છોડીને જવાનું છે જો બિચારો ત્યારે તમને માત્ર દુઃખની
જ દવા નહિ પરંતુ મોટામાં મોટા સુખની પણ દવા આવશે.
જો કદાચ લઈએ.

જો જમાનામાં મરીજ માણસ પણ કાન કરી ચકતો
હવે આ રેસનો તિલાંજ પલ્લુ બહાઈ મયો છે કાનની અંતર
હવે તો સીખબીનો કાયદો આવી ગયો છે પહેલા તો
સક્રમી બંધુ પ્રત્યે કેવી ઉદાર ભાવના હતી ! સક્રમી સ્કાનના
દુઃખની પણ જરૂર ન હતી. આગળ આવનારને સત્કારવા આગળ
પ્રત્યે જો કોઈ વ્યવહાર કરે તો પાંચેથી પણ સક્રમ કરવા ન હતા.
જોનાર જો શેડને ત્યાં બિજારી સીખ માંડતો આવ્યો. શેડ તેને
વિસ્તાર કરતાં બોલ્યા : 'આવા ને આવા ક્યાંથી હાલ્યા આવે છે !
મનુરી કરતાં શું થાય છે ? કાકાં જ હરામ ? મરત મને પછી
કામ કરવાનું સૂચે થાનું ? આમ ગમે તેમ બાલવા લાગ્યા. શેડના
પાંચેથીને આ જોયોજ લાગ્યું. સીખારીને આજીવ કરવા માંડી.
ધનના મહે જોડે શેડ તેને હાલેલા મારી કાઢી મૂકવાની વાત
કરી. પાંચેથીને સીખારીને પોતાને ત્યાં બેલાવી જાવા પીવાનું
આપ્યું ને કહ્યું. શેડ, કામમાં હશે માટે છુસે થયા છે, તારે
મનમાં ન લાવવું આવે તેનું અને ન આવે તેનું બનેલું તારે
તો બહુ ઈશ્વરનું કૃપા પાપના ઉદવધી આવે છે પરજામાં પણ
તે પાપ જુદું હવે ગણરાધ્ય નહિ. કું જે ખાઈસ તે તને
આપીયા કોઈનું જુદું ઈશ્વરીય નહિ પાપ ન કરવાની કાજી
રાખે "

સીખારી આ મનુર વચન સાંજળતો જતો હતો ને રમતો
જતો હતો તે જોયો. તમારો પુરુષાણીનો શટલો પેટમાં
જતાં, માનુ પાપ લાગી જશે. હવે કું પાપ નહિ કું કોઈનું
જુદું નહિ ઈશ્વર "

આ બધું પેલા શેઠે પણ સાંભળ્યું એને પણ પશ્ચાત્તાપ થયો, એણે પાંચેથીને કહ્યું 'ભઈ, તમે મને પણ સુખ્યમો. હવે હું કોઈને રે આજલેથી નહિ કાઢું સૌને આપીશ." પૂવની પુન્યાર્ચના યોગથી જે મળ્યું છે તે બીજાને આપી હું તેમનો ઉપકારી થઈશ, એ ભાવ એણે કેળવ્યો

બધુઓ ! તમે પણ અગિયે આવેલાને મધુર વચને સત્કારી તે ને કરુંક આપશો. તમે જે જ્ઞાન આપશો તે તમારું જ ધન થશે અનવશ્યાનીએ જ્ઞાન, શિવજી, તથા જાને જાવને મોક્ષદાતા કહ્યા છે તેના પર વિશ્વાસ રાખો પતિને પત્ની ઉપર, માળકને માતા ઉપર શેઠને નોકર ઉપર વિશ્વાસ હોય છે ને તેથી જ અવહાર થાશે છે

બીવાલમાં પણ કહ્યું છે કે મર્યાદાન સમયે જ્ઞાનમુક્તિદાતા જ્ઞાન મેળવે છે મદ્દા સૌથી ઓછી બીજી છે જેના હૃદયમાં રેવ, ગુરુ, ખમ ઉપર મદ્દા છે તેનું કંઈયે અવરૂપ છે શાસ્ત્રમાં કહ્યું છે કે

નાર્દસનિસ્સ જાણ જાણેણ વિના ન કુન્નિ પરમગુણા ।

મગુનિસ્સ જાણિય મોક્ષજો, જાણિય મમોક્ષસ્સ નિઝાણ ॥

(ઉ સુ અ ૨૮ ગાથા ૩૦)

જેને સમ્બદ્ધજ્ઞાન નથી તેને જ્ઞાન નથી જ્ઞાન વિના શાસ્ત્રિય નથી. શાસ્ત્રિય વિના કમબધ અલગ નહિ થાય. ને તે વિના નિર્વાણ નથી. સમક્રિત હઈ ન શકાય, રહી ન શકાય. તે તો જ્ઞાનતાનુભવી અને રહ્યાં શિક્ષકો સહ ઉપદ્યમ અધવા મુખોપદ્યમ હોવાથી પારણુ થાય છે એનાથી આપણા અતા, રણુમા એક વરસથી અગ્રિક કરાય રહી શકતી નથી અને સમજાવ અનુક્રપા આદિ પ્રગ થાય છે એ આમ થાય તો સમક્રિત પ્રાપ્ત થયું છે તેમ મનાય છે પણ જો હૃદયથી કપાવતી વીરગ્રમ અવાજાઓ નીકળતી રહે અને દિશમાં રથા ન હોય તો

જરૂર સમજવું કે હજી સસાર ત્યાજ્ય હાજ્યો નથી. બધુએ !
કપાલને છોડે. જનવાનના કહેલા માર્ગ ઉપર ચઢી શમે
વિશ્વાસ કરે, વધુ ભાવ આવસરે કહેવાશે.

ચપ્પઠ ધ્યેય

વૃદ્ધ કહે બધને કી મુક્તિ, કહું ધ્યાનમે લાભે;
આતા રોખ શિકારીને સખ મૃત્યુવત્ બનીબલ્લેહો. કરુણા.

વૃદ્ધ હસે બધવાની મુક્તિ બતાવી. માત્ર ક્ષુ માન્ય
નહિ તેનું જા પરિણામ છે એવો વિચાર ક્યો નહિ. છાતીમાં
વાળેલા ધા ફજાર્જી બાથ છે, કાંટો વાળ્યો હોય તે તેનું કું જ
જાતમુકુંત થશે પણ વચનના દુઃખ જૂલ્યાતી નથી. જનવાને
કહું ■ કે—

સુદૃઢ દુરુજા ડ હર્ષતિ કંટપા, અમોમયા છે જિ તમો મુરુદ્ધપ
વાયા દુરુદ્ધાધિ દુરુધરાણી વિરાગુર્ણચીવી મહામવાધિ
હસરે. જા. ૬ ઉ ૩ ગા. ૭

કાંટાનું દુઃખ તે જાતમુકુંત રહેશે, પણ વચનનું દુઃખ
મહાન વેરને બંધાવે છે માટે હે જાત્મ આત્માઓ ! કદી પણ કોઈના
આત્માને દુઃખ થાય એવું બોલશે નહિ. વૃદ્ધ હસે બોલ્યા
વિના રસ્તો વિચાર્યો : “શિકારીને રોખી મૃત્યુવત્ થઈ જલ્લે,
એક દુવાદુ પણ હાલવું ન ભેઈએ. શીકારી બોલો મારે તે
પણ આસ સરખો દાહવો નહિ. જાતે બધાને મરેલાં, માની તે
આત્મો જશે. આમાં કોઈ જૂલ કરશે નહિ.”

કેટલી મુદ્દર શિખામણ હસ આપી રહ્યો છે ! જ્ઞાતા
બધુએ ! તમારું કોઈએ જાહિત કર્યું હોય તે પણ જ્યારે તમો
તેનું હિત જાહશે તે જ સાચી માનવતા છે. આજ આપણે
ભેઈએ છીએ કે ધણીવાર માણસ એવાં વચન બોલે છે કે તેના
કારણથી માણસનું મૃત્યુ પણ થાય છે માટે જ જ્ઞાનીઓને

ચાર પ્રકારના જે ગરજાં ઠહ્યા છે તેમાં જાણા સમિતિને પણ ગરજ
ઠહ્યું છે

હવે વૃદ્ધની શિખામણ માની સાવધાન થઈ જવા. આવી
શિખામણ હૃદયમાં થાંટી જાય છે અને પેલવના મહામા ચક્રવર્તીને કા
માનવીઓ સતોની આવી ને પવિત્ર શિખામણ સાલગતા
નથી પરંતુ 'મુખમા સાંભરે સોની ને દુઃખમાં સાંભરે શમ તેમ
દુઃખ આવે ત્યારે સતોની શિખામણ ચાલે આવે. આ નબળાણ
હવે વૃદ્ધ હવે સને દુઃખમા ભગવાન તુલ્ય માનવા જાઓ જોમણે
કહ્યું : " જોમણે તમારી શિખામણ માનીશું " ને શિકારીને આવતો
જોઈ બધાં મૃત્યુવત્ થઈ જવા તૈયાર થાય છે પરંતુ તે પહેલાં
વૃદ્ધ હવે જે છેલ્લી શિખામણ આપી તેના જાણ જવસરે કહેવાયે.

વ્યાખ્યાન પદ્મ

સોમવાર તા ૨૨-૭-૬૩

મુજા જમુઓ, ત્રણેકાળે સિદ્ધ થયેલી શાશ્વતી વાણી તેનું
નામ સિદ્ધાન્ત. પવનમગ્ન ભગવતીસૂત્રમા તેરમા શતકમા છઠ્ઠા
છેદશાનો અધિકાર ચાલે છે. આમાનુશાસન વિચારતા ભગવાન
મહાવીરની કડુણા કેવી જનન્ય હતી ?

ભગવાનનું હૃદય શુદ્ધ અને સમતાથી ભરેલું છે તેમને
પતિતને પણ તારવાની જાણના છે જોમણી હવાનું દર્શાવ દેમ-
જન્દ્રાયાયે આપ્યું છે મહાવીર ભગવાનને સમયે છ છ મહિના
સુધી ભગવદ્ કથ આપ્યું ને તે સહન કર્યું એક વખત જોમણી

આંખમાં જાણુ દેખાયાં. જોવા શુ થયું ? પ્રભુની આંખમાં જાણુ !
 શુ ભગવાન મહાવીરની સહનશક્તિની હક ખાતી ગઈ ? શુ
 પ્રભુની ખીસ્ખ બુટી ગઈ ? પ્રભુમાં ઉઠે ઉઠે વાક્યવ મુટી ?
 ના ના, જો જાણુ નિજગતા ઠ કાચરતાના ન હતા, પોતાને
 પદતા પરિપદના કાચે પલ્લ ન હતા, પરંતુ સગમ માટેના
 સમભાવનાં હતાં. ‘માર્ગ તો કમ’ ક્ષત્રી રહ્યાં છે પરંતુ વાડુ
 શું થયો ? નરકની વેદના તુ કેવી રીતે સહન કરીશ ? મારા
 સપકમાં જાવવા છતાં પલ્લ શું તુ કુળીશ ?’ પ્રભુની દયામય કડુ
 ઘાની પ્રેમલ જ્યોત આવી ઉજ્જવલ હતી જોવા ભગવાન
 મહાવીર સ્વામી —

તપ્યે સમજે મહાવીરે મળવા કપાઈ પુણ્યાણું પુલ્લિ જરમાણે
 જાણ વિહરમાણે જોયે અપામયી જોયે પુણ્યમદે જોયે તેજે ઉઠા
 ગચ્છર ઉઠાગચ્છરતા જાણ વિહરર ।

થક, હનુમાન શીતળામ્બતા નાગદેવ વગેરેની પૂજા કરી
 ઘીકર, ધનસપત્તિ ઈત્યાદિની માગણી થતી જેની જમણામાં
 માનવ જ્યારે ભૂલે પડ્યો હતો ત્યાં અજ્ઞાનકુપી અધ્યક્ષને ક્રર
 હટાવતા ભગવાન મહાવીર પધાર્યા

દેવાનંદાણ અને જાગલદત્ત ભગવાનનાં દર્શનાર્થે આગમ્ય
 છે જ્ઞાનદયી પ્રકુલિત અને અનિમિષ નયને—આંખનું મટક
 માર્યા વિના તેમજે પ્રભુદશન કર્યા જેના દશન કરતાં જ્ઞાનવ
 કમની ભેજડો ઉઠી જાય છે—જો દશનનો જ્ઞાનક જનકક છે
 યોગથી કેમ સુખાય છે જ્ઞાનદયી કેમ પ્રકુલિત થાય છે, વણા
 દિવસના ભૂજ્યા માણસને શીખક પૂરીનું લોલન મળેને ? વો જ્ઞાનક
 માય તેવો તીથ કપરેવના દશન થતાં જ્ઞાનક થઈ રહ્યો. દેવા
 નંદાણનું કેમ હાથી ઉલસાઈ જતાં કમળાની કસ તૂટી અને કુધના
 ધારા પ્રભુ પર છૂટી, તે જોઈ મૌતમ સ્વામીજી પૂછ્યું, “હે
 દેવ, આ સી કોણ છે ?” ભગવાને કહ્યું : “જો મારી પૂર્વા
 વચ્ચાની માતા છે” સાદીઆસી રાત્રી કું જો માતાની કુખે રહી

ખાંચેા હું પુત્રને દેખી મા-બાપને કેવા ભાવ બાધ છે તેનો વિચાર કરો જા ભગવાનનો સંદેશો આજે તમી સાંભળવા તૈયાર નથી. સ્ત્રીમરમાં બેઠા હો અને મમ હરિયે તોફાન થાય, સ્ત્રીમર કુળવાનો ભગ થાય તે વખતે કોને ચાહ કરો ? પુત્ર, પત્ની, સપત્તિ કે પૈસાવ ? સલામાથી અવાજ ખાંચેા ‘ ભગવાનને ચાહ કરીએ.

મારા જીવન જી નાવ તારે હાથ ચોપી છે
આજે હાથે કે તાર તારે હાથ ચોપી છે

રાગમાં જે ગાડા બને છે તે રૂઝે છે તેમને રીખાવુ પડે છે શાનીઓએ વારવાર કહ્યું છે ભગના રહેજો, રાગ નામનો લૂંટારો લૂંટી ન બાધ કરને લાગે છે કે તમે છુટારો : છા છેા સારો ભગલો અને પાન પચીસ હજાર રૂપીયા તમારી પાસે હોય અને કોઈ પૂછે-કેમ છે ? તો બટ હહેરો કે સુખી છુ પ્યુ તમીને ખ્યાલ નથી કે ભગવાને કમના બીજ દેને કહ્યા છે ?

रागो य बोधो वि य कम्मवीथ
कम्मं य मोहल्पमर्षं वर्पति ॥
कम्मं य साहमरणस्स मूर्ख,
दुक्खं य माह मरणं वर्पति ॥

(૯ જા કર ગ્રાંથ ૭)

રાગ બને દેવ કમનાં બીજ છે કમ જ મ મરણનુ મૂળ છે ।ગનાં પરિણામે શાવુ પડે પૂવનાં પુણ્યમેજે આજે જે મળ્યું છે તેથી જા । થવા જેવું નથી સસારનાં રહેવા છતાં વિત રાગ બાવે રહેા સસારમાં સુખનો અનુભવ કરવો હોય તો અને દુઃખથી બચવુ હોય તો વિશાગ જરૂરી છે સસારનુ મૂળ રાગ અને દેવ ॥ અને ત્યા સુધી સતાર ઉભો છે છુટારો ધન લૂંટી બાધ તો ધન તો ફરી પામશેા

“સજ્જા ગર્હ તે સંપત્તિ, ગર્હ વજે છે વદાવુ,
જા જવસર આવે નહિ, ગર્હ ન આવે પ્રાવુ

જખુઓ ! વિચારો રાજ છૂટારો છૂટી ના જાય તેની સાવધાની રાખો. જોરદાર પુરુષાય ન જાય તો સસારમાં રહેવા જેવું નથી, જોમ નહીં કરી હો. રાજ જો દેવનો જાપ છે જેનામાં રાજ ન હોય તેનામાં દેવ હોય જ નહિ જેનામાં રાજ-દેવ ન હોય તેનામાં કોષ માન, માયા હોજ પશુ ન હોય. માટે વિનશબદેવે દાંડી પીટાવીને કહ્યું છે કે 'રાજ જેવો કેઈ શત્રુ નથી જોકે રાજમાંથી અનેક દોષ જ મે છે તેને માટે શુ કરવું જોઈએ તમે જાનરમાં શુ કામ જાઓ છો ? રાજ જાનરમાં જવ અને પેટપુરતું મળી જાય જોઈએ જાનરમાંથી ચાલ્યા આવવું જેવો નિયમ કરવો છે ને ? ઇચ્છામાં રહેલો રાજ છોડા તમે તમારો જ અનુભવ ચાક કરે. રાજ મુખી કૈ છે કે દુઃખી ? ચોર્યાસી લાખ ચેનિમાં છવને રણડાવનાર કોણ ? રાજ જ ને ! રાજ છૂટારાજો તમને ઉપે માટે' જડાવ્યા છે જખુઓ જવેલ જનિવત ઘોડાને ચાળૂક માસ્વાની ન હોય માત્ર ઉગામવી જ પડે, જખુ ને ?

અપાનગરીમા જગવાન મહાવીર પધાર્યા છે તે નગરીનું વલ્લન કરવા સાત 'પવા ની વાત ચાલે છે તેમાં છત્રો 'પ છે વિશુદ્ધિ. રાજ છૂટારાથી છૂટી વિતણગને મારે' જનારાજો વિશુદ્ધિ કરવી જોઈએ જે ધરની જાઈ કુવટ છે તે ઘરમાં ઉદર, ખીસકોલી, કમુવર ચક્રકા માળા નાંખે છે પરંતુ અતુરના ઘરમાં તલુજલ પશુ ન પડે વિશુદ્ધિથી જાતમા શુદ્ધ થતાં જનતાનુભવી કલાજ અને ત્રણ દશ ન મોકનીમ કર્મની પ્રકૃતિને વિદાય કરી દેશે.

અસ્સેવમપ્પા ડ હવિગ્ગ નિવ્વિસમ્મો, અહગ્ગ વેદ્દ ન હુ ચમ્મસાસર્જં ।
ઉત્તારીસં મો વર્ધસિનિ હ રિયા ડમેમ્મિ વાયા ય સુર સર્જં મિરિ ॥

હરે. મુખિમ ૧ માથા ૧૭

પવનના જોરદાર સપાળા મેલ પવતને દગાવી શકતા નથી તેમ જાહે દેહનો ત્યાગ કરવો પડે પરંતુ ખમચાસનને ન જ ઠાડુ જોવા નિઃશ્વચાળો ઈન્દ્રિયનિજવ મેળવી વિશુદ્ધિને પામે છે

તેવં કાલેવં તેવં સમયણ સિંધુ સોવિરેસુ વીતિમયં નયરે
 હોત્યા ઘણ્યમો । તે કાળે અને તે સમયે સિંધુ નદી પાસે, સિંધુ
 સૌવીર દેશ હતો તેમાં વિત્તીભય નગર હતું મહાવીરદેવના વખ
 તમાં તે નગરમાં ઉઠાયત રાજા થઈ ગયા હતા કોની વાત,
 કયા ક્ષેત્રે, કયા કાળે અને કયા જાવથી એમ વ્યારે પ્રકારથી
 વસ્તુને પ્રમાણુ બખાય છે

નગર પશ્ચિમ તરફ છે, પ્રભુ પૂર્વમાં છે ન્યાયથી પૂર્વમાં
 ઉભેલો સૂર્ય પશ્ચિમ તરફ આવે છે જાવનાના બળે એ નજ
 રીના રાજાના કોઈ પૂર્વના શુભ પુન્યના ઉદયે તેને પ્રભુ
 મહાવીરનો યોગ મળશે તમે જન્મવા બેઠા હો અને જાવના
 જાવતાં હો કે માફ અજ સુપાત્રે પડે તો હોળે લાગે અને
 જાવનામાં બલ હોય અને પૂર્વના પુન્યના ઉદયથી સતપુરૂષનો
 યોગ મળી જાય અને યોગ ન મળે અને જાવનાનું બળ ઉપડે
 તો પણ જીવ સ્વરૂપને પામી જાય નિશ્ચયતાનો અને નિર્ભય
 તાનો શુભ હોય ત્યારે વિત્તીભય નગર કહેવાય. જેનો ભય
 આવ્યો ગયો છે તેવા નમિરાજ કાપીશ્વરને ઈન્દ્રમહારાજે કહ્યું
 તમે આ બધું છોડીને જાઓ છે પણ પાછું વળીને જુઓ.”

પસ મમી ય વાઠઃ ચ પર્ય ઝગજઘ મમ્હિર ।

મયયં મમ્હેઠર તેવં કીસ ય નાવપેક્ષઘ ॥

છે અ. ૬ મા ૧૨

હે ભગવાન ! મત્સ્ય વામુથી પ્રેરિત અગ્નિ વડે મહેલ અને
 તમારું અતેકર બળી રહ્યું છે તો એક વાર તેના સામુ જુઓ
 ત્યારે નમિરાજ કાપિ કહે છે :

સુદં વસામો જીવામો ભેસિં મો નરિય કિચવ ।

મિદિસાપ ઝગજમાળીય, ન મે ઝગજઘ કિચવ ॥

છે. અ. ૬ મા ૧૪

અમારું ત્યાં કાર્ક છે જ નહિ મિથિલા બગનાં છતાં,
 માત્ર કિચિત્ માત્ર બગતું નથી આવે જાવ હોય ત્યાં વિત્તીભય
 નગર કહેવાય.

એક દ્વારે આપી ચમત્કવું છે

જનકરાજ ન આવે ત્યાં સુધી શુદ્ધ આખ્યાન શરૂ ન કરે, તેથી કેટલાક મિત્રોએ ફરિયાદ કરી, તે પરથી જનક કેવો મહાન છે તે બતાવવા છત્રુએ એક પ્રસંગ બોલ્યો નગર બળી રહ્યું છે એવો દેખાવ ઉપસ્થિત કર્યો બધા ત્યાગીઓએ પણ અમારુ કમલ અમારો કાંબળો, એમ કહી દોડાદોડ કરી મૂકી પરંતુ જનક વિરોધી છત્રુ સાથે જ બેસી રહ્યા છત્રુ કહે " જનક મારી શરમે તો નથી બેઠા ને ? ' ત્યારે જનક કહે—શુરદેવ, મારુ કાંઈ જ છુટાવાનું નથી' માયાવી અગ્નિ હતી બધા પાછા આવે છે શિખ્યાને જ્ઞાન થાય છે કે જનક રાજ્ય મહાન મહાબળ છે મહાન મહાબળ દોષ તે જ ઉત્તમ છે ઉદાચન આવા નગરના મહારાજ છે વધુ અધિકાર બવસરે કહેવાયો.

અપેક્ષા સરિત્ર

વૃદ્ધ હસના કહેવા પ્રમાણે બધા મૃત્યુવત્ પડ્યા છે વૃદ્ધ બીજા હસોને શીખારુણ આપે છે કે, હસને મરેલા એઈ શિકારી ફરેકને લોચ ઉપર ફેંકવા માંડ્યો. એવા સો ધનકારા થાય ત્યાં સુધી સૌએ મૃતવત્ પડ્યા રહેવું '.

' મૂ બવગથા નમિક દેખને, દેગા ભૂમિ દાલી;

સો કપકે હોને પર ઉઠ્ઠને, એસીમલ ભે આલી દે.. કડુવા.

કેવી સુદર સુક્તિ? સો ધનકારા પૂરા થાય એટલે બધાએ સાથે બેઠી જવું આ શિખારુણ સાંભળી સૌને આનંદ થયો મરણથી બચવા ફરેક છવ પુરુષાષ કરે જ છે કાગ આખ્યો નથી ત્યાં સુધીમા સાવધાન થઈ જવું એઈએ રત્નથ દ્રુલ મહારા? આવના ચતકમાં કહ્યું છે કે—

" મધ્ય મનોદર જનમે મુદ્દર મુજ સમુદ્ધ કીધા કરતાં,
ભરતા દે અંજાન વદ મુખમે, ધીર ઉપર ચત્તાં હિરતાં.

જ્ઞાન જ્ઞાનક કુખ સિંહને જન્મ મૂળ સિદ્ધિ પદ્મવિના,
જોઈ ઉસે ન જ્યા રોકે જ્ઞાન જન્મે નહીં સાથ દિવા

મનોહર જાગમાં જ્યારે મૂર્તિ સમુદમાં ઈશ્વરજીવનાર છતાં
મારતાં હોય, જ્ઞાન કથી કિલ્લોલ કરતાં હોય ત્યાં જ્ઞાનક કુખ સિંહ
જાવી મૂર્તિને પકડે તે વળતે સિંહના પાનમાથી મૂર્તિને છોડાવવા
કોઈ સમર્થ નથી બનતું હે જન્મ જીવો ! કાળ આવે છે ત્યારે
સર્જા, સ્નેહી, માતાપિતા, ધનસંપત્તિ કોઈ કામ નથી જાવતું
કાળરૂપી સિંહ આવતા પહેલાં જાતમાની સાધના માટે પુરુષાર્થ
ઉપાદેહ.

વૃદ્ધ હસના કહેવા મુજબ જ્યાં તૈયાર છે સવાર પડતાં
શિકારી ત્યાં આવે છે જાંઠ ઉપર થકે છે હાથમાં છરી લઈને
ચઢ્યો છે જાંઠ ઉપર ચઢીને જુએ છે તે જ્યાં જ હસોને
મરી ગયેલા જુએ છે એતાં જ તે જોઈએ મુખ જની ગમે.
જા હું શું જોઈ રહ્યો છું ? હવે હસ શું કરશે તેનો જાણ
અવસરે કહેવાયો.

વ્યાખ્યાન સોળમું

(મજજાર તા. ૨૩-૭-૬૭)

સવર પુરુષોએ સિદ્ધાંત પ્રજ્ઞા ત્રણે કાળે સિદ્ધ મથેલી
વસ્તુ તેજ નામ સિદ્ધાંત. શ્રી ભગવતી સૂત્રના તેરમા શ્લોકના છઠ્ઠા
ઉદેશ્યને અધિકાર વ્યાપ્ત છે ભગવાન મહાશ્વીર સ્વામી ચ પાપુ-
રીમાં પધાર્યા છે સિંધુ-શ્રીશ્વીર દેશમાં વિલીનબનગર છે સિંધુ

સૌવીર દેશમાં આવવા માટે વીતિલક્ષ નગરમાં આબ્યા વિના છુટકો નથી જે વીચ સસાર તરફ વળે છે તે વીચ ને પોતાના તરફ વાળે, જે વીચ ક્યાંકમાં પરિણમી રહ્યું છે તેને સ્વભાવ તરફ વાળે તો નિલક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરે અને આત્માના ત્રિકાળી સ્વભાવમાં આવી ભય, ભય, શકા, રાગ, દ્વેષ, મોહરૂપી કઠવાશ કાઢવા વિના વિતિલક્ષ નગરમાં પ્રવેશી શકાય નહિ. તમારો ભય જોયો છે ને? માથા છે ત્યાં ભય છે તમારું અવિધ્ન ઉલ્લુ કરવા ખર્ચનું આરાધન કરો. અધન—સસારભાવને ઊઠો સસારના મુખની ચિદિની સિદિની કિંમત પુણ્યથી છે બાવીશ સાગરોપમ મુખી ઉઘા પ્રકાશના મુખ હવે સોજવી આબ્યા છે પરંતુ જો મુખ છાયા જેવા છે ઉવે તો તેને શાશ્વત મુખ મેળવવા મનુષ્યગતિમાં આવવું પડે છે હવે મનુષ્યગતિ સિવાય મોક્ષનો અધિકારી બની શકતો નથી. પુણ્ય છે તે સાદિ સાન્ત જોડે તે આદિ અને અત સહિત છે જ્યારે આત્માનું અભ્યાસ મુખ આદિ અનત છે પણ અત નથી. આત્મિક મુખ મેળવવા વીતરાજ ખમની આરાધના કરવી જોઈએ. છાસ ને માધ્યુની કિંમત સમજો. કિંમત વત્તની છે

અપ્પાજાવ વળે સોજકાવ્યા માજાવ વળે નિલક્ષ્યાવ્યા।

અન્તરાંજ વ. ૧-૨૧૧

સતોની આજ્ઞાનું કદી ઉલ્લક્ષન ન કરશો. પ્રમાદ ઊઠો, સત્તર જાગે. આજ્ઞા ઊઠી ? ગતિ કરતો નથી તે ખારેલા સ્થાને નહિ પડેલી શકે અમદાવાદ જવું હોય ને નાગિક તરફ ચાલો તો તે શા કામનું ? હે ભવ્ય હવે ભગવાનની આજ્ઞા અદારનો પુરુષાચ કરશો નહિ.

મૌલમ સ્વામીજી મહાવીરને પ્રશ્ન કર્યો. “હે ભગવાન ! સંવેગથી હવેને શો શાલ માથ ?”

સંવેગેણ મન્તે । શીલે કિં જનયહ ? સંવેગેણ મણુત્તર ધમ
સસં જનયહ ! મણુત્તરાપ ધમ્મસચ્ચાપ સંવેગં હપ્પનાગપ્પહર ।
મણ્ણતાણુવન્ધિ-કોહ માણ-માયા-સોમે સવેહ । નર્થ ચ કમ્મ ન
ચ પહ । તપ્પચ્ચયંચણ મિચ્છત્તપિસોહિં કાઠજ વંસખારાદપ
મધહ । વસણવિસોદ્ધોપ યણ વિસુચાપ અરયેગહપ તેજેષ મધગ્ગહ
ગેણ સિમ્મહં વિસોદ્ધીપયણ વિસુચાપ તપ્પજ પુણો મધગ્ગહપ્પ
માહક્કમહ ॥

(ઉ. સુ. જી. ૨૬ પ્રમ ૧)

સવેગ એટલે શુ ? સમ્યક્ પ્રકારનો વેગ તે સવેગ હોય, યોગ્ય, મિટર મનુષ્ય બધાનો વેગ હોય છે એક વેગ સસારના ખાદ્યમાં લઈ જાય ॥ બીજો વેગ ઈષ્ટ સાથે લઈ જાય છે જનવાન બ્રાહ્મણ છે કે હે બન્ય છો, તમે હું ખર્ચા પડવા ચાહો છો કે સુખમાં ? જો તમને સુખ ગમતું હોય તો આત્માના માગ તરફ વેગ વધારો. આજગ વધી, પાછા હટો નહિ-સવેગને વધારતા જાય. તમારી મહાબુદ્ધિએ મન તથા ઇન્દ્રિયોનો વેગ કઈ તરફ જઈ રહ્યો છે ? જો તે વેગ સસાર તરફ ઘસડી જતો હોય તો તેને રોકીને આત્માના માગ તરફ વેગ વધારો જો વેગને સમ્યક્ પ્રકારે ઠરણમાં આવશે તો આત્માના સાચા સુખને પામી શકાશે. એવા સવેગથી અણુત્તર ધર્મ ઉપર મદદ થાય છે ધર્મ મદદ મોક્ષ પ્રાપ્તિનું ઠરણ છે અને આ સાધનાથી મોક્ષની અભિલાષા પેદા થાય-તેને ધર્મથી વિચલિત કરી શકાતો નથી. અરે, દેવ અને ઇન્દ્ર પણ દહ-ધર્મીને મદદથી અજાણી શકતા નથી. દહધર્મીના જ્વલત ઉદાહરણો આત્માના પાનામાં છે

અનતાનુબંધી કોષનું સ્વરૂપ ચાચકારોએ સમજાવ્યું છે બીજાની પડવાથી નિન્ન થએલા પદ્માટો પાછા મળતા નથી તે પ્રમાણે અન્યોન્ય કોષ ઉત્પન્ન થએલા વચ્ચે ફરી પ્રેમ સંબંધ જોડાતો નથી. પથ્થરનો ઘાંભણ તૂટી જાય, પથ્થર પાંકો વળતો નથી તેમ આત્મત માનવાળો નિનમ્ર થતો

નથી વાંસની ગાંડની માફક તે કપા ગાંઠ યોજવા કરે ।
 માથા પલ્લુ અનતાનુગ્રામી । જે પ્રમાણે કરમથા રેશમને
 જાહે ભાળી નાખવામાં આવે છતાં તે પોતાનો રંગ છાંટતું નથી
 તે જ પ્રમાણે જાહે પોતાનું સર્વસ્વ નાશ પામે, છતાં પોતાનો
 લોભ ન છૂટે તે અનતાનુગ્રામી લોભ કહેવાય. અનતાનુગ્રામી ક્રોધ
 અને માનના આ ઉદાહરણો । અત્યુત્તર ધમની મદ્દા થવાથી
 આ પ્રકારના ક્રોધ, માન, માથા, લોભ નષ્ટ થાય છે ને કર્મો
 બંધાતા નથી સર્વેશ્વરી આત્માને કેટલો લાલ્લ થાય છે તે
 જૈનસૂત્રોમા થયું જ સ્પષ્ટ સમજાવ્યું છે પણ અહીં વધુ
 ના સમજો તો એટલું તો સમજો કે સર્વેશ્વરી કેટલો કેટલો
 લાલ્લ બતાવ્યો । મિત્રાત્મની વિશુદ્ધિ કરી શુદ્ધ સ્વરૂપ તથા
 લક્ષ્ય થઈ બધા અને સમકિત પામી બધા સમકિત કાર્ત્ત્વસાધક છે
 સમકિતની બહિષ્કારી તો જુઓ આચાર્ય શ્રી ગડાના ઉપર ચરસ
 વનો દાણો ટંકે એટલી ચાર પલ્લુ બે સમકિત ટંકે તો પલ્લુ
 કાય સાધક થાય છે વીરના માગની ઉદ્ધાસ બેઠબે. સ સાસ્ના
 કામમાં તમોને કેટલો ઉદ્ધાસ છે । અનતાગ્રામી કષ્ટોનાં પાસથી
 અકેમણ અને વિવશોના ભરકર દુઃખલાથી આત્માની કવલ થઈ
 રહી । આત્માનાં મૂળમૂળ બે વૈરી કહેવાય છે—અજ્ઞાન અને ધાંડ.
 મૂઠ આત્માને બે બન્ને વૈરી સાથે બાંધ નિત્રાચારી રાખી
 અને ભરની મજલ વધારી છે બહાણ બધુઓ । સર્વજ્ઞ પુરુષો
 આત્માની ભાવકલા લાવી આ કવલ અટકાવવાનું કહે છે ધાંડનાં
 પાસમા પડી નટની પીઠે ચાર બનિમાં પરિભ્રમણ કરી છત્રે અનેક
 જેલ ભજવ્યાં છે ભગવાન મહાવીરે આગમમાં બતાવ્યું છે કે—

સીવાજ મયે । બસકહેં ડુજ્જ વેદમિતિ ।

પરકહેં ડુજ્જ વેદમિતિ તવુમપકહેં ડુજ્જ વેદમિતિ ।

ભગવાન ! આ છત્ર આત્મકૃત, પરકૃત કે ઉભયકૃત દુઃખને
 કોનવે છે ? ભગવાને કહ્યું

ગોપમ ! મનુષ્યકલ્પે વુલ્લે વેદમિતિ નો પરલ્લે ।

વુલ્લે વેદમિતિ, નો તદુમયકલ્પે વુલ્લે વેદમિતિ ॥

(ભગવતિશ્વર)

ગોતમ ! જીવ સ્વકૃત જ સેજવે છે સ્વર્ગને નરક ભણીતુ
આ ઉદ્ધયન નથી આ સૂત્રમાં કર્મ ફિલસુફી બરી છે મનુષ્ય
પર આપત્તિ આવે ત્યારે એ બીજા ૧૧ રીતે બરાબ છે સસારના
સંલિષ્ટ મુખમાં મન જનીને જે કર્મ બીજ વગ્યા છે તેનું જ
આ પરિણામ છે એમ માની બીજ પર શાન કરવો એ મોટી
બૂલ છે મહાવીરના સિદ્ધાંત પ્રમાણે કર્મબંધન એ પ્રકારના છે
એક નિર્દિત જ બીજા પ્રકાર નિકાવિત. સોય સેમી બાંધી
હોય તો પણ જોડને છૂટી કરીને સર્પ શકાય એવું ચિવિલ
બંધન—આત્મા મહા પરિણામોથી કર્મનું બંધન કરે છે તે નિર્દિત
કર્મબંધન છે સોઈઓનો જગ્યા બનાવી સોઈના સળિયે બાંધી
જાગે વડે તપાવી હથિયાર વડે ટીપવામાં આવે તે પ્રગાઠ
બંધન છે મન યોગ, વચન યોગ અને કામયોગ એ ત્રણે અશુભ
ક્રિયામાં જોડે રસ જની જાણ ત્યારે પ્રગાઠ બંધન જની જાય છે
આ રીતના તપ અને સાધના એ કર્મને છુટું કરી શકે નહિ,
કર્મનું ઉદ્ધવર્તન, અપજનન અને સંકેતલુ સંભવિ નથી આ
સમજી કર્મ તરફથી પાછા હટો અને વીરના માર્ગે આત્મજ
વધો. વિલીનય નગરનો અધિરતિ ઉદ્ધવન સાધનારૂપી મુદરતા
કેવી રીતે મેળવશે તેના જાણ જનસરે કહેવાશે.

અર્થેકે અર્થે

પારથી સર્વ હસોને મરેલા જોઈ અત્યંત દુઃખ પામી
પરજાતાપ કરે છે આહા આ શું ? હું મનનો હનો કે માફ
કામ ઘઈ ગમું પણ આ હસો તો આ શાની દુનીયા છેડી
આત્મા ગયાં ! મારા સ્વાધને ખાતર દરિયા તિનારે ફરનાર, મોટીનો
મારો સ્વાધ હસોને મેં કેવા દયાગ્યા ! અધુરો ! સંભવો !
ચિત્તારી હિંસક અતિનો છે દરેકાઈ હિંસા કરવાવાગો છે પણ હસોના

મૃતક શરીરને બેઠાં બેસાડી છૂટે છે. જુદાં છે કે બાતિ—વડાળ
એકવાર સમજાવનાં થયાં આબ્યાં પછી છૂટી શકશે પણ કમ
વડાળ કોઈ દિવસ છુટી શકશે નહિ. શિકારી વિચારવા લાગ્યો
કે શત્રુ બળમાં પુરાવાથી બીમારાઓ તરફથીને મરણ પામ્યા
સો લેવોનો હું ચાતક બન્યો. મારા સુખને ખાતર બીબ્બા
સુખને લૂટવા બેવો પાપી મારા બેવો કોણ? આ રીતે મનમાં
જૂન પરિવાપના કરી રહ્યો છે. સાચી સિદ્ધિની બેને ખબર
નથી છેવટે નિરાશ થઈને હરેકને ફેંકી દઈ બાળ લઈને
આત્મા જવાનો નિષ્ક્રમ કરે છે.

ચે સુખમાલ સુમુદ્રનાથી તરફી પ્રાણ સુખાબ્યા હો;
અરે કડુણા કિલ્લખારી, પુરણ ઉપકારી ચપક શેઠલ ... "

સમુદ્રના કિનારે વસનારાં કોમળ શરીરવાળાં હસે. તમે
તરફીને, પ્રાણ સુખાબ્યાં! ખરેખર સ્વાથી માનવી બીબાળા કિંવા
કિંતનો વિવેક કરી શકતો નથી. પાશ્વથીએ એક પછી એક હસને
બાળમાંથી કાઢી જમીન ઉપર ફેંકવા માંડ્યા. લવવા માટે પ્રાણી
શુ સહન નથી કરવા? લવન હરેકને ફેટલું પ્રિય છે તે આ
ઉપરથી સમજાઈ જશે. બાક ઉપરથી જમી તેમ થા કરીને ફેંક્યાં
છતાં કોઈનું કુચાકુ સરણુ ફેરકતું નથી આ રીતે નવાલ્લ હસે
ખરવી ઉપર પડ્યા હરેક હસ મનમાં વિચાર કરે છે કે હવે
આપણામાંનો એક ભાઈ બાકી છે કમારે તેનો ખળકારો થાય
જને સૌ મુરખના પાશ્વમાંથી છૂટી કળીમળી થીથીને ફર આત્મા
જઈએ. મનમાં કોઈને એમ નથી થતું કે હું જાણ્યો છું માટે
છીડીને યાચ્યો બાક વૃદ્ધ હસની ચિખામણમાં જરા પચુ ફેર
ન થવો બેધએ તેની પીવટ છે સોમા ખળકારાની ઘટ બેલાં
શુ પરિણામ આવે છે તેના ભાવ અવસરે કહેવાયે.

વ્યાખ્યાન સત્તરમુ

શુક્રવાર, ૨૪-૭-૧૩

પરમ માગમ્યકારી પાપરમીષ્ટીને નમસ્કાર કરી ભગવતીજીનો અધિકાર શરૂ કરવામા આવે છે તેરમા શતબ્દના છઠ્ઠા ઉદ્દેશમા રાજ્ય ઉદ્ધાયનનો અધિકાર ચાલે છે ૧૮મશુદ્ધ પારિણામિક ભાવ અને પૂણ્ડ શુદ્ધ સ્વરૂપ તે જ સિંધુ-ત્રીવી દેશ છે એકદમ નાનો બીજનો એ દ્ર વધતો સ્વય પૂજિ માનો અન્ન ઘઈ ભય છે તેમ આત્માને આનુભવની ભગૃતિ ઘવાધી સમ્બદ્ધ દર્શન પ્રગટે છે હે ભવ્ય આત્માઓ, આવો આનંદ પ્રાપ્ત કરાવનાર વિતીભય પાપુ નગરી છે તે જણી સુદર અને રમણિય છે ભય વિનાની આ રમણીય નગરી છે નિર્ભયતાના વાતાવરણથી શુભતી નગરી છે પ્રજાપણુ ભગૃત છે ઘેતનવત છે પુણ્ય અને પાપ ભણે છે, સદ્ અને અસદ્ની ભેદરેખા ભણે છે શુભ અને અશુભનો વિવેક ભણે છે ઓક્ષના મહાન માર્ગને પણ સમજે છે જેવી જ રીતે આ દેહ રૂપી નગરી છે અને તેમાં રહેલો ચૈતન્ય દેવ એ ઉદ્ધાયન રાજા છે વિતીભય નગરીનો ઉદ્ધાયન રાજા ભગૃત છે પણ તમારા દેહરૂપી નગરીમાં રહેલો ચૈતન્ય દેવ રૂપી ઉદ્ધાયન ભણે છે કે નહિ ? જેવી રીતે કોઈ દેશ મા નગરનો રાજા પોતાની પ્રજા મત્તેના રક્ષણનો અવહારધમ જૂઠી વય અને પોતાના સોગ-વિલાસમાં મસ્ત રહી પ્રજાનુ હિત જૂઠી ભય તો તેની કેવી દર્યા ધાય ? તેના પર બીજા દેશનો રાજા સ્વાર્થ કરવાની અજમાયશ કરેને ? તેમ હે બંધુઓ, તમારા ઘેતન-આત્મા ભગૃત નહિ ધાય તો પાપ ઇદ્રિયો અને દુર્ગો મનરૂપી શત્રુ તમારા પર ઘડી આજરો અને તમારી નજગાઈનો લાજ લેશે ગાટે તમારી અનંત આત્મિક શક્તિનો ખ્યાલ કરા.

દુર્લભ જોવો મનુષ્ય જ મ મળ્યો છે અનાથ નહિ પણ આર્થ
 દેશ છે કોઈ હીણ કુળ નહિ પણ ઉચ્ચ કુળ મળ્યું છે દીર્ઘ
 આયુષ્ય પ્રાપ્ત થયું ॥ સખ્ય (પાંચ) ઇદ્રિયો, નિરોગી શરીર
 મળ્યું છે, આવું જાણીને ખમતુ આરાધન કરે. આવો શુભ
 અને પત્ન્ય અવસર વારવાર નહિ આવે ભગવાને ભરતખંડમાં
 બત્રીશ હજાર દેશ કહ્યા છે જોમા જાણના ગ્રાહી પચીસજ દેશ માત્ર
 કહ્યા છે, જ્યારે જાતીનો બધો અનાથ દેશ કહેવાયો. આવા
 અનાથ દેશોના લોકોમાં સત્ય કે નુકસાર હોવા નથી પુણ્ય
 અને પાત્ની સમજણ પડતી નથી. ખમ અને અધર્મનો વિવેક
 હોતો નથી તેથી અનાથ પ્રભુમા ઘડે માત્ર, અભિચારની
 ભરી હોય છે મોજ મોજ અને વિદ્યાગ્રાધી સ્વભવ આ પ્રભુ
 હોય છે જ્યારે પુણ્યદાયે આર્થદેશમા અવતાર થયો, જૈન
 કુળનો શુભ સંયોગ થયો, સરકારી કુટુંબ-સોનામાં સુગમ
 જેવું મળ્યું ॥ આ બધી પુણ્યની-મહાપુણ્યની નિશાની છે
 જાવા પુન્યવાન હવે આર્થદેશમાં આવેલ વિલીન નગરીમાં
 વસ્ત્યા છે પણ વિચાર કર કે જોના સંસારના મુખ લક્ષ્મી અને
 વૈભવ છેડીને જવાનો છુ આ શરીર તો હાડ, માત્ર અને
 લાહીથી ભરેલું છે અનિત્ય છે અશાશ્વત છે જ્યારે ત્યારે નાશ-
 પામવાનું છે તેની સાર સભાગમાં આ અમૂલ્ય અવસર સ્વસ્થે
 ભય છે તેમ ૭ને આત્માના શુદ્ધ સ્વરૂપની વાણવેલી લાગી છે,
 તે આત્મા પૌષ્કર્યાગમાં જઈ સ્વ તરફ લક્ષ કરે ॥ કારણકે
 શિશ્ય પાશમાં અને દશ મુણ્ય સ્થાનકમાં ઉપયોગ હોય ॥
 તે સમયે તે ખર્મતમા સાધકને જુદિપૂનક નિમિત્ત
 મેળવીને પોતાને ઉપયોગ અને શુદ્ધ આત્માના અનુભવો જોડવા
 પડે છે આ પ્રમાણે શુદ્ધ આત્માના જ્ઞાનકમાં ખળ થવાથી
 કમની નિજ રા માય છે તેથી મહાન લાભ થાય છે પછી તે
 અપ્રમત્ત બુણ સ્થાનકમા થઈ હીણ મિહ (જારમા) શુણ સ્થાનક
 મુખી સદ્બલનદના પ્રાણમા રહે છે સદૃજ શુદ્ધ જ્ઞાન જ્ઞાન પળ

યાવ છે ક્ષપકમેણી પર ચાલવાથી વિશેષ ક્રમેના ક્ષમ યામ છે
આવી પૌષધશાળા તમારે ત્યાં છે ને? (સભામાંથી જવાબ
આવ્યો કે રહેવા ઘર જ નથી ને) અરે! કઠાચ મોટું ઘર
હોય તો તમને જિવાનખાના બનાવવાની જેટલી તાલાવેલી છે,
તેટલી શુ પૌષધશાળા બનાવવાની છે? વિચારો! વિચારો!
સંપત્તિનો સોજ વધારતા તો શુ વધારું છે! કહ્યું છે કે—

કરમી અને અધિકાર વધતાં શુ વધુ તે તો કહે
શુ કદન કે પરિવારથી વધતાંજુ એ નય મહે
વધવાપણું સસારનું નર રહેને હારી જવો,
તેનો વિચાર નહિ જોડોહો! એક પણ તમને હવે

કણના મુખ પાછળ ઘણા કાળનું દુખ લોગવવું પડશે.
સાચુ મુખ ક્યાં છે તેનો વિચાર કરો

તે નજરીને ઈશાન પૂણના મુગવન ઉદ્યાને રમણીય
બનાવી છે હજારો માણસ તે ઉદ્યાનમાં વિશાંતિ લેવા બેસતા
ત્યાં વાઠ નથી વાઠ જિવો વધે છે છતાં કોઈને છાયા આપી
દુખ મળાડતો નથી. તમે વાઠ છો કે આમ વૃક્ષ?
આવનારને છાયા અને ફળ આપનાર શાઓ. આવા
ઉદ્યાન રાજાના મહેલના પૌષધશાળા હતી તમે કાઈ
ન આપી શકો તો શ્રી. ત્રીકાશરૂપી વચનો તો જરૂર
આપજો જો વાડની માફક શ્રીમતાઈથી ઉચ્ચ વધીને કોઈના
પણ દુખના ભાગીદાર ન બનતા હોય તો તેમાં શોભા નથી
વિતીભવ નજરીમાં મુગવન નામનું રમણીય ઉદ્યાન છે તેનો
મહારાજા વૈભવશાળી હતો, છતાં આત્મા તરફની કેટલી ભ્રૂતિ
હતી? અત્રાકના આવકો પોતાના મહાનમાં પૌષધશાળાની
સગવડ રાખતા હતા અને ત્યાં બેસીને વધારે વિચાર યામ
ત્યારે પૌષધ કરતા હતા અને ત્યાં આ મશિનન થતું

મુખ ૭ ૨૫ તપ ૧૫ તથા આરિયા મુદ્દુ ત્યાં,
તેમ ૮ અનનુ મુખ સાચુ વિરતિ કરી કે ત્યાં

હે સુખલાલ જનતો ના હોય ભોગ વિલાસમાં
કામદિમાં ? મોજ માને અથ તે જતાનમાં."

બાર પ્રકારના તપમાં સુખ છે ચારિત્ર્યનાં પુણ્યમાં સુખ
છે જ્ઞાનીઓએ શામાં સુખ માન્યું ને તમે શામાં માન્યું ?
ખનમાં ? બ્લેકમાર્કેટથી વીંછેરી ભરવામાં ? 'સુખ છે રહ્યું ખન,
સ પત્તિ ને રમણી કેશ રાગમાં' હાઓ ને કૌશલે મગવા છતાં
ભૂખ મટવી નથી. ભોગ ને વિલાસમાં સુખ મેળવતા ચક્રવર્તીઓ
પણ સુખ છેડીને ચાલી નીકળ્યા. મહર્ષિઓ પણ કહે છે

સુખ જે રહ્યું, તપ, જપ તથા ચારિત્ર્ય છુલ્લુ પૂજમાં"

જે જાણુ સમજ્યા છે તે પદ્ધતિમાં છેડીને ચાલી નીકળ્યા
છે સંસારના કામંચુલોએ ઝેરનાં કટોરા સમાન લાગતાં તેઓ ભગ
વાનની પેઠી તરફ ચાલી નીકળે છે ઉપરનો સ્થોક ચિત્તમુનિ પોતાના
પૂર્વભવના ભાર્ષ્ટ્યજ્ઞાનને પ્રતિ-બાધતા બોલ્યા હતા
હે જ્ઞાનજી ! તારી જ ખડકની સાક્ષીમાં જે સુખ નથી, તે
સુખ ચારિત્ર્યમાં છે કેમ તમને આ વાત ગળે ઉતરે છે ને ?
નહિ ઉતરે તો પાછળથી ખસ્તાવું પડ્યો. વહાલા જમુજો !
જાજીની જ બચૂત બનો. મહાવીર ભગવાનના વચનમુત રૂપી
ઝોવથી હાઈ ને વિલીભય નગરરૂપી આકુળમાં સતરૂપી ઠાકરો
જાન્યા છે ક્રૂરરોગ મટાકવા ઉપાગ્રવમાં દવાખાતુ છે જતાંદિના
ભવશોભો વિવરજને માણે જ્ઞાન, દયા ને ચારિત્ર્યરૂપી ઝોવ
ધણી મટ્યો જ મ મરણના કૈશ મટાકવા ઈચ્છનાર માટે જા બહુ
અત્યંતનું છે

સુસ જમુજો ! આવતી કાલે મહામગજકારી પવિત્ર માસ-
અમણનું ધર છે માસખમણ જોટલો મુખ્ય દિવસ. સવરસરી
જો મહીના પછી આવશે જાજીનું પવ દાંડી પીટીને જન
સમુદાયને ભજન કરવા માટે છે વહાલા જમુજો ! જાજીની-
બચૂત બનો ખેડૂતો બાદળ થતા જ વાવણી ચાક કરે છે તેમ છે

જેવાનુપ્રિયા, તમે ધર્મનાં બી વાવવા તૈયાર થઈ બાજો. કર્મ
સુધી પ્રમાણની પધારી પર પડી રહેશે. ? જ્ઞાનીઓએ કાંઈ પીટી
તમને જગાડ્યા છે. ખરે જોડે પકડવું ત્રીસ દિવસ પછી
આવનાર સવત્સરીના પર્વને પકડી બાંધી જાનો. કર્મ ખપાવવા
સુધી પડે. પોષક કરે, સવર કરે, તપશ્ચર્યા કરે. કર્મક્ષય
કરવાનો અવસર આ એ છે.

આ દિવસોમાં વૈશ્ણવો તપ નિયમ કરે છે મહાભારત,
રામાયણનું વાંચન કરે છે વેપારી બ્યાજ ન બાચ માટે મૂંઝી
ધરમા નથી રાખી મૂકે, તેમ જીવનરૂપી મૂંઝીનું સત્ત્વ, સદાચાર
નીતિનું બ્યાજ રજાવા મહાવીરની સદ્ગુણ પેઢીમાં તેને મૂંઝી કે,
કારણ કે આ લાભ અમાવવાની તક નથી એક દિવસના શુદ્ધ
બ્રહ્મચર્યથી એક સો એકાદશી ઉપવાસનો લાભ છે.

વંશધેર ઠાકમઠાક-નિયમ-જ્ઞાન દર્શન ચરિત્ત સમસ્ત
વિષયમૂલ ! (પ્રમ-સવર હાર. ૪ સૂત્ર ૧)

બ્રહ્મચર્ય એ ઉત્તમ તપ છે નિયમ, જ્ઞાન, દશન, ચારિત્ર
સમસ્ત એ વિનયનું ફળ છે જ્ઞાનીઓએ બ્રહ્મચર્યને ઉત્તમ
જણાવતા કહ્યું છે કે—

એક વિષયને છતાં, છતાં સમ સહાર
રૂપિતે છતાં છતાં, જગ પુર ને અધિકાર.

અર્થેસા, સત્ત્વ, અચોર્ય બ્રહ્મચર્ય અને પરિબ્રહ્મ આ પાંચ
મહામતો છે. આવકેને બાર મતમાં પાંચ બાલુમત કહ્યાં છે.
સૌથી શિરામણી બ્રહ્મચર્ય મત છે. જ્યાં રાજાનારવાળો રાજ
રાજમુગટ વગર અપૂર્ણ છે તેમ બ્રહ્મચર્ય વિના બન્ય મતોનું
બાલુનું જેવું બ્રહ્મચર્યનો મુગ ખાણ ક્યો છે તે જીવનને
ખૂબ જ મુશ્કેલીભર્યા બનાવી રહ્યો છે. કારણકે કહ્યું છે કે “
તથેસુ જા ઝત્તર્મ વંશધેર ! સૌ તપમાં મેઠ તપ બ્રહ્મચર્ય છે
જેવું મન ઉપર અપૂર્ણ કાણુ મેળવ્યો છે તેવો બ્રહ્મચારી અનેક

લભિષ પ્રાપ્ત કરે છે પણ એ જ્ઞાત્રમા અપ્રજ્ઞમા રહ્યા રહેશે
તો કાંઈ મેગવી શકવાનો નથી

પ્રજ્ઞચારી એક શતના પ્રજ્ઞાચર્ય પાલનથી છતાંસી વપનુ
ફળ મેગવે છે કેવો મુદ્દર લાભ ! લોભો પાછળ તમે લોભવાઈ
રહ્યા છે. જગવતી સૂત્રમા કહ્યું છે કે એક શતના અપ્રજ્ઞાચર્યમાં
અસ ખાત સમુધિષ્ટિ અને જલન્ય ૧ ૨ ૩ ૪ અને ઉત્કૃષ્ટા નવ
લાખ બજા લેવોની કિંમતી શાવ છે જા હોડી ખાઈમાંથી નીકળવા
વીર જનો. કણનો પણ પ્રમાણ કરે નહિ.

કુમપત્તય પહરણ મહા નિષકર્ષી રાઈગણાજ અખ્યવ ।

પવ મણુવાજ સીરિય સમય જોયમા મા પમાવવ ।

(ક. જ. ૧ ગા ૧)

રાત્રિ મતાં વૃક્ષનાં પીળાં પર્ણં ખરી પડે છે તેમ લવનનો
ગમે ત્યારે જાત જાવે છે માટે વાચકો ન કરે પ્રમાણ ન કરે.

કાલ કરે એ જાન કર, જાન કરે સો જાન,
જનસર ખીતો જાન કે, ફિર કરેનો કન."

પાંડવો દાન આપ્યા વગર કેઈને પાછો ચાળતા નહિ.
એક વાર કામમાં હોવાથી મુખિધિરે પ્રાજ્ઞાવને બીજે દિવસે
આવવાનું જણાવ્યું ઉદાસ જની ખાજા ફરવા પ્રાજ્ઞાવને બીજે
ઉદાસીનતાનું કારણ પૂછ્યું પ્રાજ્ઞાવ પાસેથી વાત બહારી કાઢ
ઉપર શુભ કાર્ય સુલતવી રાજવા મિટાભાઈને ચેતાવવાની લીધે
મુક્તિ કરી. આમુખશાળામાં જઈ વિજય પ્રસંગે વગાડવામાં
આવતી જાલા એણે વગાડી એથી સૌ આશ્ચર્યચકિત થઈ ગયું
કે કેણે કયા વિજય મેળવ્યો છે ? મુખિધિર પણ ત્યાં આનીને
એ જ પૂછે છે ત્યારે લીધે જવાબ દીધો "આપે કાળ હત્યો
તેથી જાનદમા મે જાલા વગાડી મુખિધિરે પેલા પ્રાજ્ઞાવને
કાલે આવવાનું કહી કાળ હત્યો છે તે થ ના લીધે સમજાવી મુખિ
ધિરને પોતાની ભૂલ સમજાઈ અને સત્વર દાન આપ્યું કાલનો
મદા જલ છે વધુ જનસરે કહેવાયે.

ચપક ચરિત્ર

શિકારીએ નવાણ હમોને ધરતી ઉપર ફેંટી દીધા અને સોમા હમને કે કવાનો વિચાર કરે છે, એવામા શુ બન્યું ? બન્યું હમો પશુ વાન એઈ રહ્યા હતા.

“ સોમા ટપકા દુએગા છૂગા ઉઠે હમ, રહે એઈ દેા ” કડુણા.

શિકારીના હાથના છૂરી હતી તે હમને ફેંકતા પહેલાં છટકી બઈ અને ધરતી પર પડી. હમો સોમા ખતકારાની સાથે એઈ રહ્યા હતા. કવારે ખતકારો યાવ ને ઊંડી બઈએ પરતુ કર્મની રચા વિચિત્ર છે કેટલા બધાં કદ મદન કર્યા ત્યારે સોમા ખતકારો છૂરીનો યથો તેની નાથે / નવાણ હમો કિસ્સોલ કરતા ઊંડી યા. શિકારી એકદમ આસો બની ગયો, અને વિચારવા લાગ્યો. આ શુ ? હમોને મરેલા ગાંધી મે ધરતી પર પડકયા પશુ રુવ, રુખુ કોઈનું કગકુ નહિ. બધાએ મળી નિવ્રય કર્યા હશે ન છૂરીના ખતકા ને સોમા ખતકારો અણી બધા ઊડી ગયા હશે. આવો પ્રપ ર કનાર માત્ર હાથમા રહેલા આ હમ જ હશે એમ વિચારી તે કોથમા આવી ગયો ને છરી લઈ બોલવા લાગ્યો. —

“ હ પજ વિવિધ મનિ કર્મો છી, વૃદ્ધ હમ રહ્યા પાસ

હિ સક કદે એ એઈ કનાઇ તૂટી દે કની ખાસ દેા. ” કડુણા.

‘દે દુદ’ આ કામ તારુ / છે દુ નને કદી છુરતો મૂંડીય નહિ. તે જ આજે મારી કનાડી બોવટાનો છે એમ કની છૂરી ઉપાટે છે હમ કકદી જાહે છે દીધી માંગી કુજ મુખી દેા. પણ મ ફીને દુખ નધી અનનુ મુખ / મે છે તીફુ છરી લઈ હમની ક ઉપર મા વા બાય છે ત્યારે હમ શુ બેવે છે તના આવ અવસરે કદવાયે.

વ્યાખ્યાન અઢારમું

(શુક્રવાર તા ૨૫-૭-૬૩)

અનંતજ્ઞાની મહાપુરુષોએ સમજાવેલી ભગવતીશ્વરની મહાન ગતીર વાતો સમજાવ તો અધને નેત્ર મળવાથી યતા આનંદ જેવો આનંદ થાય. ભવના દેશ મળવાનું ભગવાનની વાણી એક માત્ર સાધન ॥ એ સમજવા હૃદયમાં અવધારવાની કોશીશ કરે તોથી સસાર કપાઈ જશે. કમાવવાની વેપારી સ્ત્રીઝન ભરપૂર જોશમાં ચાલતી હોય ત્યારે કોઈ પ્રમાદ કરતું નથી તેમ આત્મકથ્થાણની આ મોસમમાં સૂઈ ન રહેશે. કમગદી તોડવાને સુમયે પ્રમાદ ન કરશે. સિધુ-સૌવીર દેશ વિતીલન નગરમાં જવાનું છે તેના જ્ઞાન, હથાત વાસ્ત્રિ અને તપ કપી આ હરવાળ છે આ આરમ્ભથી કોઈપણ એક હરવાળે કાળલ થવા વિના નગરમાં નહિ જવાય. આ સુદર નગરીના વણુ નથી શબ્દનું વણું ન થઈ શકે રાત્ર અને નગર જ ને જુદા છે તે જ રીતે દેહનાં વણુ નથી આત્માનું વણુ ન થઈ શકે

પત્યર્જ જીતિમય જયરે ઝઘાયળે ધાર્મ રાયા હોત્યા ।

વિતીલનનો મહાન શક્તિધારી રાજા ઉદામન હતો. ક્રિમા લય નેટલો મહાન, મિટ્ટ જેવો આદમ તે રાજા સંપત્તિ વૈભવથી મહાન હતો. કહ્યું ॥ કે:-

‘સા ઇક્ષ્મી મુપકુરતે યથા પરેષામ્ ।

ઉપકાર કરી શકાય ત હોલત સાચી બાંધીની ખેટી આગ પપાગ ને બચ ભાર આવા ધનિક થનો, બચનો નાટક સ્ત્રીનેમા પાનળીથી બધ કરે. સુદૃઢ માટે આપીને ભુવનમાં કઈક મિગવએ લક્ષ્મી-જેશ્વર-વૈભવ સાથે નહિ આવે.

બાધી મુઠીએ આલ્યા છે અને ઉઘાડી મુઠીએ જવાના છે. સગા-સબધીઓ, મિત્રા અને સ્વજનો સૌ અમરાન મુખીના સગા છે

“મગી મગા સમજાને બર્ષ નથી, બ્દાલા સૌએ દૂર / થાશે,
બાબા પડી ચો પાખ જ વળશે, ડસે મોટેરી પોકે
કાણે કાણે તારા ? બોધ ર માન્ય.”

આ રીતે એકીએ ઘણું શાઓ અમરાને બાગીને ચાલ્યા જશે, માટે તમને જે લક્ષ્મી મળી છે તેનો સાચો ઉપયોગ કરો.

શ્રીકૃષ્ણ જેવાને પણ એકલા જુવુ પડ્યું. ધમ પ્રેમી જુવુઓ !
સૌના કલ્યાણખાતર શ્રાવકારોએ ઘણું કહ્યું છે. ઉદાહરણે પુણ્યથી
સ પત્તિ મેળવી હતી. પુણ્ય અને ધન એક નથી, હુકા છે

પુણ્ય અનુકૂળતા આપે. પાપ પ્રતિકૂળતા આપે. જન્મે
કમના ધરતી વસ્તુ છે. ધર્મથી કમની નિર્જન થાય, પુણ્યથી
ભવની સશિઓ ન કષાય, કપાય તે લા ધર્મનો ઉપયોગ છે

“એન ને નિજ જ્ઞાનમાં, કર્તા જ્ઞાપ સમજાય,
વર્તે નહિ નિજ જ્ઞાનમાં, કર્તા કમ પ્રજાય.”

શુદ્ધ ધ્યેન-શક્તિ સ્વભાવમાં રહે, નાન, દશન, ચારિત્રમાં નહે,
તે જ સ્વભાવનો કર્તા છે. હવનો મૂળ સ્વભાવકર્મ બાધવાનો નથી.

પરંતુ વિભાવમાં કમ બાધાય છે. વિન્નો ટોપલો દેવ
કરવાનું કે પુણ્યનો ટોપલો. મગ કરવાનું નથી કહેતો. છતાં
વિભાવને વટોળે થકેલો આત્મા તેમાં ભળે છે તેથી વિશાળ
ઉત્પન્ન થાય છે.

જ કિંચિત્ કંઈ અચરજનું હોય :

મધનો કોઈ અપરાધ નથી. આ મા કંઈ કરનો નથી,
પ્રતિ કર છે અને બોગવે છે. બેમ માનવુ મિથ્યા છે. આત્માની
પ્રેરણાથી કમ બાધાય છે. કમ બાધની વળતે તમને જ્ઞાન નથી
પણ બોગવની વળતે સૌના કમ સૌને જ બોગવવાના રહે છે.

ત્યારે તમે દુકાનમાં બેઠા હો. કાળાબજાર કરતા હો ત્યારે બે તમો પકડાઈ આવે તે જુનો કરનાર જ પકડાય છે. કાળાબજારના તમારા મેજવેલા પૈસાથી સુખ ભોજનનાર પકડાતા નથી તેમ જ સબ કાળા બજાર કરનારને જ પકડે છે આવું થવાનું શું કારણ ? મુત્ત જ મુખ્યો ! પુદ્ગલની દબા હોવાથી, પરમાત્માનું સ્મરણ થઈ શકતું નથી પુદ્ગલની ઇચ્છાથી નિવૃત્ત થનાર ભગવાનની પ્રત્યેક્ષી વાળીનું પાન કરી શકે ઇચ્છા છોડવી મુશ્કેલ નથી, કારણ કે એવું પુદ્ગલ નથી તેમ પુદ્ગલનો સ્વામી પણ નથી એવું નહિ પુખ્તથી, નેવ પુખ્ત થા.

પોખરા ખાર નહિ તાસરની "

પુદ્ગલનો મોઢો છોડવો મુશ્કેલ નથી, અજ્ઞાનતાને કારણે મુશ્કેલ છે એમ માનીએ છીએ હીરો બાળી સમગ્રી રાખેલ કાચના દુકાને ડબેરી એ રીતે ઓગળાવે ત્યારે અજ્ઞાનતા જવાથી એ દુકાને છેલ્લી ઇંછે છીએ, જે સાચા ડબેરી જાણે છે તે કાચના દુકાને છલ્લુ બર થામવા પણ તૈયાર રહેશે ખરો ? આ જ પ્રમાણે એવું પુદ્ગલને સુખ આપનાર માનીને તેને વગળી રહ્યા છે જ્ઞાનીઓનો સાચો ઉપદેશ અરથ પછી પુદ્ગલનો ત્યાગ કરવા મુશ્કેલ નહિ લાગે.

મહારાજ ઉદાવન આત્માનદી છે પુદ્ગલનાંદી નથી તમે એવા ઘરોડ ત્યારે ભગવાનની વાળીના સમૂદ્ધા પીના નહિ ધરાઓ. આખ્યાન પૂરું થવાની શક્તિ બેઠને તો નથી છોડાને ?

માનવ જનને બની દુકાને રચનાકર્મા ગુને કરે,
આ વનિકથી ભરવાન થાકે તો સાધુથી કેમ સમજાશે ?
૧ વાળિયા રીડી પાવરણ બદલાયે,
સારમાં જાણે કે ઘણી ૧૦૦૦ રીડી પાવરણ આપે.

શું કહે છે ? દુકાન ઉપર ધરાકન છેતરે છે પત્તુ બે બે, અદિયા સત પાસે મનુષ્યનો ઉપપાત કરી જતા નહિ. અદિ

જ્યારે આવો અને સ્થાનકમાં ફાળવ થાવ ત્યારે 'નિસહી, નિસહી' કરીને આવો છો ત્યાં બીજે વિચાર ન હોવો જોઈએ તમારો મોહ કયા છે? સસાર વધે તેવા કાર્યો કરો છો કે ઘટે તેવા? કમ બાંધવાના ધધા કરો છો કે છોડવાના? સમજે સમજણના ઘરમાં આવ્યા વિના છૂટકો જ નથી આજ સુધી હવે ઉંધે મારે જ ચડી ગયો છે તેણે પોતાના ઘરની જોડે આત્માની શોધ કરી જ નથી.

તમે જોવા માંતા તો નથી ને? કયે રસ્તે જવું છે ને કયા જઈ રહ્યા છો? અનાદિ કાળથી હવે અવળી દિશા પકડી છે સાથો પથ નથી પકડ્યો. આખો મીઠીને ઢોડવા માડ્યો છે, પરંતુ ઢોડી છે તે સમજે સસાર તરફની ઢોડમાં ખોટાં શિપકા લખવા પડે, ખોટું જોણવું પડે એ બધું શા માટે? છ જોણ લઈને આવ્યા છો તો ઉદય પ્રમાણે મળવાનું જ છે આત્મામાં વિશ્વાસને જાહેર પ્રપચ ને કુકરપમાં રાખો છો.

પ્રમાદ અને પ્રપચમાં છાન વીનાશ્યુ;
તોફાન જોઈ જાન્યુ ન સવ ગુમાન્યુ
સમ નવ પછી (૨) જાન્યુ તારે દાર ચડ્યો તા. (૨)

આત્માનું લીલામ તો નથી કરવા ને? હીરા માણેક માલી, પન્ના જોને તો તિલેરીમાં આચ્ચીને રાખો છો કારણકે તેની કિંમત ઘણી જ છે પણ તમારા આત્માની કિંમત આંધી? શું આ સપરાન મોહ અપાવશે? માતથી બચાવશે? વિચાર કરો તમને તેમાં શું રેખાયું છે? સુખ કયા છે? ચીટીમાનો હીનો? નાશવત છે તે પડી જતા આજુ શહેર ધૂળ વા તા પૂરી જગો છો પરંતુ શણે શણે મરી રહેતા આત્માની સજાગ લેવનું ગૂઝતું નથી. હવન હવનની તાલીમ લો સચારવધક કાવ ન કરવાની પ્રતિજ્ઞા લો જેનમાં ઘડ વાગના ને ધાસ તો દમઘાજધ મળવાનું જ છે તેમ ધર્મ પાછળ ધન અને નિર્જરાની પાછળ

પુરુષના પૂજ્યાદ્યા જ જાણવાના છે હજાર મેળવનાર લાખને
 ઝાંખે છે, તેમ આત્માએ પાંચમે શુદ્ધિએ હોય છતાં તેનું લક્ષ
 છતાં શુદ્ધિસ્થાનકે હોવું ભેદને કારણે જેમ તમારા વેપારમાં
 હજાર મળે તો લાખ આવે, લાખ મળે તો બે લાખની ઉત્તરેતર
 આશા વધારવા જ લાગે છે ભૌતિક ભોજો તરફ તૃષ્ણાવધતી જશે,
 તેમ તમારો સમાર વધતો જાય છે પણ જેમ જેમ શુદ્ધિસ્થાનકની
 શ્રેણીએ ચઢતા જાઓ તેમ તેમ સમાર ઘટતો જાય છે

ભગવાને બે પ્રકારના ધર્મ બતાવ્યા છે એક અગાર ધર્મ
 બીજો અલગાર ધર્મ એક દેશ વિરતી બીજો સર્વવિરતી સર્વવિરતી
 ન જાનો તો દેશ વિરતી તો જાનો દેશ વિરતી બનીને આત્માની
 શુદ્ધિ તરફ પ્રયાણ કરે કારણકે જ્યાં તમો મુખ માની રહ્યા છો
 ત્યાં મુખ નથી કિંચકદળ દેખાવમાં રમઝીર, સ્વાદમાં મધૂર
 પરંતુ રેહ અને કાથાને ડહા કરનાર છે તેમ પચ્ચઈન્દ્રિયોનું છે
 રૂપમાં આસજ્ઞ પચ્ચિયુ મુખધર્મ આસજ્ઞ જમર સચીતમાં
 આસજ્ઞ મુખ, રૂપધર્મ આસજ્ઞ હાથી જાતે મરણ પામે છે
 રૂપ યાચ છે આ એક વાત ઉપર પૂજા વિચાર કર્યો તો
 તમને /દર સમજશે કે જેની એક ઇદ્રિય હૃદય છે તે મરણને
 ધરણ યાચ છે ત્યારે તમારી પાંચ પાંચ ઇદ્રિયો બેકામ રીતે હૃદય
 મૂંઝી રીધી હોય તો જીવનનું શું જાય! એ વાત સમજ્યો તો
 કદ્રિયના વિવેક ઉપર વિજય મેળવવાનું આપમેલે સમજાશે
 એક દ્વિપાત્રી સમજાવું

એક નાના ગામમાં એક સ ધારી રાજા એક પનવાન
 મપીને ત્યાં બિલા માટે જાય કેમકે ઘરની પુત્રવધૂ પૂજા સુદર
 દત્તીને તેના રૂપમાં એ મિલ્યા હોતો ગામમાં ધણા દાનાર છે
 અદી જ કેમ રાજા જાવા છે? એમ બાઈએ પૂછ્યું તો
 અંલે સાચું જ કહી દીધું કે તમારી જમર સરખી આંખડીમાં
 મુગધ ઘર્ષ મપા મુ ચારિત્રવાન બાઈ બાપુ સમજી ઝર્ષ
 બી / રિપસે બિ . માટે મોતાબાદ જાવાની આનંદમર આ થો

ત્યારે ! ભક્ષામા શુ મળ્યુ ? બે આખોના કાઢી લીધેલા રતન.
 “વીશ, જે ભિક્ષા માટે પાગલ જન્મે છે, તે હર્ષ છે”
 મન્યાસીના પશ્ચાતાપનો પાર રહ્યો નહિ. યેવ પાપનો વિચાર
 કરી તે આક્રંદ કરવા લાગ્યો. ને સતીને કહ્યુ “મને બચાવો.”
 બાઈના ચારિત્રના પ્રભાવથી આખો પણ સુરક્ષિત થઈ ગઈ,
 અને પાપીને ઉદ્ધાર થયો.

ઇન્દ્રિયો છૂટી મૂક્યો નહિ. બ્રહ્મચર્યના ધરમાં આવો
 બ્રહ્મચર્ય પાળવાથી કાઈ ઔરધની પણ જરૂર નથી આત્મ
 વિજ્ઞાન પણ આ જ વાત કહે છે. બ્રહ્મચર્ય પાળવાથી આત્મબળ
 અને શક્તિ વધે છે. વિનોબાજીએ કહ્યુ હતું કે સરકાર જોપરેશન
 દ્વારા સતત નિયમનની ચોજના કરે છે, પરંતુ બન્ય છે નૈન
 હર્ષાનને કે જે વિકાસે જીવી સુચમની સાધના દ્વારા નિયમનની
 ચોજના આપે છે. બાપુજી ! સુચમ તરફ પગલાં ભરી જીવનને
 મહાન બનાવો. મહારાજા ઉદાસનો વધુ બખિકાર અવસરે
 કહેવાશે.

ચપ્પઠ ચરિત્ર

પારખીએ હસને હાથમાં બાંધ્યો. બીજા હાથમાં ઇરી છે
 કેવી ?

‘તીક્તુ છીધી શીખ છરીને મારન દુઆ તૈયાર

હસ કહે દુ બહો. રેઈ બે મુઝે દેમ ઉગાર હો” કડુલાં

તીક્તુ ઇરી ઉગારે છે ત્યાં હસ બોલ્યો ‘બાઈ તુ મને
 માર નહિ, મને બચાવશે તો બહો. આપીશ. ચિકાગ તારો
 ધર્મ છે નવાલુ છત્રી ત્યાં તેનો નને રાવ છે છતાં મારી
 બિનલી સાંભળ” કોપમા દોષ છતાં પારખી ખીરતપૂર્વક
 સાંભળવા તૈયાર થયો. સ્વાધ છે છતાં ખીર ત્યાં સાંભળે છે.

રે બાઈ તુ મને પિંચરમા શાખી ત્રણ દિવસ મુખી ઉબ્જેલી
 નગરીમા ફેરવે હો. ખરીદનાર મળી રહેશે. કાઈ દૈન મળી

રહેશે તો તને હું બહોળા વાળી આપીશ.” આ સાંભળી હિ સડને
મદદા થઈ જોન કદમૂળ ન ખાય, શાત્રીઓજન ન કરે. જાને
તો જો બધાનો કોઈને જાણ નથી તો પછી કમા કોની કરે ?
કદમૂળમાં ભગવાને કેટલાં છવ કીધાં છે ?

હવે ત્રણ દિવસનું છવતદાન માલે છે. “ત્રણ દિવસ
ઉજાણેલીમાં ફેરવે પછી જે કરવું હોય તે કરવે. જેમ કહું
હવે શિક્ષરી શુ કરે છે તે અવસરે કહેવાશે

આખ્યાન યોગાણ્ડીસમુ

(પ્રથમ, તા. ૨૬-૭-૬૩).

દ્વાદશાંગીસૂત્રમાં ભગવતી સૂત્રના તેરમા શ્લોકના છઠ્ઠા
ઉદ્દેશમાં ભગવતીનાં કાવો સમજવા હોય એડી જ બુદ્ધિમાનીએ
પૂછવું છે

હે ભગવાન, છઠ્ઠા ઉદ્દેશમાં શેા અધિકાર છે ? સુધર્માંએ કહ્યું
ખ્યાર જન્મુ ! ભગવાન ખાસેથી જે સાંભળ્યું છે તે તને કહું છું

હવાયજે નામ રાયા હોત્યા ” મહા વખ્યબો !

બુદ્ધિવત દીપ્તિવાન, મદ્ધિવત—કોઈથી પરાભવ
ન પામે એવો વિતીભવ નગરનો અધિપતિ ઉદ્દાધન રાજા હતો.
મદ્ધિવાન હોય પણ બુદ્ધિમાન ન હોય તો શા કામનું ? ખનનો
સમ્રાટ કરવાથી શીમત નથી થવાતું ખનના સદ્ગુણથી જ સાચા
શીમત થવાય છે એ તમો વિભોરી ભણામાં જાને સમ્રાટ કર
વામાં જ રહેશે તો સમ્રાટ કરનારની કિંમત વિશેષ નથી. પરંતુ
જરૂરી સ્થળે ખચ કરનારની કિંમત વિશેષ છે પૈવાની પ્રાપ્તિ

પુન્યાધીન છે પુન્યના ઉદયથી પૈસો મળે છે પૈસો મળ્યો છે, તેથી શ્રીમત બન્યા છે તો જ્યાં સુધી તમારૂં પુન્ય હજુ ત્યાં સુધી ધર્મ કરી રહ્યો, કારણ કે ધર્મ કરવા માટેની સામગ્રી પુષ્પના બળે મળી છે આ વાત જો તમને સમજાયે તો તમિ પૌરૂગણિક સુખોની પાછળ ઉતાવળી ઢોટ નહિ મુકો. આજનો માનવી જ્ઞાન દશામા રહેલા બાળક જેવો છે પોતાના પિતા પાસે લાખોની સંપત્તિ છે જો ન બચુનાર નાનો બાળક જેમ જોના રક્ષક પાસેથી જોઈ રૂપિયો મળતા સતોષ માને છે જોવી ઠગુણદશા આજના માનવીની છે જમતના માનવીઓ સંસારી સુખો પાછળ આત્મિક સંપત્તિ છુટાવી રહ્યા છે, યોગ્ય ભૌતિક સુખોની પાછળ જીવનનું સવસ્ત્ર શુભાવી રહ્યા છે સર્વંસ પુરૂષોએ તમને પોકારી પોકારીને કહ્યું છે, કે હે આત્મા, તું તારા સ્વરૂપને સમજ જો તું તારા આત્માને સમજી શકીશ તો તું પરમાત્માને પણ સમજી શકીશ આત્માની વાતો જોઈ સ્વરસની વાતો જોનો આનંદ અલૌકિક છે

મનની પવિત્રતા અને શાંતિનો આધાર બહારની વસ્તુઓની જનાસક્તિની માત્રા ઉપર રહે છે જડ વસ્તુઓનું આકર્ષણ-આસક્તિ જેમ વધુ તેમ મન વધુ નહિન અને અશાંત થાય છે આસક્તિ જોઈ ન થાય ત્યાં સુધી મન શાંત જ રહેવાનું અને જડ પ્રત્યેની આસક્તિ હૃદયની સક્રિયતા વધારે છે તમારું જીવન, બીજા જીવો પ્રત્યે સદાનુભૂતિવાળું બને, તથા દયા પ્રેમ, વાતચત, કડુણા, ક્રમા વગેરે પવિત્ર લાગણીઓ જ માને ત્યારે સક્રિયતા સ્વયં ટળે છે હિંદુજન્ય સુખ મેગવવાની વૃત્તિઓના મોજા મનમહાસાગરમાંથી જોસરવા માંડે છે અનેક જાતની સુખ સમજઠોનો વિચાર મોજો પડી તથા છે

માતા વાત્સલ્યથી પોતાની સુખ-સમજઠોનો જોગ પોતાના બાળક માટે આપે છે અને જો ત્યાગમાં આનંદ અનુભવે છે

અલગત આ ત્યાગ કેવળ નિસ્વાર્થ બાવનો હોતો નથી. ઝીણ વટથી જોશે તો માતાના અવિધ્યનો આધાર બાળક છે, કે જે અવિધ્યમાં પોતાની માતાનું પાલન કરવાનો છે તેમ છતાં જો જ અધિક પ્રત્યેના સ્વાધ મિશ્રિત પ્રેમમાં પણ જાણુ બને છે, તો સમસ્ત હૃવશાંતિ પ્રત્યે જે નિસ્વાર્થ પ્રેમ કેળવે તેની વિવધા સહિત આપ મેળે મીઠી પઠે એ સહેજે સમજી શકાય તેવી નાકર હકીકત છે.

જો ઉદાસન પોતાની વ્યવસ્થાને જોળખતો હતો. અપત્તિને વ્યવસ્થા હતો. આત્માના શુદ્ધ અજનાની જોને અબર હતી રાગદ્વેષ ને જગત જ જાળથી મુક્ત સાધુને જે મુખ છે તે શક વર્તીને પણ નથી હોતું આત્માની સ્વભાવદશામાં જે મુખ છે તે મુખ ભૌતિક પદાર્થોમાં નથી જો વટાળથી સાધુ મુક્ત છે રાગના દોલતમાંથી મુક્ત થનાર જ શાંતિ પામે છે. ઉદાસન માને છે કે—

રાગમુગ્ધ છે સોજા નકામી, માથે છે સવનો બાર,
આવામાં બીક જોને, મુવામાં બીક છે મુખે મુને ન મુન્દર
પામર મિચ્છાશે રમેવાળ, જોનો છે રાગનો અવતાર.

સકલથી નરકનો અધિકારી છે જોમ જે કહેવાયું છે તેનો અર્થ શું ? જો મહાન પદ પણ તું છેડતાં થીજ. ' તમને થશે કે કેમ છેડાય ? પરંતુ જેવલોકના વેલવ આગળ મનુષ્યનાં ભૌતિક મુખ શા દિસાળમાં ? મિચ્છાત્વ, અજત, પ્રમાદ કથાય અશુભયોગ જો આશવનાં કારણ છે જો છેડવાનાં છે ને સવરનાં કારણ—સમ્યક્ત્વ, ત્યાગ અપ્રમાદ અબર અવ્યવસ્થિતિ, અકથાય વગેરેને મહત્ત્વ કરતા જવાનું છે પ્રયોગશાળાના નાનુક વત્રો અશાન્ત ધરનિના ઉપયોગથી સાફ થાય છે જદ વસ્તુનું આકર્ષણ મલિન અને અસાત કરનાર છે પવિત્ર લાગણી સક્રિયતા ટાળે છે.

છ હજ નિરાશની રજાની પરિણતિ માત્ર બાહ્ય અનુકાન જ નથી આત્મામાં સ્થિર થઈ ચિત્તવૃત્તિને ઇન્દ્રિય વિવશેષી

આપોઆપ વિરામ આપે છે પાપ શરીર, પાપ ઈન્દ્રિય અને
એક મનની અવિરતરૂપ ૧૧ હેતુઓ છઠ્ઠા ગુણ સ્થાનની સ્પર્શના
થી ળી જાય છે અને ત્રસકામની રક્ષા સાથે પાપ સ્થાવરની
રક્ષાની પરિણતિ લાગે છે ને ઈન્દ્રિયોની અભિલાષા આપોઆપ
જમી જાય છે

મનન સાક કરવાની ઔષધિ ચિત્તના મગો ધોવા મૈત્રી
આદિ ભાવો મોટું રચાયણ છે પાણીથી વળે અને પેટ્રોલથી મત્ર
સાક થાય છે તેમ પ્રેમ અને કરુણાનો ઉપયોગ જ્ઞાનીઓ મુજોથી
કરતા આવ્યા છે નવકારવાળીમાં ચિત્ત સ્થિર રહેતું નથી એમ
આપ કહે છે તેનું કારણ શું ? બહાલા બધુઓ, ઈર્ષા અસૂયા,
ક્રોધ, મૂઢા, તિરસ્કાર અસતો ઉદ્ભવે એ બધા ચિત્તનાં મગો
છે, જે નવકારવાળી ગણતાં ચિત્તને અસ્થિર કરે છે એ માટે
મૈત્રી આદિ ભાવોનો પ્રવાહ વહેવો એમણે ધમનું પહેલું લક્ષણ
મૈત્રી ભાવ છે ખમભગૃતને મન આપુ વિશ્વ પ્રેમમય છે
મૈત્રીનું પવિત્ર નિમળ વશુ વહેતું રાખવું એમણે જગતમાં
મારો કોઈ વેરી નથી જેના હૈયામાં પ્રેમ હોય, મૈત્રી હોય તેનું
હેયુ શું બાકતું હોય ? હું જાણે દુઃખી થાઉં પણ બીજાને
મારા તરફથી રહેજ પણ દુઃખ ન થવું એમણે હું કોઈને
વેરી નથી સૌદ શબ્દોઠની અદર સત્રપણ બાંધવામાં આવે
મધ્યાના વાળ જેટલી પણ જમ્યા ખાતી મુઠી નથી તો હવે મારો
કોણ વેરી હોય ? એવા ભાવો કેમ આવે છે ? જ્યારે મૈત્રીભાવ
જીવનમાં આવશે ત્યારે તમારું જીવન કેવું બનશે ? બીજા આત્મા
ઓ તૃપ્ત થાઓ, સર્વ પ્રાણીઓ બધનથી મુક્ત થાઓ, સૌ અવતર
બનો કોઈ પરાધીન ન રહો મારે લીધે કોઈને દુઃખ ન દો
આવી મૈત્રીભાવના ? કેળવે છે તે આવી ભાવનાવાળો થાય -

મત્રી ભાવ જગતમાં મેરા સર્વ જીવો નિવ રહ.

દીન હું બી જીવો પર મેરે ઉર સે કરજામોન વરે.

દીન દુઃખીને ભેષ દુઃખ કરુણાથી ઉભરાઈ જાય એ મૈત્રી
લાવતું અર્થ છે બીજી પ્રમાણલાવના છે એના રાજથી
રબાએકું દેવ મહાપુરુષને ભેષ આનંદ પામે છે જગતના
મજલમજ પમે જતા તેનું દુઃખ નાચવા માટે છે સત્ પુરુષો
જન્મથી જનમ જૂલા પડેલા છવોને માર્ગ જતાવનાર ભોમિયા છે
સત્તારની મરુભૂમિમા સતપુરુષો શીતળ છાયા સમાન છે
પ્રમાણભાવ આવવાથી સતોને બસલે માનવી હતી પડે છે ને
ભૌતિક સુખમા રાચવાને બહલે આત્મકંઠલાણને મારે' વળે છે
લક્ષ્મીને તે સદ્ભવ કરે છે તે વિષે દાનીનું એક દખાત.

સોજરાબને બારણેથી કેઈ નિરાશ થઈને દાન લીધા વચર
પાછું જતું નહિ દરેકને સોનામદાર આપે આ ભેષ રાજ
જાણની ચિંતાથી મત્રીઓ સુઝાયા ને એક તુકો ચલાવેલ
રાજસિંહાસનની બારણ ઉપર એક પદ લખ્યું, "માપવાર્થ થત
રહેત" આપત્તિ માટે થનની રક્ષા કરેલ" તમે પણ થનને ભેટ
કરે છે, સાચવા છે ફાટી રાખો છેલ આપત્તિના સમયમા ઉપયો-
ગમા આવે એટલા માટે જ ને? પણ બાપે ફાટ્યું હોય, છોકરાને
ખબર ન હોય અને જાપને એકદમ હાલિલ થઈ બચ તે વખતે
ફાટેલું થન શા કામમાં આવે? ફાટેલા થનની શી ફાયા થાય?
આપત્તિ વધારનાર કે ઘટાડનાર? આ બધા પ્રશ્નો આજ તમે
તો વિચારો જ હશે. સોજરાબ તરત સમજી ગયા કે આ
મને શિખ આપવા માટે છે એ બાબતો બાબ એવા ન હતા.
એમણે નીચે બીજું ચરણ લખ્યું "મહત્તા કુલ માપવ",
મહાનને આપત્તિ ક્યાથી આવે? સોજરાબને દાનનું અસન
હતું તમને ચાતું છે? વીજેરી લાગવાનું? રાબ સોજ તો દાની
હતો એટલે રાકનારની કેઈ જાત સાજાજે તેમ ન હતો દાન
દેવાની રૂચી ભગવી એ પણ સહેલ નથી દાન આપનાર અને
દેનારને શાન્તિ ભેવી એ સહેલું નથી સોજ દાન આપે છે અને
મત્રીઓ જગી મરે છે, જગતની જાવી સ્થિતિ છે

બાઈશાહ અકબરે એકવાર સલામાં પૂછ્યું મારી હથેલીમા
વાગ કેમ નથી ?” સૌ મુઝાયા, પરંતુ બિરજલે કહ્યું જહાંપનાહ
આપ જન્મે હાથેથી વારવાર હીરા માલેક, રત્નો વગેરે આપો
છો, તેનાથી ધસાર્ધને વાગ નથી ઉગતા. આ સામગી બિર
જલના અદેખાઓએ એને જ પૂછ્યું “તો બિરજલ, તમારી
હથેલીમા પણ વાગ નથી તેનું કારણ ?” એણે કહ્યું “ચાચકના હાથ
પણ હેના ધસાય છે તેથી નથી તે સામગી કોઈકે પૂછ્યું
‘અમે હેના પણ નથી ને આપતા પણ નથી, છતાં અમારા
હાથમા વાગ કેમ નથી ?” બિરજલે શેકડું સમજાવ્યું તમે
દાની અને યાચકને એકબે બગો છો, તેથી જન્મે હાથ ધસે
છે, લમલે ફેરવે છે, માટે નથી.”

એજના મત્રીઓએ વગી ત્રીજું થરણ લખ્યું કદાપિ
કુપિતા દેવ : કદાપિ દેવ કોપે તો ? મત્રી એણે તબ્બ લખ્યું
“મંચિતમાપિ મદયન્તિ” દેવ કોપે તો તા બેશુ કરેણુ પણ
નાશ પામે મત્રીઓ સમજી ગયા. આ બાબને દાન માટેથી
પાછા ન વળાવે. ત્રિધુ સૌપીર દેશનો અધિપતિ ઉદાયન પણ એવો
જ મદાન હતો. વધુ ભાવ અવતરે કહેવાયે

અપેક ચરિત્ર

ગિહારી જનન ૫/૨ મા મુદ્રી કલ / ૧૫૧ના ૬ છે પરંતુ
કોઈ ખરીદનાર મળતું નથી ગિહારી કોઈ જાણ છે ને હરી
ઉગામે છ પરંતુ જસ તન ત્રણ દિવસની ગ્રજૂરી ધરણ ૬ છે
તીન રો / ૧૩ કિરાચરમે મિત્રા ન કે દયાવ... પા કુવળા
દિશકની ધીર / ખરી ઈ ત્રણ દિવસનો ખૂબ્યા શુ ન કરે ?

કુમુદિતા કિ જ કરાનિ વાન :

કિયા કોપ દમ ૫ દિશક મારી મુદ્રી નવાન

ખા મપા ખર / ૩ કો મ / અવ કયા દાની જનાવ. કુવળા

હરીની ખાર ભેઈ હસ કપી ઉઠ્યો. સૌ માતના મુખમાંથી
 છૂટવાના ઉપાય શોધે છે. 'સો ભેવી ને ભેઈ ઠારી.' આ
 કહેવતની ભેઈ કયા છે. રાજ્યના ગુનેગાર ખમરાવતીના મેઈને
 પકડવા રાજાએ હુકમ કર્યો. તે બાણીને મેઈની લાગી ગયો. રાજાએ
 તેની પાછળ લશ્કર મોકલ્યું. પણ તે મળ્યો નહિ, કેમકે મેઈને
 બચાવવા ભેઈ ઠારીએ ઘટી ઉપર બેઠાડી દીધા. ને ઘટીના
 ઘાળો પાણીથી ભરી દીધા. રાજાએ ભેઈ ભેવડાવ્યા તો ભેઈએ
 કહ્યું કે 'મેઈની ભેઈ ભે' ઉપર બેઠા છે ને ચારે બાજુ પાણી
 છે.' લશ્કર દોડાદોડી કરી પણ કંઈ પત્તો લાગ્યો નહિ, ત્યારથી
 કહેવત પડી છે કે 'સો ભેવી ને ભેઈ ઠારી.' એવળા માટે
 મેઈની ઘટીના ખીલો પકડીને બેઠા છે હસને પણ એવળુ ગમે
 છે મરણુ ગમણુ નથી. શિકારીએ તેને માસ્વા છુરી ઉપડીને શા
 કરવા જશે ત્યાં શુ બનશે તેના ભાવ ખવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન વીસમું

(કનિયાર, ૨૭-૭-૧૩)

અન તજાની મહાપુરુષેના મુખમાંથી બરેલી સાસ્ત્રવતી વાણી
 તે સિદ્ધાંત. ભગવતીસૂત્રમા મહારાજા ઉદાયનનો અધિકાર ચાલે
 છે ભગવતીસૂત્રને સમજવા સૌમ્યભાવ ભેઈએ. સદ્ગુણનું જોન્નિન
 હશે તો જીજ્ઞાસુઓના કળ્યાણો જોની સાથે જે આપને આવશે.
 મુખર્મસ્થામીએ જ શુસ્થામીને કહેજી :

સુર્ય મે આરક્ષે સેજ મગલયા વય મજજાય ઠ

હે આમુખ્યમન! ભગવાન પાસેથી જે સાંભળ્યું તે તને ઠંઠું
હું કેટલી નમ્રતા! અહમ્મનો જરા પણ ભાવ નથી

વીતિભય નગરના મહારાજા ઉદાયને ભૌતિક સુખની સાથે
આત્મિક સુખનો ખલ્લો મેળવ્યો હતો. જોકે અને ચેતનનું
તેમને જ્ઞાન હતું

તે ચેતન તો ભિન્ન છે કેવળ પ્રગટ સ્વભાવ
જેકણે પામે નહિ, ત્યજી કાગ દબ ભાવ
(આત્મસિદ્ધિ શાસ્ત્ર ગાથા ૫૭)

ચૈતન્ય તે ચૈત ય જ રહે છે તે ત્રણે કામે જક ન થાય
તમે તેની આધિ થકે ને સૂચક હકાઈ બધ પણ દિવસ તે
દિવસ આત્મા જનત પુદ્ગલ પરાવર્તનથી જકમાં ગોથા ખાઈ
રહ્યો છે, પરંતુ ગાઢ વાદજ અને આધીથી દિવસ શીની રાત જનવી
નથી તેવી રીતે ચૈતન્ય તે ચૈતન્ય જ રહે છે જ્ઞાનીઓએ કહ્યું
છે 'હે આત્મા! એ તારો વિભાવ છે, ચૈતન્ય તરફ લક્ષ કર
વિચાર કરો કે 'હું કોણ છું? વિચારતા સમયે કે ઇન્દ્રિયો
તે હું નથી કેહ તે હું નથી પરંતુ જ્ઞાનનો પુલ-ચૈતન્ય હું
છું ઉદાયન હમિશા વિચારે છે કે 'સુખ ક્યાં છે?' સુખ
ચૈતન્યનો શુભ છે જકનો નથી. આજે છારી કે મેતિયાનું
આવરણ આવતા બરાબર દેખાતું નથી તે તુટી ફર કરાવવા
દેખાર પાસે જઈએ છીએ ને આવરણ ફર થતા બધું દેખાય
છે તેમ કમના આવરણ ફર થતાં કેવળજ્ઞાનથી સાચું સુખ
પ્રાપ્ત થશે જે આત્માએ આત્માના શાશ્વત સુખને જોળી
શક્યા નથી, અને પુદ્ગલમાં રાખી રહ્યા છે તેવા આત્માઓ
નરકની મહાન તો શી વેદનાઓ ભોગવી રહ્યા છે મારો ઉઠા, બંધો
બંધુઓ! મૃત્યુ લોકના લલિત સુખ છેડી ત્યાગ માગની આરાધના
કરો વીજળીના અમકારા જેવી લક્ષ્મી મેળવવાની લોહપતા બોલી
કરો પડિત રત્નથ દ્રુષ્ટ મહારાજ કહે છે

હે લક્ષ્મી ત્ય તોરે કિન સમ કમિન થમ કરના હ
તોરે સવમ કરો તુઝ કો, બો મલમે રખનાં હે
ઓરેસિ રક્ષણ કરતાં હે, લેના મુખ હા નિહ નહિ,
તૂન તનિક પર સિયર રહેલી, પર નિર્દય હસી વહાં નહિ.”

હે લક્ષ્મી હવે! પાનીઓએ પોકારીને કહ્યું છે કે “પુરૂ
જલમા મુળાવુ નહિ. ધન મેગવવાની લાલસાએ ધમ ન લાગ
લાલ્લામાંથી બહો લાગ પણ સત્ અને સદાચરણ લાલ્લામાંથી નહિ
લાગ. ચલણ લક્ષ્મી ફેટકો કઈ હેશે ને કમના ફળ લોગવવાના
રહી વશે લક્ષ્મી મેગવવી વખતે કમ બંધાય છે તે લોગવવી વખતે
પણ કમ બંધાય છે અને તેને સાચવતાં પણ કમ બંધાય છે. ચલણ
લક્ષ્મી ફેટલી નિહાય છે? પાપના કહવા ફળથી દૂર રહે. ઉદાસન
મહારાજ પાપના કહવા ફળથી દૂર રહે છે મહારાજી કેવા કતાં
તે સૂતકાર જવાવે છે —

તસ્સય ઉદાયજસસ રજ્જો પદમાવહ નામ વેધી હેત્યા।
સુકુમાલ ધન્વજમો તસ્સય ઉદાયજસસ રજ્જો પ્રમાવહી નામ વેધી
હોત્યા ધન્વજમો નામ વિહરતિ।”

ઉદાસનને મહાન સુકુમાર પદાવલી નામના મહારાજી કતાં
પુરુષના પ્રતાપથી અનુપમ મુખ લોગવે છે

પુરુષના ફળ મીઠાં અને પાપના ફળ કહવા હોય છે.
અનાદિ કાગથી આપણે કહવા અને મીઠાં ફળ લોગવતા આલ્લા
છીએ હવે તો નિજ રાજ બેઠાંએ. શુભ કર્મ કરવાથી દેવ-મનુષ્યની
જતિ મને છે અશુભ કર્મ કરવાથી નારકી તિથિયની જતિ મને છે
જાવો બે પ્રકારના હોય છે એક શુભ ભાવ અને બીજો અશુભ
ભાવ. રાગ-દેવ, ક્રોધ, માન માયા લોભ વિ. અશુભ ભાવો છે
તે ઠોકવા માગ્ય છે

આત્માનું ક્ષેપ શુદ્ધભાવમા જવાનું હોયુ બેઠાંએ. જવાય
નહિ ત્યાં મુખી શુદ્ધ ભાવમાં રહયુ બેઠાંએ શુદ્ધ ભાવમાં સિયર
થવાયે ત્યારે તમને નીચેના ભાવા બમશે.

ધેર તપશ્વર્ત્તમા પણ મનને તાપ નહિ
સરસ અને નવી મનને પ્રમુખ જાવ ને,
રજસુ કે સદ્ધિ વૈભવિક દેવની
સવ માન્યા પુરુષ એક સ્વભાવ ને અપૂર્વ

અતરમાં પ્રકાશ થવો જોઈએ. તોનું જોગખવા પીત્તગને
ત્યાગ કરીએ છીએ. શુદ્ધ સ્વરૂપની જોગખાણ કરે. ઔદારિક
શરીર અશુદ્ધિનું ભરેલું છે તેને છોડીને જવાનું છે મૂર્છા ટાળે.
શરીર પરની મૂર્છા પરિવ્રજ છે રુચિકર તરફનો અનુરાગ ને
અરુચિકર તરફનો દ્રેષ પણ છોડે. એમ યત્ન તમારું જીવન
મુવાસધી ભરેલું બનશે ને અન્યથ મુવાસ દેલાવશે.

દિગ્વિજય કરવા નીકળેલા શકરાચાર્ય કુમારિલ ભટ્ટને જીતવા
માંગે છે. જામન પાકરે પાત્રી ભગ્વી શ્રીએને ઘર પૂછ્યું; તો
કહે, 'જેને બારું બેઠેલા મેલા પોપડ ચાસની તત્તવાનની
વાત કરતા અજગાય ન કુમારિલ ભટ્ટનું ધ્યાનપણ વાતા
વરણની અસર સત્યનો ઉપર જ નહિ નીકર પાકર ને પશુ
ઉપર પણ થાય છે

એક જ્ઞાનમા એક બાઈને વાહરડી પાળેલી હતી. એકમેક
થઈ ગએલા બાઈ બહુમ કરે તો વાહરડી પણ ખાવાનું બંધ
કરે. પડી જન્ને સાથે જ પાશળા કરે. જાનુ નાન વાતાવરણ
ઉદાસનના ઘરનું વાતાવરણ જાગરમય હતું. શાન્ત અને શાન્તી
એક બીજાના અનુરમ્ભ સુખદાખના સાથી હતા. રમતા પે.
એ નાના મો. દોષ તો થ જરૂર ન થાય નમ. આ રૂપ
રમતા બ ન પે. સમાન ને નનનેગવાગા રોષા એ ન શ્રી
પતિમતા રોડી બેઠેલ સજ્જને પણ પર પુત્રાની દૃષ્ટિ ન ક ના
પતિને પ્રભુ નુત્ય માનનાર પતિની પાસે આ ન બીજા પુત્રાની પાસે
પણ પર પુત્રાની પ્રથ સા ન કરનાર રોડી જોઈએ. આવી શ્રી
જ સાથી મૂઠ વશી છે પત્ની નદીસુદી દારિદ્ર્યથીત અને પતિ

હોવી જોઈએ, તો પતિ તેને જ દેવી માની અન્ય સ્ત્રીને જોઈને તરીકે માને.

રાણી પ્રભાવતી સૌદમવાળા છે રાજા પ્રત્યે અનુરાગ છે શરીર સુખમાર છે જાવણે પ્રમાણસર તથા સુદર છે જોમનુ દમન બન્દના જેવું મનોહર છે તેઓ મહારાજા ઉદાયનને જાદુ જ અનુકૂળ છે જોમની ઘાસ હસ જાને જજ જેવી મનોમુખ કરનારી છે ક્વણે ઠોચલ કે વીણા જેવો છે ને તેમનું સ્મિત અત્યંત મધુર છે તેઓ મહારાજા ઉદાયન સાથે સુખ સોજવી રહ્યા હતા વધુ જાવ અવસરે કહેવાયો.

ઘ'પકે ઘડિત

જેવો સિકારી હસને મારવા જાય છે તેવો જ હસ શું કહે છે ?

“ મારી થીસ હસને જોસી ઘ'પકે મુનેકે જાયા !

લીલા ખીજર છીન હાથસે ઉસકો પૂળ હળાવા હો - કડુવા

હસે ભયકર કારમી થીસ પાડી તે, પોતાના ઘર તરફ જઈ રહેલા મેઘીપુત્ર ઘ'પકે સાલગી તેનું હૃદય ક'પી ઉઠ્યું જોકદમ જઈને ઢિંસકના હાથમાં રહેલું ખીજરુ તેણે કુટવી લીધું અને તેને પૂળ હળાવવા લાખ્યો. જાર પાપી ! શ્યા માટે આ પાપ કરે છે ? તને મરવું નથી જમનું તો તેને ક્યાંથી જમનું હશે ? આ સાંભળી હસે કહ્યું. ભાઈ તું જોને હળાવ નહિ. જોણે તણ તણ દિવસ સુખી અને લજાડવા મૂળ તરસ વેક્યા ઉ જોમનો મારા ઉપર ઘણો ઉપકાર છે તણ દિવસનું લવનદાન જોણે મને આપ્યું છે તો હવે તમને દયા આવતી હોય તો હું કહું તેમ કરો.

હસ કહે જાર ક્વણે હળાવું, જો તું જાણ દયાલો !

દસ મહાન દો રૂપે છોડા લે કરે ઇસે નિદાલ દો - કડુવા

”

“ભાઈ, તું ક્યાણુ છે, તો કશું હજાર રૂપિયા એને આપી મને છોડાવ અને એને ન્યાય કરી દે દિશા ન કરવાનું એને કળ આપ ”

ઘણીવાર તમે બીજાને બચાવવાની વાત કર્યો, પરંતુ આવો કોઈ ત્યાગ કરવાનો આવે ત્યારે તમે જિભા રહો છો ખરા કે ? જુઓ ધ પકની પલ્લુ આ પરીક્ષા છે હસ વઢાલો કરવો કે કશું હજાર ? આ બન્ને વૃત્તિનું મુદ્દા બાલે છે ધ પકના ચિત્તમાં કશાનું બરણ વઢી રહ્યું છે કોઈને બચાવવો તે કશું હજાર રૂપિયા કરતાં વધુ મૂલ્યવાન છે એમ એને લાગવા માં થુ છે

હવે ધ પક શું કરશે ને હસને કેવી રીતે બચાવશે તેના બાવ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન એકવીસમું

(શનિવાર ૨/-૭-૬૩)

મુક્ત બધુઓ અને બંદેનો ! સવગ્ર મહાપુરુષોએ કેવળદર્શન પ્રાપ્ત કર્યા પછી જે વાળી પ્રવૃત્તિ તેનું નામ ચિદ્વાત ચિંત્ર સૌવીર દેશ અને વિલીનજ નગરીમાં મહાશાળ ઉદાત્ત ધન્ય કહે છે, તેનો અધિકાર બાલે છે એમનું જીવન આદર્શ છે આદર્શ જીવન કેવું હોય ? પશુઓ જીવે છે અનાર્થો જીવે છે અજ્ઞાનીઓ જીવે છે અને આર્થ ને મહાપુરુષો પણ જીવે છે આપણું જીવન ભેદ અન્ય જ્ઞાનદ પામે તેવું હોવું એકજે. આવકના એકવીસ શુભમાથી એક પણ અપનાઓ દરે તો જીવન આદર્શ

મઈ જ્યે આનંદ શાવક જે સમયે સમકિત પામ્યા ન હતા ત્યારે પણ તેમનું જીવન કેટલું આદ્ય હતું ? પરમ આદ્ય જીવન જીવતા આગમમાં દષ્ટિ નાંખે. જોઈશ ન નિશ્ચય અને બ્યવહાર બનેને સ્વીકારે છે જે પોતે સ્વચ્છ છે તે જ જન્યને સ્વચ્છતાને ઉપદેશ આપી શકે એ માનવ જીવને ઉપદેશ કરતો હશે ન પોતાના જીવનમાં પોતે આત્મરક્ષુ નહિ કરતો હોય તો તે ઉપદેશ શા કામનો ! માટે જોયું જીવન જીવે કે મૃત્યુ પાછળ પણ મુવાસ વહેતી રહે. જાગવાને પણ કેવલજ્ઞાન ને કેવલક્રિયાન થયા પછી જ દેશના આપવાની શરૂઆત કરી હતી. તેમણે માનવજીવનની પ્રધાનતા બતાવી છે

દુષ્ટદે જહુ માણુસે મલે ચિરકાકેવણિ સખ્ખપાણિય ।

ગાહા વ વિવાગ કમ્મુજો સમય ચોયમ મા પમાવપ ॥

(ઉ સુ. અ ૧ સુ. આશા ૪)

મનુષ્ય જીવનને દુર્લભ કહ્યું છે કેવતાનો ભવ દુર્લભ નથી કહ્યો તે વિચારો. નરકનાં અપાર દુઝો નારકી સોઝવી રહ્યાં છે નારકીના જીવો જે કીચકમાં રહ્યા છે તે કીચક બે ટોલા લાવીને અહિં મુકવામાં આવે તો બાસપાસના ચાર માઈ મુખીના માણસો ભેળેન જની જાય અને મરી પણ બધા માત્ર બે ટોલા કાદવ મનુષ્ય લોકમાં લાવીને મુકવામાં આવે તો રહી શકતું નથી, તો જોમાં ખુશીને રહ્યા હશે તેમને કેટલું કદ હશે ! જ્યાં જીવાત્મા આવું નારકીનું દુઝ સહન કરી જાઓ છે તિર્લેજનો ભવ પણ જોવો જ પશાધીન છે જેતરમાં જનાજ પડ્યું છે પરંતુ તેને જેકનાર જગદના મુખે છી કહી જાપેલી હોવાથી ખાઈ શકતો નથી જોજ રીતે તમારા ઘરમાં દરેક વસ્તુ મોજુદ છે પણ બિમાર પકવાથી રોકટરે મનાઈ કરી, ત્યારે પકર વીસ લાંબુ કરવા તૈયાર થઈ જાઓ છે. વિચારજો. તેમાં તમારો ભાવ નથી. માટે સ્વાધીનપણે ત્યાગ કરો

જીવનો શુદ્ધ અવસ્થાએ અનાદારક સ્વભાવ છે તમે મનોરથ ચિતવના બાલો છો કે હે ભગવાન, હું આરબ-પરિવ્રજ ક્યારે ઇર્ષ્ય ? પચમહાત્મના પારી ક્યારે બનીશ આલોચણા કરી સઘારે ક્યારે કરીશ ? કેમ, આવું જ વિચારો છો ને ? કે પછી શ્રીમત ક્યારે બનીશ, અનેક પુત્રોનો પિતા ક્યારે બનીશ એવું ઈચ્છે છે ? હાથી જીવતાં લાખનો અને મર્ચા પછી સવા લાખનો કહેવાય છે તેમ તમે પણ સવાયા બનીને જાલો. માનવજીવન મોક્ષમા જવાનો કિંમતી કીમીઓ છે જીવન જે ભરવા માટે નથી, અનીતિ, અધર્મ કરવા માટે નથી પણ પરમ આદર્શ જીવન જીવવા મઠમું છે આજીવિકા પૂરતું અનિવાર્ય સંભોગમા મળુ કરતું પડે પરંતુ તેનો અસતોષ રહેવો ન જોઈએ માટે જે ભરે પણ પેટી ન ભરે માનવી પેટ નહિ પણ પેડી ભરવા માટે ઢોડાઢોડ કરી રહેલ છે

ભગવતીસૂત્રનાં પ્રશ્ન છે કે પરિવ્રજની લોહપનાતુ કળ હું ? જ્ઞાની કહે છે કે તે દુઃખનિતુ કારણ છે જ્ઞાનીઓએ પરિવ્રજને માંત્રના લોચાની ઉપમા આપી છે પરિવ્રજની લોહપના કેવી છે ?

“ ત્રણે બોલુ રાજ્ય મળે નો એકને,
તો પણ તેને મન અસતોષ ન થાય નો
જન પાસે મર્ચાવાળા કલા,
તપ્પા કદી છે જનત કુન્નદાય નો ”

તપ્પાનો ખાટો સોધી બિટો છે જેનો ખાટો અર્ધા શેર અનાજથી ભરાઈ જાય. ભૂખ્યા પડે કદાચ મરે તે શુદ્ધ વાની ખાવાનો ઇંકાર કર્યો પરંતુ મનનો ખાટો મીરપરત પણ પૂરી ન શકે ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રમા કમુ છે કે કેવાસ પચત નેલા સોનારૂપના અસખ્ય હમસાથી પણ લોભીને સતોષ નથી થતો તપ્પા આકાશ નેટલી જનત છે તપ્પાએ કેળવે છે શા નથી. એક પ્રસંગ સાબળો.

‘જાધા મીટીંગ કરીને સમજાવ કરે છે તો બાહ્યે આપણે પણ એમ કરીએ એ વિચારે શેરીના કુતરાઓએ મીટીંગ કરી. આનંદ ઉત્સાહથી જાધા ભેગ થયા ને જાધામાં રહેલી ઈર્ષા જ આવનવિનું કારણ છે એમ નહીં કરી તેને દૂર કરવાનો ઠરાવ કર્યો. આજે પ્રેમ અને મૈત્રીનો મુગ છે આપણુ કલક પોર્ષ કાઢીએ વિશ્વપ્રેમ નહિ તો અતિપ્રેમ સ્ત્રાણીએ જામે એટલા પ્રત્યક્ષનો આવે પણ અહર અહર નહિ લડીએ એવા સાવચેત ને ઠરાવો સર્વાનુમતે થયા. એવામાં એક ઉડતી સમઠીની ચાંચ માધી હાલકોના દૂકોએ નીચે પડ્યો તે જોતા જ એને મેળવવા પરસ્પરમાં જૂનખાર મુદ્દ થયા માડસુ એક દૂકડા માટે એમનો ઠરાવ આકાશમાં ઊડી ગયો. તમારા ઠાણ આમ નથી ઉડી જતા ને ?

સોજ અને પરિવ્રજાની જૂળને કાળૂમાં લેા એ જૂળ તમને ભરખી આવ તો તમે મૂઢશ્ચ ન રહી શકો, માનવી નહિ રહી શકો. આદ્ય જીવન જીવનારમાં કેવું પેઈ ને જમીર હોય છે તે સાંભળો -

એક સપ્તિવાન વણિકને જહાજ વર્ષ વિશેષ કમાવવાની હવ્વમ થઈ એ વખતે રેલ્વે નહિ એટલે જી / ઉપર બેઠીને એ નીકળ્યો પુરવઠાગી હતો નશીજહાજ હતો તેથી તે જૂળ ખન લઈ પાછો પોતાને ગ્રામ જવા નીકળ્યો. તેનો જાણ દેખાવ ખનવાન જેવા હતો. એકલો હતો. શરીર પર વરેણું છે ને વાસળી ડેવી કોણગીમાં ખન ભરેલું છે રસ્તો નિકળે સાથે કોઈ નથી. કેવું ઉઠા હતું એવામાં ત્રણ લૂટારાઓ આવે છે વણિકના સમજી ગયો. જીટ જીજી રાખવાનું હુ / રા-ઓએ કહ્યું તો એણે અજ્ઞાપિતે જીજી રાખ્યું ગજારાટ કે ભવ નથી હું તમને કહ્યું નમારી પાસે ખન છે કે કેમ ? અમે હુ / રાડ હીએ. સચ્ચ જાણુ મયઈ શિર ભવ પણ અસત્ય ન જાણે. તેણે કહ્યું તમે ખારો નહિ એટલું ખન ખારી પાસે છે ?

લૂટારૂઓએ કહ્યું, 'તો અમને આપી દે' વણિકે કહ્યું 'જરૂર
 હોય ને દાનમાં માગતા હો. તો છે તેમજ આપી દઈશ. પણ
 બગ વાપરીને માગતા હશે તો સતી પાઈ પણ નહિ આપુ
 છવતા દાન આપીશ, મૂત્રે ધરમાદા।' લૂટારૂઓ સમજે કે
 આ કોઈ બારે ખાનદાન છે પરંતુ કહ્યું 'અમને દાન નહિ બોધ્યો.
 સ્વજાતી લઈશું અમે બીજા માગવા નથી નીકળ્યા. લડવા
 તૈયાર થા છવશે તે ધન લેશે.

'કરનો માર્યો હઈ હઈ નહિ અને અન્યાયથી લડુ નહિ'
 આવુ બોલી છતાપૂર્વક વણિકે ઉટ પરથી ઉતર્યો લૂટારૂઓને
 ઘમ્મ; આ કાઈ ગાંઠે તો નથી ને? ઉટ પર બેઝીને લડવાનું
 ને ભાગવાનું વધુ અનુકૂળ બનશે. આ વણિક દુસ્મનને પણ
 ઉતરતો નથી. અને તમે? દુકાને ઘરકાને ને ઉપાસ્યમા ગુરુને ઉતરે
 છે વણિકાએ ઉટ પરથી ઉતરી પાવડીમાંથી પાચ વીર કાઢ્યા.
 ને તેમાંથી બે ભાગી કાઢ્યા. એવું કાણુ પૂછ્યું તો કહે 'હું
 સત્ય માને જ લડુ છું તમે ત્રણ છો મારે પાચ બાણુની
 જરૂર નથી તમે મને લડવા માગો છો માટે હું તમારી હત્યા કરીશ
 તમે દાનમાં ધન લેવા તૈયાર નથી હું છવતો રહું ને તમે
 બગથી લડ બળોએ મને કળૂદ નથી' આ બધું સાંભળી
 લૂટારૂઓ ખૂશ થઈ ગયા નામ પૂછ્યું તો કહે 'ચાંપો' બધારે
 બનરાજ ગાદીએ બેઠો એમ સાંભળો ત્યારે અમારી પામે આવ્યો.'

તમારી આવી સ્થિતિ? વગેરે વાતચીત કરી શૂરવીર વણિકે
 બનરાજને ઓગળ્યો ને પછી કહ્યું મારે લડુ નથી હવે હું
 બધું ધન તમારે ઘરજે મૂકું છું હડ પળ અપ પડે ત્યારે
 ખુશીથી ચાલ કરજો મારું ધન પણ તમારું અને હું પણ
 તમારું. 'બનરાજે આ બનાવથી નિશ્ચય કર્યો કે રાજા જ
 ત્યારે ચાંપો જ મારો પ્રધાન થશે. ચાંપાની બૂજ બરખી બધ
 તેની ન દલી. તે ઉદાર હતો. તેનું આ પરિણામ આમ્યુ

બાંકીયા કુટુંબના જોકે દીકરો અને વહુ દીક્ષા માટે આજ્ઞા દેવા બધા ત્યારે પિતાએ કહ્યું 'જેને મેં રમાદશ્ય તે બધું છે તે પછી માત્ર શું કામ છે? દિકરા-વહુ પહેલાં જાપ દીક્ષા લઈ દે છે પિતા બને તે આવા બનજો. માટું જામાંથી આવે જો બેઠી નીકળે તો રજ રહી બામ. પણ અહીં તો ઉમર વધે છે ને ભૂખ વધે છે મમત્વ વધે છે ઘરમાં થવા પછી નથી છેડી શકાતું માટે કુવાનીમા જ છોડા આદર્ય લવન લવતાં શીખે.

ઉઢાચન રાજા અને પ્રભાવતી રાણી છે બીજા રાણી પણ છે તેમનું નામ પ્રભાવતી. પ્રભાવતીને પુત્ર થાય છે તેનું વહુન આત્રજ આવશે. ઉઢાચન રાજા પોતાનાં લવનનો પરમ આદર્ય ઉત્કૃષ્ટ બનાવશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

અપકથ ચરિત્ર

હસની કારમી બીસ ગ્રામણી અપકથુવર આજે ને જોની આગળ દસહજાર રુપિયાની વાત આવી પૈસા આપી હસને બચાવવો અનત જ્ઞાનીઓએ અપાર કુસુણા કરી જ મ, જરા અને મરણનાં પિંજરમાંથી છેડાવવા સ્વાદવાદ વાણી આપી છે તમારે જો જો બધાથી છૂટવું હોય તો અનત જ્ઞાનીની વાણી તમારા હૃદયમાં ઉતારો.

હસને તો અપકથેશીને જોયા ત્યારથી નીચત મઈ મઈ છે જોને મદદા છે કે જો જરૂર બચાવશે. પરંતુ હસને બીજો પણ જોકે જ્ઞાનક છે આ દિસક શીકારીને પણ બચાવી લઉં તે કંઈક લવોની દિસા કરે છે મારી મારક અનેક પ્રાણીઓ મરણના બચથી તરફ તાં હશે. તેવું કહ્યું મને બચાવવાની ઇચ્છા હોય તો દિસકને દસ હજાર રુપિયા આપો.

'આત્માવત્ મને ભૂતપુ જોનાર ને જોના લવનમાં દયાના જ જા પહેના હતા તે અપકથુવર પિંજર લઈ પેદીએ મવા ને મુનિમણે કહ્યું :

“લીલા પિંજરા હુવા સગ શિકારી, કુવર દુકાને આયા,
 હસ હજાર રૂપે દો મુનીમલ મૈને ઇસે બચાયા હો.”

હસના હસ હજાર રૂપિયાનું દામ સાબળી શિકારીને વિચાર
 આયો છે, “શું આ મારી મરકરી કરે છે, કે પછી ખોટી રીતે
 મારી પાસેથી હસ કુટવી લે છે.” બીજા બાજુ મુનિમલ
 પણ તકવિતકે કરવા લાગ્યા ને કહ્યું ‘ભાઈ, હસની કિંમત
 વખારેમાં વધારે પાંચ છે હસ રૂપિયા હોય તેને બદલે આપની
 કિંમત!’ કુવર કહે છે કે ‘બરાબર છે એને ત્રણ દિવસ સુધી
 શિકારીએ જીવતદાન આપ્યું છે એને હસ હજાર આપી એનું
 શરિક્ક ફર કરે. દિસાના પાંચમાથી એને જીવનભર મુક્ત કરે.
 મુનિમલનું હસહજાર આપવાનું મન ચાલતું નથી એ લિલા
 રહ્યા. બીજા બાજુ કુવર હસને બચાવવા ઇચ્છે છે ને તે માટે
 જે સહન કરવું પડે તે સહન કરવા તૈયાર છે આગળ શું બનશે
 તે અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન બાવીશમું

(સોમવાર તા ૨૬-૭-૧૩)

ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ તે ત્રિદાત મહારાજ
 ઉદાહરણને અધિકાર યાદે છે ઉદાહરણને પ્રભાવતી અને પ્રભાવતી
 નામની બે રાણીઓ છે જન્મે રૂપધન ને શુભધન છે શુભની
 કિંમત છે એકલા રૂપથી મુખ મથો નહિ. જેવી રીતે સાગના
 લાકડાં, બાવળના લાકડાં અને ચંદનના લાકડાં નામ નિરૂપણી

એક છે પણ સુખથી જુદાં છે જ્યારે રાજા ઉદાયનની રાણીઓમાં
૬૫ સુખ વિનય, સૌમ્યતા આદિ અનેક ગુણો હતા.

જ્ઞાનીએ કહ્યું છે કે ૩૫ ન હોય પણ સુખ હશે તે તેનું
કલ્યાણ છે બાહ્ય આકૃતિથી માણસ સુદર હોય પણ તેનાં
પરિણામ સાં ન હોય તેમ બેચારનાં આવે છે અને પરિણામ
સારા હોય, અતર શુદ્ધ હોય પણ બાહ્ય દેખાવ સારો ન હોય,
છતાં જેનામાં સુખ છે તે આત્મા કેવો હોય છે તે ઉત્તરધમ્મન
સૂત્રના બારમા અધ્યાયનમાં જુઓ. ય કાલકુલમાં ઉત્પન્ન થયેલા
હરિકેશીમુનિ સુણને પુલ્લ હતા જૈન ઇચન કહે છે કે જાતિની
નિશેષતા નથી, સુખની છે

કમ્મુજા કમ્મનો દોર, કમ્મુજા દોર કલિમો ।

બરસો કમ્મુજા દોર, સુચો હણર કમ્મુજા ॥

આત્મા કમજીવ પ્રાણજી જનિય વૈશ્ય કે સુદ્ર માય છે
હરિકેશીમુનિ ય કાલકુલમાં જન્મ્યા છે છતાં તેમનો આત્મા
કેટલો નિર્મળ છે । જનાદિ કાળથી માટી અને સોનું સાથે છે
ત્યારે તે પૃથ્વીકાય છે કેઈ કારીગર માટી જુદી પાટી શુદ્ધ
સોનું કરે છે તેવીજ રીતે જનાદિ કાળથી જીવને કર્મો લાગેલાં છે
કમની જનત વગણાઓ છે તે સ્વયં જીવને લાગતી નથી.
ચીકાશવાળાં લીના કપડાને જેમ પૂજ ભોંટી જાય છે તેમ જીવનમાં
રાગદ્વેષ ક્રોધી ચીકાશ હોય ત્યારે કર્મોનિા જાય માય છે

આત્માનો સ્વભાવ ઉદ્ધવમન કલ્યાણો છે પરંતુ ઘડીક-
ઘડીકમાં તે નીચે ઉતરી જાય છે કારણ જનાદિથી વિભાવ ઇચ્છામાં
પડી સ્વભાવ ફૂટી જાય ॥ જ્યારે આત્માને સ્વરૂપનું જ્ઞાન થયે
ત્યારે તે વિચારશે કે હું -(આત્મા)જનત જુલોનો ધણી જલ્દી જ્યાં
પ્રવેશી છું મારો ત્રણે કાળમાં નાશ ॥ જ નહિ, હું જૈતન્ય
દેવ ॥ આમાંથી ક્યારે છૂટું ? ક્યારે મુક્ત થાઉં ? તેની
ભાવના થશે.

સ્વય પ્રકાશિત સૂર્યને કોઈ શક્તિ ન આપી શકે, તે પ્રમાણે આત્મા પૂર્ણ છે. વાદળા દ્વર થતા સૂર્યનો પ્રકાશ પ્રગટ થાય, તેમ કર્મનાં આવરણો દ્વર થતા આત્માનું વિહાનદ સ્વરૂપ પ્રગટ થાય છે. આપણે જે મહાપુરુષોની પ્રાર્થના કરીએ છીએ એમને આત્મા ઉત્તરના કર્માવરણને મહાન પુરુષાર્થ કરી દ્વર કર્યા તો પરમાત્મા બની ગયા. આપણે પણ પુરુષાર્થ કરી કર્માવરણો દ્વર કરવા એકંદ્રે આ દુલ્ભ મનુષ્ય જન્મનો આત્મશક્તિ પ્રગટાવવામા ઉપયોગ કરો. કર્મભોજમા મસ્ત રહેતા હો તો યાદ રાખો કે તમે મોટી ભૂલ કરી રહ્યા છો.

બહાલા બધુઓ નાવને ચઢની, હાથીને અકુચની, ઘોડાને લગામની અને મોટરને પ્રેક્ષી જરૂર હોય છે. તેમ તમારે પણ સુયમની પ્રેક્ષ એકંદ્રે, નહિ તો જીવનની નાવા ખડક સાથે અપ્રજ્ઞને ભુલો ધઈ જશે.

હરિકેશી મુનિનું સ્વરૂપ ભયકર-બિહામણુ. અંકના જેવા રચામ રમતું હતું. બહારની આકૃતિથી તેઓ પૂતળ બિહામણુ લાગતા હતા, પરંતુ અંતરાત્મા દેહિધ્યમાન હતો. એમના આત્માનો પ્રકાશ એવો હતો કે મક્કા પણ એમને ઘરણે નથી પડે. તમે તો એક માળા બણતા હોયો ત્યાં દેવ પ્રસન્ન થાય તેવી ઇચ્છા સેવી રહ્યા હોયો. જ્યારે મુનિ તો પોતાના ધ્યાનમાં મસ્ત છે. યક્ષની ઇચ્છા રાખતા નથી, છતાં તેની સેવામાં યક્ષ હાજર રહે છે. આ આકપણુ દેહતું નથી, શુણ્ણ છે. ચારિત્રનો એ પ્રભાવ છે જલે સારા કપડા, ઘાગીના, હીરામોતી નહિ પહેર્માં હોય, પણ જો ચારિત્ર્ય નિમજ્જ હોય તો પ્રભાવ પડ્યા વિના નહિ રહે. તેમના જીવનમાં ચારિત્ર્યની અપોત ઝગદગતી હતી અને રાણીઓ તેમને સહાયક હતી.

રાનીઓએ કહ્યું છે કે દે સાધુ! એ સાથી શોધવો હોય તો અધિક શુભવાળો શોધજો. અથવા સમાન શુભવાળો શોધવા હ.

ને પણ તારાથી જોઈ જીવવાનો શોધીશ નહિ. કહ્યું છે કે
 'સગ તેવો રજ કુસજનો સાથ કરશે તો થાકે ઘણે જશે
 સજની અમર ઘણે જીવન મુવાસિત થાય જોવા સોભતી શોધને.
 મુનિ કુરિકેશીના સજથી અમરના જીવનનું પરિવર્તન થઈ મમુ
 કહ્યું છે કે —

મુરુ જોવિંદ દોનું ખાલ કિષક લામુ પાથ ।

ખલિકારી શરણેથી જીવે જોવિંદ જાતાથ ॥

આપણે પાથ પદોમાં અરિહતાણુ પદ પ્રથમ જોલીએ
 છીએ. આઠ કર્મોના ક્ષય કરીને મોક્ષ માટે પધારનાર સિદ્ધ
 જાગવાનને પહેલા નમસ્કાર નથી કરતા, કારણ અરિહત દેવ જ
 માત્ર હથક છે બાકીના બાર પરમેશ્વરીની જોગખાણુ તેમણે જ
 કરાવી છે. સિદ્ધજાગવત આઠ કર્મોના ક્ષય કરીને મોક્ષજાતિએ
 પધાર્યા છે અને તેઓ અભાવક છે તમને વાણી નથી. અરિહત
 પ્રભુ તેરમે જીવુસ્થાનકે સયોગી કેવળીપણે વિચરે છે. શાતા
 વેદનીચનો બધ જાંધાથ છે. પહેલે સમયે જાધિ, બીજે સમયે
 વેદ અને ત્રીજે સમયે નિર્જર છે. સિદ્ધજાગવાનના જ્ઞાનમાં અને
 કેવળીના જ્ઞાનમાં ફેર નથી. કેવળજ્ઞાન એટલે આત્માનો સંપૂર્ણ
 ઉધાર. કેવળીજાગવાનને ઈર્ષાપચિક ક્રિયા છે. ક્રિયા પચીસ છે.
 ધ્યાવીસ સાપરાધિક છે. ને એક ઈર્ષાપચિક છે. કેવળી જાગવાને
 જગતના જીવોને પ્રતિબિંબતાં દરમામ્યુ છે કે કે જામ્ય જીવો !
 સજ કરો તો તમારાથી ઉત્તમ જીવવાનનો કરો. ચીરની વાણી
 બીજે તેની કરમની જોગજો તૂટી પડે. ને તમારે જાનાહિના કરમ
 જાનથી છૂટવું હોય તો સાચા દેવ જીવ, ધમમાં સંચાર
 મદા મૂકો. જ્યારે સંચાર મદા થશે ત્યારે અવધાર સમ્યક્
 દશન અને પોતાના આત્માના સ્વરૂપનું વદન—સ્વાનુભૂતિ તે
 નિશ્ચય સમ્યક્દશન આવશે. અવધાર સમ્યક્દશનથી નિશ્ચય
 સમ્યક્દશનમાં અજાય. રૂપ કે ધનની કિંમત નથી, પણ ધનની
 કિંમત છે એક દર્શાવથી સમજાવું.

રાજ પ્રતિક્રમણ કરનાર મુરતનો એક ઝવેરી રૂનેગાર ન
 હતો, છતાં એક વખત પકડાઈ ગયો પ્રતિક્રમણનો સમય થતાં
 અકળાઈ ગયો નિયમ તૂટી જશે તેની ચિંતા છે સયોગે
 પ્રતિક્રમણ ૥ છતાં મતમાં અઠગ છે પગલાગાને બોલાવીને કહ્યું
 કે ભાઈ મારા ખમ ક્રિયાના સાધનો લાવી આપ અને એક
 કલાક શાંતિથી બેસી શકામ એવું અનુક્રમ સ્થાન બતાવ તો તને
 રાજના સો રૂપીઆ આપીશ. ચોકાણી ઉપર થીટી લખી આપી.
 ચોકાણી ઉઠાર છે ધમના ઉપકરણો ને સો રૂપીઆ આપી દીધા.
 પગલાગાને આશ્ચર્ય થયું ચોકને મન ધન કરતાં ધમ ની કિંમત
 વિશે ૥ તમે શું કરો છો? અનતીવાર પુદ્ગલના પધારા
 લેતા કરીને આબ્યા છતાં હજી તમારી ભૂખ મનવી નથી.
 રાત્રી દિવસની પરવા કર્યા વિના તમે કમ્પાયામાં મશ્મુદ
 રહો છો તનતોઠ મહેનત કરો છો ત્યાં તમને થાક લાગતો
 નથી આત્મી તમન્ના શુદ્ધ સ્વરૂપની મલુતા કરવામાં આવે છે?
 ત્યાં તમોને ટાઈમ નથાં થાક રાખજો વિનિગતા નાજાંમા જે
 રસ છે તે પરમા નથી આજે તમે જેને મુખ માનો છો તે મુખ
 નથી પણ દુખના ભાગ છે વર્તમાનનો પુરુષાધ ભવિષ્યના
 પ્રારબ્ધને પટે છે બુદ્ધાગની આરાધનાનું ફળ અત્યારે લોગવો
 છે. ચોકે પ્રતિક્રમણ કરવા માં થુ શુદ્ધ પરિણામની ખાત વહી
 રહી. ધમ ગયેલા હોયોની આલોચના કરી શકા છે ત્રણ દિવસ
 પછી ચોક નિદોષ કરી મુક્ત થયા. ચોકનું સરકાર બદુમાન કરે
 છે ને તેમની સઘના ને પવિત્રતા અદેશ કરે છે દરે પાવા
 માને આશ્ચર્ય ને પશ્ચાન્નાય થયા. તેને થયું કે મેં ત્રણસો અપિયા
 લીધા તે મોટી ભૂલ કરી કહેવાય. એવું ને રૂપિયા ગોડને
 ચરણે ધરી દીધા. ગોડે તેને ને પાછા આપ્યા ને ઉપ થી દુબર
 રૂપીઆ બીસ આપી ચે ન મન ધન કરતા ધનની કિંમત
 વિશેષ હતી ચોકની ધમ પ્રત્યેની ભાવના એક પગલાગા પણ ધમ
 પામી આવે ૥

જાણે ! મહાવીરની પેઠીના અમૂલ્ય રત્નો અમે તમને આપવા આજ્ઞા છીએ. હોશી ને ? બારજતમા યોધા મત સમુદ્ર સમાન જણાય છે. વિકારના સાગરને બાકુળગથી તરી બચે. ને આત્માએ વિકાર ઉપર વિજય મેળવે છે. અને પ્રહારથી બનવા ઉત્સાહી બન્યા છે તેમને અન્યથા છે. આત્માની શુદ્ધ અવસ્થામાં રમણતા કરવી તે સાચું પ્રહાર્યય.

મહારાજ ઉદાસન અને પ્રભાવતી રાણીની બેઠી સરખી છે. બન્ને બધારે મળે ત્યારે આત્માનું ચિંતન કરે છે. વધુ જાવ અવસરે કહેવાશે.

અપકે ચરિત્ર

મુનિનંદની પાસે દસ હજાર રૂપિયા એ પકડુવરે માગ્યા, પણ મુનિ આપવા તૈયાર થયા નથી ત્યારે કુવર કહે છે જલદી આપો મુનિમ કહે છે —

મુને કુવર મુ જમ વમાએ, તો હોસી નુકશાન,
“ જોરજાન મત કરે મુનીમંદ, નાણાં હો કટ આન ... હો. કડુવા

મુનિમંદએ કહ્યું : “ દાન કરે તો અવસ્થિત રીતે કરે. હસ ખરીદવાના દસ હજાર આપશે તો મરફરી થશે. આવા દાનથી પેઠીના જલસરનું તણિયું રેખાયે.” એ પકડુવરે કહ્યું :

મારે બીજા ચાવ નથી સાજગની. મુનીમંદ, જલદી નાણાં આપો,” કાતાર દાન દે જલસરી પેટ કુ? મુનીમંદ આનામની કરે છે “ આવું દાન આપશે તો બરના છાપણ પડ્યું રહેશે નહિ.” એ પકડુવરે બહુ આજ્ઞા કર્યો ત્યારે મુનિમંદ વીંચેરી પાસે પહોંચ્યા. જુએ તો ખસ હોશી મનુષ્યની વૃત્તિ કેવી હોય છે ? ખન કોનું ને મુજરે કોને ? આવી લગાવે છે પણ નથી લાગતી. જાણે ! તમને કોઈની મીઠકવના દૂસરી બનાવ્યા હો તો આપના આવો મુજરે માથ કો ? તમે મુનિમ જેવા ન બનશો. સત્તા મળી હોય તો જલુ કરવા ચીજલે. અતે મુનિમ દસ

હબર રૂપિયા આપે છે પરંતુ દિલ પ્રબળગી રહ્યું છે એ પક ચોક
૬૨ હબર શિકારીને આપે છે

“ વ્યાધ રૂપે હો, કહે કુવર સે, રખો બાજુકા ચાંદી
દિસા મુક્ત કામીકા તબ કર, બરુ પે/ ઈસ માહી હો કરુણા ”

શિકારીને કુવરે નાણા આપ્યા હિ સક કહે છે “ મને
પચીસ આપો, આટલા બધા માથે ન બેઠાંને ’ હિ સકને મળે
છે તો પણ લેવાની ઈચ્છા નથી. તમને કોઈ આપવા આવે તો
શું કરો ? મૂર્ખા હોય તે ના પાડે, કેમ નહિ ? જેમ લાલ વધે
તેમ લોભ વધે તમને હબર મળતાં લાખની ને લાખ મળતાં
કરોડની ઝખના રહે છે, એમ કરતાં અત્યંત સુખી પડોએ છે
તૃષ્ણા પૂરી થતી નથી. તૃષ્ણાનું પૂર રોકાતું નથી. એ પૂર રોકા
સતેવ તરફ વળવું તે જ સાચું માનવ લવન છે

શિકારીને શો જવાબ આપે છે ને આમળ શું થાય છે
તે અવસરે કહેવાયો.

વ્યાખ્યાન તેવીસમું

(મંગળવાર, તા ૩ -૭-૧૯૧૩)

અનંત ઉપકારી મહાપુરુષોએ કરમાળ્યું છે કે સસારમાં
પરિશ્રમણ કરતાં હોવાને તેમાંથી નિસ્તાર પામવાનું યોધી હિ સુ
સાધન મનુષ્યજન્મ છે એ જ ગા ? ને મોર નાથે તેમ મહાપુરુષની
વાળીથી તમારું હૈયું નાળી ઉઠવું બોલ્યું. પરમપદની પ્રાપ્તિ
માટે શ્રમણ લવન જ થોભ બણાય તે ન બને તો આશ-

ખરાબના વિવેકવાળુ મર્માહિત દેશવિરતી લુપ્ત લુપ્ત બેઠાએ
હેતુ ચાકુ હોયે તો તે બની શકશે

બંધુઓ ! સત્સંગ કરો, કુસંગ ન કરો. સ સાર તો એક
વૃક્ષ છે કહ્યું છે

ઘાઈ ઘાઈ ઘાઈ ઘાઈ એક રક્ષની ઘાથે,

પખીયાં આવીને બેઠાં, ઘાઈ ઘાથે, ઘાઈ ઘાથે, (૨)

મહાત્મા પચ્ચી રહે ત્યાં સૌ વીખરાઈ,

આ જગત ખોળી મેળે કેમ રહેશે સર્વ ભેળે. આ જગત ખોળી

જુદી જુદી જગ્યાએથી આવેલા પખીનું વિશ્વાતિસ્થાન
વૃક્ષ છે તમે અસાસ્વજ પદ કયાથી આવ્યા? કાલમ કેઈ
રહેતું નથી. સવાર થતાં સૌ છીડી બાજ છે માટે મમત્વ ટાળો,
લાલુ લુપ્ત નહિ પરંતુ હેતુ લુપ્ત લુપ્ત છે તે મહત્ત્વનું છે
ઝવેરી થોડા ચાકુ, સમવીનાં મોટા પડોથી રાચે. નહિ. વૃક્ષ
કપાળાં પખી કકગાન કરે છે પરંતુ તેનું કારણ વૃક્ષનો છે
નથી પરંતુ સ્થાન છે વૃક્ષ કુકુ બનતાં પખીઓ છીડી જશે.

આવદેશનો સસ્કારી માનવ મરણ માટે સાકુ લુપ્ત
લુપ્ત. જે લુપ્ત બાજે છે તે મરી પણ બાજે છે સાવનાયતકમાં
રત્નચન્દ્ર મહારાજે કહ્યું છે—

“મેં કુ ધન, કહસિ જગ્યા ? મૂંઝે જ્યાં પર જગ્યા છે ?

કોન જગ્યાએ મેરા છે, ઈસ જગ્યાએ કહાં ધીમના છે ?

માતા પિતા પુત્ર નારી વહુ, મેરે કોન જગ્યા બીતર ?

મિસ કારણ સળેપ કુઆ છે ? કર વિચાર ઈસા છે નર ?

વિચાર કરો કે કોઈ પણ સ્થાનેથી આ લુપ્ત આવ્યો અને
છેવટે છીડીને જવાનો છે માટે મમત્વ સાવને ઘટાડો. જગલા
બેઠાને પાગલ બનો છે. બેમા ઢાળલ થતાં મનમા ધણુ બેઠાએ
કે મારે અહીં રહેવાનું નથી જગલો રહી જશે અને હું આજનો
જગલ. માટે મોઢું ઓડો. કેટલાક પુણ્યજ્ઞાનથી આત્માઓ પોતાની

સમૃદ્ધિ ભેઈ શકે છે, પરંતુ એ બધું છોડીને એક દિવસ અવશ્ય જવાનું છે એક દર્ખાન.

અહમદ સમૃદ્ધિ બળી* એક શેઠે મકાન બનાવ્યું ને સરસ રીતે સજાવ્યું. તૈયાર થઈને બેવા ગયો ત્યારે થયું કે “આવું મકાન તે વપરાતું હશે! વાપરીયે તો બગી જાય.” આથી એ ત્યાં રહે નહિ ને કંઈ વાપરે નહિ. મકાન ઉપરના મોહથી વાપરવા માટે બનાવેલી ચીજ એ વાપરતો નથી. એક કામ એ કર્યા કરતો કે જે કોઈ ઘોડા માણસ લાગે તેને મકાન બતાવવા લઈ જતો અને જોનારાઓ મકાન ભેઈને આશ્ચર્યમુગ્ધ બની જતા અને શેઠના વખાણ કરતા. આ ભેઈને શેઠની હાલત લજબજ નશે. અહયા જેવી થઈ ગઈ એક વાર ત્યાંથી પસાર થતા મહાત્માને પોતાને ઘેર પધારવા વિનવી કરી. એમ કે ઠેર ઠેર ફરનારા મહાત્મા મારા મકાનની ઠેર ઠેર પ્રશ્ન સા કરશે. મહાત્માને આશ્ચર્ય સમજાઈ ગયો. કે શેઠ કેવો મોહાલુ છે. પરંતુ ગભીર મહાત્માએ એકાએક કંઈ કહ્યું નહિ, તેમ આશ્ચર્ય પણ બતાવ્યું નહિ. શેઠને થયું કે એણે આના કરતાં પણ સાડું ભેંય છે તેથી આશ્ચર્ય કે આનંદ પામતો નથી. ‘ છેવટે આતમે માણે લઈ ગયો તો પણ કયો ભાવ મહાત્માને દેખાડ્યો નહિ. આવા માણસ નાપત્રદગી છરવી શકે નહિ એણે મહાત્માને પૂછ્યું. ‘આપના હૈયાની કાંઈ સમજ પડી નથી. સામા સાચી કાચીગરીવાળો. આ દુન્યાએ ભેઈને, આપે પૂજા અણગમો બતાવ્યો એનું કારણ શું? ’ મહાત્માએ કહ્યું ‘ તે ઠીક પૂછ્યું તને મકાન ગમ્યું છે તો પછી ફરવાને શું કામ બનાયો? શેઠ કહે-ફરવાએ તો ભેઈએ જ. ’ મહાત્મા કહે “ મને થયું કે આ ફરવાએ ન બનાવ્યો દોલ તો સારું હતું બિચા! છવના મનદેહને આ ફરવાએથી કાઢી શકત નહિ અને શબ તો મકાનમાં જ પડ્યું રહેત. ’ શેઠ તરત સમજી ગયો. ‘ મારું મારું કરી બધું મોહ કર્યો આ તો મારે છોડી જવું

ખરાબના વિવેકવાળું મર્માદિત દેશવિરતી જીવન જીવવું જોઈએ.
દેવું સારું હશે તો તે બની શકશે.

બંધુઓ ! સત્સંગ કરજો, કુસંગ ન કરશો. જુ સાર તો એક
વૃક્ષ છે કહ્યું છે :

“ માર્ક ક્યાંથી, માર્ક ક્યાંથી એક જુક્ષની કાચે,
પંખીમાં જાવીને બેઠા, માર્ક કાચે, માર્ક કાચે, (૨)

મમતાના પગરબી રજે જતા સૌ વીખરાઈ,

આ જીવન ખીનો મેંજા કેમ રહેશે સર્વ મેંજા આ જીવન ખીનો.”

જુદી જુદી જાતનાં જોઈ જાવેલા પંખીનું વિશ્વાતિસ્થાન
વૃક્ષ છે તમે સસારવૃક્ષ પર ક્યાંથી જાઓ ? કાચમ કાઈ
સ્થેતુ નથી સવાર થતા સૌ જીવી જામ છે માટે મમત્વ યાત્રા,
લાભુ જીવન નહિ પરંતુ કેવું જીવન જીવે છે તે મહત્ત્વનું છે
જીવેરી શેક શાક, સવળીના ઝાગ પડોશી રાષ્ટ્ર નહિ. વૃક્ષ
ક્યાના પંખી કકળા કરે છે પરંતુ તેનું કારણ વૃક્ષનો છે
નથી પરંતુ સ્વાચ્છ છે વૃક્ષ કુકું બનતાં પંખીઓ જીવી જશે.

આવદેશનો સસ્કારી માનવ મસ્ખા માટે સાધુ જીવન
જીવેલા જે જીવી જાણે છે તે મરી પણ જાણે છે જાવનાયત્કર્મા
રત્નચન્દ્રજી મહાશયે કહ્યું છે :—

મેં કુ કોન, ક્યાંસે જાણા ? મૂંઝે ક્યાં જર ન્યા હે !

કોન જન્મમે મેરા હે, ક્યાં જન્મમે ક્યાં મીમના હે !

માતા ખિયા પુત્ર નારી વહ મેરે કોન જન્મ નીતર !

મિત્ર મસ્લુ યજમે કુખા હે ! ક્યાં નિચાર ક્યાં હે નર !

વિચાર કરો કે કોઈ પણ સ્થાનેથી આ જીવ જાઓ અને
ઉપરે ઊઠીને જાવો છો માટે મમત્વ જાવને ઘડાડો. જગલા
જોઈને યાગલ બનો છો. જોમા ઘણલ થતાં મનમાં યવુ જોઈએ
કે મારે જાહી સ્થેવાનું નથી જગલો રહી જશે અને હું જાલો
જાગ્ય. માટે મોઢું ઊઠો. કેટલાક પુણ્યજાનથી આત્માઓ પાતાની

ત્યારે પશ્ચિદ્રય મનુષ્યોએ તો કેટકેટલું કરવું જોઈએ ? જીવનની સાધકતા, પવિત્રતા અને વિશુદ્ધતા પરોપકારમાં છે કહ્યું છે, કે

“ ઘનાન્તિ જોષિત ધૈવ, પરાર્થે પ્રાજ્ઞ સસુજ્જતે ।

તસ્મિન્નિષ્ઠો ઘર ત્યાગે ચિન્તાશો નિયતે સતિ ॥

બુદ્ધિમાન પુરુષ ઇચ્છા કરે કે મારું ધન, સ્વપત્તિ અને જીવન પરોપકાર માટે છે એ જનતકાળ ટકવાના નથી જોનો વિનાશ અવશ્ય છે પોતાને માટે કોણ નથી જીવતું ? દૂતરા જને કમલ પલ્લુ પોતાનું પેલું ભરે છે પરોપકારમાં જે વપરાય તે જ સાધક છે

હા, પ્રેમ જને સહુદયતાથી પરોપકાર કરી જે જીવનની ધન્યતા અનુભવશે તે દિવ્યજ્યોત પ્રાપ્ત કરશે. જોમાંથી જોવો માર્ગ દેખાશે કે સુકૃતપણ સુલભ થઈ જશે. શબ્દ ઉદ્ઘાષન પણ આવો પવિત્ર આત્મા છે વધુ અવસર

અપેક્ષા અસ્તિ

હિ સકે હસકભાર રૂપિયા લઈને કહે છે : “ તે મને ક્યારે પાપમાથી મુક્ત કર્યો છે એ તમ કિંમત દુઝળ વેકલુ, પણ કે હસ, તે મને ન્યાય કરી દીધો છે જોમ કહી કુવરના પલ્લુ જખાણ કર્યાં. જોની મતિ મુશરવા લાગી જેવો અપદાર તેવો જોહાર. સત્ત્વ જને સદાચારથી મેળવેલા ને ઉદારતાથી અપેક્ષા મેટીના નાણાંથી ચિત્તારીના જીવનમાં પહોંચે થયો.

જેક પ્રસંગ છે હરિજલ નામનો માછીમાર હતો તેને જોકનાર જોન મુનિનો મેળાપ થયો. મુનિએ તેને હિસાનુ લય કર સ્વરૂપ સમજાવ્યું, હરિજલે કહ્યું “ તો મારો ધર્મો છોડી શકું નહિ પરંતુ હું પ્રતિજ્ઞા કરું છું કે શાબ્દ જાળ નાણુ તેમાં જે માછલું પહેલું પકડાયે તેને જોકને જીવતકાળ આપીશ.” સત્ત્વ તો આજ્ઞા ગયા પરંતુ માછીમારના મગજમાં સત્ત્વના વચનામૃતોના શ્વેદાર નાગ્યા કરે છે તેને વારવાર યાદ

પડ્યો.' તરત જ ચોઠ મહાત્માના ચરણમાં પડ્યા અને કહ્યું કે આપ ન મર્યા હોત તો મારું શું થાત ! મે તમિને મારી પ્રથમ તમો જ્યાં જાવ ત્યાં કરેા એ જાવથી અહીં જોડાવ્યા હતા. મારે આ મુકીને જવું જ પડ્યો એ જૂલો ગયેલો, તમિએ એ ચાલ કરાવી અને ઉગારી લીધા. આપના ઉપકારની અવધિ નથી. પછી મહાત્માને ભક્તિજાળથી ભિન્ન આપી મહાત્માએ એનો અધાપો ટાળ્યો ઉપદેશ આપ્યો મહાનના મિત્રપાપમાંથી મુક્ત થવા પદોપકાર કરવા કહ્યું

ઈન્દ્રિયમ્દો યના જુહો જરી શાલમ્ સમ્જનાઃ ।

પ તે પદોપકારાય યુગે રીક્ષ નિમિત્તાઃ ॥

સુખં ચન્દ્ર, મિથ, વૃક્ષ નદી, જાલ અને સુખજનો પદોપકાર માટે જ છે

ભજવાને આર પ્રકારના ઉપકારી જતાવ્યા છે

(૧) વૃક્ષના પાંદડાની માફક જ્વાલશક્તિ વચ્ચે વહેરેલું જાન કરીને ધરીજોને ઉપકારી અને છે

(૨) પુષ્પની માફક પોતાની કીર્તિથી જરીમિને સહાય કરે છે દુઃખી જનોને હવા વહેરે આપીને શાંતિ ઉપજાવે છે સેવા કરવામાં કોઈપણ પ્રકારની ખામી આવવા દેતા નથી.

(૩) પૂર્વે કરેલા પુણ્યોદયથી મેળવેલાં મીઠા ફળોનાં રસને સ્વાદ દુનિયાને પણ કરાવે છે જરીમિ-દુઃખીજનો જે કોઈ આવે તેને ભોજન કરાવે છે અને તેમના જીવનનિર્વાહમાં મદદગાર થાય ॥

(૪) મીઠો ઉપકારી વૃક્ષની માફક શીતળ છાયા પોતે નહિ ભોજનના બીજને આપે છે પોતાને આશ્રયે આવનારને વેર વિદાય વહેરે મહાત્મા તને શાંતિ આપે છે

ભંડુઓ । એકેન્દ્રિય વનસ્પતિ પણ જ્યારે પદોપકાર કરે છે

પડતાં જીવોને જ્ઞાનીએ જતાવેલો ભાગ તે જીવજીવન રૂપ છે જીવરૂપી દરિયામાં જીવો જનતકાળથી જનત જાવતું પરિભ્રમણ કરી રહ્યા છે તેમાંથી મુક્ત કરાવનાર કોઈ ભાગ હોય તો વિવરાગ દેવની વાણી છે સમુદ્રમાં ડુબતાને બચાવનાર મલી જાય તો ડુબનાર બચાવનારનો મહાઉપકાર માને છે તેવી જ રીતે આપણને તો જીવરૂપી દરિયામાંથી બચાવનાર આ વિવરાગ દેવની વાણી નૌકા સમાન છે

“અનાદિકાળથી જટકે છે આત્મા,
મૂલી રહ્યો છે ખોટા મોઢ અને માનમાં

“સાચી સમજણ તુ મુજને આપ, ઠમઠમ ડોલે છે નૈયા
અનાદિકાળથી જટકી રહેલો આત્મા ખોટા મોઢ અને માનમાં
મસ્તાન બનેલો તેને સાચી સમજણ કોઈ આપનાર હોય તો
આ વીરનો ભાગ છે આ ભાગ જીવરૂપી દરિયામાં પડતા જનોને
બચાવનાર છે જીવન ક્ષણિક છે માટે વીરની નૌકામાં બેસવાને
માટે વીર બનો આપે આને છાપાના વાગ્યુ હશે કે એક જોટ
વિમાન મુઠઈ નજીક દરિયામાં મુસાફરો સહિત ટૂંકી ગયું શું
સમજ્યા એમાંથી? જીવન કેવું ક્ષણિક છે?

“હવે સીવા શિ રણ્ણમિત, સીમીત ન મરિચિત ”

સૌને જીવન પ્રિય છે મૃત્યુ પ્રિય નથી. જીવન અને કાળ
ઈંદર-ખીલાડીના ખેલ જેવું છે કાળ માણસને રમાડે છે પરંતુ
અતિ તેના જીવનને હજમ કરી જાય છે અજ્ઞાની અઘડ ઘડ
મસ્તક બલે થોડી વાર જીવ્યું રાજે પણ એના જીવનનો અંત
નીચો ન રહેવાનો.

જીવનના બે વિભાગ છે અતરની દુનિયા અને બહારની
દુનિયા. અંદરનો ખજાનો સમૃદ્ધ નહિ હોય તો મુજબ નહિ મળે
એ ખજાનાને કોઈ લૂટી શકે નહિ. અને ઈ કમ્પેક્ટ, સેલેટેડ
લાગુ નથી પડતો. કાચકાનુનથી એ મુક્ત છે જીવના મૂળ

કરે છે ને તેમનાં ફરી ફર્યાદ ઘાયલોએ જ એ છે એના દિલમાં રમ
જુવા ઘડ રહી એક વળતનો સમાગમ લવનમાં અજાણતો
પ્રકાશ કરી ગમેલ છે હવે હરિભલ માછલાં પકડવા જાગ નાંખે
છે ત્યારે એક જ માછલું આવે છે પરંતુ તેને ગળે દોશ નાખી
તે પાછું પાણીમાં નાંખી દે છે એ દિવસે જેટલી વાર જાગ
નાખી તેટલી વાર એ એક જ માછલું જાગમાં આવે છે આમ
કરતાં દિવસ પૂરો થયો, સૂરનારાયણે જિહાવ લીધી અંધારૂં
ઘડ ગયું હરિભલને જૂળની અસહ્ય વેદના ઘવા માંડી. થું
લઈને ઘેર જઈ એમ વિચારી ત્યાં જ રાતવાસો રહે છે
મનમાં વિચારે છે 'ખબર છે યુનિને, કે જાવી કુદર પ્રતિજ્ઞા
આપીને મને પાપથી બચાવ્યો! હજુ થું વિચાર કર્યો ને ત્યાં
થું બનશે તેના જાન અવસરે કહેવાશે.

આખ્યાન ચોવીસમું

(સુખવાર ૩૧-૭-૧૯૧૩)

અનતજ્ઞાની મહાપુરુષોએ જગતના લુવાને કસ્યાજુનો
મૃત્યુમાત્ર સમજાવ્યો છે અનાદિથી હવે વિજ્ઞાન તરફની દૃષ્ટિ
કરી છે પણ સ્વભાવ તરફ કરી નથી. અનતજ્ઞાનીની વાણી જાન્ય
હવે માટે અવજાન સમાન છે

જાલ જનમ્ મયજલે પતતામ્ જનાનામ્

મહારાજ ઉદાધનનો અધિકાર માણે છે રાજ્ય-રાણી વિચેર
ઉત્તમ માનવોના લવનમાં અમજાયુ છે કે અવરૂપી સમુદ્રમાં

પડતાં જીવોને જ્ઞાનીએ બતાવેલો માર્ગ તે અવલંબન રૂપ છે. ભવરૂપી હરિયામાં જીવો અનવકાળથી અનવ ભવનું પરિભ્રમણ કરી રહ્યા છે તેમાંથી મુક્ત કરાવનાર કોઈ માર્ગ હોય તો વિવરાજ દેવની વાણી છે. સમુદ્રમાં ડુબતાને બચાવનાર મહી બચે તો ડુબનાર બચાવનારનો મહાઉપકાર માને છે તેવી જ રીતે આપણને તો ભવરૂપી હરિયામાંથી બચાવનાર આ વિવરાજ દેવની વાણી નૌકા સમાન છે.

‘અનાદિકાળથી ભટકે છે આત્મા
મૂલી રહ્યો છે ખોટા મોઢા અને માનમાં’

‘સાચી સમજણ તુ મુજને આપ, જગમગ રહે છે નૈયા’
અનાદિકાળથી ભટકી રહેલો આત્મા ખોટા મોઢા અને માનમાં મસ્તાન બનેલો તેને સાચી સમજણ કોઈ આપનાર હોય તો આ વીરનો માર્ગ છે. આ માર્ગ ભવરૂપી હરીયામાં પડતા જનોને બચાવનાર છે. જીવન કષ્ટિક છે. માટે વીરની નૌકામાં બેસવાને માટે વીર બનો. આપે આજે છાપામાં વાંચ્યું હશે કે એક જેટ વિમાન મુજબ નજીક હરિયામાં મુસાફરો સહિત દૂબી ગયું. શું સમજના એમાંથી? જીવન કેવું કષ્ટિક છે?

“सज्जे जीवा वि इच्छन्ति, जीवीड न मर्तिस्त्रिड ”

સૌને જીવન પ્રિય છે. મૃત્યુ પ્રિય નથી. જીવન અને કાળ કંઈ-બીજાનીના ખેલ જેવું છે. કાળ માણસને રમાડે છે. પરંતુ જાતે તેના જીવનને હજમ કરી બંધ છે. અજ્ઞાની અક્ષરે ચર્મ મસ્તક લહે ઘોડી વાર જીવ રાજે. પણ જોના જીવનનો અંત નીચા ન રહેવાનો.

જીવનના બે વિભાગ છે. અતરની દુનિયા અને બહારની દુનિયા. અહરનો જાનનો સમૂહ નહિ હોય તો મુખ નહિ મળે. એ જાનનાને કોઈ લૂટી શકે નહિ. અને ઈ કમટેક્સ સેલેક્સ લાગુ નથી પડતો. કાચકાકાનું જો મુક્ત છે જીવના મૂળ

સ્વરૂપમાં રહેલું જ્ઞાનતજ્ઞાન તેને જઈ દ્રવ્યથી જુદો કરે છે જ્ઞાન
મર્યાદિત નથી. જો સમસ્ત જ્ઞેયને બાંધે છે. દૃષ્યની સામે જે
આવે તેનું પ્રતિબિંબ ઝીલ્યાં છે ટોપણી નીચે ઢાંકેલા રીવા
માંથી બધા પ્રકાશ નહિ પરંતુ ઠાણામાંથી આવી શકે તેટલો જ
પ્રકાશ આવે છે કમથી છવાઈ જએલા આત્માનો પ્રકાશ બાંકો
સામાથી નીકળે તેટલો જ જેમ વિષયને બાંધે, જાડી મૂળ સ્વરૂપમાં
જ્ઞાનતજ્ઞાન છે, જ્ઞાનત જ્ઞાન ॥

વાદજાંથી છવાઈ જએલા સૂર્યની મારફતે પૂજથી કમ
એલા રત્નની મારફતે લવ આઠ બાતનાં કમપુદ્ગલથી છવાઈ
જએલો છે જ્ઞાનાવરણ કમને લીધે અજ્ઞાન સ્વરૂપ, જ્ઞાન-
શક્તિના અભાવથી અધાપો મોહનીય કમને લીધે મિથ્યાત્વ,
અવિરતિપણુ શબ્દ, રૂપ, રશ્મિતા દુર્બળતા આદિ બહાર પડે છે
આકુષ્ઠકર્મથી જ મ, લવન, મરણ મળે છે નામ કમને લીધે
લવ અર્પી છતાં રૂપી જેવો થઈ જાય છે ગોવર્ધનને લીધે જીવ
નીચું કુળ મળે છે અવશ્યકમને લીધે રશ્મિતા દુર્બળતા ભ્રમ
થાય છે કમની જઠરામણ આમ લવને તુલ્ય વિદ્યુત બતાવે
છે જો લવ પાટા ઉપર ચઢાવવા જૂળ મહેનત કરવી પડે છે
પરંતુ પાટા ઉપર ઘડવા પછી અનેક બારે વસ્તુને જેથી જવા
તે સમય છે તેમ લવને જાત્રવાનના વચનરૂપી પાટા ઉપર
ચઢાવવા જૂળ મહેનત કરવી પડશે, પરંતુ જોક વાર જો મહા
થઈ જતા લવનની ગાડી પાટા ઉપર સડસઢાટ વાલી બાધ છે

“તેણે જ્ઞાન કે જિ આર ઈસે જના નહિ હાર,

પ્યારે કુનિયા મે આવા તો કઈ કથા કર

નિશાળે નહિ જતા કે કના પીવા તેવાર નહિ થતા-જેવા જાળક
પર કમઢાટી કરવી પડે છે કેમકે જ ને વસ્તુ કદથી છે જના
રિપી અજ્ઞાન-મૂર્ખાને અને મિથ્યાજ્ઞમને ઉઠાડવા મહાવીરનાં
વચનામૃતો કડવાં હાગશે, પરંતુ અતે જો જ અમૃત નીવડ
વાનાં છે

મહારાજ ઉદાયનને પદ્માવતી અને પ્રભાવતી રાણી છે એનો આત્મા બ્રહ્મ છે પ્રભાવતી દેવીનો અગત્યત પુત્ર હોય છે ?

“તસ્સય જ્ઞાપયન્તસ્ય રણ્ણો પુત્રે પદ્માવતીય દેવોપ અસ્ય સમીપમાણ કુમારે દોષ્ઠા ॥”

પ્રભાવતીદેવીના અગત્યત અભિચીકુમાર છે તે ઘણે સુદર ને સુક્રમાલ છે આત્મવત્ સર્વે ભૂતેષુ - જીવજીવાણા છે વેદ નીચ કર્મ બાંધીને બાળ્યો છે અકાગ દેશની કાસીઓ બેનુ લાલનપાલન કરતી તેથી અકા દેશની ભાષા બોલે બાવડે છે તમે પણ સપકથી ઘણી ભાષા શીખી બોલો છો પરંતુ પ્રતિ કંમલ નથી આવતું શાસ્ત્રમંત્રથી લાભ છે એથી અનુકંમે નાન, પ્રત્યાખ્યાન, સુખમ અનામવપલ્લુ તપ કમનાશ, અદ્વિયા અને સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થાય છે

સપ્તમે જાણે વ જિજ્ઞાણે વચ્ચજ્ઞાણે વ સત્તમે ।

અપ્તમ્હય તથે જ્ઞેય જ્ઞાણે મર્ષિરિયા સિદ્ધિ ॥

(ભગવતી સૂત્ર, ચતુક-૧ ઉદેશ્ય ૫)

સુવર, નિર્જીવ ને મૌનને શ્રદ્ધામાં લાવશે અને તે માટે પ્રયત્ન કરશે તે અવરજ કસ્યાણુ થશે શ્રદ્ધા વિનાનુ જ્ઞાન નિરર્થક છે એ માટે પુરુષાર્થ કરે. ઉદાયન પુત્ર અભિચીકુમાર જૂન જ બુદ્ધવાન છે જાણેજ કેરીકુમાર પણ અણુ જ બુદ્ધવાન છે ધમકાર્યમાં જેમ સિમ્બની જરૂર છે તેમ સંસારમાં પુત્રની જરૂર છે

અપુત્રસ્ય શુદ્ધ શૂન્ય ચિત્તસ્ય શૂન્ય અવધયા ।

મૂર્ખસ્ય હવય શૂન્ય, સર્વશૂન્ય સ્વચિદ્ધતા ॥”

સિંહને એક જ પુત્ર હોય છે પણ તે કેટલો શૂન્ય ? આજનો માનવ, ભોગની પાછળ ચપ્પિ ફના કરી રહ્યો છે ધમ કામ માટે પ્રમાદ ન કરે. ગદ્ગદીને હસ પુત્રો હોવા છતાં તેનો જ્ઞાન ઉતરતો નથી. તમને પુત્ર હોય, તે છતાં સંસારનો જ્ઞાન

વ્યાખ્યાન પચીસમું

(ગુરુવાર તા ૧-૮-૧૯૧૩)

અનંત ઉપદેશી મહાપુરુષોએ દુઝાળથી રીજાતાને માટે સાચું મુખ
અળખાણ લેવાને માટે કમ્બાણુ માગ જતાઓ છે મહારાજ ઉદાસને
અને રાણીઓ જાગવાન મહાવીરને માથે વાલનારા છે જાણીયો !
સોગ અને વિલાસ મહાન કુળો છે અનંત સિંહોના જે સ્વ-
રૂપ છે તે જ આપણ છે જીવના પાંચસો ને ત્રેસડ સેદમાં રજા
કમભૂમિના પદર સેદવાળા મનુષ્યો જ સિદ્ધ સ્વરૂપને પામે છે
કમથોળે આપણે જાણની ધયા છીએ જેમ જાણની જીવ જરી
સાનાં પ્રતિબિંબિત મુખ પરનાં ડાઘ દૂર કરવા આરસીને સાફ
કરવા લાગી જાય છે પરંતુ વિવેકી મનુષ્ય મુખ ઉપરના ડાઘ
દૂર કરશે. અનાદિ કાળથી જીવ શરીરને પ પાળ્યા કરે છે પરંતુ
શરીર તે જોલ છે

હે જાણીયો શરીર ઉપર મમત્વ ત્યાં સુધી પરમાત્મા
નહિ જની શકાય. શરીરને સાફ રાખવા કરતાં રાજ, ક્ષય, ક્રોધ,
માન, લોભરૂપી આત્માનો કવરો સાફ કરે. અનંતજ્ઞાનીની
વાણી દ્વારા સાફ કરે. કુનિશ્ચમાં જાયા વગ જ્ઞાનાં પુદ્ગલો ધણાં
છે કાનને આનંદ આપનારી સહોત વાણી કરતાં સર્વજ્ઞની વાણી
સાંભળે. જ મ જરા અને મરણરૂપી હાવાનજમાંથી બહાર કાઢનારી
વાણી સાંભળે. જો તમને સ સાદા હાવાનજમાંથી બહાર કાઢશે.
જાગવાનની સ્વાદવાદ વાણી સાંભળતા કોને રસ આવે છે ?

सुखाय ते तिर्यकरस्य बाणी
ममस्य जीवस्य न चेतस्य ।
सुखाय ते सर्वं वयस्य मेधा,
ब्रवास कथेन सुखाय तेने ॥”

મેષવાંધી મુક્ત વનસ્પતિ લીલીદમ બની લાય છે જવામાં
જમના લાય છે બધુઓ, ભગવનની વાણી રાજકોટ વિનાની છે
“કરુણા કેરી ખાંડ ચાતા પામે સાં ગ્રામ્યો એવી મારા વીગની વાળી”

મા દણ! મા દણ કોઈ પ્રાણીને દણયો નહિ. શાક સમા
રના ઘણુ વાને તો દુખ થાય, તપેલી ઉતારતા દાઝી જવાય
તો દુખ થાય છે વૃજ અપગ અને અસહાયને પણ ‘મર કહે,
તો નથી જનતુ, માખી પાણીમાં તળકે છે તાપ લાગવાથી
ઘીટી હાં બદા નીકળે છે દુષ્કાનુ અને મરે છે મરવાનુ
કોઈને નથી જનતુ

અથા જ્ય મત્યા પછી ભાગ્ય કલ્યાણરાજ્ય નથી ધર્મ શક્યુ
મા શાં મા વાના ઉદોગ શક થયાં છે દેવનારમા કનકખાનુ
કરવાની યાજના ધર્મ છે પશુદન્વાનો પણ ઉદોગ! કરુ કરુણા
જનક! નાનીઓ પો! ગીને કહે છે કે “જલગ્યો તો દળાવતું પત્રો”

દયોન પ્રિય લા! એવું કર્યો ત્યારે દેવાપ્રિયતા બની
શક્યો. બદારના પુરગણના મુખની આમળિ છાટે પશ્ચિમ
વધા વધી ઉજા નહિ થાય જ્યાં આમળિભાવ છે ત્યાં કમનિ
બધ છે પીનમન્વામીએ ભગવાનને પૂછ્યું જેની પાસે ધણુ
ધન છે તેમ પશ્ચિમદયાન છે જેની પાસે નથી તેમ અપશ્ચિમદયાન
છે? ભગવાને કહ્યું નાનમ ના એવું નથી જ્યાં જેની મુશ્કા
છે તે પશ્ચિમદયાન છે

ભરત રાજવી મજ કરતા દતા ત્યારે રોકેલા માણ્યોને
કહ્યું હતું કે તું ત્રિદાનન ઉપર જશુ ત્યારે પાંડા કાચા
પામે ન કરે એ કે યેન યેન, યેન ભગવ યેન, આ
કેન યેન. દેવા કે છે ખ ના રાજા દાવા ઉપર કેટલા
નિરૂપા કે લા નાવધાન! તને પણ આવા માણ્યો રોકે
ભગવન મનાવી ના મના નિશ્ચાય કાવ તમને આ જ યેનવળી
આજ આજ્યા છે વધતા કરતા તું નથી

ન ઉતારી શકે તો કેવું કહેવાય? પુણ્ય હોય ત્યાં પિતાપુત્ર વચ્ચે
મેળ હોય. આધારી સો પુત્રોની માતા હતી, બ્યારે કુટી પાંચ
પુત્રોની માતા હતી કેટલાએ પ્રતિષ્ઠા વધારી? કુપુત્રની જેમ
કુશિષ્ય પણ અપદ્ધિતિ લાવે છે ગર્ભાધારને છસો સિમ્બને છાત્રીને
જવુ પ કું.

ચાર પ્રકારના પુત્રો કહ્યા છે - ચદમાપ એ હે પિતાથી
સુચાયે. દશરથના પુત્ર રામચ દ્રુહ નાભિરાજના પુત્ર રૂપભદ્રેય,
વસુદેવપુત્ર વાસુદેવ (કૃષ્ણ) (૨) અણુજાત એ/હે પોતાની મુપત્તિ
ટકાવી રાજે. પિતાને હમણે જમણે આવે (૩) અજાત એ/હે
વડિલોની પ્રતિષ્ઠા જુમાવે - તેમની મૂડી સાફ કરે (૪)
પુલ્લિંગાકે એ હે કુર્ણાંગાર-પોતે મરે ને પોતાના કુળનો પણ
નાશ કરે.

ભગવાન મહાવીર આપણા પિતા છે ભાલે, તમારે કેવા
સલાહ વધુ છે? પહેલો નવર લેવો હોય તો મહાવીરની આજ્ઞાનું
ચાલન કરે.

ચનાપૂવક વાણવુ જિભા રહેવુ જેમવું સુવુ જમવુ ને
ભાણવું ગમે તે માય, પરતુ બીજો ને ત્રીજો નવર તો લેયો
જ નહિ.

રાજા ઉદાયનના પુત્ર શુભચાન છે રાજ્ય ઉદાયનને સલાહ
રમા હોવા છતાં આત્મજિજ્ઞાસ નથી આત્મકક્ષી ધ્યેય છે તમે
પણ ધ્યેય નક્કી કરી રાખજો. સત્યારની કેદી છાત્રી સજમનો
રાજમાગ પકડજો. જાનુઆરી ધનવ ન હતા, છતાં એમણે એ જ
કર્તુ મહારાજા ઉદાયનને રાજમાગની રમણતા વહી રહી છે
વિગેન અધિકાર અવસરે કહેવાયો.

આ પકે ચરિત્ર

દરિજા બીરો દિવસે ફરીથી જાગ નાજે છે પ્રથમ પકડાણેલી
માઉલીને ઠાકે દોશ બાંધી નદીમાં ફેંકી દે છે ફરીવાર જાગ

નાખે છે તો પણ એ જ માછલી આવ્યા કરે છે જામ ત્રણ દિવસ નીકળી ગયા પરંતુ જરા પણ ખેદ કરતો નથી. આત્માને દંડ કરી પ્રતિજ્ઞાનું પાલન કરે છે. સુરુદેવની ધન્યનાને વાર વાર યાદ કરતા એણે યોધા દિવસનો આરંભ કર્યો. પ્રતિજ્ઞામાં મક્કમ છે યોધા દિવસે પ્રતિજ્ઞાની કસોટી કરનાર માછલી રૂપે ત્રણ ત્રણ દિવસ બાળમાં પકડાએલો દેવ પ્રત્યક્ષ યાચ છે ' ધન્ય છે હરિભલ ' રહે કહ્યું, " ત્રણ ત્રણ દિવસ વારી કસોટી કરી પણ તું બહાન રહ્યો. હું તારા ઉપર પ્રસન્ન ન છું માગ, માગ, જે માગે તે આપું

બધુઓ ! દેવ પ્રસન્ન થયો છે શું માગવું ? તમને તો આવે પ્રસન્ન આવ્યો જ નથી ને ? આવે તો તો દુનિયાની કાંઈ બીજા માગવી બાકી ન રાખે. બધારે બહાં તો હરિભલ બોલ્યો. " મારે આ દુનિયામાં કાંઈ બોધવું નથી. નિવૃત્ત પાલન કરવાનું મને બલ આપે. કેવી તેની જાવના ! ગરીબ સ્થિતિમાં પણ તેને દોષ નથી. એક જામતના સવ સમાગમે તેના જીવનમાં કેવો મહાન પડદો આવ્યો ! હરિભલ મરહીમાર મશીને હરિભલ કુમાર બની ગયો.

સ પકડુવર હસને લઇને પોતાને ઘેર બાથ છે બીજા બાથ પેઠી ઉપર તેમના પિતા આવ્યા સુનીમ તેમને કહે છે ' શેડ શી વાત કહું ! તમારો દીકરો બહુ જીવન તજિયું રેખાકથા તૈયાર થયો છે. ફના કરવાનો તેમનો ધર્મ થઈ ગયો છે " શેડ કહે સુનીમજી એવું શું કામ કહ્યું છે, જેથી તમે જામ કહે છે ? સુનીમજી કહે ' બાપુ, ચિકારી એક હાસનો વખ કરનાર હોય, કુપર દોગી ગયા ને ચિકારીના હાથમાંથી પાછડું વડે લીધું ને હાસને બચાવવા હથ દબાવ રૂપિયા આપવા દુકામ કર્યો બુલો શે બાપુ એ આપ્યો તો કેમ નહીં રહીશું ? સુનીમજી હા પળ શેડને શું શું કરે એ તેના જાણ બજાર કહેવાયો.

વ્યાખ્યાન પચીસમું

(ગુરુવાર તા ૧-૮-૧૯૬૭)

અનંત ઉપકારી મહાપુરુષોએ દુઃખથી રીબાતાને માટે સાચું સુખ ઝાઝળા જીવેને માટે કસ્ટનાં ભાગ બતા મેં છે મહારાજા ઉદાસન અને રાણીઓ જાગવાનું મહાવીરને માળે યાદનારા છે બધુઓ ! સોજ અને વિલાપ મહાન દુઃખ છે અનંત ત્રિલોકી ? સ્વરૂપ છે તે જ આપણું છે જીવના પાંચસો ને ત્રેસડ લેકમાં રજત કમળમિત્રા પદર લેલવાળા મનુષ્યો જ સિદ્ધ સ્વરૂપને પામે છે કમયોગે આપણે અજ્ઞાની થયા છીએ જોગ અજ્ઞાની જીવ ગરી સામાં પ્રતિબિંબિત મુખ પરના । જ દૂર દરજા આરસીને સાર કરતા લાગી બધ છે પરંતુ વિવેકી મનુષ્ય મુખ ઉપરના ઠામ દૂર કરશે. અનાદિ કાળથી જીવ શરીરને પાળ્યા કરે છે પરંતુ શરીર તે જેલ છે

હે બધુઓ શરીર ઉપર મમત્વ છે ત્યાં સુધી પરમાત્મા નહિ જતી થકાચ. શરીરને સાર રાખવા કરતાં રાગ, ક્રમ, ક્રોધ, માન, લોભરૂપી આત્માનો કલશ સાર કરે. અનંતજ્ઞાનીની વાણી દ્વારા સાર કરે. દુનિયામાં ભાષા વગણાનાં પુરૂષો બધાં છે કાનને આનંદ આપનારી સંદોષ વાણી કરતાં સર્વજ્ઞની વાણી સાંભળે. જ મ જરા અને મરણરૂપી કાલાનગમાંથી બહાર કાઢનારી વાણી સાંભળે. જો તમને સસાર કાલાનગમાંથી બહાર કાઢી જાવવાનું સ્વાદવાદ વાણી સાંભળતા કેને રસ આવે છે ?

સુખાય તે તિર્યકરસ્ય વાણી
મયસ્ય લીલસ્ય ન ચેતરસ્ય ।
સુખાય તે સર્વ લલસ્ય મેધો,
લલાસ કલ્મેન સુખાય તેને ॥”

મેવવાથી શુદ્ધ વનસ્પતિ લીલીછમ બની જાય છે જવાસા
બળતા જાય છે બધુઓ, ભગવાનની વાણી રાગદેવ વિનાની છે
કરુણા ધરી ખાર શાતા પામે સૌ પ્રાણી એવી મારા ચીરની વાણી.

મા હજા! મા હજા કોઈ પ્રાણીને હજુયો નહિ શાક સમા
રતા ચપ્પુ વાગે તો દુ ખ થાય, તપેલી ઉતારવા દાઝી જવાય
તો દુ ખ થાય છે વૃદ્ધ અપંગ અને અસહાયને પણ 'મર કહે,
તો નથી ગમતું, માખી પાણીમા તરકડે છે તાપ લાગવાથી
છીછી દર બહાર નીકળે છે છવચાનુ સૌને ગમે છે મરવાનુ
કોઈને નથી ગમતું

સ્વરાજ્ય મન્યા પછી ભારત કસ્યાલુરાજ્ય નથી ઘઈ શકે
માછલા મા વાનો ઉલોગ શરુ થયો છે દેવનારમાં કતલખાનુ
કરવાની યાજના ઘઈ છે પશુહન્યાનો પણ ઉલોગ! કેવુ કરેણા
જનક! નાનીઓ પોઠારીને કહે છે કે "હજુયો તો હજાવતું પડ્યો."

દેવેન પ્રિય લાગે એવુ કર્યો ત્યારે દેવાલુપિયા બની
શક્યો. બહારના પુરુષના મુખની આસન્નિ ઊંચો પરિશ્રમ
વધારવાથી ઉદાર નહિ થાય જ્યાં આત્મજિભાવ છે ત્યાં કમ નો
બંધ છે ગૌતમસ્વામીએ ભગવાનને પૂછ્યું જેની પાસે પણ
ધન છે તે શુ પરિશ્રમવાન છે જેની પાસે નથી તે શુ અપરિશ્રમવાન
છે?" ભગવાને કહ્યું જોતમ ના એવુ નથી જ્યાં જેની મુરછા
છે તે પરિશ્રમવાન છે

ભરત ચક્રવર્તી રાજ કરતા હતા ત્યારે શેકેલા માણસોને
કહ્યું હતું કે દુ સિદ્ધાસન ઉપર બેસુ ત્યારે પાંચો કાગળ
ધરતે ને કહેજે કે: 'ધન ધન ધન, ભરત નવ આ
કાગળ ધરે! દેતા ન' છ ખટનો રાજ્ય દોષા છતાં કેટલો
નિર્લપ! કેટલો સાવધાન! તમે પણ આવા માણસો શેકે,
ભગવાન મહાવીરના સનો નિસ્વાસ ભાવ તમને આ જ ધનવળી
આપવા આજ્ઞા છે વચલા કરવા જેવુ નથી.

દીપા માંથી દીવેલ ખૂટ્યુ થોડી રહી છે વાદ
અથા ઉપર મરણુ જામે, કોપી રહો છે કાળ
મુશ્કા, મનમાં વિચાર.

ક્યારે જીવનરૂપી શીવાનુ તેલ ખૂટી જાયે તે કેમ કહેવાય ?
આ શરીર ભાકુલી ઘર છે તે ક્યારેક પણ છોડી દેવુ પડ્યે
માટે ઘિલતા રહેા. જાહે લીધેલુ ઘર ખાલી કરવાનુ છે માટે તેની
મરામત પાછા પાચ પચીસ રૂપિયા ખચતા તમે જનકાવ છે.
પણ આ તો શરીર રૂપી ઘર છે ક્યારે ખાલી કરવુ પડ્યે
તેની ખતર છે ? ના. જોયા આ શરીરની પાછા આત્માને
પોતાના સ્વરૂપની જોગખાણ કરી નથી તેથી જ તે કહે છે કે
ખમ કરવાની મને હમણા કુરચદ નથી જેને આ માની જોગખાણ
ધર્મ છે તે જોક સમજનો પણ પ્રમાદ કર્યા વગર આત્માની
સાધનાના પથે પ્રયાણ કરી રહ્યો છે પણ જેને નથી જોગખાણ
તે જ કહે છે કે મને કુરચદ નથી.

જોક ધનવાન થોડા સારા વર્ગે પત્ની મૃત્યુ પામતાં પાછા
પરણવા તૈયાર થયા. હવાકને કન્યા શોધવા જણાવ્યું ખાનદાન
અને જિયડુગની કન્યા છે જેમ કદીને હવાલ જોક કન્યા લાવે છે
ને લગ્ન ધર્મ જમા. બાઈ મોડના ઘરનો વૈભવ જોઈ પોતાની
સ્થિતિ જૂઠી મઈ જોક દિવસ સમો ન આ પો પાછી ભયમ
નહિ. થોડને રાતે વરસ લાગી. શેગણીએ ગોળીમાં રણુ સહુ
પાછી હતું તેમથી જર્ણા પચાલો પાછી આપ્યું થોડે પૂછ્યું-
મ પાછી કે તુ છે ? બાઈએ કહ્યું ગામ ! જૂટે તે કુ !
ગડને સમજઈ નમુ કે આ તો નાનીની દોકરી લાગે ॥ ઘરડે
ધ પણ વાસનાની વૃત્તિ મડ નહિ તેનુ આ પરિણામ ! થોડી
અત બન ઉપર ગયા

મારા બધુઆ ! જ મથી જ જન નથી થવાનું જ મે
ન ના. પણ જ્યાર તુજની બે માત્રા હશે ત્યારે જ ન ન થશે.
ધનવાન મહારીરની યા પાછા આ ઉદાપન અને પદમાવની

આદિ રાણીઓ છે પ્રભાવતીનો અમઝાત અભિષેકુમાર તથા
કેશીકુમાર બાણેજ છે કુમાર કેવા સ્વરૂપવાન છે તે અધિકાર
અવસરે કહેવાશે

ચ પદ ચરિત્ર

શેઠની પાસે મુનીમ કુવર વિશેની વાત કરી રહ્યા છે

મુનિમ શેઠ પામુમલી ખાઈ, કીનો કુવર અઠાઈ—

હસ સહસ્રમે હસ ખરીદા, નહીં માની મુજ આવ” કડુણાં

કુવરે અઠાઈ કહ્યું છે, વગેરે કહ્યું, પરંતુ આ સામળી
મેંડે કહ્યું તમે સસસ વાત કરી હયા ધરમઠા મૂલ હૈ
મારા પુત્રને આવી અનુકંપા ઉત્પન્ન થઈ તેથી હું ધન્ય છું
હકમી સહિષ્ણુ છે આજે છે, કાલે ચાલી જશે. મુનીમભા! કુવરે
ખરેખર ઉત્તમ કાર્ય કહ્યું છે”

“હમા ધમઠા કામ કિયા હૈ, ભેગા હૈ જુદિમાન,

સમ્યા મોલી સદા મુગાને, ચઢવી મુનલો કાન. હો કડુણાં

વળી ઉપરથી કહ્યું હસના રક્ષણનો ને સાચા મોલીનો
ધારો આપવાનો બહેનસ્ત કરી લેજો. મુનીમભા તો વિચારમાં
જ પડી ગયા.

બીજી બાજુ હસ લઈ બેપકકુવર ઘેર ગયા ને માતા
પાસે મોલી માગ્યા.

મુખ્યા મુગાવે કુવર હસકો આજે મુનો ધર આન. કડુણાં

કુવરભા જૂન આરી રીતે હસનું પાલન કરે છે

એક પ્રાસંગિક વાત પર ને બોલ કહ્યું છું : વિરમગામમાં
હરિયાપુરી સ પ્રદાવના મદાસતીજ પૂજ્ય પાવતીબાઈએ કરેલો
સંધારો સીંચાના ખમર આવ્યા છે ધન્ય છે તે મનાસનીજના
જનને ! પાછલી અવ ધાર્મા પ્રવચ્યાં લખને પણ કેવી આત્મકર્યા
લુની સ ધના કરે છે” ૫ ॥ મુનીમ ઉમર મયા ૫ ૧ મદાસતીજએ દી ॥

લીધી હતી દરિયાપુરી સપ્રદાયમાં ઉચ્ચવલ્લ આત્માઓ ધર્મ
જયા છે બધા વધે પૂજ્ય શ્રી ભાર્ગવિન્દ્રજી મહારાજના શિષ્ય
જતુરલાલજી મહારાજ સાહેબે સમારો કર્યો હતો. બાબા
પુણ્યવાન આત્માઓ શામળની, સપ્રદાયની અને જૈનધર્મની
ચોક્કા વધારે છે બાપ પક્ષ કાઈ નિષ્પત્તિ લેતો.

હવે થ પછુ જર પોતાને ઘેર હસને ગ્રામીનો બારો ચસવે
છે તેના પિતા ઘેર આવે છે પછી શુ બનશે તે જાવસર કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન છવીસમું

ગુજાર, તા ૨-૮-૧૩

જગજ્ઞાનશ્રી વીરજીને જગતનાં સર્વ જીવો દુઃખી
રોગીઓ છે જાહેર કરી આજથી એનાર વિવેકીને જ બધા જીવો
દુઃખી રોગીઓ. જગજ્ઞાન સ્વાદુને એકને વેદને કપારી આવે છે
સ્વાદુને વેદ કહે છે કે તું દુઃખી ભર્યશ, રોગી ભર્યશ, છતાં
રસેદ્રિયના લોહીમાં માનવીને વેદની શિષ્યામણુ શ્રીમદ્વ્યાસ
છે માનવી વેદને હી આપીને હિતમાં કહ્યો હવા મેળવે છે
બધારે સદ્ગુરુશ્રી વેદને હી આપવી પડતી નથી.

માય વૈદ ગુરુજી હે કો વર્ણા વિના પિત્ત કી "

સતોની સમસ્ત શક્તિઓ આ મહત્ત્વાણ માટે અને
જગત કલ્યાણ માટે વપરાય છે જેમ વૈદ રસેદ્રિયના લોહીમાં
ને દુઃખી જીવે છે તેમ અસ્તિત્વે સકલ સચારી જીવોને
દુઃખી જીવે છે મહારાજા ઉદાસન પ્રજાનુ રક્ષણ કરે છે પરંતુ

એક ગોવાળની માફક અલિપ્ત છે જોવાળ જાય ચરાવે છે, પરંતુ જાય પર એની માલિકી નથી તમે પણ સંસારના કાર્યો કરવા છતાં અલિપ્ત રહો. જનતાકાળની અશાંતિનું મૂળ કારણ “હું” ભાવ છે, મિથ્યાત્વ છે સર્પદંશના એટલી જેમ મિથ્યાત્વનું એર બ્યાપી વળે છે એર છિતરી જતાં લીલાલહેર છે પ્રભુવાણીરૂપી મત્ર એર છિતારે છે જ્ઞાનદશનજી શાંતિનાયના સ્તવનમાં શિયા પદમાં બ્રાહ્મ્યા છે.

આત્મચર શુદ્ધ સમક્રિતિ, ક્રિયા સ્વર સ્વર રે,

સ પ્રદાથી, અવચક સદા શુભિ અનુભવાધાર રે સતિ”

સમ્યક્ દશનમાં આત્માનંદ આપવાની જેવી તાકાત છે તેવી જનતામાં સર્વ ભૌતિક સુખમાં પણ નથી સમ્યક્ દશનની પ્રાપ્તિ નિસર્ગ અને અધિગમથી થાય છે બાહ્ય આલબન (વના સ્વાભાવિકપણે દશન પ્રાપ્ત થાય તે નિસર્ગ દશન છે અધિગમથી જીવને સમ્યક્દશનની પ્રાપ્તિ થાય છે જિનવાણીનું શ્રવણ એ માટે શુભ નિમિત્ત છે એ સમક્રિત ન હોય તો નવ પૂર્વ સુધીનું જ્ઞાન પણ જ્ઞાનરૂપે પરિણમે.

આજે એકતિ નિશ્ચયનયથી શ્રેષ્ઠમાર્ગની શુદ્ધ આધ્યાત્મિક પડપણા કરે છે પરંતુ તે તદ્દન મિથ્યાત્વ વચન છે શ્રેષ્ઠમાર્ગમાં બ્યવહાર એ હેય છે, નિશ્ચય એ જ ઉપાદેય છે તીર્થંકર ભગવતો જે ધમતીય પ્રવર્તાવે છે તે પણ બ્યવહાર નયને અનલબીને પ્રવર્તાવે છે કેમકે નિશ્ચય નયથી તો સર્વ જીવો સિદ્ધ સમાન છે સિદ્ધ સમાનને ધમતીયના આલબનની જરૂર નથી જ્યારે શાસ્ત્રોમાં તો સ્પષ્ટ આવે છે કે તીર્થ કરની જાણીના આલબન અને પોતાના ઉપાસાને અસુખ આત્માઓ શ્રેષ્ઠને પામે છે, માટે બ્યવહાર ને નિશ્ચય—જને સમજવા બેઈએ. સાત નયમાંથી કોઈ છ નયને માને અને એકને ન માને તથા એકને માને અને છને ન માને તો બને

રીતે માનીએ મિથ્યાત્વી ક્ષીધા છે, માટે દરેક કાચમાં વીરના એકએક વચનને સમજવું એકંદ્રે.

મહારાજ ઉદાયન વીરનાં વચનામૃતોને ખાણુ કરી રહ્યા છે

“કુમિદ્વચ્ચ તિ તિહિદ્વિજ્ઞા વચ્ચન પરિજ્ઞામિયા ।

કિમાદ વચ્ચન વીરો કિં જા માણ તિહદ્દૈ ॥”

(સુસમર્પ્ય પ્રથમ અધ્યયન, ગાથા ૧)

પહેલાં જાણને બધું પછી તોડ સ્વરૂપ સમજશે. તે તોડવાને ઉપાય મળશે. જાણ્યા ત્યારે રહતાં જાણ્યા હતાં, હવે કેવી રીતે જવું છે ?

ત્વમ્ તુમ્ જ્યારે જન્મતમે ત્વત્ હસ્ત તુમ્ રેત,

અમ્ ઠરણી એસી કરે તુમ્ હસ્ત ત્વ રેત.

જન્મના ત્યારે સમજ ન હતી એટલે રહતાં હતાં હવે સમજતા થયા કે હવે જોડ શબ્દોડની બહાર પરિભ્રમણ થયું ॥ બધા પરના જ્ઞ માનીને શુભાન કરે છે એતો એતનના સુખને જોગજો. મારી મિલકતનું શું થશે ? કુટુંબનું શું થશે, એવી હાથ હાથ રહી જશે, તો બાણ્યને કે હાડગી મેળવી પણ કેળવી નથી કેળવ્યા વિનાની હાડગી લાંબી હોય તો પણ તે વધ્ય ॥ બાણ્યવાન બાણ્ય નહિ ને છોડવાનું છોડ્યું નહિ. ચાર તિ રૂપી સસારનું હજુ શરીર છોડી નૂતન શરીર ખાણુ કરે. જૂનું શરીર એટલે અનાદિનો સસાર અને નવું એટલે આદિ અનતમોક્ષ. ૭ જાણના સ્વરૂપને જાણતા નથી તેના જાણમણ્ય ખટકતા નથી મરણનો ભય સદા રહ્યા જ કરશે. ભયથી મુક્ત થનાર સસારમાં દ્રુતીની માફક રહેશે.

જાણ્યો ! વિચારો. પુણ્યનો ઉદય હશે તો લક્ષ્મી સહેજે આવશે. આત્મારૂપી લક્ષ્મી મેળવવા પુણ્યમય એકંદ્રે. કર્મો આઠ છે ચાર ધાતી અને ચાર અધાતી ક્યાંય ઉપર કટ્ટોલ રાખી શકાય કેમકે મોહનીય કર્મની પ્રકૃતિ ધાતી કર્મની છે. જ્યારે મોહ

પણુ થી જોમ વિચાર્યો તે તે નહિ થઈ શકે એ તમારા
હાથની વાત નથી તે અઘાતી કર્મ છે માટે વિચારો. આ માનવ
જીવનમાં આત્માની આથી સક્રમી-જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્રની
આશાધના કરે. સક્રમી તરફની ડોટ જોછી કરે. માનવ તૃષ્ણા
ના પુરમાં તણાઈ ક્યાં ક્યાં ઢોડી રહ્યો છે જુઓ. તિર્થંથમાં
જળચર, સ્થગચર, જેવ્યર એવા સેઠ આપવામાં આત્મા છે પણ
અહિ તેા માનવ છતાં જલચરનો અનુભવ કરી રહ્યો છે તો ને
થયે કેવી રીતે ? વિચારો કે જ્યાં આત્માઓ દરિયાની મુસાફરીના
જીવન વિતાવતા હશે જ્યારે કે જ્યાં આત્માઓ વિમાનમાં
હોને જેવર પ્રાણીઓ જેવું જીવન વીતાવી રહ્યા છે માથે ધમ્મજો
કે જમે તે જી સક્રમી ભેગી કળ્યો છતાં જોકે દિવસ ઊડીને
જવાનું છે સિક્કરે અદળક નમુદિ ભેગી કરી જતી પરંતુ કાગ
શબ્દની સ્વારી આવી ત્યારે તંતુ શુ આશુ ? કશું છે કે —

‘મહેય સિદ્ધાય મિય ગદાય મન્યુ જર નેદ દુ અસ્તકાલે
ન તસ્ય માયા જ પિયા ય માયા કાળમ્મિ સમ્મ સહરામયન્તિ ॥

સિદ્ધ મૂળને લઈ જાય છે જમે તે જ્યાં મુ. દોવ પણ તેઓ
જોકેને બચાવવા નમથ નીવ ના નથી કાગ સિદ્ધ આવશે ત્યારે
માતા પિતા, ભાઈ, ભાઈ કો બચાવવા નમથ નહિ થાય અતે
સીકરને જ્ઞાન થયું ન દરમાન કશું કે —

મારા નરજી વળતે જમી નિસકન જરી પથરાવ ન
મારી નજામી શાય કષ્ટરજાનમા પજી લાર ન
મારું મરજી જતા જમી હવિષાર સરકર લાર ન
પાછા રહે મૂન રેદ આજા સર્વને દો ભવ ન
મારા જ્યાં જરો દરજોન જરિ નોશાવ ન
મા. ના ન જો ન વેરોન જમ ઉપાવ ન

જેની આંખ ખૂલી ગઈ છે અમુદિ લગ્ન વડ, દરીગ
કો બચાવવા નમથ નથી જો તુ કપી જો છેલ્લે શુ કં છે
તે આજો : —

ખૂંટી હમેળી રાખનાં જીવો જન્મતર્માં જાવતાં
 ને ખાલી હાથે જા જન્મતર્માં સૌ જનો ચાલી જતાં.
 નૌવન જન્મ, જન્મ જન્મ જર ને જન્મત પશુ છે જન્મ
 પરમેશ્વરનાં પરિણામ મળશે, પુરુષને પાપનાં.”

બધુઓ ! કાળ ચપેટા હઈ રહ્યો છે પ્રમાદ છોડો. આત્માના
 સાચા પરમપદને જોળખી લો. ઉદાસન પુત્ર બલિશ્ચિત્રમાર
 તેમજ ભાલેજ કેશીકુમાર સુકુમાર અને સ્વરૂપવાન હિં વધુ જાવ
 સરે કહેવાશે.

ચપકે ચરિત્ર

ચપકે કુવર હ સનું પાલન કરે છે ને માતા માતીનો ચારો બાપે
 છે હથકબર રૂપિયાનો હ સ અને પાછો માતીનો ચારો મહેમાનની
 જેમ તેનું પાલન ચાલ છે થોડે પછુ મુનીમને હ સ માટે માતી
 લાવવાનો કૂકમ કર્યો. મુનીમના દિલમાં રાગદેવની જ્વાલા જ મી
 છે એ લેવાવવા ગયો તો ઉલટું થઈ ગયું

મુનીમ અસ્વસ્થ થઈ ગયા. રાગ દેવથી ઉપ નથી આવતી,
 આવતું આવતું નથી. વિચાર કરતા તેણે કોઈ કોઈ કિન્નિયે
 થોખી કહ્યો

‘ બનિક નન્યાનવે હો સિખલાઈ લાયે કરી તૈયાર ।

જેઠા થોક જા જુવાર કરીને, જોલે ઇસ પ્રકાર હો ॥ કશ્વૃા ૦

લક્ષ લક્ષ હો રૂપે ઉમારે માને સહાયતા દીને ।

પરદેશા જ્વાઈ કમાવવા, ઇતિનો મુશ્કસ લીને હો ॥ કશ્વૃા

મુનીમ નવાણુ ચતુર-હોશિયાર વેપારીને શીખકાવી પેઢી
 ઉપર હઈ જાઓ. થોડે તેમનો સત્કાર કર્યો પવિત્ર મેદને પ્રપ
 જની ખબર નથી. જધાને કામ પૂછ્યું તો કહે ‘ જમારે પરદેશ
 જવું છે હરેકને જાપ લાજ રૂપિયા ઉમાર જાયો. જાપ સાગર

મહાપોર્મ મહે જાયે પોતસિવ્વદ વારિણા ॥

જલકમલવત્ તે સસારથી અલિપ્ત હતો તેને સ્વમત અને પરમતનો વિવેક હતો. આજે હવે સ્વમતને ભૂલી પરમતમાં પડી ગયા છે, અસમય એટલે જૈનદર્શનનો મત અને પરમમથ (પરમત) એટલે જૈન સિદ્ધાન્તનો મત એમ કે સંખ્ય, આલંકાર, વિગેરે, હે હવે ! તમે પોતાના મતને પહેલાં બહુતાં થાવ. જ્યાં સુધી પોતાના મનનું જ્ઞાન નહીં મળ્યું હોય ત્યાં સુધી પરમતથી ઉત્તરાર્થ જયો.

સ્વ એટલે આત્મા સંખ્યદાનક આત્માને જ્યાં સુધી ઓગળ્યો નથી ત્યાં સુધી તેના અનુભૂત જ્ઞાનને નહિ મેળવી શકે. આજે આપણે કયા ભૂલી રહ્યા છીએ ? પર એટલે આત્માથી જુદા પુરૂષલક્ષ્યરૂપને-કમને બોલો જે આત્માને સ્વ અને પરનું જ્ઞાન થાય છે તે જ્ઞાતા છે જ્યાં સુધી સ્વમતનું જ્ઞાન થાય નહિ ત્યાં સુધી પરમત બહુવાની ધમ્મ કરવી નહિ. સ્વમતરૂપી પાપો મજબૂત નહિ હોય અને પરનો પરિચય કરવા જયો તો ઉત્તરાર્થ જયો. ત્રણસેને ત્રેસક પાપહીના મત બતાવ્યા છે તેમાં (૧) ક્રિયાવાદીનાં ૧૮ (૨) અક્રિયાવાદીનાં ૮૪ (૩) અજ્ઞાનવાદીનાં ૬૭ અને (૪) વિનયવાદીનાં ૩૨ જા વાદીઓએ એકા ત પરપણા કરી છે જ્યારે ભગવાનનો શ્રદ્ધાન્ત અને જ્ઞાન્તવાદનો છે.

જ્ઞાતા જે મત બતાવ્યા છે તેમાંથી કોઈ એકાંત જેથી જન્મ હોય તેમ કે ક્રિયાવાદી ક્રિયાથી જ મોક્ષ મળે એમ જે એકાંત પણ પકડે છે તે જ્ઞાન સાનું નથી. તે ક્રિયા સાથી નથી તે જ્ઞાન નથી પણ અજ્ઞાન છે કારણ કે ક્રિયાવાદી એમ જ કહે છે કે ક્રિયા કરે, ક્રિયા કરે. બીજું કશું કરવાની જરૂર નથી અક્રિયાવાદી કહે છે કે પુણ્ય-પાપ વિ. કોઈ છે નહિ માટે આપણે ત્રણસમ પાપનું ત્રણવારી છુલન છુલવું

તેની શી જરૂર છે? જ્યારે ભગવાન સર્વજ્ઞપુરુષ શુ બતાવે છે? તે વિચારે. જ્ઞાની બોલ્યા છે કે પુણ્ય, પાપ વિગેરે છે, પુણ્યના ફળ મીઠા છે અને પાપના ફળ કં વા છે પણ પુણ્ય, પાપ છે જ, માટે બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરે. સદાચારી જીવન જીવે. શરીરની તેજસ્વી શક્તિ વધારવા બ્રહ્મચર્ય પાળે. જે ભવ્ય આત્માઓ! શીલ એ ધર્મનું નિધાન છે, શક્તિનો ખજાનો છે, વીર્યનું રક્ષણ ને પાપનું ખડન છે વીર્યને સ્વયમ તરફ દોરનાર જ્યવિજ્ય પામે છે શીલ અકૃત્રિમ-નૈસર્ગિક આભૂષણ છે.

પાશ્વરામા પુરાણેલો પાપ જીડી શકતો નથી તેથી કેઈ એમ તો ન જ કહી શકે કે તેનામા જીઠવાની શક્તિ નથી આત્માનો સ્વભાવ પણ જીવ્ધ ગતિ કરવાનો છે આત્માનો સ્વભાવ અનુરૂદ્ધ છે છતાં શુદ્ધિ મેળવે કેમ બેડા છે? કર્મના બાંધે રહી આત્મા કુટિત થઈ ગયો છે બંધનમા છે બંધન બે પ્રકારના છે રાગોષ દોસોડિય કમ્મવીર્ય રાગ અને દ્વેષ આ બે બંધન છે, જે બંધનના સ્વરૂપને બાંધે તે બંધનને તોડી શકે એ તમારે બંધન તોડવા હોય તો જ્ઞાની કહે છે કે સૌથી પ્રથમ નિશ્ચય કરવો એછાએ કે આત્મા અબંધક છે પણ અનાદિથી પોતાના સ્વરૂપને ભૂલીને પરસ્વરૂપમા રમણુતા કરી છે અને વિભાવે કર્મનો બંધ કર્યો છે કહીપણ સ્વભાવે કર્મનો બંધ નથી સદાચ વિભાવે જ બંધ પડે છે આત્મા નિશ્ચય જે આત્મા કરશે તે બંધને તોડવાનો ઉપાય દર્શી શકશે. અને ૭ તોડવાનો ઉપાય કહે છે તે સ્વરૂપને પામે ૭ જે સ્વરૂપને પામે છે તે શીલને મેળવે છે આત્મા બચસ મદ્દા જેને નાનીના વચનમા છે તે કોઈથી પરભાવ પામતો નથી એક મહાત્મા.—

અરિહત અને નિર્ગથ ગુરુમા મહાવાળા એક મૃત્યુહોકના પ્રાચીન પ્રશ્ન સાંઈ મહામાયા છે આથી એક દેવને વિચાર થયો.

કે કોઈ દેવની નહિ ને મૃત્યુમોહના માનવીની કેમ પ્રશ્ન સા
ધાય છે, માટે હું તેની પરીક્ષા કરીશ.” જે બાળક બહુતો નથી
તેની પરીક્ષા શું ? જે મત લેતો નથી તેની વળી કસોટી
શું ? તમે તો મત લેતી વખતે માંદા સાબની છૂટ રાખો છો.
જરૂરી શિનજ ઊંચામાં તમારે પ્રતિજ્ઞા પાળવાની છે ને તેમાં
પણ કોઈ વખત મહારાજને લઈને કહો છો કે પ્રતિના જહાજથી
આપો. પેલો આવક દેવ કસોટી કરવા આવે છે ત્યારે મધદરિયા
વહાણમાં છે પરદેશ બંધ છે, છતાં ધર્મનાં ઉપકરણો સાથે છે
પરીક્ષક દેવ ત્યાં આવે છે આવક ધર્મધ્યાનમાં મથાણ છે દેવ
જ્યાનકે પિશાબનું ઉંમ સ્વરૂપ લઈને આવે છે ને કહે છે ‘ હે
અહંતક ! તારો આત્મધર્મ છેડી દે

અહંતકે આવકે વિચારુ -

મહાજિ પરિવ્રજ્ય, અમૂલ્ય પરિસેવતે ।

સુમાજિ મદ્યસ્તિ અણુર્ન નણ્મેવ જ ॥

મૂલ જોડે નિત્યને ઊઠનાર સ્વયં અનિત્ય છે તેમાં સુખ
માનનારો સુરવાળે દુઃખી જ થવાનો. મૂલને ઊઠવાથી દૂરનો
નાશ થાય છે ને અમૂલ્ય તો નાશવત જ છે દેવને જોણે કહ્યું :
“ આત્માનો સ્વભાવ કે પર્યાય દેશવવાની વાસમાં જરાય વાગત
નથી ” આવકની દહના જોઈ દેવે જોના ઉપર લાગકર ઉપસર્ગો
આપવા શરૂ કર્યા, પરંતુ તે ગજરાતો નથી. છેવટે વહાણને
વહાણમાં નાજમુ આવકે વિચારુ : હવે મારી છેમ્મી દશા છે
સામારી સુધારી કરું બધા પાપની આલોચના કરી દેવગી
જાનવાનનું શરણ જગી લેવા પરના મોહ ત્યાગી, સમાપના
કરી આત્મામાં તે સમજાવ કરવા લાગ્યો. અહંતકની ઉત્કૃષ્ટ
ભાવના ને મહામત્ત જોઈ દેવે પોતાની બાજુ સંકેતી લીધી
ને તેને કહ્યું ‘ મન્ય છે તને ! તું માનવ નથી દેવ છે કસોટીએ
ચડ્યો પરંતુ આત્મરથવૃત્તામાં જ રહ્યો. કાઈ માંત્ર ” પરંતુ

એને જડ પુદ્ગલના લોચા નથી બોધતા કઈ માંગુ નહિ છેવટે
દિવ્યકુ લની બેઠ આપી દેવ અતર્કાન થઈ ગયો

મહારાજ ઉદ્ધામનને જીવ અજીવનુ બાણપણુ છે જીવનુ
લક્ષણુ નાન, દર્શન, આશિત્ર, તપ, વીર્ય અને ઉપયોગ છે
અજીવનુ લક્ષણુ ચન્દ્ર રૂપ, ગદ્ય વિ. છે આ લેકજ્ઞાન હશે
તો ક્ષેષ નિશ્ચિત કરી શકશે ઉપવાસ, વરસીતપ, સામાયિક,
પ્રતિક્રમણ પૌરુષ બધુ શા માટે કરવાનુ છે? જીવનની સરળતા
માટે આત્માની સાચી વસ્તુ પામવાનો કસ કાઢી લો સુખ હ ખ
કરવાવાલો આત્મા જ છે સિદ્ધાન્તકારે કહ્યું છે

અપ્પાકતા વિ કતાય સુદાણવ સુદાણવ ।

સારુ ખોટું કરવાવાળો, રાગદ્વે. કરવાવાળો તેમાથી મુખ્ય
ધનારો પદ આત્મા જ છે આત્માને શુદ્ધ અવસ્થાનુ જ્ઞાન
થતા ઘોર તપશ્ચર્યા કરમ્માન મનને તાપ રહેતો નથી સત્કાર
સ માન કે તિસ્કારના પરિતાપ રહેતા નથી

કપાય જીવવાનુ કામ કડણુ છે ચાર પ્રકારનાં અજીવ કહ્યાં છે
ભણવાનુ અજીવુ અભિમાન કામનુ નિદા તપનુ ક્રોધ ને વિશેષ
ખાવાનુ અજીવુ આ અજીવોને વિસ્તારથી સમજી હૃદયમાં
ઉતારવાની જરૂર છે અધિક ખાવામાં આવશે તો ચેન્મા અજીવુ
થયાનુ કહેવાય છે ભણવાનુ અજીવુ અભિમાન છે માનવ બે જ્ઞાન
મેળવીને વિચારે કે મારા જેવો કોઈ જ્ઞાની નથી તો બે અભિ
માન અજીવુ છે કામનુ અજીવુ નિદા ક્રુધણી છે કામ કર્યા
પછી મનમાં જેવો ફાંકો રાખે કે મારા જેવો કોઈ છે જ નહિ
પોતાને સારા માનીને બીજાની અવલેક્ષના કરે, નિદા કરે તો
તે કામનુ અજીવુ છે થોડુ તપનુ અજીવુ ક્રોધ છે હજારો વડ
સુધી ઉચ્ચતપ કર્યા શીરને સુકે શુકે કરી નાખ્યુ પણ આત્માની
શુદ્ધ અવસ્થાનો ઉપયોગ નહિ રાખતા કપાયના યોગ ૫ બેઠ થો
તો તે બાહ્ય તપ છે અને ક્રોધ થયો તે તપનુ અજીવુ છે

સત્રવાને કપાયના જુઠા જુઠા સ્વરૂપો સમજાવ્યા છે જનતાનુ
બધી કોમ આજીવને કયા લઈ જશે અને તે કેનો ઘાતક બને
છે, આ વાત તો ખૂબ વિચારવા જેવી છે જનતાનુબધી કપાય
સમકિતનો ઘાતક છે અને બધાં સુધી સમકિતની પ્રાપ્તિ થઈ નથી,
ત્યાં સુધી સસારનો જાત નથી અપ્રત્યાખ્યાન-પ્રત્યાખ્યાના-
વરણીની ઘોઠી સવ વિશ્વનીનો ઘાત કરનાર છે બધાં
સુધી પ્રત્યાખ્યાન કપાય હાજર હશે, ત્યાં સુધી સાધુ-
પણુ નહિ લઈ શકે અને સર્વવલ્લભની કપાય વધ્યાખ્યાત
ચારિત્રનો ઘાત કરનાર છે બધાં સુધી વધ્યાખ્યાત ચારિત્ર
ન આવે ત્યાં સુધી દેવગણન પ્રાપ્ત ન થાય. માટે કપાય ઉપર
વિજય મેળવવાની જરૂર છે સરસ પ્રત્યે દેવેશ્વરને બરાબર
પ્રત્યે વિવશ બાવ રાજો નહિ. પુણ્યાત્માઓ દેવેશ્વરની રિદિથી
પણુ રાજ્યતા નથી. રાજ્ય ઉદ્ધારન કદર નગરના અધિપતિ
હોવા છતાં લોભથી અલિપ્ત છે વિશેષ ભાવ અવસર
કહેવાશે.

સપ્તક ચારિત્ર

ન વાણુ વેપારી લાખ લાખ માણે છે શુ કરવું ? આંખણે
આવેલાને નિરાશ ન કરાય જનનો ઉપયોગ શો ? મુનીમલ્લએ
પણુ કહ્યું : “જહું જાનહાન વેપારીઓ છે આપણી પેઢી ઉપર
આવ્યા તે જાનહની વાત છે આપના પુત્રને પણુ સાથે મોકલો.

આપ તથા પુત્રને સગ દી? ચક્ર શી કમાઈ લાવે,
ભૌરકન્દેકી કૃપાસે હમ સબ શાતા વહાં પાવે હે... કર્ણા
એકા એકી હે લાલ મુનિમલ્લ લેખ જડો વિચાર
સી કહે બિના ગમા પ્રદેશ નહિ હોવે હાથિયાર હો કર્ણા
મુનિમલ્લએ કહ્યું : પુત્રનો વિકાસ થશે આ મુંઝર મોઝ છે
સપ્તક કુવરને પરદેશ મોકલો પરંતુ શેઠ વિચારે છે પુત્ર તો
એક જ છે પુણ્યયોગે લક્ષ્મી તો પાળીને વેળે આવે છે માટે
પુત્રને પરદેશ નથી મોકલવા પરંતુ મુનિમ જતેરે ચારવાર કહે

છે તેથી નિમળ દષ્ટિવાળા શેઠને અણે વાત જિતરી અમ જેવી
દષ્ટિ તેથી સૃષ્ટિ પાડવાને દુનિયા પવિત્ર ને સરકારી લાગી,
ઠોરવને કોઈ સારુ ડેખાણુ નહિ. મુનિમની વાત શેઠ સ્વીકારી
ને પુત્રને પરદેશ મોકલવાનું વિચાર્યું.

ઉલ્લ પલ્લ કહી શેઠને, સરે દિની બાત જગ્યાઈ,
ખુલા પુત્રને શેઠ કહે ચૂ લાભો પરદેશ કમાઈ હો ॥ કહણાં

વેપારીઓ ખુશ થઈ ગયા “ મહિરની શોભા કળશથી વધે
છે ” તેમ આપના પુત્રને અમારી સાથે મોકલી કૃપા કરી છે

અ પક કુવરે પિતાની આજ્ઞા સ્વીકારી લીધી ને કહ્યું :
‘ ભલે પિતાજી, જે આજ્ઞા હશે તે હું માન્ય કરીશ. ’ હવે
આગળ શું બને છે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૨૮ મુ

(૧૬૧૨, તા. ૪-૮-૧૯૧૩)

શ્રી ભગવતી સૂત્રમાં ઉદાવનની જાન આવે છે શ્રી
મુખમસ્તામી જ બુદ્ધિવાનીને કહે છે કે એકાત દિવસ રી મોક્ષમાગની
વાતને તુ સાવધાની અને પૂર્ણ ચિત્તથી સાંભળ. વૃદ્ધના
જા, પાદકા, પુષ્પ ફળ ગમે તેટલાં તોડી કાઢીએ, પરંતુ જ્યાં
મુખી મૂળ સાબૂત હશે ત્યાં મુખી અસારનું કુશ્યુ ને કાઠમુ
રોગે જે ની ગાંઠ ટોકતર પામે કપાજરી સારી તેમ સત દ્વારા
આદુનાદ વાળીરૂપી અધિવારથી મિથ્યાત્વની ગાંઠ કપાશે.

નારદી તિર્થંચ, મનુષ્ય અને દેવ જો જીવની ધાર ગતિ છે નારદીમાં જવાનું કારણ મહાઆરાધ, મહાપરિશદ્ધ મંત્રાદ્યાર અને પચેન્દ્રિ વધ છે તિર્થંચના ધાર કારણ-મામા નિવડ મામા, હુડ ને જોગ તોલમાપનો ઉપયોગ. આજે તો જોમાં જનારા વધી જવાના, મનુષ્યગતિમાં જવાના પણ ધાર કારણે જતામાં છે (૧) પ્રકૃતિ બદ્ધિ-દ્રાક્ષ જેવા, જપુ જ ઉપયોગી, નિર્મલ કાર્ધ નહિ બહારથી મુદર અદ ધી મધુર (૨) વિનય પ્રકૃતિ (૩) સાલુકોમિયાએ-અનુકે પાવાગા (૪) છર્પા ને અહ ભાવ વમરના દેવતાની જાનિ પણ ધાર કારણથી મળે છે સરાગસ્ર વમ સુવમાસ્ર વમ બાગવત, અકામનિચ રા પરતુ છેવડી પાચથી બતિ મોક્ષનતિ છે આપણે કયા જપુ છ? જોને માટે સારસારનું જ્ઞાન હોવું જોઈએ.

સત્ય અસત્યના વિવેકવાળો ઉદાપન પૂવના પુણ્યથી ૩૬૩ નમરનું આધિપત્ય હોયવે છે પુણ્ય યોગથી જોને આશરેય, ઉત્તમકૃત અને હયમેલની જોતવાડ મળી છે પુણ્ય યોગથી ધર્મ પાગવાની સામથી મળી ૩ છર્પા બને જુદા છે જોનું જોને જ્ઞાન ૩ મો ર તમને જોરીસના પગધિયા મુખી હર્ષ જશે, પત્રધિયા તો તમારે અહવા પહોં તે જ રીતે પુણ્યબળ દેવથીના સમોસરણ મુખી હર્ષ જશે પરતુ જગવાનની વાણી સાંભળવાનું કમ તમારું છે ઉપાદાન અને નિમિત્ત બને જુદાં છે પ્રકૃતિ સમોસરણમા નાથની વાણીનો પોષ વરસી રહ્યો હોય અને તેમાં તમે સ્થિરતા કશે નહિ ને બાહ્ય આકબરમાં રહી જશે તો જ્ઞાનીના મધુર વચનોનો અમૃત ચૂટડો પી શકશે નહિ. જપુજો! રમબાહના જેલ ને ક્ષણિકસંપત્તિના મોહમા જનવ કાળ કાઢ્યો. હવે સ્વધર તરફ નજર કશે ભૌતિક અદિ નહિ, પરન્તુ આત્મિક અદિ શાંતિ આપશે.

જો ભૌતિક જોગમાં શાંતિ હોત તો જગવાનની રેશનામાં દેવો જોવા મહાલેગ-મહાવિલાસમાંથી જગવાનને સાંભળવા ન

આવત. વી વાણીનું શ્રવણ કરવા ન આવત. તીર્થંકર ભગવાનના સમીપરજુમા ખાસ જાતની પરિવહ ભગવ છે તેમા પ્યાર જાનિના દેવો-શવનપતિ, વાણુબંધાર જ્યોતિની અને બાગ દેવલોક સુધીના વંમાનિક દેવો જાવે છે, નવ ત્રીવેક સુધીના વમાનિક દેવો આવતા નથી આવા વૈભવગ્રાણી ઇન્દ્રેને જોઈને સુમતિવી જોવો પુનીયો આવક વૈભવગ્રાણી દેવોની દયા ખાય છે શા માટે ? દેવોની પાસે જમે તેજવી કાઠિ અને વંભવ દેવા છતાં પણ એક નવકારથી પશ્ચાદ્ધખાણ કરવાને તેઓ સમથ નથી, તો આસ્ત્રિની વાત જ ક્યા ?

ભગવાને પાત્ર પ્રકારના આસ્ત્રિ કહ્યા છે

સામાયત્ય પદમ, ઉમોષઠાવણ મલેલોય ।
પરિહાર વિદ્યુત્પીય સુદમ તદ્દસ પરાય જ ॥
મકસાય મહાકાયા છદમથસ્ત મિયસ્તયા ।
વય અયરિત્તકર, વારિત્ત દોદ્ધાદિય ॥

ઉ અ. ૨૮ ત્રાયા ૩૨ ૩૩

પહેલું સામાયિક આસ્ત્રિ બીજું પ્રત્યાપન, ત્રીજું પરિહાર વિદ્યુદિ, ચોથું સુદમસ પાત્ર અને પાંચમું કપાલથી રહિત યજ્ઞાખ્યાન આસ્ત્રિ. આત્માને શુદ્ધ દશામા મિષર કરનાર આસ્ત્રિ, સવર નુદન ત્યાગ કે પ્રત્યાખ્યાન કહેવાય છે મન વચન અને કાયાથી પાકમ કરવું નહિ કરાવવું નહિ અને અનુમતિ આપવી નહિ એવા સહજપવાળું આસ્ત્રિમહલ સામાયિક આસ્ત્રિ છે પ્રાધારી પ્રદ્યુષ્ટોને બદલાશે ને સાધુઓને તે સર્વાશે કોય છે નવા ચિધ્યને દશવૈકાલિક સૂત્રનું વર્ણવનિકાય નામનું ચોથું અધ્યવન લણાળા પછી જે વડી દીક્ષા આપવામા આવે છે તેને ઉદોપપ્રાપનીય આસ્ત્રિ કહે છે એક તીથ કરના શાસનમાથી બીજા તીથ કરના શાસનમા પ્રવેશ કરે તેને પણ ઉદોપસ્થાનીય આસ્ત્રિ કહે છે જે બીજું

ચારિત્ર છે વિશિષ્ટ પ્રજ્ઞની તપશ્વર્ણથી આત્માની વિશુદ્ધિ કરી તે પરિણામવિશુદ્ધિ નામનું ત્રીજું ચારિત્ર છે ક્રોધ, માન, માયા, લોભ એ ચાર કળાય જે સપરાય છે તે સૂક્ષ્મ ધર્મ બધ, ઉપગ્રમ પામે અથવા ક્ષય પામે ત્યારે સૂક્ષ્મત્તપરાય ચારિત્રની પ્રાપ્તિ યાજ છે જ્યારે સૂક્ષ્મ લોભ યાત્રીએ બધ અને કળામરફિત અવસ્થા પ્રાપ્ત થાય ત્યારે મધ્યાખ્યાત ચારિત્રની પ્રાપ્તિ ધર્મ ગણાય આ ચીનરાગ ચારિત્ર કહેવાય, કેમકે એ આત્માશય અને દ્વેષથી મુક્ત થા પર ધર્મ નુ પૂર્વ મધ્યસ્થ ભાવની પ્રાપ્તિ કરે છે છદ્મ ય ઉત્તરોત્તર વિશુદ્ધિ પ્રાપ્ત કરતો આ અવસ્થાએ પહોંચે છે બધા જ ચારિત્ર ઉત્તરોત્તર શુદ્ધ છે ને કમનિ ક્ષય કરવામાં ઉપકારક છે

સિંહ જૂઓ કોય તો પલુ ખડ ખાતો નથી તમે પલુ સિંહ છો ત્રિહના શૂરાતન આગળ સો કાથી નિભળ છે સ્વદાયકની જ્યોતિ આગળ વિકારરૂપી સિવાળ ઊભા રહી શકો નહિ. મોથી સવારથી સાજ સુધી આમઠાં સાફ કરે છે, તમે પલુ છું દેહરૂપી આમની આગપાગમાજ સવારથી સાંજ કાઢ્યો ? સડી જતા મગ, મઠને રાજથી દબાવાય છે, રાખ વગરનો માલુસ અમૂલ્ય મોલીની રાજ બતાવી તેને ઉપયોગ કરે તેને તમે કેવા મલુશો ? શરીરના લાલનપાલન માટે આત્માના જીવેશતને કળા કરશુ તો આપણા જેવો મૂળ બીજો કોણ કોય ?

“ પુણ્ય કથ રાંઠ જો તો ત્વમે રાંઠ

પુણ્ય એમ નિવડે તિનહિ જનપતિ નિવડે પરમે

જેનીએ પ્રગટ પુણ્ય જળ તમાસા ”

પુણ્ય પાછળ કોડનારા દુનિયામાં સૌથી વિશેષ રાંઠ છે વેપાર ઉદ્યાન ને કનાવવા પાછળ ડેટલી તક્લીનપ છે તે લી આત્માની કમાઈ તરફ કેમ નથી ? કુવે દેહની ચિંતા છોડી

દેહીની ચિંતા કરે. અનાદિકાગથી વિનશ્વર દેહને પોતના પુણ્ય
લના પમારા ઘણા કર્યા છે તૃષ્ણાનો કહી અત નથી એ
આકાશ જેટલી અનત છે તૃષ્ણા જેવું દુઃખ નથી અને સતોષ
જેવું સુખ નથી.

ન વિ સુહી દેવતા દેવલાય ।

ન વિ સુહી પુરુષી પતિ રાયા ।

ન વિ સુહી સેઠ સેનાપદ ય

વગન્ત સુહી મુનિ વીતરાગી ॥

દેવલોકમાં દેવ અનેક સમૃદ્ધિ વૈશ્વવચ્ચે, સતોષના અભાવથી
સુખી નથી રાજ્ય લોકી રાજા પણ તૃષ્ણાને કારણે સુખી નથી. શેઠ
અને સેનાપતિ પણ તૃષ્ણાને કારણે સુખી નથી આત્માના સ્વરૂપનું
જેને જ્ઞાન થયું છે તે વીતરાગી મુનિ સુખી છે સાધુ કેણ ?

પુનઃ પુનઃ પુનરપિ પુનઃ પુનઃ પુનઃ પુનઃ પુનઃ

પુનઃ પુનઃ પુનરપિ પુનઃ પુનઃ પુનઃ પુનઃ પુનઃ

પુનઃ પુનઃ પુનરપિ પુનઃ પુનઃ પુનઃ પુનઃ પુનઃ

ન પ્રાણાણે પિ પ્રકૃતિ વિહૃતિ કાપતે સમગ્રનામામ્ ॥

અહીંને ઘડો તો સુખ થ આપશે થોર । ને આપશે વિશેષ
ને વિશેષ છેલ્લો તો એની અપુરતા વધતી રશે સોનાને
વિશેષ ને વિશેષ તપાવશે તો એની કાંતિ વધતી જશે. પ્રાણુ જાય
તો પણ સમગ્રનો ઉપકાર કાવે આપુ જ રાખશે. મહારાજા
ઉદાસન આત્માના સાચા સુખમાં જાનક માની રહ્યા છે કહે
વાયું છે કે અદ્વૈતક આવડને બચકર ઉપકારો આપ્યા તો પણ
તેઓ દુઃખા નહિ.

માર પ્રકારના જોગા હતા લોખંડનો લોકદાનો મીઠોનો
ને માટીનો જોમને અગ્નિમાં મૂકવામાં આવ્યા તો મીઠોનો તત્ત્વ
જ એગણી ર્યો લોકદાનો અગ્નિ બચે લોખંડ નો ફીલો
થઈ ગયો પરંતુ માટીનો જેમ જેમ નતો ગયો તેમ તેમ ખૂન
કાંઈ થયો અચો. જાણ્યો ! તમારી આવી પરીસ્થિતિમાં તો નમે
કયા નબળા જોગા જાણીએ ?

આ ? એ પક્ષચરિત્રને બદલે આવતી કાંઈ બળેલ હોવાથી
એ વિરે કંઈક કટુ છુ એ દિવસે બાઈ બહેનને રાખડી બાંધે
છે બહેનના દિનની કિમત માથ નહિ આ પ્રસંગને અનુસરી
એક ભાઈ બહેનની કથા કુ છુ એક દુખી વિધવા પાંચમીનાં
કામ કરી બે બાગકોને ઉભેરી રહી હતી તે પણ મૃત્યુ પામી
જન્મે નિરાધાર બાગકો ભટકીને પેઠ ભરે ॥ પરંતુ બંનેના
દુઃખમાં રેમના બરણાં વડી રહ્યાં છે :

“ભાઈબહેનના હેતી સંભળને આ વાત,
જયજયમાં મુત્રી ગયા મેઘ મા ને બાપ
આઈ જાની બેઠી, પાંચ જાનો ભાઈ
જયજયમાં કુળ ભારીકુ ન લેતું દ્રવ્ય સભાગ
ચાલે-ભાઈ બેન આજી ? મોસાગ, મામી કુળ કે જાગર
બેના કુખો ના આવે પાર માટીના નથ
બેનીના મેલા એને ભાગ્ય રે”

મા બાપ વિનાના બે બાગકોને તેના મામા મોસાગ હાઈ
મથા મામા ભલા છે ખનીને બાગકો સાચવવા લલામણુ કરી ત્યા
તે તે છુએ ઈર્ષ અર્ષ

કહે કે હું પારી ફરજ સમજુ છુ બાગકો સાચવતા
મને આવે છે ॥

પરંતુ મોઠા જ દિવસમાં મામી બદલાઈ અર્ષ બાગકો
પામે ભરતુ આવ જાનતુ કામ કાવે, પાણી બસાવે, ઘેર આજી
મોઠો ને બંનેને સાજ મુખી બાવા આવે નહિ મામીનો
જીવન માના સંકલન કરી શક્યા નહિ છતાં કળાટ થાય એમ
ધારી કંઈ મોઠવાં નથી. ઘટે છાશ શેટલો બાપ બંને બાગકો
અરસપરસ વાતોલાય કરી કુળ ભૂલવાનો પ્રયત્ન કરે છે

આસરે મુખી હોય કે દુખી હોય, પણ બહેનને ભાઈને
ત્યાં આવવાનું મન તો થાય જ પણ આવે તો બહેન આવે તો

શાંતી જાય ને સાળી આવે તો લઈને જાય. જો જો જમુઓ !
આવુ ન બને ? દુ ખી બહેનને સહાય કરવાની ફરજ છે

આ બંને બાઈબહેન દુ ખની વાત કરે ॥ બહેન કહે
જાણે મને મામીએ ખૂબ મારી છે “બાઈ કહે” બેન, હોય.
મામી બહુ સારા છે મારે તે નહિ જણવાનું આપણુ પાલન
પોષણ કરે છે ખાવા રોડો સુવા ઓઢણી ને પહેરવાં કપડાં
આપે છે બાઈને પણ કોઈ વાર મામા-મામીનો માર પડે તો
તે પણ વાત કરે ને દુ ખ હજીયુ કરે અતે બાઈ કહેતો : બહેન,
તારા લગ્ન થઈ જાય ત્યાં સુધીનું જ દુ ખ છે, મામા તને પર-
ણાવશે, પછી હું માડું નિભાવી લઈશ’ પછી તો બાળાનું
સગપણની વાત થવા માડી કરિયાવર વગરની બાળાને ક્યાંથી
શીમત વર મળે ? લક્ષ્મી નથી વિદ્યા પણ નથી

કમ આવે જૂન લનાવે એટલેથી જો નહિ પતાવે

વેરની પૂરી વસુલાત વાળે, કે ખમ કરે ખમ કરે ”

મામાએ બાણેજને પરણાવી. કરિયાવરમા એક બેઠી
કપડા આપ્યા. બહેન સાસરે વિદાય થાય છે બાઈ પણ કહે છે
કે ‘મારું કિસ્સનું લઈ જાયે ત્યાં હું તારું બાલી લઈશ.”
તે મામાની રબા લઈ નોકરી ચોધવા ચાલે ગયેલ બેન સાસરે
ગઈ ત્યાં નવુઢે હાલને સા લે માઓ તો બાબી કહે-જે છે તે
જા છે ત્યારથી નવુઢીનો કનવાનું શરૂ થયેલ. બરમા જોનું જ
વચસ્વ છે આખો દિવસ વૈનરૂ કરાવે રસોડામા પત્ર પણ ન
મૂકવા કે દુ ખમા દિવસો પચાર કરે જો બાળકો થયા. તેમને
પણ કા સુખ નથી જોવા ત બળેલ બાવી. બાળકો રાખડી
માટે છાક કરવા લાગ્યા નવુઢીએ મહેલુ માડું-રડો છે. શાન ?
તમારી માએ જોના બાઈને કહી યખડી બાપી નથી ને તમારા
બટકતા મામાએ દશ વાલી બહેનને કાંઈ ઓઢણુ નથી મહેલુ
લાગી ગયુ બાણી કરી કહ્યું મહેલું નહિ તારો, બાઈ જરૂર

આવશે અને જાણેજોને સહ કરશે જ્ઞાને તો પતિ હાવી જાપે ને
પત્ની કહે કે મારે જાઈ જઈ જાઓ જાઈ તો જોવી સ્થિતિ
પણ નથી જોને પત્ર લખ્યો

“કુર્મખારી જા બેનડી, સંમત વીરા વાલ
રક્ષાખંડન દિન આવિયા નસુડી મહેલું મારે અપાર

પરંતુ દામ કેલવું નથી. ક્યાં પત્ર લખે ? ત્યાજ મામાને
પત્ર જાણે. તેમાં જાઈના સમાચાર હતા. જોનના જ્ઞાનદને
જાઈ પાર નથી. જદાથી જોન જાઈને પત્ર લખે છે કુનિયામાં
કુઝીનુ કુ જ કોણ સમજી શકે ? અનુભવ વિના કુ જ નહિ
સમજાય. સાહજાદાને સહજામાંથી જાણે ટળવળનાં બાળકો જોઈ
કહ્યું ‘જૂજા શા માટે રહે છે જાણ કેમ નથી ખાતા ?
નિસ્ખલને કહેવું પડ્યું ‘ પોટલાના જાઈ તો સાંસા છે ત્યાં
ખાતા ક્યાંથી ખાતા ?’ જાણે ! જા જ રીતે કુખી મનવ
કુખીના હાક કુખી નથી પહોંચી શકતો હવ જોન જાઈને
કાગળ લખી રહી છે જાઈ શું કહેશે તેના જાવ જાવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન યોગણુત્રીસમુ

(સોમવાર ૫-૮-૧૩)

સુરા જાણે. સુચીત્ર નાતાળે અને જેને ભગવતી
સુત્રના તેરમા ચતુરના છઠ્ઠા ઉદ્યામાં રાજા ઉદ્યાનને અધિકાર
થાતે છે ભગવત અવસ્થામાં મનુષ્ય સ્વતરકનો વિચાર કરી
જીવનની અમૂલ્યતા તનને છે આર જોલની મહત્તા સજાવે.

‘ચતારિ પરમગાણિ પુણ્નકાણીહ મન્તુણો ।

માણુસલ્લ સુરિ સદા સમમમ્મિ ય ધીરિય ॥

(ઉ. સ. જ. ૩ ગાથા ૧)

ધાર બોલ મળ્યા દુલસા ઉ પ્રથમ મનુષ્ય જવ. તેના પાપ સીડતા બેઠાં. જીવનની પળે પળે સાવધાન રહી બોળ-બોળને સેદ સમજી જીવતું બેઠાં.

ત્રણ દિવસના એક ભૂખ્યને રસ્તે ત્યાં દયાળુએ મમરા આપ્યા તેનાથી કિંમતી કોઢીનૂર દીરા નીકળ્યો તેને યશુ કે આ વચીને જીવનભરની ભૂખ તાગીશ. ઝવેરીને ત્યાં કિંમત કશી વે વાણુ ધઈ કે જે જહુમૂલ્ય છે. પ તુ હવે તેનો અતરાતમા બાગી ઉડ્યો. ‘એ દયાળુએ દીરા નથી આપ્યો, મમરા આપ્યા છે એ દીરા વારો નથી. માણુસને બે મન છે જાગૃત મન ન રજલ મન એક મન કહે લઈ લે. બીડુ કહે જેડુ છે તેને આપી દે.

લગ્ન સો આત્મ સમાન, બી ન સમાન શ કરો

યુદ્ધભારી કુરાતમાન જીમિન મુખ મેગરો.

સિદ્ધકના મનમાં યુદ્ધ થાકે છે આખીરાન થેન પ મુ નહિ સવર પેલો દયાળુ પાડો મારા આપવા આવ્યો ત્યારે તેનો દીરા પાછો સાપ્યો. દયાળુએ પૂ. મુ તે કેમ ન રાખ્યો? વે કહે, એવે મારા અતનના જોડકામાં ઝગરો કરાખ્યો. પરતુ અતરાતમા બાગી ને કહ્યા બધા.

જાણુઓ ! કેવો જાગૃત આત્મા ! જેનો આત્મા જાગ્યો છે તે જ સાચો ધનવાન છે તે જ સાચો માનવ છે. જાનીનો પ્રથમ બોલ માનવજીવનની દુલભતા છે બીનરાગ વાત્સી આભગી તેમા સદા રાખ. આ રજુ કરતુ દુલભ છે જાનીએ કહ્યું છે.

સોલ્લા જાણર કલ્પાળ સોલ્લા જાણર વાવળ ।

ઝમવ વિ જાણર સોલ્લા કલ્પ ત સમાવર ॥

(ઉ. સ. ૪; ગાથા ૧૧)

ખમને સમાયે જાણગીને કલ્યાણકારી બાલુ પાપને અઢિ
તકારી બાલુ અને પત્રી મેલનુ સમ્યક્કરીતે આ રણુ કરે.

મન માખી જેવુ જાની જણુ છે શુષ્ક ઉપર પણુ બેસે,
અશુષ્ક ઉપર પણુ બેસે વહીમા આત્મસ્વરૂપના સ્ત્રીન ધામ, વડીમાં
વિભાવવાસના તરફ ફેરે. જ્ઞાનમનુ કેશાસીન વાજ દ્વારા ભ્રમ
સકવાને જલદે નીચે જીતે તેા પ્રજાજ નહિ જાયે. તેમ ઇન્દ્રિયની
શક્તિ વિવશ તરફ ઉતરશે તેા આત્માનો શાશ્વત પ્રાણ નહિ
જાયે.

માટે જાણે. જોનના અગ્રાજ છેલે છેલવા જેવા જ છે
કાણુ કે આ શરીર ઘણુજાતુર છે વાચકા ખમની અંદર ના
હોય તમારા વાચકા જલ્દરે હોય, ઉપાધયે ન હોય. કેમ જલ્દી
રજા છે? જાણે! જાણે! આ જૌહારિક શરીરના શુ ભેમુ
છે કે તને મોહી રહ્યા છે!

“હમ શરીરે જાણિજા અમુર, અમુર સંમર્ષ”

શરીર અનિત્ય છે ને અશુષ્કિથી ભરેલું છે મોહ-મદિ.
ઉત્તરી જવા નમજરો કે અશુષ્કિવાગ્ય શરીરથી દુ-સૈતન્ય
અજાડ છે કે શરીર? જોનન્ય અજાડ હોય તેા અહોંથી જવાના
ક્યા? કમ જાણ ત્યાં જવાનુ આ કેવી પરાધીનતા? જો
ક્યા સુધી સેવશે? જલ્દીનન્યનો વિવેક ક્યાની સુઝ કોલેજ
માનવરેક છે દુ રેકાદિથી ભિન્ન છુ એવુ જ્ઞાન તે સમ્યક્જ્ઞાન,
અહા ધામ તે સમ્યક્જ્ઞાન અને જો નરક વીજને ઉપયોગ ધામ
તે સમ્યક્-આત્રિ અને તે જ મોજ નાજ

મહાત્મા ઉદાહરન કરે નમરનો અધિપતિ હોવા છતા
જાનુત્ર ॥ અને રસેજના ત્રણ મના ધનો ચિંતવનાર ॥

જાનુત્ર માત્રક તણુ નનો ધોતુ ચિંતવન કરે છે (૧)
હે જાગવાન આજના પરિવરક જે અનધના મૂળ છે તને ત્યાની
પૌત્રપ્રાણના જેસી અપમાન પાતો મોકો દુ ક્યારે વિચરીય?

પ્રમાણે છત્રે અનાદિ કાળથી મમત્વ ભાવ ઠર્યો છે, પણ હે છત્ર,
જ્યારે મૃત્યુ આવશે ત્યારે કાઈ તમારૂં નથી.

લાંચ આપીને બીજાને કાઢી શકાશે મરણરૂપી કુનરાને
નહિ કાઢી શકાય. મુસાફરીએ બાંધ્યો છે ત્યારે ભાતુ તૈયાર
કરો છે, આત્માની યાત્રાએ સમયે ત્યારે જાતાની જરૂર રહેશે.
સૂત્રકાર સમજાવે છે -

અદ્યત્વં સો મદ્દ ત્તુ અપ્પાદેમો પવગ્ગરહ ।

ગચ્છન્તો સો દુદ્ધી દોરહ છુદ્ધાવણ્ણપ પીઢિમો ॥

પદ્ધ પદ્ધ અદ્ધાવણ્ણ સો ગચ્છર પર મય ।

ગચ્છન્તો સો દુદ્ધી દોરહ વાદ્ધી રોગોદ્ધિ પીઢિમો ॥

ઉ. જા. ૧૬ મા. ૧૮-૧૯

ભાષા વિનાનો મુસાફર આજે કુધા તુલ્યથી પીકાય તેમ
પરલોકની યાત્રામાં પણ ભાષા વગર પીાય. પરલોકનું ભાણું
એટલે ધમ ધમનું સ્વરૂપ શું ? આરભ અને પરિવહથી વિરામ
પામવું અને સતોષમાં આવવું તે જ ધર્મ છે સમજાવે વેદની
કર્મ ભેદવચનમાં આત્માનું ઠહાપણું છે મુક્ત આત્મા કેવો છે ?

સે ન દીદે, ન દસ્સે, ન વહે, ન સંસે, ન વચ્છરસે, ન પરિ
મહ્ધે, ન કિણ્ણે, જગીસે, ન લોદ્ધિપ, ન હાકિરે, ન સુક્કિસ્સે
ન સુરહિગધે, ન દુરહિગધે, ન તિત્ત, ન કહ્ણપ, ન કસાપ, ન
અયિલે, ન મહુરે ... આ સુ. અ. ૫. ૩. ૬ "

શુદ્ધ આત્માને કોઈ ઉપાધિ નથી

અ પદ્ધ વચિત્ર આલે બંધ છે રક્ષા બંધન નિમિત્તે ભાઈ-
બહેનની કથા:—

મેજા આવી બેનનો પત્ર આ પો. તે વાર

કર? કાઢી રૂપિયા નવું નગર મોકલ.

મેજા ભાગરા બેનના કરના પૂરા ગાડ

કુળીવારા વીરા આપ? વાર? કપડાંની ગેડ

અણુપૂર્ણ આજે સમ્ય પૂજક જોન આ ને પત્ર વાંચે છે

સીનાળને ધાંધા દની કે લશ્મણ રાવણનો પરાધ્ય કરી

અગ્રોદ્યનના જરૂર આજો. ંહેનને ભાઈ પર એવી ક્રમ્પા છે
ભાઈ પર વની રી પડ્યો. એના થોડે એને ર તો એ બધી
વાત જણી સીધી અને કહ્યું ॥ મારે ત્યાં હસ વાધી નોકરી
કરે છે માત્ર કામ્ય છે કે તને મદદ કરવી. હો આ કપાન,
હાનિયા એાની કહી, તારા પૈસા યોગદામ્ય નથી લખવાના.
તુ કાલે જ રવાના થ જ ભાઈને ખૂબ જાનક થયો રસ્તે
વિનાશ્ય તે જનાનામ્ય તે રાજાગે નીકળ્યો. રાજાજાનનો દિવસ
આવી પહેર્યો, હા ભાઈ ન આયો તેથી તેની નજરે મહેલુ
માયુ "કેમ તારા ભાઈ ભાઈ ન આવ્યો? ંહેન પાકરે
કઈ ને હા એવા લાની.

વાદ એવી એવી હજુ ન જાણ્યા વીર,
દાખ્યાઅમરરાખી, તેનું વિશ્વ જુનું જાધીર
રજા ઉરઝીરુ જુએ ભાઈની વાદ."

આજ. — વ. તા નોકર્યા કાર નાજ, એવા કર વાનો લાજ,
જની જુએ ભાઈની વાદરે. માટી । ૫"

કમની કયા તો જુઓ! ભાઈની વા એવી હતી ત્યા નાજ
જો. તારા ગાણકાનુ શુ થયો? કદી વિશ્વાપ ક વી
એશુક મક નક બધાએ જણ્યુ ત્યાર જાણ્યા તો તેને અંદેશન
એક જાગરો પજુ ર ના ર તા પાછા નજા. ત્યા ભાઈ આયો
મામા મજેશા જુના મત્ત્ર થી એને એક વિવા જાજ વી
હતી મદાપૂરક એ ની પાસે એમ્મી નજાવમત્રનુ મમ જુ
કદવા થા થ નજા । રાખવથી એનુ વિવવમન થઈ ગયુ ને
તે જોડી થક' મત્રનો નજાવ !

ભાઈ ંહેન નજે છે ંહેનીના મેણા યાગે છે છેવટે
મત્રારના જલ્લિકા નજાવજ છે ને આ માની આજના કરે છે
ભાઈ-બહેનના નાથા કિત છેડટી થી મુજાન મૂકતા ગયા.
બહેન હુ ખી હેવ તો તને સહાય કરજો. રાજાની જાખવા બંધા
વજાથી જ કમ્યાણ નથી પજુ દોષ કમ્યાણ કાય કરજો.

વ્યાખ્યાન ત્રીસમું

(મંગળવાર ૬-૮-૧૯૬૩)

ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ તે ।સદ્ધાન્ત રાજ ઉદાસ
 નનો અધિકાર થાય છે જનતાનાનીઓના વચનની આરાધના
 તે જ ધર્મ છે એવી તેને સદા હતી સવર પુરુષોએ મોક્ષના
 મુખ્ય આદરવાજા બતાવ્યા છે નાન, હર્ષન ચારિત્ર અને
 તપ વૃત્તિઓની ઇંગો ઉપર વિજય મેળવવા એ મહાન તપ છે
 જ્ઞાનીએ બાર પ્રકારના તપ બતાવ્યા છે તે । છ બાહ્ય અને
 છ અભ્યંતર જનશન ઊલોહરી વૃત્તિ સંસેપ રમુપરિચાગ
 કાયકલેશ, પસિલિનના એ છ બાહ્ય તપ છે પ્રાયશ્ચિત્ત,
 વિનય, વશાવચ્ચ મુચાય ક્ષાન કાયોત્સગ એ છ અભ્યંતર
 તપ ■ આ બાં પ્રકારના તપ કહ્યા છે તથેસુ જાક્તમં ધંમચેરં
 તપમા પ્રહાયયં મહાન તપ છે પ્રજ્ઞાણિચરતિ રતિ પ્રહાયય ।
 આત્મ સ્વરૂપમાં રમણ કરવું રાગદ્વેષાં ન જવું વિભાવમા
 ન જવું રાગ અને દ્વેષ એ પર છે અને વિકારમાં રમણ
 કરવું તે બ્યભિચાર છે આજનો માનવી પ્રહાયયની નાધનાને
 ભૂલી રહ્યા છે સવરતોમા પ્રહાયય મેઠ મન છે જ્યાં
 વિાથ છે ત્યાં સત્તાર છે અને મુચાર છે ત્યાં વિનય છે
 માનવની વૃત્તિ વિાથ તરફ ટોળીયા માગી રહી છે એવી વૃત્તિ
 આત્માનો ગુણ નથી એ તેનો સ્વભવ નથી. વંરાચ્ય તરફ જા.
 સ્વભવરૂપ તરફ લક્ષ કર. તે જ આત્માનો ગુણ છે, સ્વભાવ છે
 એ વિના મોક્ષ નથી વિાથસોલુપ અજ્ઞાન આત્મા પ્રહાયય
 નથી પાળી શકતો. પરત્વીજમન કરનાર તથા વિવચબોગ રુપી
 મંત્રમા આમ્રકત ધનાર છવે વિવે કહ્યું છે :-

- (૧) ઘણાં સિમિર પ્રસ્તા, વિષયામિય સમ્પટા ।
 ભ્રમન્તિ ઘતશો સ્ત્રીણા માના યોનિષુ વુશ્ચિતા ॥
- (૨) પરસ્ત્રી વ્યસનાન્નુભ ધનદાનિ કુ લક્ષ્યમ્ ।
 દેહનાશયિકા કુર્ષ્ય માપ્તોઽગ્રાસૌ દયાનન ॥

પરસ્ત્રીની હવડા રાખનારના ધન, માન, કુળ-બધાનો લ્લપ યાચ છે માત્ર સ્ત્રીતાની હવડા જ કરવાથી રાખણે શક્ય અને પ્રાણ બોચા. રાવણ જેવા જગ્ગર રાત્રની આવી દયા ઘર્ષ તો પછી સાધારણ માણસની તો વાત જ શી? ભોગ વિશ્વાસ ઘેર દુ બોનાં જનક છે શિશુગર્ભના ધારણ કરીને જ પરમ સુખ મળશે.

તમાં સે વ ગણા ચેગ સમુપ્યાર્યા સમુપ્યગ્રન્થિ ।”

બોચ ॥ તેજા રાગ છે જે બોચને છાત મારે છે તે જાવને છાત મારે છે જહાચરની અથ બહુ આપક છે સમન્ત ઈદ્રિયોના વિષયોના પરિત્યાગ કરવો અને શુદ્ધ આત્મસ્વરૂપમા રમણતા કરી તે જ જહાચર છે

સાધારણ અથની અંદર જહાચર શબ્દના અથ મૈત્રુન સેવનને ત્યાગ કરવા તેમ યાચ છે આ તો બળા છવે પાળી શકે છે પણ પાંચે ઈદ્રિયોના સ્વપૂર્ણ વિષયોને છુતી આત્મામાં શુદ્ધ રમણતા કરી અને આત્મસ્થાન કરવું તે બહુ કઠિન કાચ છે મહાપુરુષોએ જહાચરની બે પ્રકારે વ્યાખ્યા કરી ॥

એક સર્વદેશ જહાચર બીજી એક દેશ જહાચર સર્વ દેશ જહાચરની અથ સપૂર્ણ મૈત્રુનને ત્યાગ છે

ભીરોગ કામિભમ્મન્ત સર્વ કુળ વિયગ્નિત ।

મ્લચારી મયજ્ઞાન માપ્તમીય વિયગ્નિત ॥

જહાચરી કુળ જ દોતો નથી પાપથી ઘેરાતો નથી સમસ્ત ઈદ્રિયોના વિષયોના ત્યાગ ન માત્ર જહાચર છે જહાચરની પાછળ પા જ બધા / શુણ જેનાં આચરે તમારું ચીવ આત્મસાધનાના તરવા

આને પાંચ શૂરવીરો બાધા લેવાના છે તમે પણ બચો. સિદ્ધવના બચા વીરની વાણીનો રણકાર સામળી શિયાળિયા થઈ પડ્યા ન રહે બહુઓ! છેવટે જોકેદેશ પ્રહાર્ય મન લેજો. જોકેદેશ જોટલે પરશ્વીગમનનો ત્યાગ. જોછામા જોહુ જોનુ કરે શિયળના અદ્ભુત પ્રતાપથી સીતાજીની પરીક્ષા સમયે અસિ જળવત્ બની ગયું ચક્રવર્તી, કલાવતી આદિ સતી જોનાં આપણે પ્રભાતના પહોરમાં નામ-સ્મરણ કરીએ છીએ અને જોમના સ્મરણ માત્રથી પણ માનવના દુષ્ટો મટી જાય છે આવો છે શિયળનો અવલુનીય મહિમા! સિદ્ધાન્ત કહે છે

દેવ વાનવ ગન્ધર્વા ઝક્ષ્મ રક્ષસ કિન્નરા ।

ધમયારી મમસન્તિ, કુક્કરં ઐ કરન્તિ તે ॥

(ઉત્તરાધ્યયનસૂત્ર અ ૧૬-૧૬)

પ્રહાર્યના દુષ્ટકર્મતાનુ પાલન કરનારને અરણ્યે દેવ, વાનવ, મધર્ષ, જક્ષ, રક્ષસ અને કિન્નરો નમસ્કાર કરે છે પ્રહાર્ય જોટલે તોફાને થટેલા સાગરને જે હાથે તરી જવો શિયળ મત આઝગ સાપ ઢોરડી બની જાય છે વિષ અમૃત બની જાય છે દુશ્મન હોસ્ત ધાય છે સ્વહારાએ સતોષી ને અન્ન સ્ત્રીઓને માતાતૃપ્ત્ય માનનારા સુદશન થેઠ શૂળીએ થકયા ત્યારે શૂળી સિદ્ધાસન બની ગઈ જોકેલી પટેલી કમચવી આઝગ વનમાં રક્ષસ જોનું બક્ષણ કરવા આવ્યો ત્યારે તેના શિયળના પ્રભા વધી તે ઠંજોર થઈ ગયો જોકેદેશ પ્રહાર્યનો આ પ્રભાવ છે

મન, વચન કાયાના શુભ યોગથી પ્રહાર્ય મનને પાળવું પણ કંઈ છે પ્રહાર્યનો પ્રભાવ અદ્ભુત છે માનવીની દરજ્જા છે કે તેણે પરશ્વીનો ત્યાગ કરવો જોઈએ બીજા પાપમ આઠમ, અમાસ આદિ દશ તીથીઓમાં તેણે પ્રહાર્યનું પાલન કરવું જોઈએ. સ્વપારના મુખાભાસનાં પાછળ દેવા ધોર દુષ્ટો દસા ધાય છે!

સાનીઓએ એક શત્રીના પ્રહારથી ૧૮ ઉપવાસનું કૃત્ય
 કર્યું છે એકવારના મૈથુનના અસંમગમાં એક બે ત્રણ, ચાર થી
 માંડીને નવ લાખ ગણ લેખેનો અસંમગ રહેલો છે. એક વળતના
 સંયોગમાં અસંખ્યાતા આઠ પ્રાણુ ધરનારા સમૂહોમાં મનુષ્યોનો
 ભાત થાય છે. આજનો માનવી પ્રહારથી મૃત પાળવા માટે
 ઓપરેશન કરાવે છે. હવાઓ વાપરે છે અરેરે! લોગને પોષણ
 આપવા માટે કેટલા અનર્થો માનવી કરી રહ્યો છે? આજની
 સરકાર સતત નિઃશ્વસન કરે તેમ કહે છે ત્યારે બેન હયાત
 કહે છે

અ પ્રહારથી છે ધોર દુષ્ટ પ્રમાણનું ધર”

પ્રહારથી સુખનો પુષ્પ છે શીર્ષ પરમ્ મૂળમ્

શીલ એ પરમ (કે દુષ્ટ) શૂણ્ય છે શીલ એજ સાચુ ખન
 છે ભૌતિક ખન માનવની હાથરીમાં નાશ થઈ જાય છે। અગર
 માનવી તેને મૂળને ધ્યાનથી જાય છે અગર ધોર આવે તે
 હૃદય શૂણ્ય છે કહ્યું છે કે।

દાર્મ મોગો નાશસ્થિઓ ગત થો મલગિત વિત્તસ્ય।

ધો ન હવાતિ મુક્તિ તસ્ય ત્વયા ગતિર્નવતિ ॥

ખનની ત્રણ ગતિ છે વાપરતું જ્ઞાન આપતું, નાશ થવો
 પરતું જેની પાસે વ્યક્તિ કુપી લક્ષ્મી છે તે જ માંતરે કુપી
 સાથે રહેશે. પ્રહારથી કુપી રત્નને સાચવવા નવવાડનું સ્વરૂપ
 સાનીઓએ બતાવ્યું છે જેટલું વાવવા જશે ત્યારે ખસે
 અનાજ લઈને જશે, પરતું લઈને લાવશે ત્યારે ગાડાં ભરીને
 લાવશે, પરતું અનાજ સાચવવા તેને વાડ વિગેરે કરવા પડશે.
 પ્રહારથી માટે નવવાડકુપી નવ કોટ બતાવવામાં આવ્યા છે (૧)
 પ્રહારથીઓએ એકાંતમાં વાસ ન કરવો, પુરુષ સ્ત્રીશક્તિ ને
 સ્ત્રીએ પુરુષ શક્તિ સ્થળે ન રહેવું હથ વૈશાલિક સ્થ
 અધ્યયન ૮ ગાથા ૫૧ માં કહ્યું છે કે,

દ્રવ્યપાય પદ્ધિચિહ્ન, કમ્પનાસ વિમ્પપિમ્મ ।
મવિ ઘાસસય નારિ સંમયાતી વિમ્મજ્જપ ॥

હાથ નાક ઠાન કપડ ગયા હોય એવી સો વાંની
૧૬ શ્રી હોય, જેનું હથ ન જ વૃણાસ્પદ છે તેની સાથે પણ એકાં
તમા રહેવું નહિ. (૨) બીજી વાક-રસપૂર્વક વાતચીત નહિ કરવી તે
છે હીણુની વાત થયા જ મુખમાં પાણી આવે છે તેમ બ્રહ્મચારી
પુરુષે શ્રી સાથે ને શ્રીએ પુરુષ સાથે વિકાર ઉત્પન્ન કરે એવી
વાતો કરવી નહિ. ત્રીજી વાક આસનત્યાગની છે એક જ આસન
ઉપર કે બેઠાએક બેસવું નહિ કશુંક પાસે કેાણુ મૂકવાથી એની
કંઠસુતા આવી બધ છે પૂવનાં કાનલોગ ન સંભારવાની વાક છે
પૂવવાત સંભારવાથી કેવું અનિદ્ર થાય છે તેનું એક દષ્ટાંત
એક કઠિઆરે વિશેષ કમાવવા દેશાવર જવા નીકળ્યો. માર્ગમાં એક
માણએ તેને વિશ્રામો લેવા રોક્યો ને ખીચઠી કઠી ભાવથી
જમા થા બીજા દિવસે પણ કઠિઆરાએ કઠીની ધરિછા કરી ને
માણએ હઠી વલોબ્ધુ એ વખતે મૂલમાં હઠી સાથે એક મર્પ
પણ વલોવાઈ ગયો. તેની ખબર કઠિઆરે જમીને ગયા પછી
માણને ઘઈ માણને બહુ ચિંતા ઘઈ ને છેવટે કઠિઆરે બાર
વરે કમાઈને માણના ઉપમરનો બદલો વાળવા આવ્યો ત્યારે
જૂની વાત ઘઈ ઘઈ એ સાજગતા જ મુસાફરને ઝેર થકતું ને
ત્યા જ ખલાસ ઘઈ ગયો. અનાદિથી વિવચનથી ઝેર થકી ગયું છે
પૂવની એ વાત કર્યો નહિ. મોઢ ઉત્પન્ન થાય એવા દશ્વનો
મુદાયમ સમનનો કે વિકાર ઉત્પન્ન થાય એવાં ખાનપાનનો
ભાગ કરવો એઈએ. કહ્યું છે કે—

પયાપાતિ સુર્યાંકોઠે સ્થિતિઝો તથા પાતિ સમાયલોઠે
જનાનામ્ । મહા બ્રહ્મચર્યાસ્થિતિઝોદિ જશ્યેત્ જ સુર્યે જ નાર્યામ્
વઠિસ્તુ દેવા ॥

સૂરની સામે બેનાં જાળનું અને પરજીની સામે બેઠું
ચારિત્રનું તેજ દણાવે છે. વિહાર તરફ દષ્ટિ ભાગ ત્યારે વિચાર
કે તમે શું જુઓ છો ? આમડીનો પઠડો ખસે ! ધૂતો ઉપર
બેવું શરીર રેખાયો. પ્રહાર્યમ' યનનુ સાવધાનીથી પાલન
કરવો. આજે પ્રહાર્યમ વિશે ખૂબ કહેવાયું નવવાકરૂપી મેઠ
સુમત્રવલા બાકી છે પરજી-ગમનથી થતી હાની વિશે કહેવાનું
ધણું છે.

મહારાજ ઉદાચન સ્વારના વિવેકવાળા છે ને જીવનમાં
ચારિત્રરૂપી પ્રહાર્યમની જોડે આત્માના સ્વરૂપની રમણના કરી
રહ્યા છે. આગળ શું અધિકાર આવશે તે અવસરે કહેવાશે.

ચપ્પકે ચારિત્ર

શેઠ વેપારીઓ સાથે પોતાના પુત્રને મોકલવાની હા તે
પાડી દીધી, પુત્રના વાજેતરમા જ લગ્ન થયા છે તેથી માતા
પુત્રને મોકલવા તૈયાર ન થયું થાય. પરંતુ વ્યાઘાક મુનીમ,
શેઠના વિચારમાં ફેરફાર ન થાય તેનું ધ્યાન રાખે છે
બુદ્ધિ એ પ્રકારની છે સુમતિ અને કુમતિ. મુનીમ
પાસે બુદ્ધિ ધણી છે પરંતુ આજે તે વિચિત્ર બની છે કુવરને
કષ્ટમા નાખી શેઠને ફસાવવાનો તેનો વિચાર છે ફસામણીનું
એક દષ્ટાંત સાબળે.

એક બીજામાં ધણો સ્નેહ રાજનારા પાંચ મિત્રો આવું
ફરવા ગયા હતા. ચારેક દિવસ પછી ત્રણ મશ્કરીમાં
પ્રથમાને બનાવવાના વિચારથી એક જણે પોતાની કામળી તેની
ભેગમાં ચતાડી દીધી. બધાએ કામળી જુદું શોધી પચ્ચ જમી
નહિ એ/લે પાંચમાને કહ્યું “જામને તારા ઉપર જલેમ છે તારી
ભેગ બતાવ. ને ભેગ ખોલના એમાંની કામળી જરેખર નીકળી.
પેલાને માર કરા પો ને તેની હાસી કરી. આથી તેને જલકર આપાવ
લાગ્યો પછી સૌ પોતાને બામ બાવી ગયા ત્ય પચ્ચ ત્રણ માર

દિવસ પડી જોને મગનાં પાછી મરકરી ચાલુ કરી હીપી. “ કેમ
 કાઈ કાઈની કામળી નથી ચોરી ને ? ” પેલાએ પૂછ્યું. “ કેમ,
 હું કાઈ ચોર છું ? ને પડી તો વાત સ્વચ્છ થઈ બધું મરકરીમાં
 ચાલે છે. પરંતુ ગેરીમાના બીજા સભાગી જવા છોકરાએ એ પશુ
 સાબળ્યું ને બનારે તે નીકળે કે ચોર ચોરની જૂમ પાડે. તેની
 અપીલિ દેલાવા લાગી તેને આ શબ્દો તીર જેવા લાગ્યા.
 અપીલિ સહન કરવી મુશ્કેલ લાગી ને એક દિવસ આથી ત્રણ
 રોકે જાડીના પાટા વચ્ચે સૂઈ ગયો ને જીવનનો અંત આવ્યો.
 પ્રાણનું બહિષ્કાર આપ્યું જ્યેષ્ઠ ને હાતી મરકરીનું કેવું આ વાતક
 પરિણામ ! બહાણ બધુઓ, અનતજ્ઞાનીઓએ દર્શાવ્યું છે કે
 કાઈની હાતી કર્યો નહિ.

અપક કુવરને દસાવવા મુનિમ અમતશ કરી રહ્યા છે
 ત્યાં જી બનશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન એકત્રીસમું

(જુલિનાર ૭-૮-૧૩)

મુજ બધુઓ ! જાન મહાવીરે સિદ્ધાન પરખ્યા રાખ્યું ઉદાવનનો
 અધિકાર ચાલે છે કદત નગરનો અને ૧૬ રેશનો અધિપતિ
 હોવા છતાં તે, આત્મ સ્વરૂપ સમજી વિતરાગના માત્ર ઉપર
 મદાપૂર્વક ચાલતો તે સમ્બદ્ધચનને પામેલો હતો. તદિયાણ જી
 માવાળ વિચારોનું મથન થતા નવ તત્ત્વની અચાચ છદ્દા ને
 પ્રતીતિ થાય તે અવકાર સમક્રિત અને સ્વ આત્માનુભૂતિ,

સ્વસંવેદન—આત્માના ઘરમાં આવી આત્માનો સ્વાદ આજે તે નિશ્ચય સમક્ષિત છે રાજા ઉદાચનને વિનારાજ પ્રત્યે તમેજ સ્વપ્ન મિસ્સકિય એવી શ્રદ્ધા છે વેપારમાં તો શ્રદ્ધા ઉપરાંત પ્રારબ્ધ પણ એકંજો. અહીં તો એકલી શ્રદ્ધા જ બસ છે સમક્ષિત પ્રાપ્ત થના અનંત કર્મોની લેખક તૂટી જાય છે ઉપવાસ કરવો તમારા હાથની વાત છે હંબર કમાવવાની વાત તમારા હાથની નથી. આટલું બહુવા છતાં છવો કેવા પ્રમાદમાં પડ્યા છે

મહા વિષય કસાપા, નિદ્રા ચિકિત્સા ય પશ્યમી મણિયા ॥
 ય ય વંશ પમાપા મીથા પાર્શ્વતિ સસારે ॥

તપ મુન, બગ ઐશ્વર્ય જાતિ, કુળ, લાભ રૂપ એ આઠ મહા છે પાંચ છન્દ્રિયના તેવીસ વિષયો છે દ્વેષ માન, માયા ને લોભ એ આર પ્રકારના કષાય છે તેના યોગ લેઈ ધાવ છે રાજકમા, શ્રીકમા, દેશકમા ને ભક્તકમા એ ચિત્તયા છે ને નિદ્રા, નિદ્રાનિદ્રા પ્રવૃત્તિ બન્ને પ્રકારની નિદ્રાઓ છે આ બધા મોહ પમાદી સંસારરૂપી ભથ્થર વનમાં ફેંકી દે છે જ્યાં મોક્ષમાર્ગનું દશન દુર્લભ છે

ઈન્દ્રિયવિયવચન્ય મુખો પરિણામે એકાદ કુળ આચનાર છે યોગવતી વળતે તે મુદ્ધર અને સારા લાગતા હોય પણ તેનું પરિણામ ભથ્થર છે આટે તજવા ચેત્ત્વ છે અનંતજ્ઞાનીઓએ સમજાવેલ છે કે સંસાર મુખ અને મોક્ષ મુખ વચ્ચે જમીન અને આસમાન જેટલો ફેર છે એકને ટીપુ કહીએ તો બીજું ફરિયા જેટલું કહેવાય. જ્યાં સંસાર મુખ છે ત્યાં મોક્ષ મુખ નથી. મોક્ષ મુખ ત્યાં હોય કે જ્યાં સંસાર મુખની અપેક્ષા પણ હોય નહીં. આ રીતે અનંત સંસારમાં ભમવાનું ને મોક્ષમાં પહોંચી જવાનું કારણ મન છે

મન યથ મનુષ્યાણાં કારણં વધ મોક્ષયેત ॥

હે જાણી જોવા ! આમુખ્યનો બંધ કયારે પડશે તેની ખબર નથી જનાદિથી જે સુખ માન્યુ છે તે સાચુ સુખ નથી માટે સમજો, સ્વરૂપમાં આવે જનાદિના રોગને કાઢવા ભગવાનની વાણી રૂપી ઔષધ લઈ લો.

આપ્પાન જોલિયાં દે, રોગી મે દી જતી દે. ”
આને મે કડવી જગતિ દે રોગી મે દી જતી દે.

કડવી જોળી જનાદિની લોચવાસનાને છોડાવી સત્ય માર્ગે વિના શીજે લઈ જાય છે શકેનશાક કે કોટયાધિપતિ માણસ પણ શરીરના રોગની બાબતમાં ડોક્ટરની સલાહ પ્રમાણે જ આવે છે, આત્માકની કરતા નથી સાચી દલીલ નથી કરતા જન ત જ્ઞાની મહાપુરુષો ભવરોગ મગાડવા જે આજ્ઞા કરમાવે છે તેનુ પાલન કરે ન જન્મ, જરા, મરણનો રોગ મટાડે.

મૃત્યુ નિશ્ચિત હોવા છતાં તૃષ્ણાવશ માનવી અનેક કુપ્રવૃત્તિઓ કરી કુળ પ્રાપ્ત કરે છે જ્ઞાનપણે ભવ ક્ષણે ક્ષણે મરતો હોય છે મને તેટલા સુખારા વધારા કરે, પણ કુઃખથી ભરેલો સસાર સુખરવાનો નથી ક્રોધ, માન, માયા લોભથી જળજા શાઓ, તો જ સત્ય ધર્મને પ્રાપ્તી.

ત્યાજ્ય પન્નતા સત્ય, સરગતા ક્રમા, માદવ, મૈત્રીભાવનું ઉત્કૃષ્ટ સ્વરૂપ જે ધર્મ છે જનાદિની પ્રલોભના કૌતિક સમૃદ્ધિની શુદ્ધતામાં ઘેરાયેલો માનવી જીકા કાઢવામાં પડેલો છે તેને તેમાંથી બહાર કાઢવાનું કામ ધર્મ કરે છે કામવાસના અને ઇન્દ્રિયોની રવચતા સસારના પરિજામણુ અને અધઃ પતનનું કારણ છે.

છાસં કામા ચિર્સં કામા કામા બાણી પિસોવમા ।

કામે ય પલ્થેમાણા બજામા જુગ્મિત રૈત્તર્દ ॥

(ઉ. જ. ૬ માંથ ૫૩)

કામ, ભોગ વિગરૂપ છે એની ઈચ્છામાત્રથી અધ્યાત્મન
વાચ છે એ ગ્રામ્યસંન્યાસ છે વિગ્રામ છે મધુનિમિત્ર નિવ
મીઠું લાગે છે છતાં તેનું પરિણામ દારૂણ છે તેનું આ વિગ્રામનું
લક્ષણુ વિા કરતાં પણ વિગ્રામો જૂ. । છે તંતુ સ્મરણ કરનાર
પણ અનતવાર ન થો. દિલ્લિન સુખ સમ જાણકર છે વિગ્રામ
નૃત્ય કરે ત્યારે મોઢક છે પરંતુ દિલ્લિ કરે તો મૃત્યુ થાય છે
મુકોમળ સ્વચ્છથી આત્મજ્ઞાન જીવાવતી સ્વચ્છતા, સ્વાદની લહેજલ
પ્રભાવી પાત્રલ કરતી રસના, મુગ્ધ પાછળ જામરની ભેમ જમા
કતી નાસિકા, મુખત્રીન્દ્રિય પાછળ ભાગ્યનાં નથન અને મધુર
જાનમાં મુગ્ધ જનતા કાન આત્માની દુઃખિને નોતર્થાં વજર
રહે જ કેમ ? તીવ્ર તાપ-શ્વતાપ ને જાણકર પાપમધ દીધકાલ
મુખી પ્રાણને શીલાવે છે એ કોટી વગની લાંબી ને અગ્ર
વેદનાનો અનુભવ કાવે છે કામભોગની વાસના એ નથી છેડી
શકતો તેના કેવળ દાહ થાય છે તે સાબળો

માર્ગો સદા વેદજસાવસમ્પ્રો, રહકું ચક્રં નામિસમેદ તીરં ।

પદ વયં કામગુણેસુ ગિહ્વા ન મિશ્રણેણ મળામણુ વ્યમામે ॥

(ઉત્ત. ધ. અ. ૧૩ અષ્ટાઃ ૩)

કારવમા રસાયેલો કામી પ્રવલ્ન કરવા છતાં નીકળી શકતો
નથી તેમ કામભોગમાં આગ્રહત એવ તેમથી નીકળી શકતો
નથી. દીધક એ મુખતુ કારણ નથી. દુખનું કારણ છે આર
જમા એ મુખમળ લાગે છે પરંતુ તે મુખાભાસ છે આ
ઈન્દ્રિયની સુશામી કેવી છે તે સુખો

રાગિનિમિષ્યતિ મનિષ્યતિ સુમમાતમ્ માસ્વાનુ રૈર્યેતિ હરિષ્યતિ
પદમર્મી રત્ય વિષ્વારપતિ એ વાગતે દિરેષ, હા રત્ય નર્મી
ગમમુગ્ધહાર ॥

લાકડાનાં ઊંચ જનાવનાર શક્તિશાળી જામર કોમળ કમળની
પાદનીમાં મધુર રસની લાલસામા મોઢ વશ જની વાસનાનાં
કારણે પુષ્કર રહ્યો. પતંગિનુ આ જ મોઢમાં દીપજ્યોતમાં પડી

હસમ થાય છે અમૂળ આત્મભગવાણા માનવનું પણ આવું જ થાય છે 'હમણાં નીકળી જઈયાં એમ કરતા સંખ્યાકાળ થઈ ગયો. કમળ બીડાઈ ગયું ને સાજ પ તામા તો હાથી કમળને ઉખેળે ને ફેરી ગયો. સુખના મોહના જામરે પ્રાણ ખેંચે. અમુખ્યરૂપી સૂય અસ્ત થાય ને કાળરૂપી હાથી આવી છૂવન જામ ને ઝડપી જાય તે પહેલાં કામવિહારરૂપી કમળભાષી નીકળી જાયો. ઉદાયન મહારાજા મુક્તાધીશ હતા. હજી મુખ્યબંધી રાજાયો. તેમની આજ્ઞામા હજી શાનીએ આર પ્રકારનાં કુલ જતાવ્યા છે.

અમૂળનો ધગ ને અમૂળનું ઢાકણ વિનાનો ઘડો ને વિનનું ઢાંકણ પરંતુ અદરથી અમૂળનું નિયન ઝેરનો ઘડો ને અમૂળનું ઢાંકણ-મહારથી સારું પરંતુ અદરથી ઝેર સમાન. મહારાજા ઉદાયન અમૂળનો ઘડો ને અમૂળનું ઢાંકણ છે તેમને લાગ્યું છે કે 'સર્વે સુદ્ધ ધર્મસુદ્ધ જગાદ જધા મુખમા ધનનું મુખ સ્થાયી મૂવ-નિત્ય છે.

બધુઓ! સમારના મોહભાષી નીકળી જાયો. ક્યાં તો મુખ તમને ઠોળી જશે. અથવા મુખ ઠોડીને તમારે બાહી જીવું પડ્યો. કહ્યું છે કે વીજળી કે ઝબકે મોળી પોય લે, તું પોય લે. અધકારમા જ્યારે વીજળી થાય ત્યારે મોતી પોઈ લે.

મહારાજા ઉદાયનને લલચાવ જોવું ધર્મનથી સ્વ પરનો વિવેક થયો. આત્માના ઐશ્વર્યના સ્વરૂપની ખીપાના ઉપલી હતી. બહારવળિયો મળના આગળી ઉપરની પાય હચ્ચરની ચીંટી ફેલી હાથ પરંતુ આગળીને કાપવા નહિ થઈએ તો પછી સચિયદાનદ મુવ એવા આત્માની કિંમત સમજે. જડપુદ્ગલનાં મુખ ઠોડી ફર્ડ આત્મસ્વરૂપની કિંમત સમજે. મહારાજા ઉદાયનને શરીર મુખ કરતા આત્માનાં મુખ મૂલ્યવાન લાગ્યા છે હવે ત્યાં શું થશે તેના બાવ અવગરે કહેવાશે.

ચાપકે ચરિત્ર

પિતાએ ચાપકકુવરને વેપારીનો સાથે પરદેશ જવાની આજ્ઞા આપી.

‘હાથ બેઠીને કહે કુવર શુ કાલર કુકમ કે માંઈ,
લાખ લાખછી દુડી મુનિમસે, સતકે દીની લીખાઈ હો... કરણા
વિનમવત પિતાની આજ્ઞા પાળવા પુત્ર તૈયાર થયો ॥
લક્ષ્મીની ક્યાં ખાત્રી ॥ એવો વિચાર પણ નથી કરતો હમણાં જ
લખ થઈ છે ખમવતીને સાથે લઈ બહાર જોમ પણ નથી કહેતો.
સમ જેવી જ પવિત્ર ભાવના નવાણુ વેપારીને પણ લાખ
લાખની દુડી મુનિમને આજ્ઞા કરી અપાની. કુવરને પણ એ જ
પ્રમાણે લખી આપી. દુધ માણસની માયા પરખાવી નથી.
કેમકે “મધુવિષ્ણુતિ શિરપામે દરવે તુ દસાદસ મુનીમે કુવરની
દુડી કેવી લખી ?

“જોડી દુડી બિજી કુવર કે લેલી મદદત માઈ,
ધર આકર વિનમ માનસે દી સજ આવ મુનઈ હો... કરણા
કુવરે જોડી દુડી વિશ્વાસપૂર્વક લઈ લીધી. જેના લવનમાં
કપટ નથી તે અન્નમાં કપટ નથી એમ શકતો ધર આવી
પરદેશ જવાની વાત માતાને કહી. માતાનું કેમજ હૃદય
અશિવ થઈ લકમુ તેણે કહ્યું “આપણે ધર ખનની કમી નથી,
વારી પરદેશ જવાની વાત સાંભળી આરુ કાળજી કપી ઉઠે છે.
તું વારે વિધેય સહન કરી શકુ જોમ નથી.

માતાને પુત્ર માટે જૂન જ વાતસલ્લભતાવ હોય છે આજે
પણ કોઈ પુણ્યવાન પુત્રો સાધવાને પથે જાય છે ત્યારે માતાની
આજ્ઞા માંડે છે માતાને સમજાવતાં સમજાવતાં પિતાનું હૃદય
તો છની લેવાય ॥

ચાપકકુવરની પરદેશ જવાની વાત સાંભળી માતાને અત્યંત
દુઃખ થાય ॥ માતા શુ કહે છે તેના જાન અવસરે કહેવાયો.

વ્યાખ્યાન બત્રીસમું

(ગુરુવાર, ૮-૮-૧૯૬૭)

અનવરણની મહાપુરુષે જગતના એકાત કસ્માણને અર્થે
ફરમાવી ગયા છે કે હે બહુઓ ! જીવને કુખનું કારણ શું છે ?
તારું મારું માનવું એના જેવું કુખનું બીજું કોઈ કારણ નથી.
સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત કરી માનવ ધારે તો આ ભવમા જ પરમાત્મા
શ્રવાના મહાણુ માડી શકે એ માટે સમજણ ભેઈએ. સમ્યક્
મદ્દા ભેઈએ વિગરાગની આગ્રાણુ પાલન કરવું ભેઈએ અજ્ઞાન
રાગવું ભેઈએ.

મહારાજા ઉદ્ધાયનનું મિથ્યાત્વરૂપી અજ્ઞાન થાલી ગયું છે
સ્વ સ્વભાવમા રહીએ તો કુખ નથી આવતું પિતાની વસ્તુ
હુંતાવી નથી, બોરાવી નથી બગાડી નથી, દુપાથી કે અહેશાનથી
મગાવી નથી.

સમ્યક્ જ્ઞાન, સમ્યક્ જ્ઞાન, સમ્યક્ દોષે સર્વમ

ઉછી જો મીઠતે દે ભગવાન ।

ચાંદણ નિમળ, કુચલ્લ મમલ, ઉજ્જવલ સૂર સમાન,

ઉછીજો મીઠતે દે ભગવાન ।

માર્ગાનુસારીપણુ જેનેતરમાં પણ દોષી શકે છે રાજા
જાતુદરી સસાર છોડી વૈરાગ્ય લઈ અજપૂત સન્યાસી બનેલા,
પરંતુ સમ્યક્જ્ઞાનની ભૂમિકા ઉપર નહિ આવેલા તત્ત્વજ્ઞ
પદાર્થની દર્શકે અનન્ય મદ્દા સમ્યક્જ્ઞાન માટે અનિવાર્ય છે.

સમ્યક્જ્ઞાન શુણુ નિર્મલ દષ્ટિએ મિથ્યાત્વ અને અનતાનું
જખી કમના સયોપશમથી આત્મામાં પ્રગટ થતું શુદ્ધ પરિણામ
છે સમ્યક્જ્ઞાનના પાંચ લક્ષણુ સમ, સત્ત્વ, નિવેદ, અનુકંપા

જાને આસ્તા ॥ સમ એટલે પ્રથમ કે બનતાનુબંધી કે રાખતા ઉદ-
 થતી થતી રાગદ્વેષદિના આવેશની શાનિ સવેગ એટલે દેવતાઈ
 સુખોને પણ દુઃખરૂપ સમજી એક માત્ર મોક્ષ માર્ગની તાલાવેલી
 સુરેવ, સુસુરુ અને સુધમ ઉપર તિવ્ર અનુરાગ તે સવેગ, સંસાર
 કે રૂપ લાગે અને તેના પ્રત્યે ઉદ્ધાસીન ભાવ જન્મે તે નિવેદ
 શક્યતા અનુચાર અન્યનાં દુઃખ ટાળવાની ઇચ્છા-આક્રતા તે
 અનુકંપા “તમેજ સર્વ નિસ્સંગ જ સિનેહી પદેશ્ય —
 બિનચરે કહ્યું છે તે સાચુ શકાયગરનું છે એમ માનવું ને
 એના ઉપર ? મદદા (દેવ પણ ન બદલી શકે એવી)
 તે આસ્તા

સમ્યક્ત્વ પ્રાપ્ત થવા પછી જેવ અને પરનું રહસ્ય
 સમજાય છે નહીં કે કુવાનું પાણી કોઈ જગાડે તો આપણને
 કશું લાગતું નથી પરંતુ જો પાણી ઘરમાં ભરી લાંબા પછી
 કોઈ જગાડે તો શુસ્સો કરીએ છીએ કલેશ અને દ્રેષ અનુભવીએ
 છીએ ‘મારું માનવાથી અપાર ખેદ થાય છે આત્મા પોતાની
 શુદ્ધ અવસ્થાએ નિમજ અને પવિત્ર છે વસ્તુને પરવશ્ચુ તરીકે
 જાણવા પછી તેનાં સંયોગ, વિયોગથી હન-યોગ થતો નથી
 જ્ય કે પરાજય મળવા છતાં નાટકના પાત્રને જેમ હનયોગ નથી
 થતો તેમ નાટકમાં રાવણનું પાત્ર લક્ષ્મણનારને લોકાનું શબ્દ
 છતાં દુઃખ નહિ થાય, પરંતુ તેના ગજવામાંથી ઇસની નોટ પડી
 જાય તો જરૂર દુઃખ થયે. કારણ કે તે નોટને સાચી માને છે
 કે આત્માઓ ! સંસારની તમામ લીલા રાવણનો પાઠ લક્ષ્મણ
 એવી ॥ નાટકના પાત્રની જેમ જમી જહારની બિટલણા માને
 તો દુઃખ નહિ થાય. સૂત્રકારે કહ્યું છે

જહો છુજ્જો વ જો છુજ્જા, મોહવા મહિવા મયા ।

શોધિ માહિયા કુરે મો જહો સોડત્વ છમ્માઈ ॥

(ઉત્ત. સુ. અ. ૨૫ વાચ ૪૨)

બે પ્રકારના ગોળા છે એક સૂકો ને બીજો બીનો બીનો ભીંત
પર નાખ્યો તો ઘોટી જશે મૂકો શેષ પર પાછો ઝળાશે એવી રીતે

વર્ષ સ્થગન્તિ કુસ્મેદા જં મરા કામસાન્સા ।

વિરજા ક મ સ્થગન્તિ મદ્દા સુક્ષ્મ ઇ ચોત્સપ ॥

(ઉત્ત. સુ. અ. ૨૫ ગાથા ૪૩)

જે આત્મા વિષયોમા મૂર્છિત છે તેને કર્મ થોડું છે
વિષયથી વિહતને કર્મો નથી ઘોટતા શુદ્ધ હોય આત્મા સ્વભાવે
ચીકાશવાળો નથી વિભાવે ચીકાશ છે દ્રવ્યકર્મ ભાવકર્મ,
નો કર્મ એ ચીકાશ છે, તેને છોડીને મોક્ષ મળી પડે પડે ચલાવતું છે

આઠ કર્મો દ્રવ્ય છે રાજ દેવ ભાવકર્મ છે એથી સંસાર
વધે છે પરિભ્રમણ વધે છે અનંત કાળચક્ર વધી ગયા અને
અનંતા પુદ્ગલ પર વાન વર્ષ જવા છતાં હવે રાગદેવ મૂક્યા
નથી, તને રાગદેવની ચીકાશ છે જેમ ઘાણી ઘાણી ફેરવતો
હોય, ત્યારે તેના કપડા ચીકણા હોય છે ચીકાશ હોવાથી ધૂળ
જલથી ઘોટી જાય છે તેવી રીતે ભાવકર્મ ચીકાશવાળું હોય છે
ભાવકર્મની ચીકાશ જેમ ઓછી થતી જાય તેમ બંધન ઘટી
યાવ. અને રાગદેવથી ચીકાશ જેમ મજબુત થતી જાય તેમ
સંસાર વધતો જાય. સતત પુરુષાર્થ કરી ભાવકર્મને વિદાય કરે
ત્રીલુ નોકર્મ-શરીરકર્મ છે શરીરને કંઈ થાય છે કે ધનની કાંચળી
છૂટી મૂકી દો છે. શરીરને કંઈ ન થાય તે માટે અનેક સાવચેતી
રાખે છે. શરીર પ્રત્યે મમત્વભાવ આ જીવ કરે છે શરીર
નબળું પડે તેથી તપશ્ચર્યા પણ નથી કરતા. હે બધુઓ! જે
મોક્ષમાર્ગે પ્રયાણ કરવું હોય તો આ ત્રણ દરવાજા તોડવા પડશે,
સારે મોક્ષનીય કનની ટેકરીઓ તોડવાનો પ્રયત્ન કરવો પડશે.

મુખ કયાં છે ?

ધનધાન્ય, બાજગીયા, બજાર મોટરમાં મુખ છે જેમ
માની તે મેળવવા માનવી પ્રયત્ન કરે છે ને નથી મળતા તો

જ્ઞાન પાંચ પ્રકારનું છે (૧) અભિનિષેધિક (૨) મુત (૩) અવધિ (૪) મનપયવ (૫) કેવળા જેનાથી વસ્તુ જણાય-
જોણખાય કે સમજાય તે જ્ઞાન

પાંચ ઇન્દ્રિય અને છઠ્ઠા મન વડે જે વસ્તુનો અર્થાભિમુખ નિર્મિત જોષ થાય તે અભિનિષેધિક સ્પશ્ય કરીને, ચાખીને, સ્પર્શીને, જોઈને તથા સાંભળીને જે જ્ઞાન મેળવીએ તે આ પ્રકારનું છે એના પણ ચાર પગથિયાં નહીંસૂત્રમાં બતાવ્યા છે

પહેલું પગથિયું અવશ્યક, બીજું ઇંદ્રિય, ત્રીજું અપાય અને ચોથું ધારણ છે એક વસ્તુ જોઈને જે અન્યથા જોષ થાય છે તે અવશ્યક આ શું હશે? એવી વિચારણા તે ઇંદ્રિય આ વસ્તુ અમુક જ છે એવો નિષ્કૃય તે અપાય વસ્તુનો સ્પશ્ય થયો એવું સ્મરણ તે ધારણ આ ચારે ક્રિયા બળિ ઝડપથી બની જાય છે

સાંભળીને મેળવણું જ્ઞાન તં મુત. વ્યાખ્યાન, વાંચન બંન્નાં આવે આત્માને કૃપી દ્રવ્યનું અમુક ક્ષેત્ર પુરતું જે જ્ઞાન થાય તે અવધિજ્ઞાન અન્યના મનના પયથિનું—ભાવેનું જે જ્ઞાન થાય તે મન પયવ જ્ઞાન. કોઈપણ વસ્તુના સર્વ પયથિનું સર્વશક્તિનું જ્ઞાન તે કેવળજ્ઞાન.

અવધિજ્ઞાન નાશકી અને કેવળના જીવોને સફળ હોય છે, તિથિ અને તથા મનુષ્યોને આ જ્ઞાન (વિશિષ્ટ પ્રયાસથી પ્રાપ્ત થાય છે મનપયવ અને કેવળજ્ઞાન માત્ર મનુષ્યોને પ્રાપ્ત થાય છે તે માટે વિશિષ્ટ અભ્યાસની અપેક્ષા રહે છે આ ત્રણ પ્રત્યક્ષ જ્ઞાન છે જ્યારે અભિનિષેધિક તથા મુત પરોક્ષ છે મન પયવ અને કેવળજ્ઞાનનો સ્વાગી મનુષ્ય જ છે માટે હે બુદ્ધિમાન! માનવજીવન સાધક કરે.

હમા વિના માનવજીવનની સાધકતા નથી કોરોપી

પચાસેદ મામે વિણય નાસ્યો કોપથી પ્રીતિનો નાશ થાય છે,
માનથી વિનયનો નાશ થાય છે

એક ધનવાન શેડ છે તેની પત્ની કોપી છે એકવાર શેડાળીએ
અકબચોએ ક્યો ત્યારે વડુને કહીને ઝડ કે ઉપાસ્યે શતના
પજ દાનવા આપ્યો પરંતુ ધરણ/સામા બે દિવસ સુધી એ અર્ધ
શહી નહિ તને જનાવા પવુ થયો ત્રીજી શતે સાસુની મેવામાં અર્ધ
તો સાસુનો કોપ-દાવાનજ બચ્છી ઉઠ્યો સેવા લેવાની ના પાડી
દીધી. ન બી? દિવસે સવારે પારણાની તૈયારી કરી રાખવા કહ્યું
બી? દિવસે વડુએ બધી તૈયારી કરી રાખી. નવકા સી પચ્ચક્ષાણ
આવ્યા પછી અકબ દોવાથી આમ ચૌવિહાર યજ્ઞવા બેસે છે ત્યાં
વડુને દાનણ કનવી બેઠ કાપે બરાવાં ને રસો ામ પડેલું
દીવણીયુ છૂટ્ટ ફેકસુ વડુ જનાવાન છે મનમાં વિચારે છે —

શુભ કુખ કારણ જીવને મેઠ જર ન હોય
કમ આપગે આત્મા મોક્ષીએ તે સોવ."

સાસુનો આવેશ મારા જ કનડુ ફળ છે લોકી વામ્બુ
બદ છે છતાં કહ્યું બા પારણાની તૈયારી કરી રાખી છે માટે
પારણુ કરી લો. " સાચી પરિસ્થિતિ બેઠ સાસુને પચ્ચાચે થયે.

હા! ખતાવા વિપુલ ઝલુ સ્વચ્છો ઉત્તુ છે
જાપી તેમાં ફળકી જીવે પુણ્યકાળે જો છે "

લોખંડ ઉપરનો અનેક વચોનિ કાટ અસિર્માં નાંખવાથી
નીકત્તી બદ છે તેમ પચ્ચાવાપરથી ઘરણુ વચોનિ પાપને બાળી
આત્માને પવિત્ર કરે છે માતાઓ! કોપ ન કરવાનો આજથી
નિવૃત્ત કરે. કોપ આવે તો લખાપરથી લખામથી જોને કાળુમાં
રાખજો આવે વિવેક ઉદ્ઘાવન રાખને છે

આપકે અસિર્

જ્ય પકડુ વર ફુદી લઈને પહેલા માતાને મહેલે બયે.
માતાએ કહ્યું :

“ માતા કહે પરદેશ જાનેછી, મન કાઢો મુખ જાત,
 સુમળીન નદિ મુઠાવે કણ્ણબર, કિમ કાકુ દિનરાત દો ” કરુણાં

પુત્રે કહ્યું : “ પિતાની આજ્ઞા છે, તેનું ઉકલવન કેમ
 કરું ? તમારી આજ્ઞા પણ પાળવાની છે,” માતા કહે : “ લક્ષ્મી
 ધણી છે શા માટે પરદેશ જવું ? ”

“ માતા પિતા, પ્રિય જનકો ત્યાજ કર, પ્યારી જ મમ્મીને કો છોડ,
 સામર લાપ કઠોર વચન મુન, રખના છે જિમ્મ ધન કે જોડ,
 અરે વડી ધન જટુન મગલ નક મિમર કબી છે નદિ કહેના,
 સામરસન દુ ખ દને પર લી, નદિ બિંદુ મમ મુખ કરનાં ”

“ ધનમા મુખ નથી વારા વગર ગમે નદિ, હું રજા નદિ અપુ ”

‘ હુકમ પિતાકા કબી ન લાંપુ, જાડ દેશાવર ખાસ,

લપ રૂપેછી હુડી દસ મ, ઓર દસ રૂ પાસ દો કરુણાં ”

‘ માતા શાણખુશીથી આજ્ઞા આપો પિતાની આજ્ઞા
 પાળવાની છે અતે માતાએ રજા આપી : મુખી મા કમાઈને
 વડલો આવ જના જામ ત્યા સતદયન કર / ધન, આરિય,
 સદ્ગુણ કહી જૂસીય નદિ એમ કહી માતાએ દસના આરા
 માટે મોલી પણ આપ્યાં.

દસ મુગાવાને બેગલ હો મોનિયા કી રામ,

મજૂર કરી લે આજ્ઞા માતછી આવા નારી આવાસ દો કરુણાં’

માતાએ સાચા મોલી આપી પુત્રને આશીર્વાદ આપ્યા
 અપકુ વર માતાની આજ્ઞા લઈને પછી પોતાની પત્નીને મહેલે
 જાય છે ત્યાં શુ જનશે તેના જાવ આવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન તેત્રીસમું

(શુદ્ધિતાર તા. ૬-૮-૧૯૧૩)

હે જાન્ય આત્માઓ ! જાઓ પરમા સ્વપ્નમાં મારી આ માના શાશ્વત ભાવને ભૂલી ગયા છો. મહારાજ ઉદાસન નવતત્ત્વાદિકેને લાણુવાવાળા અદ્વાયત આચક હતા. સૌ કુટુંબી જનો, જૈનધર્માનુશાસી હતા. માનવજનનું મૂલ્ય લાણુવાવાળા હતા. દશવૈ. લિંગસૂત્રમાં પહેલા અધ્યાયની પહેલી ગાથામાં ઉત્કૃષ્ટ મંગલનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું છે :

ધમ્મો મંગલ મુક્કિં મહિસા સંસમો તથો ।

દેવા વિ તે જમસંતિ અસ્સ ધમ્મો સયામયો ॥

મહાપુરુષધોમે દેવોને પણ દુલ્લભ જોવો. માનવજન્મ મળ્યો છે તેનાથી માત્ર જ્ઞાન કે જ્ઞાનવાનો નથી. જીવનની મહાભૂલી ક્ષણોમાં શું કરવાનું છે ? સમર્થ ગોષ્ઠમાં પમાવણ ચક્રવર્તિનું સમગ્ર સામ્રાજ્ય આપી દે તો પણ મળેલી કણ પાછી નથી આવતી તેમ જ આયુષ્યની જોડે કણ પણ વધારી શકવાની કોઈની તાકાત નથી. ધરતીને મૂળવતાર મહામહાવાન વામુદેવો અને ચક્રવર્તિઓ કાળનાં ફરમાં ફરસાઈ ગયા છે. કાલે જોમનો કોળિયો ફર્યો છે.

૭ મના અધિરાજ ને ચક્રે કરીને નિપજ્યા
જ્યાંથી જન્મવાન થઈ શૂંચ ભારે ઉપજ્યા,
વધુએ ભરી ચાલિયા હોતા નમેતા હોઈને,
જન જ્યોત્ષે, મન માનીએ, નર કળ મો યાત્રી.”

જલુ ઠાપીને ચાલ્યા જનુ પડે તે પહેલાં જ આત્માને ચેતાવે. હે ચેતન ! જૌનિક પદાવના લોભામાં કેમ જુગ્મ જાન્યો છો ?

જાનીએ કહ્યું કે “મગલ કયું ?” તમે ચાર માંગલિક રાજ આબગો છે તેના અસ્કૃત મગલ છે નિશ્ચયમગલ છે, ત્રાપુ અને ધમ મગલ છે પણ તમે જોજની ગામડીના, લાપત્રીના ઘડીયા કકુનાં, કુવાગી કન્દામા અને ત્રીબા યવતી ત્રીમા મગલ માની જોડા છે. સગીના અશુકન ધામ ને કચ્છ રાનો પોપટો ભરીને આત્રી મજે તો શુકન ગણે છે. કેવી અજ્ઞાનતા ? ધમ થી તરાગે, અધમ થી નહિ. જેનાં મલ ગગી તથા છે તે મન છે

હોકર દયા આપના પહેલા પેર આફ કળવે છે તન આદરના પહેલા આપણે મેત્રશુદ્ધિ કરીએ છીએ તેમ અનાદિનાં કર્મ કપી મજ અને કાષ, માન લોભ રૂડી બળાએ આફ કરે નહિ તો જીવનશુદ્ધિ નહિ થાય. જીવનરૂડી દિવાલ શુદ્ધ નહિ કરે ત્યાં મુખી અભ્યક્ત રૂડી બીજી જીવનના ઉત્તરી શકાશે નહિ ધનનુ બીજ કયા હજશે ? અત્તા ભદ્રિક અને કોમળ દૃઢ્ય L સાદી ઉચ્ચ ય મૂયમ્મ, યમ્મા મુયમ્મ સિદ્ધિ ।

નિષ્વાય પરમ જાર ઘયસિસિય વાયવ ॥

સિદ્ધિ અ ૩ માથા ૧૨

સરજનામા શુદ્ધિ છે ને શુદ્ધ દૃઢ્યમા જ ધન રહે છે શુદ્ધ દૃઢ્ય સ્થિર હોય છે જ્યાં મુખી કામ્યો તથા નથી ત્યાં મુખી આત્મા વિરમ નથા મેજની શકતો કામ્યમુખ આત્મા જ જીવનમુક્ત ધાય છે ધીના ત્રિચનથી અગ્નિ રેદિધ્યમાન ને તેજની ધાય છે તેવી જ રીતે કામ્ય મુખ અત્તા અન લમા મુક્ત આત્મા તેજની ધાય છે અગ્નિમા તેજની આધે ઉપ્જના અધિક ધાય છે જ્યારે જીવનમુક્તને તેજનિયત્ત આધે પૂજ્ઞ શાંતિ પ્રાપ્ત ધાય છે આજાનો છે પારમભૂમિ પર નહિ, પરતુ કાળીભૂમિ પર જ ભેગે છે જ્યાં વરમાદ પ તા જ જોનારને તે જણાશે મુક્તબોધિ આત્માઓના દૃઢ્ય કાળીભૂમિ જેવા છે વિરામની જાળીનુ જાળી તે જ દૃઢ્ય ક્રીડો શકશે તમારે દૃઢ્ય

ભગવાનની વાણી સાંભળનારા કેવા હોય છે ? ચાર પ્રકારના થોવા છે :

જ્ઞાતિ સમયો ઘાસગાં પળતા ત મહા ।

મહાગ સમાગા પદાગસમાગા ઠાણુસમાગા સ્વરક રક સમાગા ॥

આવકો ચાર પ્રકારના છે. અરીસા જેવા ધન જેવા કુઠા વૃક્ષ જેવા અને ઝેરી ઠાટા જેવા. અરીસા જેવા અંદર અને બહારથી નિમળ વીરનાં વચનેને ઝીલનાર આત્માઓ આદર્શ રૂપ છે. ધન જેવા-પવન હોય તે તરફ ઢગનારા વિવરાગવાળી આત્મા જેવારે. વૈશ્યમથ ને સુચારમા બાચ ત્યારે તેની વાત માનનારા ધન જેવા અસ્થિર હોય છે. ગમે તે હોય વરસાદ પાણી સિધે છતાં કુકુ, વૃક્ષ તરીકે પદ્ધતિવ યજુ નથી તેવા વિવરાગ વાણીના ધોષ જરા પણ નહિ ઝીલવા મોતાઓ હોય છે. ઘોઘા પ્રકારના ઝેરી ઠાટા જેવા, સરને ત્રાસ આપનારા હોય છે હેનપુએ. આપણે અરીસા જેવા નિમળ બની વિવરાગવાણી ઝીલવાની છે.

વિતારૂપી દાવાનગથી આજે માનવ સગતી રહ્યો છે નિમનને ધન મેળવવાની, ધનિકને ધન આચરવાની અપુત્રવાનને પુત્રની પુત્રવાનને પુત્રના સફળતાની સત્તા વનરનાન સત્તા મેળવવાની સત્તાગાને સત્તા આચરવાની ચિન્તા જ હોય છે વિવરાગવાણીથી વિતારૂપી દાવાનગને દારો.

તૃપ્તિના પૂ થી ચિન્તાની જિભારી વધાં ગપ છે દેવો પણ ચિન્તાના પૂરમાં મગગે છે, પશુપંજીઓની પણ એ જ દશા છે નારડીએ ને અઝલિન દુ જો ભોગવવા પડે છે કોઈ અનિમાં મુખ નથી. તમે અરીસા ત્વા મોત્ય થયો ઉત્કૃષ્ટ મગસ તમે છે. શાશ્વતમગસના સ્વરૂપને તમે સમજો પુત્રજ મમા મગસ મનના દરો તો તે શાશ્વત નથી છતાં યજારે તે મગસ મનના છે પુણ્યમાં ધન મેળવી જગતો બધાની કુલ મૂકો તે પણ આનંદકિ મગસ છે અધ્ય આદેના એ મગસ છે

હે જીવાત્માઓ ! સ્વાયંભાં વર્તમાન કાવને જીવાવતા નહિ
 શાની કહે ॥ હે જૌતમ ! પૃથ્વીકામ, અપકામ તેજસ્કામ
 અને વાઈકામ, અતમુદ્દુર્ગમા અધન્ય જોઈ કાવ અને ઉત્કૃષ્ઠ
 ૧૨૮૨૪ કાવ કહે છે વનસ્પતિ પ્રત્યેક જન્મ થ જોઈ અને ઉત્કૃષ્ઠ
 બત્રીસ હજાર કાવ કહે છે હે દેવાનુપ્રિયા આ બધા સ્થાનમાં
 જીવ ભગ્નીને આવ્યો છે મુ મુની ધિર વેદના હર વખત જોમ
 વધી પડે છે તે જુદાઈ ગયું છે ગ્રહમાં જોગવવી પડતી વેદના
 પણ કચઠેર છે આજે રહેજ બરમી લાગતા પખા ચલાવે છે
 ને રેફિલરેટરનું પાણી પીજો છે પરંતુ ગ્રહ કરતાં જ મની
 અનતગણી વેદનાને કેમ મૂલી જશે ? માટે તમે જો
 શાશ્વત મજલ શાશ્વત મજલ તે જ છે કે જેનાથી જ મ, જસ
 અને મરણનો રેટ તૂટી જાય, આત્મા પિતે જ પિતાની શુદ્ધ
 અવસ્થાનો આનંદ અનુભવે તે જ સાચું મજલ છે જ્યારે
 માણસને સાચા મજળનો અનુભવ થાય છે ત્યારે તેનું જીવન
 કેવું હોય છે—હિંસા જુ અનીતિ અન્યાય, અપ્રમાદિજ્ઞાનાનું
 નથી હોતું પણ સત્ય અને ટેક માટે મરી ફીટનાર હોય છે
 ઈતિહાસમાંથી જોઈ દશાત્ર જોઈએ

દિશ્હીના બાદશાહ દિરૌજશાહના હરબારમાં જોઈવીસ
 જુવોથી યુદ્ધા મુદ્દજીસિહ કાવકેનું અજસ્થાન હતું બાદશાહ
 સાથે જોઈવાર મુદ્દજીસિહ પ્રવાનમાં હતો ત્યારે સંખ્યાકાળે થોડા
 ઉપરથી ઉતરી આવશ્ય—પ્રતિકે જુ કરવા નિવધ સ્થાને બેસી
 બસા બાદશાહને ખબર નહિ જોટલે સૈનિકોને મુદ્દજીસિહને
 રોકવા મોકલ્યા. કાચકર વનમાં જોઈજાશિત્ત પ્રતિકમણ કરી
 રહેતા મુદ્દજીસિહને જોઈ તેમને કારે આશ્ચર્ય થયું મુજલો
 સાથે મુદ્દજીસિહ બાદશાહને મળ્યા ત્યારે તેણે પૂછ્યું ' કેમ
 પાછળ રહી બસા હતા ? મુદ્દજીસિહે કહ્યું ખાનિક નિધિ કરવા
 શકાઈ બેસો હતો. પ્રતિજ્ઞા સંજોગમાં પણ તેમની ખન મહા

જોઈ બાદશાહને આશ્ચર્ય થયું તેમણે કહ્યું “ માર્ગમાં એકલા
પડી ન બંધાઓ મારે ૧૫ ૦ સુમન નમ રી માથે મૂકે છે મુઠ્ઠા
સિંદે કહ્યું ‘ કંઈ જરૂર નથી. ધર્મો રક્ષતિ રક્ષિત । ધર્મીનું
રક્ષણ ધર્મ કરે છે

એક વખત મુઠ્ઠાસિંહની કસોટી થઈ કોઈ કારણસર
બાદશાહે મુઠ્ઠાસિંહને કેદની સજા કરી હાથમાં બેંડીઓ છે
પ્રતિક્રમણ કેવી રીતે કરતું ? એમણે મુઝિ ગોખી કાઢી જોડરને
ફાળના મુઠ્ઠાને આપવાનું નક્કી કર્યું આ રીતે તેનું ધન પાલન
જોઈ બાદશાહ પ્રસન્ન થયો ને મુઠ્ઠાસિંહને જોડમુખત કયો.
ભારતમાં આવા ધર્મપ્રિય આવડો હતા શાશ્વતમ ગણ-અકિસા,
સુલભ અને તપદ્ધારા અનાદિકાળથી હામેલા ચીકણા કમેનિ
વેશવિખેર કરી અનંત શક્તિને પ્રગટાવે. અનંત પુન્ધાઈથી મણેલા
જીવનમાં અનંત રત્નો ભરો હો

મહાશય ઉદામન કણે કણે ભગૃત છે સંસારની
અસારતાનું સ્વરૂપ તેમની સમક્ષ ખડું થયું છે જીવનની પત્રે
પગ વિચારી રહ્યા છે કે જે જીવતમાંજો અધમ જીવન જીવી
હિંસા અસત્ય બનીતિ, ચોરી પ્રપચ, વેર ઝેર, રાત્ર દેવ,
હલેથ કરી દુગતિ પામશે તેનું શું થશે ? હલાર નહિ, લાખ
નહિ કરોડ નહિ, પરંતુ અમરિત અને અમર વર્ષો મુખી
નકરિમાં તીવ-ધોર કુ જો સહેશે-જેનો વિરક બાને છે તે
આત્મ સ્વરૂપને પ્રગટાવવા અકિસા, સુલભ અને તપનો સેષ
માત્ર લે છે આગળ શું બનશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

ચાપક ચરિત્ર

માનની જ્ઞાના તાં સપક કુવર પનીના મહેલે બંધ છે
પનીને કહે છે -

‘ જ્યારી એ પરદેશ સિપક’ સેવા ચમુશી હી ?

સ્વયં નગર કહેા તક કદુ, દુકમ સામકે રાંઝે દેા. ’ કડુજા.

‘હું પરદેશ નહીં છું પણ સામુ સસરાની
 સેવા કરજો” પરંતુ પત્ની તો પરદેશ ચાલે સાંભળતાં
 જ બનતી નહીં તો ગર્ભ તેણે કહ્યું “હું તમને પરદેશ
 જવાની સલાહ નહીં આપું” કુવરે કહ્યું સતી શ્રી
 પતિને તે । આજ્ઞાનું પાલન કરવામાં ‘હા’ પાડીને
 સદાચ કરે છે કુલવતી શ્રી-પુરુષને ચાર માતા પિતા હોય છે
 મા બાપ સામુ અને સસરા પણ ચતુર જીવિસાગી વિનય અને
 વિવેકવાળી સત્રને કુટુંબની સેવા કરજો જ્ઞાનદાન કુટુંબની
 કન્યા જ્ઞાન ભૂમ્યા સામુને પણ કેવી રીતે મેળવે માટે લાવે છે
 તેનું એક દાહવ લઈએ.

એક શ્રી પોતાની ઘરડી અને અધ સામુને કેડિયામાં
 લખુ મુકું આવવાનું આપતી તેને જહા મામ જવાનું લખુ
 ત્યારે દીકરાની વડુને પોતાની સામુને જ્ઞાન, ઘરડી અથવા
 કન્યાની તરીકે જોગખાની તેને આવવાનું આપવાનું કહી ગર્ભ
 દીકરાની વડુને જતર નથી કે આ જોતી વડસામુ છે આવવાનું
 આપતાં અને જવાજ બદલાયો તે સાંભળી અધ વડાએ
 પૂછ્યું ત્યારે કહે કે તમે જ્ઞાન છે એ લે તમને આવવાનું
 આપવા આવી છું માથા સામુ જહારમામ ગયાં છે ” આ
 સાંભળતા જ વડાએ પોતાનો સામુ પરિચય આપી દીધો કે
 “હું તો તારી સામુની પણ સામુ છું વડુ જ્ઞાનદાન હતી,
 વતનમાં તેણે એકદમ ફેરફાર કરી નાખ્યો. સારું આવવાનું ને
 સારા વળે. આવી તેણે વડસામુની સેવા કરવા માંડી. પરંતુ
 તેણે માટીના કેડિયા સમરી રાખ્યા હતા, ફેલી દીધા ન હતા.
 સામુને જહાર ગામથી આવી તેનું કારણ પૂછ્યું તો કહે, ‘બાપ’
 તમે તો બહુ જનુર છે તે કુલારવાડેથી શાજ કેડિયા મંગાવી
 ચકો છે. પરંતુ તમે ઘરડા થયો ત્યારે મારે કેડિયા બેઠે.
 ત્યારે કેડિયા ક્યાં મેળવવા જવા એમ માની સમરી રાખ્યાં છે ।

સતોષ ॥ ત્યા તેવા કારણો ઉપસ્થિત થતાં નથી. જન તજાનીએ તે
 જીવનની શુદ્ધિતા સમજાવતાં ફરમાવ્યું છે કે જે માનવ ! તારે
 પરદવ્ય ઉપર મૂર્છા કરવા જેવું નથી કારણ કે આ જીવન કેવું છે ?

કુસંગો મહા જોસ વિષુપ્ત યોષ વિદુર ઠંઠમાણવ ।

પર્ષ મણુપાર્ષ બીચીર્ય સમર્પ જોયમ મા પમાયપ ॥

(ઉ. સુ. અ. ૧ ; આશ ૨)

કુશળ અથવા ઉપર પડેલું ઝાકળનું જિંદુ સુખ ત્યા કિરણો
 જ્યાં સુધી પ યા નથી કે જ્યાં સુધી જોને કોઈ હલાવતું નથી ત્યાં
 સુધી જ ટકે છે. શાનીઓ કહે છે કે ઝાકળનું જિંદુ સ્થિર નથી તેમ
 માનવનું જીવન પણ સ્થિર નથી. જીવન ક્યારે પડી જશે તે
 કહેવનું નહિ. આજે અવતીકાણની રાહ જોતાં બિચી ન રહેતા
 આજે જ કરવા યોગ્ય કરીએ. જે તમને વિતરાગતા વચન ઉપર મહા
 હશે તે તમે તમારા જીવનની શુદ્ધિતા સમજી આ માધી
 જીવનમાધી આત્માનું સાચું મન હવે લેશે.

મહા મોહે પશ્ચિત્તમિ. તસ્સ મોહસ્સ જો પહ્ ।

સાર મજ્ઞાણિ નીખેર, અસારે અપરજ્ઞહ ॥

(ઉ. સુ. અ. ૧૬ ; આશ ૨૨)

જે આત્મા ! ધર સળગી રહ્યું હોય ત્યારે ધરનો માલિક
 શું કરે ? આશમ લેવે, શેઠિયે સાંભળવે કે કેરમ રમવા મોકલે
 બિચી રહે ? નિર્મિત પણ ન રહી શકે સળગતા ઘરમાંથી
 ઉત્તમ, કિંમતી વસ્તુ લઈ લેવા બે દોહારોડી કરી મૂકે.
 પરંતુ સૌથી મૂંઝવણ તો આત્મા છે. આત્મા શરીર છોડી
 જાય તો જાણ છે ત્યારે લોકો પણ આત્માશક્તિ શરીરને ઘરમાંથી
 બહાર કાઢી નનામીમાં બાધી સગા કનેદીયો લોગા થઈ ઉતરે
 રમવાન લેવું કરે છે કોઈ સાથે આવતું નથી.

મ ત્યા કે પિતા કોઈ નહિ ત્યાજ આઈને બેની દૂર થતારા,
 મનાં છી પણ સાથે નહિ આને જુદી બાજા તારા,
 મોજ મોજ તારા ! મોજ રે માનવ જનમાં તારે. "

જેની બહુ આળસપાળ કરે છે તે શરીરની અંતે કેવી
 હયા? જે શરીરને નિત્ય નવાં નવાં લોચન કરાવી રૂઢપુષ્ટ
 રાખતા હતા, સ્નાન-નિદ્રેપનથી સ્વચ્છ અને મુગ્ધાંથી રાખતા હતા,
 જેની કાળજી કરવામાં ધર્મની આરાધના, તપ, ત્યાગ સૌને
 વિસરી જતા હતા તે શરીરની ઉવટે કેવી હયા? આત્માનું
 સાચું મૂલ્ય હજી સમજાતું નથી તીર્થંકર, યજ્ઞવર્તી, બલદેવ
 કે વામુદેવ કોઈને મૃત્યુ ઇાડવાનું નથી.

હિમા તે તો અસ્ત જ્વાના જન્મ્યા તે તો જરૂર જ્વાના
 સ્થૂ ના કોઈ ના રહેવાનું એકલ આબો એકલ ત્વાનું

જેમ સૂયનો ઉદય છે તેમ અસ્ત પણ છે મૃત્યુ પછી
 જન્મ નિશ્ચિત છે કર્મફળને જ મ નથી. નિર્ણય કી હોય કે કેવા
 મૃત્યુએ મરણ છે? શરીરથી આત્મા જિન્ન છે વીંટી તે હાથ
 નથી કુઠલ તે કાન નથી હાર તે ગળું નથી. હજાતમા શરીર,
 માતા, પિતા, બેન, બજવાને “મારા” માને છે, તેના પર મોહ
 રાખે છે પરંતુ પુદ્ગલની કીમત નથી શુદ્ધ ચૈતન્યની છે હીરા-
 મીલીના હાગીના કે નોટોના બજારમાંથી તમારી સાથે જો કોઈ
 આવવાનું હોય તો અમને કહી દેજો. બાલો સાથે શું આવવાનું
 છે? શું બાલો! હાંવ ખેતરવાની સળી જેટલું પણ સાથે લઈ
 જઈ શકવાનું નથી પુણ્યની કમાણી હશે તો સારી ગતિ પામશે.

સાર દસજ ગાળ, સાર તલ મિયમ સજમ શીલ ।
 સાર મિષયર ઘમ્મ સાર હંકેહજા પંચિય મરજ ॥

સામાન્ય ઉપયોગરૂપ હયાન વિશેષ ઉપયોગરૂપ જ્ઞાન,
 બાર પ્રકારે તપ ૧૧ પચ્ચખાણુ વગેરે જિનેશ્વર પ્રરૂપેલો ધર્મ
 અને સદેખજા-પઠિત મરણુ જો જ સાર પદાય છે અનાદિ
 કાળથી હવે પોતાની સાચી વસ્તુ ઇાડીને પૌદ્ગલિક માયામાં
 પડ્યો છે તે પૌદ્ગલિક માયા છે વાની છે પરાધીનપણે,
 પરવશ થઈ મમતા ઇચ્છે જોના કરતાં સમજીને અને જ ઇાડો.

“ધરી જાનું સર્પ પણ જાણે થયું સમાજ,
તેમ વિદ્યાના જનકોના યાન થતાં જાણ.”

કરોડો જોઈનું સ્વપ્ન બજૂત થતાં દૂર યાજ છે તેમ જના
દિનો વિભાવ, નાન થયા દૂર યાજ છે આત્મનો વિભાવ ચાર
બનિ જોની કરે છે જાગાનમા જોનું કામ કરી જો કે સવિધ્ય
સુખી બાજ.

જસી ખમડી જાળવ, જાપડી જાત્રાપોતે ત્યાજ
વેરા દૂરક નિવાસ દોઝા પાસમે
જન તે જાડી નીના કે પ્રભુ પારમે શ્યામ

જાણે ઘણા પૂછે છે કે પ્રત્યાજ્ઞાનની શી જરૂર છે? પરંતુ
જો જોઈ લાગુ છે જે આશ્વરૂપી ચારને રાકે છે ચાર રાજ
નથી આવતા છતાં રાજ લાગા કાના નો બદોલત રાખે છે,
સાવધાની રાખે છે તેવું જ સજ્જતો વિવે છે ઘરની અંદર બધા
દોષ છતાં પણ જોઈક બધ કરવાની તમને શી જરૂર છે?
ત્યા તમે કહેજો કે જો જો પ્રભુજે બધ કરવામાં ન આવે તો
ક્યારેક પણ ચોરો ઘરમા જુટી બાજ, બ્યારે કવિષ્ઠ સફરી ન
લૂટાય તેના માટે જા લી જમી સાવધાની છે તો તમારા આત્મા
રૂપી ઘરમા અવગુણોરૂપી ચોરો પેસી ન બાજ તેની કેમ સાવધાની
નથી? માટે તેમાં સાવધાન બને ને પાપસીરૂ જાજ. પાપને બધ
બ્યારે લાગ્યો, ત્યારે તમારો આત્મા સમયે સમયે સાવધાન બનશે.
કુમારપાને દેમવન્દાચાજ આગળ પ્રતિજ્ઞ લીધેલી કે જાલક
જાલકાર ખાવો નહિ પ્રત્યાજ્ઞાન કરવાથી જનાડિની આવડી ક્રિયા
શકાય છે

પદ્મવૃક્ષાવેળે સમ્મે જીવે કિં જળવદ્.

પદ્મવૃક્ષાવેળે યાસત કારાઈ નિઃકર્મદ્.

પદ્મવૃક્ષાગ્રણે રૂપડા નિરોહ કળવદ્.

રૂપડા નિરોહ ગપ યજ જીવે મળવૃક્ષેસુ

વિષ્ણોય તજ્ઞે સીદ્ધ મૂળ વિદ્યદ્.

જ્યાં સુધી આરિત્ર મોહનો ક્ષયોપશ્ચમ થયો નથી ત્યાં સુધી એક નવકારસી જેવું પ્રત્યાખ્યાન પણ આત્મા નથી કરી શકતો. અતરમા પ્રત્યાખ્યાન-આવરણનું ઉપશમન, ક્ષય અથવા ક્ષયોપશ્ચમ થાય ત્યારે જ મનમાં પ્રત્યાખ્યાન તરફ અભિરૂચી બાજે પ્રત્યાખ્યાન દ્વારા આત્મા આશ્રવદ્વારને રોકે છે જ્યાં સુધી આશ્રવ રોકાતો નથી ત્યાં સુધી કમનો પ્રવાહ ચાલુ રહે છે.

આશ્રવથી કમ રજ આબ્યા જ કરે છે જેમ તમારા બાપ કાકાએ કોઈની ખાસેથી રૂપિયા બ્યાજે લીધા છે ને ત્યારપછી પિતાનું મધુ થાય છે તો પણ પુત્રને તે પિતાના બ્યાજ સહિત રૂપિયા સામી અજિતને આપવા પડે છે જેમ તમે કોઈ જર ભાડે લીધું પણ રહેવા મયા નથી, છતાં તમારા નામ ઉપર થવાથી નહીં રહેવા છતાં ભાડું ભરવું પડે છે, તેવી જ રીતે આત્મા એક વસ્તુ જે ભોગવનો નથી પણ જ્યાં સુધી પચ્ચ આવું નહિં કરે ત્યાં સુધી ક્રિયા તો આવશે જ માટે પચ્ચખાણુ જે અમૂલ્ય વસ્તુ છે કે જે આશ્રવને શાંતી શકે છે તેમ જ પ્રત્યાખ્યાન ઈચ્છાનો નિરોધ કરે છે કારણ કે ઈચ્છાને મર્યાદિત કર્યા વિના પ્રત્યાખ્યાન સંભવી શકતું નથી અને ઈચ્છાનો નિરોધ કરવાથી સર્વ પદ્મધૈભા તે તુષ્ટા શક્તિ બની પરમ શાંતિને ઝીલી શકે.

કુમારપાળ અભક્ષ આદ્યાર ન ખાવાની પ્રતિજ્ઞા બરાબર પાળતો હતો તેવામાં ચાર મિત્રો સાથે ફરવા ગયો ત્યાં ઘેઝર ખાવા માઠયા. અર્ધ ઘેઝર ખાતા તેનું મન ચચળ થઈ ગયું તેનું કારણ પૂછતા કહે કે ' અભક્ષની મારી પ્રતિજ્ઞા તૂટી મિત્ર કહે કે જો અભક્ષ નથી પરંતુ શકા થવાથી જો ઊભા થઈ મયા ને શુરુ હેમચ દ્રાચાય ને ચરણે જઈ પ્રાયશ્ચિત્ત માગ્યું શુરુ રહે કહ્યું ' સામે જે પત્થર પડ્યો છે તે વડે બત્રીસી તોડી નાખ. કુમારપાળ વિના વિચરે તેવાર થયા ત્યારે શુરુએ કહ્યું : કુમાર,

બન્ન કર, કુમારપાળે કહ્યું: બત્રીત્રી પાડવામાં મને કદ નથી
પાપ કરવાથી મને વિશેષ કદ માય છે પરંતુ શુરુએ કહ્યું
“પ્રાચક્ષિત યત્તં યતુ છે મિત્રોએ પ્રાચક્ષિત માત્રુ તો તેમને
કહ્યું કે તમારે પ્રાચક્ષિત નથી. એક જ ઘેર ચારે જણે ખાધું
છતાં મિત્રોને પ્રાચક્ષિત લેવાનું નહિં જ્યારે છતાં કુમારપાળે
વિશેષ કહ્યું જ પૂજા નથી. આગે તો તકની પાર નથી કુમારપાળ
નમ્ર છે વિનમ્ર છે

કુમારપાળની કેળવી નમ્રતા! આજે ક્યાં કુઓ! ત્યાં તક,
તકને તક પલ્લુ લેના અવરમા પાપનો ભય લાગ્યો છે તે તક
કરતો નથી તે તો એકકમ નમ્ર હોય છે અને શુરુમહારાજની
આજ્ઞા રૂપી શાંતી વરત જ લીધી છે છે નમ્રતા એ શાંતીની
નીસરણી છે ટેકામા નાન નમ્રતાથી આવે છે જ્ઞાનથી વિનય
આવે છે વિનય એ જોઈ સિદ્ધાન્ત મૂળ છે વિનય વગર તપ,
મન કે પચ્ચખાણુ કંઈ જ નથી વિનય એટલે વિનય અર્થાત
વિશેષ કરીને સ્વમાન તરફ લઈ જાય તેનું નામ વિનય. તેને
આદરવાથી તનો સ્વીકાર કરવાથી જ્ઞાન પામી શકાય છે મહા-
રાજા કુમારપાળ જ્ઞાન જ વિનયવાન છે અને શુરુ હેમચંદ્ર
ચામની આજ્ઞાને સ્વીકારનાર છે પોતે જો પચ્ચખાણુ લીધું છે
તે પચ્ચખાણુ સમજણપૂર્વકનું છે ‘આજ પચ્ચખાણુ ન લઉં
એક એ તવી તેને સપૂણ કાગલ હતી. પચ્ચખાણુ હતું તો
પાપનો ભય લાગ્યો, પણ તેને છે જ નહિ, તેની ક્યાં શરૂ
કરવી? ત્રિજાતકારે પચ્ચખાણુની કેટલી બધી મહત્તા સમજાવી
છે? તમે પચ્ચખાણુ લો છો ને?

પચ્ચખાણુ કરો, તનાથી ઘણા પાપો યતાં જાહે છે જાણવ
કમાય છે એક ઉપવાસ કરવાથી હજાર વાનું નારકીનું દેણું
કપાય છે એ ઉપવાસે એક લાખ વપનું ને જાડમથી કરોડો
વાના દેણું કમાય છે નરકની રસ પ્રકારની વેદના તામ્ર,

તજના, અનતી બૂણ, તરસ, તાપ, જ્વર, શૂક, ભય, ચોક, ખરજ, પરવશપણ વિગેરે અનત વેડના ઉપવાસથી દૂર થાય છે

કુમારપાણે શુરુએવને પૂછ્યું “આપ બત્રીસી તોડવાની ના પાડો છો અને પ્રાચક્ષિન ચર્મ જમ્યું કહો છો, તો મારું પાપ કેવી રીતે ગમ્યું તે સમજાવો ગુરુદેવે કહ્યું બાઈ, મનના ખગબ અધ્યવ સાચથી લાગેલો હોય મનના શુદ્ધ અધ્યવગ્રાસથી દૂર થાય છે ભરેલા હોવાનું પાણી ઊંડી જતા વાગ લાગે છે પરંતુ જમીન ખજ પાણી છાગે તો ના વારમાં ઊંડી /ગે. પ્રત્યાખ્યાન કરવાથી પાપને બંધ કરી દીધું છે

સૂકો માટીનો ઝોઝો વીત ગાયે શાન્તો નથી તેમ રાજા ઉદાયન સસારમા રજા છતાં અધિષ્ઠિત છે તૃપ્ત્યા છન્દર્થ ગર્ભ છે છવની તૃપ્ત્યા અનત છે દુષ્ટા હુ માગાલ હમા અપમિત્યા ૦ દેવનાર્થ મુખ પામે મનુષ્યના મુખ પાણીના ટીપાં જેવા છે

માનવજીવન વીજળીના ઝમકા જેવું છે દોરે પડેવરા હચ્છનાર વીજળીના ઝમકા ના નાદેલ ન હતા તરન / દોરે પડેવી લે છે, તેમ હે બધુઓ! માનવજીવન જ મ કે મૃત્યુથી જ આવક નથી પરંતુ ભવના દેશ /ગે તેમા સાધકના છે આ હવલશુર ચરીઃ ઉપર મમત્વ રાખવા જેવું નથી

મહાત્મા ઉદાયન યથાતથ્ય સ્વરૂપના બાલુકાર હતા અને આવકતુલ્યથી મુખ્ય હતા આવક મહિનાના છ છ પેસા કરનાર હોય તેમ મહારાજા પણ પોતપોતા કરવાવાળા હતા ઉદાયન રાજાનું જીવન કેવું હતું તે અવસરે કહેવાશે

અ પક શ્વરિત

અ પકકુવર ધમવતીના મહેલે જ્યા ને કહે કે ‘તું પરદેશ બાઈ છું તું અતુર છે તને કઈ કહેવાનું નથી. તું આમુ-સમુરાની મેવા કરતો’ પતિના પરદેશ જવાના અમાધારથી ધમવતી ગબગર્ભ ગર્ભ તેલે પૂછ્યું :

“વડીલોના પુત્રવધી મુખની કાંઈ કમી નથી તે ખબર
મા માટે પરદેશ બોલો છો ?”

અપકૃપરે કહ્યું : હું ખનની લાલસાથી નહિ પરંતુ
પિતાની જાણાણ પાલન કરવા પરદેશ બાઝું છું” ખનવતી
એ બાળીને પ્રસન્ન થઈ પરત—

“તન છાયા જૂ નાર રહે સજ, સદા પતિ કે સાથ

ફૂળ મુખમે રહી રામચંદ્ર સજ, જોસે સીતા નાર હો.” કરુણા

પતિની સાથે પત્નીએ રહેવું બેઠાંજો રામચંદ્ર સાથે
સીતાજી ત્રણ હતાં હે સ્વામી ! હું તમારી સાથે જાણીયા
જમે તેટલા ઠાઠ પડ્યાં છતાં સીતાજી સાથે રહ્યાં તેમ તમારી
સાથે હું રહીશ,”

“નહીં રામ મેં નહિ તું સીતા નહીં હો બાઝ સાથ,
પત્ર જ ખન પરદેશ પુરુષ કે હે નારી હીં બલ હો કરુણા

હે ખનવતી ! હું રામ નથી તું સીતા નથી. પરદેશમાં
સ્ત્રી પુરુષ માટે પત્રજાખન છે પુરુષે સદા સાવધાન રહેવું પડે
છે ચાલ્યું સીતાનું હરણ કરી ગયો ત્યારે રામને કેટલું ઇન્દ્રિય
ભિતરવું પડ્યું હતું ? માટે તું માતા પિતાની સેવા કરશે”

ખનવતીએ બાલ્યુ કે બાળકોઈના શોકના શોકાવાના નથી
ત્યારે કહે : ખન હિ સ્વામી તમારા છવનને !”

નહીં માને પે કહે કુશલ રહો, બેગા રાજ પધારે,

ફૂળમણી સમરે સદા સ્થામને, જોસે ફૂલવ હમારે હો.” કરુણા

“હે સ્વામી ! જાપ મુજેથી પધારેલ કમાવવા માટે જમે ત્યાં
બોલો તેની ના નથી, પરંતુ બેટાનું જ્ઞાન જામલે છે તમારા
છવનમાંથી સત્ત, સવમ અને સદાચાર જવા ન બેઠાંજો.
માતાપિતાની જાણરૂ વધારી પરદેશથી વહેલા પધારજો. ફૂળમણી
સદા ફૂલનું સ્મરણ કરતાં હતા તેમ તમે જમે તે લા ફૂલ જોયા

છર્પા તમારું કમરજી સદા મારા હૃદયમા રહેશે. તમે મારા સહેલો
હૃદયમા રાખી મુઠ્ઠા ધારિત્રનું પાલન કરી, નિર્મળ રહી વહેલા
વહેલા ઘેર પધારો.' "

બહેનો! ધમવતીનો પતિ પરદેશ બંધ છે ત્યારે તે શું
કહે છે? તમારા પતિ પરદેશ બંધ છે ત્યારે તમે તો કહેશો કે
"મારે માટે આ/ઘો આ/ઘી વસ્તુ સર્પ આવશે." તમારી પાસે
લાવવાનું કહેવા સિવાય બીજી વાત નથી ધમવતીએ પતિને
કેવો દિવ્ય સહેલો આપ્યો? કેવે એ પક કુવર ત્યાંથી રખા લેશે
અને આત્રજ શું બનશે તેના જાણ અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન પાંત્રીસમું

(શરિતાર ૧૧-૮-૧૩)

સુત બધુઓ! તમે મહાભાગ્યચાળી છો કે તમને કુળ
પરપરાયા વિરાગ પ્રભુનો પ્રમ મળ્યો છે સમ્બન્ધાન અને
સમ્બન્ધશન રૂપી કરવાબમાંથી મુક્તિના પ્રાપ્તિ પ્રવેશવાનું છે

સમસોપાસય અમિગમ્યો ગ્રીવાગ્રીએ જાણ પિદરદ' મહાશબ્દ
ઉદાસન ધનલે પામક છે છવાછવાના રૂપરૂપને બાળના યજ વિચરે
છે સ્વપ્ન સે સ્વાપ્નને રાયા અગ્નિયા કયાદ કેમેય પોસદગાસા
તેમેય સ્વાગગ્નિદ સ્વાગગ્નિદતા, જહા સંજ્ઞા જાણ પિદરદ"
યજ સમલો પાસકે પોગથ કરતા વિરતા દના ત્યાં મહાશબ્દ
ઉદાસન પોગથ કરવા ગયા શબ્દનો વહેવાર અગ્નિયા ઉર્ધ્વ
પાગથ કરે છે આને બીજી પ્રગતિ પળી થઈ છે પરંતુ

આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રે નાનની પ્રગતિ નહિ થાય તો શું કરે? શૈવકાલિક સૂત્રમાં કહ્યું છે કે પદ્મ માણ તમો જ્યાં પડેશુ જ્ઞાન અને પછી જ્યાં આચાર । સૂત્રમાં કહ્યું છે કે છોર્યસો ડગાજ સદિયાય કુપ્પય લોકમાં જ્ઞાન તેવું કુ જ નથી સમ્યગ્જ્ઞાનરૂપી દીવાળી સચારની બધા વિ ઝોગની જુવી સજ્જ થઈ પડશે સત્તાનેને એમ બી બી એમ કે એલ એલ બી કરશે તો તે પૂરતું નથી નજાર મતનું સ્વરૂપ સમજવું હશે તો જાત સમયે ચરણ આપશે જીવને જાનિમ ચરણ થમનું છે

મરાઠીમાં જ્ઞાનને દેવ કહે છે તે લોકો પ્રાચીન કાળમાં જનને ઠાકરે મારી થમને લાચરતા. ઈપાગની માતા કમલપ્રભારાણી શિક્ષાનું રક્ષણ કરવા શતોરાત્ર બાલી નીકળી રાજ્ય બાંધુ બનું હતું પ્રભાને ૭ ૦ મુવાનોનું ટોચુ ભેઈ તેજસ્વી રાણી કમલ પ્રભા મૂજ હતી, પરંતુ એ ટોગાનો આવેલાન કહે છે : બડેન જમિ ૭ ૦ તમા । બાઈએ ડીએ. રશે નહિ. કેવું ચારિત્રનું જમ । મુવાનોમાં યજ્ઞિ સાથે આવેા સુવમ પજ હતો. ભો જીવમાં સત્યસત્યનું જ્ઞાન હશે તો જમિ તેટલી મુરદેલીમાં માનવતા બૂલશે નહિ તમિ તમા । પુત્રેને જમે તેટલી ગીરીએ અપાવશે, પજ જ્યાં મુખી આત્માની ઈશી નહિ મેળવાવે ત્યાં મુખી આ ૭ ૦ મુવાનો તેવું એમનું જીવન જગદગશે નહિ લોકપ્રિયતા મેળવવા માટે જીવનમાં ત્રણ વસ્તુઓની આશ્ર આવશ્યકતા ॥ જ્ઞાન, વિનય અને શિક્ષા. ૭ માણસ વિનયથીલ છે મનને ઉદાર છે તે દુનિયામાં પ્રિય થઈ શકે છે

એક વખત ચિત્તપ્રધાનને આવસ્થી નગરીમાં જવાનું થયું તે વખતે ત્યાં કેશીકુમાર અમળ પજ પધાર્યા હતા. ચિત્તને તેમજે વૈરાગ્યનો ઉપદેશ કર્યો તેમજે બૃદરથાસમ છેા ૧ સુવમ અગી કાર કરવાની અસક્તિ બતાવો પરંતુ પાચ અલુચન ત્રણ મુજબન અને કાર ગ્રિપાજન એમ બારવન અગીકાર કર્યા ને આચાર કીને સ્વનુગ્મિતા નગરીમાં પધારવાની વિનતી કરી આચાર

ઠહમુઃ જેમ દુષ્ટ આપદોવાળા વનમાં જવું યોગ્ય નથી તેમ કુર
રાજાના રેશમાં જવું યોગ્ય નથી ચિત્તે કહ્યું “ જો પરદેશી
રાજાનું આપને શું કામ છે ? નગરમાં ઘણા ચોક, ક્ષીમતો વસે
છે તે આપનો આહર કરશે ” ચિત્તની આમદબરી બિન વી સામગ્રી
આચાર્યશ્રીએ કહ્યું જેવી અનુરૂપતા ત્યારબાદ ચિત્ત
પ્રધાન પોતાના નગરમાં ગયો અને સૌને સૂચના કરી કે
“ દેવાનુપ્રિય, કેશીકુમાર અમણ અહીં પધારે ત્યારે તેમનો
યોગ્ય આદર સત્કાર કરજો આ પછી જોક જણન અમણ કેશીકુમાર
પધાર્યાના સંદેશો આવ્યો સંદેશ લાવનારને ચિત્ત પ્રધાને ખૂબ
ધન આપ્યું ચિત્તે આચાર્યશ્રીને જઈને કહ્યું “ અમરેશ રાજા
પરદેશી છે, તેને ઉપદેશ આપો, જેથી તેનું અને સર્વ પ્રાણીનું
ભલું થશે હું પરદેશી રાજાને તમારી સમક્ષ લઈ આવીશ ”

ચિત્ત પરદેશી રાજાને કરવા નિમિત્તે રથમાં બેસાડી મૂક
વન નામના ઉદ્યાન આગળ લઈ ગયો રાજા અમ લાગવાથી
રથમાંથી ઊતરી આગુબાજુ બેઠા લાગ્યો બાગ સામું જુએ છે
તો ઘડ્યું કે આ શું ! આશ્ચર્ય સાથે પ્રદેશી રાજાએ ચિત્તને કહ્યું :

અરે ચિત્ત ! આ વળી કોણ બધા બેઠા છે ? ચિત્તે કહ્યું
“ હે સ્વામી ! આ કેશીકુમાર અમણ છે ભવિષ્યતઃ છે અને આર
જાનના પારક છે એમને અવધિજ્ઞાન થએલું છે અને તેઓ અન્ન ભક્ષી
છે ” રાજાએ તેમની પાસે જઈ વિવેકહીન ભાષામાં પૂછ્યું કે, શું
તમને અવધિજ્ઞાન થયું છે ? શું તમે અજ્ઞાન છો ? આચાર્યશ્રી
પ્રત્યક્ષ : ‘ રાજાશ્રી રાણાશ્રી ઉત્કર્ષ સાથે રસ્તો ઊઠી આવે
અવગે રસ્તે ભય છે બિનશમાનથી વધુ થએલો તુ પ્રમથ યોગ્ય
રીતે પૂછતો નથી તને યત્ન દશે કે જૂમ બરાજ પાડી મારા
ઉદ્યાનમાં આ ઘોષાટ કરનારા છે કોણ ? આ સાંભળી રાજા
ધંબી ગયો તેમણે ત્યાં બેઠવાની આજ્ઞા લીધી આચાર્યશ્રી કહ્યું :
“ તારી મદદા એવી છે કે હવે અને ચતીર જુદા નથી, પણ
એક જ છે પરંતુ તે બરાબર નથી, અને બિન્ન છે ’

પરદેશી રાજાએ કહ્યું : ' મારા નિર્ણય જોવો કેમ થયો તે કહ્યું મારા હાથ અધર્મી હતા, તેથી તે નકનું કુળ લેખનવા હશે. તેમનું મારા ઉપર ઘણું હેતુ હતું પરંતુ તેઓ કેમ જાણીને મને કહેતા નથી કે તું અધમ ન કર કેમકે તમારા કહેવા પ્રમાણે પાપના ફળરૂપે નર્ક મળે છે જ્યાંથી મને હાથે છે કે છવ જાને શરીર જોઈ જ છે જાને પરલોક જેવું કાંઈ નથી.

આખાચ શ્રીએ પૂછ્યું : ' તારી રાણી સુરિક તા સાથે કેઈ કામકામ અનુભવે તો તું શું કરે ?

' તેને શૂળીએ ઘડાવી હતી ' પ્રદેશીએ કહ્યું

' પણ તે જોમ કહે કે હે રાજા, જરા યોશી જાઓ, હું મારા કુટુંબીજનોને, આપુ કામ કરી ન કરવાની શિખામણ આપી આપુ તો તું શું જોને શૂળી પર ઘડાવવાનું બટકાથી જોઈ ક્ષણ માટે જવા રહેશે ?

" હે જાતે, જોમ તો ન જ જાને હું તો હીલ કર્યા વગર જ શૂળીએ ઘડાવી હતી " આખાચએ કહ્યું : ' હે રાજા, તારા હાથની હાલત પણ જોવી જ છે નરકની ભયંકર વેદનામાંથી તે એક ઘડી પણ છૂટી શકતો નથી. તેનું આયુષ્ય પૂરું થતું નથી વગેરે કહી વાને ઘણો બિાષ આપ્યો. પરદેશી રાજાને વીતરાગ વાણીનો રમ હાગી ગયો. કેટલી સ્વામીને વહન કર્યા ને જારવત ખાસ કરી છવનજાણુ પ્રહસ્યવચન સ્વીકાર્યું

જાણુઓ ! જનતા ભવના કર્મોની નિજ શ કરવા માટે તપની જરૂર છે મોક્ષગામી જાને જરમ શરીરી તીર્થે કર ભજવાન મહાવીર પણ ઉજ તપ કરવા હતા. જનારિ કાળથી છવ જાવે માટે જાહે છે માટે જાજાનવા ટાપો જાને આત્મા તરને પુરુષાચ કરે.

પરદેશી રાજાનો ધર્મપદ્ધતો સુરિક તા રાણીને ગમ્યો નહિ. તેને ધર્મમા યોગ લાગ્યો. જવી ગતિ તેવી મતિ જોઈવાર છનુન

પારણું કરવા તેણે રાખને આમ તણ આપ્યું જેને 'ખમ્મા ખમ્મા,
કરતી હતી તેણે પતિને સ્વાધવચ ઘર્ષ ઝેર આપ્યું પરદેશી
રાખ સમજી ગયો. 'સ્વાત્મ જિતનમા' એ પડી ગયો. પૌષધયા
જામ્યા જઈ અરિહત દેવોને નમસ્કાર કરી જાહેર પાપમાનક
જાને ચાર આહાર તથા શરીરને આસોઆસ મુધી વોસરાવીને
સંધારો કરે છે.

એક વખત એ જ પરદેશી રાખએ શરીરના ઊંચા ભાવ
રાખ્યા હતા ને આત્માના ભાવ નીચા રાખ્યા હતા સદ્ગુણીનો
સમાગમ થતા તેના જીવનમાં કેવું મોટું પરિવર્તન થઈ ગયું !
સહીએ ઝેર આપ્યું છે એ બાલુવા છતાં સ્હેજ પણ કપાલ
વગર છેત્તા આસે શરીર વોસરાવ્યું ગુપ્ત માલુમને પણ ઝેર
આપ્યાની વાત નથી કરી મુખમાંથી ક્ષમા બરતી વાણી જ
નીકળે છે "રાણી સૂરિકતા મારી પ્રત્યક્ષ ઉપકારી છે, જેના
પ્રતાપે મને સમાધિ-મરણની મીઠી દુક મળી આવી ઉચ્ચ
ભાવનાથી દેહરૂપી પૂતળામાંથી અમર આત્મા સ્વમની સહેલ
કરવા પડેલી ગયો. ત્યાં દેવશરીર ધારણ કરી સુર્યાબ નામ
ધારણ થયું.

મહારાજ ઉદાયન પૌષધયાગમાં પૌષધ લઈ કરીને બેઠા
છે પૌષધ એ છે શું અને ત્યાં પોતે શું ચિતવતા હતા તંના
ભાવ અવસરે કહેવાયે.

અપક ચરિત્ર

અપક કુબરે પત્ની પાનેથી રાખ લઈ મહેલના પગધિયાં
ઊતરવા માઢયા અને ધનવતીનું દુઢવ રડી રહ્યું આખમાં
આમુએ સારતી પતિને એ વિદાય આપે છે આવાએ પણ એ
જ પ્રમાણે રાખ આપી. દેવ શુરુ અને ધનનંને ગમે તેવા સયા
મમા ન જૂવણની ચિખામણ નાપી. મદ્દા મા ગાપી પરદેશ
ગયા ત્યારે તેમની આવાએ પણ એનું મુનિ પાસે એવી જ પ્રનિષ્ઠા

દેવદાની હતી. શુભવાન પુત્ર એ શિખામણ હૃદયમાં ધારણ કરી
વિદાય લે છે

“ શુભ મુદ્દત દેખીને શ્યામ્યા, વનિક સાથ મેં સાસ,
સમુદ્ર કિનારે આપા જહાજ મેં, જરા માલ તિલુવારા.” કવ્વાળ

જ્ય પકકુવર શ્યામ્યા સાથે લાજ કૃષિવની હુડીનું કવર
છે, ને વહાલો હસ પણ સાથે છે જહાજમાં માલ જર્મે.
જ્ય પકકુવરે હુડીનું કવર જોલુ જ નથી તેને કોઈ પર જાનિ
શ્યાસ નથી.

જમુજો! પણ મુનિમણે દેવને કારણે વિશ્વાસવાત
કરવામાં કંઈ જાણી રાખ્યું નથી.

જ્ય પકકુવરે દરિયાને અને માતપિતાને નમસ્કાર કરી તેમના
આસીર્વાદ મેળવી પરદેશ તરફ પ્રયાણ કર્યું ત્યાં આજ્ઞા શુ
ધરી તેના જાણ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન છત્રીસમું

(સોમવાર ૧૨-૮-૧૯૧૩)

જન તરૂનીઓની વાણી સાંભળી છે જાગવનીસૂત્રમણિ રાજ
ઉદાવનનો અધિકાર યાલો છે જેનો ઉદય થવાનો છે તે ઉદયન
અથવા ઉદાવન રાજ. ગિરનાર ઉપર બેઠેલી માંજ ભેદી રાકે છે,
જ્યારે તેણે ધીમાં દુખેલી માંજ ભેદી રાકેલી નથી આદે સુભમની
માપનાથી અલિપ્ત જાણ કેળવે. મમત્વજ્ઞાન ઉદાસી લે.

જેમ કોઈની મિત્રતા ઉપર તમને દ્રષ્ટી તરીકે નીમ્યા હોય ત્યારે તમે એમ ગ્રમણે છે કે હું જાનો દ્રષ્ટી છું પણ માનસિક નથી જે રીતે મહાત્મા ગાંધીજીએ દ્રષ્ટ શીખનો મિત્રતાત સમજાવ્યો છે તે રીતે તમે સંસારના દરેક પદાર્થ ઉપર દ્રષ્ટી તરીકે રહેવા શીખો. મહારાજ ઉદાહરણ વિચાર છે કે મેં સંસારને ઘણું પ્રેત્યાહન આપ્યું છે આત્માને નથી આપ્યું સુખ આત્માનો સહજ સ્વભાવ છે તેથી તને સચ્ચિદાનંદ, સહજાનંદ, જ્ઞાનંદન વગેરે શબ્દોથી સંબોધવામાં આવે છે તમે આ શબ્દોના અર્થ ઉપર કદી વિચાર કર્યો છે ખરો? જેમાં સત્ચિત્ત અને જ્ઞાનંદ એ ત્રણ વસ્તુઓ હોય તે સચ્ચિદાનંદ કહેવાય. આત્મા સત્ત્વગો છે, એટલે તે સાત્ત્વ છે કોઈ કાર્મણિક નથી, આત્મા ચિત્તવાળો છે એ કે એ ક્ષેત્રાનુભવ છે ચૈતન્યનો જ દાર છે પણ જડ કે જગ પદ્ધિ સ્વરૂપો નથી આત્મા જ્ઞાનંદવાળો છે એટલે જ્ઞાનંદ અનુભવવાની શક્તિવાળો છે

સહજ સ્વભાવથી જ જ્ઞાનંદી તે સહજાનંદી છે એ જ્ઞાનંદ જેમ જેમ લેગત તેમ તેમ તેને વધારે લેગવવાની ઇચ્છા થાય. પૌરુષલિક લેગોની પાછળ આત્માને પુરુષલભ્ય બનવાની ઇચ્છા છે તેથી સાચી શાંતિ ફૂટી ગયો છે આજે બધા બેસી ત્યાં બસાવે છે પ્રાર્થના મિનીસ્ટરથી પટ્ટાવાળા સુધી બી માટી મજૂર સુધી કોઈને શાંતિ નથી અપવિત્ર સુખ જતી દોડ એ તૂટ્યા અને પાપત્ર પરિણામ છે

તુલસી કેવી રીતે છે? સર્વના મુખમાં રે રે
પણ બધા સુખો એ ગજાયો નથી ત્યાં સુખી
જાણ પ્રવલ્ન કરે છે આચાર્ય સૂત્રમાં કહ્યું
ત સદમાદદ તમે પોતે જ આચાર્ય
દુખી થાઓ છે. હવે કાગડૂકી સ
સુખને પકડવા કાગડૂકી મારે છે. ૧

પરિશ્રમ કરવું પડે છે તે બધુઓ! આત્માને કદી કશું
બંધ કે આ તારૂં ધર નથી? હમ જ મે મલિય હમ જ મે
મલિય આ માત્રુ છે, આ માત્રુ નથી એવો વિવેક ભેધએ.

હેવાનુપ્રિયા! જ્યાં સુધી ચ સાર તરફ નિવૃત્તિ કેળવી આત્મા
તરફની પ્રવૃત્તિ નહિ કરે ત્યાં સુધી મોક્ષ નહિ મેળવે. સુએની
પ્રાણ અનંત હુ એની ખાલુ જીવી કરે છે શત દિવસ ભેષ
વગર મહેનત કરે છે.

“અહો જ રાયો જ પરિણમમાએ કાસાકાઠ હમુકાઠ જ
જોગદી, મદાસામી માત્રુ પે સદસાકારે જિનિવિહિસિતે વાપ સુએ
પુએપુએ.”

કલ્હિંક મુખ ખાતર શત દિવસ કાળ અકાળનું ભાન
રાખ્યા વગર ખનલોલી બની વગર વિચાર્યું કેટકેટલું કરે જાએ
છે? આ હાલની કેવી છે?

હાલની મહેલ માની રમ્યો પમ્યો સ્થો મંદી,
જાનાએ મહેલ છે એ, મને ખબર પડી નહી
ખબર નહી (૨) એ મહેલના સા કરવા બરોસા (૨)
આવસે એ કાળ કપારે કંઈએ કહેવાય નહિ,
વીપક જુઝમે કપારે સમજી શકાય નહ.”

આ સરીર જાણના પાનાના મહેલ જેવું કલ્હિંક છે
જાની મહાત્માઓએ જિંદગીની સરખામણી આપતાં કહ્યું છે કે
માનવની આ જિંદગી કેવી છે કે જેમ કોઈએ જાણના મહેલ
જતા એ દોષ તો તે મહેલ ક્યાં સુધી ટકવાનો છે? અજાની
જાણ મહેલ માની છોડી છે પણ આ સસારરૂપી પાનાના મહેલ
પડતા વાર લાગવાની નથી તેજ પ્રમાણે આ સરીરને મહેલ
માનીને બિંદી બધા છે, પરંતુ આ મહેલનો બરોસો કરવા જેવો
જાણે શું તમે તો જર્વાનપત્રથી બાંધે છે કે શાજ કેટલાય
જાજ ગાદી, મોટર વગેરેના આકરમાતો બાંધ છે અને તેમાં

કુટુંબના કુટુંબો આ અકસ્માતોમાં હોમાઈ જાય છે માટે આત્મા
વશનો થોડો વિચાર કરે.

તપ્ત્ય સેઝાયમે રાયા મળ્યાયા કયાદ જેણે પાસદશાહા
તેણેય સવાગચ્છદ, સવાગચ્છદતા મહા સચે જાય વિહરદ ” ૩

ઉત્તમ શબ્દ પૌષ્ઠશાળામાં રાજ જાય છે, પરંતુ આજનું
જનું જનું હતું આત્મામાં રહેલાં સત્ય અને અદ્વિસાને આક
કમાળ કરવાવાળું હતું જેમ હીરને પાત્રા પાડી તેની તેજસ્વિતા
બહાર લાવવી પડે છે, વાસણને ઘસવું પડે છે તેમ અનાદિના
વિભાવરૂપી કાળને કાઢવા આત્માની અનવશસ્તિનો ઉપયોગ કરવો
પડે છે પૌદ્ગલિક સુખની ઈચ્છા ટળી જાય તો જનું ટળી જાય.

મદ વિ ય નગિને કિસે પારે મદ વિ ય મુદ્ધિચય માસ મન્તસો ।

કે રદ માયા દિ મિજ્જઈ મારાન્તર ગમ્માય અવન્તસો ॥

(સુવર્ણ સુત : ૫ : ૨ ઉપમા ૬)

હે જન્મ આત્માઓ ! તપ કરનાર કડકગતી કડીમાં અને ઉનાળાના
ભયકર વાપમાં ઉપસર્જને પડે છે, માસખમલ જેવા ઉચ્ચ તપ
કરે છે ભૂતકાળના ક્રોધેની ખ ખેરવા માટે જીવાત્મા આવી ઉચ્ચ
તપશ્ચર્યા કરે છે તેનાથી તેના જીવ દેશ ટળી જ જવા ભોંઈએ
જો સમ્યક્ પ્રકારે તપ ન હોય તો ભોંઈએ કે જે જીવ માયાના
ખંધનમાંથી મુજા ન થયો હોય તો તના ગર્જના દેરા નગતા
નથી, કા જુ કે જ્યાં માયા છે ત્યાં કપાય કુપાયેલો છે, બોળ
ખવો મુરોલ છે માયા પુત્ર છે અને કોપ શૂન ચાર છે કપાય નહિ
હતો ત્યાં મુખી સાધનાને પામે નહિ જઈ શકે. પદ્મિન્દ્રિયના
વિભા વિહાર ટાળી આત્માના અભ્યાસ મુખમાં આવી શ્રદ્ધા
થયની જ્યોત જગાવો.

સાચારે થીએ ઉ જન, માનવ જનમાં,

શિવન રૂપી જગવો નય, માનવ જનમાં.”

સજ્જાદી નગરીમાં જાકા શેડાણીએ સોજ રત્નકામળી જરીરી લીધી હતી. ફરજના બે દુકડા કરી જતીચ પુત્રવધૂએને એક એક આપી દીધી. સવારે દિલ લૂપી શાસિભદ્રની પત્નીએએ તેને ખાજ પાસે મૂકી દીધી. જ્યાં આવું મગતુ હોય ત્યાં જાગીને પણ જાનક જ હોય. જાણે તો પાંચ સાત કાળેલાં લૂગડાં લેતાં કરી પહેનો વાસણ જરીકે છે જાગડી રત્નકામળીનો દુકડો જોઈ કેલિક રાખના ફરજાદમા કયરો વાળવા જઈ જાગડીએ બધી વાત કરી ને આવા ઉદાર મહારાજને જોવા કેલિક મહારાજ શાસિભદ્રને ઘેર જયા. મહા ભાનો જૂળ જાહર સત્કાર કરવામાં આવ્યો. શાસિભદ્રની હવેલી કેવી હતી ?

પદમે સુરત પત દીધે, રાજ મનમાં જમડીએ,
કાંઈ નેવાજ આ ધર તે ચાહર તલાજ
બીજે સુરત પત દીધે રાજ મનમાં જમડીએ,
કાંઈ નેવાજ આ ધર તે ઘણી તલાજ.”

રાજ કેલિકના આશ્ચર્યનો પાર નથી. રત્નકામળીએ એવ વર્ણિત હતા. રાજ્યએ સુધિક નાખી તો તે જોવાઈ ગઈ જાકા માતાને જાગર પડી એ લે યાજ જરીને લાખા. મહારાજએ પૂછ્યું “માતાજી નહ શાસિભદ્ર ક્યાં રહે છે ?” જાકામાતાએ નહને કહ્યું : “આપણા મહા ભા જાખ્યા છે ખારે તે કલુમાં ન્યાલ કરી દે ને । વિનવપૂવક તેમની જાજી કરી લે.” શાસિભદ્ર વિચારે છે “જહો, મારી કરણીમાં શી જાખી રહી જઈ કે હજુ મારે માથે નાથ છે ।” વનને જાવા વિચારે જાવે છે કે ? શાસિભદ્ર મહેલમાંથી નીવે જાવી મહારાજ કેલિકને નમસ્કાર કરે ॥ રાજને જાવા પુરવવાનના ફરજ નથી જપાર જાનક યાજ છે ને જાકાને કહે છે : “ધન્ય છે માતા જાકા આપને, કે તમારે જાવો પુરવવાન પુત્ર છે

જાની જાજ તે જાકા જાન, કાં ઘણા કાં ઘર,
નહીનર રહે ? જાકા, મન સુખાવીલ નહ.”

આજે સ્થિતિ વિપરીત છે એક બાગકને સસ્કાર નથી
જપાતા, ત્યાં બીજુ બાગક જોવામાં આવે છે એમીને કશું જાન
નથી. તમને આજે ચારિત્રની તાસાવેલી કેમ નથી થતી ? કામી
માટે કહેવામાં આવે છે

દિયા પદ્યતિ ન છુલ્લઃ કાઠો નક્ત ન પદ્યતિ ।

અર્થઃ કોઽપિ કામાન્વો દિયા નક્ત ન પદ્યતિ ॥

ધૂવડ દિવસે ન જોઈ શકે, કાગડે રાત્રે ન જોઈ શકે,
પરંતુ કામાન્વ તો શત્રુને દિવસ અથવા રાત્રી છે બહુ દરિ તેની
શબ્દી પિંગળાની વિનયવાસનાનું સ્વરૂપ જોનાં વૈરાગ્ય પામી ગયેલ.

મહારાજ મેલ્લિક શાલિભટ્ટને જોઈ ખૂબ સતોષ પામ્યા
જને સ્નેહથી તેના માથા ઉપર હાથ મૂક્યા. પરંતુ તેને તો
એ પ્રેમ ભર્યા હાથ પણ બારૂપ લાગ્યો. 'માફ સદ્ભાગ્ય છે
કે આવો જનવાન, પવિત્ર અને પુણ્યવાન પુરુષ મારા નજરમાં
રહે છે ' હાથ ફેરવી મહારાજ તો ચાક્યા ગયા, પરંતુ તેની
ચમક શાલિભટ્ટને લાગી ગઈ ઈશ્વરકૃપા એક કંઈટથી અલગ
જુદી બાપી જ્યારે તેમ શાલિભટ્ટને ઘણું ગયું કે મારે માથે વગી
માલિક કેવો ? એ વૈરાગ્યના રંગે રંગાઈ ગયો તમારે માથે તો
કે કેટલા ધણી છે, છતાં વૈરાગ્યનો રંગ લાગે છે ? તમારે જુદા
મીના બધનથી છુટુ હોય તો કહ્યું છે કે 'વદાન્ત સુગ્રી મુનિ
પીતરાગી' વિવરાગી થયા વગર મુખ નથી શાલિભટ્ટે શબ્દ
ધવાનો નહિ પણ વૈરાગી થવાનો વિચાર કર્યો.

યાત્રા દરમ્યાન લૂટરાટના બધવાળા દુકા માગને ઠાડી
જાય વગરના લાભા માગને સ્વીકારવો પડે છે ક્રોધ, માન,
માહ, માયા લોભ અને બધા આત્માનો ખલનો લૂ નારા બદાસ્પદિયા
[સવરોએ જતાવેલા જ્ઞાન દશન અને ચારિત્ર માટે]
જ પ્રવાણ કરવું ગેઈએ.

મહારાજ ઉદાયન પૌત્રધન તને જો છે તેમને
સમજાઈ ગયું હતું કે આજ મુખી પુરુષને મેં લાડ કરાવ્યા,

હવે અતર જિનાસા બગી ઊઠી, છે હવે પૌવધવનમાં કેવી
ચિંતવણા કરશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

અપકે ઘરિત

વહાણ નિર્વિધને ઘાલવા લાગ્યાં. આજા પાલનનો અપક-
કુવરને આનદ છે યોજન સુધી વહાણ નીર જોગગી ગયા.
ખડી રોકાણ કહું તળુજો બાધ્યા. હસ અપકકુવરની સાથે રહ્યો.

“સારે સોતે રેનમે સરે કુર્ષ નશ સે વાણ,

પુરુષ મિલે ઇન્દ્ર સમમ નાર સે હોમ પુત્ર પુરુષવાન.” કહુણા

આકાશવાણી થઈ કે આજે રાત્રીએ જો પુરુષ પોતાની
નારીને મળે તેને પુરુષવાન પુત્રની પ્રાપ્તિ થશે. આકાશવાણી
આમળ આણી : —

“સવા લક્ષ્મી લાલ ઉગલે, નિત્ય પ્રતિ જરા ન ઝૂકે,
હસ જગાવે તુરન કુવરને, ઉઠ ઉઠ જા ઉઠ ... હો કહુણા ”

જો પુત્ર રોજ સવા લાખની લાળ મુખમાથી કાઢ્યો.”
હસે ખણ દેવવાણી સાબગી. કુવરને ઘેર જવા કહું કુવર ના
પાડે છે હસ વિચારે છે કે મારા ઉપર આટલો ઉપકાર કરનારનો
મારે બહો વાળવો છે “તમે મારી પીઠ પર બેસી બાજો,
આપણે તસ્ત પાછા આવીશું અને હું ખણ જણ મુજબ થઈશ. પછી
છે છતાં કેવો ભાવ ? આજે તો આજ તેનું ખોદે ની વાત છે
હસ ઉપામ વિચારે છે અપકકુવરનું મન આનંદ નથી પિતાની
આજ્ઞા છે કોઈ બેઠ બલ તો શું કહે’ જગેરે વિચાર કરે છે
તેમ તેમ હસ વધારે ને વધારે વિનવે છે છેવટે અપકકુવરને
હસના આમળને વશ થવું પડે છે હવે કેવી રીતે જવું કોઈ
ન બાલે તે માટે કેવો ઉપાય કરવો જગેરે જા બનશે તેના
ભાવ અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન સાડત્રીસમું

(મગળતાર, તા. ૧૩-૮-૧૯૧૩)

ઉદાયન શાસ્ત્રનો અધિકાર ચાલે છે પ્રભુ પરની અનન્ય મદદથી પૌષ્કર્યાનામાં પૌષ્કર્યત કરી ઉદાયનશાસ્ત્ર આત્મચિંતન કરે છે આત્માનો ઉલ્લાસ બગ્યો છે સ પત્તિની પાછળ આપત્તિ, મુખની પાછળ દુખ, અને સંયોગ ત્યાં વિયોગ સબ્ધ બોલો છે તેમથી છૂટવા મહાશબ્દ ઉદાયન શુ કરે છે

તપર્ષ સે ઉદાયમે તાયા મન્વયા કયાદ સેવેવ પોસદ્દશાઠા સેવેવ ઉવાગચ્છદ ઉવાગચ્છદતા, મહા સંજ્ઞે જાવ વિહરર ।

પૌષ્કર્યાનામાં શબ્દ પોષ્કર્યાની મારફત પૌષ્કર્યત કરેલ છે પુદ્ગલની યજ્ઞિકતા સમબર્ધ ગર્ભ છે બાળે તો માનવ બેમ માને છે કે હૃદયે ગયા હમે કામા આવા કામસોમે હાથમાં આવ્યા છે તેને શા માટે જવા દેવા, બાવા મુખોને છેડીને શા માટે દુખ વેઠવું બેઈએ ? જ્યાં મુખી જીવીએ ત્યાં મુખી મુખ પૂર્વક જીવીએ, કારણ કે બા દેહ બસ્ત્રીભૂત થઈ જવાનો છે 'જીવીએ ત્યાં મુખી મુખપૂર્વક જીવીએ' એવું તો બ્રહ્માનીઓ જ માને જ મ અને જરાતુ દુખ ટાળવું એ જ ઉદાયનની ઈચ્છા છે હાવાનગ મગળી રહ્યો છે, જરા પશુ ઊભા રહેવા જેવું નથી, પરની આજ હોલવવા તો મુખશર્ધના બળા આપશે, સ સા સ્ત્રી આજ સ્વયં પુરુષાયથી હોલવવી પડશે. જરા જાય મ પીરેદ, ઘાફી જાય મ ઘટ્ટદ વૃદ્ધાવસ્થા આવી નથી, આધિબોધી ઘેરાયા નથી ત્યાં મુખી આત્મસાધનાનો પુરુષાય કરી લેા મુખનીમાં જે થઈ શકશે તે વૃદ્ધાવસ્થામાં નહિ થઈ શકે તમારી બમે તેટલી ભાવના હશે પણ તમારી ઈન્દ્રિયો હીન થઈ ગઈ

હશે, શરીરમાં શબ્દોએ જરૂર કમું હશે, તે ખર્ચાચરણ નહિ થઈ શકે મહારાજા ઉદાયને તે આત્માને જોળખી લીધા છે અને પૌત્રધર્યાણમાં પૌત્ર ધન્ય કરે છે

પૌત્રધર્યાણ કરતાં પહેલાં ઉચ્ચાર પાસવણ જૂમિતુ પડિલેહણ કરે છે જ્ઞેનો. પૌત્રધર્યાણ જેમ તેમ કરી શકાતુ નથી મજા-મજા પરઠવવાની જૂમિતુ પડિલેહણ કરતુ જોઈએ નહિ તે વ્રસલોવાની હિંસા થઈ જાય તેમ જ સમુદિષ્ઠમ લોવો ઉત્પન્ન થઈ તેને નાશ થાય, માટે પ્રતિલેખન બરાબર કરતુ જોઈએ,

“પરિલેહણ કુળન્તો મિહોરુઠં કુળરુ જનયય કહવા ।

દેઈ જ પળવજાણ, વાણ્ણ સય પરિલેહવા ॥”

જ. જ. ૨૬ ગાથ ૨૬

પ્રતિલેખન કરતાં વાર્તાલાપ ન થાય પચ્ચણાણ જાપાય નહિ. એક સાથે બે કિંમત પ્રમાણ કહેવાય. વાણનાથી પૂરવી, પાણી, જામિ, વાસુ, વનસ્પતિ તથા હાલતાં જાલતાં લોવોનો વિશાધક બને. ઉપલેખન રાખે તે આરાધક બને જાણી દક્ષિણાએ લઈ જાય વાત નથી સ્વીકારતો. પરલોકમાં શું થશે?

પૂછે પ્રશ્નજી બે તને, વંધી કિતાબો કમની,

દેડે જ્યાંય હે માનતી જામી કુખાવી છલ્લી.

જ્યાં આત્મા છે કર્તા બોક્તા, કર્મથી સુખ દુઃખ છે

સાકર્મને સમાદેય, બેડે જ્યાં કાર્મને.

આત્માને સુખને માર્ગે નહિ જાયો ત્યાં સુખી નિભાય નહિ જાયો. નહીં જોળજવા સસ્તા લાકડાની એક પ્રચરતી નૌકા છે બીજી જૂળ શણગારેલી કામળની નૌકા છે ને ત્રીજી ભેડેળ, માછી, અમળકવાળી લાકડાની નૌકા છે ભાલો. કઈ નૌકા લેશે? ક્ષેમકુચળ પાર ઉતારે તે જ નૌકા બીજી જલતરી વચ્ચે હો કાઈ લેશે. લાકડાની નૌકા પોતે તરે છે ને બીલને

તારે ॥ તે જ રીતે સદ્ગુણ લાક્ષણી નીકા સમાન છે પોતે
તારે છે અને બીજાને તારે છે

મુલભોધી આત્મા એક જ ઉપદેશથી જાગી જાય છે.
હંસુમુનિ, જેઓ શબ્દમુખ છેડી દીક્ષા લઈ ભગવાનને અર્પણ થઈ
ગયા, એમણે એવો અભિગ્રહ ધારણ કર્યો હતો કે, 'મારી લલિતો
આહાર મળે તો કરવો, નહિ તો ઉપવસ રાખવો' મુનિ
બોજારીએ જાય છે, પરંતુ અવશ્ય કર્મનાં ઉદયને કારણે
આહાર-પાણીની ભેગવાઈ મળતી નથી. અભિગ્રહમાં કસોટીએ જડતો
આત્મા સ્વરૂપમાં હોત જનતો જાય છે શ્રીકૃષ્ણ વામુદેવ પણ
આ મહા વપસ્તી મુનિને વડવા કરે છે આમ કરતાં છ મહિના
થઈ ગયા. જ્યાં બોજારીએ જાય ત્યાં સૌને એમ યાચ કે આજ
શબ્દક્રમારને ફાટલા કેમ બહોરાવાય? મુનિ જેઠ વજર સમ
ભાવમાં જ વિચારે છે એક વખત ત્રણ ખડવા અધિપતિ
કૃષ્ણ વામુદેવ, મુનિને એતાં હાથીની અનાદીથી ભિતરી તેમને
વડન કરે છે આજુબાજુના લોકો વિચારે છે "આ તો દેવા
સત કે ત્રિભુવનપતિ તેને વડન કરે છે? આ એઈ એક વૃક્ષ
હંસુમુનિને યાર લાડવા બહોરાવે છે મુનિને એનો કયો
અનદ નથી જ નેમિનાથને એ લાડવા મતાવ્યા, તો ભગવાને કહ્યું
કે એ ત્હારી લલિતો આહાર નથી કૃષ્ણની લલિતો આહાર
છે આ સાંભળી છ મહિનાના ઉપવાસી કયો જ વિચાર કર્યા
વિના એ વાત સ્વીકારી લે છે ને ભગવાન નેમિનાથને તારણ
હાર ગણે છે લાડવા પર વળા જાય છે બોજારી કરતા મુનિએ
પૂજ જ ઉપયોગ રાખવો બોઈએ, તે કરતા અનેકજણે
ઉપયોગ આજ પ્રસંગે રાખવો બોઈએ. જેમ ધર્મધોપમુનિના
શિષ્ય શ્રી ધર્મ રૂપિ અણ્ણ રે દીડીયોની કણ્ણ આણી છવ અને
કાયા જુદા કર અવી કાતિલ ઝેર સમી કડવી તુ બદોને આહાર
પટપટાવી (પી) ગયા! ધન્ય ॥ એ મુનિને, જેમણે દીડીયોની દયા
આણીને પાતળા દેહને વોસરાવી દીધા! અહિં હંસુમુનિ લાડવા
ચાહે છે, બૂંડા કરે છે

ધી, બોળ અને ઘોટથી લાઠવા થાય તેમ મન, વચન અને કાયાથી કમ બધાય છે. સમય ન આવે ત્યાં સુધી કમ સત્તામાં પડ્યું રહે છે. આત્માને ઘોટી રહે છે. કમ ભોગવાઈ બાકી ત્યારે કમ આત્માથી છુટું પડે છે. દરેક સમયે જ્ઞાના વરણીય કમનો ઉદય થાય છે. નહિ તો કેવલજ્ઞાન થાય. જ્ઞાનાવરણીય કમનો ક્ષયોપશમ થાય પણ થાય જ. તેથી મતિજ્ઞાન, ક્રિયજ્ઞાન, મતિજ્ઞાન, ક્રિયજ્ઞાન સમયે. જ્ઞાના વરણીય કમમાં પણ ક્ષયોપશમ થાય થાય છે. તેથી ક્રિયજ્ઞાન અને ક્રિયજ્ઞાન છે. વેદનીય કમનો ઉદય પણ થાય છે. જ્યાં સુધી કમ ઉદયમાં આવી જાય ન આવે ત્યાં સુધીનો કાળ અજ્ઞાતાકાળ એટલે કમની બાધા પીડા ન ઉપજવનાર કાળ કહેવાય છે.

જેમ કોઈ જીવે સાતમી નરકનો બંધ પાઠવા હોય અગર તિર્થંજનો બંધ પાઠવો હોય પણ તે અત્યારે ભોગવતો નથી. માટે કમ બાધની વખતે જીવે જૂન જ ઉપયોગ રાખવાની જરૂર છે. મહાપુરુષોને પણ કમના બંધ ભોગવવા પડ્યાં છે. માટે પાછળથી પસ્તાવા કરતાં પહેલેથી જ ચેતવા રહેવું.

દેવાનુમિતિ, ભગવાન મહાવીરના આવડો પાપક્ષી જ હોય છે. હવે મુનિ પ્રાચીન અને નિર્દોષ જન્મા ભોગ લાઠવા થાય છે. બ્યવહારથી લાઠવા થોડા, પરંતુ ભાવથી અધર્મ સુલુસ્થાનકે જઈ હપકમેળી માઠી શુદ્ધ મૂલ્યાંકન નિર્દોષ કરતાં નવમે દસમે સુલુ ઠાવે. કમ બાધ પડેલો. પાંચ જ્ઞાનાવરણીય, નવ જ્ઞાના વરણીય, અને પચાવિધ અતરાય કમનો ક્ષય કરી તેરમા સુલુસ્થાનકના પડેલો જ સમયે કેવળ જ્યોતિ પ્રગટ કરી. પચ્ચરની ખાલ તોડીને મુરત બનાવવામાં આવે છે. તેમ જ્ઞાન જ્ઞાનથી દારૂમેળો છે અને ચાર કમ રૂપી પચ્ચરની ખાલ છે. હવે મુનિને કમના કુચરા પચ્ચરામાં લોડી નાખ્યા. જ્ઞાની કહે છે કે આ દેહ તે

તો જોણુ છે આપ શુ જોઈ શકો છો? આત્મા છે તો જ આંખ દ્વારા જોઈ શકો છો જો આત્મા ન હોય તો આંખ જો તો કોઠી છે જાણનાર-જોનાર કોણુ? તેની તમને જોણખાણુ છે? આજે જો દીકરો દીકરી મરી જાય, તો રડવા બેસો છો, પણ રડવાનું કોને? તમને આત્માની જોણખ છે નહિ અને જો જોણખ હોય તો તમે કોને રડો? આત્માને રડવાનું છે જ નહિ તે તો જાનર, જામર અને જનાર છે આત્મામાં નાન્ય-મોટાપણુ ઈલાઈપણુ, બહાઈપણુ, લગાઈપણુ, એવું કંઈ છે નહિ. અને આત્મા ગયા પછી રહે તો પડ્યો રહે છે જેની તમને ગણના હવી તે આત્મા ચાલ્યો ગયો છે માટે જાણી રહે છે કે તું તારા આત્માની જોણખ કર

પૌવધ એટલે આત્માને પોષવે. સોળ સોળ રેશનો અને ત્રણસો ને ત્રેસક ગામનો વહિવટ કરનાર રાજા પૌવધવા કરે છે, અને તમારે મહિનામાં એક પૌવધ કરવો હોય, અરે સવત્સરીએ એક પૌવધ કરવો હોય તો પણ થનો નથી શુ તમારે જેમ માનવું કે તમારે સાવસો ગામનો વહીવટ છે જો તમે જૈન કુળમાં જ મીને સાચા આવક હશે તો જરૂર તમે યાવક શબ્દના અર્થનો વિચાર કરતા હશે. આવક શબ્દમાં ત્રણ અક્ષરોનો પરમાર્થ રહેલો છે યાવક શબ્દમાં અ એટલે સદ્ગુરુ પાસે અવણુ કરી છવ અને અછવના સ્વરૂપને બાણી તમાં મદ્દા કરવી તે વ એ લે વિવેકપૂર્વક ૧૬ અને ચેતનનું સેદ જાન. મદ્દાપૂર્વક ક્રિયાધમ વટે કમને કાપે તેવો વિવેક

પૌવધવા સ પૂજુ રાત્રિ-દિવસનું હોવું જોઈએ પરંતુ તમે તો જ્યારે નવરા પડો ત્યારે પૌવધ કરી લો છો. પણ મનિપૂજુ પૌવધ તો એક સુર્યોદયથી બીજા સુર્યોદય મુખી રહે. પૌવધ મત લેનાર આત્માઓને આગલા દિવસે પણ અગાર પાવનો ત્યાગ કરવાનો હોય છે અને શરીરની વિખૂટા પણ

કરે નહિ. કાલે પોત્તપ કરવો છે માટે જાણે સુસ્તિય મર્ષ
 વ્યથ ત્યાં મુખી જાવ. પીવાનું આહુ રાખવું તેમ હોય નહિ, તેમ
 અવિશય જાવાની કે નિઃશય ઉઠાવવાની પણ જાવના મની નહોતી.
 માટે જ્ઞાનપૂર્વક ક્રિયાઓ કરે. શાલિભદ્ર કહેતા જોત જોત સ્ત્રીને
 મોકલે છેડી રહ્યા છે જો જનર તેમની જંહેન મુલકાને પડી.
 પતિ ખન્નાને નવગવતા ભાર્ગના વૈરાગ્ય લેવાના નિશ્ચયે આંખમાં
 આમુ આલ્યાં અને તે પતિના ભરદા ઉપર પડ્યાં. પતિએ કારણ
 પૂછતાં જણાવ્યું. મારે ભાર્ગ વૈરાગ્યને પમે જઈ રહ્યો છે
 અને તે વૈરાગ્ય જોઈને સ્ત્રીને વળે છે. જત્રીય કિમ્મ બાદ વૈરાગ્ય
 લેશે. ” ખન્નાણ જોઈકમ વેગમાં આવી જવા અને જોડ્યા-જોડ્યા
 થયેની દીક્ષા લેનારને જળી વાજકા શા. મુલકા બોલી નામ.
 “કહેવું સહેલું છે પણ કનુ દોઢલું છે. ” ખન્નાણ કહે મુલકા,
 હું અત્યારે જ તારે મોકલે છેડું મું મુલકાએ વલ્લુ કહ્યું પણ
 માન્યું નહિ. જોનું ઉપકાન શુદ્ધ છે નિનિત્ત માત્રથી જો બત્રી
 જવા. શાલિભદ્રને જઈને કહે છે. હવે નીચે જિતરે. અને
 કલ્યાણને પમે લગનપ્રવાણ કરે. સમયને પ્રમાદ ન કરે. ”

જ્ઞાનીએ પોત્તારીને કહ્યું છે. સમય જોપમ! મા વમાવય
 દેવાનુમિત્ત, અહીં કેઈ ખન્નાણ છે કે? જગ્યાએ શાલિભદ્રને
 ખન દોહવવાળા ખન્નાણ અને શાલિભદ્રને કાઈ કમી નથી છતાં
 સમયના પમે જવા-પ્રવલ્યાને અગીકાર કરવા ઉત્સુક બન્યા
 છે આજગ શુ થશે તે અવસરે નિશ્ચારીશું.

મહાશય ઉઠાવન પોત્તપચાલાની અદર આદમ ચિતવન
 કરે છે ત્યાં કેવી ખમ અમિકા કરે છે તેના જાવ અવસરે કહેવાશે.

આ પછે ચરિત્ર

કુવર હસને કહે છે તું મને ઘરે લઈ જવાની કહી છેડી કે
 જરતુ હસ કોઈ દિમામે માનતો નથી. કુવરને તેવાર મનું પડ્યું

કુવર જાત મુન કહે હસને, કેસે બના દોષ!

બીડા પીકે જે મરે જમી. રજ લેજે કે તોય દો. ” કુવર

‘મારી પીઠ ઉપર બેસી જાવ.’ તિર્યાંચ પણ ખામ તેટલું કામ કરે છે નિમક હરામ કરતું નથી પણ નિમકહલાલ કરે છે એક કુતરાનું દેહાત છે

એક શેઠે કુતરો પાળ્યો હતો. કુતરાને પણ સાથે બાંધી શેઠ શુદ્ધ જાય, એક દિવસ ચોર આવ્યા કુતરાએ બસાબસ કરી, પરંતુ શેઠ ઉઠવા નહિ. કુતરાએ શેઠને પગે બટકુ બંધુ તો પણ શેઠ જાગ્યા નહિ જતે ચોર ચોરી કરી ચાલ્યા જ્યાં કુતરાએ બહુ ખેંચા ખેંચ કરી એટલે પણ સાથે બાંધેલી દોરી તૂટી ગઈ કુતરો ચોરની પાછળ પડ્યો ચોર જામ્યો તો પણ પાછળ ને પાછળ જાવ છે છેવટે એની જોરથી ડાંગ મારી કે કુતરાના પ્રાણ જ્યાં સવારે શેઠ કુતરાની તપાસ કરે છે ત્યારે બધી વાત સમજાવ છે શેઠની મિલકતનું રક્ષણ કરવામા કુતરાએ પ્રાણ શુભાળ્યા કુતરો મરેલો પડ્યો હતો ત્યાં ધનની તપાસ કરી તો ધન પણ મળી ગયું શેઠે કુતરાનું જે લાલન-પાલન કર્યું હતું તેનો કુતરાએ બહુલો વાળી આપ્યો.

આ હંસ પણ કમળાશી મુક્ત થવા આ પકકુવરને પોતાની પીઠ ઉપર બેસાડીને લઈ જવા તૈયાર થયો. બહીમા હરેક વેપારીને ત્રણ દિવસનો પકાવ છે આ પકકુવર જુસ્સા રીતે હંસની પીઠ ઉપર બેસીને જાવ છે ત્યાં શુ બનશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન આડત્રીસમું

(શુક્રવાર, તા. ૧૪-૮-૧૯૧૩)

મુજ બધુએ! જનતજ્ઞાની મહાપુરુષો જનતાના કમવાળા
અર્થે કેવો સરસ માર્ગ બતાવી ગયા છે? ‘હવેશો તો હવેશ
પડશે, છેદશે તો છેદાવું પડશે, લેદશે તો લેદાવું પડશે. વેર
કરશે તો વેર સોઝવવા પડશે. જોડવાર મરશે તો હથવાર મરવું
પડશે. કમના ઠાવઠામાં હથવાર સિદ્ધા સોઝવવી પડશે. માટે
પરમાંથી સ્વમા આવી જાઓ. આવકપણ પામ્યા છે તો આવક લેવો
અવકાર કરો. બારજત આકરો. સવવિસ્તીપણ ન લઈ શકો.
ત્યાં સુધીમા હેથવિસ્તી તો જરૂર બને.

સ્વ-પરના વિવેકવાળા અને જડ ચેતનના લેદજ્ઞાનવાળા મહા
શબ ઉઠાવન પૌષધ કરી બિતવન કરે છે કે માત્રુ રાજ્ય, મારી
સપત્તિ, મારી શણી મારા સવાનો કોઈ બંધે સહાયમૂલ નહિ
આવ સહાયમૂલ છે જિનેશ્વરનો ધમ

સાચો સખાચો જીને માત્ર એક જ ધર્મ
ધમ વિષ્ણુ જતાં જીને, બધું સોઝવવા કર્મ
ભગી બેને જન્મમા તુ ”

વિવેક ઉઠાવનને જીવતાં શીખવ્યું છે જ મીને જીવતાં
શીખવું અને જીવીને મરતાં શીખવું તેમાં પણ વિવેક કેળવવો
એકરશે. જાવ આત્મા તરફ વળવો છે અનેકવાર સેત્રાં કરેલા
પૌદ્ગલિક ખડાઈો સાથે નથી આવતા સોજથી નહિ ત્યાજથી
મોક્ષ મળે છે વગેરે આત્મચિતવન બાલે છે

સત્યમય જીવન જીવતાં શીખો. સત્યથી વેપાર નહિ બાલે
એમ માનવું તમારી જમણા છે સત્યથી અવકાર સરજપણે

ચાલશે. ચારપાચ રૂપિયાની ચોરી કરનારને પકડાવો છો, પરંતુ
ઢંધા પર હાથ મૂકીને પૂછો કે તમે કેવા છો ? અસત્ય બોલનારા,
અને એકાંત ધન લેખી કરનારા ધોળા દિવસના ચોર ખરા કે નહિ ?
સત્ય અને સહાચાર વિના કમંજીબન કરી છૂંશે નહિ. જાણે માનવી
તુખ્વા પાછળ પડી ખસેકમાકેટ કરે છે, અસત્ય બોલે છે, અન્યને
છેતરે છે મહાત્માગાંધીજી ફર્સ્ટ ક્લાસ મળતો હતો છતાં ' મારા
બધુઓ ઘડ ક્લાસમાં ટીંગાય છે ' એ વિચારે ઘડ ક્લાસમાં જ
બેસતા. એમાં સાદાર્થ અને નીતિ બંને છે પાપથી દૂર રહી
આત્માના સ્વરૂપમાં રમણતા કરે.

ચોરીનું ધન રાખવું એ પણ પાપ છે કહાવ્ય કમ્માવ્ય જ
મોક્ષ અર્થિ. અન્યાય, અધર્મ, અનીતિ કરી ધન મેળવશે તો
તેનાં કડવાં ફળ લોગવવા જ પડશે. પ્રત્યાખ્યાન કરે. કે અમે
ચોરાઉં માત્ર કે ચોરાઉં જનુશ લઈશું નહિ. પાપના દરવાજેથી
પાછા ફરી જીએ.

એક પ્રસંગ છે એક મહાપુરુષ પ્રવચનમાં બાર વાતો
મહાત્મ્ય સમજાવી રહ્યા હતા મુખ્ય વિગત હતો અયૌષ્ય
શ્રવક ચોરાઉં માત્ર ન લે ચોરીના કામમાં મદદ કરી વિભાવના
ન લખ. એવો વિચાર આવે તો શ્રવક પ્રાચલિત રૂપે ત્યાંને
ત્યાં ક્ષેત્ર વિશુદ્ધિ કરી લે. મહાશયથીના પ્રવચનની એક મરીજ
પીપરમીટ વેચનાર ઉપર સારી અત્રર ઘણે તેણે પ્રતિજ્ઞ લીધી
કે અણુદીધી વસ્તુ લેવી નહિ. સતેને પણ ભગવાને એવું જ
દેશ્યન કર્યું છે

અિઠમ્મત્ત મચિત્ત યા અપ્પ યા અર પા વહુ ।

દન્તલોહણ મિત્તં પિ ડગ્ગહંસિ અન્નારપા ॥

દસ ને. અ. ૧ ગ્રાંથ ૧૪

વસ્તુ સંધેત હોય કે અચેત, અસ્પ હોય કે વધારે પરંતુ
માલિકની આજ્ઞા વિના હાત જોતરવાની સગી સરખી ન લેવાય.
અમલોપાસક અણુદીધુ ન લે. ખતોપાસકની તો વાત જ નથી

પેલા જરીબ માણસ મહાત્માના જવનોનું ચિતન કરતો જમીન ઉપર બેઠો છે ત્યાં પોખી જમીનમાં સળી ખોડી બેઠો તો ત્યાં મૂંઝવણ રત્નોથી બરેલો ઝગઝગતો ચરૂ બેયો. કેઈ દિવસ ખાવ પેસા હાથમાં આબ્યા નથી. હવે શું કરે ? પ્રતિજ્ઞાનું, પાલન કરે કે ચરૂ લઈ લે ? પોતે પોતાના નિયમમાં દૃઢ છે જે નિયમ શ્રી સાત બસનમાં શસ્ત્ર ધાવ છે તે આત્માની શ્રી સ્થિતિ ધાવ છે ? બસનોનું સ્વરૂપ સમજાવતાં કહ્યું છે :

“ પુત્ર જ માંસ જ સુપ જ દેશ્યા પાપાર્થિવોરી પરદાર સેવા ।
પ્તાનિ સ્ત્રાનિ વ્યસનાનિ હોલે, હોપરિવોર નરકે પ્તન્તિ ॥

જુગાર માંસ, શરૂ વેશ્યાગમન, વબેરેને બસનો ક્યાં છે પરંતુ પ્રથમ બસન પુત્રને ગણ્યું છે એકાદ જાનની જે જુગાર રમ્યા છે જુગારથી બધાં બચન આવે છે જુગાર રમવાથી માનવની માનવતા પણ પરવારી બાક છે ખમીરાબ જુગાર રમ્યા તો કેવું અનિષ્ટ પરિણામ આબ્યું ? જુગારી ખીમી ખીમી સાતે બસનોમાં પડે છે માટે આજે જ પ્રતિજ્ઞા લઈ લે કે જુગાર રમશો નહિ.

પેલા જરીબને જાણીથી વસ્તુ ન લેવાનું પ્રત્યાખ્યાન હતું ચરૂ મૂંઝી દીધા ને ઘર તરફ ચાલ્યો. થોડે જાગળ ગયો કે લોભસક્તિને બેર કહ્યું લોભ બધા પાપનો બાપ છે એ ગરૂની પાસે આબ્યો. આવી મિલકત ક્યાં છેડી રહી ? જલે ચરૂ મૂંઝીને આલવા માંડ્યું થોડે દૂર ગયા પછી નિવાર આબ્યો કે આવી તુચ્છ વસ્તુ માટે મારો નિયમ કેમ છેડી રહ્યો ? ” નિર્મુખ ક્યો કે કેઈ પણ કિસ્સાને આ ન જ બેઠાં. આમ આર વાર ગયો ને વાર વાર પાછો આબ્યો. આત્મા ! આ રત્નો નથી પણ કંકરા છે આ મુજને આપનાર નથી, પણ દુઃખને આપનાર છે, રાતે ઊંઘ ન આવી. નિયમ છેડવાનું મન થયું તે કારણે હૃદયમાં પચાત્તાપ ઉપદ્યો જરીબ છે છતાં ખનની કિંમત નથી પણ ખમની છે તેની પત્ની પૂછે છે કે તમને ઉંઘ કેમ નથી આવતી ? જાણી જાન કહી પત્ની કહે : તમારી પ્રતિજ્ઞા છે મારી નથી, માટે આલો, હું લઈ

આવું” પરંતુ ગરીબે કહ્યું : “ જો મારાથી ન હોવાય તે તારાથી પણ ન હોવાય.” પત્નીએ કહ્યું : “ ધન્ય છે તમને કે આટલી ગરીબાઈમાં પણ ખર્ચ પાળો છો.”

આ બધી વાત દીવાલ પાછળ છિપા રહેલા બે ધોરોએ સાંભળી ને ચર્ચની શોધમાં ઉપડી ગયા, ચર્ચ તો ત્યાં પડેલો જ હતો. રત્ન કેવાં છે તે જોવા અહર દ્વાય નાખ્યો તો વીંછીએ કંઈ દીધો. બીજાને પણ એ જ અનુભવ થયો. ગુસ્સે થયેલા ધોરો ચર્ચ લઈને પેલા ગરીબને ઘેર ગયા ને વીંછીના ઠાળને તેને અનુભવ કરાવવા છાપડુ ફાંટી ચર્ચ તેના ઘરમાં નાખ્યો. પરંતુ એ ધર્માનુરાગી ગરીબને માટે વીંછી મટી રત્ને બની ગયાં. ગરીબ તેને અહતો પણ નથી. પ્રાયશ્ચિત્ત કેવી રીતે કર્યું તેના જ વિચારમાં છે.

બધુઓ ! ભક્તી પ્રારબ્ધને આધીન છે તમારા જીવનની ક્ષેત્રવિશુદ્ધિ કરવા તૈયાર થઈ જાઓ. પર્વના દિવસે આવે છે પર્વ આઠ છે, કમ પણ આઠ છે જોવો. પુરુષાર્થ ઉપાયો કે કમના ફળોમાં અહ્ય સનયમાં ખર્ચેરી ચકાવ. સ્વ તરફ પુરુષાર્થ કરો.—

“ નિઃ કામસ્વરૂપુ જ્ઞાન શ્રુતી,
નથી મમતી પ્રભુની વાણી જાણી,

જેથી મોક્ષ ન પામી ચકાવ મહાવીર સ્વામી

મૃત્યુ પછી જન્મ હોવો કે ન હોવો એ પોતાના હાથમાં છે પૂર્વે જનત જીવો સિદ્ધ થયા ઉ ચૌદમા સુલ્લસ્થાનકે આવે ત્યાં પાંચ દુઃખ અક્ષરનો ઉચ્ચાર થાય જોડેલો કાળ અયોગી દશા પ્રાપ્ત કરે, પછી સર્વ કમ અને શરીર છુટી બાય અને તિલ્લ થાય. ઉદય હરે તો દીક્ષા લેવાશે જોવો નિચાર ન કરાય. જૌહારિક શરીર હોલી અને માસચણ છે છતાં તેને વખાણુ છે કેમ કે તે મોક્ષ જનારુ આપન છે

શબ ઉદ્ધાવન પૌષ્પશ્યાળામાં સ્વાત્માનુ ચિંતન કરી
રહ્યા છે હવે શુ વિચારણા કરે છે તેના બાબ અવસરે કહેવાશે.

અપક ધારિત્ર

અપકકુવર હમની પીઠ ઉપર બેસીને બાથ છે મગન-
વિહારી હમ સિદ્ધિઓ ખમીવતીને મહેસે પહોચી તેને દાર
જોલવાનું કહે છે અવાજ આજગી ખમવતી વિચાર કરે છે કે
આ કેનો અવાજ છે ? ખમવતી, પતિ પ દેશ ગયા પછી સમુ-
ગ્રાર સજતી નથી. જાણવું જવત ખારણુ કરનારે સમુગ્રાર
ન મુજવાં બેઠાંબે.

આજે તો માનવતા મૂલ્યાર્થ રહી છે નાઈલોન જેવાં આજ-
કલાં કપડાં પહેરાય છે બેનારની દિશ્તિમાં સુખમ વાત થાય બેવું
ન કરવું બેઠાંબે. આજના મોલુલા મા-બાપ રબાને દિવસે
આગકેને લઈ નાટક સીનેમા બેવા બાથ છે બેવું શુ પરિણામ
આવે ? સસ્કાર અને ધારિત્રની પકતી થઈ રહી છે.

ખમવતી સૌમાઅન્યા જ સમુગ્રાર માત્ર રાજે છે સ્વાદિષ્ટ
લોજનનો પણ ત્યાજ કર્યો છે વૃક્ષ પરના ફળને પાંખી કેાથી
ખાવ છે યાજ ઇન્દ્રિયોને સુખમમાં રાખી કયો તો કામરૂપી
પાંખી તેને પીડા નહિ ઉપજાવે. પાંખ ઇન્દ્રિયોમા બે ઇન્દ્રિયો
કામી છે અને ત્રણ સોગી છે આંખ અને કાન કામી છે ખમ-
વતીએ જામી ઇન્દ્રિયો ઉપર સુખમ કેળવેલો છે મમ્મસતે
અપકકુવરે જાણવું જાણકાંબુ બે બાણે છે કે મહાન ધારિત્ર
શાલી ખમવતી જાણાર જાણવું જોતરી જ નહિ. અદરથી
અવાજ આંબો : “ કેાણુ છે દુહા ! આંબો બા. માથે પતિ તો
પરદેશ ગયો છે અપકકુવરે કહ્યું : હું અપકકુવર છું ના ? હે
ખમવતી, જાણવું જોલો. ખમવતીએ જવાબ આંબો. જોલ
નામે આવનાર-તને જાણ નથી કે હું બેઠી નથી. મારા
શિવજનનું રક્ષણ કરનાર હબાર દેવ છે પરમી સામે દિશ્તિ કરતાં

તને શરમ નથી આવતી? શબ્દ જોવો શબ્દ પણ સીતા સામે
 દુષ્ટિ કરી ટકી શક્યો નથી, માટે તારી દષ્ટિ શુદ્ધ કરી,
 જ્યાંથી જાઓ છે ત્યાં જાયો જા." અપક્રમણ કરે છે -
 "તારે દ્વારે કોઈ દુષ્ટ કે અભાગી નથી જાયો, પરંતુ હું પોતે
 અપક્રમણ જાઉં છું." ધર્મવતી હવે શો જવાબ આપશે તે
 અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૨૯ મું

(ગ્રામ્યાર તા ૧૫-૮-૧૯૬૩)

શુભ બધુજો, નાનાજો અને બહેનો! આજનો મંગલકારી
 પ્રમુખ જ્ઞાન ૧૫ ડી પ્રતિજ્ઞાનો છે જે બાઈજો અને જે બહેનોની
 આગે પ્રતિજ્ઞા થવાની છે બાર જાની અજ્ઞા ધોયા જાને સામ
 રની ઉપમા આપી છે જાકીના જાને નહીં અમાન છે જે મહા-
 સાગર જોગથી જાય છે તે નહીં, આજોગિયા પણ જોગથી
 શકે છે જ્ઞાનયજ્ઞ જાની પ્રતિજ્ઞા આજની ધારપર વાલવા
 જેથી શક્ય છે

શુભ્રવ જામમાંગે વ જિવ્યગા પરિવ્રજવ ।

ગંગાકાપાણિ શાપ્પાણિ વગ્રજાત વણિદાનવ ।।

(૭ મુ. જા. ૧૧ અથવા ૧૪)

શામલે મ છાવવા મુશ્કેલ છે એર ખાનારની ૧૩ છાવવા
 જામે છે પરંતુ જાજ્ઞા ૧૫ મેવનારના જોવાજાવ જામે છે ૨૨ જ
 ૫૫૫ મુજ છે

"મુજ એ છે અપમનુ જાર એ છે મહાદેવનુ

ધિગુન જાને તે ૨ નિવ દા જાવા નજે"

નિર્મલમુનિ મૈત્રેય સગથી સહા દૂર રહે છે એમાં રોજ
જાને એવા ચિત્રો કે પ્રસંગો જોતા નથી. જાણનાં તેજ
જાળજ ધન્દુનું તેજ પણ વ્યાપ્ત છે જાણવારીને પગલે પગલે
નિધાન અને લલિતે તેજ ફેલાય છે એના પ્રભાવથી અગ્નિ શિતલ
જને છે સીતાના સતીત્વના તેજ આડે રાગજી કાંઈ કરી શક્યો
નહિ. અગ્નિ પરીક્ષા વખતે અગ્નિ શિતલ થઈ ગયો.

સુદર્શન શેઠ પોતાની ખત્તી સિવાય દરેક સ્ત્રીને માતા-જીને
તુલ્ય ગણતા. એક પ્રસંગે જાણવારાણી તેમને દેસાવવા પ્રવર્ત
કરે છે પરંતુ સુદર્શન શેઠ કબ્બા નહિ. માણુ બધા પરંતુ જલ
ન બધા એવા તેનો નિરાધાર હતો.

મેરુ એ ખત્તી મૂળે સર્વ કરે જાણકાર
તો પણ મેરુ સુદર્શન, સિવજન જુદા તલવાર.

જાણવારાણીએ શેઠ પર જાળ મૂકતું ત્યારે શબ્દજો ઉપર
પ્રમાણે કહ્યું. શબ્દજો શેઠને કહ્યું, મૌન ઊઠી સાચી વાત કહી
દે, પરંતુ સુદર્શન શેઠ કાંઈ બોલતા નથી એટલે નિયમ પ્રમાણે
તેમને શૂળીની શિક્ષા બહેર કરવી પડી. સાચુ બોલે તો શબ્દનું
મૂલ્ય યાદ છે. ડુંકુ બોલે તો મૂળાવાદ લાગે છે રેવાનું પ્રિય,
શેઠને મરવામાં ને જીવવામાં સરખો જ્ઞાનદ છે તે વિચારે છે
કે પૂર્વના કર્મોદયથી જે ઉદયમાં જાણુ છે તે વેદી હેવુ ઉઘટે
મહાજન શેઠાણીને કહે છે કે તમે શેઠને સમજાવો. પરંતુ
શેઠાણી કહે છે કે સત્ય જીતવાનું છે જે હૃદયના તાલ્લાવાણામાં
વજાર્થ જપુ છે તે સત્યને કહી જાંચ આપતી નથી.

ઉઘટે શૂળીને થોડા ચિન્હો પડેશથી સુદર્શન શેઠને વધ
સ્થાને લઈ જવામાં આવે છે સુદર્શન જાતમાના જાનમાં રમણ
કરે છે. દેહનો નાશ થયો જાતમા તો જામર છે. આ તો મારા
કમલ ઉપાદાન છે શબ્દનો જરા પણ રોન નથી. મારે મારી
સાધના નથી ઊઠવી. જોઈએ વિચારો ચાલે છે જાણવાથી

અધિક ઠોઠનામાં બળ નથી જેના હુકમમાં સત્ય તાણાવાણાની જેમ વણાઈ ગયું છે તેને કદી આજી આગલી નથી તમને છે આટલો વિશ્વાસ કે પ્રહારમાં કંટાળી ચૂક્યા રહેલી છે ! રાજા પણ વિચાર કરી રહ્યો છે કે આ રાણી એકલી બધું બાલ્યા કરે છે પણ ચેક કદી આવા હોય નહિ. આ તો પચ્ચર પર ઠમળ થયે, અદ્ભુતમાંથી અગારા કરે અને સૂર્યોદય પશ્ચિમમાં થાય તો પણ સુદશન આવું અકાર્ય કરે નહિ, બરે ! ચેકની રબેરજમાં ખર્ચ પરિણમ્યો છે આવા પુન્યાત્માને હું જે શિક્ષા કરૂં છું તેનાથી હું કંઈક તો નહિ બાંધું. શિક્ષાની બહેરાત કરતા શબ્દને આટલો ભય છે વિચાર કરો કે અભય રાણી કરતાં સુદશન ચેકની રાજાના હુકમમાં કંટાળી પ્રતીતિ છે ! તેમ જ ચેકાણી મનો રમાને પોતાના પતિ સુદશન પ્રત્યે કંટાળો વિશ્વાસ છે કે પોતાના પતિને શૂળીએ ઘડાવવાની બહેરાત થઈ છે, તો પણ તે અભરાવી નથી. કારણ કે તેને પોતાના પતિ ઉપર પૂર્ણ વિશ્વાસ છે મનોરમાએ તથા બાળકોએ બારે આહારના પ્રત્યાખ્યાન કરી નવકાર મંત્રનું સ્મરણ કરૂં છું ! ચેકનો એવો તો પુન્યનો ઉદય છે કે તેની સ્ત્રી તથા બાળકો તેના જેવા જ પવિત્ર છે

એવે રાજાએ ચેક નહિ બાલવાથી સુદશનને હોવિત ક્યાંબા અને કામીની સજા કરી. ચેકને શૂળીએ ઘડાવવામાં આવ્યા.

સુદશન ચેકને યજ્ઞીએ ઘડાવ્યો. મનમાં સમર્થ નવકારણ યજ્ઞી મરીને બધું સિંહાસન, સિંચળ તણા રણ નાવડ

હુએ શિવજનો પ્રભાવ ! શૂળીનું સિંહાસન ઘર્ષ ગયું ! દેવો મુલુઆમ કરે છે આમર વાંકે છે, છત્ર ઢોળાય છે સૌ આશ્ચર્યથી બોઈ રહ્યા રાજાએ કહ્યું ધન્ય છે, સુદશન, હું, તને ન્યાય ન કરી શક્યો. નારો અપરાધ લખા કર. માંમ

એ માગીશ તે આપીશ," સુદર્શને માળ્યુ "માતા જનમધાને
જનમધાન આપી વેરનો જાહેરો લેવાનો વિચાર સરજો ન કર્યો
શુ શેડની ઉદારતા ! જલ્લત્યવની એ તાકાત છે, શક્તિ છે

આજે શક્તિ લાવવા જનાવશેના કાળજાની કોહસીવર જ્યોર્જ
નેવી હવાઓ લો છે, પરંતુ જ્યાં લોખના સેવનમાં જનતો
કાળ કાઢ્યો છતાં તુમિ ન ધર્મ ! લોખના સેવનથી તુમિ વધતી
જાય તેનાથી તમને શાંત નહિ થયે. એ તમારે શાંતિ બેઠતી
હોય તો સ્વરૂપની સાવધાનીમાં ટકી જાવ. આત્માનો સ્વભાવ
જાતા અને છતાં જી વિહારી ભાવ એ તેનો વિભાવ છે. આત્માનું જીવન
કરનાર જી આજે જ્યાં જુઓ ત્યાં સિનેમા નાટકોથી વિષયો
વધ્યા છે અને પછી સિનેમા બેનાથ કહેશે કે જમી ખામિઠ સિનેમા
બેઠજો છીજો પવુ જોમાં જુઓ શુ ? જી પ્રકરોનાં નજરા કે
બીજી કંઈ ? જલ્લા જાહેરોસની વાત તો એ છે કે સિનેમાની
ટીકીટ-ખારી આગળ વૃદ્ધ માણસો પવુ લાઈનમાં ઉભેલા
બેવામાં આવે છે અને, ધરડાની જ્યારે જ્યાં જુઓ નથી
મળતી ત્યાં બાળકોને શુ કહેવું ? વડિલોને વિનવી કંઈક કે
જ્યાં મુખી તમારૂં જીવન નહિ મુખારો ત્યાં મુખી બાળકોના
જીવન ઉપર કેવા સરકારો પડે ? જ્યાં મુખી કામના નહિ હોય ત્યાં
મુખી સાચી શક્તિ નથી મળવાની, માટે જલ્લત્યવ પાળવાને યોગ્ય
ધાઓ કંઈ મુખી દુકાળીઆ કોર જેવા નજજા ધધને બેઠી
રહેશે ? ભૌતિક લોગો લોગવતા તમે જ લોગવાઈ જાઓ છો.
જને મુખાન ભાઈ જોને સબોટે જલ્લત્યવની પ્રતિજ્ઞા છે શાસનના
મુખા ! દવ જોએ જોકે દિવસના જલ્લત્યવમાં ૧૮૦ ઉપવાસનું
ફળ જી જોકે દિવસના અજલ્લત્યવમાં અસખાતા અમુચ્છિમ
હોતોતેમ જ ઉદનવજાખજબ જ હવા મરે છે માટે સવમ કેળવી
જલ્લત્યવ જનમાં આવે, આપરેશન ઉપર જવા કરતા દુષ્ટવૃત્તિઓનું
આપરેશન કરો, તે જ વધુ મેઠ છે

આને આઝાદ-દિન છે, સ્વાતંત્ર્ય દિવસ છે આઝાદી ઠેને કહેવાય ને તે કેવી રીતે મેળવી શકાય તે સમજવાની જરૂર છે વિદેશી બંધનમાંથી મુક્ત થયા, પરંતુ જ્યાં સુધી આત્માની આઝાદી ન મેળવે ત્યાં સુધી સાચી આઝાદી નથી મળી. અનાદિ કાળથી આત્મા બુદ્ધિ, મન અને ઇન્દ્રિયોની શુદ્ધાભીમાં પડ્યો છે કઠોરતા છોડી નિર્મળ ને હયાળુ નહિ બને ત્યાં સુધી શુદ્ધાભીમાં જ રહેશે લોભ લાલચ, ક્રોધસ્વાદ્ય અને દુષ્ટવૃત્તિ બંધનમાંથી નહિ છૂટે. ત્યાં સુધી શુદ્ધાભી જ છે આવડી કાલથી આરભાવા પશુ પક્ષપર્વથી ઉપાધિમાં પીઠાએલા માનવીને સુખિત આપી, સમાધિ પ્રત્યે લઈ જવાનો પુરુષાય કરે.

આત્માથી પર એવા કશુંક પદાર્થ ઉપર આધાર રહેલ નામક ન રહે.

સુખકમૂલે જહા કજ્જે સિંચમાણે જ રોહતિ ।

પદ્મ કમ્માણ રોહતિ મોહવિસ્રે જયં ગય ॥

(સ્વામીજી બા ૫ વાચા ૧૪)

મૂળ સુકાઈ બધા પછી જમી તેજું પાણી સિંચવામાં આવે તોપણ તે પાણી લીધું છમ થતું નથી તેમ મોહનીય કર્મનો ક્ષય થઈ જતાં પાછાં કર્મો ઉત્પન્ન નથી થતાં માટે મોહનીય કર્મો છેલ્લે મમત્વ જ માર છે આસક્તિ જ સંસાર છે બન્નેને છોડવા શીખે. લગ્ન પ્રસંગે પાડેશીને ત્યાંથી હીરાના ઢાળીના લાવી પહેરા છે પરંતુ પ્રસંગ પૂરો થતા પાછો સોપી દો છે, તેમ શરીર પર મમત્વ ન રાખે હીરાના ઢાળીના કરતાં પણ શરીર મૂલ્યવાન છે પરંતુ આ માં એથી પણ મહાન છે સમય આવે હીરા ને શરીર છોડી કેવાં પડે છે તૃષ્ણા ત્યાજે. સાથે શું આવશે ? ધન, દોહત, પુત્ર, પુત્રી બગલા મોટર ? કોઈ નહિ આવે હીરાને ચોકિયા બનાવવા વેકિયા જેવાં કાર્યો કરે છે. વિન્યાસપાત, દગાપ્રપચ કર્યા પણ કોઈ સાથે નહિ આવે.

આને શ્રદ્ધામયની પ્રતિશબ્દો અપૂર્વ પ્રસંગ છે પ્રતિજ્ઞા

દેનારે જાનપાનની મર્યાદા સ્વીકારવી જોઈશે. નાટક શ્રીનેમા
છોડવા પડશે. નવવાદથી શુદ્ધ જાણવડું પાલન કરવા પ્રયત્ન
શીલ રહેવું જોઈએ. દુનિયામાં જોવો કોઈ ધર્મ નથી કે જેણે
જાણવડની પ્રશસા નહિ કરી હોય. જેન સૂત્રમાં કહ્યું છે

અમ્! યતોષ વંમચેર તથનિયમનાથ દંસજ્જરિત
સમ્મત વિષયમૂલ યમભિયમગુણવ્યહાનજુર્ત દિમર્થત મહત
તત્તેયર્થત પસત્ત વંમીર પિમિયમગ્ગ ।”

અથ આકરણ, ચોથો સ્વર સ્વ ૧

અવવાન મુખમાં સ્વામી જ જૂને જાણવડની વિષય કહે છે
જાણવડમાં જાણ અને ચમ મે ચબ્દો છે જાણવડમાં જાણ
જ સદ્ગુણોનો સમાવેશ થાય છે જે દ્વારા જે ક્રિયાની પ્રાપ્તિ
થાય છે તે જાણવડ જે પ્રમાણે વૃક્ષમાં થડ, શાળી, ફુલ, પાંદડાં
હોય છે પરંતુ જાણનો આધાર મૂળ છે તેમ જાણવડ પણ
અમી જ ઉત્તમ ક્રિયાનું મૂળ છે. આત્મસ્વરૂપની રમણતાથી
જાણવડનાં સ્વરૂપને જોળજો.

રાજ્ય ઉદાઘન પૌષધશાળામાં જીવ આવડની મારફત પૌષ
ધ્યત લઈ આત્મચિતવન કરી રહ્યા છે આવસ્તી નગરીમાં
જીવ, જીવવ જોઈ તત્ત્વને જાણનાર અતિધનવાન આવડો રહેતા
હતા. ય જની અમલોપાસિકા-અમરપત્ની ઉત્પન્ન નામે હતી.
મહાવીર પદાર્થાની થાત સાંભળી જાણ આનંદિત થઈ ગયા ને
તેમના હૃદયને ગયા. ધનકથા સાંભળી પૂજ સતુહ થયા.

દેવાનુગ્રિયા પ્રાચીન કાળમાં ધનાઢ્ય વેપારીઓ આત્મા
તરફ લક્ષ રાખનારા અને સિદ્ધાંતને જાણનારા હતા જાણને
દેશના સાંભળીને વહના કરી, પ્રમાણ પૂજના ને અર્થો અલગ કર્યા.
પછી જાણને આવસ્તી નગરી તરફ જવા વિચાર કર્યો. ય જે
જાણને કહ્યું દેવાનુગ્રિયા! પુષ્કળ જાનપાન તૈયાર કરો
જાણનો અસ્વાદ હોતા ને પરસ્પર આપતા આપણે પાશ્વિક પૌષ

ખનુ અનુપાલન કરશુ ” બધાએ વનમપૂર્વક શખનુ વચન સ્વીકાર્યું.

આવતી ઠાણે મહાનમ જલકારી પચુપણ પર્વનો પ્રારભ થાય છે આપ સૌ શખ જેવા ઉત્તમ જમણોપાસક બનો આઠ દિવસ મ જલકારી પચ મા આત્માની આરાધના કરો. માસખમણ અને સોગલધ્યાની તપશ્ચર્યાની શરુઆત થઈ ગઈ છે હવે અઠ્ઠાઈની મ જલકારી શરુઆત ઠાણી થશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

ચપક ચરિત્ર

‘ પતિ જથા પરદેશ કમાયા, તુ હે કાઈ બહિચારી
કહુ મે અભી સામુ સસરાસે, તારી હોય સ્વારી હો. ’ ક૦

હુ મારા સામુ સસરાને બોલાવુ છુ તારી બૂરી વસે થશે માટે હે દુધ, તુ ચાલ્યો ભ. ’ ચ પક તો સ્થિર થઈ ગયો. આવી સતીનાં દ્વાર ન બોલાવી શકાય એવી એને પ્રતીતિ થઈ ગઈ.

“ હસ હહે મહ કથ તુમ્હરા ફિર તો લિયા પિછાની,
બોલ કિવાર દોઈ મિલે પ્રેમસે, હુઈ જાત મનમાની હો. ક૦

હસે જમી જાત સમજાવી. ધમ વતીને પણ મધુ કે અવાજ તો ચ પકડુ વરનો છે તેથી તેણે બારણા પાસે આવી ખાત્રી થતાં બારણુ ઉપાડ્યું અનેક તકવિતકે થવા માંડયા : બ્યગબ્યા વિના ખતિને કેવો તુકારો કર્યો ! જળી કમાવવા ગયા પછી એકદમ કેમ પાછા આત્મા હશે છાનામાના જીને મહેલે ન આવવુ બેઈએ, આપ બાબ્યા તેનુ શુ કારણ છે તે મને સમજાવો ’ ચ પકડુ જરે કહ્યું તારી જાત સત્ય છે પાછો આવવાનો વિચાર પણ ન હોય, પરંતુ આકાશવાણી આજળ્યા પછી હસ મને જગતકારે અહીં હઈ આ પો છું ” જમી જાત સાંભળી ધમ વતીએ આમીની ધમા માગી. ચ પકડુ જરે રાત્રીવાચ કર્યો ને પાછલી રાતે જવાની

આશા માંગી. ધર્મવતી કહે છે કે જોમ નહિ જણાઈ, કેમકે મને જાણા વાંધાઈ છે

“ મેં બાઈગા, જાણી નાર કહે, કેસે રહસી આવ,
સાસુ પૂછે જાત ઉઠારી, વિસાકા કથા દે જવાળ ” હેા કડુલા

અપકરુવર કહે : “ હે ધર્મવતી ! હું અત્યારે નહિ શક્તિ હું શુભ્ત રીતે જાઓ છું ને શુભ્ત રીતે જઈશ ” ધર્મવતી કહે છે તમે અહીં રાતવાસો રહ્યા છો એ વાત જાણુલ પાસે જુલ્લી કરીને જાઓ. ’ અપકરુવર કહે ‘ મને અહીં આવતાં જ શરમ લાગતી હતી હું કેવી રીતે તેમની પાસે જઈ ! ” ધર્મવતી કહે : ‘ એ આપ જુલ્લા નહિ થઈ જાઓ તે મારે માથે કલક થાય. અને ધર્મને લાછન લાગશે. આ રીતે હું તમને નહિ જણાઈ ” અપકરુવર કહે છે : “ હું તને આ મારે કાર અને આ મારી મુદ્રિયા નિશાની તરીકે આપુ છું તું જાને જતાવજો જોશી બા બાલુશે કે અપકરુવરે કહે અને મારા જાજ્યાની તું વાત કરજો ધર્મવતી કહે છે : હે સ્વામી, જ્યારે કલક થઈ છે ત્યારે આવા નિશાનો કામમાં નથી લાગતા. પવનજો અજના સડીને નિશાની આપી હતી, છતાં અજનાનું શુ થયું તેના આવ આવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૪૦ મુ

(શુક્રવાર તા. ૧૬-૮-૧૯૬૩)

ત્રણે કાળે સિદ્ધ થયેલી વસ્તુ તે સિદ્ધાન્ત મહારાજા ઉદાહરણો અધિકાર આપે છે પૌરુષસાગ્રાની અદર પૌરુષવત

લઈને ઉઠાવન આત્મચિંતન કરી રહ્યા છે, જેમ શબ આવકે
ક્યું હતું

જાવવાનના હથ નેથી પાછા વળતાં શબ આવકાલને વિચાર
ઘણે કે જાનપાનાદિકનો પરસ્પર આસ્વાદ લેતાં દેતાં પ્રસિદ્ધ
પૌષ્ઠ બદલુ કરવાને જાહેર પ્રજાચર્યપૂર્વક, મણિ સુવર્ણનો,
ઘડન વિલેપનનો તથા શસ્ત્રાદિનો ત્યાગ કરી કોઈની પણ
સહાય વિના મારે પૌષ્ઠ સ્વીકારીને રહેલુ પત્નીને એ પ્રમાણે
જણાવી પ્રાસુક જબ્યા ભેઈ કરીને, ડાબનો સમારે પાથરીને
એ પૌષ્ઠશાળામાં રહ્યા.

બીજા અમણાપાસકોએ ઘેર જઈ જાનપાનાદિક તૈયાર કરી,
પોખલને શબ આવકાલને તેડવા મોકલ્યા. શબની પત્નીએ
વિનયપૂર્વક તેમનો સત્કાર કરી આવવાનું પ્રયોજન પૂછ્યું શબલ
બિરે પૂછતાં જણાવ્યું કે તેમણે પૌષ્ઠ કર્યો છે પોખલને,
પૌષ્ઠશાળામાં જઈ 'નિસિદ્ધી, નિસિદ્ધી' કહી પ્રવેશ કર્યો
ને પૂછ્યું : 'આજે પૌષ્ઠ કેમ કર્યો ?' શબલએ આદીઅવળી
કરી જ વાત ક્યાં વગર કહ્યું "મને ઉત્ક્રાંઠા ઘવાથી પૌષ્ઠ
કરી લીધો છે" પ્રત્યાજ્ઞાન ક્યાં પછી સાવચક્કિયાની વાત
સરખી પણ કેમ થાય ? એ ઘડીની સામાયિક એ દેશવિરતી
સામાયિક છે, તે ધોવીસ કલાકના પૌષ્ઠમત્રની શી વાત ! બીજે
દિવસે શબ આવક પૌષ્ઠમત્રવાળા જ વચ્ચે પહેરી પ્રભુની
દેશના સાંભળવા ગયા. ને વિતસાગવાળી સાંભળી તેમાં તરબોળ
ઘઈ ગયા ત્યાં પોખલ વગેરે આઘ્યા હતા તેમણે શબલને
પૂછ્યું : "અહો શબલ ! આપણે શું નહીં ક્યું હતું ને તમે
શું ક્યું ? આણુ કપટ શા માટે ? જમને જમવૃદ્ધ કરવાનું
કહ્યું ને તમે પૌષ્ઠ લીધો સામે બેઠેલા સવર પુરુષે આ
સાંભળી કહ્યું તમે શબલની હેલના નિંદા ને અપમાન ન
કરો એ ખમ વિરે પ્રીતિવાળો છે તમારી સાથે હતો ત્યારે

પૌષધનો વિચાર ન હતો પરંતુ આ છવનમાં સમયનો જરા પણ પ્રમાદ કરવા જેવું નથી એમ એમને લાગવાથી ઉત્કૃષ્ટભાવ થવાથી તેમણે પૌષધવત કયું " "

જગવાનની વાત સાંજળી શ અમમણેપાસકે તેમને વદના કરી અને પૂછ્યું: "હે જગવાન, કોષધવશ થવાથી છવ કયું કર્મ બાંધે છે ?

હે સજા! કોષધવશ પીડિત છવ આયુષ્ય સિવાયની સાતક્રમ પ્રકૃતિઓ શિથિલ બંધનથી બાંધેલી હોય અને કંઈ બંધનવાળી કહે, અસ્થિસ્થિતિને હીલ સ્થિતિવાળી કહે, મદ અનુભાવવાળીને તીવ્ર કહે અસ્થ પ્રદેશવાળીને બહુ પ્રદેશવાળી કહે. આ રીતે અશાતા વેદનીય ક્રમ વારંવાર એકઠું કરે છે છવ બારજાતિ રૂપ સસારની અટવીમાં ફેરા કર્યા કરે છે સવ દુઃખોનો અત લાવી શકતા નથી. કોષધી થતા નુકશાન જેવું જ થોડું અને લોભવશ થએલા છવોને થાય છે

જગવાનના યુગ્મથી આ વાત સાંજળી પાંખલછને ભય કરેલા લાભો તેઓ જગવાનને વદન કરી શ'જ પાસે આવી તેમની વારંવાર સુમાચાર્યના કરવા લાભો શ'જછને સુમા આપી. આત્મસ્વરૂપનો રણધાર થતાં વેરભાવ તૂટી બંધ છે ને સાચા ખમવ ખામણા થાય છે આતુ નામ પૌષધ. સુમા પણ તપ છે કયા એ ખમ છે સતોષ ત્યાં કુળ છે આત્મયુક્ત ખીલતાં કર્મની નિજ રા થાય છે હે યેતન! તુ સમજ કે શરીરમાંથી જે નીકળી જાય છે તે જ તુ છે મહારાજા ઉદાચનનું પૌષધવત પણ શ'જ આચરના પૌષધવત જેવું જ છે

"तपसं तपसं व्रतयन्नेस्स एवेवा पुण्यस्तावस्त काष्ठसमयेसि धर्मं जागरिय जागरमाणस्स अयमेपाकवे अमृतियव जाव ससुप्पज्जि हरया।

ખમ ભજવવું કરતાં ઉદાચન રાબના એવા અધ્યવસાય થવા

કે ભગવાન મહાવીર કયા વિચારતા હશે જિજ્ઞાસુ ઉપરથી આપને સમજાય છે ને ? પૌષ્પવ્રત લઈને શુ કરવું ? આજો દિવસ ધાર્મિક ક્રિયામાં રહેવું જોઈએ. વાંચન, ચિંતન વિ કરતા દિવસ પસાર થાય અને રાત્રીએ પણ પહેર રાત્રી સુધી સ્વાધ્યાય અને ચિંતન કરતા રહેવું આજે આપણે ત્યાં જોઈએ અને ભાઈઓમા પ્રજ્ઞા જ પૌષ્પ છે, કારણકે આજનો આ મંગલકારી દિવસ છે પરમપવિત્ર પશુપણ પર્વ આજથી શરૂ થાય છે આ પર્વ દોઠોત્તર પર્વ છે દિવાળીએ આપણે ભૌતિક સરવૈયુ કાઢીએ છીએ તેમ પશુપણ પર્વ આધ્યાત્મિક સરવૈયાનું પર્વ છે કેટલાંક લોકિક પર્વો નાગ પંખથી કે શીતળા સાવન સમયથી ઉજવાય છે જ્યારે તમને કર્મજનનથી છૂટવાની તાલાવેલી લાગશે ત્યારે આત્મા સામેથી ઉઠીરજા કરવા તૈયાર થશે. તહેવાર લાલસાના પણ હોય છે લક્ષ્મી પૂજા કરી લક્ષ્મી મેળવવી છે પરંતુ પ્રારબ્ધમાં હશે તે જ મળવાનું છે આશ્ચર્યથી ભરી પૂજા હરિમાને જોઈને મળી પૂજા આવી છે, પરંતુ પશુપણપર્વ હરેક પર્વમાં શ્રેષ્ઠ છે, કેમકે એમાં આત્માની ઉપાસના છે

માનવજીવન ઉત્તમ પ્રભાવ જેવું છે એનો ઉદ્ધાર થતાં જુલેજુલાના અંજારાને નાશ થશે. જનહિતા મિથ્યા અધિકારના નાશ માટે માનવજીવન છે કર્મની ગદી તોડીને તહેવાર ઉજવવાનો છે સુવણ કે મોતીના શણગાર સંલગ્ન નહિ. બુદ્ધો ! અત્યાર સુધી જ્ઞાન પણે અસત્ય બિલી, પ્રપચ કરી ભૌતિક સુખની પાછળ પડ્યા હતા. હવે આત્માનું સાચું સુખ મેળવવા પ્રવૃત્ત થાઓ.

કર્મા ઉપામે સુખ શાંતિ શરુ
તથાપિ કુળો જગમાં જન્માવા
તે કુળ મે જળ આન શેખુ
ત્યાં કુળ ત્યાં કુ સુખને જમાનું "

રૂપ પીતી બીલાડી રૂપ હુએ છે લાકડી બેતી નથી. મૂર્છા અને પરિશદમાં ગૃહ થએલો ખનને હુએ છે, કમની લાકડી નથી બેતો. એ લાકડી નહિ બેશે તો અનંત ભવની જીવી ખાઈમાં તમે ખેલોઈ જશે. આજ મગલકારી દિવસમાં મૂર્છા છોડી દો, પરિશદની મમતા ઝોછી કરો. ખમની ખમશ ભમતાં અમતમાં બેસી રહેવાનું મન નહિ થાય. આમાધિકમાં આવવાથી, ચોદ રાજલોકની ક્રિયા રાહાય છે દીવાળી પર ઘોષડાનું સરવૈયું ઠાલે છે તેમ આત્મનો મેગ ઠાકવા મહેનત કરો. તપરૂપી અગ્નિથી કમરૂપિ લાકડાને ભસ્મ કરવાનો આ અવસર છે તપ-રૂપી કરોડો ભવના કમ ખપાવવાની અગ્નિ આરંભિ છે.

એક વખત મહાશય એલ્ફિન્કને પવિત્ર સુતોની સેવા કરવાનો જાવ થયો. પરંતુ ગૃહસ્થની સેવા સુતોથી લેવાય નહિ. એટલે એલ્ફિન્કે પોતાના રાજવૈદને દરબાનું કે સુતોની પાછળ પાછળ ઘર્ષ તમારે તેમની સેવા કરવી. એમ કરતાં બારમહિના ઘર્ષ ગયા વૈદરાજ તો હવા લઈને દૂર્ગા કરે છે. પણ ઠોઈ હવા માગતું નથી. વૈદે વિચાર્યું કે માત્ર તે કામ જ ન પડ્યું તો મને રાજ ચત્રાર શુ આપશે વગેરે વિચારે વૈદ ઉદાસ ઘર્ષ ગયા. સુતોએ કાણ પૂછ્યું તો તેમણે ઉપર પ્રનાયે જણાવ્યું. સુતોએ પૂછ્યું : તમારી પાસે કેવી ને કેટલી ઔષધિ છે ? ” વૈદે હાથ મારી પાસે બારસો ઔષધિ છે એકથી રાજ નહિ મરે તો બીજી ને બીજીથી નહિ મરે તો ત્રીજી સુતોએ કહ્યું : ‘ તમારી પાસે પણ બાર ઔષધિ છે. પરંતુ તેમાંની એક બારસો રાજ મગડે એવી છે. પછી જમે તમારી ઔષધિને શુ કરીએ ? ” આ ત્રાંભળી વૈદ સ્થબી ગયા અને કહ્યું કે મને એ હવાની વાત ઠેકા. ” મુનિએ છ આભ્યતર અને છ બાહ્ય તપરૂપ ઔગધિનું સ્વરૂપ સમજાવ્યું તમારે એવી તપરૂપી ઔગધિ લેવી છે.

આત્મજ્ઞાન ખમનજરીમાં પ્રવેશવાનો દરવાજો છે. સ્વપરનો.

લેઈ કરી સ્વભાવના નિર્ણયમાં મૂકતાં સજ્જેષ અને કમ બંધનની પરપરા અવશ્ય તૂટી જાય છે. આત્માને સક્રિયનો વિશ્વાસ અને આત્મવીર્યનો ઉદ્ઘાસ આપે, જોટલે છૂટકારાનો આગ સહજ મળી જાય. પુરુષલાનદી મટી આત્માનદી બને તો કમ બંધનની બેડી તૂટે.

ચોગીસઅઠ આનંદધનજીએ આત્મમન્વીમા ગાયુ છે :

મોરે પ્રાન આનંદધન, તાન આનંદધન
 માત આનંદધન, તાત આનંદધન,
 માત આનંદધન, જાત આનંદધન, મોરે ૧
 લા / આનંદધન, કાજ આનંદધન,
 સાજ આનંદધન, તા / આનંદધન મોરે ૨

આત્મા જ મારુ સ્વસ્વ છે જીવનમસ્તિ, ગાત્ર, દેહ કાજ, લાજ, તાજ બધુ જ માશ આત્મામા જ છે બહાર કાઢી નથી, બાહ્ય સંબંધો ત્યાગી આત્માનો સંબંધ કરે.

આત્મા પરમાત્મા જેવો છે પરમાત્મા બનવા અતરાત્મા બનવું જોઈએ બહિરાત્માપણ આત્માનો વિકાર અને અવાસ્તવિક સ્વરૂપ છે અતરાત્માપણ આત્માનું સાચું સ્વરૂપ. પરમાત્માપણ આત્માનું સંપૂર્ણ સ્વરૂપ છે વાસ્તવિક સ્વરૂપ છે ન શુદ્ધ સ્વરૂપ છે વિવેકવ્યાપ્તિની ખરાબી કાઢી જાગૃત રહી એ સ્વરૂપ પ્રાપ્ત કરે.

‘ વિનય ની ગુપ્ત સામગ્રી સૌથી અધિક મળે જોવી ઈચ્છા તે ‘ હોમ જોને સૂક્ષ્મ કરવા જપરાની દોશિવારીનું નામ ‘ માયા જોની વચ્ચે આજનાર સાથેનો વર્તણૂક તે કાષ ને માશ જેવું કાઢી નથી જોમ માનવું તે ‘ માન. ’ આ બધું જાય નહિ ત્યાં મુખો આત્મા સાચા મુખને પામી શકે નહિ.

મહારાજ ઉદારન પૌત્રપ્રાગામા ધમ જાગૃતિ કરતા માન, માયા વોમને જીતી રહ્યા છે, તેઓ વિચારે છે -

“ ઘણાં જો [ગામાગરનગરસેહકળ્યજ મહંબદોળમુદ્ધપદ્મના
સમસંવાદ સંનિષ્ઠેસા જાણ્યું સમણે મગધે મહાવીરે વિહર ” ॥

જમવાન મહાવીર જે દેશમાં વિજયતા હશે તે દેશને, પ્રજાને,
શેઠને ખન્ધ છે કે પ્રજા ! કે જિનેશ્વરદેવ ! તમારો મહિમા
મન વાણી વડે ભણી શકાતો નથી.

જાસ્વામ જિત્વ મહિમા મિનસંસ્તમેજ
જામાપિપાતિ મહતો મહતો જગમિત ।
સીમા તપાદત પાણ્ય સમામિદાયે
મીજાતિ પશ્વ સરસ સરસોઽ નિહોઽપિ ॥

કમ્પાજમહિર સ્તોત્ર શ્લોક ૭ મો

વધુએ ! શુદ્ધજાવણી અસિદ્ધવતુ કરાતુ સ્મરણુ હૃદયે
વર્ષના પાપને જલમ કરશે. તુષાપીઠિત પ્રાણીએ સુશોભર જોઈ
પાણી પી ચિતળ પવનમાં શાતા મેળવે છે તેમ સ આરતાપથી
આકૃણઆકૃણ ભયેલાએ માટે પ્રજાનુ નામ ચિતળ સુશોભર સુમાન
છે કયાએ. છતી કમાગીલ જની ન્વમા જોકતાન રહેનાર આદમ
ધ્યાનમાં ટકી રહે છે સદ્ગુણુ ઘીવાહાંધીરૂપ છે જો જાઈને દોરી
દેશે આરાધનામાં રમણુવા તે પાતે કરવાની છે સદ્ગુણુ તમારો
મોક્ષ નહિ કરે. જ મ, જરા ને મરણુનો રાજ મટાડવા વીત-
સાગની આશામાં આવી ભાજો.

આજના મહાન માંજલિક પશુવશ પર્વમાં કંઈક કરો.
ઉપવાસ, પોષક, સામાયિક કરી આદમ તરફ જણા. વીતસાગની
વાણી જો જ ખમ છે તેની મદદ કરો. આજા જોક જ છે-સ્વ
તરફ પ્રયાણુ કરો કયામના રાગદેવ અને ઈન્દ્રિયોના નિકાર
છતો જો સજાર રમણનાર છે

મહાસાબ ઉદયન ચિતવન કરે ॥ કે પ્રજા જે નમરમાં
નિહરતા હોય તે નગરને ખન્ધ છે જોવા પ્રજાનાં કુ ક્યારે
દયાન કરીશ જોવી જાવના જાવે છે આજગ શુ જનસે તેનાં
જાવ અવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૮૧ મુ

રવિવાર, તા. ૧૭-૮-૧૯૬૩

મુન બહુઓ! મહાશય ઉદાસનને ધમબ્રિકા કરતા એવો અધ્યવસાય ઉત્પન્ન થયો કે મારા પ્રભુ કયા વિચરતા હશે? તેણે વિના હીવો પ્રકાશ અને ચાવી વિના ઘઠિયાળ સુખ ન આપી શકે તેમ જીવનમાં જીવન-નિયમ, સચમ, સકાચાર રૂપી ચાવી નહિ હોય તો જીવનમાં પ્રકાશ નહિ હોય. આજથી દુનિયાનું બહિરાંગ આપે. જ્ઞાન સાથે વિનય, નમ્રતા અને મરણતા આવનાં જોઈએ. સ્વાર્થી, સ્વાર્થી અને સ્વાધત્યાગી એમ ત્રણ પ્રકારના માનવીઓમાં તમારો નબર કયા છે? માનવનું મૂલ્ય નથી, માનવતાનું મૂલ્ય છે સદ્ગુણ, સદ્ગુણ અને સસ્કારની સુવાસ માનવતા છે આર પાંચ દિવસ સુધી પુત્ર ઘેર ન આવે તો મા-બાપ કંઈપણ કરી છાપામાં બહેર બગર આપે કે જાઈ, તું વહેલો ચાવી જા, તું કહે તેમ કરીશુ વગેરે, પરંતુ કોઈ એમ નથી છાપાવતું કે તું સાડુ શિક્ષણ અને સસ્કાર હાઈને આવશે તો તારા માટે ધરનાં બારણા ઉઘાડ્યાં છે દૂજ અને ચીલની ચોલા વધારવી હોય તો જ આવજો

હિંદુસ્તાનની પ્રાચીન સંસ્કૃતિ ત્યાગપ્રધાન હતી. આજે ભોગપ્રધાન થતી જાય છે માનવી સંસ્કૃતિને ભૂલી ગયો છે સુરેષ બર્મિશાનુ અનુકરણ થાય છે લામ, કૃષ્ણ, હરિચન્દ્ર તથા ભગવાન મહાવીર જેવા પવિત્ર મહાન પુરુષો ભારતમાં થઈ ગયા છે આજે જીવન કેવું છે? ભોગ તરફ દોટ છે ભગવતી સૂત્રમાં જ્યતી પ્રાવિકાએ પ્રભુ પૂછ્યો. 'હે ભગવાન! મુતેલા સારા કે જાનતા?' ભગવાને કહ્યું : 'કેટલાકનું મુતેલાપણું સાડુ અને કેટલાકનું જાનતાપણું સાડુ અધર્મિકો મુતેલા સારા, ધર્મિકો

જાગતા બહા, આપણામાં પણ ધણા એવા હોયો દુરી કે તેમના
કુટુંબી /નોને એમ યત્ન દુરી કે ક્યારે દુકાન બધાં ૧૯૯ આવે
તો કનવાઈ ઉઠે જેના નિમિત્તથી બીજાને ત્રાસ થાય તેવા
હોયો ક્રિયાના ત્રાસ.

હારજ દીવ્ય મુકેશના તપ તે એકાંત, પરંતુ માણસ
આપણ યાદ મરી બાજ એવો તપ નહિ એકાંત. એક કવિનું
કાવ્ય છે કવિ કરમાના પુષ્પને પૂછે છે 'હે મોહામણા પુષ્પ
તું વિદ્યાય વગાએ રહે છે શા માટે?' તેણે જવાબ આપ્યો.

હેવના મસ્તકે ચંદવાનું સૌભાગ્ય ન મળ્યું કે કોઈના પગ
તળે કચસઈ જવાની તક પણ મને ન મળી ઉપયોગમાં આવ્યા
વિના જવાની તક આવી રહી તથી દુ ૧૫ પુ " બધાએ
જાને બદલો! તમારા જીવનમાંથી સવન-સદાચારની મુદ્દસ વહી
જરી? પુષ્પ જ્યાં હંદઈ બાજ ત્યાંની માટીમાંથી પણ મુમ્મ
આવે છે

જ્યેતી આનિહના પ્રાંતનાં જાગવાને જણાવ્યું કે પ્રામિદાનું
જાગવાપણુ સાદુ શબ્દ ઉદાસની બાજિસા અવરદષ્ટિ એલે
એવી છે સાચસ્તરે ઉલેલો માણસ રત્ન મેગથી ચકતો નથી,
પણ જિ હાજુમાં પૂજણી મારનાર જ રત્ન મેગવે છે તેમ આત્માના
શુદ્ધ સ્વરૂપના ક્રિયાજમાં કિતરશે ત્યારે જ આનંદરત્ન પ્રાપ્ત
કરી શકશે. શબ્દ ઉદાસન ચિંતનન કહે છે આરા નાથનાં
દશન કરી દુ ક્યારે જીવનને પાવન કરીશ?" તમને પૌષ્ઠ
કરતા આવી ચિત્તના યાદ છે ખરી? કે પછી એથી વિરોધી
યદ ॥ "સં આસવા સે પરિસવા, સં પરિસવા સે આસવા।
કર્મજનના હેતુઓ ॥ તે નવર (કર્મજનના)ના હેતુઓ યદ
શકે છે કર્મજનના આત્મચિત્તના ઊંડી પુદ્ગલચિત્તનાની
કયા કરતા હશે તો સવરની જૂમિમાં પણ આજવ યદ જશે.
જુ છે કે-

અમ્યસ્યામ કૃત પાપ ધર્મસ્યાને વિમુખ્યતે ।
ધમસ્યાને કૃત પાપ ઘમ્મલેપા મયિપ્પતિ ॥

ધર્મસ્યાનમા અધર્મંનુ એવન વજ્જલેપ સમાન કર્મંબધન
છે ગભા ઉદાવનના હાવનમાં સવર જ છે આશવ નથી ભોગનાં
સાધનોને લાવ મારી આસક્તિ અને મમત્વની ભેગીને તોડી
ત્યાગમાર્ગે મુયમ સાધના કરવા એ ધ્યાત્રી નીકળ્યા હતા આજે
તો જ્યાં જુઓ ત્યાં ત્યાગ નહિ હક્કની વાત છે રાજાનો હક્ક,
નોકરનો હક્ક વગેરે જ્યાં જુઓ ત્યાં હક્કનો હક્કવા લાગુ પડ્યો છે
એથી જ જ્યાં ને ત્યાં ભૂટ ને ભૂટ નજરે પડે છે ધનના
કમલા હોય પણ સતોડ ન હોય તો કંઈ નથી ચેક ભોગની
પાછળ ગાંઠો જ થો છે નોકર ભોગની પાછળ ખગલ થયો છે
નોકર તમારે ત્યાંથી ભારી કેમ કરે છે ?

એક પ્રસ ૧ છે વીરધવલ રાજાની પત્નય પી કરનાર હજારે
એકવાર લા ૧ ભો તેની વાંટી કાઢી લીધી રાજાને ખબર પડી
ત્યારે તેને બોલાવીને કહે તારે વધુ એક જો તો હજુ માગી લે.
મે તારી સભાગ બરાબર ન લીધી તેથી આજુ થયુ ॥
ધાર્મિક તહેવારોના દિવસોમાં ઉપાસ્યોમાં ભારી કેમ થાય છે ?
સ્વધર્મી બંધુઓની ખબર રાખી ચકાઈ નથી, તમા આજે તો
પૈસા વધે ત્યારે મરીત-દરિદ્ર ધમજ બુદ્ધોની સભાગ લેવાને
બદલે મોતરની સખા વધારવાનું મન થાય ॥ ઘરને એરક ડીઝન
વાગુ કરાવીએ છીએ સપત્તિ વધતી મુખ નથી વધતું, આ તો
ભોગ વધે છે

જાણ્યા ત્યારે મુડી વાગ્યું, નતી વેગા ખાતી મૂખાં ખનમાં ચિયાર
૭ નજે કુ ત્યાગના કુદુજ ને પિયાર,
માથા ઉપર મરજી જામે, કોપી રવા કાગ મૂખાં ખનમાં ચિયાર

દેવાનુગ્રિયા, ધર્મીના છૂટા ભાગમાં આપણે બધા જ જવાના
છીએ ચિતાન આગળ વધે છે પરંતુ કાગ સામે એનું કાઈ

ચાલતું નથી. કાળા ને પાળા જંદર ડાળ કાપતા હોય ને તમે કાળે લટકતા હો તેવું માનવ જીવન છે જંદર તમે પકડેલી ડાળ કાપી રહ્યો છો નીચે જાય કર ફૂલો છે ફૂવાની બંદર મોટો બજાર છે બીજી બાજુ વૃક્ષ પરના મધપૂકામાંથી ટપકતા મધની લોહપતા વળગી છે રસેન્દ્રિય લોહપ જીવ વિચારતો નથી કે હું કેવી પરિસ્થિતિથી ઘેરાયેલો છું ઉ મત્ત કાથી વૃક્ષને જઈ મૂળથી ઉજેઠવા મથી રહ્યો છે કાળો જંદર તે રાત પાળો જંદર તે દિવસ બન્ને આક્રુબ્ધથી ડાળ કાપે છે કેવી જાય કર અને કડુષ પરિસ્થિતિ! અહુઓ, આ સમજાય છે ને ?

સ સારથી કુલો, બાર બજારરૂપિ આક્રુબ્ધ. તે વળતે દેવ નીકળે છે અને કહે છે તને જાણી લઈ વિમાન પાસે લાવીને કહે છે બેસી બ. તમે તો આસ્વાદમાં મગ્ન છે.

અયમિત્ત સુલુક્ષા જુલુક્ષાઃ કુલુક્ષાઃ (ઉત્ત. બ. ૧૩ ચા. ૧૩)

અલ્પકાળતુ મુખ અને લાંબા કાળતુ દુઃખ છે અરેબર માન્યું છે તે મુખ નથી પણ મુખાભાસ છે મધના ટીપાના આસ્વાદ ખાતર વિમાનમાં નહિ બેસનાર બેઝૂક છે. તમારું જીવન કુલુક્ષા તમે જાણી જ પરિસ્થિતિમાં ઘેરાયેલા હોવા છતાં ક્યા ટીપાને ખાતર લટકી રહ્યા છો ?

અકર્ત્વી પ્રહાસત અતિમ લડી સુધી કામલોચને છાંડી શક્યો નહિ અને જાય કર નરકની શૌ શૌ વેદના લોચવતો બૂમ પાડે છે બચાવો, બચાવો કહે છે પણ બચાવવા ત્યાં કોઈ સમય નથી.

વિત્ત પસદૌ વ બાદમો, ત બાકે સંરજ તિ મન્નદા ।

પ પ મમ લેસુ પિ બાદ નો લાજ સરજ જ વિરજદા ।

સપ્ત સપ્ત બ. બીજી ગીતે ઉરેલો ગાથા ૧૧

કમ નાં વિપાક-ફળ લોચવતી વળતે તમે જેને માડુ માડુ માન્યું છે તે રૂપિયા, હીરા માથેક મોતી, પત્ની, પુત્ર કોઈ તમને જાણી શક્યો નહિ. મધના ટીપાના લોચમાં દેવ બોલા

જવા આપે ત્યારે ન જનાર કેવો મૂખ છે? મનના ડીપા જેવા હલાહલ વિષથી ભરકર-કાતિલ ઝેર જેવા વિષયમુખ હોવા તમે લોકો છો. પરંતુ જાવો આચારી છે, ત્યાં આત્માનું પતન છે.

દમ મુવણુરૂપના હો કેસાર સમા ભયે,
ન છીપે મુખની તુષ્ટા નમ જેવી જનતી ને
દેત પ્રીત હલ્લે કોપ, માન વિનમ્નને હલ્લે,
મિત્રતાને હલ્લે માયા લોભ તો સર્વને હલ્લે.”

લોભ પાપનું કારણ ॥ ન્યાય સત્યનો તે નાશ કરે ॥
લોભીનું જીવન મેઘધર નથી જ હોતું તેને જમી તેટલું મળે છતાં
સતોષ થતો નથી લોભીને જમી તેટલું હોમ છતાં છાતીએથી
છૂટે નહિ. લોભીયા મૂમલુચેઈ એકના કબલ કરવા જતાં
જનેકને ભિખારી ક્યાં. એક ધર્મગ્રિય માણસ જત્યત લોભી
હતો. પરંતુ કોહો સખ્ય વિખાસભો. લોભીના જમા શુભ નાશ
પામે છે પત્ની મર્મા પત્ની કોઈ સેવા કરે એવી વૃત્તિથી પશુ
એણે એનું ધન કોઈને આપ્યું નહિ. પછી જમુ હુંનાઈ મરુ
કહેવત છે કે-‘કલુસનું ધન કુતરા ખાય.

પર્યંત પર્વના મંત્રલિંગ દિવસે લોભવૃત્તિ છોટા. જંબુઓ !
જમી તેટલી પૌદ્ગલિક વસ્તુ હશે પરંતુ કાંત એવરવાની સળી
પણ સામે નથી આવવાની. ક્યાં મુખો ઘડીના પક જેવો પરિ
મૂઠનો પોટલો છાતીએ બાધી રાખે? જમુ વિજયવનુ વાગ્યોહું છે
સામે કઈ નથી આવવાનું. પાપ આવશે પુણ્ય આવશે. આત્માની
વિરાટ સંહિતા પ્રગટાવ્યા વિના મોક્ષ નથી.

મહારાજા ઉદાચન પૌપથયાગમાં આત્મચિંતન કરતા
જાવના બાવે છે ‘પ્રભુ મહાવીર વિનીભવનગરના મુગવા ઉદાનમાં
પધારે તો હું પ્રભુને વદના કરું ને તેમની વાણી સાંભળી
પાવન ધાર્ડ, આવો અત્યંત ઉદાસભાવ આત્મામાં ઉપ પો છે
રાજા ઉદાચનના શુદ્ધ જાવનાની પ્રેરણાથી હવે શું જનશે તેના
બાવ અવમુકે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૪૨ મુ

(રવિવાર તા ૧૮-૮-૧૯૧૩)

સુષ બધુઓ મુશીલ માતાઓ અને બહેનો! મનહારી પડ્યું પડ્યું પવના એ દિવસો પસાર થઈ ગયા. નદીસૂત્રમાં કહ્યું છે કે, ભગવાને પ્રદૂષણ યોગ્ય હોય તે જ પ્રદૂષ્યુ દેવગદાનીઓ અનંત પદાર્થો, દ્રવ્યો શુદ્ધો અને પદાર્થો શુદ્ધો છે પરંતુ બધું પ્રદૂષી શકતા નથી.

"જે પદાર્થો સર્વત્રે દ્રવ્યો યાત્રામાં, કહી શક્યા નહિ પણ તે જ સર્વત્ર તે તે સ્વરૂપને જાણવાથી તે શુદ્ધ છે. અનુભવ જોયે માત્ર શુદ્ધ તે યાત્રાને."

કમળાક્ષી નીકળતી શાપા અનંત દ્રવ્યનું વલ્લુન કરવા જેટલી સ્થિતિમાન નથી. પ્રદૂષન એક નજરે કાલુષ્યવારમાં જેટલું બેધરે તેટલું તેટલી જ કાલુષ્યમાં વર્ણવી શકતા નથી. રાત્રીએ જે બેધર છે તે વલ્લુવડાં કરાશે વર્ણ પણ પદાર્થ નથી. માટે જ પ્રદૂષણ યોગ્ય પ્રદૂષ્યુ તેનું નામ જ સિદ્ધાન્ત. વીરપ્રભુની વાણીમાં એવો પ્રકાશ છે કે જાણીએના શાવો બહાવ. દેહને યોગ્યચતન માની શકેનારા તેને યોગ્યચતન માને અને જડમાં કુળ માનનારા ચેતનથી મોઢા ઇચ્છનારા બને, આથી વીરપ્રભુની વાણી છે એમ મહારાજા ઉદાસન આત્મ સ્વરૂપનું ચિત્તવન કરતા સંસારની વાસના કે રાજસોબ તરફ નથી શકતા. પૂર્વે રાજમહારાજા સંસારના કામઓએને જાણના કારણે માની છોડી દેતા માજલિક દિવસોમાં પાન વગાડુ નહિ છોડનારા આજે પણ છે આશા અને તૃપ્તિનાં જાણનાં છોડો.

ઈપ્રકાર રાજની રાણી કમલાક્ષી એક વખત મહેલની અંદરેલી અટારીએ બેઠેલા છે અને નગર નિરીક્ષણ કરે છે રૂઝર રાજમાજ ઉપર થઈ જ માલીઓ જતી જુએ છે

અને ગાડીઓ જવાળી પૂજો ઉ તી દેખાય છે તેથી રાણી
 વિચારમાં પડ્યા અને દાસીને પૂછ્યું કે શું આપણો ગભ
 બીજા રાજાઓની સાથે મુદ્દ કરીને વિજય મેળવીને આવે છે,
 અથવા નગરના કોઈ અપરાધીના ઘરથી કાઢના નાણાં વસુલ
 કરી નાણા બરી લાવે છે અગર પ્રધાનોના ઘરબાર લૂટી લાવે
 છે, કે કોઈ પરદેશથી વણઝાર ધનના ગાદ્ય બરીને આવે છે ?
 હું ? તેની તપાસ કરો. દાસી-કહે બાઈસાહેબ, જોમ નથી.
 પણ નગરના પુરોહિત અસાર સ્વચ્છથી વિરક્ત બની પોતાની
 ખત્રી સાથે અને બે પુત્રોની સાથે ધનવૈભવને તૃપ્તવત્ મानी ત્યાગ
 કરે છે અને વૈરાગ્યને માગે પ્રયાણ કરી રહ્યા છે તેણે છોટલી
 અડગક રિદ્ધિ પડી છે તે મહારાજા ગા. બરીને રાજ
 ભારમાં લાવે છે, કારણ કે જો મિશ્કન બિન વારસાવાળી
 દોષાથી મહારાજા લાવે છે આ જાન સાબગત રાણી કમલ
 વતીન દુદયમાં ભારે આવકો આ યો બધુના' બૃથ પુરોહિ
 તની જોવી તો રિદ્ધિ બની કે રાજાને ગાડીઓ બરીને લાવવી
 પડી છે પુરોહિત ત્યાગને પચે અથા, જ્યારે તમને તો જોમ
 ધાય છે કે અરે ! મારી આ સ્ત્રી બધી રિદ્ધિમિદ્ધિ અને કોઈ ભોગ
 વનાર નથી ! પુત્ર માટે તમે તો જ્યા ને ત્યા હો ? રહ્યા છે.
 જ્યારે આ જાહાજ બધુ ઊંચીને ચાડ્યો ગયા અને તે રિદ્ધિ
 ઇંજીર લાવે છે તે કમલાવતીને ન થયું અમારી બેનોમા કોઈ
 કમલાવતી જોઈ છે કે નહિ ? તમારા ઇંજીર રાજા જ્યા ને
 ત્યાથી ભેટુ કરવાની જ લાલચા કરી રહ્યા હેવ તે મારી કલ
 વતી બેનો ! તમારા નાથને રોકો કમલાવતી તો વિચાર
 કરે છે કે અરે ! ભોગની લાલચામા લપ યેલા પામર છોને
 અમનાવતી કેટલી જૂન છે ! ધ વ ત આત્માઓને ...

" તિત્તો જ દા નરિ બિલો મામ્બ ક ર પન રખને દે
 તિજ પસે દિન મધન મ ન નિદીન ન પસ રેને ર
 રાપ ત્વ ર હી રિન તપમ્બ તિત્તો ખેદ ન રાને દે
 અન દની મજુ જ્યન કે રૂપ સ્વર કી દારે ર "

જે આત્માઓને વિષયોની ઇચ્છા નથી અને સૌમ્યભાવ
 જીવનમાં રાજે છે પોતાના અને પરના કલ્યાણમાં રાત-દિવસ
 તપસ રહે છે, જારે પોતાના સ્વામીનો ત્યાગ કરવાની જેમ વગર
 જે કશું તપશ્વિર્યા કરે છે, એવા શાની સતપુરુષો આ જગતમાં
 દુઃખના સમૂદ્રનો નાશ કરે છે કમલાવલી વિચાર કરે છે કે
 જારે સોમની લાલગ્રામી લપગોલા પામર જીવોને અસતોષની
 જુલ કેન્દ્રી પીડા પમાડે છે । ખનના કગલાથી રાજસ ઠારે ઉભ
 રાતા હોવા છતાં રાજ અસતુષ જન્મે । અને અ યતુ તલેહુ
 ખન સેતુ કરી રહ્યો છે આનંદજનનુ બોલ્યા છે કે "હે મનડા, તું
 તો કાંઈ અજળ છે ભગવાન કુકુનાથના સ્તવનમાં આનંદજનનુ
 શુ કહે છે : —

“અહુ કિમ કિ ન જાતે,

હે કુકુ જિના । અહુ કિમ કિ ન જાતે ।

જિમ જિમ જાતન કરીને રાતુ

તિમ તિમ જાગ્યુ જાગે હે । કુકુ

હે કુકુનાથ ભગવાન । મારું મન કેઈપણ રીતે દાખમાં
 સહેતુ નથી શુ કરું ? જેમ જેમ મહેનત કરીને તેને દાખમાં રાખવા
 બલ હુ તેમ તેમ તે દૂર નાસે છે કહું છે કે “મનસંચલ
 કુર્મદિવમ્” મન ચલણ છે એને તાબે કરવુ વલુ મુશ્કેલ છે
 માટે આ સ્તવનમાં મન વશ કરી આત્માને પ્રજલ જનાવવાનું
 કહેનામાં આનુ છે શાંતિનુ સ્વરૂપ બલુનાં છતાં શાંતિની
 પ્રાપ્તિનો માગ હોવા છતાં, સામખ્ય ચોમના જગથી સમતા પ્રાપ્ત
 કરવા છતાં, આત્મજગમાં મોઢી નિજળતા રહી જવાથી એક
 એવુ મોટામાં મોટું ભવસ્થાન વચ્ચે નહીં જાણ છે કે જેથી કરીને
 છદ્મસ્થ નીતરાજયલુ પામવા છતાં યથાજ્ઞાત યાત્રિ પાજલ
 છતાં, ઉપશમ ભાવ પામ્યા હોય તો પણ મદ્દાપતન ભાવ
 છે તેથી આત્મા કેદ નીચે મિથ્યાત્વ શુકુસ્થાનકે પુખી પણ કદાચ
 જાવી પડે । કારણ કે પ્રજગ આત્મા નવમા શુકુ સ્થાનકથી

કપક શ્રેણી આર લે તો કેવળજ્ઞાન પામી શોધમાં પહોંચી જાય છે પરંતુ ઉપશમ શ્રેણી માંડે તો અજિયારમાં ગુણસ્થાનકે જઈને અવરમ પડે છે ત્યાંથી પડતાં છઠે આવે, પાંચમે—ચોથે આવે અથવા ચોથેથી બીજે મળેને પહેલે પણુ આવી જાય અથવા હશમે, નવમે એમ અનુક્રમે પણ ઉતરે છે મોહનીય કર્મનો સર્વથા ઉપશમ થવાથી અજિયારમાં ગુણસ્થાનક પ્રાપ્ત થાય છે પરંતુ મોહનીય કર્મનો ઉપશમ થયો હોય છે, ક્ષય થયો હોતો નથી જ્યારે ઉપશમ અત્યુદ્ધત થી વધારે વખત ટકી શકે નહિ. કેમકે નીચે દબાએલો મળ ઉપર આવ્યા વિના રહે નહિ, તે ઉપર આવતાં જ એટલે કે ઉદયમાં આવતા જ આધ્યાત્મિક ભૂમિકા ઉપરથી નીચેની ભૂમિકા પર આત્મા આવી પડે છે આમ પૂર્ણ સ્વતંત્ર છતાં પતન થાય છે તેનું ગુણ કારણ મોહનીય કર્મનો ઉદય છે કમલાવતી વિચાર કરે છે કે અજ્ઞાનના અધારે જટવાતા ઈશુકાર રાજા ઉપર શું તૃષ્ણા રાક્ષણીએ આટલો બધો પ્રભાવ જમાવી રીધો છે! બરેબર મારી ફરજ છે કે મારા સ્વામીને મારે બે ચબ્દો બોધના કહેવા આમ વિચારી કમલાવતી સફળેથી નીચે ઉતર્યા

મહેમેથી ઉતર્યા રાણી કમલાવતી આવ્યાં છે કે દૃઢ.

સાંભળને હા શ ન્હા આજણી હરી સિદ્ધિ મત આશય.

તૃષ્ણાના બંધનમાં રાજા ન ફરાર્થ જાય તે માટે રાણી રાજસભામાં ગયા. રાજના ન્યાય પ્રમાણે જે બંધનો કોઈ ધણી નથી તેનો ધણી રાજા છે છતાં કમલાવતી પતિને સમજાવવા જાય છે ને કહે છે “આ શું માંડ્યું છે? બહુ પુરોહિત તમને વક્તવ્ય હતો તેને જ તમે અહગક સંપત્તિ આપી બનવાન બનાવ્યો હતો પરંતુ જ્યારે તેને સમજાવ્યું કે સંપત્તિ આ મધુખનુ સાધન નથી ત્યારે તે રાજદશા છોડી તપ અને મુયમને માગે” ગયો છે એણે ઓઠ્યું છે તને તમે બહારમાં રાખવા તૈયાર થયા છો!” આવી વાર્તા કોણ તાપે?

ચંતાસી પુરિસો ચર્ચ જ સો હોજ પર્સસિમો ।
માહબેજ પરિચ્છત ઘણ માયાઢ મિચ્છસિ ॥

ઉત્ત. અ. ૧૪ ગા. ૩/

વમન થયેલા આહારની વાચણ કાગલા અને કુતરા કરે છે
દોષનું મૂકેલું લોગવનું તે જોઈવાઈ લોગવના જેવું છે

“ વમન તે આહારની ઈ જાણ કરે
કરે વમન જાન ન કાગ, સ્વજન્ય દો ચ તા ।
આહારની જાણી સદિ મત આહાર ।

તમારી પાસે છે તે પણ જોઈ કશાનું છે નાવમાં પાણી
ભરાઈ ભલે તે દૂધી જવાનો ભલે છે લવનરૂપી નાવમાં
ધનવૃષ્ટાનું પાણી શા માટે ભરાવવા હો છે ? જેટલું મળશે
તેટલું જોઈ પ વાનું છે

સખ્ય જગ જર તુદ સખ્ય જા વિ ઘણ મહે ।
સખ્ય પિ તે અપરજાઈ મેલ સાખ્યાય ત તવ ॥”

ઉ. અ. ૧૪ ગા. ૩૬

જગનનું બધું જન તમને મળે તે પશ્ચ સતોપ થશે નહિ
કેમકે તમને પરિશ્રમનો વગગાઈ છે જાણી લવની તૃષ્ણા
જનતી છે અત લાવશે તે જ તૃષ્ણા લાવશે. તૃષ્ણાનો
અત સતોપથી લાવે.

આ બધું આંતરની રાખ ઈષ્ટકાર રાશે ભરાયા અને કહ્યું :
પાત્રકા ! જમી તેવા ચાખેડો કહેના તને ચરમ નથી આવતી ?
હું ચેખ્ય જ કહું છું જિનવાસક જન લેવનો રાખને અધિકાર છે
જન વિના કેમ જનકાર થાલતો નથી. કમલાવતી કહે છે :
“ તમારી કલીલ માનવા હું તૈયાર નથી તમારા અતરમાં
તૃષ્ણાની ભૂમિ સગી રહી છે જ્યાં અસતોપ છે ત્યાં હું જ
ઉં લાલ્યા છે ત્યાં સુધી હું જ જ છે ચકરાચાલ

પરિવારક બન્યા પછી લક્ષ્મીદેવીએ કહ્યું “ મહારાજ, હુકમ
કરો ” પરંતુ ચકરાચાર્ય કહે- ‘ મેં તારો ત્યાગ કર્યો છે ’
કમલાવતી રાણીને આત્મ સ્વરૂપનો આનંદ મળેલો. એવે
એણે રાજાને કહ્યું હું તમારા અકસ્માત્કર સાથથી કટાણી
ગઈ છું આ તમારા રાજપાટ દિનપ્રતિદિન અચાંત આપે છે
હવે એ સુખનું સાધન નથી

સ્નહિત શ્રવણ તારુ પિંડરે, માંદી મડધો અને નલ,
સાક્ષી દે રાજા, સાક્ષીની જી કદિ ખત બાદરોરે.”

આકાશનમન કરનાર પંખી માટે સોનાનું પિંડર બધન
રૂપ છે તેમ અમારમા તમારા રાજપાત્રનું સુખ મને બધન
રૂપ છે

કમલાવતીને ત્રમભયુ તે તમને ત્રમભય છે? ઉલટી જ
મજા વહી રહી છે દીકરી જન્મે ત્યારે આનંદ મનાવો છે
પરંતુ તે દુઃસાગર નીકળતા આના કરતા પથ્થર હોત તો
લોભે કમલા તો પોષન એવું કહે છે મિદ્ધ છેડા મોક્ષ
સાધવા કમલા બુદ્ધાઉડી હો પ્રારબ્ધ કરતા પુરુષાર્થનું બગ
વધારે. પ્રારબ્ધ ચૌદમા ગુણસ્થાનક સુધી છે પુરુષાર્થ મોક્ષ
સુધી છે કમલાવતીના આ આ તરફના પુરુષાર્થ ઉપયોગ છે
મદારાજ ઇંડુકારને મધુશ વચનથી જગાડી રી છે એક
સમુદાય પલ્લ મનાઈ કર્યા વગર અમૂલ્ય જીવનનું જોગબો.

મરિદિમિ રાયં કયા મયા ધા મળોમ્મે જામગુણ પદાય।
પક્ષા દુ યમ્મા મરદેષ તાણ ન વિગ્રહ અગ્નમિદેદ કિંચિદ્
ઉત્ત. અ. ૧૪ ચા ૮

પરેશાન અધ્યાત્મ બાવને પોષણ આપી જાણવું છોટેડી
સિદ્ધિ મેળવી કરી રહ્યા છે. પરંતુ તમારું મુખ આગળે ત્યારે
તમામ ઉપયોગ કે આ લક્ષ્મી કે હું તમને ઓડાવવા સમય
નથી. હે નરપતિ! ત્યારે તો સાચો ધર્મ જ અદાવતૂત ધરો. આ

બધુ ઊઠી સ્વભાવ શુ છે તે વિચારે. આત્માનો સ્વભાવ શાતા ને ધ્યાને છે તેને મૂકીને પરજાવમાં જઈ જીવ રાગદ્વેષ કરે છે સ્વભાવમાં આત્મા શાથી રહ્યો છે કમલાવતી નાશવતને ઊઠી શાન્તને પકડવા સ્વામીને કહે છે આ વચનોએ રાજના હૃદય પર અદ્ભુત અસર કરી. સોગની લાલસા દૂર થઈ ગઈ વૈરાગ્યની જ્યોત પ્રગટી. સસાર અસ્થિર અને અસત્ય લાગવા માંડ્યા. આત્મ નામ સ્ત્રી-કાચમારની બેઠી, પતિને સાચા સ્વરૂપની જ્યોતિ જગાડી. તમારે ત્યાં આમ જ છે ને ? કે પછી ફરવા જવાની ને યાજ્ઞયજ્ઞ ક્ષેત્રની બેઠી છે ? ઇંદુકાર રાજાએ કહ્યું : હું પણ સુશમ અગ્રીકાર કરવા ઇચ્છા રાખું છું. કમલાવતીના હૃદયમાં હવેની ઉમિંચો ઉછળવા લાગી. પ્રાણધુની શિદ્ધિ ઊભા વવા જ્યોત્સા કમલાવતીએ ચન્દને વૈરાગ્ય માટે બાંધ્યો. અને રાજસોગ ઊઠી આત્માનુ કમ્યાણ કરી ગયા.

પૌષ્પશ્યાગાની અહર ચિંતન કરતા મહારાજ ઉઠાવન વિચારે છે :

“હૃદય સમયે મયર્થ મહાવીરે પુષ્પાણુપુંખિ જરમાણે પ્રમાણુ પ્રાપ્ત જાવ વિહરમાણે રહૈ માગચ્છેગજા રહૈ સમોસરેગજા ।”

એ પ્રમથુ ભગવાન મહાવીર પ્રભુ અનુકંપે વિચરતા-
(એક જામથી બીજે જામ જતા) ચાવત વિહાર કરતાં અહીં આવે-
અહીં સમીપરે તો-

“રહેજ બીલીમયસ્સ નગરસ્સ બહિયા મિત્તલણે વગ્ગાણે મહા-
પટિલ્લભમાઈ વગ્ગહિત્તા સંજમેજ્જ લલસા માપ વિહરેગજા ।”

આ વિતીક્ષય નગરની બહાર ઉદ્યાનમાં ચચાએભ્ય અવગ્રહને શ્રદ્ધા કરી સુશમ અને તપ વડે આત્માને ભાવિત કરતા ચાવત અહીં વિચરે પૌષ્પશ્યાગામાં કેવું આત્મિક ચિંતન કરે છે ?” એ ભગવાન ? પ્રમાણુપ્રાપ્ત વિચરતા વિતીક્ષય નગરની બહાર મુગવન ઉદ્યાનમાં પધારે. ” આત્મ ચિંતન કેણુ કરે ? પ્રભુ માતા નગરમાં પધારે તો હું ભાગ્યવાન જનુ, ભગવાનનાં દશન યાચ

તો જન્મ, જરા અને મરણના દુઝો ટો, અનંત ભવબ્રમણ
 બધ. સંસાર અછીમા છવો પીચાર્ડ રહ્યા છે તેને સાથો રાહ
 બનાવનાર એ કેમ છોય તો તે તીથ કર ભગવાન જ છે એ
 સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શી છે ત્રણ લોકના આધારભૂત છે એવા
 પ્રભુ નગરમા ઠયારે પધારે અને હુ પ્રભુની વળી આજીવ
 તેણે આત્મ ચિંતન ઉદાયન મહારાજ કરી રહ્યા છે હજી
 વિશેષ ચિંતન શુ કર્યો તેના ભાવ અન્યથે કહેવાયો

વ્યાખ્યાન ૪૩ મુ

(સ્થિતાર, ૧૮-૮-૧૬૧૩)

મુજા બધુઓ માતાઓ અને બહેનો, પવિત્ર પુન્ય
 પવનો આજે શ્રીમદ્ દિવસ છે ધમમા લૌકિક અને લોકોત્તર
 પવો છોય છે મુખ્યમિ રમજાનને ખિસ્તીઓ નાનાથને લોકો
 ધર પવ માની એ દિવસોમા ખરાબ કામ નથી કરતાં લેન
 ધમમાં લૌકિક પવો નથી બધા જ લોકોત્તર પવો છે પુન્ય
 એ કે પુન્ય-પાત્રના અથવા દેવાધિદેવની ઉપાસના દેવાધિદેવ
 મોજ છે વચન અને કથાના મઠ વીધી શુદ્ધ સ્વરૂપમાં
 રમણ કરતા એ આત્મદેવનાં દયન થાય છે તે દેવાધિદેવ
 છે આ આત્માને જ પરમાત્મા જનાવરાનો છે માત્ર ઉદાયન
 આત્મદેવનાં દયન કાળે સ્વચ્છેદન કરના આત્મચિંતન
 કરે છે કે મારા નાથ મામાનુનામ વિરતા ચિરંજીવ પા જ
 નમતીના મૂળવન ઉદાયનમાં પધારે તો હુ તે ને જલ્દી કરી
 તેમની મનુર વાળી ગ્રીહ

“ ચાંચીનું ઝેર જીવાનું ને જીવારી મહા ભાગ,
 ઈન્દ્રજિતનો તર્ક ઉતાપો વેલ કહી મર્જાગ,
 જાણે એ તો સોદગી સરવાળી એવી માથ વીરની વાણી ”

જગત શાંતિની શોધમાં દોડધામ કરે છે શાંતિને
 બળદા મગતાં શાંતિ નળી જશે એમ માની વિલાસ અને વૈભ
 વમાં શાંતિ શોધે છે પરંતુ હે બળ્લ આત્માઓ ! જટ ભૌતિકમાં
 શાંતિ નથી. એક ભાઈ નો વી ટીમાંના કીશા બોરમાં મુલ કન્યા
 ત્યા પછી ગયો, પરંતુ શોધવા નીકળ્યા રસ્તા ઉપર તેની જ
 રીતે અતરને જુલો બોવાયેલી શાંતિને શોધવા જગતમાં શોધ
 બલાવીએ છીએ, પછી તે ક્યાંથી મળે ? પત્ન, પત્ની, પુત્ર, કીતિ
 મેગવવા શાંતિની શોધ કરે છે પરંતુ એ તો અશાંતિનાં જ
 સાધનો છે સીકરને શુરુએ પૂછવું ઈશાન હજાર પછી તું
 શું કરશે ? “ સીકરે કહ્યું પછી હું કિંઈ હતીશ, સિરિયા
 હતીશ આ હતીશ પેશું હતીશ, પરંતુ પરિવ્રજને મર્ચાદ
 આવવાની જ ગણિ માણસ બીંધસું ને શ્યા સેત્રાં કરે છે
 ત્યારે તમને હસવું આવે છે પરંતુ તમે પણ શાંતિ
 બીંધવા ને શાંતિ શ્યા જ સેત્રાં કરે છે ને ? સીકરે
 શુરુને કહેલું કે “ બધું મેગવીને હું આશમ કરીશ પણ સોગની
 વૃષ્ટા સોગથી મળતી નથી. સીકર આશમ ન જ કરી શકે.”

શાંતિનું પ્રથમ સોગાનત્યામ છે અતુક પાથી બીજાને માટે
 ત્યામ કરવાની વૃત્તિ બળે. પુરુષાદ કરે. શાંતિ આત્મામાં જ છે
 કોઈથી લૂટાવ નહિ એવી શાંતિ સ્વાત્મામાંથી જ શોધે. સમ્યક
 હિંદુ આત્મા નરકની રો રો વેદનામાં જે શાંતિ અનુભવે છે તે શાંતિ
 કૌરવમાં મળેલો મિથ્યાહિંસા નથી અનુભવતો. શાંતિ પરમા નથી.
 મૂળ્યો અને ભરેલો એ જોમાં વધુ બચાવક કોણ છે ? ભરેલો
 જ, કેમકે મૂળ્યાં શિદ્ધ, વાચ, વદ મૂળ વૃક્ષ વૃક્ષમાં ભરણ
 રહે છે ને કિંઈ નથી કરતા, ત્યારે વૃષ્ટાના પૂરમાં જે બાઈ
 મળેલા માનવીઓ શાંતિ ને અશાંતિની બચાવા સગાઓ કરે

છે હીરાચીમા અને નાગાચાકિમા જેવા એમ બે બે
 યોદ્ધા જ ક્ષેત્રોમાં હજારોનો કવચરણાણ કાઢનારા ભૂખા હતા
 કે ભરેલા ?

રાજા ઉદયનને અચાતિની ભૂખ નથી. તમે તો જતમાં
 પણ ભૂખને નથી ભૂલતા. છઠ્ઠી કાગળની ઢોઢી જેવી છે એ
 ક્યારે દૂધી જશે તે કહેવાય નહિ.

ભગવાનની હેશના સાબળ્યા પછી ત્રિખંડ અધિપતિ
 કૃષ્ણ વામુદેવે બ. નેમિનાથને પૂછ્યું “હે ભગવાન આ દ્વારકા
 નગરી કેવી રીતે નાશ પામશે અને મારું મૃત્યુ કેના હાથે
 ઘશે ?” ભગવાને કહ્યું : કૃષ્ણ તારી નગરી મદિરા નિમિત્તે
 દ્વિપાવન કપિના કોપથી નાશ પામશે. શ્રી કૃષ્ણે પૂછ્યું “એમાંથી
 કેણુ ઊગરી જશે ? બં નેમિનાથે કહ્યું “જે સયમ લેશે તે.”

કૃષ્ણને આ વચનમાં સપૂણ સંધ્યા હતી. તેથી નગરમાં
 દાંડી પીટાવી દીધી કે જે સયમ લેશે તે દ્વિપાવન કપિના
 કોપથી જન્મી જશે.” મધ્યાહની આગમ-પ્રમાણ સ્વીકારે કૃષ્ણે
 હંદેરા પીટાળ્યો.

“આંખથી માતા આંખથી પિતા સેપિ આપારે રત્નાર,
 દેવકાને પેરે પાળણુ તમે ભોને સયમ ભાર.
 નાના દીકરા દીકરીને સેપિ આપારે રત્નાર,
 પ્રભુજન્મી પેરે પાળણુ તમે ભોને સયમ ભાર.”

નગરજનો ! તમે સયમ લો. સયમ લેનારાની જગતદારી
 અમે પૂરી કરીશું. નેમિનાથનું વચન સત્ય જ છે એમ નાની
 આત્મકથ્થાણુ માટે કૃષ્ણ દાંડી પીટાવે છે એથી સત્યજાના,
 રૂઝમત્તી વગેરે અશ્રમદિવીઓ પૂછે છે “આ વર ઉપદેશ છે કે
 પર ઉપદેશ ?” કૃષ્ણે કહ્યું “સયમ લેવો હોય તો લઈ લા.
 આ પર ઉપદેશ નથી. મહારાણીઓને મહારાજ પાસે આજ્ઞા
 માગી. ભાવચારિત્ર વગર છવ સિદ્ધના સ્વરૂપને પામી શકે

વલ્લુ આત્માઓને પ્રેરણા મળે છે આ માનવદેહ ધણે જ
હીમતી છે માટે તે દ્વારા આત્મ સાધના કરી લે।

શરીરના કુવાડે કુચાડે પોણા જળને રોગ છે આખા
શરીરનાં કુવાં । સાત્રણ કરોડ છે, તો કુલ કેટલા રોગ થયા ?
જનત પુણની રાશિએ આજે માનવદેહ મળ્યો છે, માટે
જ્યાં સુધી રોગમાં દસાયા નથી ત્યાં સુધી આત્મસાધના કરી લે।

રોજ ચિતવન કરો કે હું મનુષ્ય છું ને મનુષ્યને શોએ
એવું જ મારે જીવન જીવવું છે પાંચ શરીરના દક્ષા ઔદારિક
શરીર દ્વારાજ સુખિત મેળવાય છે સુદર શરીર તીક્ષ્ણ બુદ્ધિ
અને કોમળ હૃદય દ્વારા શુ કરી લેવું જોઈએ ? પશુજીવન
જીવતા આવું જીવન નથી મળ્યું નિત્રા લય અને જાનના પશુ
અને માનવી જન્મેને છે છતાં માનવજીવનને શા માટે શ્રેષ્ઠ
મણવામાં આવ્યું છે ? જોટલા માટે કે માનવ દેહના આત્માને
જીવવાને સત્ય-અસત્યનો અને સ્વ. પરનો વિવેક સમજી શકાય છે.

ધર્મ જોલે શુ તે સમજવું જોઈએ. વલ્લુ લોકો જન્મ
જીવ ક્રિયાકાંડ અને ધર્મને નામિ અશાંતિ ઊભી કરે છે પરંતુ ધર્મ
આત્માથી પર વસ્તુ નથી ધર્મ મહિર, મસ્તિષક કે ઉપાસ્યમાં
પુરાજીવો નથી, પરંતુ આત્માના સ્વભાવમાં છે જાનમાં
સારભૂત આત્મવત્ત્વ છે આત્મા બૂતકાળને યાદ કરી વર્તમાનમાં
ઉપયોગ સક્રિય વતે તો કમજબન કરતાં મોળે-ટીલો પડે
ભૂતકાળનાં કર્મો ભૂલી જયા છીએ ને ભવિષ્યનો વિચાર હજુ
કંસ્યા નથી. વગ માનમાં પરને સ્વ માની રાગદ્વેષમાં જોડાઈ ધર્મ
જાંખી રહ્યા છીએ હાહીના સુખનો ત્યાગ કરવો પડ્યો. અપૂર્વ
જાણે જાણે હતા ને પૃથ્વી પર જેના નામની હાક વાગતી હતી
તેજા પાંચ મહારાજા આજે કયા છે ? જેની આગળ માનવી પ્રજા
હોતો તે મહારાજા મેલિક પહેલી નરકે રહ્યા ત્યાં પરમાધામીઓ
જીવન ને ત્યાજ આપે છે, છતાં તેમજુ કઈ ચડછડ નથી

પવનમાં અને એમના નિર્વાણ દિન-દિવાળીને દિવસે એમ વડેમાં
ત્રણ વખત આપણે એ મહાપુરુષના ગુણગાન કરીએ છીએ.
અરણ્ય અંધારની આંધીમાં ફસાયેલા માનવીને, યાનકિરણોથી
એમણે માર્ગદર્શન કરાવ્યું.

ભગવાન મહાવીરનો જીવ નવસારના ભવ પહેલાં જન ત
કાળથી જન ત પુદ્ગલ પરાવત નથી સંસાર જન્મીમાં આર અતિમાં
ચરિત્રમણુ કરતો હતો. જીવ સમ્યાક્ત્વ ન પામે ત્યાં મુખી તેના
ભવની ગણતરી નથી. ભગવાન મહાવીરનો જીવ 'નવસાર'
નામે મુક્તિના ભવમાં હતો, ત્યારે લોકલ પારખવાની તેમને
ચૂંક સૂઝ હતી. ઘણા માણસો એમના હાથ નીચે કામ કરતા.
એક વખત ઉન્હાણમાં સખત જામ કર્યા પછી જમવા બેસતાં પહેલાં
એમને ઇચ્છા થઈ કે કોઈ સતને જાન આપ્યા પછી લોકજન
કરવું ટેકરી પર ચઢીને એવાં ઉચ્ચ તાપમાં પીકાતા ને સાચીઓથી
છૂટા પડેલા એક ઝુનિ જણાયા. તેમને એવાં જ નવસારને ચૂંક
આનંદ થયો. તરસના પરિસહથી કંઈ સુકાઈ જવાથી જેમનો
શરીર પર કાણુ રહ્યો નથી એવા ઝુનિ એક વૃક્ષ નીચે બેસી
અંધ છે ને વિચારે છે કે શરીરને વોસરાવી આત્મસાધના કર
'નવસાર' ત્યાં પહોંચી જવા ને કહ્યું : "આપનાં દર્શનથી અમે
જાણ્યાથી થયા છીએ. અમારા તણુ પર પમારો ને રસોઈ
વગેરે તૈયાર છે તે સ્વીકારી અમારા ઉપર અનુગ્રહ કરો." ઝુનિએ
કહ્યું : 'ભાઈ, હું બીજા ઝુનિઓથી છૂટો પડી ગયો છું. હું
જનશન કરવાની તૈયારીમાં હતો ત્યાં જ તું મળી ગયો.' દુર્લભ
સતસમાજમંથી નવસારના હૃદયમાં હર્ષ સમાતો નથી.

"વરિ સત્સંગ મહા દુર્લભ બી, જાતા જાકાં કામી પ્રાણી,
તો ઉત્તરે અતિ દુર્લભ બીજા તાંતિ પ્રાણી જિન વાણી.
જોયો જનકર મોહિતાનકા, પાના કલિન મહા જનમે
નિજમે સમક્ષિ દષ્ટિ પ્રાપ્ત હો જનના જીવ મોક્ષ મય મે."

વાસ બળે તેમ જ્યા શરીરનો પ્રલય થઈ જશે. આત્મા શરીર ઊડી જતા અર્થાત્કાલાં તેને બાળી મૂકશે. બ મુખો ! તમે ? મુખ માટે વલ્લખાં ખારો છે તે મુખ કંપનાનું છે વાસ્તવિક નથી. વાસ્તવિક હોત તો આપણી જ્યા હયા ન હોત. નિઃશ્વરથી રાજ ચિંતવન કરો કે 'હું અવિનાશી છું માત્ર બોલવાથી મુખ નથી મળવાનું' અસેહ દષ્ટિ જરાગર સમજવી જોઈએ.

મહારાજ ઉદાસનની દષ્ટિ ખૂબી ગઈ છે આત્મ ચિંતવન કરતાં વિચારે છે કે જોકો ! મારા નાથ ક્યાં વિચરતા હશે ! હે પ્રભુ તમે મૃતકદેહનમાં પધારો તો હું તમને વહના નમસ્કાર કરી આત્માની પવિત્રતા પ્રાપ્ત કરું ત્યાં જા જનશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

આખ્યાન ૬૪ મું

જાણના મુઠ બીજ

મજગર, તા-૨૦-૮-૧૯૧૭

મહાવીર જન્મ તી

ચરમ તીર્થંકર જાગવાન મહાવીર સ્વામીએ વાલી કમિની ક્ષણ કરી કેવળજ્ઞાન કેવળદેશ ન પ્રાપ્ત કરી જન્મલોચનાં કંઠાણ માટે સિદ્ધાંતની પદ્મવૃક્ષા કરી. તેમનો જ મ દિવસ, યેત્ર મુઠ તેરસનો છે પરંતુ આજે આજા દેશમાં જોમને જન્મ દિવસ ઉજવી જોમનું સ્મરણ કરવામાં આવશે. જ મ દિવસે તથા પશુ પક્ષ

પર્વમાં અને એમના નિર્વાણ દિન-દિવાળીને દિવસે એમ વર્ષમાં ત્રણ વખત આપણે એ મહાપુરુષના ગુણગાન કરીએ છીએ. અજ્ઞાન અધિકારની આંધીમાં ફસાયેલા માનવીને, જ્ઞાનકિરણોથી એમણે માર્ગદર્શન કરાવ્યું.

ભગવાન મહાવીરનો જીવ નયસારના ભવ પહેલાં અને ત્રાણથી અને ત પુદ્ગલ પરાવર્તનથી સંસાર જાટવીમાં ઘાર મળ્યામાં પરિભ્રમણ કરતો હતો. જીવ સમ્યક્ત્વ ન પામે ત્યાં મુખી તેના ભવની ગણતરી નથી. ભગવાન મહાવીરનો જીવ 'નયસાર' નામે મુદારના ભવમાં હતો, ત્યારે લાકડા પારખવાની તેમને જૂથ સૂઝ હતી. ઘણા માણસો એમના હાથ નીચે કામ કરતા એક વખત ઉત્કાળામાં સળત ભ્રમ કર્યા પછી જમવા બેસતાં પહેલાં એમને ઇચ્છા થઈ કે કોઈ સતને જ્ઞાન આપ્યા પછી એજન કરવું. ટેકરી પર ચઢીને એવાં ઉજાતાપમાં પીડાતા ને સાથીઓથી છૂટા પડેલા એક મુનિ જણાયા તેમને એવાં જ નયસારને જૂથ જ્ઞાનકિરણો તરફના પરિસહથી કંઈ સુકાઈ જવાથી એમનો શરીર પર મળુ રહ્યો નથી એવા મુનિ એક વૃક્ષ નીચે બેઠી બધ છે ને વિચારે છે કે શરીરને વેસથાવી આત્મસાધના કરે 'નયસાર' ત્યાં પહોંચી બધા ને કહ્યું : "આપનાં દર્શનથી અમે ભાગ્યશાળી થયા છીએ. અમારા તણુ પર પધારો ને રસોઈ વગેરે તૈયાર છે તે સ્વીકારી અમારા ઉપર અનુમત્ત કરો." મુનિએ કહ્યું : 'ભાઈ, હું બીજા મુનિઓથી છૂટો પડી ગયો છું. હું જ્ઞાનશન કરવાની તૈયારીમાં હતો ત્યાં જ હું મળી ગયો. દુર્લભ સતસમાજમળી નયસારના હૃદયમાં હવે સમાવેલો નથી.

"વરિ સુસન મહા દુર્લભ ની, જાતા જહાં કામી પ્રાણી,
તો ઉમ્મે જાતિ દુર્લભ મીલના ચીતિ પ્રદાવક જિન વાણી.
ઉઠો મુનિર જોખિયાનક, પડ્યા કલિન મહા ભગ્ને
નિજો સમક્ષિત દષ્ટિ પ્રાપ્ત હો ભગવા જીવ મોક્ષ મન મે."

પારસમણીના સ્વચ્છતા લેખક મુવત્ત યાજ છે માનવને
 સત મત્રે છે ત્યારે તેઓ તેને સત બનાવી દે છે સતસમાગમમાં
 અવલુ અવલુથી નાન, નાનથી વિજ્ઞાન વિજ્ઞાનથી તપ, તપથી
 નિર્વાન ને નિર્વાચી મોક્ષ પ્રાપ્ત યાજ છે આજે પણ સતના
 સગની વળી જ આવશ્યકતા છે આજે તો પશુ પુ પવ હોવાથી
 નીચ, ઉપર ને સેકમાં માણસો જરયાક દંખાય છે પણ આ
 પશુ પુ પવ પૂરતો જ ધમ નથી પણ આત્માએ રાજ પ્રમની
 ભાવના રામરેનમા રાખવી જોઈએ તમે દ્રૌણમાં મુસાફરી કરો
 છો તે વખતે તમને ધણીવાર લેવામાં આવતુ હતુ કે મુસ્લીમ
 ધમના અનુયાયીઓ જમી તે રથને દોષ કે મમે તે રથનામા હોય
 પણ પોતાના-ધમ મુદાની બહુની કરવાનુ નમાજ પઢવાનુ ભૂલતા
 નથી દર રવિવારે ધમમા તમે નિયમિત સેકડા ખિસ્તી ખર્ચના
 જાઈ બંદેને ને હાથની પ્રાથના કરતા બેસો. પરંતુ તમારે-
 મહાવારના અનુયાયીઓને દરરોજ એક સામાયિક કરવી,
 શાસ્ત્રવાચન કરવુ ધનસ્થાનકમા નિયમિત જવુ-આવે નિયમ
 છે? જરા વિચારી લુઓ. મુનિએ આદ્યાર નિર્દોષ લાજવાથી
 બંદોર્ગ દાતાર જ્યેષ્ઠ ભાવનાવાળો છે અને લેનાર શુદ્ધ અને
 પવિત્ર આત્મા છે નયગ્રાહ એ મુનિને આદ્યાર વડોરાવે ॥ પરંતુ
 અભિમાન કરવો નથી કે હું મહારાજને શાતા ઉપજવુ હું સાધુ પણ
 આદ્યાર વડો ૧૧વાની લાભારી નથી જગાવયા. સાધુને કોઈ સકાર
 કરે તો તેને આશીર્વાદ ન આપે ને કોઈ વિરુદ્ધારે અપમાને કે
 હેલવા નિહા કરે તો અપ પણ નથી આપતા. નયસારે સતને
 કહ્યું : હું દેશાને અવકાર હું આપને દે કે રસ્તે મૂકી જઈશ ”
 નયગ્રાહ વિરુદ્ધ ચૂર્ણક સતને જામને પાદર મુખી મુદી લાજ છે
 ત્યારે સતે કહ્યું- નયસાર અવીમાં ભૂલ પડેલા અને તે માત્ર
 ભગ્ય થો છે હું તને સસાર અટવીમા પરિજમવુ ન કરવુ પડે
 એવો માગ જાવુ છું પછી મુનિએ આપેલો પ્રાથ સામગ્રી
 જાનક પામ્યો ને અદ્યારના જની સમ્મત દશન પામ્યો. તત્ત્વની

પધાર્ય' શંકાર્તું નામ જ સમ્યક્દર્શન. નવસારની મિથ્યાત્વની અને ભવપરપરાની શ્રધ્ધા ટળાઈ ગઈ.

નવસારનો આધુષ્યકાળ પૂરો થયો પછી તેઓ દેવસૌકર્મ ઉત્પત્ત થયા. ત્યાંથી નાભિરાજ અને મરૂદેવીના પુત્ર જામભદ્રેવના પુત્ર જરવ શકેવર્તીના પુત્ર મરીચિ કુમાર તરીકે જન્મ્યા. જામભદ્રેવે ચાર હજાર સાધુઓ સાથે દીક્ષા લીધી હતી તેવા જામભદ્રેવ ખાસે મરીચિએ દીક્ષા લીધી.

ચાર હજાર સાધુઓ જામભદ્રેવ સાથે ગામેગામ ફરે છે જરવ શકેવર્તીના નિતાને અન્ન જેવી તુરંત વસ્તુ અપાય નહિ, શબ્દ પણ ઉઠનારને હીરા-મોતીના માળ ન અપાય એથી લોકો પોતાના દીકરાને આજળ કરીને ઠકે ' હો મહારાજ લઈ જાઓ. આ રીતે આહાર વિના બારમાસ પસાર થઈ ગયા.

જા. જામભદ્રેવના પ્રપૌત્ર શ્રેયાસકુમારને સ્વપ્ન આઝુ કે કલ્પ વૃક્ષ સુગ્રામ છે ચિત્તવન કરતાં તેમને અતિરમરણુ જ્ઞાન થયું અને સમજાયું કે જગવાન જામભદ્રેવને વર્ષ દિવસના ઉપવાસ થયા છે શ્રેયાસકુમાર ખાસે શેરડીના રસના કુલ આળ્યા હતા તે જામભદ્રેવ પધારવાથી તેમને વહોરાળ્યા અવશ્યક થઈને લીધે એમને બાર મહિના આહાર ન મળ્યો.

'જામભ જામભ કરતાં ઝુરતા માતા મરૂદેવી હાથીની અબાદીએ બેત્રી જાગવાન જામભદ્રેવના દર્શને જાય છે જાને જુઓ ॥ તેા શ્રેયાસકર્મ દ્રો અને સખ્યાજામ્મ દેવ દેવીઓ જાગવાનની સેવામાં દાજ્જર છે આ એમને માતા મરૂદેવીને યાચ છે કે હમણાં પુત્ર મને જોશે ને કહેશે ' નાના ભાઈ પધાર્યા,' પરંતુ પ્રભુ તો કાંઈ બો મા જ નહિ. એમણે રાગદ્વેષ છુટ્યા છે કાંઈ પ્રત્યે રાગ નથી દ્વેષ નથી. માતા મરૂદેવી જાગના ભાવનાં સુપકમેલીએ ઘડી, કેવળનાત ને કેવળ દર્શન પામ્યા આ રીતે તેઓ અતીથ સિદ્ધા અને શુદ્ધસિદ્ધા થઈ ગયા. મરૂદેવી

તેવાં ભાગ્યશાળી કે—ત્રીકરાનો દીકરો. ચક્રવર્તી અને તેનો દીકરો
 ધોવીસમો તીર્થંકર અને પોતાનો દીકરો પ્રથમ તીર્થંકર.

મહારાજા ભરતે પૂછ્યું “હે પ્રભુ ! આપના સમવસરણની
 જાદર આપના જેવી પદવીને લાલક કોઈ લવ છે ?” જગવાન
 કહે છે : સમવસરણની જાદર તારો જ પુત્ર મરીચિ ધોવીસમા
 તીર્થંકર ‘મહાવીર’ નામે થયો, ત્રિપુટ નામે વામુદેવ થયો અને
 પ્રિયમિત્ર નામનો ચક્રવર્તી થયો.

જગવાન જાપસદેવ જ્યાં જ્યાં વિજયાં ત્યાં ત્યાં સમોસરણની
 જાદર મર્જીજીભાર(મરીચિ)ત્રિહ દી તાપસજીપે રહેતા હતા. જે લવ
 આવે તેને પ્રતિજ્ઞા આપી જગવાન પાસે મોકલે. સમવ જતાં
 મર્જીજીભાર માંડા પડ્યા. પરંતુ જાવતીની કોઈ જતી સેવા ન કરે.
 જગવાનના સતોએ તેમની સેવા ન કરી તેમ શાતા પછુ ન પૂછી, તેથી
 મરીચિને યોદ્ધા લાગ્યું. એવામાં તેની પાસે કપિલ જન્મ્યાં.
 ત્યારે તેને પ્રતિજ્ઞા આપી દીક્ષા લેવા જગવાન પાસે મોકલવા
 તૈયાર થયો. ત્યારે કપિલે કહ્યું : “શુ તમારી પાસે ખર્મ નથી ?
 મરીચિની કદા સાચી હતી પરંતુ બીમારીમાં કોઈએ સેવા
 કરી નહિ તેથી તેને શિખ્ય કરવાનું મન થયું. એટલે મિત્રભાવામાં
 કહ્યું—એવો ખર્મ જાણી છે, તેવો ત્યાં છે. આટલું ઉત્સુક
 પડુજવાથી કોઠાકોઠા સાબરોખનો સસાર વધ્યો. ત્યાંથી ૮
 લાખ પૂર્વના આગુધી જાણજી મર્જીત્રિહ દીનો વેશ લીધો ત્યાંથી
 પૂજ્ય પ્રાણજી મર્જી મરીને દેવલોકમાં અધ્યમસ્થિતિનો દેવ થયો.
 પછી અગ્નિશાપ નામે પ્રાણજી થયો. ત્યાં પછી ત્રિહ દીનો વેશ પારણ
 કર્યો. ત્યાંથી વચનીને રાજગુહી નગરીમાં ૨૪ લાખ પૂર્વ વનના
 આગુધવાનો ત્રિહ દી થયો. ત્યાંથી પાંચમા દેવલોકમાં અધ્યમ
 સ્થિતિનો દેવ થયો. ત્યાંથી રાજગુહી નગરીના રાજાના ભાઈ
 નિશાબાશ્વતિ મુવરાજનો પુત્ર નિશાશ્વતિ થયો. ત્યાં સસાર
 જસાર સમણ દીક્ષા લઈ નિવાસ કર્યું છે, ‘એ મારા તપનું

દેવ હોવ તે હું ઘણા જાગનો સ્વામી થાઉં ' સત્તર સાજરના
 આયુષ્યવાળો દેવ થયા પછી પોતનપુરના પ્રજાપતિ રાજાને મૃગાવતી
 રાણીનો પુત્ર ત્રિપુટ નામે વાસુદેવ થયો. ને જો ભવમાં સપ્તમ
 કરી ત્રણ જાડ છતી નરીને ઘાથી નરકે ગયો જ્યાંથી નીકળી
 મનુષ્ય ભવ પામ્યો જોમ ઘણા ભવમાં ભમી જોઈ કોડ વર્ષ
 સુધી શુભકર્મ ઉપાજન કરી મહાવિદેહ ક્ષેત્રમાં ખનજમરાજા
 અને ખાશ્વીરાણીનો પુત્ર, પ્રિયમિત્ર નામનો ચક્રવર્તી થયો. ત્યાં
 છપડની સાદાળી ને ૬૪ હજાર રાણીઓનો ધાંદ છોડી પોટી
 લાગ્યા પાસે દીકરા લઈ જોકે કોડ વર્ષ વ્યસ્ત પાળ્યું અને ૧૧
 લાખ ઉપરાંત માસખમણ કર્યા ત્યાંથી ક્ષત્રિકા નગરીમાં
 જિતરાત્રુ અને ભદ્રાવતીના પુત્રરૂપે અવતરી શિક્ષા લઈ તપની
 આરાધના કરી. જીવન પર્યંત માસખમણને પારણે માસખમણ કર્યા
 ને વીસ સ્થાનક આરાધી વીરકર જોત ઉપાજન કર્યું ત્યાંથી
 વીસ સાજરના આયુષ્યે હસમા દેવદોહમાં ઉત્પન્ન થઈ આયુષ્ય
 પૂર્ણ કરી, માહણ્યક્રાંત નગરમાં ચપલદેવ જાણણને ત્યાં દેવાનદા
 જાણણીની કુક્ષિમાં જાળ્યા ત્યાં માતાએ ચૌદ સ્વપ્ના જોયાં.
 મર્મમાં પ્રભુ સાહીબ્યાસી રાત્રી શ્યામ, ત્યારે શહેન્દ્રે વિચાર્યું કે
 વીરકર ક્ષત્રિય કુળ સિવાય બીજે જન્મ ન હો, તેથી
 હસ્તિયત્રિપી દેવને આશા કરી કે દેવાનદાની કુજેથી ભજવાન
 મહાવીરના મર્મને લઈ, ક્ષત્રિયક્રાંત નગરમાં સિદ્ધાઈ રાજની
 રાણી ત્રિશલાદેવીના ગર્ભમાં મૂકે. ને તેના ગર્ભમાં જે પુત્રીનો
 જન્મ છે તેને દેવાનદાના ગર્ભમાં મૂકે. આગલા ભવમાં
 દેવાનદાએ ત્રિશલારાણીનો રત્નનો દાળયો ચારેલો તે આ
 ભવમાં રત્નથી અમૂલ્ય જોવો ગણ ચારામે. દેવાનદાને
 આવેલા ચૌદ સ્વપ્ના અદ્વૈત થઈ ત્રિશલાને આવવા લાગ્યા.
 જાગીને ત્રિશલારાણી સિદ્ધાથ રાજ પાસે જાય છે, ને સ્વપ્નાની
 વાત કરે છે.

“ મરણ સમયે માત્ર ત્રિલક્ષા મુખ ટેવાથી જાગિયા
 પતિને કહે છે સ્વામી મુજને, યૌદ સ્વપ્ના લાપિયા
 યૌદ સ્વપ્ના લાપિયા ને દિવ્ય વાણ વાગિયા. મરણ સમયે
 પહેલે સ્વપ્ને મગર દોડો બીજે જાણ સોદામણો,
 ત્રીજે કેટલી યોધે સપ્તે દેવથી લક્ષ્મી તરુદો,
 જાંમે સ્વપ્ને પુષ્પમાળા હોં દ્રવ્યભી ભર્યો,
 સાતમે સુ. આઠમે ધન, નવમે કગલ અશ્વ તરો.
 પદ સત્તર દશમે દીઠુ લક્ષ્મી હીર એકદશે,
 દેવતા વિમાન દીઠાં સ્વપ્ન દાદરને વિશે
 રત્ન બો તેરમે સ્વપ્ને, અગ્નિ સિંહ દીડી ચૌડમે,
 પરમ ભર જ્ઞાનક પ્રજ્વલે સ્વામી મુજને એ સમે.”

યૌદ સ્વપ્ન આકાળી મહાત્મ્ય મિદ્ધાએ કહ્યું “ મહારાણી,
 તમે રત્નકુળ ધારિણી છે તમારી કુળે ત્રિલોકનાથ પદારથો
 લીધાંકર અને જકવતી ની માતા યૌદ સ્વપ્નાં, વામુદેવની માતા
 આત જગદેવની માતા ચાર અને માતૃલિંગની માતા એક સ્વપ્ન
 હુએ છે રાજાએ સ્વપ્નનું ફળ પતિને પૂછ્યું બધા પઠિતોએ
 સેગા ધર્મ નિષ્ઠુ થઈને કે સ્વપ્નફળ દરેકે એવું પરંતુ વવાળ
 એક મુજબ માણસ જ આવે. સ્વપ્નનાં ફળ સાબત્રી સૌને ખૂબ
 જ્ઞાનક થયે. મહારાણીએ મથામેગ્ય રીતે જલનું પાણ કરવા
 માંત્રુ રાજ્યમાં ઉત્સવ વર્તી રહ્યો. માતાપિતાએ વિચાર્યું કે પુરુષ
 સાળી દુષ્કળ વ્યવસ્થાથી અપણે ત્યાં જન ખાન્યાદિ દુષ્ક પ્રકારની
 વૃદ્ધિ થઈ રહી છે તેથી પુત્રનું નામ વર્ધમાન કુવર રાજ્ય
 માત્ર ને જાર લાગશે એમ માની એકવાર જાગવાને જલમાં
 જ ને સંકોષી લીધા અને હલનવલન જાંધ કરી દીધું માતા
 માટે કેટલી લાજણી. પરંતુ માતા ચોકવચ હોવાથી તેના દિલને
 આઘાત લાગ્યો કે “ માથો જલ કેમ ફરકતો નથી? મારો
 જલ જૂર ધોરાઈ ગયો હશે. જામ કહી રૂદન કરવા લાગ્યા.
 આ વખતે બાહ્યે બાગતા કતા ને જો જ્ઞાનક પ્રજ્વલે હોતો તે
 મથે થઈ ગયો. જાં મહાવીર માતાના જલમાં તણ જ્ઞાન લઈને

જાવ્યા હતા, તેથી અવધિનાનથી આ બધું કેમ બન્યું છે તે
 જોયું ને જાણ્યું "અદો, મારી માતાને મારે માટે કેટલો મોહ
 છે? અગ સ કૌચવાથી માતાને આટલું બધું દુઃખ થયું છે,
 હજુ મારાં રૂપ લાગણીઓ તો જોયા નથી છતાં આ લો અફ
 સોસ કરે છે તો મા ! જન્મ પછી તેમને કેટલો મોહ થયો?
 તેથી ભગવાને અભિજ્ઞ કુધારણ કયો? કે જ્યાં મુખી માતાપિતા
 હવે ત્યાં મુખી હીક્ષા લેવી નહિ. ચોતાનું અને માતાપિતાનું
 આનંદ કેટલું છે તે તેઓ જાણતા હતા. પરંતુ તે સની સતે
 ભગવાનનો જન્મ થયો. જો સત્યે ૬૪૪ દ્રો ૫૬ દિવ્ (દિશા)
 કુમારિશાઓ ભગવાનને મેરૂ પવત ઉપર સર્ધ સર્ધ અભિરેક કરે
 છે બાદમે દિવસે શુભ નિષ્પન્ન 'વધ માન કુમાર' એવું નામ
 હવે યાચ છે અદ્વાનોત્ર વ' પછી માતાપિતાને સંભારો કરાવો
 પાવન કરી, ઉત્તમ પદ પમાડી હીક્ષા લેવાને તૈયાર થયા મોના
 ભાઈના આમંત્રણી બે વરસ સુધારમા વધુ શેકાર્ત ત્રીસ વગની
 ઉમરે ભગવાને સચમ અગીકાર કર્યો

બધુઓ! દર વર્ષે ચીર જમતી ઉજવવા ધં આવે છે પણ
 સાચી જય તો ત્યારે જ ઉજવી કહેવાય કે તેમના જેવા
 બનવા માટે આત્મ-સાધનાના પદો પ્રવાણ કરીએ.

વ્યાખ્યાન ૪૫ સુ

જ્યોત્સ્ના મુદ ગ્રીજ છપ્તાર, ૧૧ ૮-૧૯૧૩

અનંતજ્ઞાની મહાપુરુષો કહે છે કે હું જાણ આત્માઓ
 જાણો! તમે પ્રમાદવશ સર્ધ સત્ય ગામ જૂલી મયા છે, મહોદય

રામો પરિતપ્તમાણે રાત દિવસ પરિવાપ વેઠી રહ્યા છે, પરિ
બ્રહ્મલોહપ બન્યા છે, તિબ્બેરી જાણવાની જૂણ છે પરંતુ આખી
દુનિયાની સપ્તિથી ન જરીથી શકાય એવું માનવજીવન મળ્યું
છે તેને સાધક કરે.

મહારાજ ઉદ્યાન પોષધશાળામાં આત્મચિત્તવન કરતા
જનવાન ક્યારે પધારે તેની પ્રતિક્ષા કરે છે ધમ અને ધન
જુદા છે પુરુષ અને ધમ પણ જુદાં છે વૈદ્ય શોપકવાની અને પીવાની
જુદી જુદી દવા આવે છે પરંતુ શોપકવાની દવા પીવામાં આવે
તો પરિણામ કેવું આવે? ધમ આત્મનો સ્વભાવ હોવાથી
પીવાની દવા છે પુરુષ શોપકવાની દવા છે જે માત્ર દરવાજા
મુખી જ લઈ જાય છે લોખંડ કરતાં તાંબુ, તાંબા કરતાં રૂપ,
રૂપ કરતાં સોનું સોના કરતાં રત્ન અધિક મૂલ્યવાન ગણાય છે
તેની ઉચ્ચત્તર કિંમત વધે છે પણ સમ્બદ્ધ રત્નની તોલે
કેઈ જાવી શકે નહિ.

મોહક સમય પહેલા વર્તમાનપત્રમાં જન્મના જાણીતા
હીરાઓ માટે માહિતી જાવી હતી. એના જેવાં વજન અને
કિંમત જણાવ્યા હતા તે મુજબ આજે જન્મતો સૌથી મોટો
હીરા જુવોલી છે તેનું વજન ૨૩૬ કેરેટ છે તેની કિંમત
સ્વિત્ઝરલેન્ડ રૂપિયા અઠાસ છે બીજા નજરનો હીરા ‘રીજન્ટ’ છે
તેનું વજન ૧૩૭ કેરેટ છે તેની કિંમત રૂપિયા અઠસઠ લાખ
અઠાસ છે ત્રીજા નજરનો હીરા પ્રેટ મોગલ છે તેનું વજન
૧૨૬ કેરેટ છે તેની કિંમત રૂપિયા પચાસ લાખ અઠાસ છે
ચોથા નજરનો હીરા કોહીનુર છે તેનું વજન ૧૦૬ કેરેટ છે
અને મૂલ્ય જાવન લાખ રૂપિયા છે આ જથ્થામાં કેઈ હીરા
કરોડ રૂપિયાનો નથી. માની લ્યો કે દુનિયામાં બીજા હીરાઓ
થવા છે અને કદાચ તેની કિંમત એક કરોડ, બે કરોડ સુધીની
હોય પરંતુ આ જથ્થા હીરાઓમાં કોઈપણ હીરા સમ્બદ્ધ રત્નની
તોલે જાવશે? જરૂર! એક બાજુ જન્મતું તમામ કલેશત મુકારો

જને બીજા બાજુ જોઈ સમ્યક્ત્વ જોય, અરે એથી અધિક ચક્રવર્તીનું આશુ શબ્દ મુઠીકો પણ સમ્યક્ત્વની તોલે નહિ જ આવે.

જોતમ સ્વામીને બળવાને ઠણું હતું, કે જીવના ૫૬૩ લેહ છે એકાંત સમક્ષિતના હથ લેહ છે અનુત્તર વિમાનમાં ઉત્પન્ન થએલા રેવે. પાસે જે સમૃદ્ધિ છે તેની આગળ મૃત્યુલોકની સમૃદ્ધિ તણખલા જેટલી છે ઘન્ટ્ર અને સૂર્યની જરૂર પડતી નથી એવા તેજસ્વી રત્નો જોવા છતાં તેની કિંમત સમ્યક્ત્વ રત્ન આગળ થઈ શકતી નથી” હવે તમને સમજાય છે ને કે મૂલ્યવાન વસ્તુ કઈ છે! સમ્યક્ત્વરૂપી સાચુ રત્ન, બર્બજીવને દષ્ટિ આપી ધર્મમાર્ગમાં સ્થિર કરી અનંત અક્ષર મુખપદમાં લઈ લાય છે.

નીતિશ્રવણ ઠણું છે અપુત્રસ્વ ગૃહશુન્ય સમિતિ જ રહિ ત્વય જા. પુત્ર અને સમિત્ર વચ્ચે બૃહ શૂન્ય છે તેવી જ રીતે સમ્યક્ત્વ વિના પણ શૂન્ય છે. ‘અબલ સત્યાસી’ શબ્દથી જવાબો હતો ત્યારે મહાવીર સ્વામીએ સુલસા’ આવિકાને ધર્મધ્યાનનો સંદેશો કહેવડાવ્યો હતો સતો મળે ત્યારે વેપાર-ધંધાના કે જાણબઝાના ખબર ન પૂછે પરંતુ જ્ઞાનવૃદ્ધિ કરી, જાંચન કરો છો ને, ધર્મધ્યાન કરો છો ને? વલેર પૂછે છે.

માનવ અપૂર્વ શક્તિનું કેન્દ્ર છે હંબશ પાવર હાઉસની શક્તિ કરતાં માનવશક્તિ બહુી કિંમતી છે જીવનને વૈભવ-વિલાસમાં ન જુમાવો, ત્યાગ વશાવના પાઠ શીખો પ્રમાદ છોડો, સાચી સમજ મેળવો કેવળ પોપગિયુ જ્ઞાન જો અજ્ઞાન છે જે સાક્ષીને તેને બરાબર સમજે, સમજ્યા પછી વિચારો, વિચાર્યા પછી હેય અને ઉપદેશ શુ છે મહંમ્મદ કરવા એવ્ય ને છોડવા એવ્ય શુ છે તે વિચારો. સમજણવાળું જ્ઞાન જ પ્રકાશ પાવરશે.

અબલને બળવાન સંદેશો કહેવડાવે છે ત્યારે તેને આશ્ચર્ય થાય છે કે જોકે જીને બળવાન સંદેશો કહેવડાવે ત્યારે તે કેવી જાણવાન કરી!

જાનઃ મનમાં એમ વિચારે ક્યાં મહાપીર, ક્યાં નાર !

સા ન રાણીને નદી સીંઝી શકુછારને નદી સારથીના ર્યા જાન !

.. મેવાસી હર્ષ ને રે સરેશ.

સુલસ્યા શાવિકા, નાગ નામના સારથીની પત્ની છે જગવાનનો
સરેશો કહેતાં પહેલા તેની કસોટી કરવી એકાએક એમ જાળે
વિચારું તમે પણ વિચારજો. પુણ્યનો ઉદય હોય ને તમારુ
ઉપાદાન તૈયાર હોય તો જ સુરુ મુખથી ટકોરા કદવાનુ નિમિત્ત
મળે. જાળે લક્ષ્મીપતિ વિષ્ણુનુ રૂપ લીધુ ગામમાં વાત વાલી
એટલે ટોળેટોળાં હથેને આપ્યા પણ સુલસ્યા ન જઈ બી ? દિવસે
એણે જણાવુ રૂ. લીધુ તો પણ જગવાનની સાથી શાવિકા
હથેને ન જઈ ત્રીજે દિવસે ત્રીસુ રૂપ લીધુ

" હથ ન કા ? હોઠ મવા હી સુલસ્યા નવ રેખાવ,

પુણ્ય લીલા મીઠી રીસી એમાં એ નિષ્ફળ જાવ. પ્રવાસી

જાળે વિચારે છે કે મારી ત્રણ ત્રણ કુશિલજો નિષ્ફળ
જઈ અને મહાપીરની શાવિકા મા ! હથેને ન આવી સુલસ્યા
ન હમી ત્યારે તેણે વિચારુ જગવાન મહાપીર ઉપર તેને મહા
છે તો હું વીધું કરવુ રૂપ પારણ કરુ

" પુણ્યક્રમે વીધું કરુ હું હરે ! એમ પીડાવ,

જાળે ભેળાં યેગાં ઉમર્યા, મેલાં જઈ હરખાવ. પ્રવાસી

જાળે જાળુ ન હતી રે સુલસ્યા જાળે હી જાળાવ,

કેન શાળમાં શાળી રે મહા, જાળે જોઈ હરખાવ. પ્રવાસી

સુલસ્યા વિચારે છે કે મારા જગવાન પધાર્યા હોય તો
તેની લીલા આવી ન હોય તેમનુ સાલજતવ મારાં રૂવાડા જાન
હમી ઉભારાઈ જાય. આ તો કોઈ જાળે રૂપ પારણ કરીને નીકળી
પ મો છે અને જાળે યાકમો જાળી લીલા સહેલી જગવાનનો
સરેશો કહેવા સુલસ્યા શાવિકાને ત્યાં આવે છે ને કહે છે-
' માતાજી જ પાપુ મારા જગવાન મહાપીર ને મે વચા હતા. જગવાન
મહાપીરે આજ ન જાનના સરેશો કહેલ્યા છે "

સાક્ષીતા, જ સુલસાનુ હૃદય હર્ષ અને આનંદથી વિશિષ્ટ થઈ ગયું.

પ્રાચીન કાળના આવક-આવિકા જિનેશ્વરનું નામ નાજની આનંદિત થઈ જતા ને મદદાથી જિનવાણી સાંભળી અર્થ પ્રદલ્લ કરતા. ગ્રામ વિનયપૂર્વક દ્વર કળતા બ્રાહ્મણ સાંભળી સિદ્ધાંતની ચર્ચા-વિચારણા અને ખુલાસા કરતા તથા બધા વપ દરમ્યાન અનેક સાધુ-આશ્રીઓનાં પ્રવચનો સાંભળે છે એથી તમને આનંદ ને તૃપ્તિ થાય છે ને જગવાન જિનેશ્વરની વાણીનું મહા મ્મ્ય બ્રાહ્મ નથી દેવ દેવીઓ અને ઇન્દ્ર-ઇન્દ્રાણી બત્રીશ પ્રકારના નાનકા અને અનેક પ્રકારના સુખલોભ છેાઈ, જિનેશ્વર ભગવાનની વાણી સાંભળવા આવતા એ વાણીનો પ્રવાહ ગણ પ્રદોષે ગ્રીષ્મે હતો અને આચાર્યોએ લખ્યો હતો જે આજે સત્ય તમને મુજગાવી દ્યા છે એ મારે તાલાવેલી હોવી એમંએ. એ વાણીના પ્રભાવથી પાપીજનો પુણ્યશાળી બને છે ભગવાન મહાવીર ખાસે રહેનારો ગોશાળો તેજુલેસ્મા શીખ્યો હતો. તેને ૧૧ લાખ આવકો હતા ગોશાલાનું જીવન ધમકથી ભરેલું હતું ગોશાલો પ્રજા ઉપર તેજુલેસ્મા મૂકે છે ભગવાનના બન્ને સિંધોને ગોશાલાએ બાળી મૂક્યા છતાં ભગવાનને ગોશાળા પર મૌનમ જેટલો પ્રેમ હતો. ભગવાનના શરીરની આસપાસ તેજુલેસ્માએ ત્રણવાર મદલિણા કરી પરંતુ તે ભગવાનના શરીરમાં પ્રવેશી શકી નહિ તે પાછી જગીને ગોશાળાના કોડામાં ફેંકી નર્ષ

બધુઓ ! થોડા પજુ કર્મનો ઉદય થાય છે ત્યારે આપણે આધુન્યાધુન થઈ જઈએ છીએ ગોશાળાએ ભગવાન ઉપર તેજુલેસ્મા મૂકતા પડતા વિચાર કર્યો ન હતા તેના કોડામાં તે પ્રવેશી શકે તો પજુ વિચાર નથી કરતા. પરંતુ કહેવા લાગ્યો કે ન હ કારણ ગોત્રપ ! તું છ મહિનામાં સીજાઈ સીજાઈ ને મરીય

આનાં વચનો કહેવા છતાં જાગવાનું ક્યાંય છે તેનો વિચાર છે કે
 મારે જોશ્યાલાને જણાવવો અને તેનો જાતિમ સમય મુખારી લેવો.
 જાગવાને કહું ' હે જોશ્યાલા ! તારે ચેતવું હોય તો ચેતીજા,
 આજથી સાતમે દિવસે તારૂં મૃત્યુ છે, ને મારે તો હજુ સાઠસોળ
 વર્ષ સુખી વિચરવાનું છે ' ક્યાં જોશ્યાલાનો દોષ અને કયા
 મહાવીરની કથા ! જોશ્યાલાને આજ્ઞા જાણે કાળી જાગતણ
 ઉઠવા માંડી, શેષ જાવતી નથી, સાત દિવસમાં જોશ્યાનમેશ્વર
 ચર્મ ઝથો. છેલ્લે દિવસે પોતે જીવવાનો નથી જોવા વિચારથી
 પોતાના આલોકને જાણીને કહે છે ' તમારો જાગવાનું નિર્વાણ
 પધારે છે ! તમે આજ સુધીને પછી નજવાવજો જોશ્યાન-જાગવાનું
 વિશેષન કરજો અને મુકર પદાર્થોથી મધમધાવમાન કરજો. મારી
 શિબિકાને સારી રીતે સજ્જાથી ઉદ્દેશ્ય કરીને કહેજો કે જાગવાનું
 નિર્વાણ પધાર્યું છે ' આમ અવતા સુખી જમડ કરવામાં આજી
 રાખ્યું નહિ. પરંતુ ગરવા આવી જોકે વડી બાહી રહેતા વિચાર
 આજ્યો કે મેં આ શું કર્યું ? હું મરી ગયો. મારી તેજુદેશ્યાને
 જ મારો વ્યાભાવ ક્યો. મેં ઉપકાર પર અપકાર ક્યો. જાગવાનું
 જે શિબ્યોને બાળી મૂકવા જેણે અને પાંચો આપી તેના જ હું
 અવજીવાદ જાણવા છોડ્યો. હું સ્વપ્ન નથી. હે જાગવાનું મહાવીર,
 હું આપને આજીથી જ જમાવું છું કે મજા અને મારા પાપની
 ક્ષમા આપજો. જાતકરજીથી પાપનો પોષાર કરે છે ને પશ્ચાત્તાપ
 કરે છે હજારો વચનાં પાપોનો પશ્ચાત્તાપ કરે છે હજારો વચનાં
 પાપ પશ્ચાત્તાપથી અતમ ચર્મ જાય છે કાટવાળું લોખંડ અગ્નિમાં
 મૂકવાથી શુદ્ધ ચર્મ જાય છે પરંતુ પસ્તાવો કરતા જપ્ત ને નર્મ
 કર્મી બાંધતા જવા જો તો થોભ નથી જ જોકે જાણુ ત્રિપાળમિ
 દુષ્ટક કહેવું અને બીજા બાળુ જોઈ જો જ ! જોશ્યાલાની આલોકના
 જ તારંગ્યની હતી. પોતાણ પાપ પ્રકાશીને જાણે છે ને કહે છે :-
 ' મારા પહે કાળીની દોરી બાંધજો ને રાજમાજ પરથી કસડવા
 કસડવા લઈ જજો. મારા મિત્ર પર જુલો અને યોને કહેજો કે

મહાપાપ કરનાર મળલીપુત્ર મરીને ચાલ્યો ગયો છે સાચા સુર્વજ તો મહાવીર જ છે " આ રીતે એક વખતના પ્રમદી ગોધાદેકે પોતાનું અભિમાન છોડી ફીધું બેઘડી આત્મ સ્વરૂપનું જ્ઞાન કરી સુમ્મદ્ધત્વ પામી ગયો. ને કાળ કરી જાગ્યા કેવલોડે ગયો.

ગૌતમસ્વામીએ ભગવાનના વચનો સાંભળી દુઃખમાં અવધાર્યાં. માનવ તિસ્કાર પાત્ર નથી, તેની પ્રકૃતિ તિસ્કાર પાત્ર છે આરભ અને પરિમદ્ધ અધોઝતિમાં લઈ જનાર છે સામાયિક કરતાં કેટલાંકે જાણી ન હોય તો જલદી જલદી પૂરું કરવાની ગદ્ ગુઓ છે. આ કેવું મમત્ત્વ ! ' વિદ્યુત્ત લક્ષ્મી, પ્રભુત્વ પદમ " વિજયીના ઝગકારા જેવી લક્ષ્મી ક્યારે રજો દેશે તે કહેવાય નહિ. અનાદિ સુસારૂપ શ્રીભમા, જન્મ મરણાદિ નિર્જન વનમાં કપાયોના તાપથી અને વિગતવાથી પીડિત આત્માને જિનશાસનરૂપી અતિ શિનજ છાયા મળી છે જ મથી અધને આજ મળી છે મિશ્ચાત્ત્વ એટલે એટલી માન્યતા અને સુમ્મદ્ધત્વ એટલે સાચી માન્યતા. ' ભગવાન ભવતાર લે છે, આત્મા સ્વલભશુર છે ' વગેરે મિશ્ચાગાન છે જે વસ્તુ જે સ્વરૂપે છે તે જ સ્વરૂપે માન્ય કરવી તે સુમ્મદ્ધત્વ છે.

મહારાજા ઉદાપત આત્મસ્વરૂપનું ચિંતન કરતા વિચારે છે કે ભગવાન મહાવીર અહીં સૂચવન ઉદાપત ક્યારે પધારે ને હું તેમને વાલીને જિનેશ્વર કેવળી વાલી સાભળું જાવો અવસર ક્યારે મરે ને ક્યારે હું મારા જીવનને ધન્ય જનાવું ! હરે અમળ શુ જનશે તેના ભાવ અવસરે કહેવાશે.

જેમને માફ કરજો, કારણ કે તેઓ શુ કરી રહ્યા છે તેનું તેમને જ્ઞાન નથી.” ભગવાન મહાવીર દેવને અઠકોશિકે ઠપ્પીપી તો પણ ભગવાને તેનું કસ્યાણુ જ ઈચ્છ્યું જોશાળાએ તેમજેસ્યા મૂઢિ ભગવાનનો નાશ કરવા વિચાર્યું તો પણ શાંત ભાવમાં લીન રહી ભગવાને તેનું કસ્યાણુ જ ઈચ્છ્યું જજમુક ભારના માથા ઉપર જ મારા મુક્યા તો પણ તેમણે સોમશનું ભદ્ર ચાકુ મહાન પુરુષોએ ક્રોધ ઉપર આ રીતે વિજય મેળવ્યો છે

સ્વાતિ નક્ષત્રમાં પાણીનું બિંદુ સાતરમા પડે તો તે ખાડુ થઈ જાય છે, પરંતુ માછલી ઝીલી લે તો તેનું મૂલ્યવાન માતી બને છે. ધત્રધત્રના લોહા ઉપર પડે તો એ મુકાઈ જાય છે અને સપના મુખમાં પડે તો કાતીલ વિષ થાય છે. પાણી એક જ છે, બીજનાર પાત્રમાં ફેર છે. દેવાનુપ્રિયા સર્વન પુરુષોની પાણી સ્વાતિનક્ષત્રના જલબિંદુ જેવી છે. જેવી મોખ્યા હશે તેવી રીતે ઝીલાશે. મુલમલોખી આત્માઓ એક જ શબ્દ સાંભળતાં પોતાના આત્મામાં રજુકાર વગાડી દે છે.

જ્ઞાન મોટું દુષ્ક છે. મરતુ જ ખાડુ ફર કરવા લડપથી લાગતું કરે છે તેવી જ રીતે આત્માનું જ્ઞાન ફર કરવા તરફ રહેલ. ભક્તી મેળવવા કરતા વિશેષ તમન્ના જ્ઞાન મેળવવાની રાખે. પીરવાણી સાંભળનારને જ. ચિતનનું ભેદજ્ઞાન થવું અર્થજે નહીં મૂત્રમાં કમુ છે કે ચીરમિય જાદા દસ હસ નીરહીરને વિવેક કરી દુષ્કમાં રહેલ પાણી છુટ્ટ પાટી દુષ્ક બદલુ કરીલે છે તેમ શુન્યાદક દિ કેળવવી એર્થજે દિમાં શુનુ હશે તો બધે શુનુ દેખાશે. કાદવવાળા ખાતરમાં પણ શુનુ જ દેખાશે. ખાસ, રાખમાં પણ શુનુ છે. દોખવ્ય આત્માઓ! હસની જેમ નીરહીર વિવેક કરી સ્વ પરનો જદ યતનનો વિવેક કરી આત્મા અવિનાશી, શાશ્વત અને પ્રુષ છે તની બદા કરો.

વ્યાખ્યાન ૪૬ મુ

ભાસ્વત મુદ ગોષ્ઠ. ગુરુવાર ૨૨-૮-૧૯૬૩

મુસ જાણુઓ જાને જાહેનો! જગતના લુપ્તોના જોઈત
ફિત માટે સવસ પુરુષો, વિવિધ પ્રકારો આપી જવા છે આજે
પરુષણનો સાતમો દિવસ છે, કાલે સવસરી પવ છે કોઈક
કરવાના આ મજલસરી વિષયો છે મહાસબ્બુ આગમન થવાનું
હોય ત્યારે જાણી, રસ્તા વગેરે સાફ કરીને છીએ તેમ સમ-
ક્ષિતરૂપી મહાસાગરના આગમન નિમિત્તે કપાલ કબરોને દૂર કરવો
પડશે એટલું જ નહિ તપસ્યર્થા, ઘાન ધમકરણી પણ કરવા
પડશે. એના આગમનથી અનંતો સસાર ભૂટી જશે. કલ્પ
જગદગતો જ્વાળામુખી છે જે સર્વને જાળીને બદલ કરી દે છે
જ્વાળામુખી એટલે બીજી રીતે કાપ કોઈકો વિષે કિંમત
મહિસા! સસારમાં ઝેર પણ છે ને અમૃત પણ છે તેના
સેવનથી મૃત્યુ થાય તે ઝેર. દ્રવ્ય ઝેર જ મને નાશ કરે પણ
ભાવઝેર જ મોજ મ સતાવે. ક્રોધવશ થવાય પોતાનો પણ નાશ
કરે છે ને બીજાનો પણ નાશ કરે છે ક્રોધવશ થવાને કારણે
દ્વિપાક્ષન પ્રાપ્તિને હાકી બાંધેલા દેવમાં જ મ લેવો પડ્યો હતો.
ક્રોધ રૂપી જ્વાળામુખી થઈના 'તપને' પણ જાળી નાંજે છે.
ક્રોધા અભે' ક્રોધવશ છે ક્રોધરૂપી ટાંકી સદા સાથે રાખવો કે
તેથી ક્રોધરૂપી જ્વાળામુખીને શાંત કરી ચક્રાપ 'સ્નેહ' મિત્રો
પર પ્રેમ રાજો છે તેવો જ 'શત્રુ ઉપર' પ્રેમ રાજો.

શત્રુ ઉપર પ્રેમ રાખવો, શાપ આપનારને કે ગાળ દેના ને
આશીર્વાદ આપના એવું કટણ કામ કરનારના લગનમાં કદી અશાંતિ
નથી હોતી. ઇશુખ્રિસ્તને જ્યારે વધરજલ પર લઈ જવા ત્યારે
આંખ ડાબી કરુણા વર્ણવતા તેઓ બોલ્યા હતા કે "હે પિતા

માતાને કહે છે - “હે માતા, શરીર ક્ષણભ્રમર છે આત્મા અનર છે કેમકે તે જૂતકાગમી હોય, વર્તમાનમાં છે ને ભવિષ્યમાં હશે. આજ સુખી આ છવ મોહની ભેડીમાં જઠકાર્થ ચારગતિ, ધ્યાવીચ દહક ને ધોરાત્રી લાખ છવયોનીમાં ભટક્યો છે તમારૂં રાજપાટમાં હવે મને આનંદ નથી એક જ વખત ભગવાનની દેશના સામગ્રવાધી એના ઉપર આટલી અસર મર્ધ ત્યારે તમે તો, રાજ સામળો છો. આ સચાર છોડવાનો ઉદ્દેશ આપે છે કે નહિ? મહારાજ કહેતા બહા આપણે સુણવા બહા તેનું એક દખાત.

દરરોજ બ્યાખ્યાન સામગ્રવા આવતા એક થોડ એક દિવસ મેરહાજર કેમ રહ્યા તેના કારણના મહારાજને કહે છે કે કારણ કહેવાય એવું નથી. મહારાજને એ વિષે આશ્ચર્ય રાખ્યો નહિ, પરંતુ એક ટીપ્પણી જાહુ પાછગ પડ્યો ત્યારે થોડે કહ્યું ‘ભાર્મ’ મારે પૌત્ર બુદ્ધિશાળી છે તે વાતને તત્ત્વ પકડી લે છે જાહી તો મહારાજ રાજ ભાષ આપે છે કે એટલું બોલ્યો નહિ તોલમાપ સાચા રાજાને મોહ મમતા છોડતો. પણ આપણે તો આ જાહુ સાંભળીને જાહી મૂકી જઈએ પણ એણે એ આ વાત પકડી રાખી તો પછી વેપાર બ્યવહારનું શું થાય? એ આપણા જકે લક્યો એલે મે પણ માડી વાળુ તેથી હું મેરહાજર રહ્યો. આપણા પ્રવચનો સામગ્રવા પછી આ સ્થિતિ દોષ તો શું કહેવું?

“માયુર્ગણ્ઠયાસુ મ પાપકુલિગર્તં વયો ન વિપયામિહાપ” ।
 પાનમ મૈવમ્ય વિષો ન ઘર્મે સ્વામીન્મદ્દામોહ વિદમ્બના મે ॥
 રત્નાકર ખચીત્રી, પેટાક ૧૧

મોહની વિ જના કેટલી જાહી છે? આમુખ્ય જાવ છે પણ પાપકુલિ જતી નથી. ચૌવન જાવ છે પણ વિપયામિહાપ જતી નથી. ઔપચિને પ્રયત્ન થાય છે, ખર્મનો નથી થતો. દેવાનુપ્રિયા, અત્યારથી જ પાપથીરૂ જની પાપથી દૂર હોડો દિલના લોગા

જગવાનનાં હશ ન કરી વચનામૃત સાંભળવા તત્પર થશે
રાજ્ય ઉદાચન પ્રજુને કહે છે - હે પ્રજુ ! તું કેવો છે ?

“ ત્વત્ સસ્ત્રબેન મથ સતતિ સન્નિ વચ્ચ તાદુ સ્મર્ય
હજારો પાપને ખતમ કરે છે સત્સંગ આત્મકથ્થાણુરૂપ જે
તમને બાહે, કેપ્પી ને સીંગારેટ ધરનાર મળશે, પીકચરની રાતે
કરનાર મળશે, પરંતુ સાધુસત્ત્વ જોવા જે જે જોજો વિદ્યુત પ્રવૃત્તિ
જોને દૂર કરવા તમને સાચુ સમજાવશે તનતા રાજ્ય મટાકનાર
કેટલા બધા હથાખાના છે ? તેમાં ઓટા ઓટા હાન આપના
પણ કેટલા બધા છે ? પરંતુ મનના સતોષ વગર મતનો રાજ
મટે નહિ.

મહારાજ ઉદાચન સુચમ-તપ વડે આત્માને શાવિત કરત
વિચરે ! છે

તપજ સમયે મગજ મહાવીરે વહાવણસ્સરખો બચમેશાહ
બચપતિય' માથ સમુપ્પત્તિ વિપાવિતા ।

ત્યારબાદ અમણુ ભગવત મહાવીર સ્વામી ઉદાચન સબ્બ
આવા પ્રકારના ઉત્પન્ન થયેલા સકલને બાણીને —

અંપામો મમીમો પુન્નમશામો ચેરવામો પદ્ધિનિષ્ક્રમિતિ
પદ્ધિનિષ્ક્રમિતા પુષ્પાણુપુષ્પી ચરમાથે ગામાણુગામ કા
પિહરમાથે ।

અં મહાવીર શ્વ પાનગરીના પૂણુ ભદ્ર લેત્ત ધણી નીકળે છે
આટ આટલો રાજવૈભવ હોવા છતાં ભગવાનની પ્રતિક્ષા જો
આસજા ઉદાચનનુ ચિંતન જે કારણ કે જ્યાં આક્રમણ હોય ત
આત્મા આસકત થશે.

અજસુક્રમારે બાલ અવસ્થામાં ભગવાન નેમિનાથનો ઉ
દેશ ઝીંટી આત્માને શક્તિવાન બનાવે છે પ્રજુની વાજ
સાંભળીને તેમને જહ્નુતનનુ લેલ વિદ્યાન ઘર્ષ અયુ છે ધરે આ

મર્ધ રે બેરાવે આહાર પાણી રે, કોઈ બેરાવે પાત્રાંતી ભેડ,
માર્ધ રે બેરાવે કાંજળી, કુ રે બેરાવે મારા પુત્રને રે.”

“હે પ્રભુ! મારા પ્રિય પુત્રની સજાળ સખલે, જૂઝા
તરસ્યાની ખબર લેજો. બેજો જીવનમાં તડકા છાંચડા બેલા નથી.”
રેવડીની આંખમાંથી આંસુઓ પડે છે, પરંતુ ભગવાન બાણે છે
કે બે તો મોક્ષનુ મોટી છે મજસુકુમારને દીક્ષા આપ્યા પછી
કૃષ્ણ-દેવકી દેર ગયા. અતરંગ વૈરાગી, ભવકટ્ટી કરવા સમર્થ
બનેલા મજસુકુમારનું, ભગવાનને વડલા નમસ્કાર કરી કહે છે
“પ્રભુ, બે આપ આજ્ઞા આપો તો હું સ્મશાન ભૂમિ પર જઈ
ભારતી પઠિમા વહન કરુ.” જ્ઞાનસ્થવિર અને સુધમ સ્થવિર
વિનય ભારતી પઠિમા વહન કરી શકાય નહિ. છતાં ભગવાન
બધુ બાણે છે તેથી કહ્યું મહાસુય વૈજાણ્વિય, મા પઠિવિય
કરે છે દેવાનુપ્રિય, તને મુખ ઉપરે બેમ કર, વિલંબ ન કર.”

બે જ દિવસે દીક્ષિત થયેલા મુકુમાર મજસુકુમાર ભારતી
પઠિમા વહન કરવા નિકરાળ સ્મશાનભૂમિમાં ગયા ભારતી
પઠિમા વહન કરી કાથેત્સગ આનમાં ભિલા રહ્યા. તે વખતે
ત્યાંથી પસાર થતો સોમીલ બ્રાહ્મણ મજસુકુમારને સાધુ વેશમાં
બેતાં જૂબ જ કોષે બસાયા, કેમકે બેની પુત્રી સોમાકુમારીને
અતેઉરમાં બેણે લીધી હતી “સાધુ જ યવુ હતું તો મારી
પુત્રીને અતેઉરમાં શા માટે લઈ જવા લીધી” બેમ કહી કોષે
બસાવેલા સોમીલે મજસુકુમારના માથા ઉપર માટીની પાળ
લાંબી, અદર જેરના અગારા ભર્મા, પરંતુ બાળનું ધીરજપૂર્વક
હાથ ખાચ્યું કરી રહ્યા. ‘હે મિતન, રજે તું મનતો કે હું
બગુ છું હું મરુ છું હું તો સાચત બને નિત્ય જુ હસતા
મુખે જલજશુર ચરીર તું છાં. પરંતુને સાચરે ગયો હોત તો
સસરા પાંચ પચાસની પામડી બંધાવત, પરંતુ બાળે તો કૃપા
કરી કમની બલટ તોડવામાં ને મોક્ષનજરી જવામા બહુ સહાય
કરી છે.”

મેંદે એરકાજર રહેવાનું સાચુ કારણ જતાવતા આસંજિનો ત્યાગ
કર્યો. નદીમાં રહેલો પત્થર વળત જતાં બોગ ધાવ જ છે તેમ
પ્રવચનો સાંભળતાં એમનો દુનપણટો ધસ્યો.

“કરત કરત અભ્યાસ કે કમિતિ હોત મુશ્કેલ
રસની આવડત જાત કે, શીશ પર પરત નિશાન

અભ્યાસથી મૂળ હોશિયાર બને છે કપાં પાંચતા મોટી
શીશ ઉપર ખાસ પગી બંધ છે પાછી ગીંધવાની ગરેડી બિજળી
બની બંધ છે, તો પાછી બેનનવાળો માણસ પ્રવચનો સાંભળી
મુખે એમાં નવાઈ શી?

જલસુકુમારે માતા પાસે વિવશગ માર્ગે જવાની અનુરૂપ
માત્રી તો માતાએ કહ્યું : “હે બેટા તું જા મુ બાહે છે? જે
મુખ માટે હોઠો તપ કરી રેવની અભ્યાસના કારે છે તેને તું
છોડવા તૈયાર થયો છે? તારી વાત મારે માટે માતા અવાવડુપ
છે સદમ માગ વીરનો છે કાલરનો નથી. સ્નેહીબનોના સ્નેહ
પાસ છોડી, જગત વચ્ચે આસક્તિ કેળવવા માટે તું હજુ વધે
નાનો છે.” માતાએ તથા કૃષ્ણમહારાજે જૂન સમજાવે છે
એને હાંકાકાની ગીંધમાં રજ લાગ્યો છે તેને કોઈ શક્તિ ચક્ર
નથી જ તે કૃષ્ણે કહ્યું. માતા દેવકીની ઉમ્મિદ છે કે તું એક
દિવસ તુ રાજ સોમવ.” જલસુકુમારે મૌન રાખ્યું પરંતુ ત્રિજન
અભિપ્રતિ વાસુદેવે તેમનો શબ્દાધિવેક કરી રાજસિંહાસન પર
બેસાડવા બને કહ્યું : “તમે અમારા રાજ છો. અમને આશ્ચ
કરો.” જલસુકુમારે કહ્યું : “ભાઈ જ કાર્યમાંથી ત્રણ લાખ સોનેવા
કાંચે ને તેમાંથી એક લાખના પાયા મળાવો એક લાખના
સ્નેહરણ મળાવો ને એક લાખ હબમને આપો. આ રીતે
જલસુકુમારનો વરણદો કાઢી માતા દેવકી અને શ્રીકૃષ્ણ વચ્ચે જ
નેમનાથ પાસે બંધ છે ત્યાં માતા દેવકી કહે છે : —

માર્ગે રે બોરાવે આહાર પાણી રે, મોઢા બોરાવે પાત્રાની બોડ,
માર્ગે રે બોરાવે કાંજળી, હું રે બોરાવું મારા પુત્રને રે.”

“હે પ્રભુ! મારા પ્રિય પુત્રની સલાહ સંજલે, ભૂખ્યા તરસ્થાની ખબર લેજો. જોણે જીવનમાં તકલીફ ઇશકા બોધા નથી.”
દેવકીની આંખમાંથી આંસુઓ પડે છે, પરંતુ ભગવાન બલે છે કે જો તો મોક્ષનું મોતી ॥ જન્મમુદ્રામારને શિક્ષા આપ્યા પછી કૃષ્ણ-દેવકી ઘેર ગયા. અતરંગ વૈરાગી, ભવકટ્ટી કરવા સમર્થ બનેલા જન્મમુદ્રામારનું, ભગવાનને વહણા નમસ્કાર કરી કહે છે
“પ્રભુ, જે આપ આજ્ઞા આપો તો હું સ્મર્યાન ભૂમિ પર જઈ બારમી પઠિમા વહન કરું.” જ્ઞાનસ્થવિર અને સ્વયમ સ્થવિર વિના બારમી પઠિમા વહન કરી શકાય નહિ; છતાં ભગવાન બધું બલે છે તેથી કહ્યું. મહાસુય વૈષાણ્વિષ્ય માં પશ્ચિમ કરે છે દેવાનુમિત્ત, તને સુખ ઉપલે જોમ કર વિલબન કર.”

જો જ દિવસે શિક્ષિત થયેલા મુદ્રામાર શબ્દમાર બારમી પઠિમા વહન કરવા વિકરાળ સ્મર્યાનભૂમિમાં ગયા. બારમી પઠિમા વહન કરી કાચેત્સર્ગ ધ્યાનમાં ઊભા રહ્યા તે વખતે ત્યાંથી પસાર થતો સોમીલ બ્રાહ્મણ જન્મમુદ્રામારને સાધુ વેશમાં જોતાં ખૂબ જ કોપે બરાથો, કેમકે જોની પુત્રી સોમામુદ્રામારને અતેશરમાં જોણે લીધી હતી. સાધુ જ થવું હતું તો મારી પુત્રીને અતેશરમાં શા માટે લઈ જવા લીધી? જોમ કહી કોપે બરાથો સોમીલે જન્મમુદ્રામારના માથા ઉપર માટીની પાળ બાધી અહર ખેરના અમારા ભર્મા, પરંતુ બાળમુનિ ખીરજપૂર્વક ક્ષમા મારણ કરી રહ્યા ‘હે યેતન, રજો તું મ્યનતો કે હું બગુ છું, હું મરુ છું હું તો શાશ્વત અને નિત્ય હું હસતા મુખે ક્ષણભણ્ણર શરીર તું છોકરો. પરણીને સાસરે ગયો હોત તો સસરા પાંચ પચાસની પામટી બધાવત, પરંતુ આજે તો કૃપા કરી કમની જાજ’ તોલવામાં ને મોક્ષનગરી જવામાં બહુ સહાય કરી છે.’

બંધુઓ ! કેવી જોની ક્ષમા છે ! તપ કરનારા ઘણા મળશે
પરંતુ આવી ક્ષમા ધારણ કરનારા તો બીરલા જ છે દેવાનુમિયા,
જજ્ઞુકુમારે ખગધગતા અગારાના પરિસહને સહન કર્યો. જોને
આત્મનો સુવત્ર વિવેક ઘઈ ગયો છે જડચેતનનો ભેદ સમજાઈ
ગયો છે સુમનાવે પરિસહ સહન કરી અતગદ કેવળી બની
મીશનગરીમાં સીધાવી ગયા. જે અથ સાધવા આવ્યા હતા તે
સાધી ગયા. આવા ઉપમર્ગોના પ્રસંગો અત્યારે જોવા બને છે
પરંતુ આપણા હૃદયમાં વચનનો પરિસહ હતી યદ્રીએ તો
જજ્ઞુકુમારે અગારા વેદીને નિર્જરા કરી તેટલી નિર્જરા આપણે
જરૂર કરી યદ્રીએ. ભગવાન નેમિનાથનાં હશન અને ઉપદેશ,
સ્વક્રિયાનું કર્ણમાં નિમિત્તરૂપ બન્યા ઉપાદાન બલિત હંતુ તેથી
કલ્યાણ ઘઈ ગયું

ત જ રીતે મદારાબ ઉદાસનનું કલ્યાણ યવામાં ભગવાન
મહાવીર નિમિત્તરૂપ યવાના છે ઉદાસન ભાવના આવે છે કે
મારા નાથ મારી નગરીમાં પધારે તેની ભાવના બહુ ભગવાન
અપુરીથી વિદાર કરના કરના ત્યા પધારશે તેના ભાવ
અવસરે કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૮૭ મું

જ્ઞાતય શ્રી પંચમ. સુત્રાર. ૩૩-૮-૧૬૧૩

સુવ-મૂર્તી ૫૫

સુત જાંબુઓ સુગ્રીવ માતાઓ અને બંદેના ચરો ૧૧૧

સિદ્ધ થએલી ભગવાનની શાશ્વતી વાણી તેનું નામ સિદ્ધાંત.
ધર્મ સિવાય કોઈ સ્વજન નથી.

માતા કહે મેરા પુત્ર સપુત્રા મેની કહે મેરા કૈયા
પરણી જોડુ ચોં કહે સખસે બધા રુપેયા

સત્યારે તો ધનનું સગપણ બહુ ગરમું છે સ્વાયં સિવાય
સત્યારમાં બીજું સબલે પણ શું ? આજે પાપની આઘોચના
કરવાનો દિવસ છે જોનોની સવત્સરી બોઠોત્તર પર્વ છે જેને
હિંદુઓ ઋષિપત્યત્રી ત્રણે છે આજના દિવસે તેઓ ઉપવાસ કરે
છે ને જન્મ ખાતા નથી.

સવત્સરી પર્વની મહત્તા સમગ્રે ઉત્સર્પિણી અને અવ
સર્પિણી કાળના બને મળીને બાર આરા લેજા થાય ત્યારે એક
કાળચક્ર ધાય છે પાંચમો આરો પૂરો થઈ છૂટો આરો બેસે તે
દિવસે અષાઢ શુદ્ધ પુનમનો દિવસ હોય છે તે સમયે સવત્ક
નામનો વાવરો વાશે. જૈનધર્મના આરાધકો પાંચમો આરાના ઉઠા
સુખી રહેવાના છે એ દિવસે એક સાધુ એક સાધ્વી, એક આવક
અને એક અવિકા આ પાંચમો આરાના છે । સુખી રહેવાના છે
સવત્ક વાવરો વાવાનો સમય થયે ત્યારે ડેવ બાવીને આ
આર લેવાને કહેશે કે આરો બહલવાની તૈયારી છે માટે તમે
બહાર પાપને આઘોવી પાપની વિશુદ્ધિ કરી, પાપને ત્રિવિધ
બોસણવી, સ્વ લેવાને બમાવી સમારો કરો તે આર લેવો
અમાધિપૂર્વક કાળ કરી ડેવલોકે જશે. સવત્ક વાવરોને લીધે
બિરિ, બુદ્ધિ અને પવતો તૂટી પડશે. પાંચમો કોતરી છૂટો
આરો બેસતાં આર બાહ્ય વિચિત્ર જશે. પહેલે પહેલે જૈનધર્મ
વિચિત્ર જશે, બીજો પહેલે ઠંડઠ પાખડી-મિઠ્યાત્વીનો ધર્મ
વિચિત્ર જશે. ત્રીજો પહેલે રાજનીતિ અને શાસે પહેલે બાહર
આગ્નિ વિચિત્ર જશે. ચત્તરો તૂટી પડશે, સારા મધ્યસે રહેશે
નહિં. ચાર કર્મ કરનારા પાપી લેવો રહેશે. ગાંધી જમતાના

છું! આરો પણ એકવીસ ફૂજર વર્ષનો છેને તે દુષ્ક્રમમા દુષ્ક્રમ
આરો છે એકધારા ૪૨ ફૂજર વર્ષ પૂરા થયા બીજા આરાની
શુદ્ધિમા સાત દિવસ સુધી એકધારે પુષ્કરાવત' નામનો
વરસાદ થશે. તેથી ધરતી ધોવાઈને સાફ થઈ જશે પછી સાત
દિવસ અમૃતનો વરસાદ થતા સાત દિવસ ઉષ્ણ નીકળશે.
આત દિવસ પુષ્કરાવત ને સાત દિવસ દ્વિતીય વરસાદ થશે એમ
૪૬ દિવસે લાફરવા શુદ્ધ પાત્રમ આવશે. વરસાદથી ધરતીમા કબ્બ
પેદા થશે અને ઘાસ ઉગશે. માંસ ખાઈને રહેનારાઓએ માંસ
હારનો ત્યાગ કરવાનો નિર્ણય કર્યો.

આને માંસાહાર વધી રહ્યો છે પાકી, પસ માં હિંસક
લામડાનો ઉપયોગ થાય છે માછલી માંથી તેનાથી મગતા મોતીના
દામીના હોરાય છે એવી આજ્ઞાતરી હિંસા જૂન છે અતરથી
અહિંસાના સ્વરૂપને સમજા મિત્રતામિ દુષ્ક્રમ રહેશે
તો જ સાચું છે વીનરાજ વાણી સંજ્ઞા પછી અહિંસા અને
ક્રમા લવનમાં અવસ્થા આવવા લેઈએ. કપાલ ઉપર વિચર
મેળવી ક્ષાપના કરવાનો આને મગલ દિવસ છે વર્ષોના વેર
શૂદ્ધી થઈ લવનના શોષણ શોષણ કરવાનો આને દિવસ છે
નવા શોષણમા લખે છે કે જોતમ સ્વામીની લખિષ મગલો,
અભયકુમારની જુદિ મગલો કથવળા શેત્રુ સૌભાગ્ય મગલો
અને શાંતિભદ્રની ત્રિદિ મગલો. લખવામા જેવા ચતુર છે
તેવા કામ કરવામાં ચતુર છે ખરા કે ?

બાલકાગા જ્ઞાનાસમિતિની યોગ્યતા લેઈશે. વચન જુદિ
લેઈશે. તલવારની જેમ વચન પણ આનંદમા રાખવાં લેઈએ.
અભયકુમારની જુદિ મગલો છે તો તે વિરે થાયો.

શ્રેણિકે અભયકુમારને રાજ્ય સંભાળવા ક્યુ અભયકુમાર
પુત્રવત્માં રમાવા ઈચ્છતા નથી. તેથી તેણે કહ્યું “અજ્ઞાનન
પૂર્ણને દુ વખાસ આપા પાગીશ.” આમાનુષામ વિચરતા અજ

જાન રાજગૃહ નગરમાં પધાર્યાં. તેમને વિનય પૂવક અસવકારે
 પૂછ્યું : “ ઉમ્તામાં ઉમ્તો શબ્દ શબ્દ દીક્ષા લેશે ? જમવાને કહ્યું :
 “ ઉમ્તામાં ઉમ્તો શબ્દ ઉદાત્ત દીક્ષા લેશે.” આ સાંભળી અસવને
 આનંદ થયો. ને પિતાને પૂછ્યું : “ કોઈ પિતા પોતાનો પુત્ર
 નરકે જાય તેમ કહ્યું જરા ? એવું કહે ના કહી. પછી અસવકારે
 કહ્યું : “ હું રાજગૃહી સલાળી શકું જોમ નથી. રાજેશી તે
 નરકેથી. નને દીક્ષા લેવાની આજ્ઞા આપેલ. ” આ છવન કહ્યું
 કે આમુખ પૂરુ થતાં તેને કોઈ વધારી શકે જોમ નથી.

“ અસંવયં કીલિય મા વમાયય
 જરોણોયન્સ હુ જલિય ઠાવ્યં ।
 યથ ચિયાજ્ઞાદિ સજે વમતે,
 કિં તુ ચિહિસા વ્યવથા ગદિતિ ॥

કવિ ભ ૪ થા ૧

કે જોનમ ! આમુખનો જન આનંદ પછી એક ક્ષણ પણ
 જોમેરી શકતો નથી. વાદ ઉપરથી પાંદડું ખરી રહે પછી ખસ
 જાય તો શકતું નથી. જેની વૃત્તિ તેની જૂદી નહિ. વસ્તુમાં
 એવું જુલુ આશુ જોમ માનવા હો. તે તે પણ મરાજર નથી.
 ખન, ખાન્ય, સોગ રૂપ જોમ પરિવર્તનો કાર વધારે છે. તે
 નીકાને કાર વધી જશે, ને ફળશે ત્યારે માતા પિતા કાંઈ પાત્રી
 કોઈ જાણી શકશે નહિ. આ સમયે કોઈ રક્ષા આપનાર હોય
 તે તે ખનખિત, કુલુખામાત્ર વિવેકબાઈ જાને કમાત્રી છે.
 જ્ઞાન, દયાન, આસ્તિ આદિ શુભરૂપ કુદ જ વામને ઉમારશે.

કર્મખનનાં કાર કારણો છે મિશ્રાત્વ, અવિરતિ, ક્ષય
 અને અશુભ યોગ. આનો અનુક્રમ શા માટે છે તે વિચાર્યું
 જોઈએ. જ્યાં સુધી મિશ્રાત્વ છે ત્યાં સુધી અવિરતિ જતી નથી.
 જ્યાં નહિ જોઈને પરિણામે છે શુભસ્થાનકના ક્રમ પણ સમજવા
 જોઈએ. શાશ્વ શુભસ્થાનકે મિશ્રાત્વના નાશ થાય, છતાં
 અવિરતિનો, નાશના અવગનો નાશ થાય એ અને કોઈનાં

યોગ નિરોધ થાય છે કર્મબંધનના ચાર કારણો ગુણસ્થાનકની
મેળા ઉપર જડતાં જડના છૂટતા બચ છે

જ્યાં કર્મોની જડ (મૂળ) મિથ્યાત્વમાં છે અમાસની અધારી
ચાલ કરતાં પણ વિશેષ અંધકારમય છે માટે મિથ્યાત્વનો સૌથી
પહેલા ત્યાજ કરે. અનાદિના મિથ્યાત્વને તોડવા વીરવાણીનો
હથોથે આને મળ્યો છે જિહ્વા મૂળવાળું વૃક્ષ પોતાના સ્થાનને
જલદી ત્યજતું નથી તેમ વિવચાધીન જીવો પોતાનું સ્થાન
તજતા નથી. તેમને જોતાં દયા આવે અને તજાનીઓના વચનો
શ્રાવણવા છતાં મિથ્યાદષ્ટિઓનો રાગ ચસાર ઉપર જ હોય છે.
આને ચેતીને નીકળી જશે તો કલ્યાણ છે

અભયકુમારને એક કથેઠ ને એકેતેર ગામનો વહીવટ છે છતાં
એક દિવસ પણ સામાયિક મૂંઝી નથી તમારું કેમ છે? અભ
યકુમારને મેલિકશાહ રાજ આપે છે, છતાં તેની મમતા છોડી
દીક્રા લીધી. પાંચ વર્ષની દીક્રા-પર્યાય પાળી અનુત્તર વિમાનમાં
જવા અને એકાવતારી થયા.

આજના પવની કેટલી મુદર મહત્તા છે! જે માણસો
માયાની ઝોપરીમાં પાણી પીતા અને મજબૂત જાતા-તેમણે
લીકુ ધાસ જીએલું જોઈ લેતા થઈ નિજુ જ ક્યો કે આજથી
કોઈએ માસાકાર કરવો નહિ. એ દિવસે બાદરવા શુદ્ધ
પાંચમ હતી

સર્વ પ્રાણી ઉપર મૈત્રીભાવ રાખો. કર્મસ્થિતિ વિચારી
તેના ઉપર હન્ય કરે. કોષ છોડો. ચક્રોચિત્ત પૂર અવમા પૂજ
હોવી હતો. બીજા અવમાં પણ ચારે બાજુ વિપરિતિ ફેરવો સૌને
સહાર કરતો હતો. તે અચકર નામના રહેઠાણ આમગ અમચાન
મદાવીર આન્યા. ચક્રોચિત્ત કુશલ મારતો પ્રભુ પાસે આન્યા
ને ૭૮૩ું જોર હતું તત્તુ અજમાવી દીધું પરંતુ સમાન સાચર
અમચાનનું એક કુવાડું પણ ફરકતું નહિ. જેના રેલિક રાજ

હૃદી યથા છે તેવા પ્રજ્ઞા આત્મસ્વરૂપમાં અમૃત છે. આશ કાલીક
 એરથી મૂર્છા ખાઈને પડ્યો. તવી ચક્રોચિત્રની ખાશણા ખેડી
 પડી. ક્ષમાસાગર પ્રજ્ઞા મહાવીરના ધરણ્યોમાંથી રૂપની ખાશ હૃદી
 ચક્રોચિત્ર વિચારે છે. 'અક્ષુઃ! આ શું? - જ્યાં કોઈ મહાપુરુષ
 હોય છે.' ભગવાને કહ્યું. 'ચક્રોચિત્ર, તું કાઈ સમજ, કોષ
 કરવાથી પ્રેમદક્ષિ જૂલી તું મરીને, વિરધર સપ થયો. તું તવ
 મતી સર્પ થયો તું કાઈ સમજ.' પ્રજ્ઞાની વાણી સાંભળી, ચક્ર
 ઈચ્છિકે એર, નમી રીધુ, અમૃત ભરી લીધું. આત્મસાન પ્રાપ્ત
 કર્યું અને સંભારે કરી આકાશ દેવલોકમાં ગયે.

આવનો મહાન દિવસ ક્ષમાપના અને મૈત્રી જાનનાનો છે.
 મન, વચન અને કાયાથી પવિત્રતા અભાવવાનો આવનો દિવસ છે.
 લેનદશનના મત પ્રમાણે એકલ કાયાથી જ કમ બધાતું નથી,
 પરંતુ મન વચન અને કાયા ત્રણે કારણે છુપ કમ બાધે છે.
 વૈદ વિદ્યાની ભાવના મનમાંથી કાઢી નાંખી આલે મનને શુદ્ધ
 કરવાનું પવ છે. જેની સાથે ક્રોધ કલિયા ઘણા હોય તેમની
 પાસે જઈ શુદ્ધ ભાવથી અભાવવાનું આલે પવ છે. અતઃકરણ
 પૂર્વક ક્ષમા આંતરવાની છે ને આપવાની છે. અતરમાં નમ્ર ભાવના
 સાથે તે જ સમજવાનું કે આલે ક્ષમાપનાદિને ત્રણે સાચી
 ક્ષમાપના કરી છે. હરેક પ્રાણી પાસે ક્ષમાપના મામરો. વધુ
 ભાવ અવસરે કહેવાયો.

[નોંધ - પાશ્વર નિમિત્તે યતિધર, તા. ૨૪-૮-૬૩ ભારતના સુદ
 અને દિવસે આપવાન બંધ હતું]

વ્યાખ્યાન ૪૮ મુ

અભિષેક મુદ્ર સાતમ રતિવાર તા ૨૪-૮-૧૯૧૩

અનવસાની મહાપુત્રોની શાશ્વતી ન ત્રણે દાળ સિદ્ધ થયેલી વાણી-તેનું નામ સિદ્ધાત. તેશમાં ચતુરના છઠ્ઠા ઉદ્દેશાના તાજ ઉદ્દાયનનો અધિકાર આલે છે બનાવટી હીરા અને કૌશ્ઠીનૂરનો તદ્દાવત બાણનાર ઈમીશનને તીજેરીમાં નહિ રાખી મુઠે સમજાવ્યું આવ્યા પછી સમજાશે કે પૌદ્ગલિક સુખો કૌશ્ઠીનૂર નથી. પુરુષલાનહી ન બને, આત્માનહી બને. કાજ ની કપિ પરાબ લી ૮ ઉપર પડે છે, હસની દષ્ટિ મોટી ઉપર પડે છે

જેનું મન જેમાં વગે, તેને તે ૮ જ્ઞાન

મદ્દ તણે તણ માંડવો જાણીઓળા ખાવ ? ”

આત્મક સ સમ્બદ્ધતા મોતીનેજ ઈશ્વરો. સમય વીતી જાય અને પસ્તાવું પડે તે પહેલાં અવળે માગેથી મુવળે માગે' વળે. જેને શોધા છે તે આત્મામાં છે બહાર નથી. કસ્તૂરીમુગ પોતાની કુંડીમાં જ રહેલી કસ્તૂરીની શોધમાં ઠેર ઠેર લાંબી મૃત્યુ પામે છે આત્મા સ્વમાં રહેલા સુખને જોગખી શકતો નથી ને બહાર બટકવા ઠરે છે રત્ન હીરા માલેક સોનું, રૂપુ જોડધિજો, રસ, રસામણે, સ્ત્રી પુરુષ વગેરેની ઉત્પત્તિ અને સ્થાન વિષે બધું છે, પરંતુ જેની વાત છે કે માત્ર પોતાનું સ્વરૂપ બાણવાનું અને જોવાનું જ રહી જાય છે શુદ્ધાત્માના સ્વરૂપને જોગખી છેવટે અર્ધ પુદ્ગલ પરાવતનમાં આવી જાય. જ્યાં શત્રુ ઉપર વિજય મેળવ્યો છે પરંતુ સદાના શત્રુ જોવા મોઢ ઉપર વિજય મેળવ્યો નથી ત્યાં મુખી કાંઈ નથી સાનીજો કહે છે કે આ સરીખમાંથી હસતો ઉઠી જશે, પછી કાંઈ કીમત રહેવાની નથી.

દેહ સાધન કેવળ છે તથા સુખી સાધ્યને સાધીલો માનવ જન
અત્યંત દુર્લભ છે

‘ યુદ્ધદે જ્યુ માણુસે મને, ચિરકાલેય વિ સમ્મ પાપિર્મે
ગત્થાય વિભાગ કમ્મુખે સમયે ગોચમ મા પમાયપ ।’
(સ. સુ. નં. ૧ ગાથ ૪)

કમના વિષાક ગાઢ છે, માટે સમયનો પ્રમાણ ન કરો.
મોટી ઈમારત બાંધનારા ઈજનેર ઉપર વિશ્વાસ રાખો છે, રાજ-
નિવારણ માટે પોતાની ભુદ્ધિ કરતા એક્ટર અને વૈદ ઉપર વિશેષ
વિશ્વાસ મૂકો છો તો તત્ત્વની બાબતમાં તત્ત્વ પારંગત સર્વજ્ઞ
જનવાન ઉપર વિશ્વાસ રાખવો બેઈએ

જલ્લુ યુદ્ધ કેવળ પૂજ્ય, સુખ દેહ માન્યનો મળ્યો
તો મેં જાણે! જાણ્યોનો જાણી નહિ જોઈ દળ્યો
સુખ પ્રાપ્ત કરતાં સુખ દેહ છે મેલ જો લલ્લો લલો,
લલ્લુ લલ્લુ જાણે જાણ મળ્યો મં જાણે રમ્યો રલો ।

જાણ્યોના દેશ દૂર કરવા જલ્લુ બેલનનો વિવેક કરો.
પાણીમાં કાઢવ જોઈ થઈ જાય છે તેમ જ્ઞાત્યા અને કર્મો
જોડાય થઈને રહેલાં છે જ્ઞાત્યાના અને જલ્લુ લલ્લો.
જુદાં છે માટીમાંથી સોજુ જુદુ થાય છે વસાઈ શરીર ભિન્ન છે,
શેરડીમાંથી રસ બુદો કરીએ છીએ તલમાંથી તેલ અલગ
કરીએ છીએ તેમ જોડાણથી જ્ઞાત્યા કર્મરૂપી મેલથી અલગ
થાય છે

જ્ઞાની કહે છે ઈમારતુ તો આમુખ્ય પૂર્ણ થતાં પાંચ પચાસ
વય આવશે, પરંતુ લલ્લો લલ્લો જાણ્યોથી અજ્ઞાન જ્ઞાત્યા
મરી જ રહ્યાં છે દુર્લભ માનવદેહ નગરો છે તેમાં જે વિત
રાગ પ્રશુનિત થઈને પામ્યા છે યજ્ઞા છવા સુશભતાથી ખમ
પાગી શકે ॥ પોણી છલગી જાતી જાય તો પલ્લુ કેટલાકને
ખમ ઈ જગર પડતી નથી જવારે તમને તો મર્મમાંથી જ

ધર્મ સરકારો મન્યા છે પુણ્યવાન છે। જગતમા સુખના સ્વાદનો
સેવનાર વિવિધ માનવીઓ જાણે છે મન, પ્રિયજન, પુત્ર, કીર્તિ,
સત્તા મેળવવાની ઝંખના સેવના હોય છે, પરંતુ આત્માનું સ્વરાજ
મેળવવાની ઝંખના સેવે।

કુસળો મદ્ય મોસ વિનુપ, ઘોષ ચિદ્ધર હમ્મમાવપ।

પર્ષ મણુયાણ સીચિર્ય સમર્થ ગોત્રમ મા પમાયપ ॥

(ઉત્તરખંડના મુક્ત અધ્યાય ૧ ગાથા ૨)

કામ ઉપર પડેલા ઝાકાના બિંદુ જેવું હવન ક્ષણિક છે
હવનની એકે એક કણને ઉપયોગ કરતા શીખે। હવની
તૃષ્ણા ઉપર અગારવાળી જેવા વેપારીનું એક દૃષ્ટાંત છે

એક કાલ્યાણનો વહેપારી જગતમા કાલ્યાણ પા વા ગયે।
સાથે ગાદના પાણી લેતો ગયે। લાકાં ભેગા કરી સગમાલ્યાં
જાયા બને એન્દ્રે પાણી છાંટે, ધરતી તપે એન્દ્રે ત્યા પાણી
છાંટે પોતે નદી જાય એ લે પોતાના ઉપર પણ પાણી છાંટે પાણી
ખસામ ઘઈ જાય પણ કામ અપૂરું રહી જાય તપાસ કરી પણ
ત્યા પાણી નહીં નહિ, ધરતી તપી જાય ત્યાંએ જગદ્ ભેર
પડે જુ નવ એક ઝાક નીચે જઈને સૂઈ ગયે। ત્યાં એને
સ્વપ્ન આવ્યું જેવું લગ્ન લાની ને લેમ્બા હોય તેવું જ
સ્વપ્ન આવે સ્વપ્નમા એણે એક તગાવ એણે સ્વપ્ન તરસ્યે
ઠંકા ને દો ચો તગાવ તર ને જામે જામે પાણી ખીવા
મ ચે, તોય તૃષ્ણા મટી નહિ એન્દ્રે માનુ તગાવે માનુ અને એન
એનામાં આવ્યું તગાવ જ પી ગયે છતાં ત્યાં મનની તપી
બીડ તગાવ એણે ને તે પણ પી ગયે તેની તરસ ક્રીબીજ।
તૃષ્ણા અથ એવી જનત છે તૃષ્ણા મનની નથી ને હવન
પ્રકાશમા પૂરું ઘઈ જવાનું છે વિષયત્યાગ એજ તૃષ્ણા
મન જાનો ઉપાય છે

નમજીને વિધિ નહિ ઊગે ને મૃત્યુ ઘઈ જશે નો કાંઈ

કાંઈ ... ને ... ની આજ રાખશે તો કિવારૂંથી કર્મનો પ્રવાહ

પાછળ આવશે. ઉદ્ધાવનને રાજવૈભવ હોવા છતાં તે આસક્ત નથી તે સમજે છે કે નાશવત મુખસાધનો છે જે આત્માનાં સાધનો નથી. આત્માની મુખ અવસ્થાએ તેના સ્વભાવ પિંજરના પુરાવાનો કે ભગવાં દેખાવાનો નથી તે તો સ્વભાવે જ ઉપ્પત્તિ કરનારો છે.

સ્તંભિત મુવર્ણપિન્જરમાં ફાટમના ફાણા ખાતો પોપાને સ્વતંત્રતાના નિરોધ આનંદ છે. આત્માના ગ્રાસા આનંદને સમજાશે ત્યારે યારી પણ જેલ જેવું લાગશે. પુદ્ગલવતુ પોવણુ કમ્પાર અમલ આનંદને નહિ પામી શકે.

એક પોપા હંમેશા બોલતો કે નિસ્ત્રી આવે હોવી જઈશ તે પદાવેલો. એટલે રાજ બોલે, નિસ્ત્રી વિચારે છે કે આ તો રાજ ગ્રામ બોલ્યા કરે છે. એક દિવસ નિસ્ત્રી સ્વાર્થ રહી તો પણ પોપા બોલ્યા જ કરે. નિસ્ત્રી આવે હોવી જઈશ. મિત્રારી પોપા નજીક ગઈ તો પણ પોપા હોવી જવાને બદલે એમ જ બોલ્યા કરે છ. ખીમ ખીમે પોપા ઉપર બીંડીએ ઉલ્લસ મારી તો પણ પોપા તો બોલ્યા જ કરે— “નિસ્ત્રી આવે હોવી જઈશ. પણ હોવી જતો નથી. તે જ રીતે આપણે પણ બોલીએ છીએ, પરંતુ આવરણ કરતા નથી. આત્મા ફેફસી છુટો છે. આનંદને અવિનાશી છે એવી વાતો કરીએ છીએ પણ એ અનુભવનો આનંદ નથી મેળવતા. ધ્યાની કંઠે છે; બોલો થોડું. પરંતુ આવરણ સાડું કરે.”

વચન રતન મુખ કાઢી, વૂપ કર દીને તાજ,
પરાક દોન તો બેઠીએ, વાણી વચન રસાજ.”

વચન રતનને સાચવવાની વીભેરી મુખ છે. એને મુખરૂપી તિભેરી સાંધી જઠાર કાઢીએ ત્યારે એ પ્રિયકર લાભવાં ભેઈએ.

મહારાજા ઉદ્ધાવને ખમભામિકા કરતાં ચિંતન કરું કે અહો, મારા નામ ક્યારે પધારે! હું તેમને વદન કરી દૂતામ.

ધાર્ક ! તેના હાથેહાથમાં દેવ, શુરુ અને ધર્મ પ્રત્યે મદદા હતી.
 દેવ કોણ ? શુરુ કોણ ? ધર્મ કોણ ?

જેના ચાર માતી કર્મનો ક્ષય થયો છે તે અરિહત, જેણે
 વિદ્યાથી ઉપર વિજય મેળવ્યો છે, પદ્મ પ્રકૃતિનો ક્ષયોપશમ કર્યો છે,
 તેના કલ્પન-કામિનીના ત્યાગી શુરુ, અને દેવળ જ્ઞાનીઓએ પ્રદુ
 પેણ તે ધર્મ આ ત્રણે તત્ત્વોની ઉદ્ધાયનને મદદા હતી.

પરદેશ રહેતા પતિના કુશળ પત્રની જોઈ સ્ત્રી બાર બાર
 વર્ષથી શકુ જોયા કરતી. ટપાલી આવે ને તેને જ્ઞાનદ ધાવ,
 પણ પત્રની શકુ જોયા છતાં બાર વર્ષ સુધી પત્ર ન આવ્યો
 છતાં તેની પ્રતિક્ષા બાહુ જ રહી. પછી બાર વર્ષ પત્ર આવ્યો, તે
 વાંચી તેના જ્ઞાનદનો પાર રહ્યો નહિ. જાંચતા નોંધતુ આવડતુ
 જોઈ જાંચનારને બોલાવીને પત્ર વચાવ્યો તે સાંભળીને તેના
 જ્ઞાનદનો પાર ન રહી તમને ભગવાનની વાણીશ્રી આગમનો પત્ર
 મળ્યો છે. સતમહાપુરુષો તે વાચી સભાગાવે છે આ દિવ્ય સંદેશ
 આભગતા તમારી બાહ્ય હિંદ્રી છૂટી જવી જોઈ જો. આત્માના સ્વરૂ
 પમાં જોઈએ થઈ સંદેશો સાંભળ્યો તો ભવના બુદ્ધિ થઈ જશે.
 આંભગવાની બાહ્ય રહેલી હોય તો માનજો કે તમે અસ્પ
 મ સારી છે. જો વચનામૃત પીતાં રસ આવતો હોય તો માનજો
 કે આત્મ વિકાસનો અદ્વૈતીય થઈ જુઓ છે.

અતરને શામે શામ મહારાજ ઉદ્ધાયનને જ્ઞાનદ પ્રગટી
 રહ્યા છે. સ્વપાપુરી નગરીમાં બિરાજમાન ભગવાન મહાવીર સ્વામી
 પ્રામાનુષ્ઠામ વિચરતા વિતીભય નગર તરફ આવી રહ્યા છે
 પુર્યોદય હોય તો જ સતદર્શન ને સતવાણી-અવધુનો લાભ
 મળે. ઉદ્ધાયનની ભાવના પવિત્ર છે ભગવાન મહાવીર સ્વામી
 પધારે તેવી ભાવના ભાવે છે આગળ શુ જનશે તંના ભાવ
 અવધારે કહેવાશે.

ચપક ચરિત્ર

હવે ચપકનું વર પત્નીના મહેલથી જવા તૈયાર થાય છે ધર્મવતી કહે છે : હે સ્વામી, આજે જ હું ઋતુસ્નાતક છું મને ગલ રહેવાનો ભાસ થાય છે તમે માતાપિતાને મળીને જાઓ ચપકનું વર કહે છે : ' મારા અબ્બાની વાત તું માતા-પિતાને કરજો તેમ છતાં ન માને તો મારા આપેલાં નિશાનો જતાવજો '

“ હે કેા મુરિકા હાર હમાસ પક્કા થકી નિશાના,
ચકી અજની સતી જતાવા, નહી માની મુલતાના હેા. ”

ચપકનું વર હાથની મુરિકા તેમજ કોઈમાં પહેરેલાં હાર કાઢીને ધર્મવતીને આપ્યા ધર્મવતી કહે છે : આપ બા-બાપુલને મળીને જાઓ. માનવને કંઈના ઉદય થાય છે ત્યારે આપાં નિશાનો પણ કામ લાગતાં નથી. અજના સતીને કેવાં કંઈ પ આ હતાં ? પવનજી નિશાનો આપીને જવા હતાં છતાં કેતુ મતીએ કેવું કહ્યું હતું ! તેણે કહ્યું તે તારા બાપનું ને માતૃ ભોમ જન્મે કુળ બોળ્યાં છે ' ઘણું કરગરી, પણ અજનાનું કંઈ તેણે સાંભળ્યું નહિ. “ બાર બાર વચેથી મારો પુત્ર તારા તરફ જોતો નથી, જો હું બરાબર જાણુ છું અજનાએ કહ્યું : ' તમારા પુત્ર લક્ષા ગયા તે જ દિવસે રાત્રે પછા અબ્બા હતા. અજના એ પતિએ આપેલી નામ-અંકિત વીંટી કેતુમતીને જતાવી છતાં તેણે માનવાની ના પાડી અને અજનાને ઘર બહાર પકેલી કાઢી કાળે કેર વર્તાવ્યો. રાત્ર પ્રહસારે વાત સાંભળીને કહ્યું

મહેન્દ્રની પુત્રી અને મારી પુત્રવધૂ આપુ નધમ દૃત્ય કરે જ નહિ. પતિએ ઘણું સમજાવી પરંતુ કેતુમતી સમજી નહિ. માસરેથી કાઢી મૂકવામાં આવેલી અજનાને પિયરમાં મા-બાપે કે સો ભાઈઓએ પણ જાતકાર આપ્યો નહિ. આ રીતે તેને જાણ કરે હું જ પદ્યુ મારે હે સ્વામિન્ વીંટીની નિશાની નહિ આપતા

તમે છેવટે બા પાસે પહોં જઈ આવો કેમકે માતાને પુત્ર માટે
જહુ વાત્સલ્ય હોય છે ' હવે થ પકડુ વર માતાને મહેલે આણ્યો
એ માતાની પાસે જશે અને ત્યાં શુ બનશે તેના ભાવ અવ-
સરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન ૪૯ મુ

(સોમવાર ૨૧-૮-૧૯૧૩)

અનવજ્ઞાની મહાપુરુષોએ ભવ્યજીવોના કલ્યાણ માટે ત્રણે
કાળ માટે સિદ્ધ થયેલા સિદ્ધાંતો સમજાવ્યા.

મહારાજ ઉદાયનનો અધિકાર વ્યાપે છે મહારાજ ઉદાયનના
મનેષભાવ બાણી મહાવીર સ્વામી અંખાપુરી નગરીના પૂજ્ય ભદ્ર
ઉદયનશી વિકાર કરી આમાનુષામ વિચરતા વિવીભવ નગરમાં
પધારશે. અનાદિ કાળથી જીવ મુખ માટે શ્રીમાં મારી રહ્યો છે
આ ઉપાયો મુખ શાંતિ સાધુ તથાપિ દુષ્ટો જન્મમાં જન્મ્યા
તે દુષ્ટ મૂળ મે જાળ શેષુ આ દુષ્ટ ત્રાંકુ મુખને / માનુ

મહાપુરુષોને પૂછી જુઓ કે સાતુ મુખ કયા છે ! અજ્ઞાની
જીવ શ્રી પુત્ર, ધન, આબરૂમાં મુખ માને છે પરંતુ તે મુખ
દુઃખનું કારણ બની રહે છે બચસો મુખનું કારણ છે પરંતુ
પરબીને જુદો રહે કે ન કરવાનું કરે ત્યારે દુઃખનું કારણ બને
છે સોમન જ્ઞાન આપે છે પરંતુ તબિયત પણ બગાડી શકે છે
મુખ સ્વમાં છે સ પત્તિ સેગી કરવામાં દુઃખનું મૂળ છે તૃપ્તિ

છે ત્યાં મુખ નથી. હૈયામાં જ આનંદનું સ્વરૂપ ભરેલું પડ્યું છે પરંતુ મન તેને બ્રહ્મ યાદનું નથી ઘરમાં જોવાનેલી સોય જહાજ પ્રકાશ છે માટે જહાજ શોધનાર મૂખ છે તેવો જ મૂખ સ્વમાં રહેલા મુખને જહાજ શોધનાર છે દુનિયાના તમામ દુખનું મૂળ વાસનામાં છે.

આત્મા જનનવિહારી સુખ પાંખી જેવો છે પાંખી માથાને મુદર અને મુઘડ રાખે છે કાંટા ને કાંકરા લાવી તેમાં ભરતો નથી અને બ્યારે છોડવા પારે ત્યારે છોડી દે છે તમ પણ દેહનો માથો બાંધ્યો છે પરંતુ આત્માનો માથો ક્યાં છે? આ દેહ આત્માનો માથો છે માનવી બન્યો છોડી દેવા બલ છે તેમ આત્મા દેહ છોડી પરલોકમાં બલ છે જેને છોડીને બચાવું છે તેના ઉપર મમત્વ શો? જે બન્યો બાપી તેમા મમતા રાખો છે તેના કમ્પાસી ક્યાં તમારા દેહને બાળવા પણ દેશે નહિ. આનંદમનનું કહ્યું છે:-

આપણે આત્મ જીવ જે એક ચેતના પાર રે,
જ્યાર સદા સાથ સંયોગથી એક નિજ પરિહર સાર રે સંતિ

વિભાવથી ઉત્પન્ન થયેલાં કોષ માન, માયા, ક્લેશ, રાગ, દ્વેષ વગેરે અજ્ઞાનનું મૂળ છે આત્માનો સ્વભાવ ચેતનાનો છે જ્ઞાન, આસ્ત્રિ વીજ મુખમય ઉપસોજ છે અનાદિકાળથી આત્મા પોતાને ભૂલી પરમા રણદી રહેલો છે.

મહાસત્તા ઉદાવનને પોતાનું શુ છે અને પરનું શુ છે તે સમજાઈ ગયું છે આત્માની ઝોળખાણુ થતા વિવશોયો કેરના કટોરા જેવા લાગે છે બપ્પા કસા ચિકસા ય પુદ્ગલ્ય પુદ્ગલ્ય આત્મા જ મુખદ્વારનો કર્તા છે આત્મા ચેતન્ય છે કમ જક છે આત્મા વિભાવમાં બલ છે ત્યારે પુદ્ગલ પિંડને એ/વે કર્મને જકણ કરે છે આત્મા સ્વભાવમાં બલ છે ત્યારે કર્મને ખસું પડે છે કર્મનો કર્તા આત્મા વિભાવે જ બને છે.

સ્વભાવે કમનિ બાંધે છે. દિવસ યાય નહિ, વિભાવે જ યાય છે, માટે સ્વભાવમાં આવે. જેનું ઉપાકાન શુદ્ધ છે, તે નિમિત્ત મળતાં જાણતું બની જાય છે એક કથાંત.

સગર સકેવર્તીના સાઠહજાર પુત્રો જ્યારે જગા નદીનાં પ્રવાહમાં ફળી ગયા ત્યારે જગા દેવીને ધમ્મ કે જોડી સાથે જેનાં બધાએ પુત્રો બલમ થઈ ગયા છે તેને હું ખબર આપવા માટે જઈ સુત્ર સકેવર્તીને ઘેર જગાદેવી સ્ત્રીના રૂપમાં ગયા અને તેના આંખણની અંદર કણ્ડુસ્વરે રૂઢન કરે છે મર્યાદાની અંદર એકલી બાંધને રૂઢન કરતી સાંભળીને સકેવર્તીને વિચાર થયે કે મારા ચત્તવમાં આવુ તે કેવળ દુઃખી છે કે આનંદ બધું રૂઢન કરે છે? સગરસકેવર્તી કહે કે હું બાઈ! તને શું દુઃખ છે? તું કેમ આનંદીબધી રહેછે? જે દુઃખ હોય તે મને કહે! હું તારું દુઃખ દૂર કરવા તૈયાર છું બાઈ કહે-મહારાજ દુઃખ વિના જાંમુ આવવા નથી પણ જાપ મારું દુઃખ દૂર કરી શકે તેમ નથી. સકેવર્તી કહે-માતા, આપને જે દુઃખ હોય તે કહે હું બનવા પ્રયાસે આપનું દુઃખ દૂર કરીશ. “બાપુ! અપત્તિનું દુઃખ હોય તો જાપ દૂર કરી શકત, પણ મારા દુઃખને તમે દૂર કરી શકો તેમ છો નહિ તો તમારી પાસે કહેવાનું શું પ્રયોજન! જમુએ! કેઈપણ પ્રકારની વાત કરવી હોય ત્યારે વાળીમાં જૂલ વિવક રાખવો પડે છે આપે જોયું ને? કે જગાદેવી વાત કરતાં પહેલાં રાજના તુલસીની અંદર વાત સાંભળવાની કેટલી અધીરાઈ પેદા કરાવે છે માટે દરેકે જોયું જોયું જોઈએ જેમાંથી મપૂરતા વસ્ત્રો અને મીઠાશ ગરે. તમને અતુલન કરી કે મળી વખત કેટલાક માણસોની વાળીમાં જોવી મપૂરતા ભરી હોય છે કે સાંભળનારને તે જોઈ બધું પ્રિય લાગે કે શરી શરી સાંભળવા માટે આત્મા તલમે વાત જોઈની જાણેલ દોષ પણ એક માણસ જોવી મીઠાશથી રજુ કરે કે સાંભળનાર પોતાના દુઃખને પણ ભૂલી જાય અને સાંભળવામાં મગ્ન બની જાય. જ્યારે બીજે માણસ

એની એજ વાતને એવા ઠટ્ટુ શબ્દમાં મૂકે કે સાંભળનારો જે
વધી પહેલાં જ્ઞાનદંથી હસતો હોય તે રહતો થઈ જાય. તમને
આવો અત્યુભવ ઘણીવાર થયો હશે. એક કવિએ કહ્યું છે કે..

છવ્વ છવ્વ તું કયા કરે, છવ્વો હાથ ન પાંપ
એક છવ્વ જોઈય કરે, એક છવ્વ કરે યાવ

કવિ કહેછે કે શબ્દને હાથ કે પગ નથી પણ એનામાં
એવી તાત્કાલિક છે કે એ એનો વિવેકપૂર્ણ ઉપયોગ કરવામાં
આવ્યો હોય તો એ જોણી વાંચેલા યા ઉપર મહત્તમપ્રતાપ કામ
કરેછે પણ એ ઉપયોગ વગર વાણી માલવામાં આવે તો છાતીમાં
જોણી વાંચેલી રૂઝાવ પણ વાણી રૂપી જોણીનો થા કમી રૂઝાતો
નથી સચરચકવર્તીને બાઈની મીઠાશભરી વાણી સાંભળતા જૂન
જ્ઞાનદં થયો. પણ સાથે સાથે તેને શુ દુઃખ છે અને તે કેમ રૂદન
કરે છે તે બલુવાની છતાંયા પણ થઈ તેથી તે કહે છે કે હે માતા !
તારું દુઃખ જો હોય તે મને કહે. બાઈના રૂપમાં રહેલી દેવી મોલી -
હે બાપુ ! મને મનનું દુઃખ નથી પણ મારા એકનો એક
લાલકર્યો પુત્ર બા રાની દુનિયામાંથી વાલ્યો ગયો તેનું મને
અપાર દુઃખ છે સચરચકવર્તીએ આ સાંભળીને કહ્યું હે માતા !
તેમાં શુ રૂદન કરે છે ! જ્ય તો દુનિયામાં જતું જ આવ્યું છે ? નો
હવે છે તેનો અસ્ત છે જે જ મે છે તે મરે છે પુત્રો જે
ખીસ્માં છે તે કરમાવાતાં જ છે

જેવા કાંઈ જરૂરમાં આવ્યા પરી, રૂઝાં દુવર્ધ સૌ કરમાયા,
કલ્પ ભજુર છે કાચી કાચા ને માન્ય એના પાખલા.”

તેમજ જે જ મે છે તેનું વહેણ કે મોડું મૃત્યુ છેજ માટે હે
માતા ! જ્ય તો પંખીડનો માથો છે સાજ પઠે વાકપર આવીને
પણીએ. મેસે છે અને સવાર પડતાં સૌ ઉડી જાય છે

“પંખીડો મેસા સાંજે જાય મેસા મેસે કાંઈક પર નિવાસ,
પ્રભાત પડતાં છે આકાશ, ખેડી જાક પાન તળ આરા રે,
નથી અમળા અહીં ધાઈના ઉનારા.”

હે માતા ! જેમ પ ખીજો સાંજે લેગા થયા અને ઠાળ ઉપર
 બેઠાં પણ સ્વાર થતા ત્રી ઉડી ગયાં તેમજ આ માનવ જીવન
 રૂપી ઠાળે આપણે બધા લેગા થયા અને પછી આમુખ્ય પુર થયે
 ચાલ્યા જવાના છીએ, જેમ દ્રેઘનમા મુગ્રાકરી કરીએ ત્યારે ત્રી
 એક જગ્યામાં લેગા થાય છે, જાણે બધાં એક જગ્યામાં
 બેઠાં હોય પણ જ્યાં પોતાનું સ્ટેશન આવે ત્યાં ત્રી ઉતરી જાય છે,
 તેમ આ સસાર રૂપી જાડીમા બેઠેલા તારા પુત્રનું સ્ટેશન
 આવ્યું અને તે ઉતરી ગયો. આમા તમારે શોક કરવાનું કોઈ
 મરણ નથી બાઈ કહે-બાપુ ! તમારી વાત સાચી છે, પણ મારે
 તો એકજ પુત્ર હતો તમારે તો સાઠ હજાર પુત્રો છે તેમાથી બે
 પાંચ ચાલ્યા જાયતો તમને કુ બ ન લાગે પણ માની સ્યો કે કદાચ
 તમારા એકી સાથે સાઠ હજાર પુત્રો ચાલ્યા જાયતો શુ તમને
 કુ બ ન લાગે ? મહાશય જોશ્યા; હે માતા ! જો કદાચ સાઠ
 હજારનાં એકી સાથે આમુખ્ય આવી રહે અને ચાલ્યા જાય તો
 એમા વિલાપ કરીને શુ કરવાનું છે ? એમાં માફ શુ ચાલવાનું
 છે ? આ સામળી દેવી પોતાનું સ્વરૂપ પ્રગટ કરીને કહે છે-હે
 રાજનું ! તારા બધાજે પુત્રો મારી લેખ માં ખનખ થઈ ગયા છે
 આ સામળનાં દુહધમાં એકદમ આ રહો લાગ્યો, પૂજ આધાર
 થયે, જુ જાણો પુરુષ છે જેવી રીતે દેવી કહેનારી ચતુર હતી
 તમ સામળનાર પણ મહા વિરિસજ છે તેજો તરતજ ઉપયોગમાં
 આવી ગયા ને વિચાર કરે છે કે હું આ શુ કરૂ છું ? હમજાજ દુ
 જો માતાને ઉપદેશ આપતો હતો એજ મારે ધર આવ્યું છે; તો
 પછી મારો ઉપદેશ મારે જીવનમાં અપનાવતો ન જોડો. આ
 આપણે એઈએ ઝીજ કે પરશર ઉપદેશ કરનાર થયા હોય છે
 પણ પોતાના જીવનમાં અપનાવનાર નહીં જોડા દેવ ૧૧
 સમજાવેલી વિદ્યા છે કે મારે માટે આ એક ઉપદેશનું કારણ
 બ નુ છે હવે મારે જામનું એઈએ અને સમજની કિમત કરી
 અવસર આગળી લેવો એઈએ. કારણ કે આ મનુષ્ય ભવદીન

ક્યારે મળશે ? પુન્યોદયે જે જીવન પ્રાપ્ત થયું છે તે હવે મારે બ્યથા
 સુમાવવું ન જોઈએ. કારણ કે જીવન પૂરી થવા આવી છે જે
 જીવન યજુ છે તેની આજીવ હવે તો અદ્ય જીવન જ રહી છે
 માટે મારે ધૈર્ય જવું જોઈએ મહાન પુરુષોનાં જીવનમાં બ્યથા
 આવા પ્રસંગો ઉપસ્થિત થાય છે ત્યારે તેઓ આત્મ કલ્યાણ કરી
 લે છે મારા બંધુઓ ! જલે તમને આજે આ વાત ગમે ન ઉતરે,
 પણ જો મોક્ષ જોઈતું હોય તો આ જયુ છિદ્રવું પડશે. જ્યાં
 સુધી પુનર્જા છે ત્યાં સુધીમાં જ છિદ્રી દો, કારણ કે પુનર્જા કરી
 ત્યારે પાપોથી પણ સુખો થશે, પણ બ્યથા પુન્ય પૂરું થશે
 ત્યારે પાપનો પુનઃ પણ સુખો નહિ થાય. આજે ધર્મીવાર
 સાંભળવા મળે છે કે સાત-સાત પુત્રોનો જાપ હોવા છતાં તેને
 જન્મવાના વારા હોય છે કુટુંબ ઉપર બેસવાનો હક હોતો નથી,
 જ્યાં જન્મ ત્યાં હકપૂર્વક થાય છે આ દશા સંસારની છે માટે
 આત્મ સાધના કરવાનું જુદો નહિ.

આ ? દુઃખની આઠમ છે ધણી કહે છે કે દુઃખની આઠમથી
 મન દુઃખનાં ! તમે મન રોમાં દુઃખના કર્યાં છે ? ક્યાંય થતા વામાં
 કે ઉપદ્રવે આવવામાં ? આજે ક્યાંયોને પાતળી કરવાનો ને
 પ્રકૃતિ ઉપર નિર્જન મેળવવાનો દિવસ છે ચંદ્રીને જોઈ કોઈ
 થાક આવે, જાળકને જોઈ પાકશાળા થાક આવે, તેમ કોઈને
 જોઈ નરક થાક આવે છે કર્મી કરી દ્રવ્યનરકમાં જવાય છે કોઈ
 માન, માયા કે લોકો જે જીવી શકતો નથી તે જાતનરકમાં જ
 રહે છે બ્યથા પાપનો ઉદય થશે ત્યારે અપૂર અમપૂર થામશે.

નમિરાજ સપ્તીશ્વર, નૈલવશાળી ગણવી હતા તેને કોઈ સુખની
 ખાત્રી ન હતી એક દિવસ જાગર વેદની કર્મનો ઉદય થયો.
 જૂન વેદના થાય છે ને શાંતિ મળતી નથી. શાંતિ માટે રાણીઓ
 જાગન ધસવા લાગી પરંતુ ધસતા ધસતા હાથના કાઢ્યોનો જવાજ
 થવા માંડ્યો. જાણ થાયે એવું જુગલ એ જવાજથી તેને થવા

પાંડુ આ વાત રાણીઓએ મળી એલે હાથ પર એક જ
 ઠકણ રહેવા ર્ધ ચક્રન વસવાનુ ચાલુ રાજ્ય મત્રીને ।મળે
 પૂછુ - હવે કેમ અવાજ નથી થતો ? મત્રીએ કહ્યું ' હવે
 હાથ પર એક જ ઠકણ છે એ લે અવાજ નથી થતો । નમિ
 રાજને માંડગીના ત્રિગના પ થી આ મન્વરુનો રસુકાર ઘર્ષ
 ગયો એકત્વ સ્વરુપનુ ચિંતન ક તા આત્મસ્વરુપને પાત્રી ગયા
 કર્મને ઉદય આ મહાપુરુષ માટે આ મહાશયનુ કારણ બની અમુ
 શૂરવીર અને ધીર માણસો ધા આમે નથી જોતા, પ તુ ધા
 ક નાર સામે જુએ છ સિંહને જોગી વાગે છે, ત્યારે લોહી
 નીકળે છે, તેને તે નથી જોતો, પણ જોગી મારનાર કયા છે તે
 જોઈ તેના ઉપર હાથ મારવા તયાર થાય છે કુતરાને પચ્ચ
 મારે છે ત્યારે ત બા નથી જોતો, પરતુ પચ્ચરને બગાડ બરે છે
 સાનીઓને દુ ખ થાય છે ત્યારે નિમિત્તની સામે લ તા નથી પણ
 ઉપાદાન સામે લડે છે કહ્યું છે ક -

અપ્પાણ-મેઘ સુગ્રહાર કિંતે સુગ્રહેણ વમ્ભમો ।

અપ્પાણ મેઘ-અપ્પાણ, જાણતા સુદમેદ્ય ॥

બહારના સ આમ ન કરતાં આત્મા સામે શુદ્ધ કરે બૂબ
 બગથી કવલ્લર મુબગેને છાતા અથ મુખી આત્માને છવતો
 નથી ત્યા મુખી તે સાચો વિજયી બનતો નથી. શુદ્ધાત્માથી
 દુષાત્માને છતો

મહાશય ઉદાયન પૌ પશાગામાં જાવના જાવી રહ્યા છે
 તેઓ આત્મસ્વરુપને પામ્યા છે જઠમાં મુખ નથી એવો નિવૃત્ત
 કરો. જ્યારે છવ આત્મસ્વરુપનુ ચિંતન કરશે ત્યારે તેના
 જનવકર્મો જગીને ખાજ ઘર્ષ જશે.

‘ જાગવાન મહાવીર મારી નગરીમા ક્યારે પધારે ’ તે
 જાવના જાવતાં જાવતાં રાત્રી પૂરી ઘર્ષ રાજ્ય ઉદાયન પૌત્ર
 પગી ઘેર જશે ત્યા શુ થશે તેના જાવ અવધરે કહેવાશે.

સાંભળનાર ખન્ય છે જોવું વિચારતા મહા ! જા ઉદામનના આઘાતજ
ઠરેડ રામરાય ખીલી ઉઠે છે બધુજો ! રાજા ઉદામન ૩૬૩
નમરનો ધણી છે રાજનો બવહાર ચલાવે છે જાને ન્યાય કરે છે
પગલુ તેને તેમાં જ્ઞાનદ નથી તેને ગ્રમબર્ષ ગમુ છે કે....

“ ૧૧ મેનનો જિલ છે કેજા પ્રવટ સ્વભાવ, ”

જોજણુ પામે નહીં જણે કાળા દય ભાવ

જક ચેતનનો સ્વભાવ જુદો છે ત્રણેકાળના ચેતન્ય જક
જનવાનુ નથી જાને જક ચેતન્ય જનવાનુ નથી સૂચ પ્રકાશિત
હોય ત્યારે જમી તેજા વાહજ છવાય તો પછુ દિવસ રાત્રી નહિ
મર્ષ બધુ, ભૂત, ભવિષ્ય, વતમાન પચાય સામે દષ્ટિ કર્યો
તો મિલક જુલ્યો રેવણી જોઈ જાવાનુ મન વાલ પરલુ તે કેવી
રીતે બની તેનો પચાઈ વિચાર્યો તો જાવાનુ મન નહિ માલ,
તે રીતે સસારના સ્વરૂપ સામે જો દષ્ટિ કર્યો તો તમને બધુ
જલ્લ શર કેખાયો.

મહારાજા ઉદામન વિચારે છે કે કું બધા વચ્ચે રહ્યો છુ તે
ચિલીભય નજરના મુજવન ઉદામનમાં ભગવાન પધારે તો સાર

જકાજ સમાન તે સત યુનીયર, ભવ્ય જીવો બેસે ખાવરે, માણી
પર જીવારી મુનિ ઘમ ન માને, કેને તે મુક્તિ પહેંચાય રે ”

મુનિજો જકાજ સમાન ॥ સમનવાવના સાચા કેપ્તન
છે જકન મેગવનાર જકનવનમા બલ છે ત્યારે સાચે મિત્ર લઈ
બધ ॥ ૧૧ મી જકનવૃક્ષ પર વીંટળાયેલા સર્પો મિત્રના ટકુકા
રથી પલાયન કરી બધ. આપણો ચેતન્યસ્વરૂપ જાતમા જકનવૃક્ષ
જેવો છે, તેને કામ, ક્રોધ મદ, મિલક વગેરે સર્પો વીંટળાયેલા છે
તેમને જાગડવા વીતરાજની વાળીરૂપી મિત્રનાનો ટકુકાર જરૂરી
છે સપ જાગડવા સાચુચા કે મત્રવત્ર કામ નહિ આવે પ્રભુની
અમૃતમય વાણીમાં કેવળજ્ઞાન ને કેવળકથનનો દરિયો ભર્યો
છે. જે સાંભળતા તૃપ્તિ નથી થતી. જાવજાવરમાં ફૂલવા જીવોને

જન્માવતારી વિતરાગવાળી હીવાદાંહીરૂપ છે કાળી માટીમાં જે ઈંચ પાણી પડે તો તરાહ પડી જાય છે તેમ વીતરાગ-વાળી સામાજિક વૈરાગ્યની તરાહ પડી જાય.

“ ન જન્મારી વીરની વાણી, તજે અમૃતધાર
ઝીંઘી શકે ના અતર જેનું એજે જયો અવતાર
જાણે એ તો મોક્ષ પ્રમાણી, જેરી મારા વીરની વાણી
મુખ છે મોહ ને કુખ છે મૃત્યુ એવો આ સસાર.”

વીરની વાણી ન ઝીંઘી શકીએ તો અવતાર એજે જયો છે અમ માનવ આત્મા કદી પણ જ્ઞાન અને દશન સંહિત હોતો નથી આત્મા નિર્જોડ અવસ્થામાં પણ મોહા નાનવાળો હોય છે આત્મા કેવળજ્ઞાની બને છે ત્યારે પૂણ નાની-સર્વન કહેવાય છે કારણકે સવ પથારિને તે બાળ બાલ છે

આ જીવ આરજતિમાં પરિભ્રમણ કરી રહ્યો છે તેમાં કેવળજ્ઞાન પ્રાપ્તિની લાચકાત એક મનુષ્યગતિમાં જ છે જેને મહાન મુખ અને વૈભવો મળ્યા છે પરંતુ ત્યાં દેશવિરતી કે સવ નિરતી આરિત્ર નથી. તેઓ અતરથી ઈચ્છે છે કે અમને માત્ર જે વડી સામાયિકની સામગ્રી મળી જાય એટલે આરિત્રની પ્રાપ્તિ થઈ જાય. દેવાનુમિતિ વિચાર કરે. મહાન સોજમાં પડેલા જેવો પણ આરિત્રની લખના કરે છે સામાયિકની પણ ઈચ્છા રાખે છે પરંતુ સામગ્રી મળતી નથી આરિત્રના અભાવે તેઓ કેવળજ્ઞાન પણ મેળવી શકતા નથી, મનુષ્યજન જગત આરિત્ર નથી, આરિત્ર જગત કેવળજ્ઞાન નથી, કેવળજ્ઞાન વિના મુક્તિ નથી. તેથી જ માનવજન દુર્લભ મનાયો છે જે દેવ નથી કરી શકતા તે માનવી કરી શકે છે તિર્થંચની કાલત કેવી હતી છે તે તમે નજરે જુઓ છો. પરાપીન, દશામાં બિચારા અનેક ઉપદ્રવો સહન કરતાં જીવે છે આ જ જાકતા સસાર દાવાનગમાં આત્મલક્ષ કરી ચિત્તગતા મેળવે. મહારાજા ઉદયન સ્વસંવેદન થા. ૨

કરતા ચિત્ત રહી ગયા છે 'મારા ત્રિલોકીનાથ પધારે તો હું
વહણા કરું પશુ પામી । કરું વહન કરતા છુપને કેટલા દાન
માય છે તે માટે નાની કહે છે કે-

અન્નપ્રાણ મમ્મે સીમે કિં જનયદ્ ? સંવર્ણણ મિયાગોર્થ
કર્મ્મં ચર્ચેઃ સ્વચ્ચાગોય કર્મ્મં નિવર્ણયદ્ સોદ્ધર્મં ચ વ
અપરિહય માણકસં નિષ્કેતેદ્ વાદિર્ન માર્થં ચ જ જાણયદ્ ॥

હે ભોતમ, વહન કરવાથી નીચા યોત્રનું કર્મ જામ્યું હોય
તો તે અપાવી ઉચ્ચયોત્રનું કર્મ જાંધાય છે તેની આજ્ઞા પ્રિય
લાગે છે ન તેની આજ્ઞાનું કોઈ ઉત્કલન કરતું નથી. તે વિશ્વવસ્તુના
કામ છે કૃષ્ણ મહારાજ ભગવાન નેમિનાથને વહન કરે છે
અને ૧/૬૫૨ સાધુને વાદુ એવી ભાવનાના ઉત્કાસથી તેમણે
આરતીના કર્મો ફેંકી દીધા સાતમી નરકે જવાના કર્મેનિ ભેદી
નાળી, ત્રીજી નકે જવાનાં કર્મો રોય રહ્યા ।

એક વખત એક આવક ઉત્કાસપૂર્વક સતને વહન કરવા
જઈ રહ્યા હતા, તેવામાં મિશ્રદષ્ટિવાળા મિત્રે આટલા ઉત્કાસભર
કામ જઈ રહ્યા હો તે પૂછ્યું તો તેણે કહ્યું ભાઈ મારા તરફ
વારફ શુરુ પધાર્યા છે તેમના હથ ને બર્ડે છું એમના હથ નથી
સવના શુભા ઉડી જશે. આવકનો ઉત્કાસ ભેઈ મિત્રને પણ
હસને જવાનું મન થયું પેઠીએ જતાં જેવા ઉત્કાસભર પગ
ઉપાડો હો તેવા જ ઉત્કાસભર આત્માની પેઠીએ જતાં પગ
ઉપાડો હો કે ?

સમગ્ર દર્શિનો દીવ્યો પ્રમેદી જ્ય તો તમે સજ્જાની
મૂલ મૂલ્યમણીમાં નહિ પડો. નિવર્ણમુખ કાચના દુકા હો ખમ
સ્ત્રાં વિતામણિ છે કામ વાસના અસિ જેવી છે લોગદૂપી 'ધી
(વસેવ ને વિસેવ પ્રબલિત થાય છે એના ઉપર વિતરાગના
વર્ણદૂપી જળ છાંટવું ભેઈએ આત્માની અદર દેહ
એવા મહામુખનો જાદર પુરુષનો મોઢું છૂટતાં પ્રગટ થાય

છે ને મુક્તિના સુખને પામી શકાય છે. ઘણા જીવો જોમ માને છે કે મુક્તિમા શું છે? તે વિષ ચિત્ર (વચિત્ર વિચારો કરે છે તેનું જોઈ દેખાતું.

એક પંડિત ઠોર ચારતા ને કુછો પીતા રખારીને કહે છે કે જાઈ, તું ધમં કર કેમકે ધમંથી મુક્તિ મળે. ભરવાડે પૂછ્યું “મુક્તિ મા કોકો પીવા મળશે કે?” પંડિતે કહ્યું “ત્યા કોકો ન મળે પરંતુ બીજું બધું સુખ મળે.” ત્યારે ભરવાડે કહ્યું “મારે બીજું બધું સુખ નથી જોઈતું કોકો ન મળે તો મને ધમં ન ચાહે મુક્તિ શું તે ન બાબુનાર આવા ઉત્તરો આપે.

સાંસારિક સુખ બધું છે ને અનર્થની ખાણ છે સાચું સુખ મુક્તિમાં છે ધમંથી અજ્ઞાન જોવા જીવો કહે છે કે પ્રત્યક્ષ કામ લોચાઈ વિષયો જે અમને મળ્યા છે ને બાજામી જ મના મળશે કે કેમ તે સંદેહમુક્ત છે.

“હરયાગયા હમે કામા કાલિયા સૈ અજાગયા ।

કો ભાવદ પરે છોજ, અતિય જા નતિય જા પુષો ” ॥

કહુ સુખી પરલોકનો નિશ્ચય થયો નથી તો પછી હસ્તગત કામલોગોને જ્ઞાનદ માની લોગવી લઈએ સ્વરૂપની વિસ્મૃતિ થનારની આ વિચારણા છે; કાચમાં પોતાનું પ્રતિબિંબ નહિ જોઈ જાણનારના જેવા જ મૂર્ખ પોતાના સ્વરૂપને નહિ જાણનારા છે જ્ઞાનનું અજ્ઞાન આંતર દિવ્યચક્ષુ મેળવી સ્વરૂપ સ્વજનને જોઈ જી લે.

મહારાજ ઉદાચન બાવના જાને છે કે પ્રભુ મહાવીર સ્વામી મારી નજરીમાં ક્યારે પધારે! આગળ શું જનશે તેના જાણ જાણસરે કહેવાશે.

આ પદ ચારિત્ર

અપરકુ વર કૂંડી વડાવવા નીકળે છે જોના ચહેરા ઉપરથી મેષરી સમજા જવા કે આ કોઈ જાનદાન વેપારી છે તેને આદર

સત્કાર આ ડી વેપારીએ દૂડી બેઠને કહ્યું : 'હે જાંબુ તારે બેવે
 દોનું દુશ્મન નીકળ્યો કે પરદેશમાં તને જોડી દૂડી લખી આપી ?'
 આ મોંઘળી ચપકડુ વને પૂછ કુખ ધમુ સમજી ગયા હશે
 કે હસના કશકબર આપવાની વાતમાં માનજામ થયેલા મુનિ
 મળતું જ આ કાવતરું હતું કોષ સાચા જોગતું જાન
 બૂલાવે તો ને પ્રેમને પી જાય છે માન વિવેક મિત્રાચારી અને
 સવ ગુણોનો નાશ કરે છે વેપારી કુવરને કહે છે ભાઈ
 તારું લશ્કર બેતા તું તેજસ્વી બહિષ્ણ હાલે છે છતાં જોડી
 દૂડી તારી પામે કેમ છે ?' ચપકડુ વરે કહ્યું : 'મુનિમળની
 બૂલ ધમ જાંબુ હશે મારા પિતાની જાનાથી તેમણે લેજેલી
 ભાક્ષીની કદ દૂડીઓ વગવાઈ જઈ જિનાવળથી આમાં કેઈ બૂલ
 ધઈ હશે વેપારીએ તેને ધીરજ આપી કહ્યું "તારે બેઠને
 તેટલા નાણાં હું આપીશ.

વણિક કહે લો નાણાં હમ સે, કરે આપ કુજગાર,
 લેના નહિ કામ કિમી સે, નદી કરના કોઈ કારહેલ ક '

લે નાણાં, મુજેથી વપાર કર." ચપકડુ વરે કહે-"મારે
 કોઈ પાસેથી નાણાં લેવા નથી. કોઈના નાણાં ઉપર મારે વેચા
 કરવો નથી" કુવર વેપારી પાસેથી નાણાં લેતો નથી અને પાતાની
 પાસે કંઈ નથી. હવે આગળ શું બનશે તેના જાવ જવચરે
 કહેવાશે

વ્યાખ્યાન ૫૧ મુ

શુક્રવાર તા ૨૮-૮-૧૯૬૩

મહારાજ ઉદ્ધવન ભાવના બાવી રહ્યા છે કે સર્વેશ મહાપુરુષ અહીં પધારે ત્યારે તેમને વહણા નમસ્કાર કરી તેમની શરૂની મહાન લાભ હશે

જ્ઞાનીઓએ બાર પ્રકારની ભાવના બતાવી છે તેમાં પહેલી અનિત્ય ભાવના છે દ્રવ્યાનુમેક્ષાએ આત્મા નિત્ય છે ને પર્યાયાનુમેક્ષાએ અનિત્ય છે સ્વચારના સર્વ પદાર્થો અને સુખો અનિત્ય છે ભરત યકવર્તીને આત્માનુ સ્વરૂપ સમજાઈ ગયું હતું આત્મા કયા જૂઠું કરે છે તે તેમને સમજાઈ ગયું હતું માનવે કયાં વિશ્વ મેગવો ભોળો અને કયો વિશ્વ સાચો છે તેનું જ્ઞાન હોવું જોઈએ.

ન રજે વિજયાન્તુરોઽધ્યયમાપ્ત ચ પણ્ડિત
ન યસા યાપ્યદુરથેન ન જ્ઞાતા ચાર્યદાનતઃ ।
ઈન્દ્રિયાણાં મયે શૂરઃ ધર્મે ચરતિ વૈદિતઃ,
સત્યવાદી મથેષ્ઠ વક્તા જ્ઞાતા મૂલહિતે રતાઃ ॥

૧૬૭મા છોડે તે જ શૂર નથી, જાણનાર જ પંડિત નથી માત્ર જાણવું કરી શીઝવનાર જ જ્ઞાતા નથી ધન આપનાર જ દાતા નથી પરંતુ જ પાપ ઈન્દ્રિયોને છોડે છે તે શૂર છે સત્ય, અદિસા તપામય છુવનને જે સમજે છે ને વિચારે છે તે જ્ઞાની છે સત્યથી પવિત્ર ને કોઈને દુઃખી ન કરે એવી વાણી જે ઉચ્ચારે છે તે જ સાચા જ્ઞાત છે સૌની અનુકંપા કરી બધાને અજ્ઞાનમાં આપે છે તે જ જ્ઞાની છે

શુભજમ છાનારો નહિ પરંતુ આ મા ઈન્દ્રિયો અને
મનને છાનારો માથો વિગેતા છે જ્ઞાનવશ પ્રભુ મોગ
ભોજવવામાં આનંદ માને છે પરંતુ તેને ખબર નથી કે તે
ભોજને ભોજવતો નથી પરંતુ ભોગ તેને ભોજવે છે

મોગ ન મુક્તા વ્યયમેય મુક્તા સ્ત્રવા ન તર્પ્ય વ્યયમેય તર્પ્તા ।
કાલો ન યાતો વ્યયમેય યાતાસ્વપ્ના ન જીર્ણ વ્યયમેય કિર્ણા ॥

બાહ્ય તમાકુ પીનારને પીતી વગરે આત્મ પરિણામ મું
આવશે તે જાણ નથી પરંતુ જ્યારે છાનના ભક્તરૂપ
દેહાવ છે બીડી તમારા કાગળની મજા માણી લે છે ને તને
આખી ગત જૂ જૂ કરી દિવના નથી ને બીજાને દિવવા દેતા
નથી જસને પાછળ પગથીન જનવાનું છેડી આત્માની જનત
શક્તિ જનુભવશે ત્યારે અમુદિધી છલકના કેઈ શબ્દવિરાજને
જનવ ખજુ તુલ્ય લાગશે

એક વખતના મહાન સમ્રાટ સિકંદરના છાનને પ્રમુખ છે
ઈ સ. પૂર્વ ૩૨૫ મા એલિસ્ટોલને આવેલા વિગાર જનુમાર
મેસિડોનીઆના મહાન વિજયી સિકંદરે દિવિલ્લવ કરવા પ્રયાસ
કર્યું અને ભારતભણી કુચ આહરી. ત્યારે તેના મુખ એલિસ્ટોલે
જેના છાનની મહત્તાનું જ્ઞાન કરાવવા સિકંદર પાસે
એક માગણી કરી.

“વહિ જો હો સહે રાજા! તો કૈની શુદ્ધકે હે જાના ।
સિમંતે કાગળે પાકર, ગહરે તત્ત્વ જો જાના ॥”

હે સિકંદર! જો તને માદ રહે તો એક કૈન સાધુને લેતો
આવજો સિકંદરે તે જાતને માન્ય કરી. અને પોતાના કામમાં
આમજ વધ્યો. શુદ્ધને જાતે પદ્મજથી પાછા ફરતાં સિકંદરને
માદ જાણુ કે મારા મુખની માગણી છે કે ‘જો તને માદ રહે
તો કૈની શુદ્ધને લઈ આવજો સિકંદરને જાણ નથી કે નેન સાધુ
એલો શુ! એલિસ્ટોલે જે માગણી કરી છે તે મારે પૂરી

કરતી બેઠીએ તેમ વિચારી પોતાના મુખને કહે છે કે, ગુરૂએ
 માત્રથી કરેલા સાધુને ચોધી લાવે. સૈનિકો વ્યારે તરફ કરી વળ્યા
 અને પણ કરવા છતાં જોન મુનિને જોયા નહિ. કરતા કરતા જ તે
 એક મહાન અચમી-ચારિત્રસપત્ત મુનિરાજ એક વૃક્ષ નીચે
 ધ્યાનવસ્થામાં બેઠેલા જોયા સૈનિકો વિચાર કરે છે કે આ જ
 મુનિ હોવા બેઠેલો. મુનિને આત્મસમાધિમાં મસ્ત બેઠેને ઘોડી
 વાજે તો બ્રાહ્મણ નહિ, પણ બ્યારે મુનિ અમાધિથી મુખ ઘસા
 ત્યારે સૈનિકોએ કહ્યું મહારાજ ! ચાલો, જમી કરો. દિગ્વિજયથી
 નિકટર તમને યાદ કરે છે તમારું તો કામ થઈ ગયું માટે
 જમી કરો. આ વિચાર સૈનિકોને ખબર નથી કે આ પુરુષ
 કોણ છે તે તો જોમ જ મમતે છે કે અમારા મહારાજાની જેના
 ઉપર અમીદદિ પડી તેનું તો કામ થઈ ગયું કેમ તમે પણ
 જોવો / વિચાર કરાને ? જાણે કદાચ તમારા ઉપ કોઈ રાજા
 મહારાજાની અમીદદિ થઈ જાય અને તમને જોની જોડે જ પુરથી
 નાખીને બેસાડવામા આવે તો તમને પણ અન્ધ ત હર્ષ ધાયને ?
 'જલો ! શુ માત્ર માન છે કે રાજામહારાજાની જોડે મારી
 પુરથી પડે છે ! પણ અહીંયા તો મહાન ચારિત્રવાન સત હતા
 તેને તો કોઈ સત્કાર કરે, અન્માન કરે તો પણ જો જ લાવ શકે
 અને કદાચ સિદ્ધ, વાઘ વગેરે ત્રાટે પા ના આવે છતાં પીરજવાન
 થા જો જ લાવ શકે કદ આપનાર પ્રતિ વૈરભાવ નહિ અને
 સત્કાર આપનાર પ્રતિ શાગભાવ નહિ જોવા મહાન સત જોડયા
 કે સિદ્ધર કોણ છે ? હું બળતો નથી તમે કરો છો કે દિગ્વિ
 જયથી છે તો ધજા જ્ઞાનદની વન છે મુખે. તમારા મહાન
 વિજેતાને મારો એક પ્રશ્ન પૂછલો કે તમે દિગ્વિજય તો ક્યાં
 પણ ઇન્દ્રિય વિજય ક્યાં કે નહિ ? જો તમારા સિદ્ધર ઇન્દ્રિય
 વિજય ક્યાં હોય તો જોડેલો કે પાંચ ઇન્દ્રિયો અને હાં મન-
 જેના ઉપર વિજય મેળ થો દોષ તો હું આવવા તૈયાર છું પણ
 જો તારા રાજાએ માત્ર જગતને હાંસુ રોય તો મારે આવવાની

કોઈ જરૂર નથી. મુશળે ત્યાંથી જાય છે અને મહાશય સિંહદરને
 મહેલે જીભાએ સિંહદર મુશળોને એકલા જુએ છે અને સાધુને
 ભેટો નથી ત્યારે કહે છે કે કેમ, જેન સાધુને હેતા જાન્યા ?
 મુશળે કહે—મહાશય, એમને શોધવામાં અમારુ પગ ઘાડી ગયા.
 વગડામાં અમે જૂલ રખડમાં અને છેવટે એક બાક નીચે
 ધ્યાન અવસ્થામાં બેઠેલાં મુનિને ભેટ્યાં. ત્યાં પણ અમે જી કલાક
 જોટી ધયા. તે સતે અમને એમ કીધુ છે કે
 તારા મહાશયને પૂછ કે તેણે ઇન્દ્રિયો અને મન ઉપર વિચાર
 મેળવ્યો છે ? તો હું જાણુ જાણું સંસારતા સિંહદર તો સ્વસ્તી
 નથો કારણકે તેને ખબર નથી કે આત્મા શુ વસ્તુ છે તેને તો
 ફક્ત વિશ્વવિજય મેળવવાની જ પૂન લાગી હતી. એને આત્મ
 ચિંતનનુ શુ જ્ઞાન હોય. સિંહદર વિચાર કરે છે કે મારુ નામ
 સાલગતાં લલલલા ચોદાઓ મુજબ જાય. જરે. શબ્દ મહારાબ્દો
 વણ મળ્યા પણ મને જાવો કોઈ પ્રશ્ન કરનાર મળ્યો નથી
 જરે. મારી સામે મારા પકકાર આજગ કોઈ બોલી શકે નહિ
 તો મને પ્રશ્ન તો શાનો જ કરે. અને આ વગી કોણ જાણ્યો,
 કે જેણે મને પ્રશ્ન કર્યો અને તે પાછો વિચિત્ર. છેવટે વિચાર
 કર્યાં સિંહદર સત પાસે આ ચો. આવીને કહે છે — પધારે,
 મુનિશય મારા જુજીને આપને બોલાવ્યા. જ્ઞાતિ માનથી હું
 આપને મારા હેશમા લઈ જઈશ. આપને મારે મુદર વાહનો
 લભ્ય મહેલો અને હીશ માલેક મોલી, જે ભેઈએ તે હાજર
 છે માટે આપ કહે તો આપને માટે હાથી, થોડા પાલખી વગેરે
 હાજર કરૂ. શબ્દના મોઢમાં મૂર્છિત થયેલા સિંહદરને શી
 ખબર કે સત કોઈ વાહનમાં ન ભેસે. પગપાળે જ જાશે. આ તો
 એમ જ સમજે છે કે પૈયાથી અને સત્તાથી આપણે જમાને
 વચ કરી ચક્રિએ. આ તો સિંહદર હતો પણ આજે તમે જ્યાં
 બેસો ત્યાં શ્રીમતોની સત્તાથી શૌ એમ જ માને છે કે ધનથી
 ધમ અને સ્વગ જધુ મેળવી ચક્રિશુ માટે ધન જ લેણુ કર-

પાની જરૂર છે આદા। મોકના પાશમાં ફસાયેલા માનવી ક્યાં
 જમી દોડમાં પડ્યા છે। બહિયા તો જેને જીવનમાં કશું નથી,
 મરણનો ઠર નથી તે કહે છે કે હે સિકંદર, મને તારા વાકન
 બેઠવા નથી હું કહું છું તેનો જવાબ બે આપે તો હું આવવા
 તૈયાર છું સિકંદર કોયે કલાઈ ગયો, હાથમાં નબ્બ તલવાર
 લઈ મુનિની સામે આવ્યો અને બોલ્યો - તમે મને પ્રશ્ન પૂછનાર
 કોણ? તમને ખબર નથી, મારા જૂલબળ આગળ શબ્દધિરાજ
 પણ પૂજમાં મગી ગયા। મારે સમજીને ઉભા થઈ જવું બે નહિ
 ઉઠા તો મારી તલવારથી તમારું માથું કાપી જશે. આત્મ શ્રદ્ધાથી
 અગત્યતાં શબ્દોમાં ચાંત મુદ્રાથી મુનિ કહે છે કે હે દિગ્વિજયી
 સિકંદર! ઉત્પત્તિ ન થા આ સમરાગણ નથી, પણ સમતાગણ છે
 બે તું તારી સત્તાથી કદાચ શરીરને છેલ્લી પણ આત્મા તો
 તલે માળે છેડાવ્યો નથી. પાછીથી તે લીંબાયે નહિ, પવનથી મુકાયે
 નહિ અને અગ્નિની જ્વાળાઓથી જળાયે નહિ. જોવો આત્મા
 અમર છે હે રાજા! શાશ્વત આત્માને અશાશ્વત તલવાર શું
 કરી શકશે? જીવનમાં નહિ સાંભળેલી શ્રાવણ વાણી સાંભ
 ળના સિકંદરનું દ્વંદ્વ કલ્પમયી બધું જોના હાથમાં રહેલી તલવાર
 બેકદમ હેઠે પડી ગઈ તે સ્વગત બોલ્યો - આદા। હું શું ભેડું મુડું
 જેના સામે મારી નબ્બ તલવાર ઝુલી રહી છતાં આ પુરુષની અભૌતિક
 કૃતિ સૂચ જેવી ઝગલી રહી છે। સત્સંગના બળથી સિકંદરની આજ
 પર થયેલા પાત્ર ખરી પડ્યા તેની દિગ્ગંજી આજપરૂર થઈ અને
 સત્સંગના બળથી તો જીવન પથ્થર સમુદાય તો પારસમત્તી
 સમુદાય મદાન મૂલ્યવાન બને છે જેના જીવનમાં સત્સંગ સાપડે છે
 તે માણસ મટીને દેવ થાય છે સત્સંગની એક પડી પણ
 અગમ્યમર્યાદાથી તારનારી બને છે જોવો મદાન સત્સંગ સિકંદર
 ને પડ્યો. સિકંદર બોલ્યો - આદા। શો આપનો પ્રભાવ? શી
 આપની જ્ઞાના? કોઈ વેર નહિ, ઝેર નહિ ઉચ્ચ નહિ, નીચ
 નહિ સૌ પ્રત્યેનો વાતસલ્ય આપ કેવો પ્રભાવી રહ્યો છે। મુનિને

કર્ણ કે સિકંદર આજે માનવો મૃત્યુને રોષીને ગજરાય છે કાશ્ય
 કે તેને ઇન્દ્રિય વિજય કર્યો નથી. જોણે ઇન્દ્રિયોને છતી હોય
 તેને છવ્વામાં ને મરવામાં ગરજો આનંદ હોય છે મુનિના
 એક એક વચનો સાંભળી સિકંદર આનંદ પામી ગયો,
 અરણ્યમાં હતી પડ્યો અને બોલ્યો કે મારા અભિમાનને ગાળવા
 માટે જ મારા મુઝાએ આપ લેવા મતના દશન કરવા મને
 આના આપી બધુઓ ! જેના છવનમાં કશ્વન ને કામિનીનો ત્યા !
 હિ જેનો અત્મા સુવમની કંગડગતી જ્યોતિષી પ્રકાશી રહ્યો
 હિ તે જ સિકંદરનો ઉદ્ધાર કરશે' એમ શુદ્ધ જોરિસ્ટો/લને મમ
 અથેહુ તેથી જ સિકંદરને કહેલું કે જોન આધુ હેતો આવ ?
 સિકંદર કહે, શુદ્ધેવ ! મને કઈક આજ્ઞા કરમાવે. શુદ્ધ કહે છે
 રાજન્ તમે જે ન આપી શકો તે તમારે હેવુ નહિ રાજન્ કહે
 શુદ્ધેવ ! હુ આપની વાત સમજી શક્યો નહિ. કહુલાવત મન
 બિંદ્યા હે સિકંદર જો તમે કોઈનું ધન લૂંપુ હોયો તો તે પાછું
 આપી શકાય છે કોઈનું હુ/વેલું રાજ પાછું આપી શકાય છે પણ
 માણસ એ કોઈના માણસ હોય તો તે પાછો આપી શકતો નથી
 બચ, આટલામાં તે સમજી ગયો તેનો અત્મા હવંથી ત્યાથી
 ઉડ્યો. છવનજર અદ્ધિ સક બનવાની પ્રતિજ્ઞા લઈ પોતાના રાજમાં
 પહોંચ્યો. જોરિસ્ટો/લે સિકંદરને પૂછ્યું : કેમ મારી મગાવેલી
 વસ્તુ લાગ્યો ? સિકંદરે બધી વાત કરી શુદ્ધ આનંદમાં આવીને
 કહે છે—બચ બચ, રાજન્ મારે વાડુ તુખ્યા-જેન ઉતારવું હતું
 તે, તને સાચા શુદ્ધ મળતાં ઉતરી ગયું

વહાલા બધુઓ સત્સંગમાં કે/નું બગ છે તે જોયું ને ?
 ભગવાન મહાવીરના દશન કરવાનો જાવ ઉદાવનને લાગ્યો છે
 પ્રભુ કેવા છે !

શ્રીર્ષા ઘટાનિ ઘટણો ભગવન્તિ પુષ્પાન્ ।
 નામ્યામૃત ત્વપુષ્પમં જ્વલિ પ્રસૂતા ॥

सर्वं विष्टो वृषति मामि सहस्ररश्मौ ।
प्राप्येव दिग् वनयति स्फुरत्पुष्पाक्षम् ॥

ભક્તાનર સ્તોત્ર બાધા ૨૨

મહાશય ઉદાસન કહે છે એ કહે માતાઓ ને કહે બાળ
કોને જન્મ આપે છે નરુ પ્રભુ તમારા જેવા મુતને જન્મ
આપી શકતી નથી સૂર્યના કિરણો બધે જ પહોંચતા નથી બધા
જ વીતરાગના વણનો ઝીલી શકતા નથી મુલબત્તોની આત્માઓ
જ ઝીલી શકે છે એક ચિતગાત્રી લાખો મણુ ફેને બાળી ભસ્મી
મૂલ કરી નાંખે છે, તે રીતે જન નબવનાં કર્મો સમ્યક્ જ્ઞાન-જ્ઞાન
પરિવ્રતની એક જ ચિતગાત્રીથી બાળી બાળ છે

આજનો માનવી સાધવણ મણુની કાયામાં એક કળિ પણ
સહેવા તૈયાર નથી તો પછી અનંત બવથી લપકૂ પી કાંડા કેમ
સફળ કરી રહ્યા છો? દીલા પડ્યો નહિ કર્મસત્તા જમે તેની
બગવાન હશે તો પણ ધમસત્તા બગવાન હશે તો વાધો નહિ
આવે. લક્ષમણની ધમસત્તા રાવણને સફાર કરી શકે છે ધમ
સત્તા વડે કર્મસત્તા તોયે જજમુખારે આત્મબળ વધારી કર્મની
બેડી તોડી નાખી અનાદિના કર્મને તોડવા આત્મસ્વરૂપની
ચિતગાત્રી પ્રજાગવો

આવકો પાપમીકુ હોય છે તમને સુપ ચીંછીનો બધ છે
કીર્તિને કલક લાગવાનો જેટલો બધ છે તેટલો પાપનો બધ છે કે ?
ધારદાસને કાઢી મુકાવો છો તો પછી આત્માના કયાવરૂપી કાકુ
એને પણ દૂર કરો. દેહરોમની જેમ બવરોમ મરાડવા પણ
લપક રહો. એ માટે કુશળવૈદ્ય શ્રી હરિ છે તેને શરણે જાઓ.

ભગવાનના સમીક્ષરણમાં બાર ભાતની પરિવદ સામગવા
આવતી ભગવાન ક્યારે પધારેને તેમની વાળી સામગુ એવી
ભાવના ઉદાસન બાવે છે તેના છપનમાં વૈરાગ્યના ઝરણા વડે છે
તેને મસાર ઝેર જેવો લાગે છે

હવે આગળ શું જનશે તેના જાવ જવસરે કહેવાશે.

ચપકશ્ચિત્ર

દૂરી જોડી નીકળી તે વાત હતી વેપારીઓ આગળ જઈ ચપકશ્ચરે કરી. વેપારીઓએ કહ્યું તમારા સહકારથી અમને દૂરી મળી છે. અમે હરેક તમને હજાર હજાર રૂપિયા આપીએ તેમાંથી તમે વેપાર કરો. ચપકશ્ચરે એ રીતે નાણાં લેવાની ના પાડી. પહેલી જ વખત પરદેશ આજ્ઞા હોવા છતાં ચપકશ્ચરની નીડરવા હોંશિયારી, હિંમત એક તેમને આજ્ઞા થયું કુવર પ્રત્યે તેમનો આદરભાવ અને પ્રેમ વધી ગયા. હવે પછી વિચારે છે કે, પોતાને બચાવનારને બચાવવાની કસોટી આવી રહી છે. લાજોના ધણીને પરદેશ નીકળવું પડ્યું તેમાં મુનિમત્ત કાવતરું છે ને તે પછી મને બચાવવાને કારણે માટે હવે મારા ઉપરનો બહોલો હું શી રીતે વાળું ?

“હવે કહે મેં જાઉં જાતા, દેશ હમારા પાસ !

બહુત વા પૂછું કુઆ સરે, કુદુ બ મિલનહી જાય”...

ઉપકારી આત્માનો ઉપકાર આપણે જુલો જાણ્યું તે બચાવક આઈમ પટકાઈ પડીશું કર્મનાં કારણથી બચાવવા કાર્ક માતા-પિતા, પત્ની કોઈ સમજ નથી આત્મા તરફ લક્ષ્ય કરે. સાચા હવે જનો. કુવર માટે હવે વિચાર કરીને કહે છે કે, મોટાભાઈ આ જમારા દેશનો નહીંકનો કામ છે કુકાળ પડવાથી અમે નીકળી ગયા હતા. દેશ ઊંડવાને વધુ વખત થઈ ગયો છે. હવે વિવશ પ્રસંગે પણ જાણવાય હશે જેથી વહીવે અને કુદુ બને મળવાની બહુ ઈચ્છા છે. મળ્યા વળતથી તેમના દસન મેં નથી કર્યા માટે જવાની મને આજ્ઞા આપે. હવે કુવર જાનો શી જવાળ આપશે તેના જાવ જવસરે કહેવાશે.

વ્યાખ્યાન પર મુ

(ગુરુવાર, તા ૨૬-૮-૧૯૬૩)

મુસ બધુઓ, મુશીલ માતાઓ અને બહેનો! અનંત કરુ
કાનિષ્ઠ સવન મહાપુરુષ સમવાન મહાવીરે સબ્યજીવોના આત્મ
કલ્યાણાર્થે સિદ્ધાન્ત પ્રદર્શ્યા છે સમવતીસૂત્રમાનો મહારાજ
ઉદાવનનો અધિકાર આલે છે મહા ભવ ઉદાવન આવના ભાવે છે
કે સૌવીરમા તીર્થંકર શાશ્વતપતિ ત્રિલોકનાથ હં દ્રાહિ દેવો
જો પૂજ્યેલા સમવાન મહાવીર મારી નમરીમાં પધારે સવર
પુરો એના અભવસાધને બાળી તે તરફ વિહાર ક્યોં શ્રદ્ધાનુ
ભગ કેટલું જગદ છે? સત સમાગમ અને જ્ઞાનીના વચનો
હેયે બેની બધ ત્યારે જ આવી શ્રદ્ધા થાય.

છપતુ લક્ષણ ચેતના છે અજીવનુ જક છે નિબોધમ
છપ હોય અને ૨૫૬ આવલિકાનુ આયુષ્ય હોય તેને પણ
અક્ષરના અનંતમે બાળે જ્ઞાન ઉમાડું હોય છે જ્ઞાન એ જ
આત્માનું લક્ષણ છે શ્રદ્ધા કેવું કામ કરે છે?

આસ્તાં તથા સ્તવનમસ્ત સમસ્ત વૈર્ષ
સ્વર્ત્સકયાડયિ જગતાં પુરિતાનિ હ્રિતિ ।
કુરે સદ્બ્રહ્મકિરણ કુરુતે પ્રમીલ
પદ્માકરેણ સહજાનિ ચિદાસમાશિ ॥

ભક્ત્યામર સ્તોત્ર, શ્લોક ૬

હે પ્રજા તમારી તરન નિરોધ સ્તુતિ તો ફર રહ્યો, પરંતુ
તમારું નામ પણ જગતનું પાપ નાશ કરે છે ત્યારે તો ફર
રહ્યો, પરંતુ તેની પ્રભાવી પદ્મવનોમાંના પદ્મોને વિકસિત
કરે, છે -

ભાગ્યવત્તેવની પ્રતિષ્ઠા ક્રાંત્ય તેમના માતા મહાદેવીને
 કૃપાવત્તેવને મળીને જેવો આનંદ થયો હતો તેવો આનંદ પ્રભુ
 મહાવીર મૂર્તવન ઉદ્ધાનમાં પધાર્યાનું બહુ શબ્દ ઉદ્ધાનને થયેલ
 મહાપુરુષનું અધ્યનમન પુરુષના ઉદ્ધાન જેવું છે સ્વરૂપને બાલુનાર
 અદ્વાન મહાશબ્દ ઉદ્ધાન, પ્રભુ મહાવીરનાં શુભધામ છે છે

“ જેવે સિંહુ સો ધીરે જળવળ જેવે ચિત્તીમયે નગરે
 જેવે મિયવળ લગ્નકાળે તેવે રચાગચ્છાઈ જવા ગચ્છાઈતા, માથ
 બિહરતિ લપળ ચિત્તીમય નગરે સિંહાળ કાચ પરિણા પમ્પુવાસઈ”

ત્રિંશુ સૌવીર દેશ, ચિત્તીભય નગરવળેનાનાં ટોળેટોળાં બધા છે
 તીર્થ કરના નામનમરણથી મહાન રૂળ મળે છે તેો દશન કરવાથી
 કમ્પુ રૂળ ન મળે ? અન્યદિને આત્મા ઉદ્ધાન કોઈ તેો મુદ્ધા
 થઈ બધા નૃત્યે જેવાનું છોડી ઇન્દ્ર પદ્ય પ્રભુના દશને આવે છે
 ને અનેકવાર દશન કરતાં પદ્ય તેમને તુલિ થતી નથી જે
 એકવાર પ્રભુદશન કરી તેમની અમૃતવાલીનું પાન કરે છે તેને
 બીજા કોઈ બિહારા રહેતી નથી ભક્ત્યમર સ્તોત્રમાં કમ્પુ છે કે-

દપ્પુવા મથતમનિમિષ ચિત્તોક્તીય

નામ્યજ સોપમુપવાતિ જગત્ત્ય જસુ ।

પીત્વા પયઃ શશિકર પુતિ પુન્નસિન્ધોઃ

સાર ચર્ચચર્ચનિષે રશિર્નું ક રશ્મિર્નું ॥ ૧૧ ॥

હે પ્રભુ ! તેમને એકવાર મેલો મેલ નિહાળ્યા પછી
 મનુષ્યની આંખ બીજે કરતી નથી. ક્ષીરસાગરનાં પાણી પીનાને
 પછી બીજા પાણીથી સંતોષ થતો નથી. મૂર્તવન ઉદ્ધાન વરદ
 ભગવાનના દશને ટોળેટોળાં બધા રહ્યા છે.

ભગવાન નેમનાથની એકલ દેશના સાંભળીને દેવદીર. ક્ષીના
 અજબત અને મુલકાના છ પુત્રોએ રીલા લીધી ત્વસ્તાદ
 આમાનુષામ વિશ્વસ્તાં, ભગવાન નેમનાથ દ્વારકા નગરીમાં અદાર-
 હબર સંતોના પરિવાર સહિત પધાર્યા આટલા સંતો નગરીમાં

ક્યારે પધારે ! જે દેશનું, નગરનું શાબ્દનું, શેઠ વગેરેનું પુન્ય
 પ્રગળ હોય ત્યારે આવા સતોની પધારામણી થાય તે સતોમાંથી
 છ સતો ગોવરી નીકળ્યા છે આ છ મુનિઓ પણ બળ્લેનાં
 સધાદે ગોવરી બાય છે નગરીના પ્રથમવાર આવ્યા છે તેવા
 મુનિ ગોવરીએ કરતાં કરતા માતા દેવકીના મહેલે આવ્યા છે
 સતોને બોધને માતા દેવકી હપલેર ઉભા થઈ બધા અને સાત
 વાડ પગલા સામે ગયા અને મનમાં બોલ્યા—જન્મ છે આજે
 મારા જીવનને કે મને આવા સતોને લાભ મળ્યો ! બને
 મુનિઓને વિનવી કરી રસોડામાં લઈ ગયા અને સિંદૂરેસર
 મોઢકનો ઘાળ બરીને લાવ્યા અને તે મોઢક અણગારેને વહોરાવ્યા
 ત્યારબાદ મુનિ ગયા અને બીજો સધાડો ઉઘ નીચ અને
 મધ્યમ કુળેમાં કરતો કરતો દેવકીને ઘેર આવ્યો જોઈ આવથી
 મુનિને ફરીથી પણ સિંદૂરેસર મોઢક વહોરાવ્યા પણ તેના મનમાં
 જોકવાત ખટકી કે મારા ભગવાન નેમનામનાં સતો સ્વાકર્ષ
 લોહુમ ન હોય પણ આ બને મુનિ ગોવરી કરીને હમણાં જ
 ગયા હતા અને ફરીને કે ! આવ્યા ! માતા દેવકી પૂજા કરીર છે
 અને હજી તે જાતના વિચારમાં જ છે ત્યાં ત્રીજો સધાડો પણ
 ગોવરીએ પધાર્યો દેવકી વિચારે છે આશુ ! મુનિના રૂપમાં અને
 આકૃતિમાં ફેર નથી, ઉચ્ચારમાં ફેર નથી બાલે તે જ ન હોય
 જોવી દેવકીને શકા થઈ પણ ઉતાવળી જરાએ ન થઈ કે જોના
 જોઈ મુનિઓ ત્રીજી વખત કેમ આવ્યા તેમ ન બોલી, પણ ઉત્કૃષ્ટ
 શ્રવે ઉદાર હિતથી આકારદાન આપ્યું અને ખડી કહ્યું કે—
 હે દેવાનુપ્રિય ! હવે વામુદેવ જેવા મહામતાપી રાજાની
 નવ યોજન પહોળી અને બાર યોજન લાંબી સ્વચ્છલોહ જેવી
 આ દારક નગરીમાં શુ શ્રમણ નિર્મિતોને આકાર પાળીને જોય
 ન મળ્યો ? શુ મારા પુત્ર હવે મહારાજાની પુન્યાઈમાં
 ખામી આવી કે પ્રજાનાં પુન્યમાં ખામી પડી કે જેથી કરીને
 મારા હમ મુરજોને મારે ઘેર ત્રીજીવાર ગોવરી આવવાનું બધું !

મુનિ બોલ્યા—હે માતા, તમારી નગરીનાં પુત્ર હજી જન્મતા ને
 છવનાં છે તમારી નગરીમાં ઘાતારનો તોટો નથી. પણ અમે
 ભરિલપુર નિવાસી નામ ગાથાપતિના પુત્રો—મુલસાનાં જન્મ
 વત, રૂપલાવણ આદિથી સરખા થોવા ■ સદોદર ભાઈઓ
 છીએ. અમે ભગવાન નેમનાથની પાસે ધમ સાંભળી સંસારનાં
 ભયથી ત્રાસી જ મ—મરણથી છુટવા પ્રવળ્યા બહણુ કરી છે
 ને દિવસે અમે હીલ્લા લીધી તે જ દિવસથી ભગવાનની આજ્ઞા
 પ્રાપ્ત કરીને “જાવગ્ગીલાય છઠું છઠેળ જાય વિહારામો ■”
 છું છુંના પાશ્વું કરીએ છીએ અને આને અમારે છઠું
 પાશ્વું દેવાથી પહેલે પહેરે સ્વાધ્યાય કરી બી? પહેરે બ્યાન
 કરી ત્રીજે પહેરે ભગવાન નેમનાથની આજ્ઞા લઈ અમે છ એ
 ભાઈ ત્રણ મુઘાટે જોતરી નીકળ્યાં છીએ આ નગરીમાં પહેલ
 વહેતાં આબ્યાં છીએ રસ્તાના બબલુ દેવાથી ત્રણે સઘાઠા
 તમારે ઘેર આવી ગયા આ શબ્દો સંભળતાં માતા રેવકીનું
 હૃદય હપથી ઉભરાઈ ઉઠ્યું અને હું પુન્યવાન છું મારે ઘેર
 આપ જેવા પવિત્ર સતો પધાર્યાં એવો ભાવોસ્લાસ બઝ્યો.

જમુએ ! આપ આ વાતનું શક્ય સમજ્યાં હશે કે માતા રેવકી
 સતીને ભેટા હૃદયથી ખીલી ઉઠ્યા હતા પણ સાથે સાથે મારા
 ભગવાનના શિષ્યા આદારમાં બૃહ નવનાં ભેઈએ, તેના ■ ધમમાં ડોલ
 ન હાતવો ભેઈએ તે માટે મુનિ મત્તે આ રીતનો પ્રભ કર્યો કે મુઠ્ઠ
 રેવ ! મારા નગરમાં ઘાતારનાં ઘાન રેવનાં ભાવ તો જોઈ મયા
 નથી ને ? આજ ને આપણા આપ જ દેવાં ભેઈએ કે સતોને
 ચારિત્ર પાળવાનું જ પ્રેતસાહન આપે પણ રાજ પાસમાં પડીને
 આપાકથી આદાર જોરાને નહિ. મુનિ તો ખુલાસો કરીને
 મયા, પણ માતા રેવકીના હૃદયમાં વિચાર ઉત્પન્ન થયે કે બ્યારે
 હું નાની હતી તે સમયે પાતાસપુર નગરમાં અતિમુજા બજાર
 મને કહું હતું કે દે રેવકી ! તું આઠ પુત્રોને જન્મ આપીશ
 અને તે જ્યાં સમાન કાંતિવાળા હશે.” અને આ બાસ્તવર્ષમાં

બીજી કાઈ માન્ય તાણજોવા પુત્રનો જન્મ નહિ આપે" વગેરે
 ઘણે કરતાં તેની આખ્યા આશુ આવી ગયા ત વિગતવા લાગી.
 મહે શુ જો મુનિ છે ? આવી સરયુવા શીમા, જત્રી ૫, જત્રી ૬
 કન્યાના મોહ છોડી સયમના પથે આત્યા ! આવાજ પુત્રોની
 માત્ર દુ બનવાની હતી ન જ્ઞાન કેમ જન્મુ ? દેવાનુમિત્ય ! છ
 મુનિઆને જોનાં દેવકીતુ દુઃખ બરાઈ ગજુ આપને કઈ વિભાર
 ધાવ છે ? જોમણે તો જત્રી ૬ જત્રી ૬ કન્યાનો મોહ છોડયા તમને
 તો જોઈ છા વી પણ કડણ લાગે છે જલ્લે જત્રી ૬નો મોહ છે ચો
 છે-તેનામા કે લી વીરના પ્રાપ્ત થઈ દશે ! જાગે
 જોઈ દિવસ ધિરાજો કે અણ ધિરાજો છો નિ જવાતુ છે તો
 સનજીને ત્યામ ૬ ચો તેના કડવાણ છે

માત્ર દેવકી મુનિના ગરા પછી વિચારે છે મને મુનિજ્ઞ કુદતુ
 કે તા ! જવ પુત્ર ૫ જ મ બીજી માતા નહિ આપે તો આમ
 કેમ જાયુ ? નાજે દુ બાવાન નમનાયતી પાસે જઈ અને આ
 મહાનુ સ પ્રથમ કહુ આમ વિચાર કરે છે ત્યાં કૃષ્ણ મહારાજ
 પિતાની માત્રાન વદન કરવા માટે આવે છે તમને તો આજ
 માત્રાન પમ લાગે પ્રથમ આવે છે તમે જો વદન કરો તો
 પ્રથમ નં પ તા અને માતા દાજર લાય ત્યાં પરજુ કૃષ્ણ મહા
 શાનન માતાન મહેલ જગુ ૫ છે અંધ પિતૃવત પુત્રની
 માત્ર દેવકી કહે છે કે મારે જાવાન ને નાથના રૂપને જગુ છે
 સ્વગત જાવાન તો મનય સમજની જ ન જલ્લે છે અને તો માતા દેવ
 શીના આશને પગ જલે છે જગુ મહારાજ માત્ર દેવકીને તાં નિ
 જાવન નં નાથના મહાસરણમા આવે છે જમજન ને નાથને
 વદન કરે છે આજ દજર સતો વિગતે છે મતા દેવકી
 જમજન ને નાથને વદન નાથને કહી પૂછે છે પ્રમ
 જોઈ ૫૬ પુત્રવાન માતા કહે તેવે આજ ને પાછો છે ૫૬
 જમજનને જગુ ૫૬ જાગે જગુ જાગે જાગે ૫૬ ૫૬ ૫૬
 ૫૬ માત્ર પુત્ર ન જાગે જાગે જાગે જાગે જાગે -

હે દેવકી, એવા પુત્રને જન્મ આપનાર બીજા કોઈ માતા નથી
પણ તમે જ છો । આ શબ્દો સાંભળતાં માતા દેવકી એકદમ આશ્ચર્ય
ચકિત બની ગયાં । પછી ભગવાને બધાં ગુણોનો કર્ણો ને કાંઈ કે મુલ-
સાનાં મૃત પુત્રને દેવ તમારે ત્યાં મૂકી જતો હતો અને તમારા
છવતા પુત્રને લઈ મુલસાને ઘેર મૂકી આવતો હતો । આ બધું
સાંભળતાં માતા દેવકીના હૃદયમાં એકદમ છ મુનિને વહન કરવાના
ભાવ બચ્ચત થયાં । છએ મુનિને વહન કરતાં તેઓ અનિમેષ
ક્રિષ્ણી એઈ રહ્યાં અને જૂળ ભાવપૂર્વક વહન કરી પોતાને ઘેર
બધાં વિત્તીભાઈ નગરનાં મુજવન ઉદ્યાનમાં ભગવાન મહાવીર
પધાર્યાં છે, તે બાણી જન સમુદાય એકઠો ઘડને ભગવાનનાં
દશને જરી તે આધાર હવે પછી કહેવાશે

સ્વર્ગસ્થ પૂ. શ્રી રત્નચ દ્રુ મહારાજ

૧ ંદ પૂજ્યપાદ સિદ્ધાંત વાચસ્પતિ આત્મોદ્ધારક નૈમિષમ
દીપક, બાગધરાધારી મહાન વિભૂતિ, મહાન રત્ન પૂજ્ય શ્રી
રત્નચ દ્રુ મહારાજની આજે ૧૫મી પુવર્ણતિથી છે એ
મહાન પુરુષનું જીવન ઘણું ઉજ્જવલ છે તેમાંથી દૂક સાર હું
કહું છું

જીવસત્ત્વ પાનનજર અમદાવાદ, જેની મધ્યમાંથી
પુવર્ણસંવિદ્યા સાબરમતી પોતાનો શાંત પ્રવાહ વહેવડાવો રહી છે,
તેનાં કિનારે અભાવ રીવાસતત્ત્વ ગતિવાણા નામે નાનું ગામ છે
શુસ્વીર એવા ગણસિંધા રજપૂતોની જ મ ભૂમિ છે ત્યાં જેતાભાઈ
નામના રજપૂત મરાઠિયા કિસાન વસતા હતા. તેઓ બહુ સરક
અને પવિત્ર મનના હતા. જેમ પકમાંથી પકજ ઉત્પન્ન થાય
તેમ જેતાભાઈને ત્યાં વિક્રમ સંવત ૧૬૪૨ ની સ્થાવર પ્રતિક
શુદિ અમિયાસને દિવસે એક પુત્ર રત્ન ઉત્પન્ન થયું જન્મનામ
સ્વાભાઈ હતું તેઓ બે ભાઈ અને એક બહેન હતાં પિતા

રૂઢ સંતાનને જાળ જાળવવામાં મૂકી સ્વર્ગને પથે ચાલ્યા ગયા.
 ખીમે ખીમે જાળકો ઘોટા યથા. જોકે વખત વટામણુ આવતાં
 મહાસતીલનો ગ્રેષ્ઠ સાંજળતાં રવાનાઈ અતર ગથી રજાઈ ગયા.
 તેમના પિતાનો ધર્મ સ્વામી નાશાયણુ હતો તેથી તેઓ સ્વામી
 નાશાયણુ સાધુ આવવાથી તેમની સાથે બહડા ગયા. અને
 તેમણે તેમના હૃદયનાં સાવ જણાવ્યાં. તે વખતે તેમના સ્વામી
 નાશાયણુનાં અપાર્થે કહ્યું કે તમારે જમારા પથમાં પ્રહારથી
 બનવું હોય તો તમારી આલમિકત જમારા સદારના અપણુ
 કેવી પડશે, તો જ જમારા પથની શિક્ષા આપવામાં આવશે.
 સ્વામીનાં સાંજળી વિચારમાં પડી ગયા કે, આ શું ! જે હકમી
 જનજને જ માવનારી છે તેનો શિક્ષક અને મમત્વ તો આ
 સાધુમાં પણ કયો જ છે માટે આ પથે આત્મકસ્થાણુ ધર્મ થકે
 નહિ. તેથી ગાદીપતિને પ્રત્યુત્તર હઈ દીધા કે અને તમારામાં
 આ નકસ્સાલુનો ખરો માત્ર દેખાતો નથી. કેવું મહાન આત્મ
 મયન ? કેવી અમાદ જુદી-ચકિત ! તેર વરસના જાગડની કેવી
 દિમા ! સ્વામીનાં ફજા તેર વરસની વરે અત્યુ વિચાર છે
 ત્યારે કવિનાં સજ્જારા કેવલા આનંદ મન કેટલા પ્રભાવ
 યાગી ઘણે ! ત્યાંથી પોતાનાં વનન તરફ પાછા વળ્યા અને મહા
 સતીલને જે ઉપદેશ આપ્યા હતા તે ઉપદેશ તેમના મમત્વમાં
 શુ જવા લાગ્યાં. આ નાનકડો જાગડ વિચારે છે કે અટો ! હું જે મહા
 સતીલ પાસે જઈ આવે માટે આ ધરના સ્તેવુ નથી તેઓ ખલાત
 મુપ્રસાદનાં મહાસતીલ શ્રીમીનાં પાસે આપ્યા અને તેમને પૂ
 શુરુદેવ શી હમનશાલ મનારાજ પાસે અભ્યાસ માટે શિક્ષકના
 શુરુદેવ મહાન પ્રભાવશાળી જૂન જ વિચિત્રજ અને ચકિત
 યાગી હતા તેઓ જાગડનું લોકાં જેના સમણ ગયા કે આ કેવું
 અમૂલ્ય રત્ન છે શુની યાનિષ્ઠના સ્તેવું તેર જ સપ કિંતર
 સ્વામીનાં પદરવિચરના સાગ વિષ અને પ્રતિક્રમણ થીની શીધા
 પીપ પીપે જે વરસના ધલો નકાપકર્યો અને થોડ વાંચે કિંતર

દીક્ષા લેવા માટે તત્પર બન્યો. સગાંબેલીઓને સ્ત્રીમંત્રી વિ.
સવત ૧૮૫૬ના મહાશુદ્ધ પાંચમે (વસંત પંચમી) એટલે જાણની
બદર પૂજા ઉત્સાહ પૂર્વક પૂજ્ય શ્રી છગનલાલજી મહારાજ પાસે
દીક્ષા અંગીકાર કરી. પૂજ્ય શુદ્ધેવે 'ભાવી જીવનને નીરંજી રવા
જાઈનું' નામ રત્નચક્ર આપ્યું. / / /

રત્નસમાન રત્નચક્રજી મહારાજ શુદ્ધેવની સાનિધ્યમાં સ્ત્રી
જ્ઞાનમાં પૂજા આજગ વધ્યા સાસરજ્ઞાન સંપાદન કરતાં જ્યાં, તેમ તમ
તેમનામ નમ્રતાને વિનયશુભ પ્રગટ થતાં જ્યાં ૧૮૬૫ નાં વૈશાખ
જદ્દ કનકમતા દિને શુદ્ધેવ સ્વચ્છ થતાં, ખજાત સ્વ પ્રદાયક સુખન
રત્નચક્રજી મહારાજ સાહેબને શિરે આપ્યું. ખજાત સર્વે
રત્નચક્રજી મહારાજ સાહેબને પૂજ્યશ્રી તરીકેની યાદર અપણ
કરી. પૂજ્ય પદવી પ્રાપ્ત થયા બાદ શુદ્ધેવે સપ્રદાયનો દિમા
જને સ્વધર્મજ ઘણું વધાર્યું પોતાના શિરે આવેલી શ્રી જ્ઞાની અને
અરંધની જવાબદારી અદા કરવા લાગ્યા નાનાનુભાવ વિચરતા
પોતાના શિષ્ય સહિત વિ. સવત ૧૮૬૫ની સાલમાં તેઓ સાલુદ
વાતુમાંથી માટે પધાર્યા. તેમના ઉપદેશથી જ આત્માઓ જુઝમાં-
એક જશુભાઈ મહાત્મીજી અને બીજી કું (ચારદાબાઈ મહા
સવીજી). જે શુદ્ધેવે અમને સચારની અસારતા સમજાવી અને
જગતા દાવાનગમાંથી આત્મકલ્યાણનો ભાગ બતાવ્યો તે ઉપ
કાર જી પણ જૂલાય તેમ નથી જેમ હરિવામ્ દીવાદાદી
જગત્તવામાં આવે છે તેમ જગત્ત સંસારની બદર અમારા
માટે શુદ્ધેવ એક દીવાદાદી પ્રમાણ હતા 'શુદ્ધ વિના કો નહિ
સુખિ હતા' ખરેખર જીવનમાં સાચા આસ્થી શુદ્ધ જ છે શુદ્ધ
વિના કોઈ સુખિનો ભાગ જગત્તનાર નથી. શુદ્ધેવ રત્નચક્રજી
મહારાજ સાહેબ સવત ૨૦ની સાલમાં મુરત આતુમાંથી
માટે પધારેલ ત્યાં પાળીયાદના ત્રિકમલાલ ધનજીભાઈનાં મુખ્ય
શ્રી ડુગ શીભાઈએ દીક્ષા પ્રકલ્પ કરી અને બા. જ. ૬૫૬મુનિ
નામથી પ્રસિદ્ધ થયા. શુદ્ધની સાનિધ્યમાં રહી તેમજે પણ બાળ્યા

વાનુ પદ પ્રાપ્ત કરું. પૂજ્ય શુરૂદેવ રત્નચ દ્રુમ મહારાજ સાહેબે
 જાણેલાં યોગાસા અમદાવાદમાં, બાર યોગાસા ખંભાત હમ્મ યોગાસા
 મુંગ અને છ યોગાસા સાવરકમાં તથા મુંબઈમાં બાર યોગાસા
 (વિ. સુવન. ૧૯૬૪, ૧૯૭૪ ૧૯૭૫, અને ૧૯૮૧) કર્યા
 હતા. વસોના ત્રણ, કઠોર જોક, બોળાદ જોક, અને છેલ્લુ બારમું
 યોગાસુ સુ ૨૦૦૪માં ખંભાતમાં કરેલું શુરૂદેવને કોઈએ
 જીતું કે સાહેબ, ૨૦૦૪નું યોગાસુ ક્યાં છે? તો કહે કે
 આ છેલ્લુ ચાતુર્માસ ખંભાત છે એવું તબો સુ તથી પાછા
 ફરતા વિહાર પથે બોલ્યા હતા બાબરના ચાતુર્માસના
 બાબરી બ્યાખ્યાનનો વિષય સકામ અકામ મરણનો પૂજ્યશ્રીએ
 લાક્ષણિક શૈલીથી સનજાળ્યો હતો તેમના બ્યાખ્યાનના
 પ્રભાવથી સકળ સંઘમાં અદ્ભૂત ઉત્સાહ વર્ત્યો હતો. તે શુરૂ
 દેવના જીવનનો ઇતિહાસ થયો. બાબરના જેવો છે શુરૂદેવનું
 જીવન અને ચારિત્ર એટલું તો પ્રભાવશાળી હતું કે એનાર
 માનવીની આંખ ઠરી જાય. શુરૂદેવની વળિયત બાહરવા સુદ
 પાંચમને દિવસે ચરદીનું જોર આવવાથી બગડી હતી અને પછી
 ખીમ ખીમ સુધારો થયો. બાહરવા સુદ હવેમને દિવસે તેમના
 શિષ્ય તપસ્વી કુલ ૨૬૯ મહારાજ સાહેબને ૩૮ ઉપવાસ પૂરા
 થયા ત્યારે તેમણે શુરૂદેવને વિનવી કરી કે સાહેબ, મને યાતા છે
 ત્રણ એજવી ૪૧ ઉપવાસ કરાવો. શુરૂદેવ બોલ્યા આજે હું આપને
 છેલ્લું પાશુ કરાવું છું શુરૂદેવના જોક જોક શબ્દો બોલા હતા
 કે કોઈનાં ખ્યાલમાં ન આવ્યા. તે દિવસે સાચાં સંઘમાં બાબરી
 કરવા માટે પધાર્યા ત્યારબાદ શિષ્યને પાશુ કરાવી છેલ્લા સાજના
 પ્રતિક્રમણ કરવા ભેઠાં પોતાની જીવન-મદીનો પોતાને ખ્યાલ
 આવી જવાથી ચૌવિહારનાં પચ્ચણાણુ કર્યા પછી મેં ઉપરથી
 નીચે પધાર્યા અને પોતાના શિષ્યને સંકેપમાં શિખાનણુ દીધી
 કે મેં પહેલાં કહ્યું તેમ આપને આ ચાતુર્માસ કરવાની
 હું આ ઉમ્મી આજ્ઞા આપુ છું શુરૂદેવની વળિયત ખીમ ખીમ

શતના જમઠલી ગઈ શતના બાર વાગે કાળનું કાણુ કાણુ વાળુ
 શેરાવા લાગુ સુરેવે સધને કહી હીધું કે મારા આદિત્રને સહેજ
 પણ દોષ લાગવો ન ભેદજિ તે સૌ ધ્યાનમાં રાખજો. પોતે
 તે અતર-સમાધિમાં સ્થિર થવા લાગ્યા ત્યાર જાગૃતાઈ થા કરી
 શ્રી સધને ઇશ્વારમાં નિશાન પણ આપી હીધું જેવડે ભાદરવા
 શુદ્ધ અઝિયારસનાં પ્રસાતનાં બાર વાગે ૨૦૦૪ ની સાથે સુરેવ
 આ ફાની દુનિયા છોડી સ્વર્ગનાં પથે ચાલ્યા ગયા

વ્યાખ્યાન ૫૩ મું

(શુક્રવાર, તા ૩ -૮-૧૯૧૩)

પરમ કરુણાનિધિ વિશ્વવત્સલ વિતરાગ દેવોએ જ મ, જરા
 જને મરણથી પીડતાં છવોને આત્મહિતાથે ઉપદેશ આપ્યો છે
 પૌત્રધનત પાળી મહાશબ્દ ઉઠાવન શબ્દમહેશમાં લખ્ય. તેમને
 આત્મઉપાસનાનો પુરુષાર્થ ચાહુ છે

દેવાનુગ્રિયા મહત્તા ભોગ્યોની નથી પણ ત્યાગની છે
 ત્યાગ માટે અમીરી ભેદજિ મહાન હૃદય અને પ્રકાશમય હૃદય
 ભેદજિ. બીજ તરફનો પુરુષાર્થ ભેદજિ. અનાદિકાગચી જે ઇન્દ્રિય
 વિજેતા છે તે મનનો વિજેતા અને જિ તે જ આત્મવિજેતા અને
 છે સૂચીર પુરુષ મુદ્દમાં દુ ગુ કરીય તે વિચારતો નથી, પરંતુ
 દુ સિદ્ધ છે સિદ્ધજનો બધો છે એમ વિચારી કાર્ય સાધ
 વામિ પા રૂઢ પાતપામિનું જ સૂત્ર સ્વીકારે છે એ કાચર બનીને

પાછો ફરશે નહિ. ઇન્દ્રિય સાથેના મુદ્દના સૌ સાચા વીર બનેા
 તૃપ્તાતુર પ્રાણીઓ ઠંઠો મહ મહ પવન બાવી રહ્યો
 હોય તે દિશામાં જળ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છાથી ઢોઢ છે તે જ રીતે
 શાનનું અમૃતપાન કરવાની ઇચ્છાવાળા માનવીઓ ભગવાન
 મહાવીર પધાર્યા છે એમ બાળી તેમની દિશામાં જવા લાગ્યા,
 બધુઓ ! તમને તૃપ્તા લાગી હોય તો તમે પણ એમ જ ઢોડ્યો,
 જરૂર વીતરાગવાળીનું પાન કર્યા પછી આત્માથી ધર્મ' કહી
 છુટો પડતો નથી આત્મતિલ્લેરીમાં ધર્મ'ધન ભરતા પહેલાં
 મમ્મિકારૂપી કચરો સાફ કરવો જ પડશે. ઉભરાતા દુધને શાંત
 કરવા ઠંડુ જળ છાંતે છે તેમ દુષ્ટ ભાવનાને ભેદાકવા વીતરાગ
 વાળીનું જળ સિંચન કરવું જોઈએ.

જ્યારી પુરિષ્ઠ જાણા પશ્ચતા ચાર પ્રકારના માણસો વિદ્ય-
 માન છે

એક તો અધિકારમાંથી અધિકાર તરફ જનાર, બીજા
 અધિકારમાંથી પ્રકાશમાં જનાર ત્રીજા પ્રકાશમાંથી અધિકાર
 તરફ જનાર અને ચોથા પ્રકાશમાંથી દિવ્ય પ્રકાશ તરફ જનાર,
 બધુઓ ! પૂર્વક્રમનાં દુષ્કૃત્યોથી આ જ મમાં જુઆર, ઘરૂં માંસ,
 પરદાશાગમનમા જે જીવન વિનાય છે તે અધિકારમાંથી અધિકારમાં
 બધ છે ગમે તેવી વિવિધ સ્થિતિ હોય, ચારેકોઈથી ત્રાસ સહન
 કરવો પડતો હોય છતાં જે મન વચન, ક્રમથી સઃકર્મો
 આચરે છે ને અન્યાય, છળકપટ કરતો નથી તે અધિકારમાંથી
 પ્રકાશ તરફ જઈ રહ્યો છે પૂન્યોગે લક્ષ્મી, વૈભવ, મોજગોળ
 અને વિલાસને મેળવી તેમાં જ લોગ લોગન્યા કરનાર પ્રકાશમાંથી
 અધિકાર તરફ જનાર છે તો વિતરાગ વચનો ઉપર મદ્દા રાખી
 વૈભવોને તુલ્ય ગળી સ્વરૂપની જોગખાણ કરી પાપપુન્યનો
 વિવેક રાજનાર પ્રકાશમાંથી જાની દિવ્ય પ્રકાશ તરફ બધ છે
 ભગવાન મહાવીર ગૌતમને કહે ॥ - “આ ? એવા ઘણા

હવે જે જોયો ખમ ઉપર મદ્યા રાખે છે પરંતુ તે પ્રમાણે
નાબ લુ કરતા નથી.

એક ખમ ઉપર યજ્ઞ થાય તો પણ આવરણ કરવું
કરવું છે ધર્મના શિખરે પહોંચવા અહિંસા સુખ, દાન જે
પદ્ધતિમાં છે તેમજ વિલાસમાં અમૂલ્ય સમય ગુમાવશે નહિ.
તક આવવાની નથી પણ આપણે જ તે ઊભી કરવાની છે આત્મ-
પુરુષાર્થની તક ઊભી કરવાની છે આત્માનો પુરુષાર્થ જાણે
કરે તો નબળી તક પણ બળવાન બનાવી શકશે. હવેની દરેક
પળને જોગખી મહાપૂજક ક્રિયા કરી કરેનિ નાશ કરનાર
ગ્રાહી નહ છે મહાશય ઉદાચન પ્રભુ મહાવીર મારી નગરીમાં
પહાણે એવી ભાવના ભાવનાં પરમ મદાના આકલે પ્રભુ
મહાવી તે નગરીમાં પધાર્યા છે

સત્સંગ આત્મકથ્યાણુમા સહાયક છે એક શકતે યામુ છે

મેં તો સત્સંગ સાવરણે વિકાસે યજ્ઞ
નાથ! મનના મહિમિમાં આસન ધર્યા,
એક ઇશ્વરિયે શેષાન્નાં સ્થાન. આરો આંતર્યુએ.
તમે શક્તોના સમા ભક્તિન આવો
મૂખ દરવાજે વીર નામનાં તોરણ બાંધ્યાં
જિવ તોરણને યજ્ઞના તારે સાંધ્યા
ધરી ખોલુ જુ કરારનુ ધ્યાન. જાણો

મહાશય ઉદાચનને આત્મકથ્યાણુની પિપાસા હતી રાજને
શાશ્વતનો ખમ વહાલો છે તમે જેને વહાલા માને છે તે
તમારા કુખમાં બાળીદાર નહિ થાય. શરીરના નાશથી પાપનો
નાશ થવાનો નથી પાપ તો પાપની સાથે જ આવશે એક
કવિએ કહ્યું છે

જન જન દયા રૂંદે રૂંદમાં, પ્રતિષ્ઠા મનજ હી.
દયા હોડ મનના દે. રૂંદ મનના જ મનજી.

પાપના પૂજા એકઠા કરશે નહિ છાલીને જશે ત્યાં
જ્યાં વરની ચાલી પાઈ કામમા નથી આવવાની. પર્યાય પલટે
કાંઈ વાતમાં હાથ રહેતો નથી માટે સ્વ તરફ દિષ્ટિ કરી
આપના કરે.

જગજાન મહાવીર પદાર્થાની વાત જાણી લોકોનાં ટોળે ટોળાં
નેમનાં ફાંડેન કરવા અને તેમની વાણી સાંભળવા મુમવન ઉદ્યાન
તરફ જવા માંડયા.

વાર જનત હુ વિજયમાં ઉપજો જનત જનિત ત હીમજી
જેવો આગળ રહી મરો મરો તન મનમાં લાગ્યો ન મીમજી
મી મીમજર શહેન મેરા હુ ફાંડેન વાહુ મજી તોરા છ.

પ્રભુ જ્યાં બિરાજે છે ત્યાં છલે ઝાલુ સાતુરૂળ થાય છે
અનિવૃદ્ધિ, અનાવૃદ્ધિ થતી નથી સર્વજે મુજે કાંઈ કોમ તો
તે અર્થજે મુજે થઈ જાય છે પ્રભુની વાણી સાંભળતાં માનવ-
માનવ વચ્ચેના વેર પણ મૂલાર્થ જાય છે માનવમાં સમજનતા-
મત્ર થાય છે એવું એક કથાંત.

માનકાન ખાત્રુ મુશ્મા પોશણના જોશ હતા. જરીજ
અવસ્થામાં હતા એક ગામથી બીજે ગામ દપાલ લઈ જવાની
જેવ કરના હતા. એવામા રસ્તામાંથી હીરા મોતી વગેરે
દાગીના જરેહુ એક પાકીટ તેમને મળ્યું પાકીટ લઈને એ પાસેના
માન ત્રયા અને મુખીને હાથુ આ પાકીટ દાગીના કોઈના જોવામાં
છે માટે ન હા. ગામમાંથી કોઈના દોષ તો તેમને આપી દો. "
મુખી હોઃ જતા બાઈ આ તે કાઈ આવવાના દોષ ? આપણા
પુરોહિતમાં મત્રુ છે તો આપણે જાને જણા અપી અપી બાત વહે થી
હ છે, કયા કાઈ અજુબા મેહુ છે ? ખાત્રુના જીવનમાં
પ્રમજિકતાનુ વરેનુ વરી મત્રુ છે એને આ ચપ્પો સાંભળવા
પડ મગ્યા નહિ મુખી તુખ્યા વાળો છે એની વાત સાંભળી
ખાત્રુ તો પાકીટ લઈ બાજો અને ગામને યારે આવીને

મોઢાં ભે ધારને જોડ્યા કર્યાં ને વાતો કરવા લાગ્યો. એવામાં
 ભે વાર થોડેવાર આવીને પૂછવા લાગ્યા: “અમારા રાણીનું
 પાકીટ જોવાયું છે, કેમકિત્તા હાથમાં આનું છે ?” ખાનુએ
 તરત જવાબી દીધું ને થોડેવારે સાથે રાણી પાસે જઈ આવરી
 કરી પાકીટ આપી દીધું. રાણી ઇનામ આપે. પરંતુ ખાનુ
 તે નથી લેતો. આપ પણ આવી વૃત્તિ રાખ્યો. તો આપના
 ભાગદો પછુ આવા જ પ્રમાણિક થયો.

આને તો સત્ત્વ અને પ્રમાણિકતા આસ્થા મળ્યાં છે. તૃષ્ણા
 અને ખાઉંધરાપણુ વધાર્યાં જાય છે. જ્યાં જુઓ ત્યાં તૃષ્ણા ને
 તૃષ્ણા જ છે.

संग सखित सखित मुंड इवान बिहीन जात हुबम्।
 हुनो पाति पुहित्वा वैह तयापि न मुष्कत्पादा पिहम् ॥

જાએ મંગી વધા હોય, માથે પાળા વાજ થઈ જવા હોય,
 જાંતે કેનાતું ન હોય ને અહાતું ન હોય. તો પણ તૃષ્ણા
 છૂટતી નથી.

ભગવાન મહાવીર સ્વામીને વહન કરવા ટોળે ટોળાં આવે
 છે. હવે વનપાલક મહારાજા ઉદાવનને વધામણી આપવા આવ્યો.
 ભગવાન મહાવીરને પ્રમુક (નિર્દોષ) જગ્યામાં ભિતરવા વનપાલકે
 આજ્ઞા આપી છે. વધામણી સાલગીને રાજા ઉદાવનના હુકમમાં
 કેવો ઉત્સાહ થયો તેના આવ જવસરે કહેવાયો.

અપેકે યશ્વિન

હવે હવે અપેકેકુવર પાસેથી પોતાને મામ જવાની
 રજા માગે છે. વહિલ જુદોને મળવાની ને પોતાના વિચેની તેમની
 ચિંતા દૂર કરવાની તેની ઇચ્છા છે. તથા અપેકેકુવરે એના ઉપર
 એ ઉપકાર કર્યો છે. તેની વાત પણ સ્નેહીજનોને જણાવવી
 છે. અપેકેકુવરે કહ્યું: “હું માત્ર માતાપિતાથી દૂર અને ભરખી

વિનાનો છ, ત્યારે જ તું મને છોડીને જવાની વાત કરે છે,
એ કેવું ?” હસ કહે “હું તમને છોડી જવાનો નથી હું
મદા તમારા ચરણ આગળ જ રહીશ. માત્ર મારા મનને શાત
કરવા હું વતનમાં જઈ આવીશ.”

“હસ કહે મિલ્જા આ કર જૈત્રી કહી સીધાયા,
મિથા કુટુંબસે બાકર જલદી, રૂબ વૃત્તાવ મુનાયા ક૦”

બધી વાત સાંભળી એના કુટુંબીજનોએ કહ્યું આટલું
કદ વેડી તને બચાવનાર ઉપકારીનાં જમારે કશું કરવા છે

‘ ઉપકારીકા દરય દિખા રો, જલો હસ ઈસ બાગ,
મુખારદલબર લીધા ચાંચમે આળે હસ સખ લારડો. ’ કુતુબા

ઉદાર દિલવાળા હસો ચાંચમાં મુખારદલ (મોલી) બગીને
અપકુટુંબની પાસે જવા આજ્ઞા. તિર્થેય હોવા છતાં ઉપકાર
કરનાર ઉપર ઉપકાર માનવાની એમનામાં કેટલી ઉદાર બુદ્ધિ છે !
બધા હસો અપકુટુંબની પાસે મોલી લઈને બધા છે ત્યાં
અપકુટુંબને એના બધા હસોને કેટલો બધો આનંદ થશે અને
તેનો કેવો ઉપકાર માનશે તેના બાવ અવસરે કહેવાયો.

પ હે લો બાગ મ મા સ

- ૨ નમીનાથ હરમોનિદાસ
૨ ચંદનદેવ નરોત્તમદાસ
૨ કુવરજી રવજી
૨ ચંપકલાલ મણીલાલ
૨ ત્રામલાલ ખાલુકચ
૧ મોહનલાલ નવજી
૧૦ મનમુખલાલ મોરબનદાસ
૨ ભાઈલાલ મુનીલાલ
૨ હિરજીભાઈ મનમલાલ
૨ ભેટાજીભાઈ જાનકી
૨ જાનકીલાલ હામીચંદ મોહારી
૨ હમીદનત મણીલાલ
૨ જવાબદેવ ખાલુકલાલ
૨ રેવડી રામજી
૨ નથમજીભાઈ શોખ
૨ છુપનાથજી જાનકીલાલ
૫ ચંદુલાલ કાનજી
૫ જયતિલાલ હરજીભાઈ
૨ જાન્તીલાલ નવજી

મુળ્ય કાંઠાવાડી

- ૧૨૫ શ્રી કાંઠાવાડી સમ
૧ ૧ ચંદુલાલ ખાલુકલાલ
૧ ૧ જોશીભાઈ ત્રીકમજી દીવા
૧ ૧ મોરબનદાસ મુલજીભાઈ
૧૦૧ શ્રીમંતલાલ મોહનલાલ
જોશીલાલ
૧૧ ગાયકવાડભાઈ સાકરજી
૧૧ જોશીલાલ નેમજીદ ખાલુક-
વાલા
૨૫ ખાલુકજીભાઈ ખાલુકજી
૨૫ જોશીજીભાઈ જોશીજીભાઈ

- ૨૫ જાન્તીલાલ ત્રીકમજી
૧ જાન્તીલાલ ખાલુકજી
૧૧ મણીલાલ મોરબનદાસ
૧ જાન્તીલાલ નવજી
૧ મોહીલાલ જાન્તીજી
૧ ખાલુકજી ત્રીકમજી
૧ જયતિલાલ ખાલુકજી
૫ મણીજીભાઈ ચંદુલાલ મોરબનદાસ
૫ જાન્તીલાલ રામજી
૧૫ જાન્તીલાલ જાન્તીલાલ
૨ જાન્તીલાલ મોરબનદાસ
૫ જાન્તીલાલ પી. રેવડી
૨ રતનજીભાઈ કાંઠાજી
૨ મુલજીભાઈ મોહનલાલ રેવડી
૨ જાન્તીલાલ મોહનલાલ
૧ જાન્તીલાલ મોહનલાલ
૧ વિજય દેવ દેવતરામ
૪ મનમુખલાલ મુલજીભાઈ
૨ કાંઠાજીભાઈ ચંદુલાલ
૨ જાન્તીલાલ કાંઠાજી
૨ ચંપકલાલ જાન્તીજી
૪ ખાલુકલાલ જાન્તીજી
૧ મોહનલાલ જાન્તીજી

કેન્દ્ર-મુળ્ય

- ૨૫ શ્રીવર્ધમાન સ્વા. કોન ગાયકવાડ
સમ મેદ
૭ શ્રી મુળ્ય જોશીજીભાઈ કોન સ
ગાયકવાડ-મુળ્ય
૧૧ રેવડી મનમુખલાલ ગાયકવાડ
શ્રીવર્ધમાન-મુળ્ય
૨ રેવડીજીભાઈ ગાયકવાડ

વિશેષાર્થ-મુ અર્થ

- ૨૫ શેઠ પુણ્યભાઈ જેઠાભાઈ
 ૨૫ મી વર્ષમાન સ્થા. જેન સંધ
 ૫ શાંતિવાલ અમરમી શાંત
 ૬૬૨-મુ અર્થ
- ૧ ૧ ઘર સમ તથા ઘરના
 ભાઈઓ તરફથી
 ૫ સ્વીચ દ્વારા મુખવાલ શાંત
 ૫ ભાઈના દ્વારા મુખવાલ
 ૫ મીનુભાઈ કોમીવાલ કર
 મહેતા
 ૩૦ કરસનભાઈ લલુભાઈ નીસર
 ૨૫ ધમજીભાઈ લલુભાઈ નીસર
 ૨૧ શાંતિવાલભાઈ કુવરથી
 શાંત
- ૧ ૧ કરીલાલભાઈ જનોપચ દ
 અભાતવાલા -
- ૧૧ અમરચ દ સૌભાગ્યચ દ
 માઠાણી
 ૫ શાંતિવાલ વિરજીભાઈ
 વદાલા
 ૧૧ પ્રભુલાલ જેમચ દ કોણી
 ૩ અમરવાલ જેઠાભાઈ
 મહેતા
 ૫ પામથી લખમથી મહેતા
 (શાંતિવાલા)
 ૫ પ્રાણજનનવાલ લુકાવાલ
 શાંત
 ૨૫ વીરજીદ્વારા મદાસવાલા
 ૫ જેન પુરક સમિતિ કલકલ

- ૧૧ સુમનિન અમરવાલ દત્તરી
 ૧૧ સુવતીનેન પ્રીતમવાલ
 દત્તરી
 ૧૧ શીલાવતીનેન પ્રીતમવાલ
 સંધથી
 ૧૧ લલિતાનેન કાંતિલાલ કચ્છ
 રચ દ મહેતા
 ૫ દેવરાજ વીરજી અલા
 ૧૧ માણેકલાલ મગાભાઈ મહેતા
 ૫ જગનેન કોણી
 ૫ મનમલાલ વિરજીભાઈ
 મોરમીવા
 ૫ મેકલુ જગથી માલા
 ૫ મુનીલાલ નેષ્ટાદાસ શાંત
 ૫ જનોપચ દ દેવજીભાઈ
 મહેતા
 ૧૧ વસંતનેન નવલભાઈ
 મણિવાર
 ૫ દેસવાલ ઉત્તરજી મહેતા
 મસા
- ૧૧ જામુલખભાઈ હીમજી ગાંધી
 ૫ ચંદુલાલ લક્ષ્મીચ દ
 ગોપાણી
 કલ્યાણ
- ૪ સ્થા. જેન સંધ.
 ૧ તારાચ દ અચનજી
 ૧ ગોમીલાલ દિખતલાલ
 ૧ અમરવાલ કરજનસસ
 ૧ જલજાસ જમજન શાંત
 ૧ મોહનલાલ માનસચ શાંત

૧ માધવજી કુલચંદ શાહ
૧ જીવિતજી ૧ મુલાવજી
પારેખ ૧

ચારકોપર ૧ ૧

૫ ભાવજી મેલીય
૨ નરોત્તમજી જીવજી
૧ જ્ઞાનેન મીરીજી
૧ મુલજી વરમેન પ્રેમજી
૧ સતિયમેન મણિજી
૧ જનજી જોધજી
૧ મંત્રીજી કુરુજી મીધી
૨ જનજી કુલજી
૧ મુલજી જીવજી
૧ જીવજી એક મહેતા
૧ જીવજી ન્યાયજી શેઠ
૧ માણેજી જામુજી મહેતા
૫ નરોત્તમ મોરારજી
જીવજી
૧ નાથજી જોરજી
જામજી

ચારકોપર

૧ શાહ જીવજી મેલી
૨ જોગીજી કેવજી
૧ કુલજી વિજી જીવજી
૧ જનજી સત્યજી જામજી
૧ જીવજી મનજી દેલી
૧ જનજી જીવજી
૧ નરોત્તમજી કરીજી દેલી
૧ જીવજી જામજી જામજી
૧ મેરજી દેવજી સતી
૨ મનજી મણિજી જામજી

૧ મીરજી મેલી જીવજી
૧ જોગીજી જીવજી શેઠ
૧ જીવજી જામજી જામજી
૧ પ્રેમજી કુલજી જામજી
૧ શેઠ જનજી સત્યજી
૧ કરીજી સત્યજી
૧ કરીજી નાથજી મેલી
૧ જીવજી દેલી
૧ મંત્રીજી વનજી દેલી
૧ જીવજી નરોત્તમજી જામજી
૧ જનજી નરજી જામજી
૧ નરજી વરજી જામજી
૧ નારાજી વરજી જામજી
૨ શીવજી સત્યજી પ.ગીજી
વાળા
૩ મણિજી મુલાવજી શેઠ
૧ મુલાવજી જામજી
૧ જીવજી જામજી દેલી
૧ નરજી જામજી જામજી
૧ મનજી રાજજી જામજી
૧ શીવજી વરજી શાહ
૧ તાજી જોરજી જામજી
૧ ન્યાયજી વરજી સત્યજી
૧ નૈતમજી મુનીજી જામજી
૧ નરોત્તમ દેવજી દેલી
૧ ખીરજી વનજી જામજી
૧ શેઠ કરીજી રત્નજી
૨ વનેજી જામજી વસા
૨ મુલજી વસા મનજી દેલી
૨ જીવજી
૨ સત્યજી દેલી જામજી
૧ જીવજી જામજી જામજી

- ૨ મનસાલ સામજી હેમાણી
 ૧ મરખમેન વીરચંદ વારા
 ૧ બનજીભાઈ ભાવચંદ્રભાવતી
 ૧ શ્રીમજી માધવજી બજરીયા
 ૧ એનમચંદ દીપચંદ વલાણી
 ૧ સમરતજીને વાહાનેરવાળા
 ૧ સીધાલ મોતીચંદ સધરી
 ૧ મંજાલ શીવજી શાક
 ૧ જાજીયાલ અમીચંદ શેઠ
 ૧ જયજી વનમાળી ાલ
 ૧ જ્યોતમેન જ્યોતચંદ દોશી
 ૧ કમુદ હન જ્યોતી દોશી
 ૧ શરતજીને હરીયાલ મહેતા
 ૨ મેમરી મોહનજી મીમોવન
 ૨ ઉદીરા વસ્તનજીલ વીરાણી
 ૧ પ્રમા જેન કાંતીજીલ અજમેરા
 ૨૫ દિનજીલ હરજીવનજીલ
 ૧ સીધાલ માણેક દે
 ૧ હરીયાલ કમ્પાણી શેઠ
 ૧ પ્રમજી નારજી
 ૧ પ્રેમચંદ પરસેનમ
 ૨ નમીનજીલ અમુલખરાવ મહેતા
 જાવમેરી
 ૫ હરીયાલ જેમ્ભાઈ દોશી
 ૧ યશીકાંત હરીયાલનિસચીબ

રાજકોટ

- ૨૫ શ્રી સામજીભાઈ રજકજી
 વીરાણી નથા શ્રી
 કાંતીભાઈ વીરાણી દરદ
 ૧૧ રાજકોટ રથાનકચમી
 ફોન મે દા સધ

- ૧૫ ગીરધરજીલ દેવ દે મહેતા
 ૧ બાઈ દે જાજીજીલ કાઠારી
 ૫ જાનુજીલ રામજીભાઈ કાઠારી
 ૫ કાંતીજીલ ખીમ દે
 મારજીનીયા
 ૫ મનસાલ તારાચંદભાઈ
 શાક
 ૫ જે જે કાઠારી
 ૪ ગીરધરજીલ વીર દેભાઈ
 ઝેલા
 ૩ કિરચંદ કારાજી મહાણી
 ૨ દિનચંદ તારાચંદભાઈ શાક
 ૨ અબાજીલ સાકરચંદ મહેતા
 ૨ જાજીયાલ બાઈચંદભાઈ દોશી
 ૨ સમરતજીને બજાણી
 ૨ રજુમેડાલ પ્રમુદસ કાઠારી
 ૨ ગીરધરજીલ વજાજી કાઠારી
 ૨ સીધાલ નરમેરામ શેઠ
 ૨ જીવરા જીવર્ધ નરમેરામ
 મહેતા
 ૨ રજીકાંત મનસાલ પારેખ
 ૨ એદાજીલ નાનજીભાઈ
 બીમાણી
 ૨ ગીમનજીલ જ્યોતચંદ મહેતા
 ૨ જગજીવરજીને નાનજી
 વેરાવળજીલ
 ૧ અખનજીલ દેકરજીભાઈ દોશી
 ૧ જુપનજીલ અખનજીલ દોશી
 ૧ શીવજીવરજીને નાખજી
 ૧ જમજીવન કમુર દે શાક
 ૧ સીધાલ દરજીવનજીલ
 ખીમાણી

- ૧ મળીયાલ જેસમભાઈ
 પુનાતર
 ૧ ડો. ખેટાલાલ ત્રીજોવનભાઈ
 ૧ ન્યાયલ દોઢેમર્ચક ઉદાણી
 ૧ મળીખંદેન દોઢેમર્ચક ઉદાણી
 ૧ મહાસુખલાલ દરમર્ચક
 દોહી
 ૧ દરીલાલ દુસમજભાઈ
 ઉદાણી
 ૧ ખનસુખલાલ ત્રીજોવનલાલ
 જવલાણી
 ૧ રેલવલાલ પાના ૧ ભાઈ દોહી
 ૧ જમજવન રામજભાઈ મહેતા
 ૧ રાવમદાદુર મેહનલાલ
 પોખલાઈ
 ૧ રાજપુર રજાનક જેન લખ
 ૬ મનસુખલાલ ત્રીજોવનભાઈ
 જવલાણી
 ૧ મળીયાલ કાવભાઈ જવલાણી
 ૧ ત્વતીલાલ મનારલાલ વોરા
 ૧ રાગલાલ કાલીલાલ દોહી
 ૧ ચીરખરલાલ લ મીનાદ મહેતા
 ૧ હીનલાલ ૧૧મર્ચક મહેતા
 ૧ પ્રભાસકર કેવળમર્ચક દોહી
 ૧ ઉપાખેન નખ દિભાઈ
 ૧ સુમખખંદન પારખ
 ૧ સમજુખંદેન પારખ
 ૧ દમનલાલ પારખ
 ૧ માન્તીલાલ વરીલાલભાઈ
 ૫ ખ
 ૧ દંપાજામ જમજવનભાઈ

- ૧ કીશોરમર્ચક ખનસુખભાઈ મી
 ૧ પ્રભાસકર વલમજભાઈ
 ૧ શાન્તીલાલ કરતનજભાઈ
 ૧ ખુશલમર્ચક માનસમભાઈ
 દોમડીના
 ૧ મોનજ દેવમર્ચકભાઈ કમાણી
 ૧ માખવજ નાદરજ વોરા
 ૧ ગેઠાલાલ રજુકોખાઈ
 ૧ વનેમર્ચક રામજભાઈ મહેતા
 ૧ પારતી દુસમજભાઈ પારખ
 ૧ નેમચક ખેટાલાલભાઈ
 ૧ મેલાભાઈ મુદરજ રવાણી
 ૧ મોહનલાલ રાખવજ જાલરા
 ૧ કુલચક જોરખનભાઈ
 ૧ જમજવન લાલજભાઈ દોહી
 ૧ મહાસુખલાલ જમજવી
 ખેરડીવા
 ૧ ત્રીજોવન પ્રેમચકભાઈ
 જવલાણી
 ૧ લલખજલાલ દરમર્ચક દોહી
 ૧ રજુકવરખંદેન નસીલભાઈ
 ૧ મળીખંદેન મોખાણી
 ૧ છાત્રખેન સાવલાવાગા
 ૧ ત્વાખેન કામદાર
 ૧ રેલવખંદેન મોહી
 ૧ જામજવરખંદેન દોમડીના
 ૧ રેલાકવરખંદેન દોમડીના
 ૧ રાવખંદેન તીલાલગગ
 ૧ વખખંદેન
 ૧ જામજવરખંદેન લ પ્રીતિલાલગગ
 ૧ સીવકવરખંદેન માણી

- ૧ ઇલાખ્દેન મોહનીયા
 ૧ મુશાખ્દેન સમરાખ્દા
 ૧ દેશવધાલ જવાનખાઈ દેશી
 ૧ મસ્તુખ્દેન સાવરકુ રસાવાળા
 ૧ જમલખ્દેન માવજી મહેતા
 ૧ મોનીલાલ કાચીદાસખાઈ
 ૧ શાન્તિલાલ એન્ડ કું

અભ્યાસ

- ૨૫ સમવી ચમનલાલ ઊંટાલાલ
 ૨૫ જ્વનલાલ પ્રજ્જીવનદાસ
 ૫૧ મુનીલાલ શુરાખાઈ શા
 મજનલાલ મુનીલાલ
 ૧૧ નિમળા મુસ્સાલ મજનદાસ
 ૫ મુનીલાલ નાથાલાલ રાળ
 ૫ યકરલાલ મોવીંજીખાઈ
 ૫ તેમર્પદ સ્વરૂપર્પદ
 ૫ રતિલાલ ઊંટાલાલ
 ૫ અભ્યાસ મહિલામંડળ
 ૫ દેશવધાલ શોખીલાલ
 ૫ મોહનલાલ જ્વનલાલ
 ૫ માંધી નાપુલાલ મોહનલાલ
 ૨ ઊંટાલાલ મોલીચક
 ૨ રમજીલાલ મજનદાસ
 ૨ ત્રીશોવનદાસ જ્વનલાલ
 ૨ ચમનલાલ વાડીલાલ
 ૨ શાકરર્પદ મોહનલાલ
 ૨ ખનર્પદ મુસ્સાલાલ
 ૨ રતિલાલ મુનીલાલ
 ૨ નાપુલાલ મોહનલાલ
 ૨ ખુલાબદાસ રતેકર્પદ
 ૨ શોખીલાલ ચમનલાલ
 ૨ રસીકલાલ નગીનદાસ
 ૨ જાનાલાલ જ્વનલાલ
 ૨ ડાહીમેન સામર્પદ
 ૨ કપાખ્દેન ઊંટાલાલ
 ૧ ચતુરલાલ ઊંટાલાલ
 ૧ ત્રીશોવનદાસ મજનદાસ
 ૧ શૂરીખ્દેન મોહનલાલ
 ૧ શૂરીખ્દેન મુનીલાલ
 ૧ કસ્તુર્પદ નગીનદાસ
 ૧ તુલસીદાસ રાવળ
 ૧ નરવજી રાવળ
 ૧ નાપુલાલ સ્વરૂપર્પદ
 ૧ રમજીલાલ જાનાલાલ
 ૧ દેશવધાલ મસ્તુલાલ
 ૧ જમજીવનદાસ દરીયાલ
 ૧ નેહાલાલ મુખલાલ
 ૧ ઉજમશી જાનાલાલ
 ૧ શોખીલાલ ત્રીશોવનદાસ
 ૧ હીરાલાલ જાનાલાલ માંધી
 ૧ વાડીલાલ સ્વરૂપર્પદ
 ૧ વાડીલાલ મોહનલાલ
 ૧ રસીકલાલ કે પારેખ
 ૧ ઊંટાલાલ જાનાલાલ
 ૧ નિમળાખ્દેન મસ્તુલાલ
 ૧ મજાખ્દેન વાડીલાલ
 ૧ મેપાખ્દેન જામનલાલ
 ૧ નજીખ્દેન રતિલાલ
 ૧ મુદિલાખ્દેન કાકિરસાલ
 ૧ શકરીખ્દેન કસ્તુર્પદ
 ૧ કમલાખ્દેન જાનાલાલ
 ૧ માંધી શુધીલાલ મોહનલાલ

- ૧ અન્નાલાલ આર્ચમંદ
- ૧ દીરાલાલ અન્નાલાલ
- ૧ હોશર મોમયંદ ગેઈન્ડાસમ
- ૧ લીરાલાલ રમુખભાઈ
- ૧ ચંપાબ્દન હાલભાલ
- ૧ વિમલબ્દન દરીલાલ
- ૧ મુરીબ્દેન અન્નાલાલ
- ૧ વ્યુબ્દન ઇવનલાલ
- ૧ કમલા દેન સીવલાલ
- ૧ રા. હોમનલાલ રમુખભાઈ
- ૧ ચંચલબ્દન નાથલાલ
- ૧ લક્ષ્મીબ્દેન મુરલાલ
- ૧ પ્રિદલબ્દેન ચંપકલાલ

સાવરગમતી (અમલવાડ)

- ૫ પ્રેમલ દ માણેભલ
- ૫ વાડીલાલ માણેભલ
- ૫ હરીલાલ ગેહાભાઈ
- ૫ મનમુખલાલ વ્યજવનલાલ
- ૫ રતીલાલ મુનીલાલ
- ૨ કુરુચ દ ઝવરચ દ
- ૧ કેશવલાલ હરીચ દ
- ૧ અવનિલાલ અમલાનંદ
- ૧ મુનીલાલ હિરાલાલ
- ૧ મુનીલાલ અમલાનંદ
- ૨ વાડીલાલ ગીલાલ
- ૧ અવલાલ નલકાડી
- ૧ હસમુખલાલ મોહનલાલ
- ૧ મન્નીલાલ ઉન્નમ્મી
- ૧ રમણીલાલ મલવનલાલ
- ૧ મહનલાલ વ્યજવનલાલ
- ૧ હોલમલક મુરખમલક

- ૧ ધાગરીભાઈ ઝવરચ દ
- ૧ વસતીબેન મુનીલાલ
- ૧૧ વેરા વાડીલાલ કસ્તુચ દ
- ૨ મુરખભાઈ નમરલાલ અંબર
- ૧ વ્યતિલાલ ત્રીભોવનલાલ
- ૧ ક્ષતિલાલ પેલાભાઈ
- ૧ મનુભાઈ વ્યજવનલાલ
- ૧ નેમલ દલાઈ મુરખમલ
- ૧ અંકાન્ત હરમોવનલાલ
- ૧ પનજીલાઈ મણેદલાઈ
- ૧ વ્યનિલાલ વલમજી
- ૧ કાન્તીલાલ ગીરધરલાલ
- ૩ કાન્તીલાલ મુનીલાલ દોરી
- ૧૧ ગીરધરલાલ મનનલાલ
- ૧ મુરખ પાપા અંબર
- ૧ " હોશર

અમલવાડ

- ૨૫ રતીલાલ સીવલાલ અંબીલાલ
- ૨૫ પિચ્છાલાલ પીનખિલલાલ
- ૧૧ કાન્તીલાલ મનનલાલ મહેન
- ૧૧ અંબીલાલ હરજનલાલ
- ૧૧ માણલાલ મણીલાલ માણીલા
- ૧૧ લાલભાઈ નાલાલાઈ
- ૧૧ પ્રેસાલાઈ મોપાલજી
- ૫ રતીલાલ ત્રીભોવનલાલ
- ૫ કાન્તીલાલ ગીરધ
- ૫ અન્નાલાલ નરોતમલાલ
- ૫ મીનુલાઈ નાલાલાઈ
- ૨૫ અંકાબ્દેન રમચ દ અલાલ
- વાલા
- ૧૧ મણીલાલ ખરબેનમલાલ

- ૫ જ્યેષ્ઠાલ જનનાલ સધવી
૧ કિંમતનાલ સોમચ
૨ વડીલ મણીલાલ ચતુરભાઈ

મુનુ

- ૩ શી મ્ને. સ્થા સધ સગરામપુરા
૨ પુનમચ દ જમીચ દ પટેલ
૨ મજબુદાસ કુસચ દ
૨ પુનમચ દ મોતીચ દ
૧ ઈશરલાલ ઉત્તમચ દ
૧ શીરાલાલ પુનમચ દ
૧ રસુવતીબેન દીનેશચ દ
૧ વિદુબેન કાંદરલાલ
૧ મનનાઈ પટેલ બેગમપુરા
૧ મોકનલાલ જમરચ દ

કોટાર

- ૧ મ્ને. રથા. જૈન સધ
૧ કાંદારલાલ રામચ દ
૧ સોભાજીચ દ રામચ દ
૧ મદનલાલ નેમચ દ
૧ જમવાનદાસ કમ્પાજીદાસ
૧ વાડીલાલ બલ્લુભાઈ
૧ કાંદાર બી. શેઠ

નાસિક

- ૨૫ શેઠ નેમચ દ મુનીલાલ
૨૫ બાંચેસુભાર કેશવલાલ શાક

સાખતર

- ૧ બજીમીચ દ મોકનલાલ
૧ રમણીકલાલ નદલાલ
૧ રામચ દ કાંદરસીભાઈ
૧ જમનલાલ તથાસી

- ૧ જ્યેષ્ઠાલ જોખાભાઈ
૧ મણીલાલ રા. પાલ
૧ શીવલાલ કરુણભાઈ
૧ શીવલાલ મનજીભાઈ
૧ કરજીવન પરજીદાસ
બોડેલી

- ૫ પ્રવીણચ દ નરસીદાસ
૫ નાગરદાસ રસીદાસ
૧ ચંદુલાલ મુનીલાલ
૨ પરસોતમદાસ નાથલાલ
૫ જાનાલાલ જનનાલ
૧ વનેચ દ બલ્લુચ દ
૧ તારાચ દ ગોવિંદજી
૧ જમજીવન ધરમચ દ
૨ ગીરધરલાલ જાકરચ દ
૧ કાન્તીલાલ શકરચ દ
૧ સીલાલ ઈશરદાસ

ધંધુકા

- ૫ જોડીદાસ મણેજીભાઈ
૧ દલમુખ મણેજીભાઈ
૧ ગોળગદાસ રણજીદાસ
૧ પ્રણાવચ દ ખીમચ દ
૧ જનાલાલભાઈ
૧ કરીદાસ હંમચ દ

વીરમગામ

- ૧ સધવી કાંતિલાલ જોખાભાઈ
૧ વાડીલાલ મનનાલાલ
૧ કેશવલાલ મોકનલાલ
૧ લાધચ દ ચતુરભાઈ
૧ નાગરદાસ માણેજીચ દ
૧ ચમનલાલ મોકનલાલ

રાણપુર

- મનસુખલાલ જીનમતી
 ઇસ્તુરમદ મનસુખલાલ
 હીરામદ ડેવવજી
 કાળીદાસ શહેરમદ
 જીનમતી છવરા /
 હિમતલાલ માણેજીમદ

વડામજુ

- મજીજીજી નારજીદાસ
 મી વડામજુ રત્ના જીનજીપામજ
 મલાભાઈ હમુજીમદ
 મુળજીભાઈ હીરાજીમ
 નાજીલાલ મલાભાઈ
 જયતીલાલ ઇસ્તુરભાઈ
 જયજીવન કુલમદ

બોધાદ

- મજીજીમદ નાજીલાલ હોશી
 નવરજીદાસ વિંધજીદાસ
 પ્રેમમદ તારામદ
 હીરાજીલાલ ત્રજાજીલાલ હોશી
 પોષદજીલાલ નારજીદાસ

બારેલા

- સા મુજીમદ પ્રેમમદ જીરાજી
 સા સોમમદ મજનલાલ
 સા કુલમદ જાજીલાલ
 સા મીઠમલાલ બેપારજીદાસ

આકોશા

- મજીજીલાલ પ્રેમમદ
 જયજીલાલ પ્રેમમદ
 જયપુજીલાલ પ્રેમમદ

- ત્રજાજીલાલ પ્રેમમદ
 સામજીજી પ્રેમમદ

લાવનગર

- કરજીવિ દલ વિંધજીદાસ જોશીમદ
 વસંતજીદાસ કુલમદ
 નગીનજીલાલ કરજીવિ દલસ
 હેરાજીલાલ દેવજીભાઈ
 પ્રેમમદ મજનલાલ સધવી
 ડો જયતીલાલ છવરાજી મીધી
 જાલમજી સામજીભાઈ મીધી
 વજાજીદાસ રામજીભાઈ વજીસ

મીથાગામ-કરજી

- હિમતજીલાલ મીથાજીલાલ
 નાનામદ કુલમદ
 ડેવજીલાલ માણેજીમદ
 હનિજીલાલ કાલીદાસ
 કરજી જીન લાવજીરી

વડવાજુ રાજેર

- જનજીલાલ ત્રજાજીભાઈ
 મજીજીમદ ત્રજાજીભાઈ
 સવાઈજીલાલ ત્રજાજીલાલ
 પાનામદ જોબરજીભાઈ
 જનજીલાલ છવજીજીલાલ

- છવજીજીલાલ ગજીદાસ સધવી
 જોશીવડનગર

- સૌંદ મજનજીલાલ પોષદજીલાલ
 સાદ હેરાજીલાલ મિત્રોવનજીદાસ

હળવડ

- પાનામદ જનજીલાલ મોકારી
 જનજીલાલ વજનમદ
 મનસુખજીલાલ વજનમદ

ખેડા

- ૧ બીખાભાઈ ભાવલાલ
  - ૧ ખરસોતમદાસ પાનાચ દ
  - ૧ ડાહ્યાભાઈ સોમચંદ
  - ૧ ચંદુભાઈ કેશવલાલ
  - ૧ સરસ્વતી પાનાચ દ
  - ૧ મોહનલાલ લક્ષ્મીભાઈ
  - ૧ ભગવાનલાલ નરેત્રમ
  - ૧ સોમચંદ લક્ષ્મીભાઈ
  - ૧ બપુભાઈ મોહનલાલ
  - ૧ રતીલાલ ચીમનલાલ
  - ૧ આત્મારામ બીખાભાઈ
  - ૧ ચીમનલાલ હિરદાસ
  - ૧ ઠાટાલાલ હીરદાસ
  - ૧ લક્ષ્મી દે મોહનલાલ
  - ૧ રમણીલાલ નંદલાલ
- પરચુરજી આગે
- ૨ આંજણ પામુભાઈ મુકા-કચ્છ
  - ૨ સ્વ. પ્રાણુલાલ ધેલાચ દ સાલ
- મોરચી
- ૧૧ સધરી નરસીદાસ વખતચંદ
- ધાંજી
- ૨ ભાઈ દે જસરા / જનમેરા
- મેરદા
- ૧ આંધી મનસુખલાલ હરીલાલ
- મેરદા
- ૨ દાપ્તચંદ લક્ષ્મી દે સીસ્વા
  - ૧ જીરા / રામજીભાઈ મોલાલા
  - ૧ રતીલાલ પ્રાણજીવન મહેના
- સ્વપીડીકર
- ૨ વિનવમ્, દામોદરદાસ દામનવર

- ૫ સા રામચંદ મોલજીભાઈ
- પાળીયાદ
- ૫ જોપાણી પ્રેમચંદ વજ્રમદાસ
- પાળીયાદ
- ૧ રતીલાલ પી. મહેતા જનમનજર
  - ૧ સાતિલાલ ધરમસી વિપાણી
- ગોંડલ
- ૧ કેશવલાલ ડાહ્યાભાઈ તાડાણી
- ગોંડલ
- ૧ ભાઈચંદ ડાહ્યાભાઈ નીકાવા
  - ૧ ગુરુપ્રસાદ જીન જીવાની
- (૫ જાન)
- ૧ ગામુભાઈ પાનાચ જોખાણી
- જરવાળ
- ૫ સાતિલાલ જયસ સાવર કેડલા
  - ૫ ભગવાનજી દુધભજી "
  - ૧ વાહીલાલ માલેજીલાલ વઝીરા
  - ૧ જીન. જીન મહેના જનનલાલ
  - ૧ કે પ્રાણુલાલ સ્વચંદ સમાણી
- પાથવાડા
- ૧ ૩ પંજાલ ભગવાનજી લીલીક
  - ૧ જાણજી મુલાનચ દ દામનજર
- વાળા / મરીપુર
- ૨ હરીલાલ જી સુસ કુડવાડી
  - ૧ મોજીસીભાઈ હરમચંદ જા નર
  - ૨ કમનલાલ નામરાસ રતલામ
  - ૧ મોહનલાલ જુરાભાઈ નડીયાદ
  - ૧ લેખનલાલ સીનજી દેસાઈ કચ્છ
- માડરી
- ૨ ખાનસગ સોમચંદ પુલીવા
  - ૧ મુનીલાલ મનલાલ પાણા

- ૧ ખરેખ ત્રણન લાલચ
કચરીમા
- ૧ વીરજ વેણ કૈન કચુકુ
- ૧ શા બદેખરલાલ વીરચ દ મેથી-
નાગ વોદરા
- ૧ મમદર કરીલાલ યેલભાઈ
ધારાજ
- ૧ સાક પાત્રચ દ મોહનલાલ
કમોલ
- ૧ સાક ચીનનલાલ શામળાલ
કમોલ
- ૧ માસર નવ વીલાલ મનજીભાઈ
કમોલ
- ૧ જાણલાલ મનજીભાઈ સાક કમોલ
- ૧ નચીનલાલ માલેકચ દ
ઢાક બાલાપુર
- ૧ જાણલાલ દેવલાલ સાક
કૈનકૈન
- ૧ સી. કે. સાક "
- ૧ એચ. એમ. સાક "
- ૧ નાનસ દ લખુભાઈ મેલાપુર
- ૧ ખેલ નેલાલાલ પાનાલ દ પાંચરી
- ૧ શેઠ નેલાલાલ સ્વપ્ન મુલતનપુર
- ૧ દિ મનાલાલ જાણુજી ગોડા
મુરત
- ૧ તારાચ દ મનાલાલ દલાલીના

- ૧ મુનીલાલ જુલાલાલ
- ૧ હેરાલાલ અમેચ દ
- ૧ માલેકચ દ મનાભાઈ
- ૧ જાણલાલ ખીનચ દ
- ૧ જાણભાઈ પ્રેમચ દ
- ૧ જાણલાલ એચ. મદના
- ૨ માણલાલ હેરાલાલ
- ૧ જાણભાઈ વિરચ દ
- ૧ જાણલાલભાઈ મડીવાળી
- ૧ હેરાલાલ જાણલાલ
- ૧ પરસોતમલાલ જાણુજી
કોરાવનમર
- ૧ મનીલાલ ત્રીભોવનલાલ
- ૧ પ્રભુલાલ ત્રીભોવનલાલ
- ૧ જાણચ દ પ્રેમચ દ
- ૧ હરચાચ દ મુલચ દભાઈ
- ૧ મનજીભાઈ મેચરલાલ
- ૧ સોલાચાચ દ દેવચ દ
- ૧ નજીલાલ ચીવલાલ
- ૧ જાણલાલ મણીલાલ સાક
- ૧ વીરચ દ મનજી
- ૧ કમલસી એપાલાઈ
- ૧ દેવલાલ મણીલાલ
સાણુ દ
- ૫૧ સ્થા. કૈન સમના
જુલા જુલા જાણુજી

સાણુ દના ગ્રાહકો

૧૧ વાડીયાલ જનનલાલ શાહ	૨ કાન્તિલાલ ચીણાભાઈ કાંદેઈ
૫ નાનયદ શાંતીદાસ રથા. જૈન	૨ વાડીયાલ મનનલાલ પટેલ
૨૫ હ—ચીમનલાલ હીરાચદ	૨ ડોકટર ભગવાનલાલ વાડીયાલ
૧૫ હીરાચદ જનનલાલ શાહ	૧ નર્મનકુમાર ન્યાયચદ શાહ
હ—ચીમનલાલ હી	૧ લાલચદ બક્ષીચદ
૫ ચીમનલાલ હીરાચદ	૧ ગાંધી ચીમનલાલ માણેકચદ
૩ તારાબેન ચીમનલાલ	૧ મોદનલાલ માણેકચદ
૨ કનકજી ચીમનલાલ	૧ બ્રહ્મજી માણેકચદ
૧ ચાક્ષુષી ચીમનલાલ	૧ રતીલાલ નરસીભાઈ
૧ ચીમનજી ચીમનલાલ	૧ જમતલાલ મધુરભાઈ
૫ ખીમચદ નરસીકદાસ	૧ મુનીલાલ છુલભાઈ
૫ બાલચદ શાહચદ	૧ કાન્તિલાલ પરસોતમ પટેલ
૨ સોમચદ મનજીજી	૧ છુલાલાલ જયજીવન પટેલ
૨ જીખાલાલ નાગરાલ	૧ લાલચદ મુરચદ સધવી
૨ પટેલ મહત્તલાલ જીવાભાઈ	૧ હીમતલાલ ગીરધર મણીધાર
૨ સધવી જયન્તીલાલ નારજીલાલ	૧ શાહચદ માનજીભાઈ શાહ
૨ દોશી જીવરાજ લાલચદ	૧ ડોશલાલ મોદનલાલ ડોશરી
૨ ડોશીભાઈ ગોપાલદાસ પટેલ	૧ વાડીયાલ મોદનલાલ ડોશરી
૨ હરખચદ કમરાભાઈ સધવી	૧ કુલચદ મુનીલાલ શાહ
૨ ત્રીકમજી કમરાભાઈ સધવી	૧ શાંતિલાલ હરખચદ શાહ
૨ ડોશરી હરજીવન મોદનલાલ	૧ નરોત્તમદાસ ગીરધરજીલ શાહ
૧ હિંમરભાઈ દેવાભાઈ પટેલ	૧ હરજીવન પ્રેમચદ શાહ
૨ જીખાલાલ નેમચદ	૧ હરજીવન સીવજીલ શાહ
૨ શાહ રતીલાલ ભાવચદ	૧ સોમચદ ખાવજીભાઈ શાહ
૨ મુજાજીભાઈ ખેડીદાસ પટેલ	૧ આલાલાલ વેલસીભાઈ શાહ
૨ ન્યાયચદ ભાવચદ શાહ	૧ બેઠાલાલ ત્રીભોવનદાસ શાહ
૨ બેઠાજીલાલ રાજરાગ	૧ મુલાખચદ જીવજીલાલ

- ૧ દીરીદકુમાર પરમેશ્વર દાસ
 ૧ માધવલાલ જનકજીવનદાસ
 ૧ જગદેવજીવન મ. જગદાસ
 ૧ હસ્તુરજીવન હરજીવનદાસ
 ૧ જાજીલાલ ગીરમજીવન સ. મળી
 પરશુરુપ
 ૫૧ શેઠ રતીલાલ મનજીવનદાસ
 માકુસ
 ૧૧ પુણ્યજીવનદાસ દીરામદસ માણી
 જામદાસ

- ૫ નમીનાસ જીવનદાસ સેરી
 જામદાસ
 ૫ હસમુખ નંદલાલ જામદાસ
 ૫ મોહનલાલ જામદાસ નવસારી
 ૨ રેણુજીવનદાસ દીનેશજીવન નવસારી
 ૧૧ નામદાસ માણીજીવનદાસ જામદાસ
 ૧૧ નંદલાલ જામદાસ જામદાસ
 જામદાસ
 ૫ દીરાલાલ પુનમજીવનદાસ જીવન

